

Redegørelse

Kommuneplan 2025

Varde
Kommune

Indhold

Tema 1.	Vision	2
Tema 2.	Byroller	9
Tema 3.	Erhverv og beskæftigelse	29
Tema 4.	Turisme	37
Tema 5.	Detailhandel	50
Tema 6.	Bosætning	105
Tema 7.	Bymiljø og arkitektur	112
Tema 8.	Kulturmiljøer og bevaring	114
Tema 9.	Sundhed	188
Tema 10.	Børn og unge	190
Tema 11.	Kultur og fritid	197
Tema 12.	Kommunale botilbud	202
Tema 13.	Oversvømmelse og kysterosion	204
Tema 14.	Bæredygtig energi	210
Tema 15.	Offentlig forsyning- Rent miljø	240
Tema 16.	Trafikanlæg og trafiksikkerhed	244
Tema 17.	Digital infrastruktur	249
Tema 18.	Det åbne land	252
Tema 19.	Landskab	259
Tema 20.	Naturområder	337
Tema 21.	Lavbundsarealer	349
Tema 22.	Landbrug	353
Tema 23.	Skovrejsning	358
Tema 24.	Grundvandsbeskyttelse	362
Tema 25.	Vandindvinding	408
Tema 26.	Vandløb og søer	412
Tema 27.	Geologi	421
Tema 28.	Forsvarets arealer	426
Tema 29.	Miljøpåvirkninger	428
Tema 30.	Ændringer i rammer og arealudlæg	439

Tema 1. Vision

HIDTIDIG PLANLÆGNING

VI I NATUREN

"Vi i Naturen" er den fælles vision for hele Varde Kommune og blev godkendt af Byrådet i begyndelsen af 2015. Vedtagelsen af Vision 2030 "Vi i Naturen" skete efter en lang og kvalitativ stærk proces, hvor en række forskellige parter blev involveret. Der skete en grundig afdækning af Varde Kommunes autentiske styrker, hvilket vil sige, at grundlaget i "kommunens DNA" blev identificeret. I processen deltog byrådsmedlemmer, institutionsledere, repræsentanter fra virksomheder, turismeområdet, foreningsliv, lokalområder og borgere. Intentionen var, at afdækningen af de lokale styrker og potentialer netop skulle indfange flest mulige kendetegn og nuancer. Vedtagelsen af visionen skete med en stor og tilsvarende bred involvering af interessenter, da det langsigtede og strategiske arbejde netop involverer hele kommunen. Arbejdet med implementeringen af visionen og udnyttelsen af de stedbundne potentialer og muligheder er netop et fælles projekt, der rækker langt ud over kommunen som organisation.

OPFØLGNING PÅ TIDLIGERE AKTIVITETER

Byrådet vedtog i 2022 et samlet Byrådsgrundlag for perioden 2022-2025. Byrådsgrundlaget har dannet baggrund for kommunens og byrådets arbejde i perioden. Varde Kommune har derudover gennemgået politikkerne for de forskellige sektorer i kommunen og opdateret disse.

Indsatserne i forhold til verdensmål og Vardemål er målrettet i perioden. Mens Verdensmålene spænder vidt, herunder menneskerettigheder og klimaindsatsen, så har det videre arbejde i Varde Kommune, i perioden, været fokuseret omkring klimahandlingsplanen, der har fokus på DK2020, herunder energi og varme, transport, landbrug, grøn hverdag, affald og klimatilpasning.

Med afsæt i DK2020 og klimaindsatsen, er der arbejdet med flere fyrtårnsprojekter i Varde Kommune, herunder omlægning af lavbundsgrunde til vådområder, kobling af datacentre til brugere af overskudsvarme, som drivhuse og fjernvarme, samt fremtidens sektorkobling ved Nybro.

Som Klimakommune vedtog Varde Kommune i oktober 2022 en klimahandlingsplan med et tilhørende virkemiddelkatalog.

KOMMUNEPLAN 2025

Da redegørelse for lokale Agenda 21-strategier er udgået som nationalt krav er dette punkt også udgået af kommuneplanen. I stedet er indarbejdet information om Varde Kommunes Klimahandlingsplan. Eksisterende retningslinjer fra Agenda 21 under Tema 1 er overflyttet til henholdsvis tema 2, tema 14 og tema 20.

FUNDAMENTET FOR TEMA 1 - VISIONEN

Vi i Naturen, Byrådsgrundlaget, Planstrategi 2023-2026 og Verdensmålene indgår som integrerede elementer i de politiske målsætninger og aktiviteterne i alle de 29 temaer, herunder også tema 1 Visionen.

Denne redegørelse indeholder således:

- Kort beskrivelse af visionen "Vi i Naturen"
- Planstrategi 2023-2026

- Fra Verdensmål til Vardemål
- Revision af visionspolitikkerne
- Udviklingsplaner – den borgerdrevne udvikling
- Regional udviklingsstrategi "Sammen om fremtidens Syddanmark"
- Varde Kommunes Klimahandlingsplan

VISIONEN VI I NATUREN

Visionen "Vi i naturen" har tre overordnede elementer; den skal fremme muligheden for 'det gode liv' tæt på naturen, udvikle det bæredygtige erhvervsliv og minde os om, at der skal være plads til natur for naturens skyld. Visionen har dermed ramt en tendens i samfundet, som har vokset sig stærkere siden, den blev skabt. Klimaforandringerne tvinger os til at gentænke vores forhold til naturen i bred forstand, og verdensmålene giver os det globale sprog til at skabe løsninger sammen. Visionen "Vi i Naturen" er mere relevant end nogensinde.

PLANSTRATEGI 2023 - 2026

Planstrategi 2023-26 udmøntes i det daglige arbejde og danner rammen for de politiske målsætninger for de enkelte områder, hvor der gennem formulering af 7 strategiske målsætninger er sat fokus på:

- Bæredygtighed
- Boliger til alle
- Aktive lokalsamfund og levende bymidter
- Forbindelser på tværs
- Fremtidens forsvar
- Grøn omstilling
- Turisme

[Planstrategi 2023-2026 kan ses på Varde Kommunes hjemmeside via dette link.](#)

FRA VERDENSMÅL TIL VARDEMÅL

I forbindelse med Kommuneplan 2021 blev FN's 17 Verdensmål indarbejdet i kommuneplanens temaer. Dette skete i forbindelse med udarbejdelsen af de politiske målsætninger og de nye aktiviteter for hver af de 29 temaer, som kommuneplanen byggede på. Der henvises i den sammenhæng til Kommuneplanens hovedstruktur.

Nedenfor vises et overblik over hvilke verdensmål, der indgår for hvert af de 29 temaer i kommuneplanen.

Forklaring af farvernes sammenhæng med de 17 verdensmål																
1. Afskaf fattigdom	10. Mindre ulighed															
2. Stop sult	11. Bæredygtige byer og lokalsamfund															
3. Sundhed og trivsel	12. Ansvarligt forbrug og produktion															
4. Kvalitets uddannelse	13. Klimainsats															
5. Ligestilling mellem kønnene	14. Livet i havet															
6. Rent vand og sanitet	15 - Livet på land															
7. Bæredygtig energi	16. Fred, retfærdighed og stærke institutioner															
8. Anstændige jobs og økonomisk vækst	17 - Partnerskaber for handling															
9. Industri, innovation og infrastruktur																

Tabel 1.1

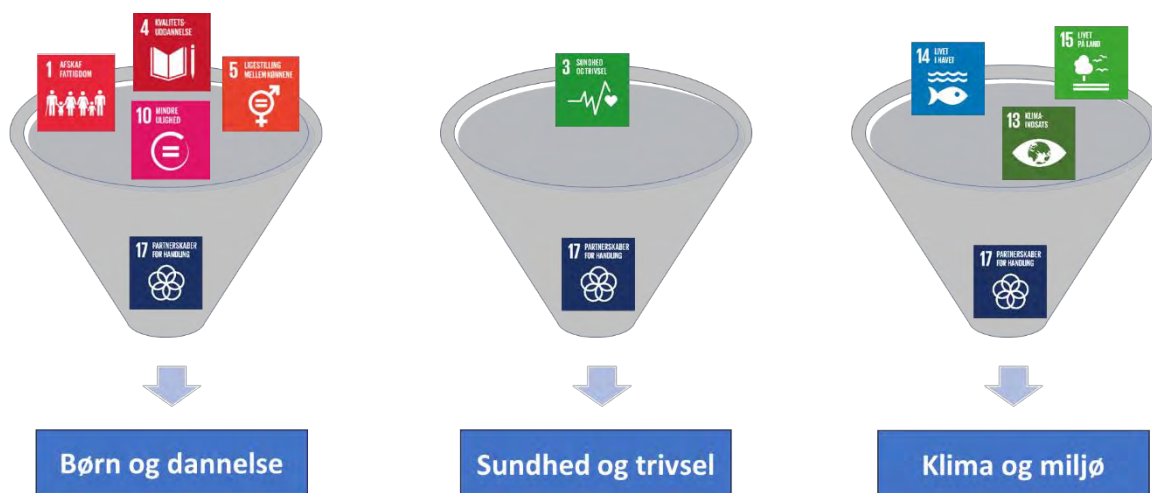
Verdensmål i Kommuneplan 2022-2025	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1. Vision			3			6			9		11	12	13	14	15		17
2. Byroller				4				8	9		11					16	17
3. Erhverv og beskæftigelse	1			4			7	8	9	10		12					17
4. Turisme								8	9		11	12					17
5. Detailhandel								8	9		11				15		
6. Bosætning			3	4							11				15		17
7. Bymiljø og Arkitektur											11				15		
8. Kulturmiljø og bevaring											11				15		
9. Sundhed			3						9	10	11						17
10. Børn og Unge	1		3	4	5				9	10						16	17
11. Kultur og Fritid			3	4				8			11					16	17
12. Kommunale Botilbud			3						9	10	11						17
13. Oversvømmelse og kysterosion						6					11		13				
14. Bæredygtig Energiforsyning			3				7				11						
15. Offentlig Forsyning						6						12	13				
16. Trafikanlæg og trafiksikkerhed			3						9	10	11		13				
17. Digital infrastruktur			3						9		11						
18. Det åbne land			3								11				15		
19. Landskab											11				15		
20. Naturområder															15		
21. Lavbundsarealer						6							13		15		
22. Landbrug		2										12			15		

23. Skovrejsning										11		13	15		
24. Grundvands- beskyttelse			3		6										
25. Vandindvinding					6								15		
26. Vandløb og søer					6					12			15		
27. Geologi			3							12			15		
28. Forsvarets arealer							8			12			15		
29. Miljøpåvirkninger			3		6					12					

Tabel 1.2

Indarbejdelsen af verdensmålene i målsætningerne og aktiviteterne for de 29 temaer i kommunens øverste styringsdokument skaber grundlaget for, at Verdensmålene reelt bliver Vardemål.

For at reducere kompleksiteten yderligere lægges der op til, at der udarbejdes et antal Vardemål, der definerer, hvorledes vi i dagligdagen tænker i helheder og på tværs. Nedenfor er vist, hvorledes Vardemålene kan koble sig til Verdensmålene. Der er henset til såvel "Vi I Naturen", Byrådets udviklingsstrategi (2019), behandlingen af de 29 temaer og naturligvis de enkelte verdensmål.

Figur 1.1

Figur 1.2

Partnerskaber for handling er ikke et mål, men et middel til samarbejde og realisering af de første 16 mål. Derfor er den nederst i tragten på de anførte Vardemål.

Det er målet, at det til enhver tid står klart, hvilke verdensmål Vardemålene dækker, således der både kan arbejdes med de enkelte Verdensmål og de skabte Vardemål.

REVISION AF VARDE KOMMUNES VISIONSPOLITIKKER

I perioden 2021-2025 er kommunens visionspolitikker gennemgået og gentænkt på tværs af politikker. Visionspolitikkerne fastsætter tanker om udviklingen i Varde Kommune på en række områder.

[Varde Kommunes visionspolitikker kan ses på kommunens hjemmeside via dette link.](#)

UDVIKLINGSPLANER – DEN BORGERDREVNE UDVIKLING

Varde Kommune har siden 2012-2013 arbejdet med udviklingsplaner som værktøj og løbende tilpasset konceptet. Gennem arbejdet med udviklingsplaner i Varde Kommunes områdebyer og lokalbyer/kystbyer skabes retning for byernes udvikling. Varde Kommune tilbyder assistance til udviklingen af konkrete udviklingsplaner og rådgivning i forhold til håndtering af fondsansøgninger og fremdrift i denne henseende.

De lokale udviklingsråd og deltagere tilbydes viden og sparring omkring fondsansøgninger til udvikling af lokale projekter og for fremme af egen by. Udviklingsplanen har ingen retsvirkning, men er et værktøj til skabelse af lokalt engagement og retning for byens udvikling. Arbejdet med udviklingsplanerne støttes af byrådet, som et velset tiltag for borgerinddragelse og nærdemokrati i Varde Kommune. Ca. 26 byer i Varde Kommune har en udviklingsplan – enkelte af disse er klyngeudviklingsplaner, hvor flere byer er gået sammen om en fælles udviklingsplan for udvikling af byerne.

REGIONAL UDVIKLINGSSTRATEGI 2024-**2027** "**SAMMEN OM FREMTIDENS SYDDANMARK**"

Regionsrådet vedtog i december 2023 den nye regionale udviklingsstrategi "Sammen om fremtidens Syddanmark". Strategien skal bidrage til at skabe de optimale rammer for det gode liv i Syddanmark.

Hovedpunkterne i den regionale udviklingsstrategi er:

- Et grønt og bæredygtigt Syddanmark
- Et kompetent og innovativt Syddanmark
- Et sundt Syddanmark i trivsel
- Et sammenhængende og attraktivt Syddanmark.

[Den regionale udviklingsstrategi kan ses via dette link.](#)

KLIMAHANDLINGSPLAN

Lokale Agenda 21-strategier er erstattet af lokale Klimahandlingsplaner.

Som Klimakommune vedtog Varde Kommune i oktober 2022 en klimahandlingsplan med et tilhørende virkemiddelkatalog.

Varde Kommune har en ambition om at udledning af klimagasser er reduceret med 70 procent i 2030, og at vi er fuldstændig klimaneutrale i 2050. Derved lever vi som kommune op til ambitionerne i Paris-aftalen og bidrager således til at Danmark opfylder målene.

Kort fortalt dækker Varde Kommunes Klimahandlingsplan over områderne:

- Energi og Varme
- Transport
- Landbrug
- Varde som virksomhed
- Grøn hverdag
- Affald
- Klimatilpasning

Varde Kommune vil, for sin del, desuden tage miljø-, resurse og energimæssige hensyn i forbindelse med indkøb. Dette gælder både ved valg af leverandører og ved valg af produkter, herunder miljøbelastningen i forbindelse med produktion af varer, tjenesteydelser og den efterfølgende anvendelse heraf.

Den gældende Klimahandlingsplan samt Handlingskatalog kan ses på Varde Kommunes [hjemmeside via dette link](#).

Varde Kommunes Klimahandlingsplan re-certificeres i 2026.

GRØN TREPART

Kommunerne skal jf. Aftale om et Grønt Danmark og Aftale om Implementering af et Grønt Danmark tage ansvar for planlægning og implementering af arealomlægningsindsatsen. Alle indsatser har til formål at reducere udvaskning af kvælstof. Kortlægningen vil være udtryk for den tilgængelige faglige viden, der er relevant for at vurdere, hvor der er potentiale for

reduktion af kvælstofudvaskning og klimagasudledning. Kortlægningen er et dynamisk arbejdsredskab, fordi den løbende vil blive revideret, når ny viden er tilgængelig.

De lokale treparter skal sikre koordinering mellem alle oplandskommuner og på den måde sikre, at alle medlemmer arbejder aktivt for at omlægge arealer udpeget i den kommende omlægningsplan. Det skal ses som et bidrag til at nå den nationale målsætning om udtagning af 140.000 ha kulstofrige lavbundsjord inklusive randarealer.

Omlægningsplanen skal opfylde to krav, dels udtag af lavbundsjord for at reducere landbrugets CO₂ udledning og dels fjerne af en bestemt mængde kvælstof (N) til hhv. Grådyb og Ringkøbing Fjord. Konkret for Varde Kommune betyder det, at der skal udpeges mellem 10.000 - 14.000 ha. inkl. randarealer. Årsagen til dette spænd er, at det forventes, at der er et vist sammenfald mellem arealerne, der omlægges i forhold til kvælstoffjernelse og de arealer, der også kan bidrage til reduktion af CO₂ -udledningen. Ordningen er frivillig, og derfor er der behov for en større udpegning for at sikre mulighed for at nå målet.

Aktiviteter ifm. Grøn Trepert kan ses under henholdsvis Tema 20 Naturområder, Tema 21 – Lavbundsarealer og Tema 23 – Skovrejsning.

AKTIVITETER

Opdatering af Byrådsgrundlag i henhold til nyt Byråd efter kommunalvalg.

Re-certificering af Varde Kommunes Klimahandlingsplan

Tema 2. Byroller

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Det er tidligere fastlagt, at alle byer og lokalområder i kommunen skal have en klar rolle i arbejdet med at styrke og udvikle hele kommunen. Det skal komme til udtryk i en klar og strategisk arbejdsdeling mellem de enkelte byer.

OPFØLGNING PÅ DE TIDLIGERE AKTIVITETER 2021-2025

Varde Kommune har i perioden 2021-2025 vedtaget 7 udviklingsplaner som retningsgivende planer for de enkelte byer. Planerne er udarbejdet i en blanding af gør-det-selv udviklingsplaner og udviklingsplaner, hvor Varde Kommune har hjulpet med processen omkring udarbejdelse af udviklingsplanen.

11 byer i Varde Kommune har, som led i bosætningsindsatsen, fået udarbejdet deres egen byfortællingsside. På byfortællingssiderne kan interesserede borgere møde familier fra byerne, der fortæller om deres hverdag, og hvorfor de netop har bosat sig i området.

Her findes også information om fritidsinteresser, pasningstilbud og skoler, boliger, indkøbsmuligheder, naturområder, fun facts om byerne og meget mere.

Varde Kommune har sammen med DGI og lokale frivillige kørt et pilotprojekt i Oksbøl. Projektet satte fokus på et attraktivt lokalsamfund med rekruttering og fastholdelse af frivillige samt samarbejde på tværs af foreninger. Projektet har resulteret i flere frivillige i 3 af de 5 deltagende foreninger.

Varde Kommunes byråd besluttede i forbindelse med vedtagelse af Planstrategi 2023-2026, at den fremtidige byudvikling fortsat skal tage udgangspunkt i de forskellige byers potentialer inden for bosætning, erhverv, turisme og kultur.

KOMMUNEPLAN 2025

Hovedstrukturens retningslinjer for planlægningen er udbygget med tre retningslinjer for "Strategisk planlægning for bymidter", som er blevet et statslig krav til kommuneplanlægningen. Dette er suppleret i hovedstrukturens tilkendegivelser.

I kommuneplanens redegørelse er der inkluderet redegørelse for "Strategisk planlægning for bymidter – Varde Bymidte".

Indholdet fra Varde Kommunes planhæfter indarbejdet i kommuneplanens redegørelse under de enkelte kommuneplantemaer. Der er ikke tilføjet nyt; der er alene tale om ny placering til eksisterende tekst mv. Da planhæfterne udgår i det tidligere format, er tekst i kommuneplanens tilkendegivelser tilrettet efter dette.

I kommuneplanen hovedstruktur under tilkendegivelser fjernes afsnit om "gør-det-selv-kit" til udviklingsplaner.

Der foretages med denne revision ingen ændringer i byrolle-hierarkiet.

BYROLLE-HIERARKI

Byrolle-hierarki er et hierarki, hvor kommunens byer er inddelt i hovedby, områdebyer, lokalbyer og mindre landsbyer i by- eller landzone. Opdelingen ses nedenfor:

Hovedby: Varde.

Områdebyer: Ølgod, Oksbøl, Tistrup, Nørre Nebel, Agerbæk og Ansager.

Lokalbyer: Outrup, Alslev, Sig, Årre, Næsbjerg, Nordenskov, Lunde, Skovlund, Starup-Tofterup, Janderup, Horne og Billum.

Kystbyer: Nymdegab, Vejers, Henne Strand, Blåvand og Ho.

Mindre landsbyer i by- eller landzone: Hodde, Henne Stationsby, Roushøj, Roust, Hjortkær, Fåborg, Krusbjerg, Lindbjerg, Gårde, Strellev, Mejls, Tinghøj, Orten, Vrøgum, Stausø, Kvong og Lydum.

POTENTIALER

Potentialerne er fastlagt på følgende grundlag.

Bosætningspotentiale

For at en by har et særligt bosætningspotentiale skal den huse faciliteter, der skaber rammer for en attraktiv hverdag for dens borgere. Det kommer blandt andet til udtryk ved at basale ting som skole, børnehave og indkøb er til stede i byen.

Byer med særligt bosætningspotentiale skal have mindst tre af følgende kriterier:

- Skole i byen
- Børnehave i byen
- Dagligvarebutik i byen
- Nærhed til minimum 50.000 arbejdspladser inden for 30 minutters kørsel

Bosætningspotentiale					
By (sogn)	Skole i byen	Børnehave i byen	Dagligvarebutik i byen	Mindst 50.000 arbejdspladser inden for 30 min. kørsel	Særligt bosætningspotentiale
01 Agerbæk	Ja	Ja	Ja	104958	Ja
02 Alslev	Ja	Ja	Ja	76209	Ja
03 Ansager	Ja	Ja	Ja	55484	Ja
04 Billum	Ja (P)	Ja (P)	Ja	70308	Ja
05 Blåvand (Blåvandshuk)	-	-	Ja	25681	
05.02 Vejers (Mosevrå, Blåvandshuk)	-	-	Ja	39677	
06 Fåborg	-	-	-	98800	
07 Henne	-	-	Ja	16015	
07.01 Henne St. (Henne)	-	-	-	16015	
07.04 Stausø (Henne)	Ja (P)	Ja (P)	-	16015	
08 Ho (Blåvandshuk)	-	-	-	42966	

09 Horne	Ja	Ja	Ja	76378	Ja
10 Janderup	Ja	Ja	Ja	71371	Ja
11 Lunde	Ja	Ja	Ja	39077	Ja
11.02 Kvong	-	Ja (P)	-	45568	
11.03 Lydum	-	-	-	28134	
12 Nordenskov (Øse)	Ja	Ja	Ja (i Nordenskov)	85524	Ja
13 Nymindegab (Lønne)	-	-	Ja (er lige genåbnet)	21943	
14 Næsbjerg	Ja	Ja	Ja	83848	Ja
15 Nr. Nebel	Ja	Ja	Ja	27349	Ja
16 Oksbøl (Ål)	Ja	Ja	Ja	67000	Ja
16.02 Vrøgum Øster (Ål)	-	-	-	67000	
17 Outrup	Ja	Ja	Ja	47926	Ja
18 Sig (Thorstrup)	Ja	Ja	Ja	84365	Ja
19 Skovlund	Ja (P)	Ja (P)	Ja	54316	Ja
20 Tinghøj (Varde)	-	-	-	86845	
20.02 Orten (Varde)	-	-	-	86845	
20.03 Mejls (Varde)	Ja (P)	Ja (P)	-	86845	Ja
21 Tistrup	Ja	Ja	Ja	74277	Ja
21.02 Gårde (Tistrup)	-	-	-	74277	
21.03 Hodde	-	-	-	83518	
22 Starup-Tofterup (Vester Starup)	Ja	Ja	Ja	101181	Ja
23 Varde	Ja	Ja	Ja	86845	Ja
24 Ølgod	Ja	Ja	Ja	40120	Ja
24.02 Strellev	-	-	-	42612	
24.03 Lindbjerg (Ølgod)	Ja (P) ØKF	Ja (P)	-	40120	
24.04 Krusbjerg (Ølgod)	-	-	-	40120	
25 Årre	Ja	Ja	Ja	98653	Ja
25.02 Roust (Grimstrup)	-	-	-	99093	
25.03 Routhøje	-	-	-	96630	
25.04 Hjortkær (Grimstrup)	-	-	-	99093	

Tabel 2.1 Bosætningspotentiale.

Erhvervspotentiale

For at en by har et særligt erhvervspotentiale skal den huse virksomheder, der kan beskæftige en større mængde personer ud over arbejdsstyrken, der holder skoler, børnehaver og dagligvarebutikker kørende.

Byer med særligt erhvervspotentiale skal have mindst to af følgende kriterier:

- Minimum 400 medarbejdere/arbejdspladser inden for sognet
- Minimum 5 nye virksomheder årligt i sognet
- Adgang til mindst 50.000 i arbejdsstyrken inden for 30 minutter (pendling)

Erhvervspotentiale				
By (sogn)	Minimum 400 arbejdspladser inden for sognet	Mindst 5 nye virksomheder årligt, de sidste 4 år, i sognet	Adgang til mindst 50.000 i arbejdsstyrken inden for 30 minutter (pendling)	Særligt erhvervspotentiale
01 Agerbæk	366	2	104958	
02 Alslev	125	2	76209	
03 Ansager	348	2	55484	
04 Billum	195	2	70308	
05 Blåvand (Oksby)	564	3	25681	
05.02 Vejers (Mosevrå)	90	1	39677	
06 Fåborg	153	1	98800	
07 Henne	390	5	16015	
07.01 Henne St. (Henne)	390	5	16015	
07.04 Stausø (Henne)	390	5	16015	
08 Ho	74	2	42966	
09 Horne	215	2	76378	
10 Janderup	319	2	71371	
11 Lunde	320	1	39077	
11.02 Kvong	83	1	45568	
11.03 Lydum	10	1	28134	
12 Nordenskov (Øse)	446	5	85524	Ja
13 Nymindegab (Lønne)	97	1	21943	
14 Næsbjerg	213	2	83848	
15 Nr. Nebel	590	3	27349	
16 Oksbøl (Ål)	822	5	67000	Ja
16.02 Vrøgum Øster (Ål)	822*	5*	67000	

17 Outrup	604	3	47926	
18 Sig (Thorstrup)	220	2	84365	
19 Skovlund	473	2	54316	Ja
20 Tinghøj (Varde)	7471*	28*	86845	
20.02 Orten (Varde)	7471*	28*	86845	
20.03 Mejls (Varde)	7471*	28*	86845	
21 Tistrup	929	5	74277	Ja
21.02 Gårde (Tistrup)	929*	5*	74277	
21.03 Hodde	82	1	83518	
22 Starup-Tofterup (Vester Starup)	291	2	101181	
23 Varde	7471	28	86845	Ja
24 Ølgod	2531	10	40120	Ja
24.02 Strellev	26	1	42612	
24.03 Lindbjerg (Ølgod)	2531*	10*	40120	
24.04 Krusbjerg (Ølgod)	2531*	10*	40120	
25 Årre	320	1	98653	
25.02 Roust (Grimstrup)	287	1	99093	
25.03 Roushøje	127	1	96630	
25.04 Hjortkær (Grimstrup)	287	1	99093	

* indikerer at de fleste arbejdspladser og de fleste nye virksomheder hører til den større by i sognet.

Tabel 2.2 Erhvervspotentiale.

Turismepotentialet

Varde Kommune ønsker at fremme ophold af længere varighed i kommunen, derfor er antallet af sommerhuse tilknyttet et særligt kriterie for turisme. En overskuelig afstand til kysten gør det ligeledes attraktivt for turister at opholde sig i kommunen og gøre brug af de mange aktiviteter og faciliteter som Varde Kommune byder på.

Turismepotentialet knytter sig i høj grad til kulturoplevelser. Der lægges vægt på, at oplevelserne er af regional eller national værdi, mens der ses bort fra mere lokale kulturfunktioner/-oplevelser. Derfor henses til antallet af betalende gæster.

Turismepotentiale				
Byer	Ligger maksimalt 10 kilometer fra havet	Inden for 10 kilometer er der flere end 200 sommerhuse	Har kulturoplevelser med mere end 5.000 betalende gæster indenfor sognet	Særligt turisme-potentiale
01 Agerbæk	-	38	-	
02 Alslev	-	10	-	
03 Ansager	-	255	Ja	Ja
04 Billum	-	1202	-	
05 Blåvand	Ja	4497	Ja	Ja
05.02 Vejers	Ja	4490	-	Ja
06 Fåborg	-	34	-	
07 Henne	Ja	3911	-	Ja
07.01 Henne St.	Ja	3911	-	Ja
07.04 Stausø	Ja	3911	-	Ja
08 Ho	Ja	3061	Ja	Ja
09 Horne	-	9	-	
10 Janderup	-	716	-	
11 Lunde	-	351	-	
11.02 Kvong	-	2	-	
11.03 Lydum	-	1554	-	
12 Nordenskov	-	249	-	
13 Nymindégab	Ja	3245	Ja	Ja
14 Næsbjerg	-	29	-	
15 Nr. Nebel	Ja	3240	-	Ja
16 Oksbøl	Ja	3335	Ja	Ja

16.02 Vrøgum (Øster)	Meget tæt på	3335	-	
17 Outrup	-	1035	-	
18 Sig	-	21	-	
19 Skovlund	-	223	-	
20 Tinghøj	-	63	-	
20.02 Orten	-	63	-	
20.03 Mejls	-	63	-	
21 Tistrup	-	230	Ja	Ja
21.02 Gaarde	-	230	-	
21.03 Hodde	-	246	-	
22 Starup-Tofterup	-	256	-	
23 Varde	-	63	Ja	
24 Ølgod	-	1	-	
24.02 Strellev	-	1	-	
24.03 Lindbjerg	-	1	-	
24.04 Krusbjerg	-	1	-	
25 Årre	-	18	-	
25.02 Roust	-	1	-	
25.03 Roussthøje	-	17	-	
25.04 Hjortkær	-	1	-	

Tabel 2.3 Turismepotentiale.

Kulturelt potentiale

Varde Kommune ønsker at sætte fokus på kulturen og kulturmiljøernes betydning på tværs af bosætning, erhverv og turisme. Det har en tværgående betydning, at der i byerne er kulturelle institutioner, attraktive kulturmiljøer og kunst.

Kulturelle institutioner dækker museale og musikalske aktiviteter og arrangementer, mens attraktive kulturmiljøer refererer til særlige miljøer, der afspejler byens/områdets udvikling og historie. Sidst, men ikke mindst, indbefatter kunst byer, der har integreret kunsten i byens uderum.

Byen kan få et kulturelt potentiale, hvis blot et af kriterierne er opfyldt.

Kulturelt potentiale				
Byer	Kulturelle institutioner	Attraktive kulturmiljøer i byerne	Kunst i uderummet i byen	Særlig kulturelt potentiale
01 Agerbæk	-	-	-	
02 Alslev	-	-	-	
03 Ansager	Ja - Mariehaven	-	-	Ja
04 Billum	-	-	-	
05 Blåvand	Ja – Tirpitz	-	-	Ja
05.02 Vejers	-	-	-	
06 Fåborg	-	-	-	
07 Henne	-	-	-	
07.01 Henne St.	-	-	-	
07.04 Stausø	-	-	-	
08 Ho	-	Ja – bymiljø	-	Ja
09 Horne	-	-	-	
10 Janderup	-	-	-	
11 Lunde	-	-	-	
11.02 Kvong	-	-	-	
11.03 Lydum	-	-	-	
12 Nordenskov	Ja – Owen Luft	-	-	Ja
13 Nymindegab	Ja- Museum	Ja – Lejren og bymiljø	-	Ja
14 Næsbjerg	-	-	-	
15 Nr. Nebel	-	-	-	
16 Oksbøl	Ja – Flugt, Pantermuseet.	Ja – Miljø den	Ja – Flugt kunststi under etablering	Ja

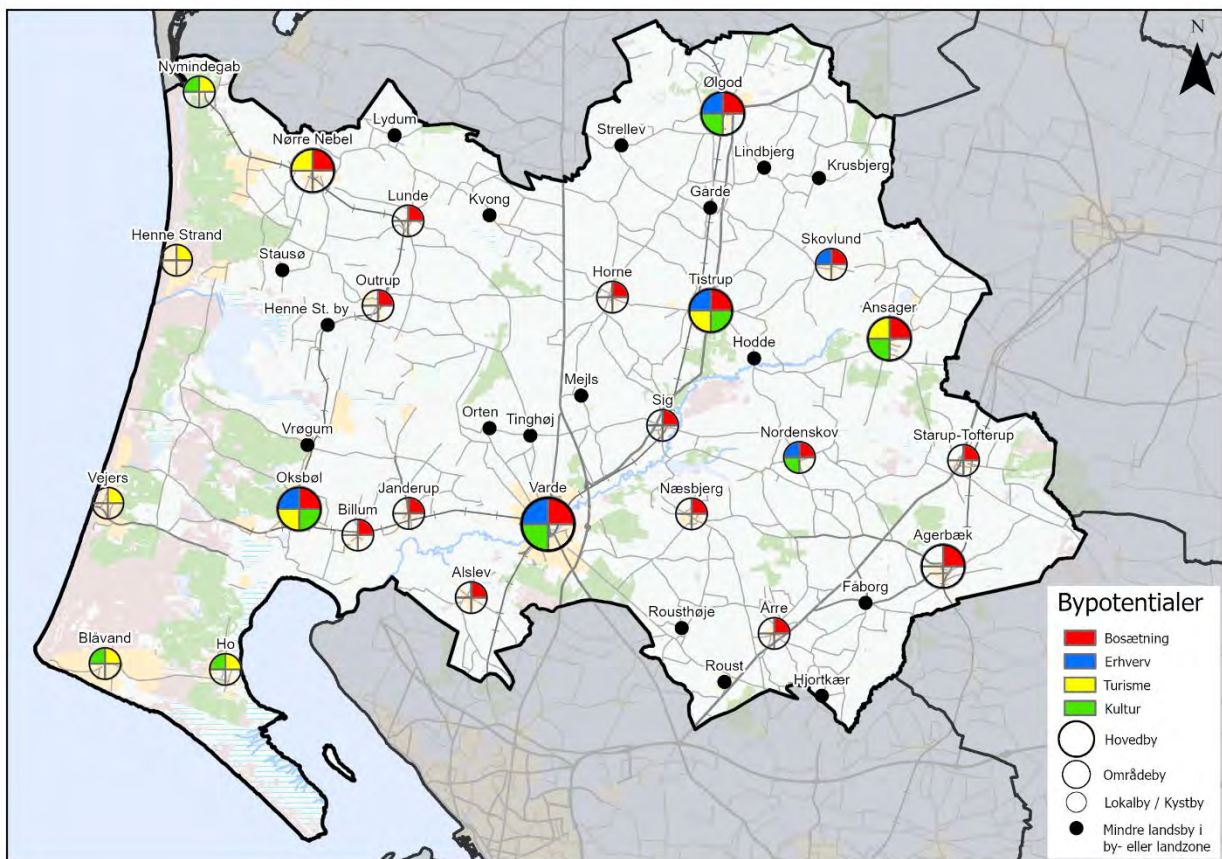
		gamle flygtningelejr		
16.02 Vrøgum (Øster)	-	-	-	
17 Outrup	-	-	-	
18 Sig	-	-	-	
19 Skovlund	-	-	-	
20 Tinghøj	-	-	-	
20.02 Orten	-	-	-	
20.03 Mejls	-	-	-	
21 Tistrup	Ja – Janus	-	Ja	Ja
21.02 Gaarde	-	-	-	
21.03 Hodde	Ja – Den gamle skole	-	-	Ja
22 Starup-Tofterup	-	-	-	
23 Varde	Ja – Frello, Open Air m.m.	Ja - bymiljø	Ja	Ja
24 Ølgod	Ja – Kulturhus inkl. museum	-	Ja	Ja
24.02 Strellev	-	-	-	
24.03 Lindbjerg	-	-	-	
24.04 Krusbjerg	-	-	-	
25 Årre	-	-	-	
25.02 Roust	-	-	-	
25.03 Roushøje	-	-	-	
25.04 Hjortkær	-	-	-	

Tabel 2.4 Kulturelt potentiale.

Kulturelt potentiale

Opsummering af de forskellige byers potentialer og kategorier

Den enkelte bys rolle fastlægges således som en kombination af byens størrelse, eksisterende serviceniveau og udviklingspotentialer. Byrollerne danner udgangspunkt for en differentieret planlægning, der tager højde for, at der fremadrettet kan ske en udvikling i den enkelte by med afsæt i de lokale potentialer tilpasset byens størrelse.

Figur 2-1: Opsummering af potentialer.

De forskellige byers særlige potentialer og kategorier					Byens særlige potentialer	Bykategori
Byer	Bosætning (B)	Erhverv (E)	Turisme (T)	Kulturel (K)	Samlet	
01 Agerbæk	B	-	-		B	Områdeby
02 Alslev	B	-	-	-	B	Lokalby
03 Ansager	B	-	T	K	BTK	Områdeby
04 Billum	B	-	-	-	B	Lokalby
05 Blåvand	-	-	T	K	TK	Kystby
05.02 Vejers	-	-	T	-	T	Kystby
06 Fåborg	-	-	-	-	-	Mindre landsby
07 Henne	-	-	T	-	T	Kystby
07.01 Henne St.	-	-	T	-	T	Mindre landsby
07.04 Stausø	-	-	T	-	T	Mindre landsby
08 Ho	-	-	T	K	TK	Kystby
09 Horne	B	-	-	-	B	Lokalby
10 Janderup	B	-	-		B	Lokalby
11 Lunde	B	-	-	-	B	Lokalby
11.02 Kvong	-	-	-	-	-	Mindre landsby
11.03 Lydum	-	-	-	-	-	Mindre landsby
12 Nordenskov	B	E	-	K	BEK	Lokalby
13 Nymindégab	-	-	T	K	TK	Kystby
14 Næsbjerg	B	-	-	-	B	Lokalby
15 Nr. Nebel	B	-	T	-	BTK	Områdeby
16 Oksbøl	B	E	T	K	BETK	Områdeby
16.02 Vrøgum (Øster)	-	-	-	-	E	Mindre landsby
17 Outrup	B	-	-	-	B	Lokalby
18 Sig	B	-	-	-	B	Lokalby
19 Skovlund	B	E	-	-	B	Lokalby
20 Tinghøj	-	-	-	-	E	Mindre landsby
20.02 Orten	-	-	-	-	E	Mindre landsby
20.03 Mejls	B	-	-	-	BE	Mindre landsby

21 Tistrup	B	E	T	K	BETK	Områdeby
21.02 Gårde	-	-	-	-	E	Mindre landsby
21.03 Hodde	-	-	-	K	K	Mindre landsby
22 Starup-Tofterup	B	-	-	-	B	Lokalby
23 Varde	B	E	-	K	BEK	Hovedby
24 Ølgod	B	E	-	K	BEK	Områdeby
24.02 Strellev	-	-	-	-	-	Mindre landsby
24.03 Lindbjerg	-	-	-	-	E	Mindre landsby
24.04 Krusbjerg	-	-	-	-	E	Mindre landsby
25 Årre	B	-	-	-	B	Lokalby
25.02 Roust	-	-	-	-	-	Mindre landsby
25.03 Roushøje	-	-	-	-	-	Mindre landsby
25.04 Hjortkær	-	-	-	-	-	Mindre landsby

Tabel 2.5 De forskellige byers potentialer og kategorier.

STRATEGISK PLANLÆGNING FOR BYMIDTER – VARDE BYMIDTE

Forhistorie - Varde kan, som by, dateres helt tilbage til 1100-tallet. Byen er opstået ved et vadested over Varde Å, hvilket har sat sit præg på bystrukturen. De gamle færdselsårer gennem Vestjylland og deres passage over Varde Ådal har været en forudsætning for byens opståen. Byen har været knudepunkt for området og var i middelalderen hjemsted for "bryden", en højtstående embedsmand. Vardes status gjorde, at byen i 1442 fik stadfæstet sine købstadsprivilegier af Christoffer af Bayern. De to nord-sydgående veje og åen indgår stadig som dominerende elementer i byen. Varde kendetegnes ved en karakteristisk stjerne-struktur, der stemmer overens med byens oprindelse som vadested over Varde Å. Et markant grønt strøg omkring Varde Å deler byen fra øst til vest og sikrer, at der er attraktive, grønne arealer helt ind til byens kerne.

Et væsentligt historisk og rumligt element i bymidten er den middelalderlige gadestruktur, karakteriseret ved sit uregelmæssige net af gader, stræder og pladser. Flere af de centrale gader har i løbet af 2018-19 fået ny belægning, for at underbygge gadernes middelalderlige udtryk. Foruden at være et synligt udtryk for en historisk byplan, byder disse gaderum med deres korte skiftende udsigter på afvekslende rumlige oplevelser.

Selvom den ældste bebyggelse hovedsageligt er opført efter den seneste storbrand i 1821, har nyopførte ejendomme holdt sig inden for de rammer, der var udstukket af de gamle matrikler med tilhørende facadelinjer og gadeforløb.

Byen har frem til 1860'erne været geografisk afgrænset af den middelalderlige byplan. I perioden frem til 1900-tallets begyndelse voksede byen uden for købstadsgrænsen mod nord og syd.

Bykernens helhedspræg hænger i høj grad sammen med de ensartede proportioner af bygninger og byrum, plus de anvendte materialer og den traditionelle håndværksmæssige udførelse af bygningsdelene. Bebyggelsen er karakteriseret ved et stort antal bygninger, der er præget af den klassicistiske tradition fra begyndelsen af 1800-tallet. Disse udgør stilmæssigt gode repræsentanter for de forskellige strømninger i historicismen og er med til at give bykernen dens egen og særlige arkitektoniske karakter.

Kronologi fra 2008-2024 –

Borgerinddragelse, Helhedsplan og Område-fornyelse

Vardes bymidte gennemgik i perioden 2014-2019/20 en omfattende områdefornyelse. Områdefornyelsen tog blandt andet udgangspunkt i "Helhedsplan for Varde Bymidte". Helhedsplanen tog et bredt syn på Vardes bymidte og de attraktive områder med tilknytning til bymidten.

Første borgerinddragelse 2008/09 – optakt til helhedsplan og områdefornyelse

I 2008/2009 blev borgerinddragelsen i forbindelse med "Varde Midtby på spil" startskuddet til en revitalisering af Vardes bymidte.

"Varde midtby på spil" var en proces, der forløb fra sensommeren 2008 til februar 2009. Formålet var at sikre den bedst mulige planlægning af området i samspil med borgere, foreninger, interesseorganisationer, udviklingsrådene og Den Lokale Aktionsgruppe. Et andet formål for processen var at afdække mulighederne for at fortætte og udvikle Varde Midtby med respekt for de historiske rammer.

I forbindelse med arbejdet med "Varde Midtby på spil" blev følgende erfaringer uddraget:

Varde Midtby oplevedes af borgerne som værende af en kvalitet og karakter man holder af, men som skulle udvikles og forbedres med udgangspunkt i områdets potentialer. Det drejede sig ikke om at rive ned og bygge nyt, men i høj grad om at udvikle området med udgangspunkt i de historiske og naturmæssige forudsætninger, der er unikke for midtbyen.

Midtbyerspektivet blev udgangspunktet for udfoldelse og konkretisering af borgernes ønsker og ideer for midtbyen. Det synliggjorde samtidig en af de primære opgaver for at styrke Varde Midtby og de tilstødende områder. For at udnytte perspektivområdernes potentialer optimalt skulle udviklingstiltag ske med henblik på at forbedre koblingen mellem midtbyen og de fire identificerede perspektivområder.

Midtbyerspektivet rummede det overordnede udviklingsperspektiv for Varde Midtby. Varde Midtby karakteriseres, groft sagt, ved at være omgivet fire områder, der hver for sig har sine udviklingspotentialer, der kunne inddrages som aktivitetsskabende for bymidten:

- Mod nord sås det kommercielle område; betegnelsen for den del af midtbyen, der omfatter de primære indkøbsmuligheder (hverdagsindkøb, supermarkeder mv.).
- Mod vest identificeredes det kreative område, som omfattede området omkring det forhenværende stålværk. I dette område vurderedes at være stort potentiale for etablering af faciliteter inden for kreative fritids- og kulturaktiviteter.
- Mod syd pegede deltagerne på Å-området; den bynære natur og bymæssige strækning langs Varde Å, hvor mulighederne for at skabe et markant samspil mellem by, natur og vand var til stede.
- Øst for midtbyen italesatte deltagerne park- og naturområdet, der omfatter de grønne arealer, som er en del af parkanlægget ved Arnbjerg og det tilstødende landskab langs Varde Å.

Tankerne bragt frem ved "Varde Midtby på spil" blev del af den senere "Helhedsplan for Varde Midtby" (2014). Tanker og erfaringer frembragt ved borgerinddragelsen i 2008/09 gennemsyrrer således fortsat udviklingen af Varde Midtby.

Designmanual for Varde Midtby 2011

"Designmanual for Varde Midtby" indeholder beskrivelser for placering, formgivning af materialer, farver mv. i forbindelse med opsætning af gadeinventar, belysning, beplantning, kunst, skilte, udsmykning af facader, valg af belægninger m.m. Designmanualen ses som et strategisk redskab i udvikling af kvaliteten i Varde.

Manualen tager som udgangspunkt, at Varde er en by med en gammel historie, hvor en del brande i bymidten havde medført et relativt lille fokus på historisk bevaring. Dog var det vurderingen, at der i Varde midtby var enkelte markante bygninger; samt at bymidten var karakteriseret ved et stort antal bygninger i 1½ plan, opført i 1800-tallet.

Dette blev identificeret som elementer, der gav Varde en charme, som mange andre vestjyske byer ikke er i besiddelse af. Designmanualen var derfor et indspark til et samlet løft af Varde Midtby, på baggrund af byens stedbundne potentiale.

Designmanualen kan sammen med arbejdet i "Varde Midtby på spil" ses som forløber for Helhedsplan for Varde Midtby.

Helhedsplan for Varde Midtby 2014

Helhedsplanen lægger stor vægt på en positiv og kvalitetsskabende udvikling af midtbyen. Varde Torv har været et naturligt centrum helt fra middelalderen lige på hjørnet af det historiske Varde. Helhedsplanen har som mål at styrke torvet som central plads med plads til liv, handel og aktivitet. En stærk bymidte spiller en vigtig rolle som samlende element. En koncentration af funktioner i bymidten øger både tilgængeligheden for byens borgere, men bidrager også til skabelsen af et mere intenst byliv. Derfor arbejdedes der med en udvidelse af definitionen af bymidten, således, at denne også fik berøring med åen og kvartererne i tilknytning til bymidten. Hensigten med dette var at skabe en tættere tilknytning, så de omkringliggende områders potentialer i højere grad kunne indgå i sammenspil med bymidten.

I tråd med erfaringerne fra "Varde Midtby på spil" blev åen mod syd, parken mod øst, handelsområdet med nord og et kreativt område mod vest identificeret som potentialer, der kunne spille sammen med bymidten og skabe synergier, med et mere intenst byliv til følge. Med indsatsen skulle der skabes mulighed for at byens handlende og gæster kunne få let adgang til kunstoplevelser og udvide oplevelsen med en gåtur langs åen eller i nationalparken. Ådalen, der også agerer indgang til Nationalpark Vadehavet, er Varde Bys vigtigste landskabelige træk og åens naturmæssige og rekreative værdier søgtes bragt i spil ved udvidelse af den oplevede bymidte langs Torvegade. Detailhandelsmæssigt er midtbyen kerneområdet.

Områdefornyelse af Varde Midtby 2014-2020

Fra 2014 og frem til 2020 arbejdede Varde Kommune målrettet med en områdefornyelse af Varde Midtby. Målet var gøre Varde mere attraktiv for bosætning og at styrke turismen, ved at gøre midtbyen endnu mere spændende at besøge. Med områdefornyelsen er midtbyens autentiske profil, som en gammel købstad, blevet styrket. De brolagte gader i midtbyen understøtter de velbevarede gamle bymiljøer. Oplevelsen understøttes af to oplevelsesloops, hvor byens borgere og gæster føres forbi midtbyens mange natur- og kulturoplevelser. Derudover har der været en øget indsats for placering af kunst i bybilledet.

Områdefornyelsen har styrket de stedbundne kvaliteter og forbedret oplevelsen af et besøg i Varde, hvilket også styrker potentialet for kulturturisme og lokker til sightseeing og shopping. Områdefornyelsen vurderes at medvirke til at kunne øge Vardes bys og Varde Kommunes omdømme og attraktion på længere sigt.

Varde by videreudvikles med afsæt i "områdefornyelsen" i Varde Midtby. Udtrykket i midtbyen skal medvirke til skabelsen af et attraktivt og aktiverende handelsmiljø. Byinventar er udviklet i et samarbejde mellem Varde Kommune, Udviklingsrådet for Varde By og Varde Handel.

I forbindelse med de konkrete tiltag i Områdefornyelsen for Varde By var der specielt i etableringsfasen stort fokus på inddragelsen af borgere, ejere og erhvervsdrivende, der blev berørt. Etablering af ny belægning var etapeopdelt og for hver etape blev der afholdt punktmøder, hvor man kunne gøre sig bekendt med processen. Et eksempel var arrangementet "Klap en gravko", hvor børn og voksne kunne lægge vejen forbi og klappe en gravko. Der blev gjort en stor indsats for at involvere de erhvervsdrivende, der alle blev berørt af opgravningen af gågaderne. For at slå to fluer med et smæk blev bymidten også separatkloakeret i forbindelse med belægningsprojektet. For at komme de handelsdrivende i møde, blev der prioriteret en involvering omkring, hvordan der trods opgravning af gågaderne kunne bibeholdes et aktivt handelsliv.

Hovedpunkter ifm. helhedsplan og områdefornyelse

Det samlende element

En stærk bymidte spiller en vigtig rolle som samlende element. Et af formålene med helhedsplanen og områdefornyelsen var derfor at underbygge en koncentration af funktioner i bymidten for både at øge tilgængeligheden for byens borgere, men også for at bidrage til et mere intenst byliv. Hensigten var at skabe en tættere tilknytning til de fire nævnte områder, så områdernes potentialer kunne indgå i sammenspil med bymidten og bylivet kunne styrkes.

Funktionelt torv

Varde Torv er en relativt stor plads beliggende, hvor gågaderne Vestergade og Kræmmergade mødes. Med ryggen til torvet ligger her Sct. Jacobi Kirke, bygget omkring år 1200. Torvet var et omdrejningspunkt for områdefornyelsen, hvor der blev arbejdet med etablering af en bl.a. ny belægning, en ny pølsebod og byinventar, der alt sammen skulle være flytbart, såfremt der skulle afholdes større arrangementer på pladsen, som eksempelvis den nationale flagdag d. 5. september, hvor veteraner hædres og mindes på torvet.

Middelalderlig by og købstad

Vardes snoede og middelalderlige vejforløb blev identificeret som et element, der kunne videreudvikles for at give midtbyen og de omkringliggende områder et særkende. Et særkende, der kunne underbygge midtbyens attraktivitet og stemning. Både i gågaderne, på torvet og i gader, hvor det middelalderlige vejforløb er fremherskende, blev der etableret ny belægning i tråd med den ønskede karakter. Den nye belægning bidrager til i højere grad at binde oplevelsen af midtbyen og de omkringliggende områder sammen.

Potentialer og sammenhænge i og omkring bymidten

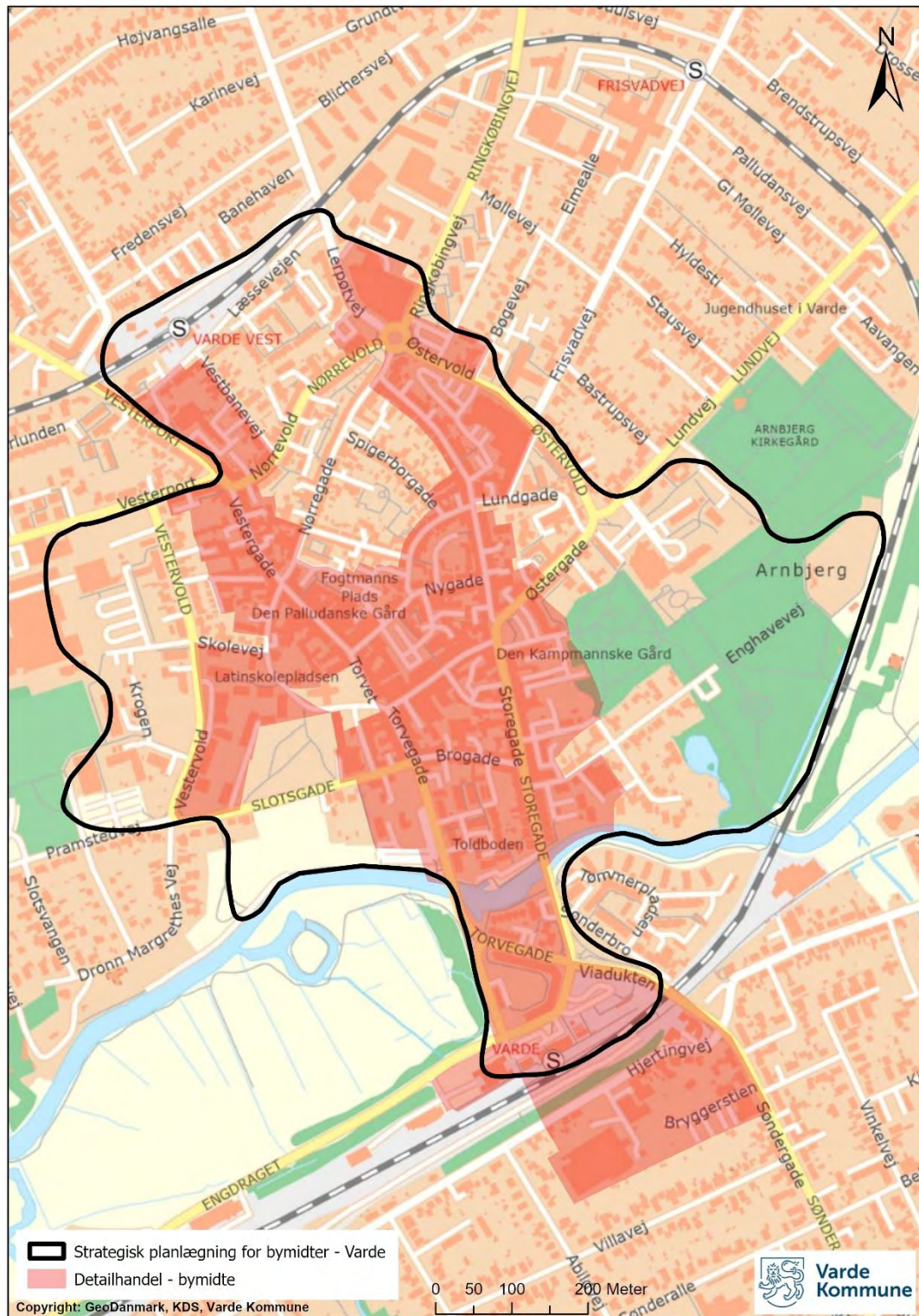
- Mod syd blev der skabt forbindelse til Varde Å, hvor nye arealer til rekreation og ophold blev etableret. Området er Vardes port til Nationalpark Vadehavet som går helt ind til bymidten.
- Mod vest blev bymidten bundet sammen med KulturSpinderiet, indeholdende Varde Musikskole, spillestedet Smedeværkstedet og et kreativt område som i fremtiden bl.a. også skal indeholde Varde Teater og Musikhus.
- Mod nord blev skabt en bedre sammenhæng med handelsområdet indeholdende de større dagligvarebutikker.
- Mod øst blev der skabt en bedre forbindelse i retning af midtbyens store rekreative område "Arnbjergparken", hvorfra der også er videre adgang til et rekreativt område, hvor det forhenværende Varde Sommerland lå.

Sammenbinding via Oplevelsesloop

For at sikre yderligere sammenhæng til de omkringliggende områder blev der, derudover, arbejdet et med et projekt, hvor der var fokus på oplevelsesruter rundt i områderne omkring bymidten. Der blev lavet to oplevelsesruter. Rundt omkring på ruterne kan man på byinventar finde QR-koder, der giver adgang til blandt andet lokale stedbundne historier. Oplevelserne starter på VardeLoop.dk.

Afgrænsning af bymidten

Vardes bymidte skal ikke alene ses som detailhandelsafgrænsningen for bymidten, men derimod i højere grad som defineret af "Helhedsplan for Varde Midtby", områdefornyelsens sammenhænge i bymidten samt den eksisterende detailhandelsafgrænsning.

Den efterfølgende udvikling i Varde midtby

Udviklingsplan for Varde 2022 – En historisk købstad i hjertet af den vestjyske natur

Varde Kommune har i ca. 10 år arbejdet med lokalt forankrede og frivillige udviklingsplaner. I 2022 blev der udarbejdet en lokalt forankret udviklingsplan for Varde By, drevet frem af frivillige ved to workshops, med hjælp til facilitering fra Varde Kommune. Godt halvdelen af projekterne i udviklingsplanen har tilknytning til områderne defineret i "Helhedsplan for Varde Midtby". Senest er der i 2024 etableret en ny scene på torvet. Scenen var et projekt i udviklingsplanen.

Udviklingsplanen er tænkt som et væsentligt element i den løbende kommunale planlægning for Varde, og vil derudover være afsæt for lokale, borgerdrevne initiativer i Varde by.

Handelsstrategi 2025

Varde Kommune er løbende i dialog med handelsstandsforeningerne i Varde Kommune. Herunder også med Varde Handel omkring, hvordan man i samarbejde kan skabe gode forhold for en velfungerende bymidte med liv og handel.

Varde Kommune samarbejder i 2025 med midtbyens interessenter om tilblivelsen af en ny Handelsstrategi.

Offentlige funktioner i midtbyen

Byrådet i Varde Kommune har i 2024 truffet beslutning om, at en af kommunens større arbejdspladser, BCV, indeholdende blandt andet borgerservice skal lukke og funktionerne omplaceres. Her er blandt andet det gamle rådhus på torvet i spil i forhold til igen at blive aktiveret.

Varde Bibliotek ligger meget centralt placeret i bymidten og bidrager dermed til bylivet. Derudover er Kirkens Hus etableret med forbindelse til bymidten i den seneste kommuneplanperiode. Med tilknytning til bymidten arbejdes der derudover med etablering af "Varde Teater og Musikhus".

Vejledning for Varde Bymidte og bevarende lokalplan 23.01.L02

Vejledning for Varde bymidte er udgivet i år 2000 og er forløber for Designmanual for Varde (2011) samt Lokalplan 23.01.L02 – Bevaring af Varde Midtby som er vedtaget i 2015.

Vejledning for Varde bymidte uddyber lokalplanretningslinjer og beskriver hvilke arkitektoniske træk fra byggeskala til materialer og detaljer, der ønskes bevaret og udviklet i byen. Vejledningen præsenterer karakteristiske træk i den traditionelle byggeskik og indeholder de retningslinjer - hovedregler - som byrådet følger for at håndhæve lokalplanernes bevaringsbestemmelser.

23.01.L02 – Bevaring af Varde Midtby

Lokalplanen udstikker bestemmelserne for bevaringen af Varde midtby med fokus på bevaringen af det nuværende attraktive bybillede. Lokalplanen indeholder blandt andet stilblade for og bestemmelser omkring:

1. Klassicistiske huse
2. Gadehuse i købstaden
3. Historicistiske etagehuse
4. Nyklassicistiske etagehuse

5. Etagehuse i national funkis
 6. Bygninger uden klassificering af stilart
- Samt bevaringsværdige træer og pladser.

Gadestrukturer og byens rum

Købstadsmiljøet i Varde by styrkes ved at bevare og understøtte den middelalderlige gade og bebyggelsesstruktur og fastholde blandingen af boliger og erhverv. Omlægningen af gader, pladser og belægninger, nyt byudstyr, nybyggeri og ombygninger samt andre ændringer i gadebilledet vurderes i sin helhed, og de enkelte projekter skal bidrage til et bedre bymiljø.

De ældre gader og pladser - byens rum - er særligt sårbare over for omlægninger. Valg af materialer, belægning, byinventar og kunst skal derfor foretages med omhu og med respekt for bymiljøet. Ved placering af skilte og belysning samt planlægning af trafikafviklingen skal der lægges særlig vægt på, at dette sker med respekt for de arkitektoniske og kulturhistoriske værdier samt den samlede oplevelse af byrummet

For ikke at sløre oplevelsen af det smalle gadeforløb i Kræmmergade skal der tages hensyn til brugen af skiltning, brug af gaderummet til udstilling og anvendelse af gadeinventar i øvrigt. Nye initiativer gennemføres ud fra en helhedsopfattelse, hvor nybyggeri, bevaring, trafik og miljøet analyseres og ses i sammenhæng.

Det centrale byområde er delvist fredeliggjort for uvedkommende trafik. Herved søges forholdene for de bløde trafikanter forbedret, samtidig med, at bymidten får mulighed for at videreudvikle sig som en attraktiv bydel.

Arbejdet med bymidten ift. Varde Å

Varde Kommune arbejder løbende med at binde bymidten sammen med Varde Å, Nationalpark Vadehavet og Varde Station, syd for Varde Å.

Nord for Varde Å arbejdes med udvikling af grunden, der tidligere har huset Varde Handelsskole. Generelt er der fokus på, at den eksisterende fremherskende byggestil skal bevares og at de middelalderlige vejforløb skal beskyttes og underbygges for den gode oplevelse af Varde Midtby.

På den sydlige side af Varde Å, undersøges udviklingsmulighederne langs Engdraget, der blandt andet huser Varde Station.

Å-bredden tænkes generelt som aktivt sted, hvor de begrænsede byggemuligheder udnyttes til aktiviteter, der tiltrækker et bredt publikum, der kan få glæde af den særlige beliggenhed.

Fritids- og kulturudbuddet skal fortsat udvikles, og de oplevelsesmæssige potentialer ved Varde Å og Vardes købstadsmiljø søges videreudviklet med henblik på at øge Varde bys attraktion som besøgsål for både kommunens egne borgere og turister.

Fortætningspotentialer

Byfortætning skal medvirke til at opretholde levende bymidter og kan bruges til at skabe et bymiljø, der er spændende at opholde sig i. Fortætningen kan medvirke til at imødekomme de ændrede krav til boligtypen, der er gennem et liv. Byfortætning giver mulighed for at opretholde fælles funktioner inden for en kort radius. Det er med andre ord en bæredygtig måde at byudvikle på, og det er derfor vigtigt at have fokus på fortætningspotentialer i de eksisterende by- og boligområder.

Den eksisterende lokalplan for Varde Midtby giver mulighed for fremtidig fortætning af bymidten.

Kultur og kunst i bybilledet

Som kommunens største by er mange kultur- og fritidstilbud samlet i Varde By, ligesom kunst også i høj grad indgår i gadebilledet. I de senere år er der placeret mange skulpturer rundt i bybilledet i Varde Midtby. Arbejdet med at finde de gode placeringer, der fremhæver både kunstværkerne, byens historiske og kulturelle udtryk samt det nærmiljø det placeres i fortsættes.

STRATEGISK PLANLÆGNING FOR BYER I VARDE KOMMUNE

Den strategiske planlægning for byerne i Varde Kommune tager afsæt i beskrivelserne af de enkelte byer i kommuneplanens redegørelse herunder og understøttes af arbejdet med udviklingsplaner for de enkelte byer. Se venligst bilag 1, Bybeskrivelser. Derudover arbejdes der med udpegning af Hodde og Stausø som omdannelseslandsbyer. Afgrænsningen af byerne og omdannelseslandsbyerne fremgår af kommuneplanens kortdel.

Bybeskrivelser og kommuneplanens rammedel er fordelt på 25 lokalområder. Beskrivelserne af de enkelte lokalområder opdelt efter sogne og fastlægger retningslinjerne for planlægningen i lokalområdet. Arealregnskab for boligareal og erhvervsareal i lokalområderne, udpegninger af bevaringsværdige ejendomme findes i kommuneplanens temaer for bosætning, erhverv og bevaring. Rammebestemmelser for kommuneplanens rammeområder findes i separat appendiks til kommuneplanen og i WebGIS.

Udviklingsplaner - Formålet med udviklingsplanerne er at skabe et retningsgivende værktøj for det lokalt forankrede og borgerdrevne arbejde med den videreudvikling af byerne og skabe gode vilkår for bosætning. I arbejdet med udviklingsplanerne er der fokus på at sikre, at de enkelte projekter på en og samme tid er lokalt forankret og i tråd med Varde Kommunes vision og planstrategien. Fokus er inden for den strategiske ramme at skabe et lokalt ejerskab til udviklingsplanerne og sikre kendskab til dem politisk og i forvaltningen. Derfor kvalificerer Varde Kommune i samarbejde med de lokale interessenter de enkelte projekter og den overordnede retning. – [Link til hjemmeside med udviklingsplaner.](#)

Omdannelseslandsbyer – Hodde og Stausø fortsætter som omdannelseslandsbyer
Omdannelseslandsbyer er særligt tiltænkt de landsbyer, der har stedbundne kvaliteter, som kan udnyttes til at skabe et begrænset antal byggemuligheder af høj kvalitet, frem for landsbyer, hvor der er behov for at sikre en større udbygning, som forudsætter en lokalplan. Omdannelseslandsbyen er derfor et sted, hvor man ikke nødvendigvis forventer en udvikling i form af øget indbyggertal, vækst i offentlig service eller større investeringer, men en landsby, der er udpeget i kraft af hidtil uudnyttede bosætningspotentialer, om det så er et stærkt lokalsamfund, småerhverv, nærrekreativ natur eller beliggenhed i oplandet, der kan aktiveres ved at give andre byggemuligheder, end landsbyen hidtil har kunnet tilbyde.

Udpegning af de to omdannelseslandsbyer giver Varde Kommune mulighed for at anlægge en lempeligere praksis for landzonetilladelser inden for afgrænsningerne af områderne. Omdannelseslandsbyerne administreres efter kommuneplanens retningslinjer, som giver mulighed for nye boliger, for mere end en bolig på samme grund og for at nedrive bygninger som kan erstattes med bygninger af anden størrelse, udformning og placering.

Ved placering af nyt byggeri lægges der i landzonetilladelserne vægt på, at byggeriet placeres i tilknytning til landsbyen og ikke som enligt beliggende enfamiliehuse.

Udpegning

Varde Kommune udpegede, i forbindelse med Kommuneplan 2021, sammen med Det Fælles Udviklingsråd (FUR) Hodde og Stausø som omdannelseslandsbyer. Kriterierne for at blive udpeget som omdannelseslandsby er, at byen skal være placeret i landzone og have oplevet

befolkningstilbagegang. På baggrund af disse kriterier fremsøgte Varde Kommune potentielle kandidater og gik herefter i dialog med FUR omkring valget. FUR valgte fire kandidater. Repræsentanter fra kandidatbyernes foreninger blev herefter kontaktet for at høre, om de ønskede at være omdannelseslandsby. Tre af fire kandidater tilkendegav deres interesse og på det følgende møde i FUR blev Hodde og Stausø valgt som omdannelsesbyer.

Afgrænsning

Afgrænsningen er udarbejdet på baggrund af hensyntagen til anden lovgivning og til produktionserhverv såsom landbrug samt kommunens øvrige planlægning. Afgrænsningen for omdannelseszonen er udarbejdet på baggrund af en vurdering af lokalområdet, så der er en vis proportionalitet mellem by, areal og spredning af bebyggelse, så der sker en hensigtsmæssig afrunding af byerne.

Hodde: Vest for Hodde er der beskyttede naturtyper i form af eng og sø. Mod sydvest er der både eksisterende og potentiel natur, som er udpeget til Grønt Danmarkskort, samt et område, hvor kommunen ønsker en særlig udvikling af naturværdier. Da naturområdet ligger i en naturlig forlængelse af byen, vurderes det, at området kan indgå som et rekreativt element i byens udvikling og samtidig bidrage til den landskabelige oplevelse. Derfor indgår dette naturområde som en del af afgrænsningen for omdannelseslandsbyen, selvom der som udgangspunkt ikke må foretages ændringer i tilstanden, opføres boliger eller anden bebyggelse. I østlig retning gives der mulighed for mindre udvidelse i direkte forlængelse af eksisterende bebyggelse.

Stausø: Stausø er placeret i områder egnet til store husdyrbrug. Man skal være opmærksom på, at udlæg af boliger kan begrænse placering af fremtidige landbrug, da der er krav til afstande derimellem. Disse hensyn varetages i kommunens behandling af landzonesager. En støjbuffer fra en listevirksomhed giver begrænset mulighed for ny bebyggelse i dele af det sydlige område, hvilket afspejles i afgrænsningen.

Forvaltningen kan oplyse, at det ikke har været nødvendigt at anvende mulighederne under omdannelseslandsbyer i forhold til den gældende praksis i Varde Kommune.

De to landzone-landsbyer er bibeholdt for bedre at kunne evaluere effekten over en længere periode.

AKTIVITETER I PERIODEN 2025-2029

- I forbindelse med udarbejdelse af den kommende planstrategi inddrages spørgsmål ift. til den ønskede fremtidige udvikling af bymidten i Varde.
- Gennemgang og eventuel revision af Udviklingsrådsmodellen 2.0.

Tema 3. Erhverv og beskæftigelse

HIDTIDIG PLANLÆGNING

ERHVERVSOMRÅDET

Vækst i Varde Kommune - Der er to gange afholdt innovationsforløb "Case Competition" med Syddansk Universitet, hvor lokale virksomheder deltog med konkrete udfordringer. Udgangspunktet var, at de studerende besøgte de respektive virksomheder inden de påbegyndte en 24 timers innovationsworkshop, hvor de studerende fremkom med forslag til bæredygtige løsninger på virksomhedernes udfordringer. Det var udfordrende at få virksomheder med i tiltaget, men oplevelsen var, at de deltagende var tilfredse med proces og resultat.

Kobling af bosætning og hervedning - Projektet "Tiltrækning af udenlandske familier" er sat i søen med projektorganisering med deltagelse af AOF, Rybners, WorkInDenmark, ProVarde og Jobcenter Varde. Projektet er gået i drift med Jobcenter Varde som tovholder og videreføres i et tæt samarbejde med DI og Esbjerg Kommune.

Erhvervsplaymaker - Erhvervsplaymakerordningen er i fuld gang og ProVarde har hvert år mange skoleelever i forløb i de lokale virksomheder. Det er en af årsagerne til, at Varde Kommune ligger højt hvad angår andelen af unge der tager en håndværksmæssig uddannelse.

I perioden har Varde Kommune haft fokus på at bidrage til at tiltrække uddannelser til området. Varde Kommune er repræsenteret i diverse fora, hvor uddannelse er på dagsordenen. I perioden er der indgået partnerskaber med både Syddansk Universitet og UC Syd samt Dansk Industri, Rybners og arbejdsmarkedsparter.

Ved disse møder er fokus på unge, uddannelse, efteruddannelse og opkvalificering blandt andet vigtige emner. Derudover indgår vi i Uddannelsesforum Varde, hvor både virksomheder og uddannelsesinstitutioner er repræsenteret. Behovet for arbejdskraft i fremtiden ændrer sig i takt med den grønne omstilling og her har vi et skarpt øje på, hvordan vi sikrer kvalificeret arbejdskraft.

Et af de store tiltag er vores Lærlinge Lounge som skal bidrage til at skabe fællesskab og sammenhold på tværs for vores unge på erhvervsuddannelserne. Vestjysk Hub for Datacentre - Varde Kommune har sammen med Business Esbjerg deltaget i konferencer rundt omkring i Europa og har udadtil fremstået som én enhed. Ved mere konkret interesse, har den enkelte kommune selv håndteret interesse og henvendelser fra investorer.

Udvidelse af Hovedvej 11 – Opstart på arbejdet med at udvide Hovedvej 11 er igangsat.

BESKÆFTIGELSESOMRÅDET

Virksomhederne har i samarbejde med Jobcenter Varde igangsat Code of Care Varde i september 2020. Kontrakten løber til udgangen af 2025. I regi af Code of Care Varde er der gennemført en række aktiviteter for de lokale virksomheder f.eks.:

- Produktion af tre film med lokale eksempler på, hvordan virksomheder arbejder med social ansvarlighed (Cloud Factory, Nymindeskab Familiecamping og Vittarpgaard).

- Jobmatcharrangement, hvor ledige og virksomheder har mødt hinanden. Bl.a. er arrangementerne gennemført i naturen og i Boulevardkvarteret samt hos virksomheden Team Truck i Varde.
- Middag med Mening – en aften med fokus på social ansvarlighed med deltagelse af 125 virksomheder.
- Besøg af fremtidsforsker Anne Skare der fortæller om betydningen af fællesskaber og det at gøre en forskel for sit lokalsamfund. Deltagelse af 150 virksomheder og samarbejdspartnere.
- Uddeling af årets sociale pris på ProVardes nytårskur
- Oplæg om medarbejdere med psykiske diagnoser ved PsykInfo, der skal klæde virksomhederne bedre på til at fastholde medarbejdere med psykiske diagnoser
- Arrangement med Nikolaj Kirk ved NaturKulturVarde, hvor politikere fra Udvalget for Arbejdsmarked og Integration tog dialogen om social bæredygtighed, imens de kokkerede.
- ESG-arrangement, hvor de deltagende virksomheder dokumenterede, hvor meget virksomhedens sociale indsats betyder i besparelser for kommune og stat.
- I 2025 gennemføres i regi af Code of Care Varde 4 mentorforløb for virksomheder, som skal understøtte virksomhedernes trivsel og kompetence til at tage godt imod nye medarbejdere.
- Start 2025 er cirka 50 virksomheder i Varde Kommune med i Code of Care Varde.

Jobcenter Varde har ønsket at styrke kommunikationen til de lokale virksomheder. Derfor er der oprettet sider på både LinkedIn og Facebook. Facebooksiden er lukket ned igen, da det blev vurderet, at denne ikke rettede sig mod den ønskede målgruppe.

Derudover annonceres med forskellige tiltag gennem Code of Care virksomhederne og ProVardes nyhedsbrev. Der er lavet forskellige fakta-ark der tages med til virksomheder og samarbejdspartnere.

Jobcenter Varde etablerede i 2021 en tværgående virksomhedsgruppe på tværs af jobcentrets afdelinger, for at styrke det virksomhedsrettede arbejde. Virksomhedskonsulenterne i Jobcenter Varde er forpligtiget til at deltage i gruppen. Her koordineres og drøftes den virksomhedsrettede indsats. Der deles viden om (samarbejdet med de) lokale virksomheder.

KOMMUNEPLAN 2025

I Kommuneplanens tilkendegivelser udgår afsnit om arealbehov for erhverv i områdebyer og lokalbyer. Teksten er erstattet af: *For byer, der ikke i tema 2, Byroller, er vurderet til at have særligt erhvervspotentiale, kan der planlægges for nye erhvervsarealer ved konkret interesse.* Retningslinje 3.2, er i tråd med dette omformuleret til: *I kommunens øvrige byer kan der udlægges erhvervsarealer til udvikling af det lokale erhvervsliv, såfremt der opstår konkret behov.*

Derudover er kommuneplanens redegørelse opdateret ift. nye visionspolitikker for området erhverv og beskæftigelse.

Politik for Vækst, uddannelse og arbejdskraft

Varde
Kommune

Varde Kommune vover meget for virksomhederne – og det er vores ambition med politikken for Vækst, Uddannelse og Arbejdskraft at stadfæste vores plads i top ti i Dansk Industris erhvervsmåling – og hele tiden arbejde målrettet for at skabe de bedste forhold for kommunens virksomheder i et tæt samarbejde mellem den enkelte virksomhed, kommunens medarbejdere og det omkringliggende samfund.

Vi giver den gas for at hjælpe med at skabe vækst i egnens stærke erhverv – og for at skabe grobund for det, vi skal leve af i fremtiden. Grøn omstilling er en opgave – og fremtidens vigtigste konkurrenceparameter. Aldrig har det været vigtigere, at vi som kommune står på tæer for vores erhvervsliv – også for at understøtte, at der er attraktive uddannelsesmuligheder og tilstrækkelig arbejdskraft til at understøtte vækst og udvikling.

Målsætninger

1. Varde Kommune er virksomhedernes foretrukne samarbejdspartner

Virksomheder bliver mødt af en serviceorienteret organisation, som både kan vejlede og orientere, når de henvender sig med konkrete problemstillinger og spørgsmål. Varde Kommune tilbyder en fleksibel og imødekommende service, uanset hvor man henvender sig – og vi hjælper med at guide rundt i den kommunale organisation, så virksomhederne mødes af de rette ressourcer og kompetencer første gang.

Vores sagsbehandling er smidig og effektiv, og vi tilstræber altid en løbende dialog for at sikre os et tæt samarbejde og en kort sagsbehandlingstid.

Med andre ord: et samarbejde med os er attraktivt – og bærer frugt.

2. Varde Kommune ser den grønne omstilling som fremtidens forretningspotentiale for at tiltrække nye og udvikle eksisterende virksomheder

Erhvervslivet i Varde Kommune skal understøttes i at vækste og udvikle sig på bæredygtig vis, så det også i fremtiden er konkurrencedygtigt. Varde Kommune vil understøtte det lokale erhvervsliv i den grønne omstilling som kompetent og fremadskuende samarbejdspartner.

Varde Kommune er et godt sted at drive virksomhed – og det skal det også være i fremtiden. Vi vil understøtte, at eksisterende virksomheder får gode vilkår for at tilpasse og udvikle virksomheden inden for Varde Kommunes geografi, ligesom vi fortsat vil have fokus på at udvikle attraktive erhvervsområder og iværksættertilbud for at tiltrække flere virksomheder til kommunen.

3. Varde Kommune giver de bedste vilkår for at drive virksomhed

Vi går langt for vores virksomheder, og vi sørger konstant for, at vi indretter vores organisation og rammer, så virksomheder oplever, at vilkår for både vækst og virksomhedsdannelse er optimale. Vi prioriterer, at vores rammevilkår for erhvervsdrift og iværksætteri er fordelagtige og matcher vores virksomhedsstruktur – og vi er altid åbne for en dialog om forslag til optimering i den måde, vi møder vores virksomheder på.

Vi vil varetage erhvervslivets interesser uden for vores egen geografi for dermed at understøtte mulighederne for vækst og udvikling. Derfor bestræber vi os også på at påvirke den nationale lovgivning, så den understøtter erhvervslivets visioner og ønsker.

4. Varde Kommune vil understøtte, at der er tilstrækkelig kvalificeret arbejdskraft til at dække virksomhedernes behov

Faglært arbejdskraft bliver revet ned fra hylderne. Varde Kommune vil fortsat understøtte, at der uddannes flere faglærte lokalt for at imødekomme virksomhedernes efterspørgsel. Dette skal ske igennem brede samarbejder med institutioner, virksomheder, uddannelsesinstitutioner, folkeskolerne, Destination Vesterhavet, ProVarde og Jobcenteret.

Vi tror på, at de unge er eksperter i eget liv og skal finde deres egen vej mod uddannelse og arbejde. Der understøtter vi med målrettet hjælp og vejledning, ligesom vi tilbyder attraktive og meningsfulde fællesskaber, som kan tiltrække og fastholde kloge hænder og hoveder.

Vi påtager os også en væsentlig opgave i at sikre, at medarbejdere kan blive opkvalificeret igennem hele deres arbejdsliv, så deres kompetencer matcher virksomhedernes aktuelle behov.

Livslang læring bliver stadig væsentligere, og det fordrer et tæt samarbejde mellem kommuner, virksomheder og uddannelsesinstitutioner. Potentialet for efter- og videreuddannelse er stort hos os – mange har kortere uddannelser og mod på og lyst til at lære mere. Det skal vi drage nytte af i fællesskab.

Når arbejdsmarkedet er på rutsjetur, understøtter vi derfor via samarbejder om opkvalificering og efteruddannelse, at virksomhederne kan fastholde deres medarbejdere, så arbejdskraften forbliver i vores lokalområde – det giver mening for alle.

5. Alle skal med: Varde Kommune vil understøtte, at alle har ordentlige vilkår og muligheder for at indgå på arbejdsmarkedet – og at det lokale erhvervsliv er en attraktiv arena

Flest mulige skal gøre gavn på arbejdsmarkedet og opleve en succes i hverdagen herved. Samtidig giver et større udbud af arbejdskraft virksomheder mere attraktive vilkår for at etablere og udvikle sig i vores lokalområde. Vi vil understøtte, at virksomheder kan rekruttere flere typer af medarbejdere uanset baggrund – både på fuld- og deltid.

Et inkluderende arbejdsmarked giver mening – både for den enkelte, for virksomheden og for kommunen som helhed.

Vores virksomheder tager et stort socialt ansvar. Det rummelige arbejdsmarked, de dermed skaber, kan favne alle – både den unge, der står foran et valg om uddannelse, den modne

borger, der står foran et karriereskift – og også de, der i dag endnu ikke har ressourcer til at indgå i arbejdsstyrken på almindelige vilkår.

I samarbejde taler vi vores erhvervsliv op, og viser, at virksomheder i Varde Kommune er et attraktivt udgangspunkt for et meningsfuldt arbejdsliv – igennem hele livet.

Vi er sammen om Vækst, Uddannelse og Arbejdskraft – det giver mening.

PROVARDE OG ERHVERVSHUS SYDDANMARK

Varde Kommune arbejder for at skabe vækst og udvikling i hele kommunen og vil gerne understøtte virksomhedernes udviklingsprojekter. I samarbejde med ProVarde og Væksthus Syddanmark arbejdes for at understøtte vækst og udviklingsmuligheder hos nuværende og kommende virksomheder i Varde Kommune.

ProVarde yder erhvervsservice, inspirerer, bidrager til vækst og medvirker til at skabe innovation og udvikling i din virksomhed.

Erhvervshus Syddanmark tilbyder hjælp, uanset om udfordringen er vækst, eksport, digitalisering, strategi, kapitaltilførsel, grøn omstilling mv.

VISIONEN FOR BESKÆFTIGELSESMRÅDET

Kommuneplanens afsnit omhandlende beskæftigelse tager udgangspunkt i Jobcentrets "Politiske fokusområder 2024-2026", som udgør det beskæftigelsespolitiske fundament i Varde Kommune.

Udvalget for Arbejdsmarked og Integration i Varde Kommune har stor fokus på at sikre fremtidens arbejdskraft til de lokale virksomheder i Varde Kommune. Derfor har Udvalget udpeget særlige indsatsområder, som skal understøtte fremtidens arbejdskraft.

Kvalificeret arbejdskraft

I Varde er der mangel på arbejdskraft, så langt øjet rækker. Det er et politisk ønske, at Jobcenter Varde understøtter virksomhedernes behov for arbejdskraft. I den forbindelse skal Jobcenter Varde prioritere:

Hotline

Jobcenter Varde skal sikre én indgang for de lokale virksomheder. Det skal ske via Hotline, der fungerer som én indgang til rekruttering af arbejdskraft, spørgsmål om opkvalificering, fastholdelse af medarbejdere, hjælpemidler mv. Hotline skal understøtte formidling af arbejdskraft på fuldtid, deltid og småjobs.

Opkvalificering

Opkvalificering af ledige til at imødekomme virksomheders behov for arbejdskraft er en afgørende opgave for Jobcenter Varde. Opkvalificering er målrettet både unge og voksne. Hvis ledige borgere ikke umiddelbart kommer i job, vil Jobcenter Varde i samarbejde med den enkelte ledige øge fokus på at opkvalificere med korte kompetencegivende kurser eller motivere til at begynde på en ordinær uddannelse.

Unge

Den unge er ekspert i eget liv og skal have tid og plads til at finde sin egen vej mod uddannelse og arbejde.

Flere unge skal have en erhvervsuddannelse. Konkret skal Jobcenter Varde understøtte det nationale mål om, at der hvert år er mindst 30 % af en ungdomsårgang, der søger optagelse på en erhvervsuddannelse. Formålet er at sikre faglært arbejdskraft til lokalområdet.

Som et konkret initiativ vil Varde Kommune udvikle en lærlingelandsby, hvor unge under erhvervsuddannelse kan bo sammen i sociale miljøer, der gør det mere attraktivt både at begynde og at gennemføre en erhvervsuddannelse. Initiativet skal også tiltrække unge fra andre kommuner, og i samarbejde med lokale virksomheder og offentlige institutioner skal de unge efter læretid få arbejde i Varde kommune.

Jobcenter Varde skal have særligt fokus på at hjælpe udsatte unge i gang med voksenlivet. Ikke alle unge er parate til at begynde på en ungdomsuddannelse, og her er samarbejdet med den Forberedende Grunduddannelse, samarbejdet på tværs i Varde Kommune og Jobcentrets særligt tilrettelagt ungeforløb afgørende. Alt sammen med udgangspunkt i den enkelte unges behov og udviklingsmuligheder

Alle skal med

Politisk er der et mål om, at alle skal med i det arbejdende fællesskab. I Varde er vi ambitiøse på borgerens vegne, og vi har et vedholdende uddannelses- og arbejdsmarkedsperspektiv.

Udsatte ledige

Vi tror på, at "virkeligheden virker". De lokale virksomheder er nøglen til at få flere udsatte ledige på arbejdsmarkedet. Det kræver et godt samarbejde mellem Jobcenter og lokale virksomheder. Jobcenter Varde ønsker at videreudvikle samarbejdet med de lokale virksomheder gennem netværket Code of Care Varde. Code of Care Varde fungerer som løftestang til at ansætte flere udsatte ledige i jobs på få timer i de lokale virksomheder.

Handicap

Flere personer skal i beskæftigelse. Jobcenter Varde vil arbejde for at skabe lige muligheder på arbejdsmarkedet og i forhold til uddannelse. Vi vil tage afsæt i ressourcerne hos den enkelte.

Jobcenter Varde prioriterer let tilgængelig og kompetent rådgivning af borgere og virksomheder, så borgere med funktionsnedsættelser understøttes i at komme ind på arbejdsmarkedet og virksomhederne øger mulighederne for at få løst deres opgaver.

Vi vil bruge de handicapkompenserende ordninger som fx arbejdsredskaber, mindre arbejdspladsindretninger til at understøtte det gode match.

Integration

Integrationsborgere skal straks have støtte til at få de kompetencer og netværk, som er nødvendige for at få en varig tilknytning til arbejdsmarkedet.

Vi vil tilbyde sprogundervisning og opkvalificering, ligesom samarbejdet med lokale virksomheder er afgørende for at give nye medborgere mulighed for at blive en del af arbejdslivet.

Vi vil fortsætte en håndholdt indsats og være opsøgende, så flest mulige borgere med integrationsbaggrund bliver en del af fællesskabet.

Fremtidens Jobcenter

Det er et politisk ønske, at Jobcenter Varde videreudvikler på Fremtidens Jobcenter. Grundstenen i Fremtidens Jobcenter er, at vi har et særligt fokus på at møde borgere og

virksomheder individuelt og finde individuelle løsninger. Vi finder gerne den unikke løsning, der fungerer bedst, for at hjælpe borgere og virksomheder videre.

Borgerinddragende indsatser

Jobcenter Varde fortsætter partnerskabet med Aalborg Universitet om videreudvikling af beskæftigelsesindsatsen med fokus på borgerinddragelse - det såkaldte CUBB-samarbejde (Center for Udvikling af Borgerinddragende Beskæftigelsesindsatser). CUBB er baseret på et værdisæt om, at borgeren i højere grad involveres og dermed forbedrer sine muligheder for at komme i arbejde eller uddannelse. CUBB skal skabe viden samt udvikle faglighed og kompetencer hos medarbejderne.

Værdig sagsbehandling

Værdig sagsbehandling er en hjørnesten i arbejdet med Fremtidens Jobcenter. Vi tager udgangspunkt i borgerens liv og bruger den faglige værktøjskasse i samarbejdet med borgere og virksomheder.

Dialogmøder, spørgeskema og borgerinterviews

Som et led i at møde borgerne på en anden måde og med en anden, og ikke så regelfokuseret tilgang, gennemfører Jobcenter Varde løbende dialogmøder med borgere og virksomheder. Ligeledes vil Jobcentret lave en digital spørgeskemaundersøgelse om tilfredsheden blandt alle borgere tilknyttet jobcentret. Herudover vil medarbejderne løbende afholde interviews med udvalgte borgere. Informationerne fra borgerinterviews, dialogmøder og spørgeskemaer vil blive brugt til at designe Fremtidens Jobcenter. Formålet er at omsætte borgernes og virksomhedernes ideer og oplevelser til prøvehandlinger.

ERHVERVSGRUNDE OG RÆKKEFØLGEBESTEMMELSER – OPDATERES IFM. TILLÆG 01 TIL KP2025

I Varde Kommune skal der være attraktive erhvervsgrunde til rådighed for erhvervslivet. Man vil primært markedsføre eksisterende grunde i Varde, Ølgod og Roust, hvor der er udlagt arealer, der vurderes som værende specielt gunstige for nye erhverv. I mindre byer planlægges gennem dialog og fleksibilitet for at sikre gode vilkår i lokalområderne. I tilknytning til dette, arbejdes der for at sikre bedst mulig infrastruktur, som kan imødekomme erhvervslivets behov og sikre en god levedygtighed blandt disse erhverv.

Varde, Ølgod og Roust er grundet placering og størrelse udpeget som kommunens hovederhvervscentre, hvorfor der i disse byer er udlagt arealer til større erhvervsmæssig vækst. Derudover kan der enkelte områder, hvor der arbejdes med erhvervsklynger. I disse byer kan der ske afvigelse fra nedenstående hovedregel.

Der gennemføres ifm. KP25 ikke udlæg af yderligere areal til erhverv. For yderligere info om Varde Kommunes arealregnskab samt deraf følgende rækkefølgebeskrivelser henvises til tillæg 01 til Kommuneplan 2025-37.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2029

- Evaluering af Trepartsaftalens betydning for landbrugserhvervet.
- Fortsat arbejde for styrkelse af den overordnede energiinfrastruktur i forhold til eksempelvis el, brint, e-fuels mm.
- Datacentre og forbrugere af overskudsvarme (sideløbende indsatser):
 - o Bistå med housing i anlægsfasen
 - o Bistå med tiltrækning af arbejdskraft til virksomhederne
 - o Sikre grunde og boliger til det faste mandskab

- o Arbejde for de øvrige kommunale ydelser, herunder evt. internationale linjer på skoler
- Sektorkobling ved Nybro
 - o Arbejde for at Nybro bliver industripark
 - o Sikre det planmæssige grundlag for området
 - o Arbejde på tiltrækning af nye internationale virksomheder, der gensidigt kan bruge restprodukter
- Sikring af en målrettet og professionel virksomhedsservice, der sikrer match mellem virksomhedernes behov for arbejdskraft og de ledige borgere.
- Ansættelse af en rekrutteringsmedarbejder med fokus på international arbejdskraft.
- Fortsat prioritering af tilbud om opkvalificering af ledige – med fokus på opkvalificering indenfor områder, hvor der er mangel på arbejdskraft.
- Jobcentret vil fortsat arbejde på at sikre én indgang for virksomhederne uanset om det omhandler rekruttering, fleksjob, sygemeldte medarbejdere, hjælpemidler mv.
- Tilpasning af beskæftigelsesindsatsen efter aftalen om ny beskæftigelsesreform, som landede i april 2025 med overskrifterne "Mere værdighed, større frihed og færre regler".

Tema 4. Turisme

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Den hidtidige planlægning er sket gennem Kommuneplan 2021, der sammen med *Strategi for bæredygtig turismeudvikling* og *delstrategi for bæredygtig indlandsturisme* udgør fundamentet for turismeplanlægningen i Varde Kommune. Strategi for bæredygtig turismeudvikling og delstrategien for indlandsturisme er udarbejdet i planperioden. Begge strategier tager afsæt i byrådets mål for turisme, der er formuleret i kommuneplanen. Strategierne favner de turismeindsatser Varde Kommune ønsker at arbejde med og er samtidig afsæt for Varde Kommunes forventninger til indsatser hos Destination Vesterhavet.

I perioden 2021-2025 er der gennemført en række initiativer med henblik på at udvikle og styrke turismeudbuddet i kommunen. Varde Kommune har bidraget til etableringen af FLUGT, der formidler historien om de tyske flygtninge, der boede i lejren ved Oksbøl i årene efter 2. verdenskrig, og historier om flygtninge til alle tider.

Varde Kommune har arbejdet med realisering af Udviklingsplan for Vestkysten og den fælles ambition for turismeudviklingen på Danmarks Vestkyst. I perioden er der arbejdet med kystbyudvikling særligt i Blåvand og Vejers, der begge er udpeget som stærke feriesteder i Udviklingsplan for Vestkysten. Der er arbejdet med udvikling og projektering af byforskønnelsesprojekterne Blåvand bymidte og Vejers Strandby. Vestkysten Wayfinding er en integreret del af begge projekter, hvor særligt skiltning og vejvisning fra det fælles koncept skal bidrage til bedre formidlinger af byens identitet og de lokale oplevelsesmuligheder.

Ved Blåvandshuk Fyr er der etableret en port til Nationalpark Vadehavet. Formidling under overskriften *de dynamiske processer* klæder de besøgende på til turen ud i Vadehavets natur. Redningsstationen på Skallingen, der fungerer som madpakkehus, er blevet et velkomsthed og formidler landskabet i Nationalpark Vadehavet.

I forhold til bæredygtig mobilitet har Varde Kommune deltaget i arbejdet med udvikling og udpegning af et rekreativt cykelnetværk i Danmark. Der er udpeget et digitalt netværk på cykelvenlige veje og stier i Varde Kommune, som giver borgere og gæster bedre mulighed for fleksible oplevelsesrige cykelture. Der arbejdes videre med formidling og forankring af netværket. I maj 2022 godkendte byrådet udbudsstrategi for ladestandere og med afsæt i en vurdering af det turismeafledte ladebehov er der etableret lynladere og almindelige ladere i kystbyerne Vejers, Blåvand og Henne Strand samt i områdebyerne på kommunens initiativ.

KOMMUNEPLAN 2025

I forbindelse med Kommuneplan 2021 er retningslinjerne for ferie- og fritidsanlæg samt campingpladser redigeret. Redigeringen har forenklet retningslinjerne og frasorteret de dele, som ikke længere er statslige krav eller varetages i andre temaer.

Der er tilføjet en retningslinje for sommerhusområder for at fremhæve de gældende nationale krav. Retningslinjerne for ferie- og fritidsanlæg, langtidsparkering og camping er blevet redigeret, og der er tilføjet retningslinjer for glamping. Langtidsparkeringspladser og campingpladser med under 100 enheder skal, med visse undtagelser, fremover hovedsageligt placeres uden for kystnærhedszonen. Desuden fastsættes betingelser for etablering af glampingenheder i landzone.

Indarbejdelsen af en retningslinje for, at sommerhusområder i kystnærhedszonen som udgangspunkt skal fastholdes til feriemål, er blot en indskrivning af gældende lov. Derfor vurderes denne ændring ikke at have en reel betydning for arealforvaltningen set i forhold til gældende praksis gennem de sidste fire år.

Præciseringen af retningslinjen for ferie- og fritidsanlæg er ligeledes en indskrivning af gældende lov samt en præcisering af gældende praksis om, at de sammenhængende turistpolitiske overvejelser anvendes både inden for og uden for kystnærhedszonen i Varde Kommune. Derfor vurderes denne ændring ikke at have en reel betydning for arealforvaltningen set i forhold til gældende praksis gennem de sidste fire år.

Varde Kommunes visioner og strategier for turismeudviklingen er fastlagt i Planstrategiens turismeafsnit, i strategi for bæredygtig turismeudvikling og i delstrategi for bæredygtig indlandsturisme samt i Byrådets mål i Kommuneplan 2025.

Byrådet vil arbejde for en bæredygtig udvikling af turismen i Varde Kommune. Målet er, at turismen fortsat skaber oplevelser, lokale jobmuligheder og bæredygtig vækst, som kommer alle til gode. Byrådet vil bidrage til udviklingen af kulturturismen og rekreative oplevelsesmuligheder i naturen. Udviklingen skal ske med respekt for områdets lokalsamfund og under hensyntagen til sårbare naturområder, og gæsterne skal klædes på til at værne om det område, de holder ferie i.

Byrådet har fokus på udvikling af infrastruktur og attraktive byrum i kystbyerne i tæt samarbejde med lokale interessenter. Kommuneplanens mål for turisme, turismestrategien og delstrategien for indlandsturisme har fokus på bæredygtig udvikling og på kvalitetsturisme. Bæredygtig turismeudvikling betyder, at udviklingen sker på et miljømæssigt, socialt og økonomisk bæredygtigt grundlag.

I forhold til kvalitetsturisme er der fokus på at understøtte produkt- og kvalitetsudvikling i turismeerhvervet, men også på at forbedre kvaliteten i basisproduktet herunder opholdskvaliteter i kystbyerne, den rekreative infrastruktur i naturen og basisfaciliteter såsom toiletter, parkering og vejvisning. Arbejdet med kvalitetsudvikling skal løfte turismeproduktet, så gæsterne fortsat får gode ferieoplevelser, som styrker deres tilfredshed og vilje til at anbefale området til andre. I sidste ende skal højere kvalitet i turismeproduktet medvirke til at øge turisternes døgnforbrug og dermed øge omsætningen, hvilket medvirker til vækst og jobskabelse i Varde Kommune.

Der er fokus på at fremme antallet af besøgende uden for højsæsonen. Der arbejdes med indsatser, der bidrager til nye sæsoner og fremmer helårsturisme. Turisme hele året skaber grundlag for attraktive stedbundne jobs.

Den nationale turismestrategi

Den nationale strategi *Veje til bæredygtig turismevækst* fra 2024 sætter retningen for de nationale satsninger og rammer for bæredygtig turismeudvikling i Danmark. Visionen er, at turismen skal styrke dansk økonomi og det danske samfund gennem en miljømæssig, økonomisk og socialt bæredygtig vækst, der skaber værdi for borgere, turister og lokalsamfund. Visionen suppleres af tre pejlemærker, som underbygges af en række indikatorer.

De nationale pejlemærker for turismeudviklingen er:

- Flere turister med et større turismeforbrug i Danmark
- Tilfredse turister, borgere og medarbejdere
- Grønne og bæredygtige løsninger med mindre miljø- og klimaftryk

Udviklingsplan for Vestkysten

Varde Kommune er en af initiativtagerne til stiftelsen af Partnerskab for Vestkystturisme, som i dag drives af de tre vestkystdestinationer med inddragelse af turismeerhverv og vestkystkommunerne. I regi af Partnerskabet for Vestkystturisme, har Vestkystkommunerne, Dansk Kyst- og Naturturisme og Realdania sammen med en række lokale og nationale parter udarbejdet 'Udviklingsplan for Vestkysten', der er en fælles ambition for udvikling af turisme på Vestkysten frem mod 2025. Udviklingsplanen revideres i løbet af 2025, så en ny Udviklingsplan for Vestkysten kan træde i kraft i 2026.

Ifølge Udviklingsplan for Vestkysten skal *Vestkysten være blandt Nordeuropas mest attraktive kystdestinationer og en drivkraft for vækst i turismen i Danmark*. Ambitionen er, at Vestkysten i 2025 har oplevet en markant fremgang ift. bæredygtighed, omsætning, overnatninger, jobskabelse, døgnforbrug og tilfredshed. Udviklingsplanen bygger på 5 centrale udviklingsprincipper, som skal sikre, at udviklingen sker på et bæredygtigt grundlag.

- Koncentrer udviklingen – skab kritisk masse
- Beskyt og benyt
- Øg kvaliteten
- Styrk de lokale særkender og kvaliteter
- Tænk i flere sæsoner

Udviklingsplan for Vestkysten har fem indsatsområder: En samlet destination, Stærke feriesteder, Naturen som hovedattraktion, Differentieret overnatningskapacitet og Strategisk investeringsfremme. Turismeudviklingen langs Vestkysten prioriteres i 20 stærke feriesteder. Feriestederne er karakteriseret ved at have et mere eller mindre udviklet bycentrum - for de flestes vedkommende en kystby. Stederne er på meget forskellige turismemæssige udviklingsstadier, men fælles for dem alle er, at de har turismepotentiale og er prioriteret kommunalt som centrale knudepunkter for turismen. Prioriteringen skal sikre, at gæsterne møder et veludbygget feriested med en vis koncentration af oplevelsesmuligheder, overnatningstilbud og services. Samtidig skal udpegningsen understøtte levende byer med en højere grad af helårsturisme – og dermed være grundlag for levedygtige virksomheder og helårsarbejdspladser. I Varde Kommune er Blåvand, Vejers, Henne Strand og Nymindesø (koblet med Bork i Ringkøbing-Skjern Kommune) udpeget som stærke feriesteder. Varde Kommune understøtter udviklingen af de stærke feriesteder i tæt samarbejde med byens lokale interessenter. Der er fokus på at styrke opholdskvaliteterne, så der motiveres til ophold, samvær, hygge og forbrug. Samtidig skal feriestederne fortsat være et attraktivt besøgsål for gæster og borgere på alle tider af året. Der arbejdes med en fremsynet planlægning i forhold til klimahåndtering og trafikafvikling.

Samarbejdspartnere

Varde Kommunes målsætninger på turismeområdet skal blandt andet nås gennem samarbejde med centrale aktører på turismeområdet. Destination Vesterhavet, der blev etableret i 2020,

arbejder med markedsføring og erhvervsrettet turismefremme i Varde og Ringkøbing-Skjern Kommuner. Destination Vesterhavet, der også er en medlemsforening for turismeerhvervet i de to kommuner, har til formål at 'skabe udvikling og vækst for turismeerhvervene med afsæt i medlemmernes turismeerhvervsinteresser og i samarbejde med Ringkøbing-Skjern og Varde kommuner'.

Destination Vesterhavet og Ringkøbing-Skjern Kommune er centrale samarbejdspartnere, når det handler om udviklingen af turismen i Varde Kommune. Varde Kommune vil fortsat samarbejde med de øvrige vestkystkommuner i regi af Partnerskab af Vestkystturisme og med Dansk Kyst- og Naturturisme, der har til opgave at skabe vækst og udvikling i kyst- og naturturismen i Danmark. Varde Kommune samarbejder med Esbjerg, Fanø og Tønder kommuner og Nationalpark Vadehavet om bæredygtig udvikling af formidling, rekreative faciliteter og oplevelsesmuligheder i og omkring det UNESCO-udpegede Vadehav.

Det strategiske afsæt

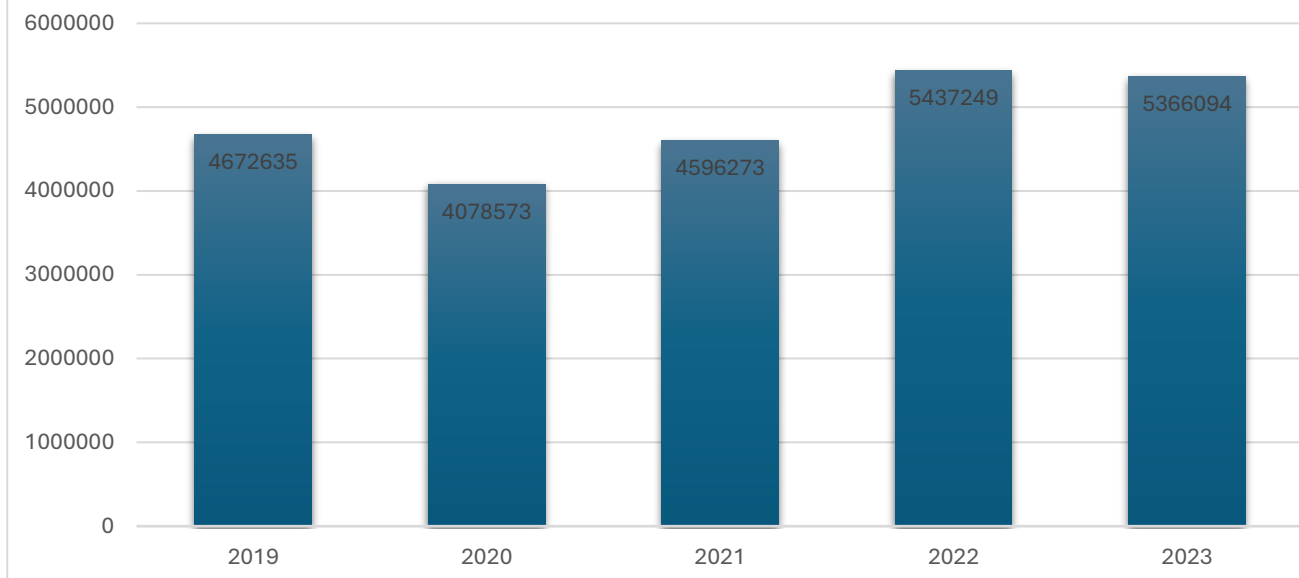
Turismestrategien og delstrategien for indlandsturisme udgør sammen med blandt andet Fritids-, Idræts- og Kulturpolitikken, Friluftsstrategien, Politik for vækst, uddannelse og arbejdskraft og Politik for bosætning og landdistrikter grundlaget for en række af kommuneplanens øvrige afsnit, som for eksempel det åbne land, kultur og fritid og naturområder. I disse afsnit er der lagt vægt på, at stiplanlægning, naturgenopretning mv. skal ske med henblik på at øge tilgængeligheden til naturen for befolkningen og turister.

Nøgletal for turismen i Varde Kommune

Turismeerhvervet og de mange gæster har stor betydning for Varde Kommune. Gæsternes forbrug er grundlaget for lokale arbejdspladser, indtjening og et attraktivt udbud af serviceydelser og oplevelser, der kommer både gæster og borgere til gode. I 2022 var det samlede turismeforbrug mere end 6 mia. kroner. Med mere end 5000 årsværk stod turismen for godt 22 pct. af den samlede beskæftigelse i Varde Kommune.

I 2023 var der godt 5,3 mio. kommercielle turismeovernatninger i Varde Kommune. Varde Kommune er landets næststørste turismekommune målt på overnatninger kun overgået af København.

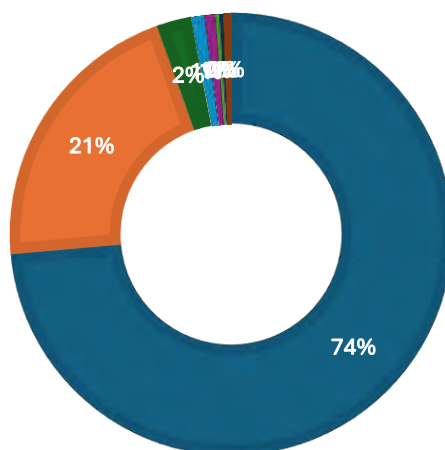
Kommercielle overnatninger i Varde Kommune, 2023

Mere end 70 procent af de kommercielle turistovernatninger i kommunen foregår i et sommerhus. Cirka halvdelen af de godt 8000 sommerhuse i kommunen udlejes. Camping er den næststørste overnatningsform med knap 1 mio. årlige overnatninger, og Varde er landets største campingkommune. Næsten 80 procent af gæsterne kommer fra udlandet, og de tyske gæster står for godt 74 procent af det samlede antal overnatninger. Det tyske marked har altså en afgørende betydning for turismeerhvervet i Varde Kommune.

FORDELING AF DANSKE OG UDENLANDSKE OVERNATNINGER I VARDE KOMMUNE, 2023

■ Tyskland ■ Danmark ■ Nederlandene ■ Ukendt land ■ Norge ■ Schweiz ■ Sverige ■ Andet

Vestkystdestinationerne udarbejder en tilbagevendende gæsteundersøgelse, som blandt andet følger gæsternes tilfredshed og anbefalingsvilje (NPS) på de største kystdestinationer. I 2023 blev gæsternes anbefalingsvilje i Blåvand målt til 73 på en skala fra 0-100. I Henne Strand havde gæsternes en anbefalingsvilje på 68. Det gennemsnitlige NPS på Vestkystens kystdestinationer var 63 i 2023. (Anbefalingsviljen (NPS) undersøges med spørgsmålet: Hvor sandsynligt er det, at du vil anbefale destinationen til din familie, venner eller kollegaer? Tallet er resultatet af antallet af ambassadører fratrasket antallet af kritikkerne). Generelt ligger gæstetilfredsheden og anbefalingsviljen højt på Vestkysten sammenlignet med andre kyst- og naturdestinationer i Danmark.

Det væsentligste rejsemotiv er naturen og særligt stranden og kystlandskabet. Gæstfriheden, serviceniveauet og kvaliteten af mad/drikke, spiseoplevelser og shopping er centrale for gæsternes tilfredshed med feriedestinationen. Tilfredsheden er lavest, når det kommer til de offentlige toiletter og særligt afstanden mellem dem samt renhold. Gæsterne efterspørger også et større og mere varieret udvalg af butikker samt flere og mere varierede spisetilbud med højere kvalitet og længere åbningstider, særligt om aftenen og uden for højsæsonen.

TURISTPOLITISKE OVERVEJELSER

Varde Kommunes turismestrategi har titlen 'Fra mere turisme til bedre turisme'. Målet er en bæredygtig udvikling af kvalitetsturisme. Turisme er et erhverv og Varde Kommunes turismestrategi skal understøtte en bæredygtig erhvervsudvikling på turismeområdet. Arbejdet med bæredygtig turismeudvikling er en bevægelse og en arbejdsmetode, hvor nye indsatser skal vejes på tre bundlinjer - den økonomiske, den miljømæssige og den sociale. Det skal sikre, at vi opnår en balanceret, kvalitetspræget og holdbar turismeudvikling.

Vi understøtter udvikling af helårsturisme, fordi gæster hele året skaber grundlag for attraktive arbejdspladser. Attraktive jobs er en forudsætning for kvalificeret personale, som kan levere den gode service og det gode værtskab, som i sidste ende giver glade gæster. Vi har fokus på kvalitet og ikke kvantitet. Vi vil understøtte kvalitetsudvikling i hele gæstens ferierejse, så vi kan fastholde eller øge gæsternes tilfredshed, deres anbefalingsvilje og deres lyst til at komme igen. Vores fokus på kvalitet kan øge gæsterne forbrug og i sidste ende være grobund for levedygtige lokalsamfund året rundt.

Varde Kommune arbejder med fire pejlemærker, der er retningsgivende for en bæredygtig udvikling af turismen. Pejlemærkerne skal fungere som filter for prioritering af fremtidige indsatser, tiltag og projekter. Det er afgørende, at nye indsatser og projekter gør en positiv forskel på minimum ét af pejlemærkerne og meget gerne flere. De fire pejlemærker er:

BÆREDYGTIGHED: Indsatser vurderes på tre bundlinjer – den økonomiske, den natur-, klima- og miljømæssige og den sociale bundlinje. Målet er minimal natur- og klimamæssig påvirkning, positive effekter for lokalsamfundene og opbakning til turismen og turismeerhvervet.

GÆSTETILFREDSHED: Indsatser skal bidrage til at fastholde eller forbedre den overordnede gæstetilfredshed og anbefalingsvilje blandt gæsterne i Varde Kommune.

ØGET OMSÆTNING: Indsatser skal bidrage til vækst i forbruget og det forretningsmæssige udbytte af den enkelte gæst. Kvalitet i turismeproduktet er en forudsætning og kan samtidig bidrage til tiltrækning af attraktive målgrupper.

HELÅRSTURISME: Indsatser skal bidrage til turisme udenfor højsæsonen, til nye sæsoner og udvikling af helårsturisme. Derved skabes der grundlag for attraktive, stedbundne arbejdspladser.

Varde Kommunes målsætning på turismeområdet er, at ferierammerne skal videreudvikles med fokus på kvalitet, og at mulighederne for natur- og kulturoplevelser skal udvikles og forædles med afsæt i områdets autentiske kultur- og naturværdier.

Oplevelser

Varde Kommune ønsker en bæredygtig udvikling af naturoplevelser og kulturturisme med fokus på kvalitet og med afsæt i de stedbundne potentialer, som naturen og kulturhistorien rummer. Vi understøtter udviklingen af kulturoplevelser og gode spiseoplevelser som grundlag for tiltrækning af nye og mere højtforbrugende gæster. Vi arbejder med udvikling af kvalitetsprægede naturoplevelser, guidning og outdooraktiviteter og på at styrke tilbuddene i Naturpark Vesterhavet og Nationalpark Vadehavet, Unesco Verdensarv. Vi arbejder for en hensynsfuld og bæredygtig brug af naturen. Det betyder, at sårbare naturtyper og -områder beskyttes og friholdes, mens de besøgende i større grad benytter områder med robust natur og udbyggede friluftsfaciliteter. Guidning, gæstemanagement og rekreativ planlægning er vigtige redskaber. Der arbejdes i hele kommunens geografi og med fokus på temaer som lokale fødevarer, kulturturisme, vandreturisme og cykelturisme. Målet er et styrket oplevelsesudbud, som er attraktivt for gæster og borgere, så både gæstetilfredsheden og lokal stolthed over turismen styrkes.

Varde Kommune vil bidrage til udvikling og synliggørelse af oplevelser og turismeaktiviteter i hele kommunen. Varde Kommune vil understøtte udviklingen af bæredygtige turismeprojekter, som øger attraktiviteten og bidrager til, at gæsterne oplever større dele af kommunen under hensyntagen til miljøet, naturen og lokalområdets borgere. Varde Kommune vil understøtte udviklingen af attraktive kulturelle besøgsmaal inde i landet, og vi har fokus på, hvordan kunst og kulturelle aktører kan skabe oplevelser og øget attraktivitet i ikke-kystnære områder.

Rekreativ infrastruktur i naturen skal være løftestang for turisme inde i landet. Rekreativ infrastruktur kan være vandrestier, et netværk af cykelvenlige veje, ridestier, wayfinding og andre faciliteter, der understøtter oplevelser i naturen. Rekreativ infrastruktur kan skabe nyt erhvervspotentiale og understøtte forretningsgrundlaget for eksisterende virksomheder, som ligger i nærheden. Det kan være spisesteder, som ligger på udpegede cykelstrækninger eller overnatningstilbud i tilknytning til vandreruter.

Ny rekreativ infrastruktur, faciliteter og oplevelser, skal forbedre turisternes oplevelsesmuligheder og samtidig styrke områdets attraktivitet for de lokale borgere. Der er fokus på potentialerne for øget naturturisme langs hele Varde Å-systemet i Varde Kommunes geografi. Varde Kommune vil udbrede cykelknudepunktsnetværket via strategisk cykelplanlægning og digital formidling, og derved forbedre de rekreative cykelmuligheder for borgere og gæster.

Varde Kommune vil arbejde med implementeringen af det fælles wayfinding-koncept for Vestkysten. Den fælles wayfinding indbefatter skiltning, formidling og faciliteter til ophold. Konceptet tager afsæt i det fælles vestkystbrand og styrker sammenhængen på Vestkysten. Det leder gæsterne rundt i kystbyen og formidler områdets oplevelsesmuligheder og skjulte fortællinger.

Basisfaciliteter og adgang til naturen

Gode oplevelsesmuligheder har betydning for gæsternes tilfredshed og anbefalingsvilje, og i Varde Kommune er naturen og oplevelser i den et vigtigt rejsemotiv. For at sikre et attraktivt turismeprodukt henover hele året, vil Varde Kommune understøtte oplevelsesmuligheder til alle sæsoner. Vestkysten og den unikke vestkystnatur er noget særligt, som der både skal værnes om og gøres tilgængelig til glæde for gæster og borgere. I Naturpark Vesterhavet og i verdensarvsområdet Nationalpark Vadehavet har de besøgende mulighed for at opleve og lære om kulturen og naturen. Via opgradering af basisfaciliteter som offentlige toiletter og adgangen til kyst og strand samt udvikling af støttepunkter, vil Varde Kommune sikre, at naturen og de oplevelsesmuligheder, den rummer, er tilgængelige. Velfungerende basisfaciliteter og gode adgangsforhold på udvalgte steder skal medvirke til, at andre områder friholdes for færdsel og slid. På den måde kan vi værne om de mere sårbare naturområder. Samtidig skal de besøgende informeres om god gæstestadfærd i naturen og klædes på til at passe på kultur- og naturværdier i de områder, hvor de færdes.

Stærke feriesteder

Varde Kommune arbejder for udvikling af stærke feriesteder med attraktive byrum, gode opholdskvaliteter og hensigtsmæssig trafikhåndtering. Varde Kommune ønsker at koncentrere udviklingen omkring de kystbyer, der har et turismepotentiale. Det vil sikre, at gæsterne mødes af veludbyggede feriesteder med en vis koncentration af oplevelser, overnatningsmuligheder og services. Samtidig skal udpegningen understøtte levende byer med en højere grad af helårsturisme – og dermed være grundlag for levedygtige virksomheder og flere helårsarbejdspladser. I Varde Kommune er Blåvand, Vejers, Henne Strand samt Nymindegab (koblet med Bork i Ringkøbing-Skjern Kommune) udpeget som stærke feriesteder. Varde Kommune understøtter udvikling af de stærke feriesteder i tæt samarbejde med byernes lokale interessenter. De strategiske-fysiske udviklingsplaner, og forpligtende samarbejder omkring planernes udarbejdelse og realisering, er centrale værktøjer i arbejdet. Det er samtidig et tilbud, som giver nye muligheder og forpligtigelser til feriestedets interessenter. Der er fokus på at styrke opholdskvaliteterne, så der motiveres til ophold, samvær, hygge og forbrug. Feriestederne skal være et attraktivt besøgsmaal for gæster og borgere på alle tider af året. Der arbejdes for en fremsynet planlægning i forhold til klimahåndtering og hensigtsmæssig trafikafvikling.

Omdannelse og kvalitetsudvikling

Mulighederne for nye arealudlæg i kystnærhedszonen i Varde Kommune er meget begrænsede bl.a. fordi store arealer er statsskov eller anvendes til militære formål. For at løfte kvaliteten og sikre produktets markedsrelevans, ønsker Varde Kommune, at der investeres i omdannelse og kvalitetsudvikling i bebyggede områder, hvor bygningsmassen er nedslidt eller produktet udtjent. Det er hensigten, at denne udvikling skal styrkes gennem arbejdet med udviklingsplanerne for de stærke feriesteder. Udviklingsplanerne skal understøtte destinationernes forskellige identiteter og de stedbundne kvaliteter skal derved bidrage til differentiering, så feriestedernes forskellige profiler bevares og styrkes.

Differentieret overnatningskapacitet

Varde Kommune vil arbejde med kvalitetsudvikling, bæredygtighed og differentiering i overnatningsproduktet. Attraktive overnatningssteder er centrale for gæsternes rejsemotivation og bæredygtighed er i stigende grad noget, gæsterne forventer. Målet er, at overnatningsudbuddet forbliver relevant og attraktivt for nuværende og nye målgrupper. Vi arbejder for muligheden for unikke overnatningsenheder, af mindre kapacitet, som imødegår nye efterspørgselsmønstre og bidrager til branding af området.

Med henblik på fremadrettet at kunne øge andelen af turister, der overnatter på hoteller, feriecentre og lignende, hvor gæsterne typisk har et højere forbrug af serviceydelser og dermed vil bidrage til at øge indtjeningen i turisterhvervet, ønsker Varde Kommune gennem kommuneplanlægningen at sikre, at der skabes bedre muligheder for investeringer i udvikling af kollektive ferieformer som hoteller, feriecentre og campingpladser i tilknytning til de eksisterende destinationer og bysamfund.

Der er en stigende efterspørgsel efter kortferier særligt udenfor hovedferien, der ofte ligger uden for højsæsonen. Kortferie var tidligere et storbyfænomen, men flere gæster søger mulighed for korte ferier i naturskønne omgivelser. Et af kendetegnene ved kortferiegæster er, at tiden er knap og dermed værdifuld. Kortferiegæster, som kun er afsted i en forlænget weekend, ønsker ikke at bruge tid på hverdagsopgaver som opredning og rengøring. Efterspørgslen efter kortferie understreger behovet for mere hotel-lignende kapacitet.

Det er desuden Varde Kommunes målsætning, at der skal ske en løbende kvalitetsforbedring af bymiljøet i kystbyerne. Derfor er der i kommuneplanens retningslinjer og arealudlæg for feriehoteller, feriebyer og campingpladser lagt vægt på, at fremtidigt nybyggeri og udvidelser i kystnærhedszonen sker inden for områder, der allerede er udlagt til by- og sommerhuszone, rekreative ferieformer eller i tilknytning til disse.

Flexboliger

Der er med Flexbolig-ordningen mulighed for efter tilladelse fra kommune at omdanne helårsboliger til flexbolig. Hermed kan ejendommen anvendes til både helårs- og fritidsbolig. Kommunens kystbyer henvender sig i dag kun i begrænset omfang til familier med børn, der ønsker at bosætte sig i kommunen. Til gengæld er der mange i det lidt ældre segment, der ønsker at bo i naturen hele eller dele af året. Varde Kommune er derfor indstillet på, at boliger i disse områder omdannes til flexboliger. Tilsvarende ser Varde Kommune muligheden for at omdanne helårshuse til flexboliger som en mulighed for at opretholde bymiljøet i mange mindre bysamfund og er indstillet på at give tilladelse til flexboliger i kommunes mindre bysamfund og lokalbyerne. I byer uden for kystnærhedszonen ønsker Varde Kommune som udgangspunkt dog ikke at mere end 15% af boligerne omdannes til flexboliger. I landdistrikter kan ejendomme omdannes til flexboliger. I Varde By og områdebyerne ønskes ikke flexboliger.

Udlejning af egen private helårsbolig

Folketinget vedtog i april 2019 en lovændring, som betyder, at landets byråd kan beslutte at hæve muligheden for at udleje egne helårsboliger fra 70 dage til 100 dage pr. år. Det er en forudsætning af udlejningen sker gennem et udlejningsbureau eller -platform, som indberetter til skat. Varde Kommunes byråd besluttede den 14. januar 2020 at hæve grænsen til 100 dage. Det betyder, at boligejere i Varde Kommune kan udleje egen hele helårsbolig i op til 100 dage via en udlejningsvirksomhed.

Autocampere

Det vurderes, at udbuddet af overnatningssteder og gældende rammer for overnatningstilbud til autocampere ikke er fulgt med væksten i antallet af autocampergæster og deres efterspørgsel herunder præferencer, betalingsvilje og behov for faciliteter. Turister i autocamper er ikke en homogen gruppe, men flere forskellige målgrupper, der deler valget af transportmiddel og ferieform.

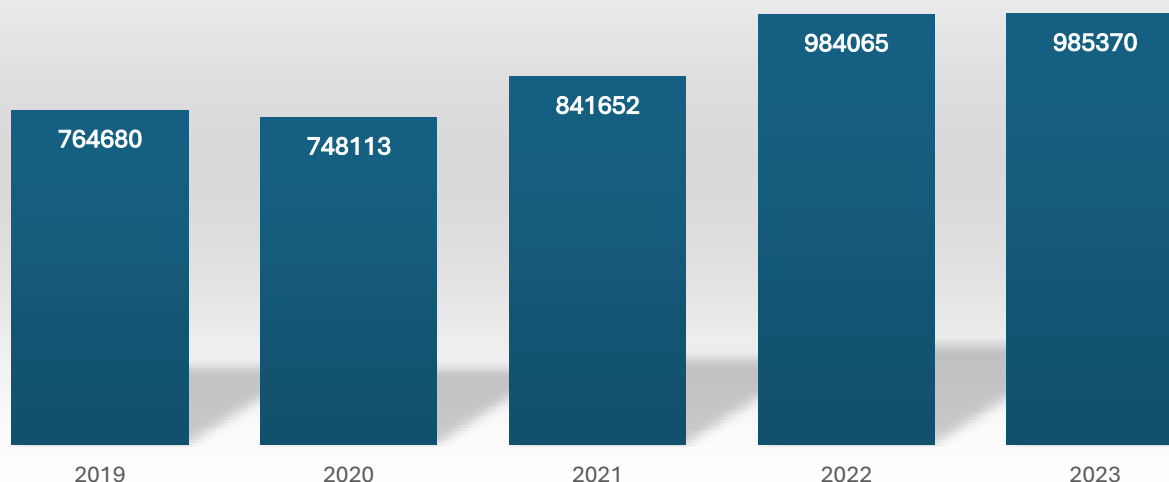
Med henblik på at understøtte et varieret udbud af overnatningsformer samt udvikling af indlandsturisme og turismerettet erhvervsudvikling uden for kystlandskabet, vil Varde Kommune give mulighed for etablering af langtidsparkeringspladser uden for kystnærhedszonen i Varde Kommune. Langtidsparkeringspladser med mulighed for overnatning i f.eks. autocamper skal placeres i tilknytning til eksisterende byer eller større ferie- og fritidsanlæg udenfor kystnærhedszonen og placeringen må ikke stride imod landskabs-, natur- og kulturhistoriske interesser. En langtidsparkeringsplads med mulighed for overnatning skal ikke godkendes efter Campingreglementet, og der må derfor ikke camperes på området, men kun parkeres for natten. Varde Kommune betragter det som camping, når man opstiller og fastgør fortelt på autocamperen og til pladsen, når man lader borde/stole og andet tilbehør stå ubenyttet fremme, også om natten eller når ovenstående foregår over et eller flere døgn.

Campingpladser

På landsplan har campingpladserne haft fremgang i antallet af overnatninger efter 2020 og 2021, der var præget af covid 19-restriktioner. Antallet af overnatninger er dog stagneret siden 2022 og på landsplan taber campingerhvervet markedsandele til hoteller og feriehuse. Campingpladserne i Danmark har en lav belægningsprocent og ledig kapacitet. Salget af campingvogne er nedadgående og samtidig opleves der fremgang i antallet af autocampere på de danske veje og feriedestinationer, hvilket også præger kystdestinationerne i Varde Kommune.

I Varde Kommune har der generelt været fremgang i antallet af campingovernatninger, men man har ikke oplevet den samme vækst som for feriehusproduktet.

Campingovernatninger i Varde Kommune

Campingreglement, som blev revideret i 2019, giver mulighed for at etablere flere og større hytter på campingpladser. Dansk Kyst- og Naturturisme peger på, at der er et behov for produktudvikling hos campingerhvervet. Konkret peges på to udviklingsspor, hvis man skal imødegå efterspørgslen i markedet. Det ene spor omhandler etableringen af mere feriehuslignende kapacitet i form af hytter, som bl.a. gør produktet mindre vejrafhængigt, hvilket kan bidrage til at udvide sæsonen. I Varde Kommune arbejder flere campingpladser med dette spor.

Det andet spor kaldes 'back to nature' og tager afsæt i stærke livsstilstrends. Det omhandler efterspørgsel efter naturoplevelser, ro og nærhed. Det kan være en mere naturpræget campingoplevelse, der kræver færre faciliteter og en mere naturpræget plads, der understøtter ro og nærhed. Varde Kommune ønsker, hvor det er muligt, at understøtte tiltag og projekter på campingpladser, der ligger inden for de to udviklingsspor, evt. i kombination.

Et tredje udviklingsspor omhandler udviklingen i antallet af autocampere. Det naturrettede udviklingsspor kan kombineres med et fokus på autocampere. Generelt vægter autocampergæsterne naturnære og rolige omgivelser, når de vælger overnatningssted. Samtidig er autocampergæster ofte meget prisbevidste og ønsker ikke at betale for faciliteter, de ikke benytter. De vil gerne være spontane og efterspørger fleksibilitet og overnatningstilbud, der er tilpasset deres behov. Varde Kommune ønsker at understøtte udvikling af campingpladser i forhold til den nuværende og fremtidige efterspørgsel, herunder indsatser rettet mod autocampersegmentet.

Varde Kommune ønsker at understøtte mulighederne for udvikling af turisme og herunder turismekapacitet inde i landet. Ambitionen er at supplere tilbuddet i kystområderne og styrke gæsteoplevelsen samt gæsternes forbrug i hele Varde Kommunes geografi til gavn for lokalsamfundene. Varde Kommune ønsker derfor at tillade etablering af campingpladser med under 100 enheder udenfor kystnærhedszonen, når det placeres i tilknytning til eksisterende bysamfund eller større ferie- og fritidsbebyggelser og ikke strider imod landskabs-, natur og

kulturhistoriske interesser. Der skal samtidig foreligge ganske særlige omstændigheder, der gør det uproblematisk at tillade en mindre campingplads i den konkrete sag.

Naturnær overnatning og glamping

Ønsket om til at komme tæt på naturen præger gæsternes efterspørgsel efter overnatningstilbud. Man vil gerne have ro og være tæt på naturen uden, at det behøver være primitivt. Varde Kommune ser denne efterspørgsel som en mulighed for udvikling af turisme inde i landet, fx i tilknytning til nye naturområder, og ser gerne udvikling af kvalitetspræget naturnær overnatning fx glamping på Karlsgårdeegnen og i forbindelse med nye naturområder og rekreative forbindelser. I landzone kan der etableres op til 3 glampingenheder i umiddelbar tilknytning til eksisterende bebyggelse på landbrugsejendom eller nedlagt landbrug i det åbne land, når det ikke strider imod landskabs-, natur og kulturhistoriske interesser. Der kan etableres op til 8 glampingenheder, som supplement til eksisterende overnatningssteder, som selvstændige virksomheder eller i nærheden af eksisterende bebyggelse ved en veletableret, større turistattraktion eller en veletableret, større virksomhed med væsentlige besøgsaktiviteter, som ikke allerede omfatter udlejning af hus eller husrum til overnattende gæster, når det ikke strider imod landskabs-, natur og kulturhistoriske interesser. Varde Kommune ser disse muligheder, som en vej til ny overnatningskapacitet, der understøtter lokal udvikling i landdistrikter og bidrager til en bæredygtig udvikling af indlandsturisme. Kombinationen af rekreativ infrastruktur og kvalitetspræget naturnær overnatning vurderes at være et attraktivt supplement til kystturisme.

Sommerhusområder og bæredygtig planlægning

Varde Kommune har bidraget til Dansk Kyst- og Naturturismes arbejde med bæredygtig planlægning af sommerhusområder. Med afsæt i forskellige områdetyper er der identificeret 12 bæredygtighedspotentialer og -udfordringer, som bør adresseres i større eller mindre grad, når man arbejder med bæredygtig planlægning af nye sommerhusområder samt planlægning i eksisterende områder. Varde Kommune ønsker at arbejde med disse bæredygtighedspotentialer og -udfordringer, så de præger fremtidig planlægning for sommerhusområder samt for sommerhuslignende kapacitet fx feriecentre og hoteller med individuelle enheder.

Kolonihaver

Varde Kommune har tre kommuneplanrammeområder udlagt til kolonihave. Disse er i byerne Nordenskov, Nørre Nebel og Varde. Der er i planperioden ikke registreret ønsker om yderligere områder til kolonihaver i Varde eller i kommunens områdebyer. Der udlægges derfor ikke nye arealer til kolonihaver i Kommuneplan 2025.

Nye arealudlæg

Der udlægges i Kommuneplan 2025 ikke nye arealer til sommerhuse eller andre rekreative overnatningsfaciliteter. I forbindelse med Forslag til Kommuneplan 2025 indgår forslag til et udtag af et rammeområde til camping ved Tambours Have ved Karlsgårde Sø. Dette er oprindeligt et ønske fra grundejer, men stemmer ikke overens med strategien for indlandsturisme og udviklingsmulighederne i området.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2029

Bidrage til opdatering og realisering af udviklingsplan for Vestkysten.

Realisering af turismepotentialer på Karlsgårdeegnen, ved nye naturområder og langs rekreative forbindelser med fokus på nye naturnære overnatningstilbud og revitalisering af eksisterende kapacitet.

Realisering af byforskønnelsesprojekterne i Blåvand og Vejers. Understøtte kystbyudvikling i Nymindegab og Henne Strand samt udbredelse af Vestkysten Wayfinding.

Opgradering af basisfaciliteter såsom toiletter, kystnære p-pladser og bedre adgangsforhold for alle på de mest besøgte strande og i udvalgte naturområder.

Tema 5. Detailhandel

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Business Improvement Distrikts – Varde Kommune har ønsket at afprøve BID-konstruktionen i dens helhed i både Blåvand og Vejers. Begge kystbyer har dog besluttet, at det første store fælles tiltag er gennemførelsen af de strategiske planer – hhv. Trafik- og Masterplan for Blåvand og den Strategisk-Fysiske Udviklingsplan for Vejers. Arbejdet pågår.

ProVarde har, sammen med et nedsat handelsråd, arbejdet for at afprøve den rene BID-konstruktion i flere byer med bistand fra BID-Danmark.

Varde Bymidte udvikles fortsat med afsæt i områdefornyelsen afsluttet i 2020. I takt med behovet for arbejde med belægningen i Varde bymidte tages stilling til, om ny belægning skal etableres i tråd med midtbyens udtryk.

Varde Kommune arbejder i 2024-2025 med udarbejdelsen af en handelsstrategi. Handelsstrategien bliver til i samarbejde med de respektive byers handelsstandsforeninger.

CENTERSTRUKTUR

Selvom bl.a. den øgede nethandel også i Varde Kommune er en udfordring for detailhandlen, er der generelt set ikke registreret store ændringer i centerstrukturen. Centerstrukturen for detailhandel blev fastlagt i Kommuneplan 2010-2022, Varde Kommune, og fremgår i opdateret form af nedenfor i tabel 5.1, heriblandt med muligheden for "aflastningsområde". Der registreres dog en tendens til ønsker om at rykke dagligvarebutikker i retning af kørende kundestrømme.

Overordnet består butikscenterstrukturen i Varde Kommune af fem forskellige typer områder til butikker, henholdsvis bymidter, lokalcentre, aflastningsområder, enkeltstående butikker og områder til særligt pladskrævende varer. Derudover kan der etableres butikker til salg af egne produkter, kiosker og lignende mindre butikker ved benzinstationer, turistattraktioner med mere til kunder, der kommer på grund af anlæggets primære funktion, samt mindre butikker i nedlagte (eksempelvis landbrugs-) bygninger, der tillader dette. Centerstrukturen kan ses af kolonne 1 i tabel 5.1.

Detailhandelskategoriernes kundeoplande - Generelt

Bymidter og eventuelle aflastningsområder vurderes at kunne involvere overvejelser om større oplande og turisme.

Generelt er den primære funktion for områder udlagt til lokalcentre og enkeltstående butikker til områdets forsyning er at imødekomme lokal efterspørgsel, dvs. byen samt det nære opland.

De relativt stabile befolkningstal i Varde Kommune gør, at efterspørgslen lokalt, vurderes at være status quo i forhold til seneste kommuneplanrevision. Den eksisterende detailhandelsstruktur vurderes derfor generelt at være passende. Dog kan enkelte placeringer med adgang til gennemkørende trafik betyde, at de naturlige kundestrømme kan have indflydelse på tilpasning af enkelte detailhandelsudpegninger.

Centerkategorier

Definitionen på de forskellige centerkategorier er forklaret nedenfor i kolonne 2 i tabel 5.1, mens kolonne 3 i samme tabel indeholder en beskrivelse af kommunalbestyrelsens handlemuligheder i forhold til planlovens regler. Det skal nævnes, at eksisterende lovlige butikker kan indgå i ny planlægning.

Afgrænsede områder til enten enkeltstående butikker eller lokalcentre skal i udgangspunktet placeres således, at der ikke opleves sammenhæng med andre butikker/butiksområder. Dog kan der være undtagelser i forbindelse med eksempelvis områder med butikker til særligt pladskrævende varer.

Centerhierarki og byer	Definition på centerkategori	Varde Kommune kan og/eller skal
Bymidter <u>Afgrænses i:</u> Varde, Ølgod, Oksbøl, Tistrup, Ansager, Agerbæk, Nørre Nebel, Outrup, Blåvand, Vejers og Henne.	Findes i byer, hvor det samlede bruttoetageareal til butikker er over 3.000 m ² Der må kun være én bymidte pr. by. Max størrelse på de enkelte butikker er i planloven fastlagt til: 5.000 m² for dagligvarebutikker, derudover kan tillægges 200 m² til personalefaciliteter. - Ingen øvre grænse for udvalgswarebutikker. En ny lokalplan kan godt stille andre krav, men dog aldrig tillade større butikker.	Afgrænse bymidten. Der er metodefrihed i forhold til, hvordan bymidter afgrænses, men der skal sikres et varieret og koncentreret butiksudbud, samt sikres, at bymidterne udvikles indefra og ud som en sammenhængende bymidte. Der kan kun udlægges én bymidte i hver by. "Vejledning om detailhandelsplanlægning 2017" indeholder nærmere anvisning af redegørelseskrav. Skal fastsætte den samlede ramme til butiksformål for de enkelte områder. Kan fastsætte den maksimale butiksstørrelse for den enkelte butik dog maks. med hensyntagen til planlovens maksimumsregler.
Lokalcenter <u>Afgrænses i:</u> Varde, Alslev, Sig, Årre, Næsbjerg, Nordenskov, Lunde, Skovlund, Starup-Tofterup, Janderup, Horne, Billum, Nymindesgab, Ho og Vejers.	Alene til forsyning af en begrænset del af byen, en bydel, en landsby, et sommerhusområde. Den samlede ramme til butiksformål i et lokalcenter må ikke overstige 3.000 m ² . Bruttoetagearealet for den enkelte dagligvarebutik må ikke overstige 1.200 m ² . Der er ikke begrænsning på størrelsen af udvalgswarebutikker, dog må det samlede bruttoetageareal inden for lokalcenteret ikke overstige 3.000 m ² .	Afgrænse lokalcentrene. Skal fastsætte den samlede ramme til butiksformål under hensyntagen til det i planloven fastsatte maksimum. Kan fastsætte den maksimale butiksstørrelse for den enkelte butik dog maks. hensyntagen til planlovens maksimumsregler.
Aflastningsområder <u>Afgrænses i:</u> Varde nord/vest	Til aflastning af butikker i bymidten kan der planlægges aflastningsområder. Formålet med aflastningsområder er at aflaste bymidten og give plads til butikskoncepter, der ikke passer ind i bymidten – eksempelvis store udvalgswarebutikker. Bruttoetagearealet for den enkelte dagligvarebutik må ikke overstige 3.900 m ² . Derudover kan der tillægges op til 200 m ² til personalefaciliteter. Der er ikke begrænsning på størrelsen af udvalgswarebutikker, dog må en udvalgsbutik ikke overstige den samlede ramme til detailhandel i aflastningsområdet. Udvalgswarebutikker skal være minimum 300 m ² således at disse adskiller sig fra butikkerne i bymidten. Aflastningsområder kan ikke udlægges/udvides alene med henblik på dagligvarehandel. Det er en forudsætning for ibrugtagning af ny	Skal afgrænse aflastningsområdet. Bør ikke placeres på en sådan måde, at der samlet set sker en funktionsudtømmning af bymidten. Der er ikke i lovgivningen krav til, hvor i bystrukturen aflastningsområder kan placeres. Et aflastningsområde kan derfor både placeres med tilknytning til bymidten eller ved en indfaldsvej til byen. Skal fastsætte den samlede ramme til butiksformål for aflastningsområdet. Størrelsen på aflastningsområdet afstemmes med byens størrelse, og der skal redegøres for: 1. hvordan aflastningsområdet gavner forbrugeren, 2. hvordan området vil påvirke bymidten og det nære opland, 3. hvordan aflastningsområdet forventes at påvirke nabokommuner. Kan fastsætte den butiksstørrelse for den enkelte butik dog med hensyntagen til planlovens maksimumsregler, og med tanke om, hvilke butikskoncepter, der ønskes i

	dagligvarebutik i aflastningsområdet, at der etableres ny(e) udvalgsarebutik(ke) i området.	aflastningsområdet. Dette gælder ligeledes minimumsstørrelse.
Enkeltstående butikker <u>Afgrænses i:</u> Starup-Tofterup og Tistrup.	På afstand af bymidter, lokalcentre og aflastningsområder kan der planlægges enkeltstående butikker til lokalområdets daglige forsyning (skal placeres således, at der ikke opleves sammenhæng med andre butikker/butiksområder) Bruttoetagearealet for den enkelte dagligvarebutik må ikke overstige 1.200 m ² . Der er ikke begrænsning på størrelsen af udvalgsarebutikker, dog skal størrelsen tilpasses behovet i lokalområdet.	Afgrænse områder til enkeltstående butikker. Skal fastsætte den maksimale butiksstørrelse for den enkelte butik under hensyntagen til planlovens maksimumsregler og lokalområdets behov/efterspørgsel.
Butikker til særligt pladskrævende varer <u>Afgrænses i:</u> Varde vest/nord, Varde syd, Ølgod, Oksbøl, Tistrup, Ansager, Agerbæk, Nørre Nebel, Outrup og Skovlund.	Uden for bymidter, lokalcentre og aflastningsområder kan der planlægges "områder til butikker, der alene forhandler særligt pladskrævende varer", det vil sige biler, lystbåde, campingvogne, planter, havebrugsmøbler, tømmer, byggematerialer, grus, sten- og betonvarer. Byggemarkeder kan placeres i disse områder, uanset størrelsen af den del af butikken, der forhandler varer, som ikke er særlig pladskrævende. Der er i planloven ikke en øvre grænse for butiksstørrelse.	Afgrænse områder til butikker med særligt pladskrævende varer. Skal fastsætte den maksimale samlede ramme til butiksformål for de enkelte områder og kan fastsætte den maksimale butiksstørrelse for den enkelte butik.

Tabel 5.1 Varde Kommunes centerstruktur for detailhandel og planlægnings-muligheder.

Lokalplaner og kommuneplantillæg siden seneste kommuneplanrevision

Siden den seneste kommuneplanrevision er der vedtaget følgende lokalplaner og kommuneplantillæg, der giver mulighed for butikker, se nedenstående tabel 5.2.

Detailhandelskategorier	Afgrænsning	Lokalplaner og/eller kommuneplantillæg siden sidste revision	Hvor	Ændring af samlet butiksramme i forhold til samlet butiksramme i hidtidig planlægning (gl. lokalplaner)
Bymidter				
Lokalcenter				
Aflastningsområde				
Aflastningsområde	23.02.C06	Lokalplan 23.02.L20 – Aflastningsområde ved Vestre Landevej, Varde	Varde	Lokalplan
Områder til butikker med særligt pladskrævende varer				
Enkeltstående butikker				

Detailhandelskategorier	Afgrænsning	Lokalplaner og/eller kommuneplantillæg siden sidste revision	Hvor	Ændring af samlet butiksramme i forhold til samlet butiksramme i hidtidig planlægning (gl. lokalplaner)
Enkeltstående butik - dagligvarer	23.03.C07	Tillæg 14 – Rammeområde 23.03.C07 – i sammenhæng med lokalplan 23.03.L11	Varde	Detailhandel for enkeltstående butik udgået
Enkeltstående butik - dagligvarer	21.01.C05	Lokalplan 21.01.L08 – Butik ved Vardevej, Tistrup	Tistrup	Lokalplan

Tabel 5.2 Lokalplaner og kommuneplantillæg, der giver mulighed for butikker vedtaget siden den seneste kommuneplanrevision.

KOMMUNEPLAN 2025

Formålet med at fastsætte retningslinjer og rammer for detailhandel i Planloven er at sikre en koncentration af butikker i bymidterne, men samtidig at undgå en centralisering af butikker i de største byer. Placering af butikker i bymidterne skal være med til at understøtte levende og varierede bymidter, nedbringe afhængigheden af bil ved indkøb samt forbedre tilgængeligheden for alle trafikanter, især cyklister og gående.

Aflastningsområders formål er blandt andet at give mulighed for placering af butikskoncepter, der ikke naturligt kan placeres i bymidten, samt give mulighed for en større konkurrence til gavn for forbrugeren, i henhold til vareudbuddet og pris.

Kommuneplanens retningslinjer for nybyggeri og omdannelse af eksisterende bebyggelse til butiksformål gælder alle ændringer af eksisterende bebyggelsesmæssige forhold, der forudsætter en ny lokalplan, herunder ændret anvendelse af eksisterende bebyggelse eller nedrivning af eksisterende bebyggelse med henblik på opførelse af nyt byggeri til butiksformål. Derimod er indretning af nye butikker i eksisterende tomme butikslokaler ikke omfattet af rammerne, ligesom byggemulighederne i gældende lokalplaner ikke berøres af retningslinjerne i det omfang, lokalplanpligten er opfyldt med den gældende lokalplan.

CENTERSTRUKTUR

Den fastlagte centerstruktur har overordnet set fungeret. Der arbejdes derfor videre med denne som udgangspunkt for planlægningen. Strukturen blev, grundet ændringer i Planloven, til Kommuneplan 2021, suppleret med kategorien "aflastningsområde".

Bruttoetagearealer til butiksformål

Opgørelsen af eksisterende bruttoetagearealer til butiksformål er opgjort januar 2025 - Opgørelsen ses i tabel 5.3 nedenfor.

I de fleste byer i Varde Kommune vurderes at være en tilstrækkelig restrummelighed til butiksformål. Da Varde Kommune årligt har besøg af mange turister, vurderes der i enkelte byer i kommunen at være potentiale for en tilpasset udvikling af detailhandlen.

Den opgjorte restrummelighed i tabel 5.3 angiver, hvor mange nye bruttoetagearealer til butiksformål, der kan lokalplanlægges for.

Der kan således godt være en restrummelighed i forhold til den konkrete udnyttelse, idet der inden for de eksisterende lokalplaner løbende kan ske en udvikling i antallet af butikker. For at finde behovet for udvidelse eller ændring af den eksisterende ramme til butiksformål er restrummeligheden til lokalplanlægning således blevet vurderet i forhold til det lokale kendskab til realiseringen af gældende lokalplaner.

Detailhandelskategori	Eksisterende etageareal 2025	Ramme i Kommuneplan 2025	Restrummelighed til <u>ny</u> detailhandel i til Kommuneplan 2025
Bymidter			
Varde	32.079 m ²	46.000 m ²	13.921 m ²
Ølgod	13.097 m ²	20.000 m ²	6.903 m ²
Oksbøl	6.610 m ²	6.000 m ²	-610 m ²
Tistrup	2.004 m ²	6.000 m ²	3.996 m ²
Agerbæk	2.518 m ²	10.000 m ²	7.482 m ²
Ansager	1.833 m ²	6.000 m ²	4.167 m ²
Nørre Nebel	10.534 m ²	15.000 m ²	4.466 m ²
Outrup	2.044 m ²	4.000 m ²	1.956 m ²
Vejers	2.115 m ²	5.000 m ²	2.885 m ²
Henne	7.419 m ²	6.000 m ²	-1.419 m ²
Blåvand	17.261 m ²	28.000 m ²	10.739 m ²
I alt i bymidte			54.486 m ²
Lokalcenter			
Varde Nord	961 m ²	3.000 m ²	2.039 m ²
Varde Syd	11.376 m ²	3.000 m ²	-8.376 m ²
Alslev	869 m ²	3.000 m ²	2.131 m ²
Sig	919 m ²	3.000 m ²	2.081 m ²
Årre	1212 m ²	3.000 m ²	1.788 m ²
Næsbjerg	404 m ²	3.000 m ²	2.596 m ²
Nordenskov	1.081 m ²	3.000 m ²	1.919 m ²
Lunde	459 m ²	3.000 m ²	2.541 m ²
Skovlund	808 m ²	3.000 m ²	2.192 m ²
Starup-Tofterup	0 m ²	3.000 m ²	3.000 m ²

Detailhandelskategori	Eksisterende etageareal 2025	Ramme i Kommuneplan 2025	Restrummelighed til <u>ny</u> detailhandel i til Kommuneplan 2025
Janderup	819 m ²	3.000 m ²	2.181 m ²
Horne	1.470 m ²	3.000 m ²	1.530 m ²
Billum	1.473 m ²	3.000 m ²	1.527 m ²
Nyminddegab	1.232 m ²	3.000 m ²	1.768 m ²
Ho	425 m ²	3.000 m ²	2.575 m ²
Vejers	851 m ²	1.500 m ²	649 m ²
I alt i lokalcentre			22.141 m ²
Områder til butikker med særligt pladskrævende varer			
Varde			
23.02.E03	2.809 m ²	10.000 m ²	7.191 m ²
23.03.E10	12.008	50.000 m ²	37.992 m ²
23.03.E03	4.869 m ²	10.000 m ²	5.131 m ²
Ølgod			
24.01.E11	Ukendt	15.000 m ²	- m ²
24.01.E15	Ukendt	5.000 m ²	- m ²
24.01.E16	Ukendt	10.000 m ²	- m ²
Oksbøl			
16.01.E01-16.01.E03	2.017 m ²	10.000 m ²	7.983 m ²
Nørre Nebel			
15.01.E02	2.180	10.000 m ²	7.820 m ²
Ansager			
03.01.E02	Ukendt	10.000 m ²	- m ²
Tistrup			
21.01.E01	Ukendt	10.000 m ²	- m ²
21.01.E05 og 21.01.E08	Ukendt	10.000 m ²	- m ²
Agerbæk			
01.01.E03	3.726 m ²	15.000 m ²	11.274 m ²
Skovlund			
19.01.E04	Ukendt	6.000 m ²	- m ²

Detailhandelskategori	Eksisterende etageareal 2025	Ramme i Kommuneplan 2025	Restrukturmæssighed til <u>ny</u> detailhandel i til Kommuneplan 2025
Outrup			
17.01.E03	1.330 m ²	6.000 m ²	4.670 m ²
I alt i områder med butikker til særlig pladskrævende varer			
Enkeltstående butikker			
Tistrup			
21.01.C05	0 m ²	0 m ²	1.200 m ²
Starup-Tofterup			
22.01.E05	984 m ²	1.000 m ²	0 m ²
I alt til enkeltstående butikker			
Aflastningsområde			
23.02.C06	5.095 m ²	5.050 m ²	-45 m ²

Tabel 5.3 Oversigt over reststrukturmæssighed til ny lokalplanlægning. Opgørelse af eksisterende etageareal er gjort på baggrund af oplysninger i BBR. Der kan forekomme afvigelse, da det er afhængigt af, at oplysningerne i BBR er opdaterede.

Enkelte steder er der ingen eller "negativ" reststrukturmæssighed til ny planlægning. Dette betyder dog ikke, at der ikke kan planlægges for butikker, da eksisterende lovligt etablerede butiksarealer kan indgå i en ny planlægning. Der vurderes jævnfør tabel 5.3 fortsat at være reststrukturmæssighed i de fleste bymidter og lokalcentre. Der foretages for nærværende ikke yderligere ændringer.

Sammenhæng med mål for detailhandelsstruktur – Eksisterende detailhandel

Detailhandelsstrukturen i Varde Kommune sikrer et passende antal m² til detailhandel i de enkelte byer i kommunen, med henblik på at skabe rum for udvikling og et attraktivt lokalt butiksudbud. Der foretages løbende vurdering af, om de afgrænsede områder til detailhandel er passende, eksempelvis i forbindelse med henvendelser og interessetilkendegivelser fra eksterne interessenter, samt ved revision af kommuneplanen. Generelt tilskyndes til placering inden for de lokale bymidter og lokalcentre, for at skabe byliv og koncentration af butiksudbuddet. Med den løbende vurdering af interesse, sammenholdt med de eksisterende afgrænsede områder til detailhandel, vurderes at være passende forudsætninger at underbygge Byrådets mål om at sikre:

1. ... at byerne i Varde Kommune har attraktive bycentre, der er interessante for byens borgere, erhvervsliv, opland og eventuelle turister. Bymiljøerne skal i muligt omfang fremme udbuddet af dagligvare- og udvalgsbutikker samt andre private services. De gode løsninger findes lokalt i en dialog mellem detailhandlen, kommunen og handelsrådet.
2. at Varde bymidte udgør et levedygtigt bycenter med specialiseret butiksudbud. Varde bymidte skal være en attraktiv handels- og oplevelsesby med et købstadsmiljø og et

butiks-, service-, og kulturudbud, der tiltrækker både borgere, turister og andre besøgende.

3. at der i de øvrige bymidter ligeledes sikres mulighed for fortsat butiksudbygning samt styrkelse af bymiljøet.
4. at der i de mindre bysamfund er forudsætninger for at sikre mulighed for fastholdelse af et for byen passende butiksudbud.

Generelt vurderes der i kommunens byer at være god adgang til detailhandlen i henholdsvis bymidter og lokalcentre, for både biler cyklister og gående. Det sikres via kommuneplanens tilkendegivelser i tema 5 og 16, at der også fremadrettet skal være fokus på trafikken generelt og trafikken til og fra detailhandlen. Ved udlæg af aflastningsområde skal der i forbindelse med lokalplanlægning sikres forbedrede vej- og parkeringsforhold og en opretholdelse af den gode tilgængelighed for cyklister og gående.

Hovedstrukturændringer i Kommuneplan 2025

- I Byrådets mål er tilføjet information om handelsrådet; kort info er også indskrevet i redegørelsen.
- Retningslinje 5.4 er tilrettet i forhold til at erhvervsområde med mulighed for store varegrupper i Billum blev underkendt ifm. KP21.
- Retningslinje 5.5 er tilrettet i forhold til bortfald af mulighed for enkeltstående butik i Varde Syd.
- Tabel 5.1. – Antal m² til detailhandel i bymidten i Vejers er tilpasset muligheden angivet i kommuneplanrammen.

Redegørelsen er opdateret ift. ovenstående samt generel opdatering af tabeloversigter. Derudover er der indsat nye kort med de eksisterende detailhandelsområder.

Specifikke ændringer i afgrænsningerne af områder til butiksformål

Afgrænsningerne af de forskellige områder samt ændringerne i afgrænsningen kan ses på figur 5.1-5.43.

Generelt følger afgrænsningen af områder til butiksformål de forskellige rammeområders afgrænsning. Dette gør det muligt via rammerne specifikt at afgrænse områderne til butikker samt at indskrive butiksrammerne i kommuneplanens rammedel.

I nedenstående tabel 5.4 ses, hvilke ændringer, der foretages i forhold til den geografiske afgrænsning af områder til butiksformål i forhold til den hidtidige planlægning.

Centerkategorier	Eksisterende afgrænsning (rammeområder) Kommuneplan 2021-2033	Hvad ændres?	Ny afgrænsning (rammeområder) Kommuneplan 2025-2037
Bymidter			
	23.03.C02	23.03.C02 kommuneplanramme reduceret i størrelse i henhold til tillæg	Ingen ændring – alene geografisk reduktion af ramme.
Lokalcentre			
	08.01.C01	18.01.C02 kommuneplanramme udvidet mod øst - Tillæg 12 – Offentligt område til centerområde i Sig	Ingen ændring – alene geografisk udvidelse af ramme.
Enkeltstående butik			
Aflastningsområder			
Områder til butikker med særligt pladskrævende varer og enkeltstående butikker			

Tabel 5.4 Specifikke ændringer i afgrænsningerne af områder til butiksformål.

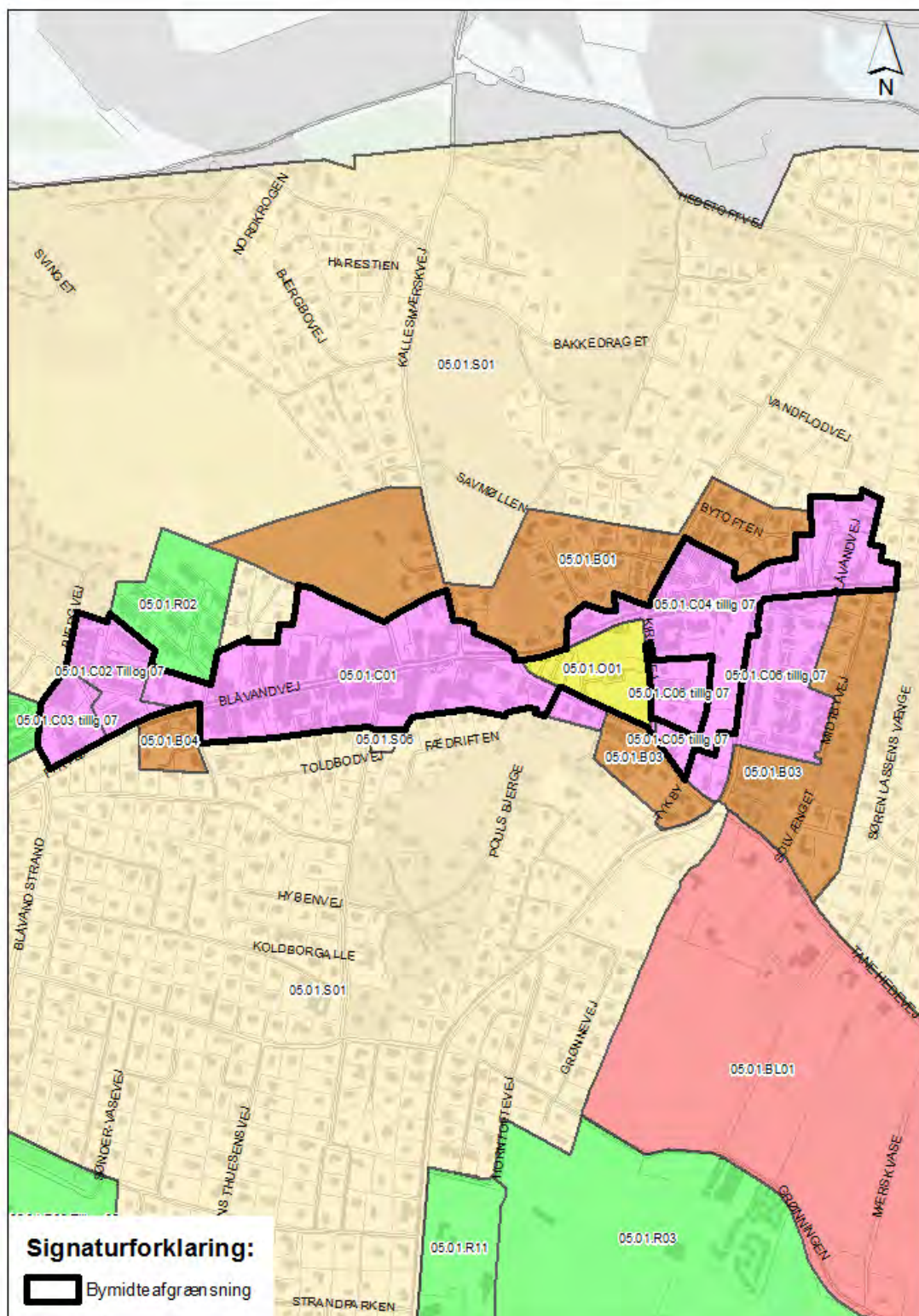
HANDELSRÅDET I VARDE KOMMUNE – VÆKST I VEST

”Vækst i vest” er Handelsrådet i Varde Kommune. Handelsrådet arbejder for at styrke detailhandlen i Varde Kommune. Handelsrådet består pr. april 2025 af repræsentanter fra borger-, erhvervs- og handelsstandsforeninger fra 10 af byerne i Varde Kommune.

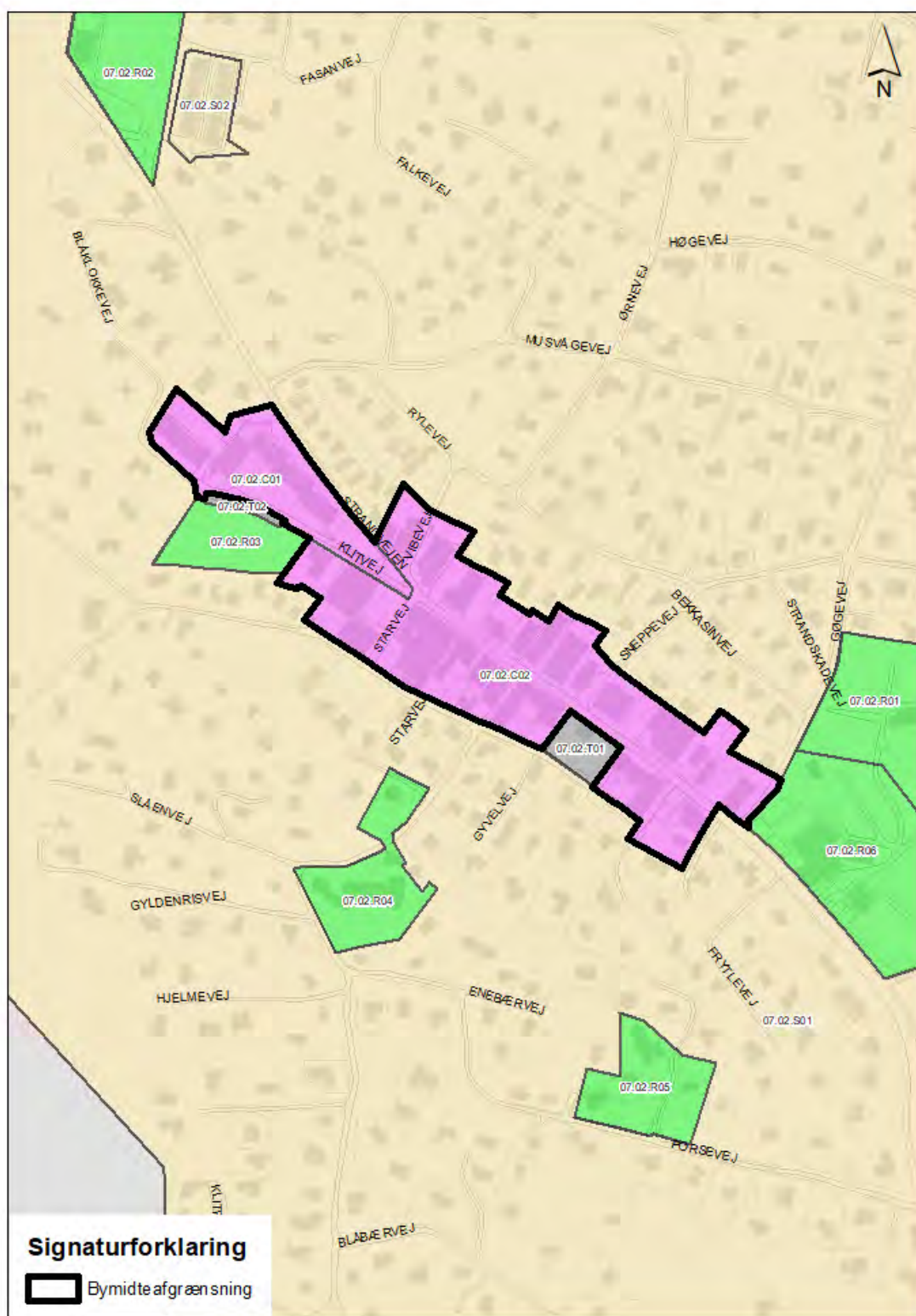
KORT MED AFGRÆNSNING AF OMRÅDER TIL BUTIKKER

Bymidter:

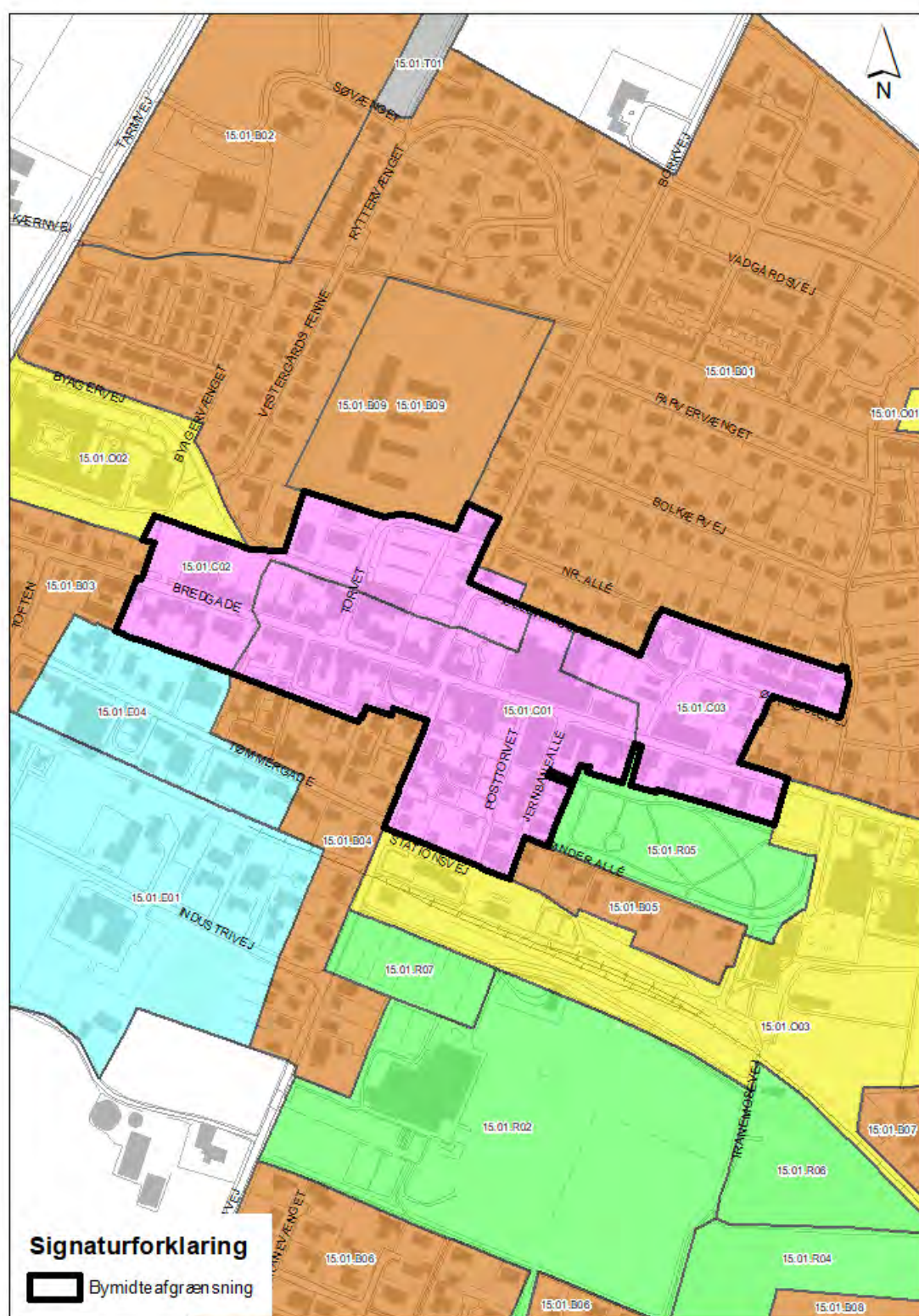
Nedenfor er vist figurer med afgrænsninger af områder til butikker, startende med bymidterne i Agerbæk, Nørre Nebel, Oksbøl, Outrup, Varde og Ølgod. Derefter følger de resterende byers bymidter. Dette er byerne Ansager, Blåvand, Henne, Tistrup og Vejers.

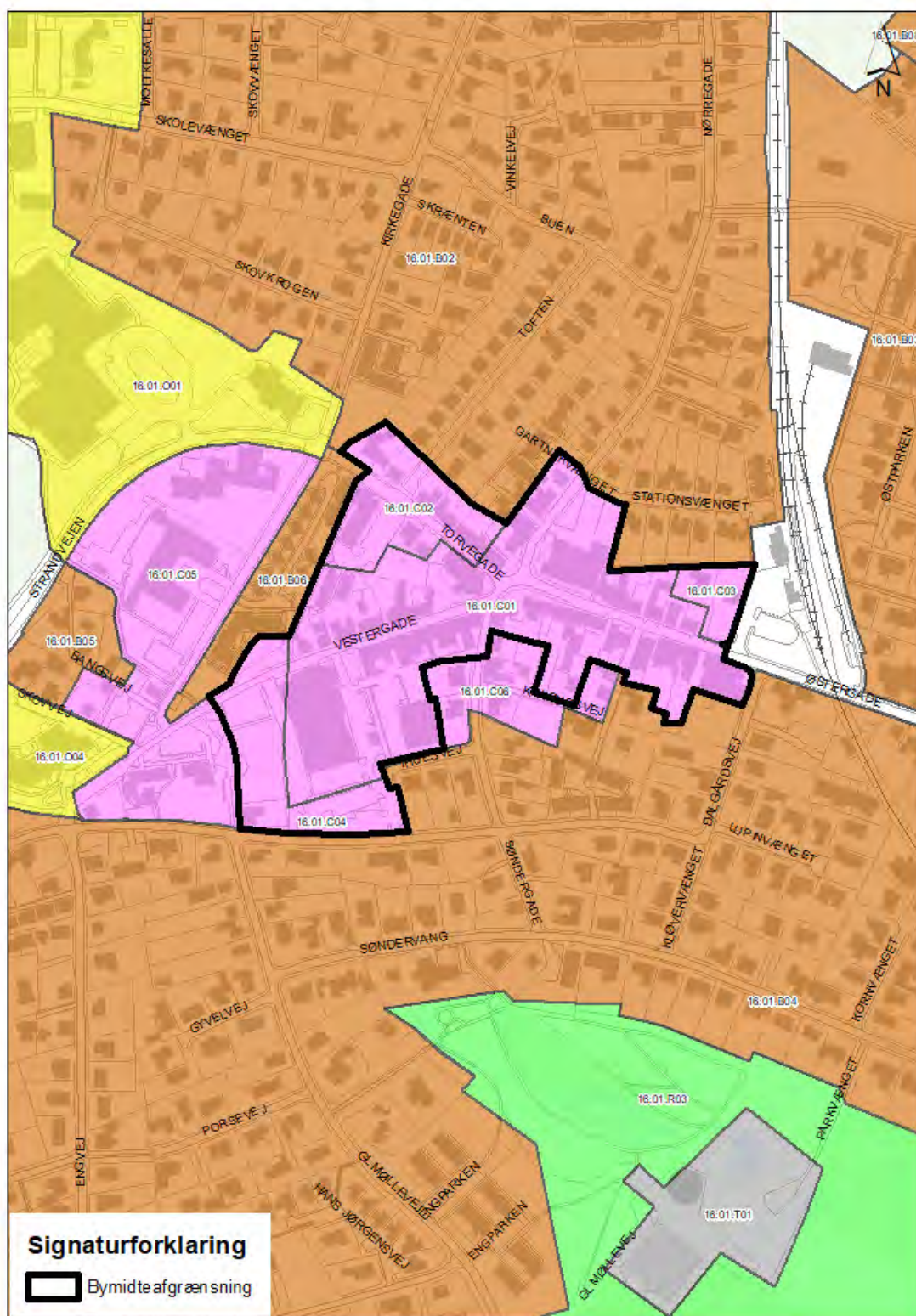
Figur 5.3. Afgrænsning af Blåvand bymidte

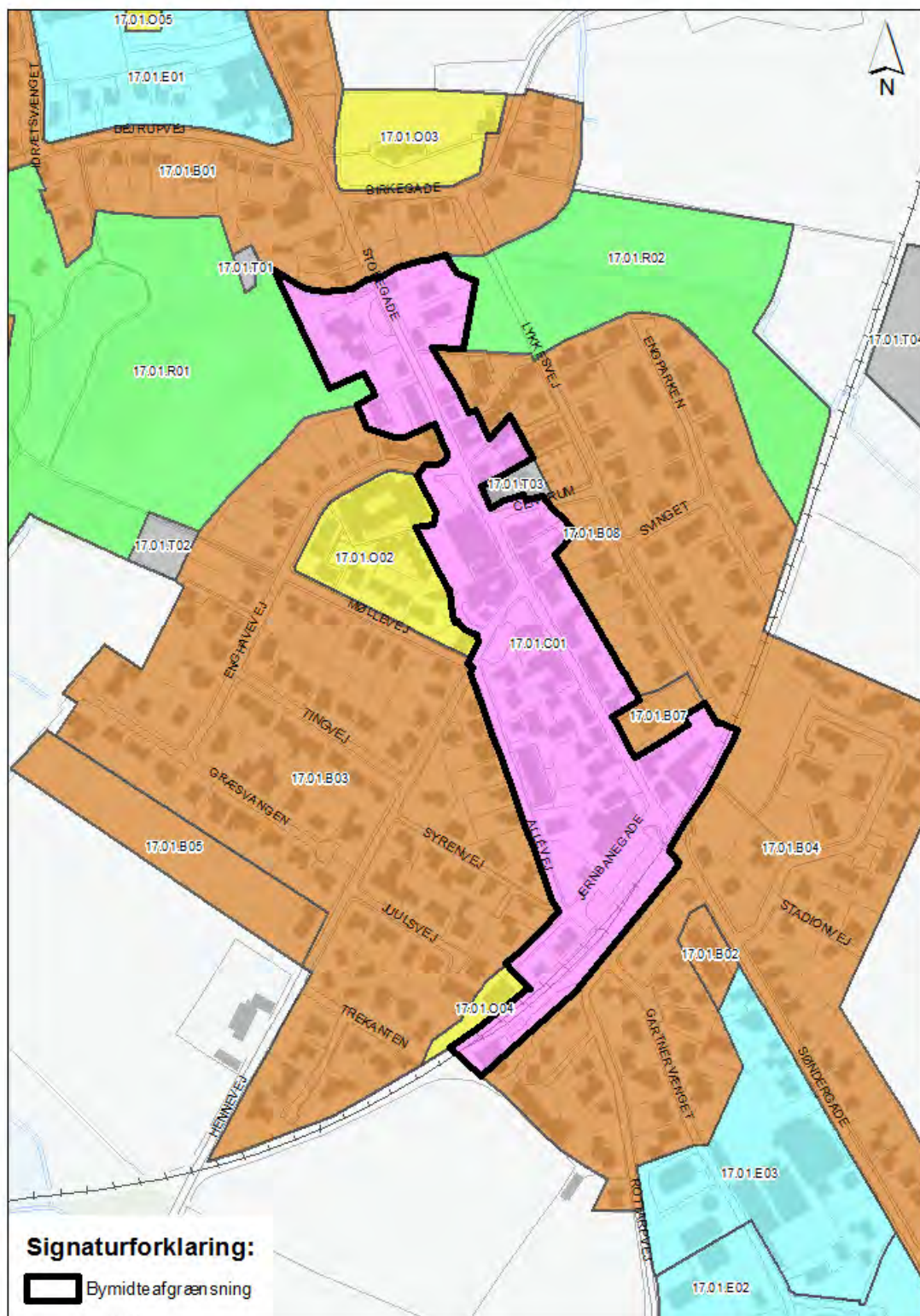

Figur 5.4. Afgrænsning af Henne Strand bymidte

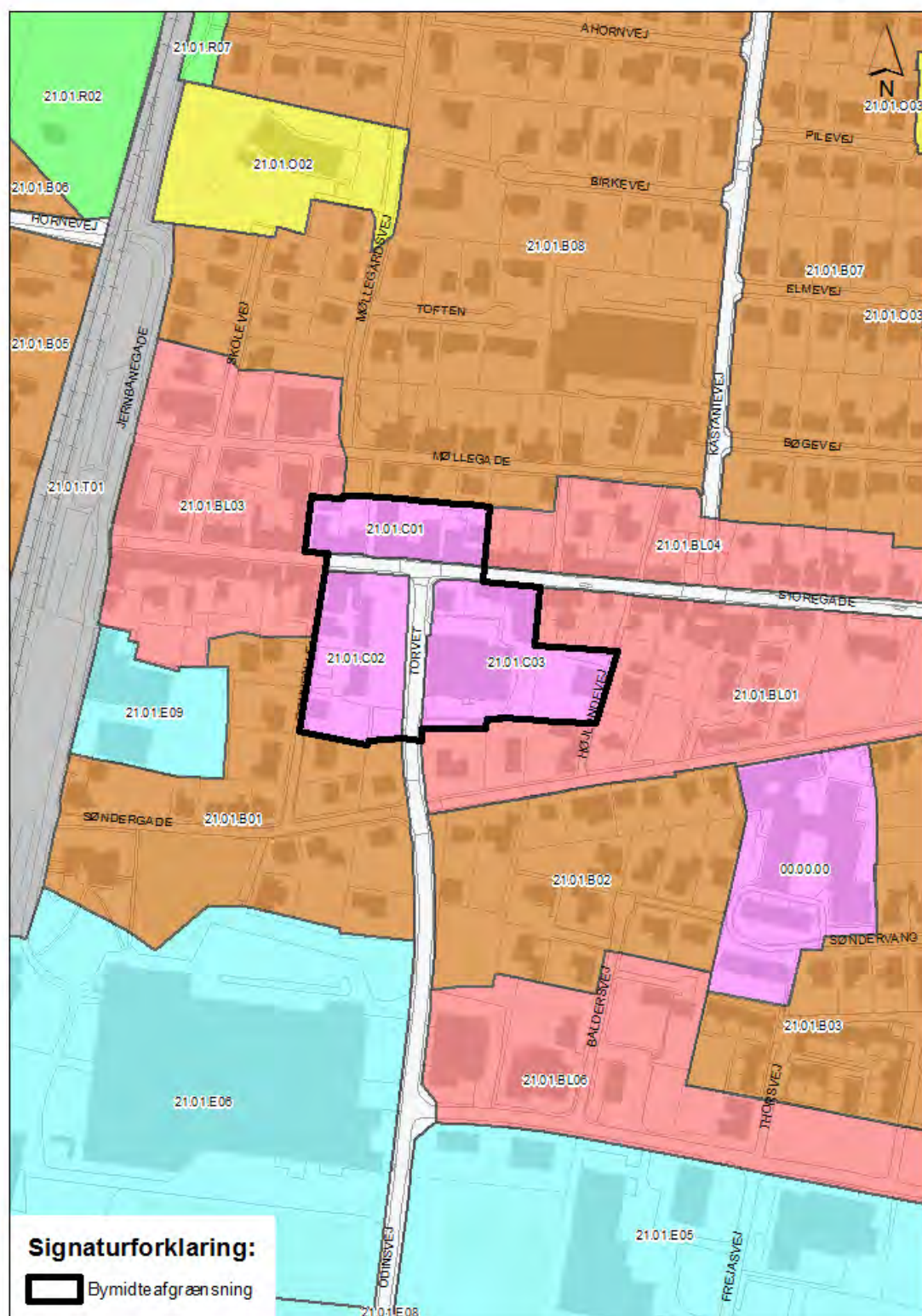

Figur 5.5. Afgrænsning af Nørre Nebel bymidte

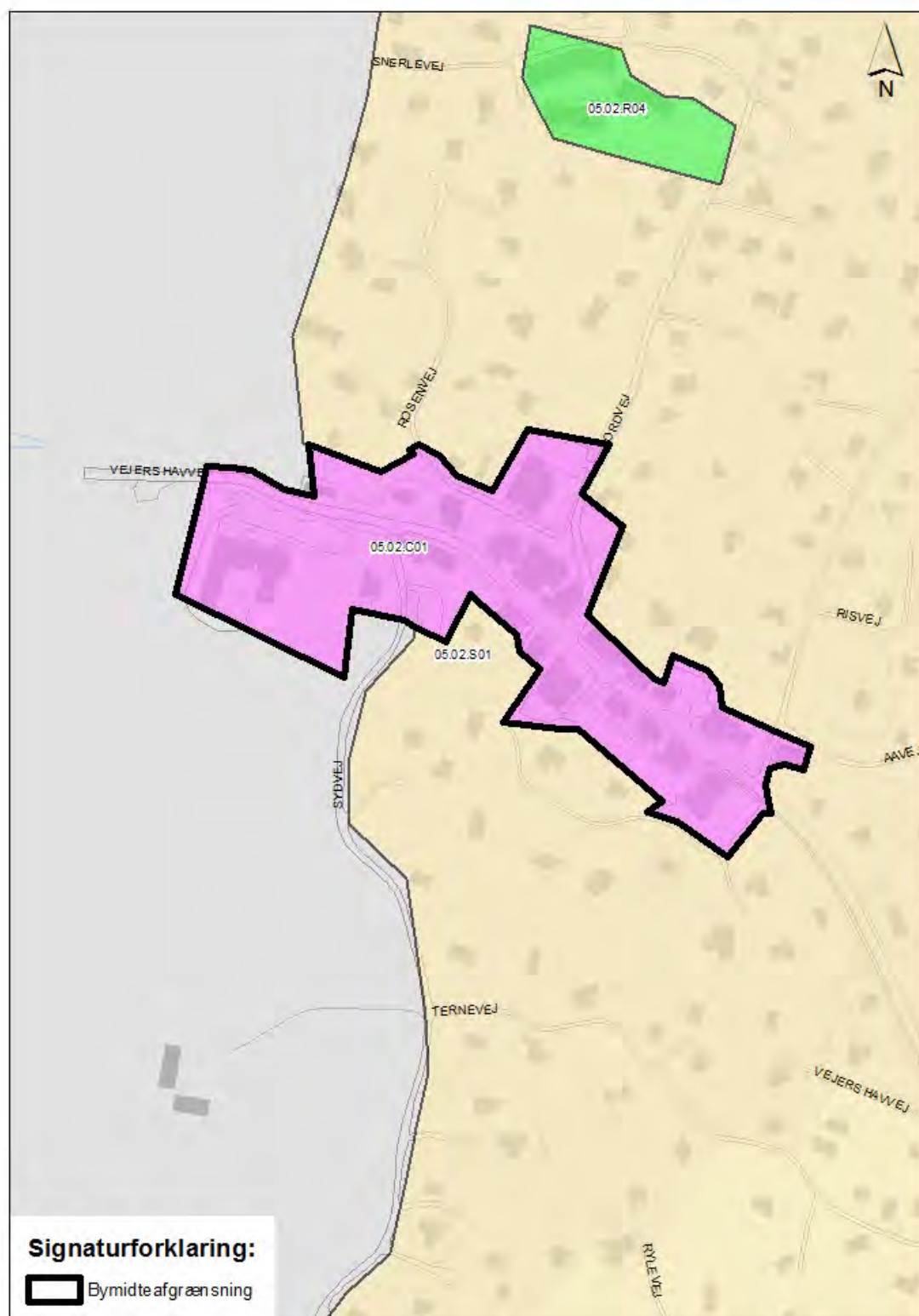

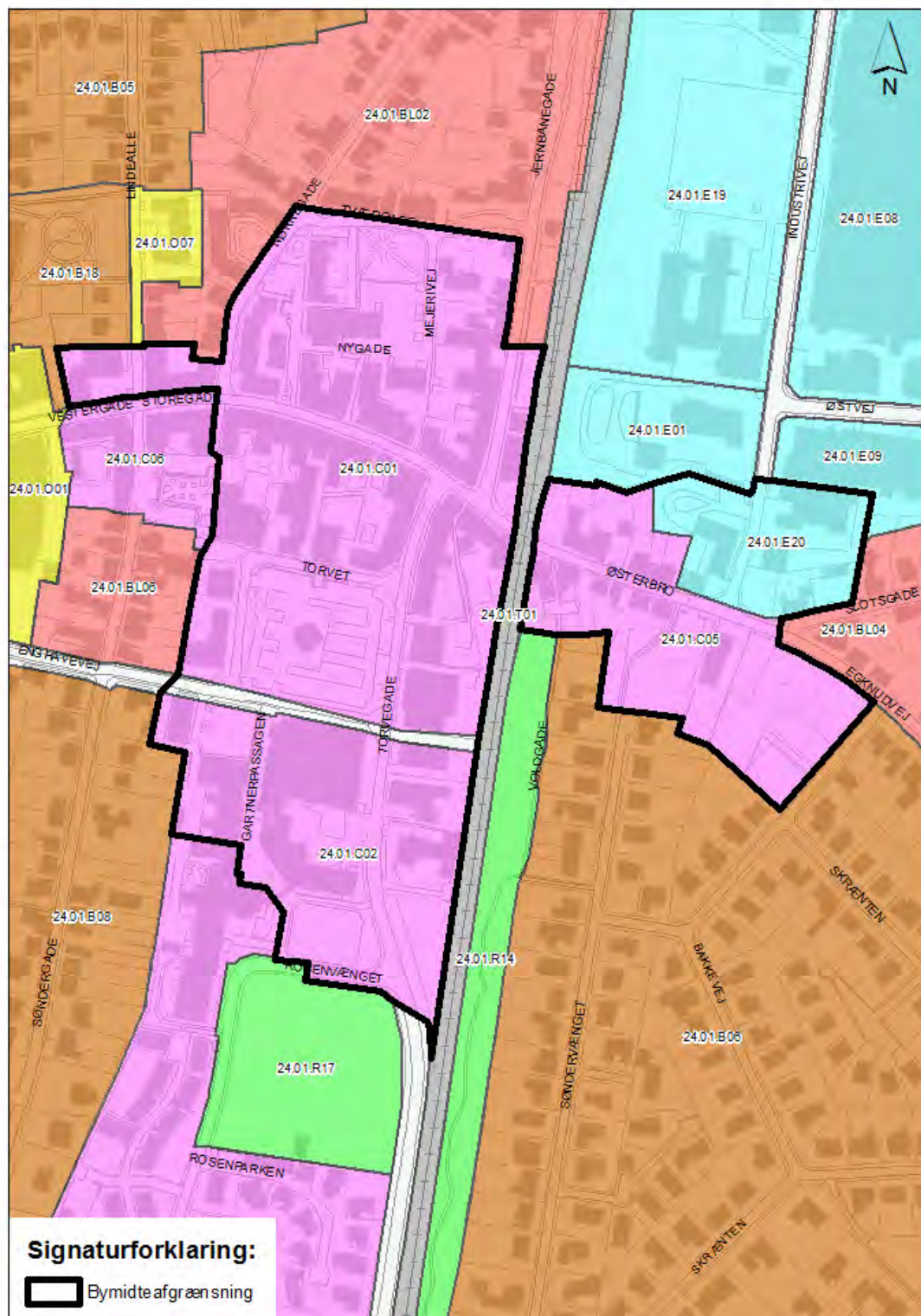
Figur 5.7. Afgrænsning af Outrup bymidte

Figur 5.8. Afgrænsning af Tistrup bymidte

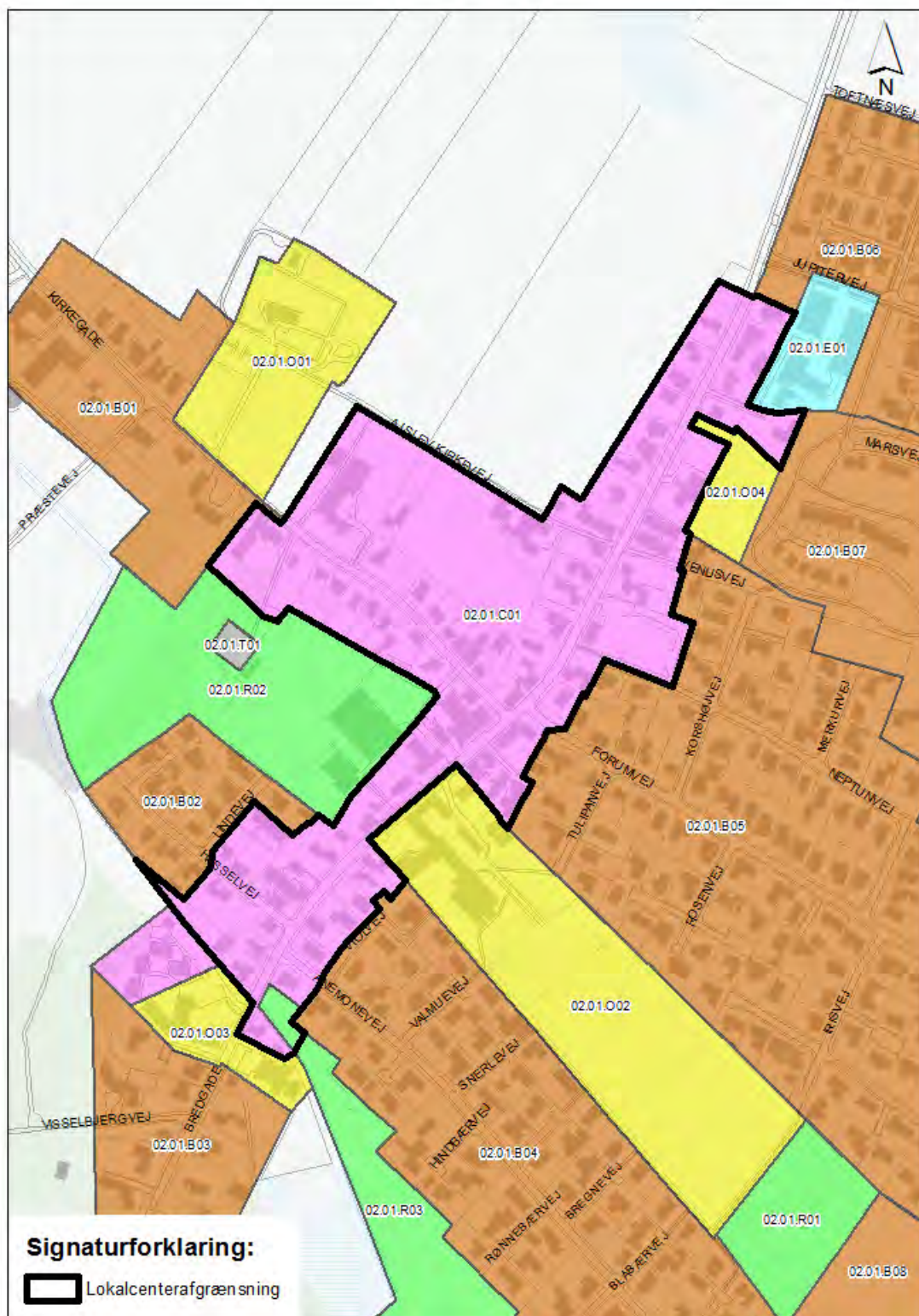
Figur 5.10. Afgrænsning af Vejers bymidte

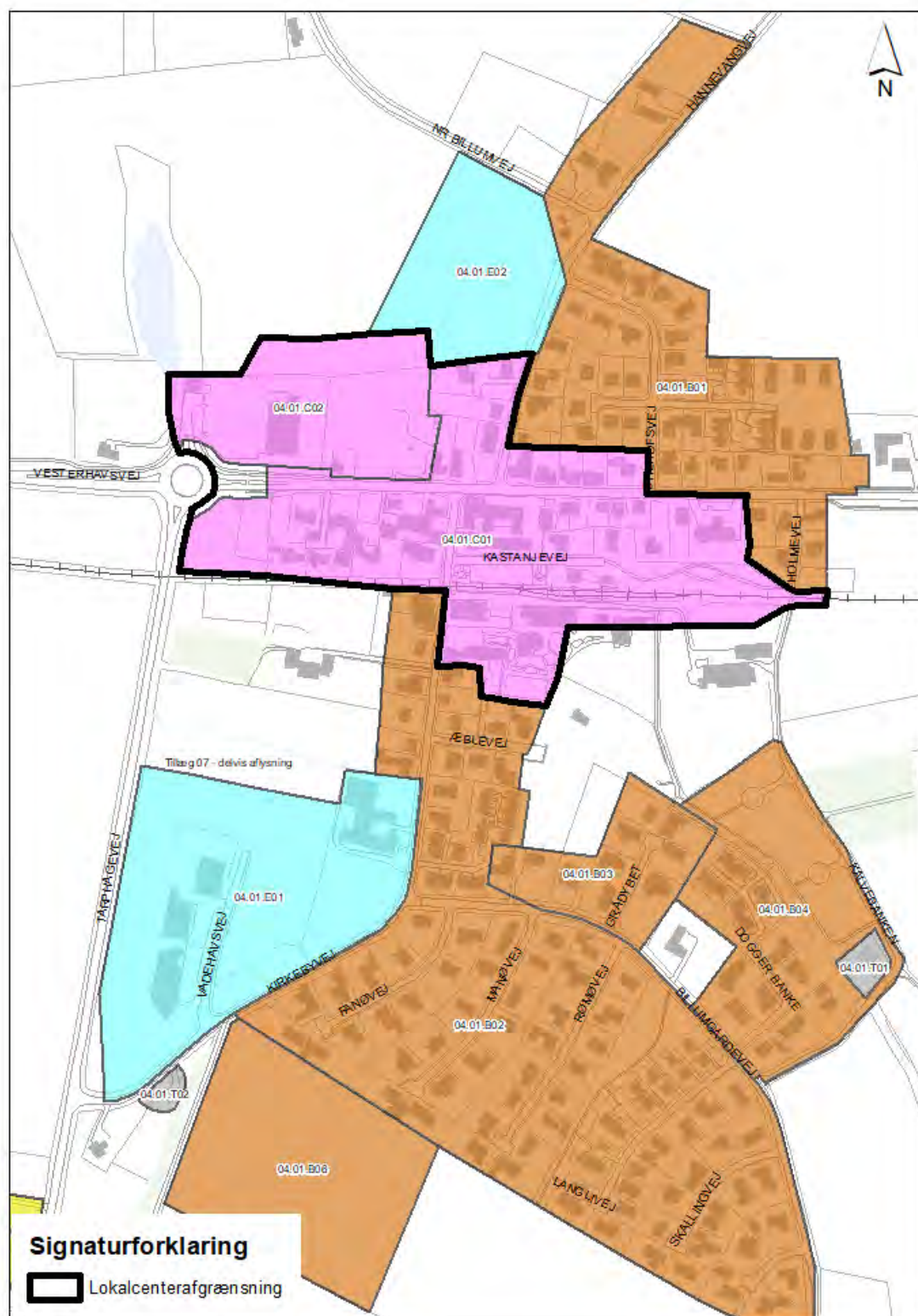
Figur 5.11. Afgrænsning af Ølgod bymidte

Lokalcentre:

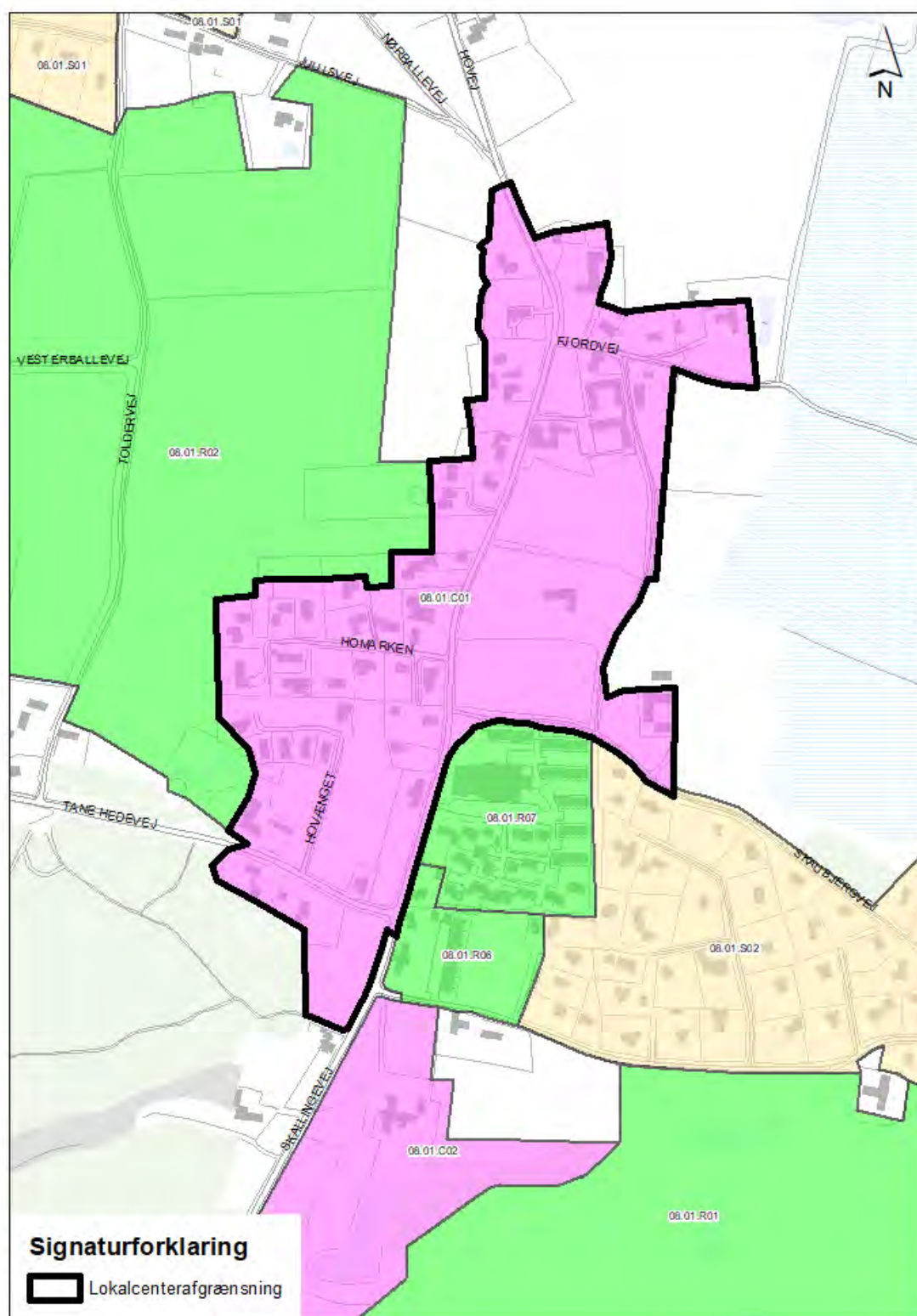
Figurerne herunder viser afgrænsningen af Varde Kommunes lokalcentre i forhold til detailhandel. Det drejer sig om lokalcentre i følgende byer: Alslev, Billum, Ho, Horne, Janderup, Lunde, Nordenskov, Nymindesgård, Næsbyhøj, Sig, Skovlund, Starup-Tofterup, Varde Nord, Varde Syd, Vejers og Årre.

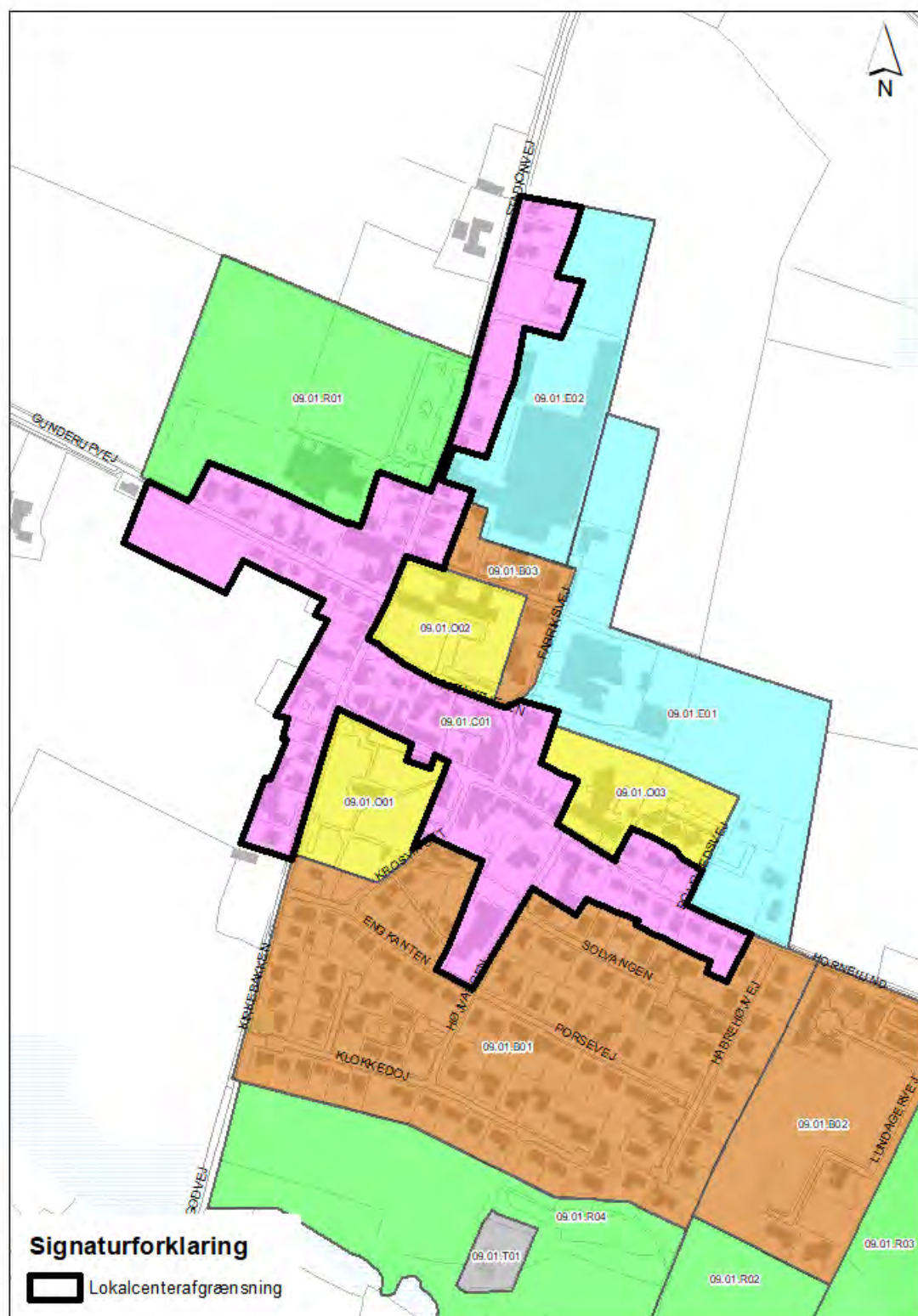
Figur 5.12. Afgrænsning af Alslev lokalcenter

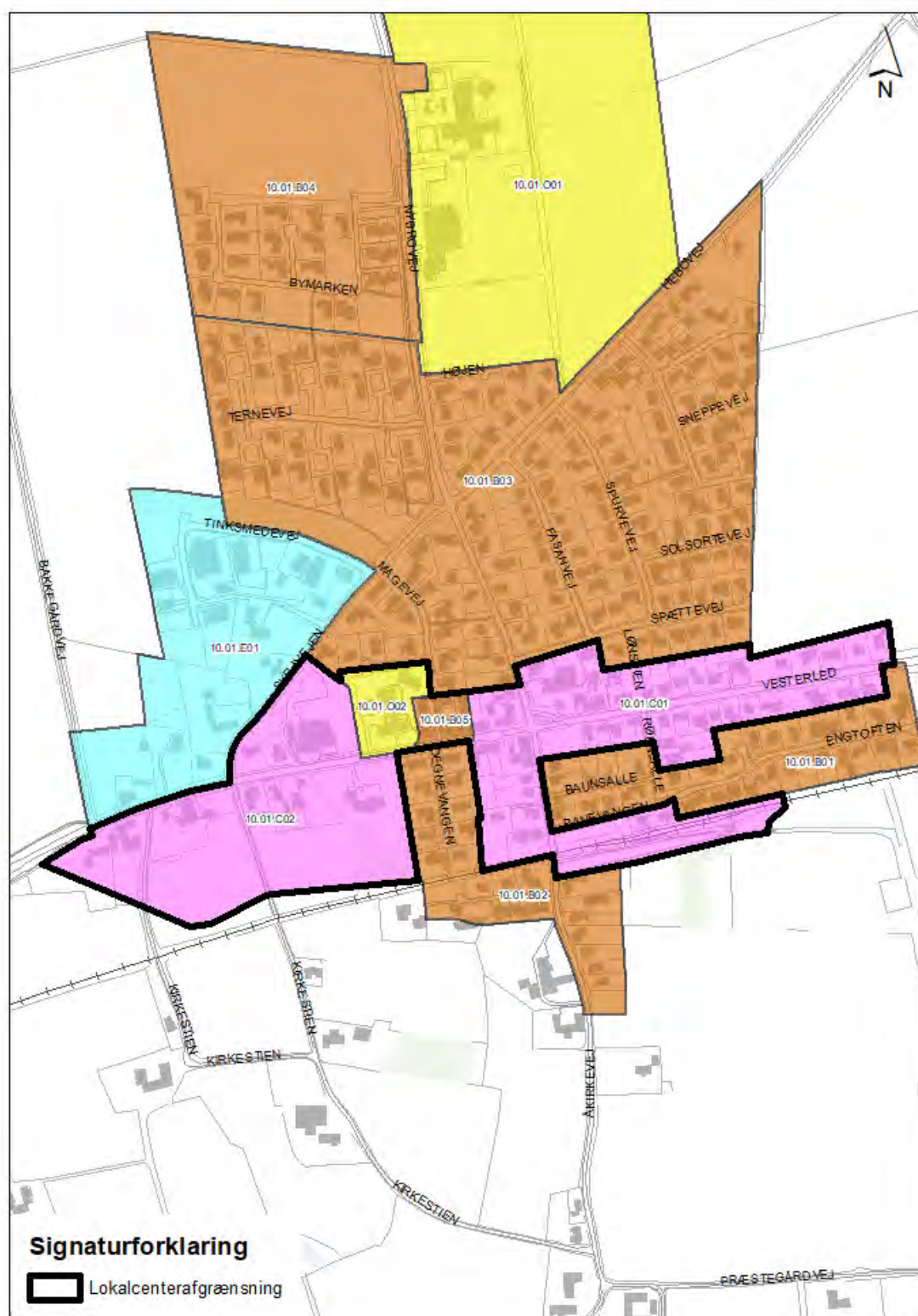

Figur 5.13. Afgrænsning af Billum lokalcenter

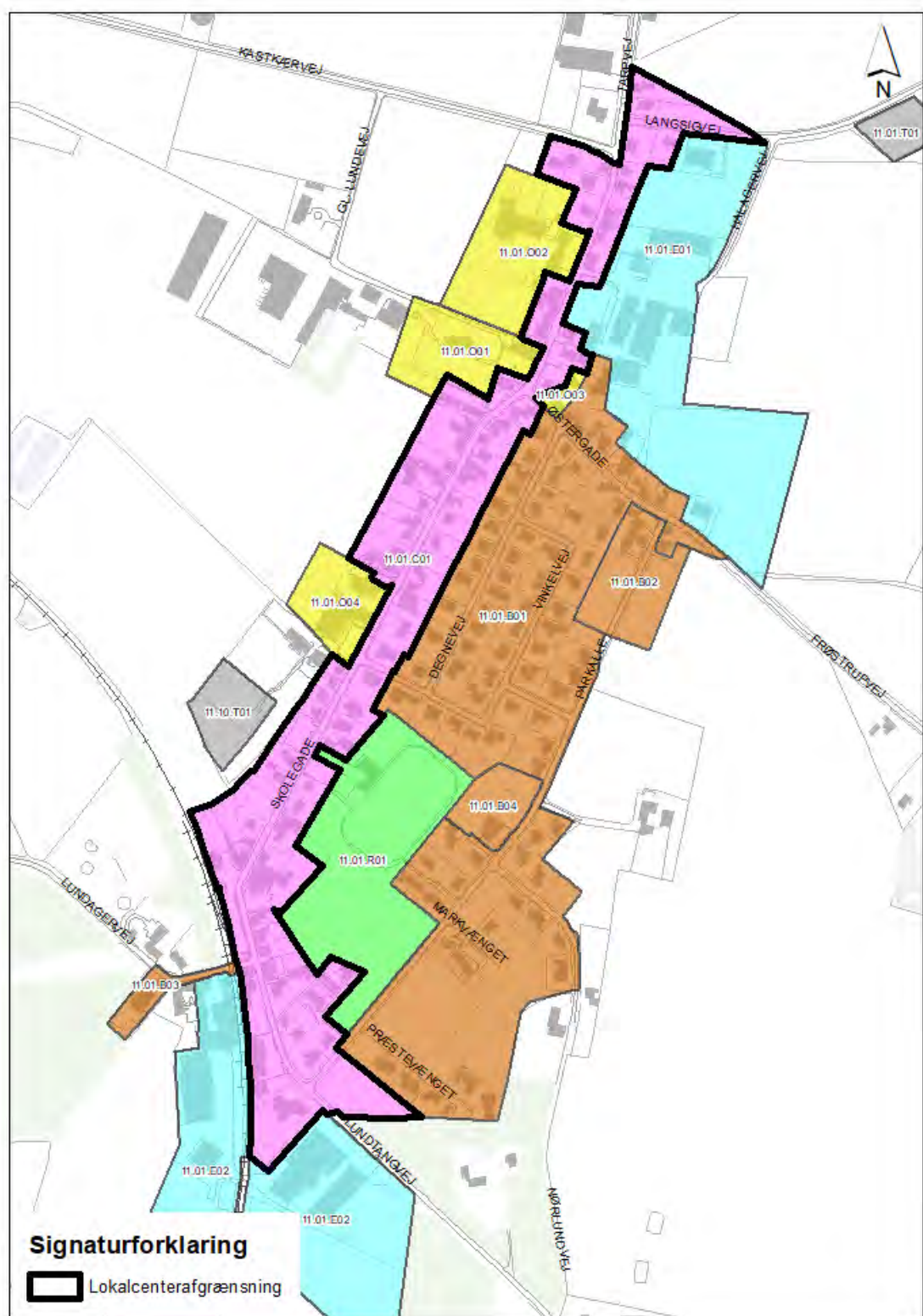

Figur 5.14. Afgrænsning af Ho lokalcenter

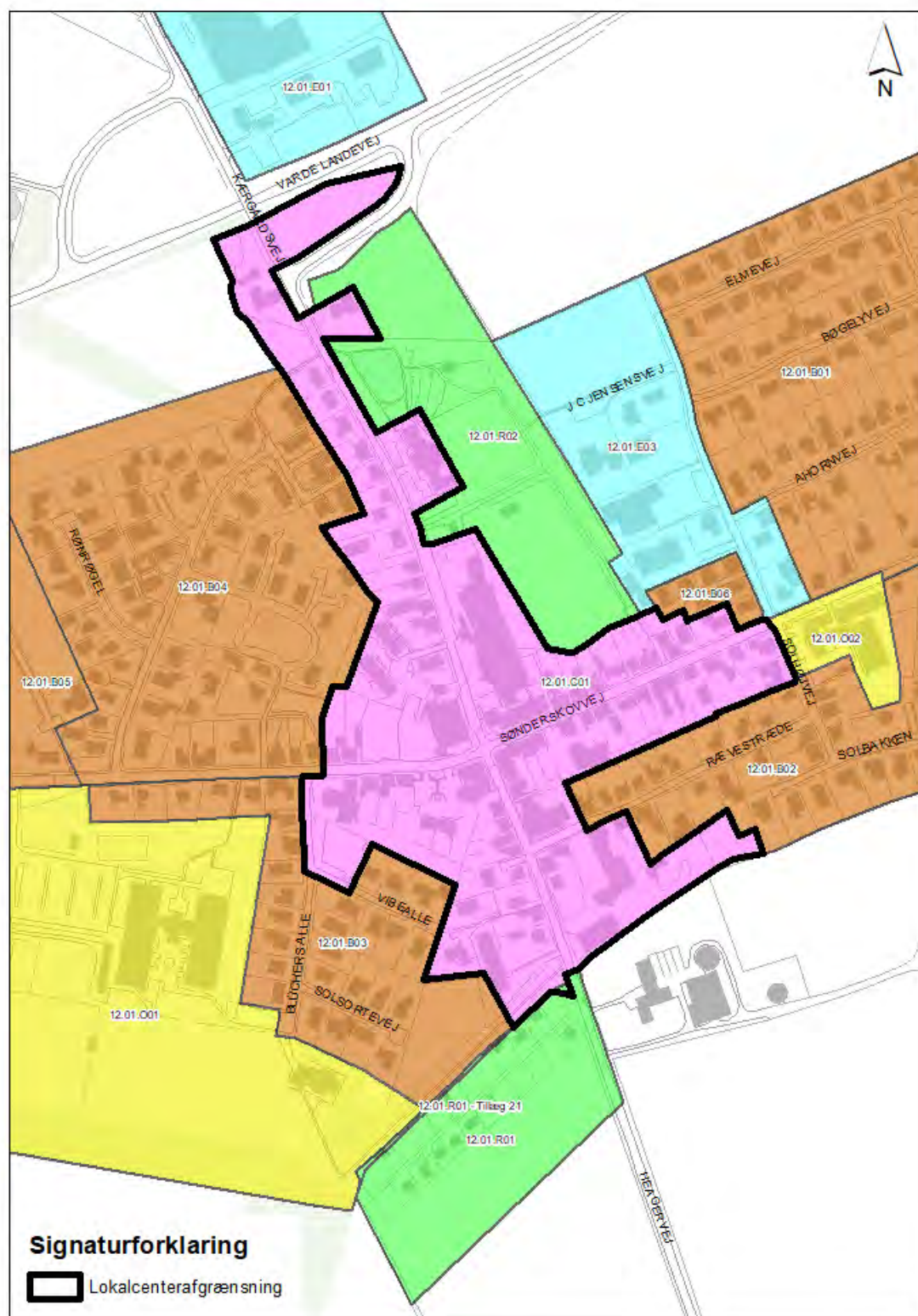

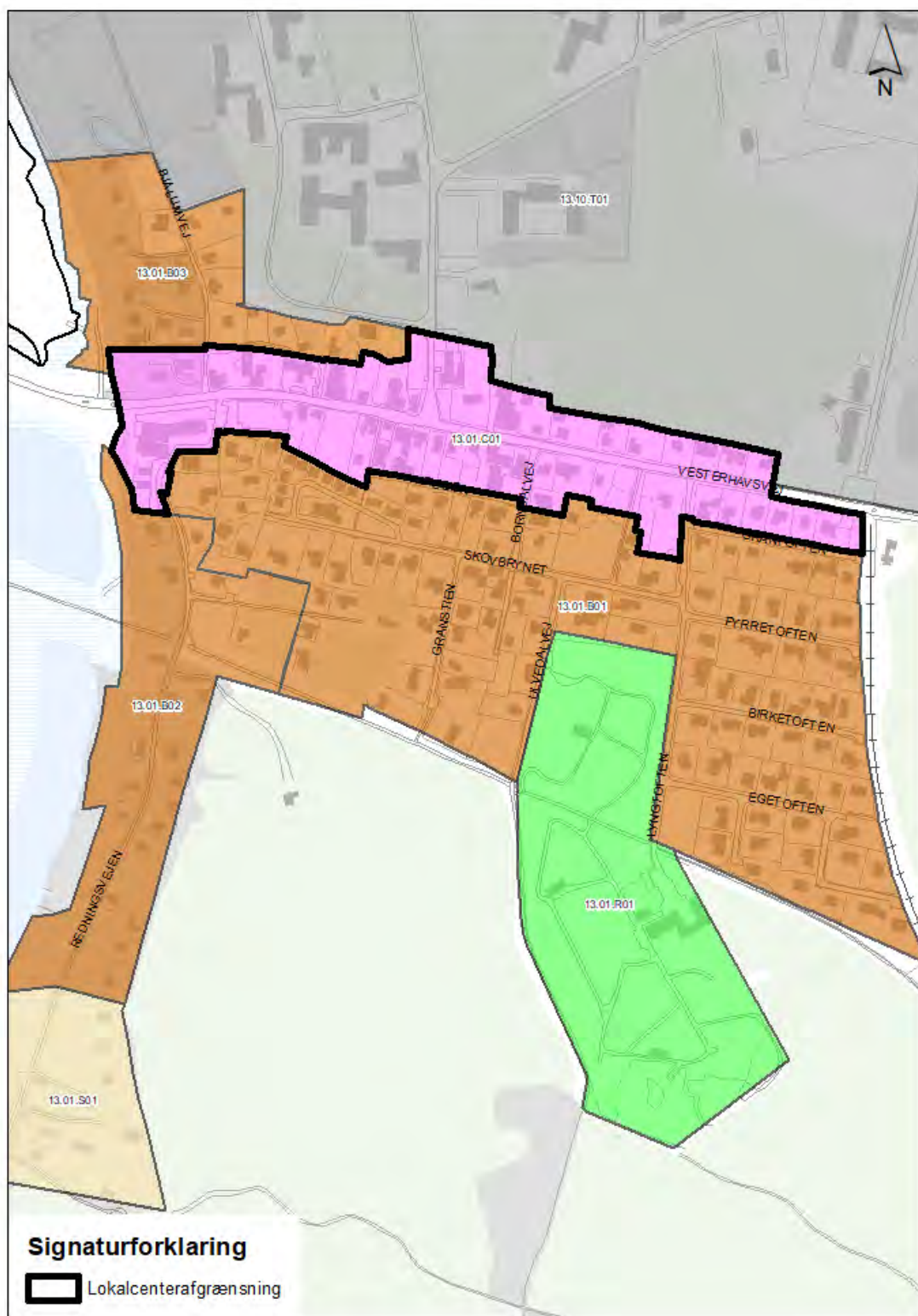
Figur 5.16. Afgrænsning af Janderup lokalcenter

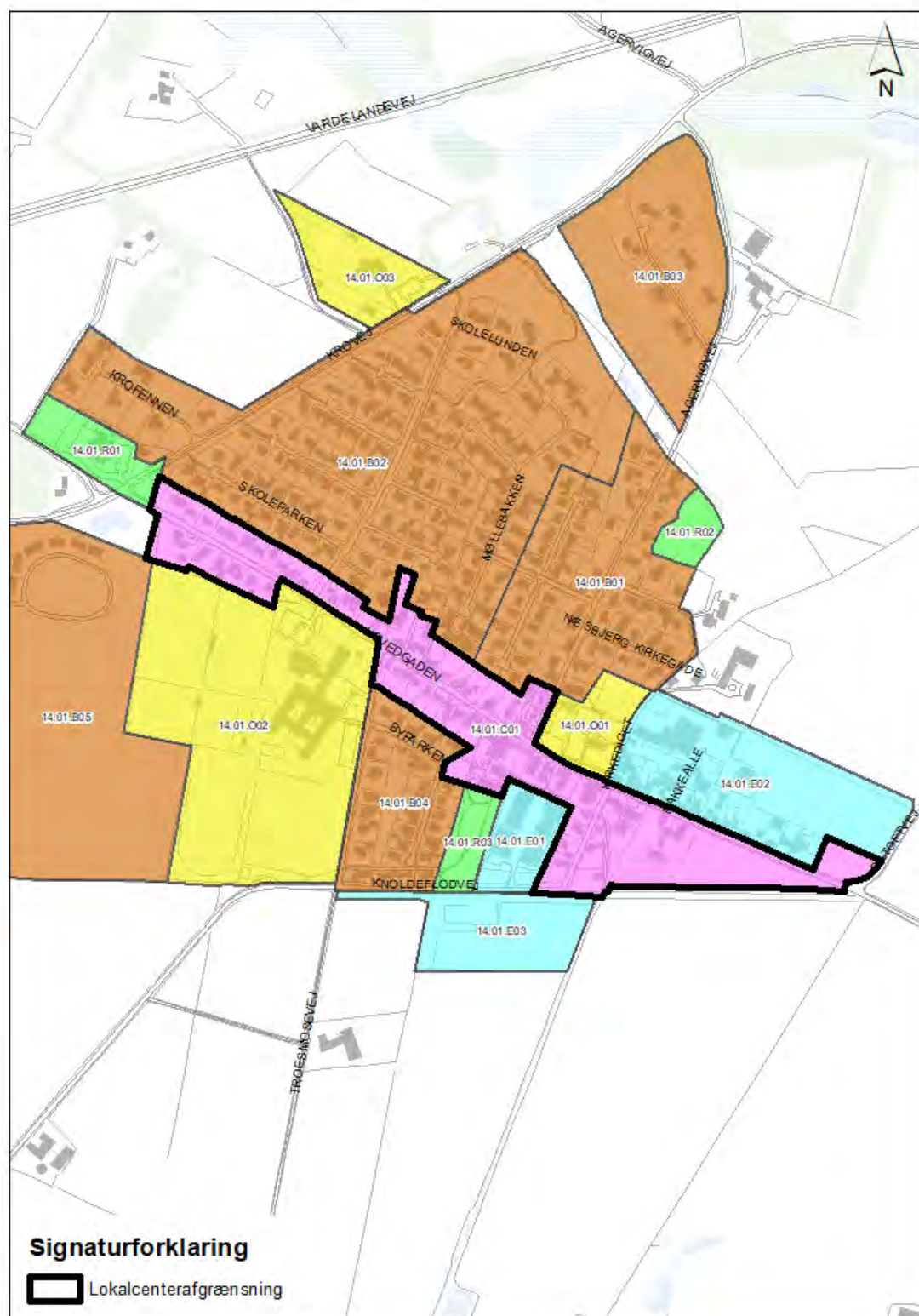
Figur 5.17. Afgrænsning af Lunde lokalcenter

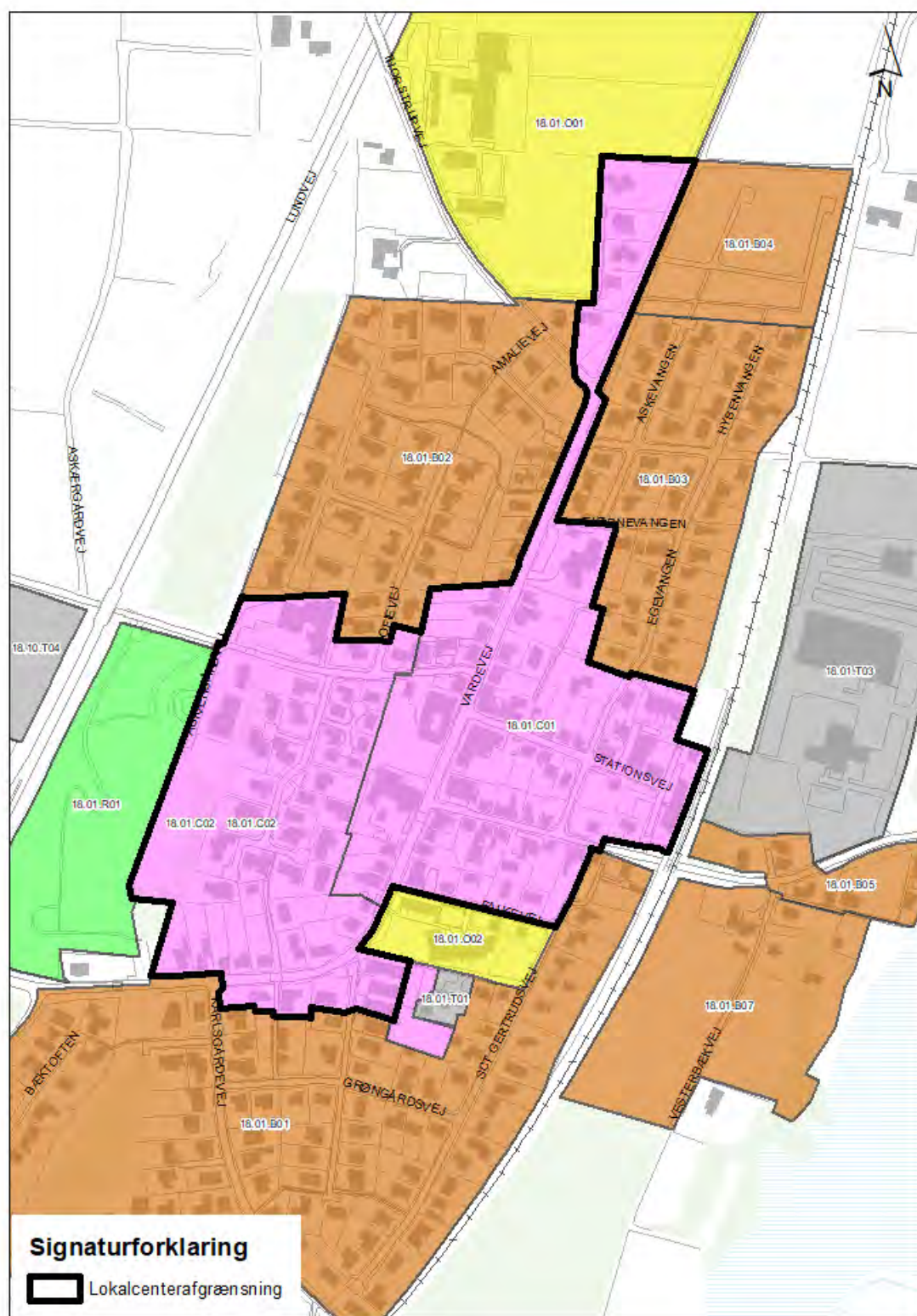
Figur 5.18. Afgrænsning af Nordenskov lokalcenter

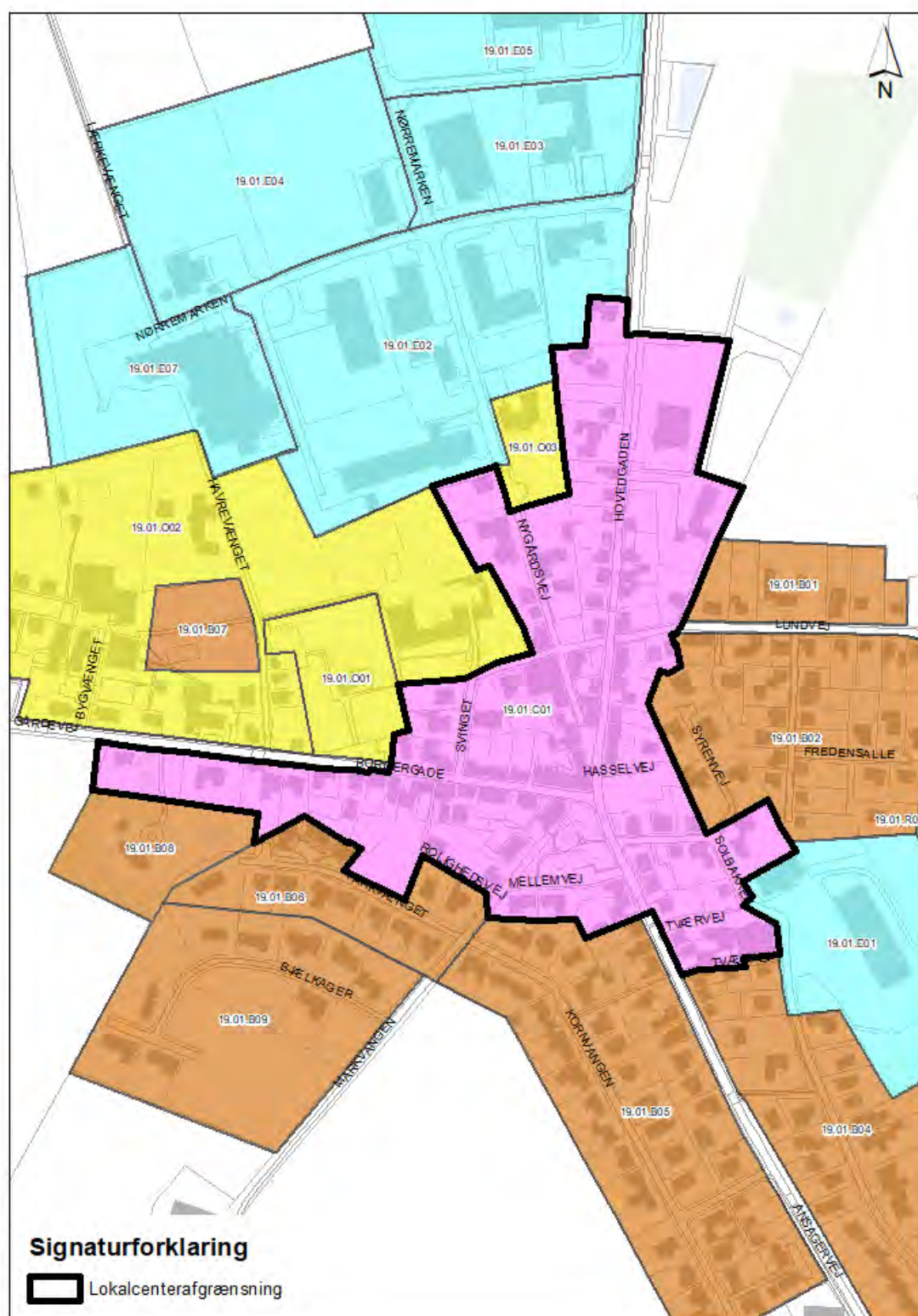
Figur 5.19. Afgrænsning af Nymindesgåb lokalcenter

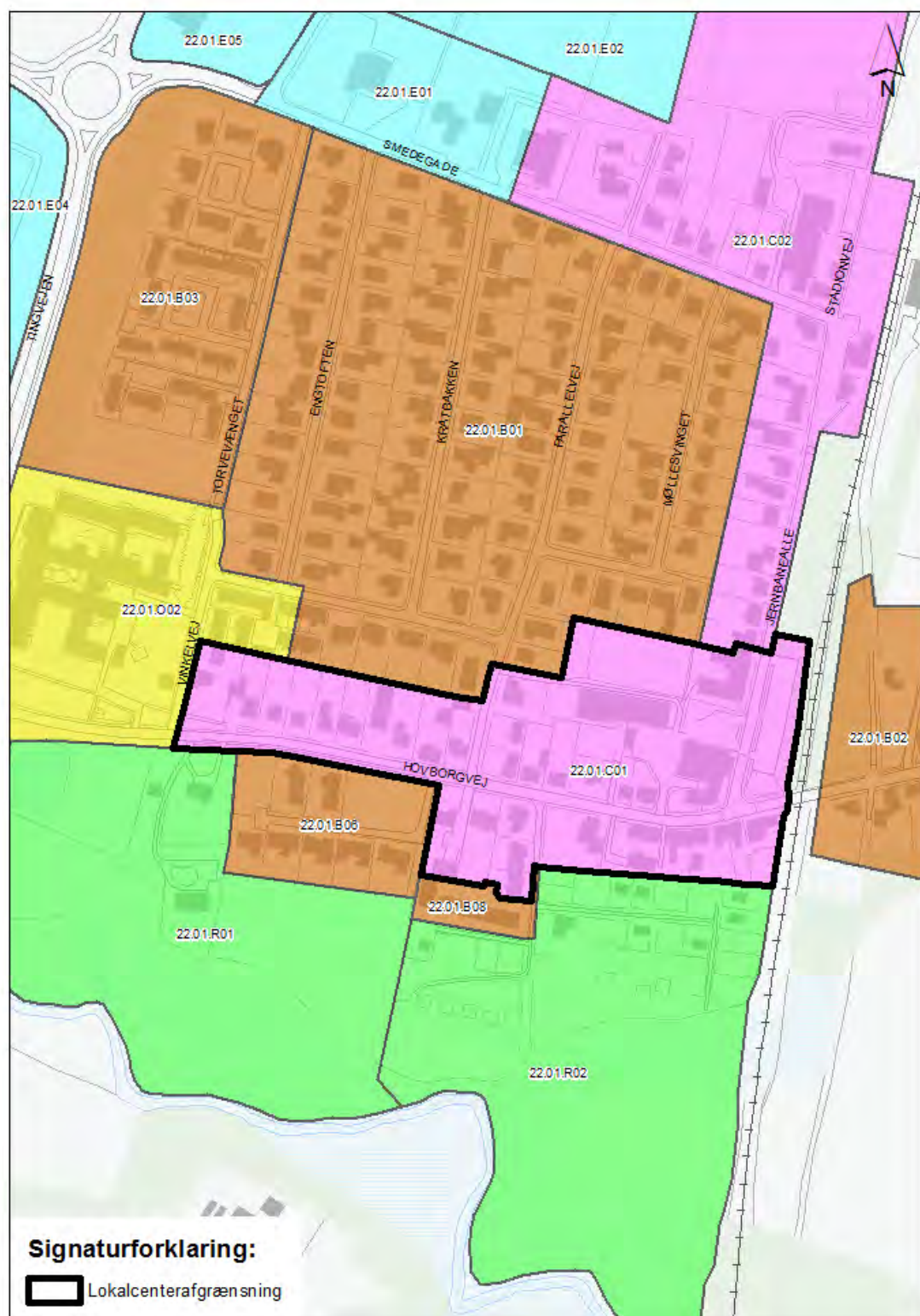

Figur 5.20. Afgrænsning af Næsbjerg lokalcenter

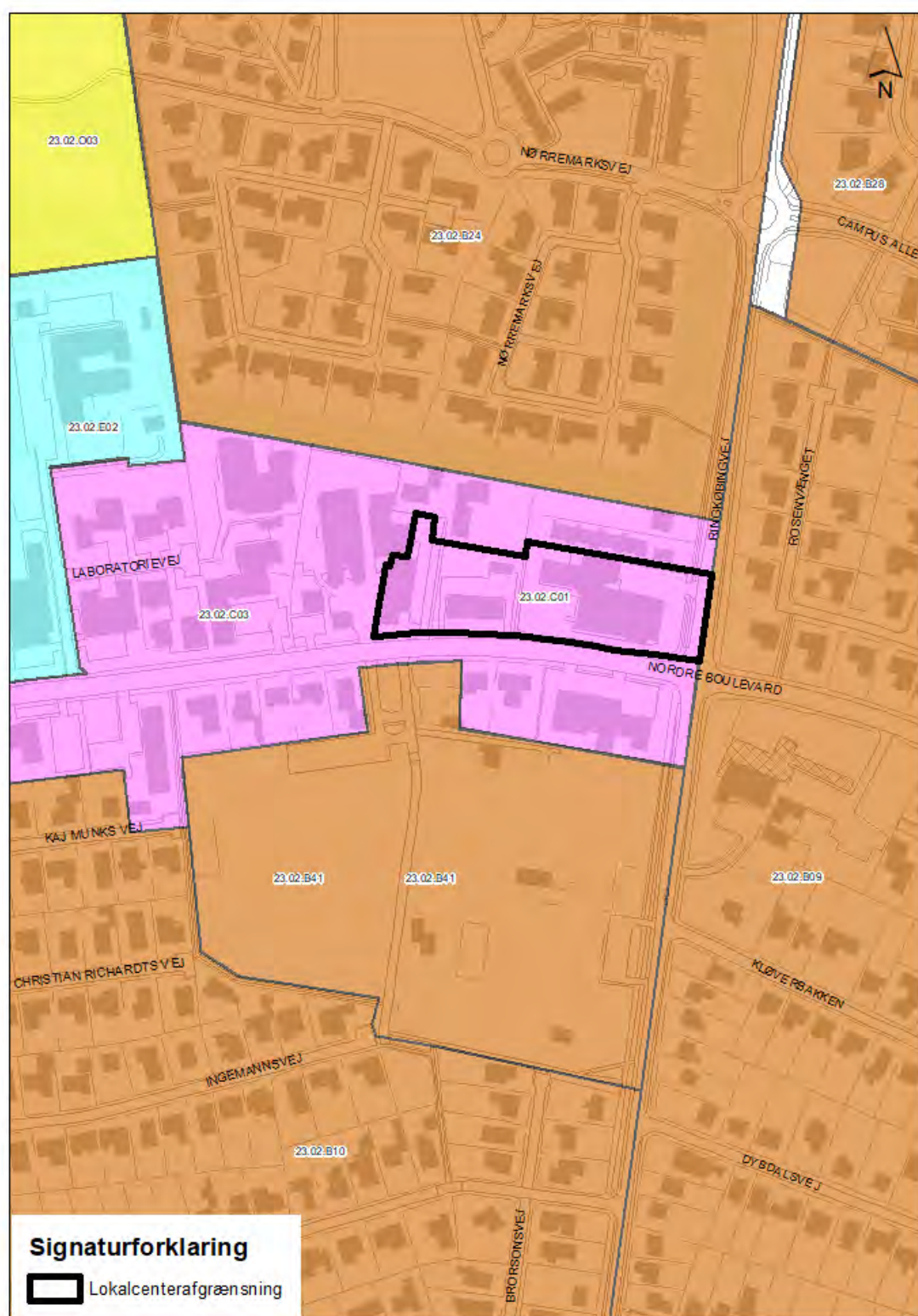

Figur 5.21. Afgrænsning af Sig lokalcenter

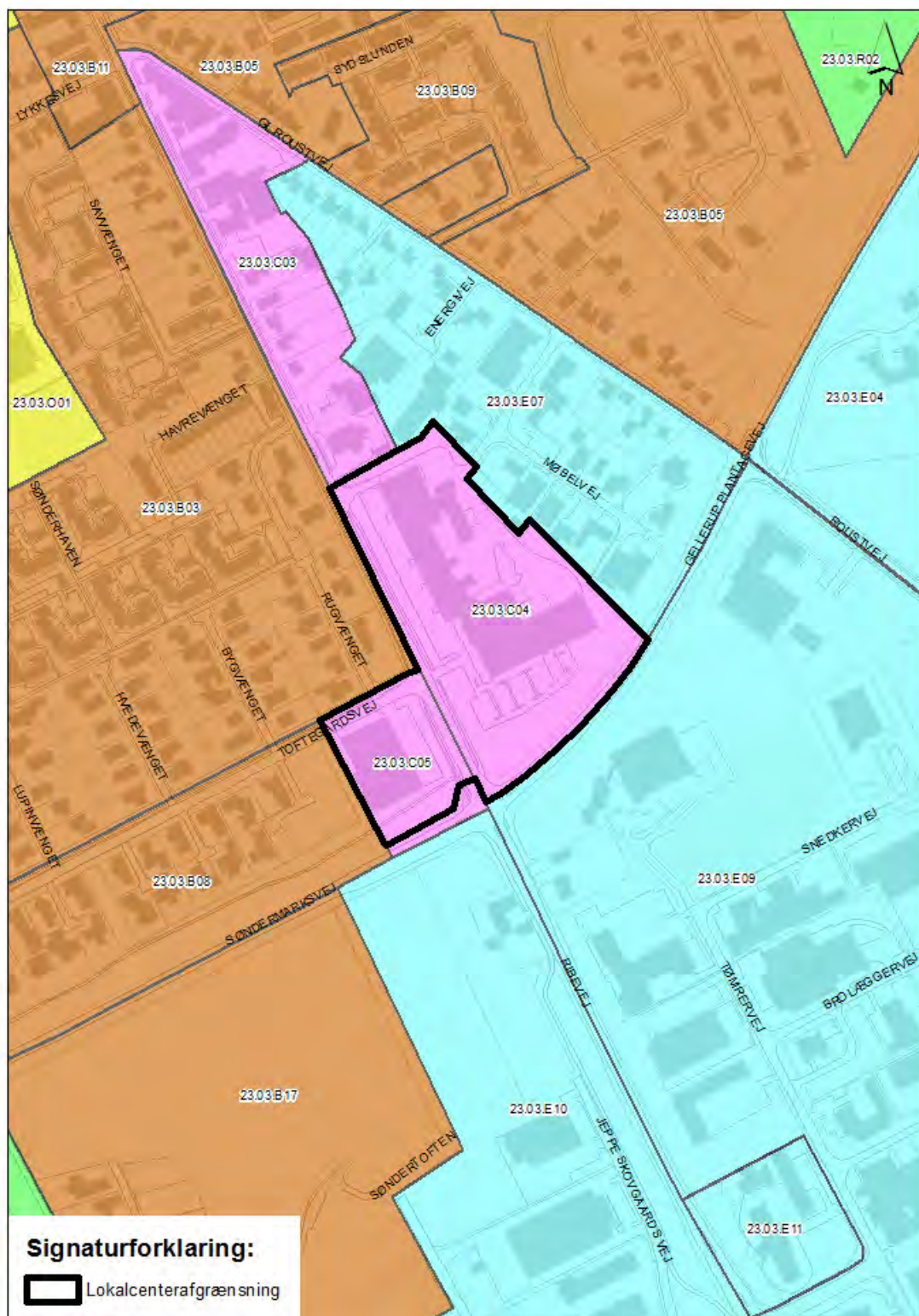

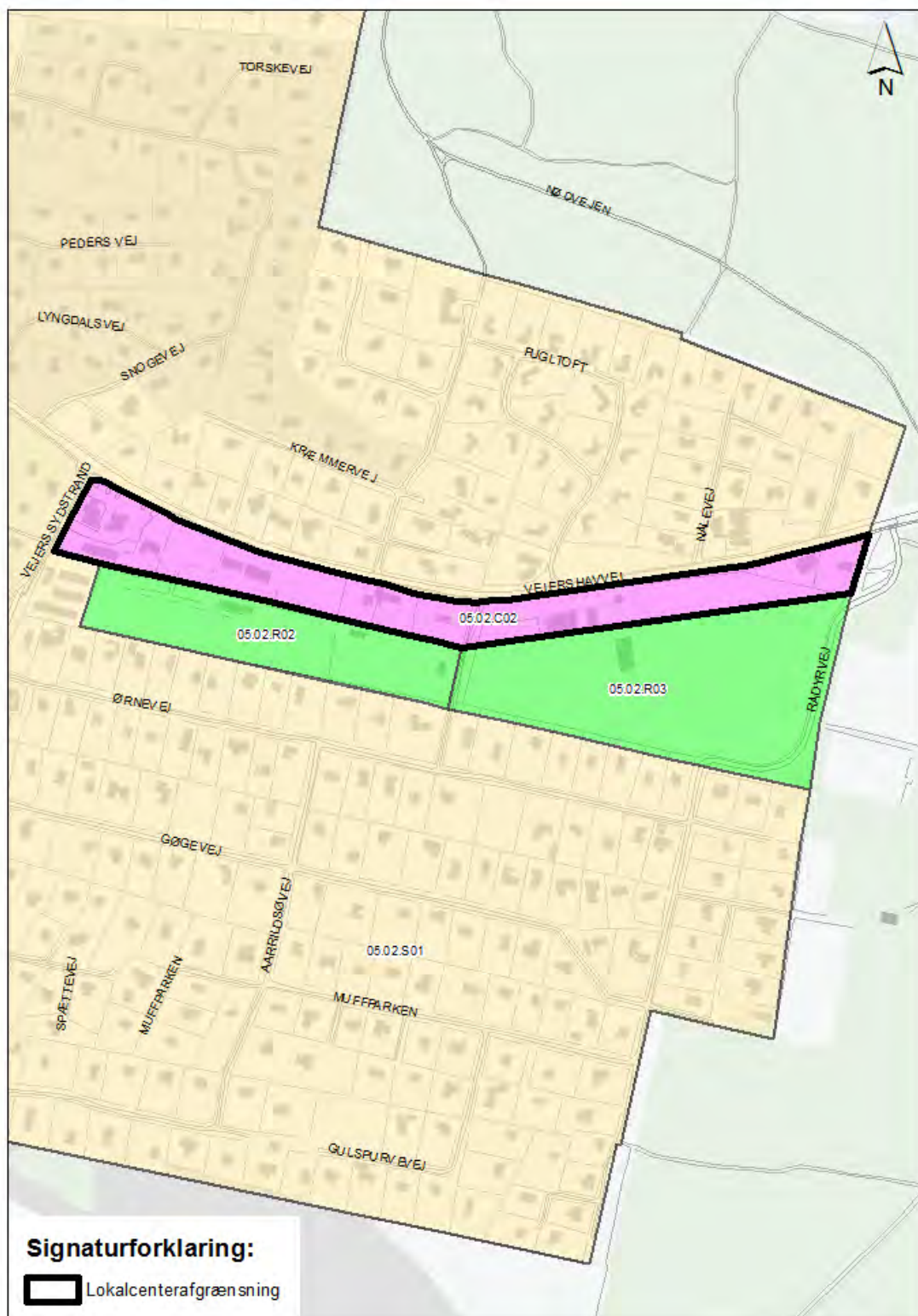
Figur 5.23. Afgrænsning af (Starup)Tofterup lokalcenter

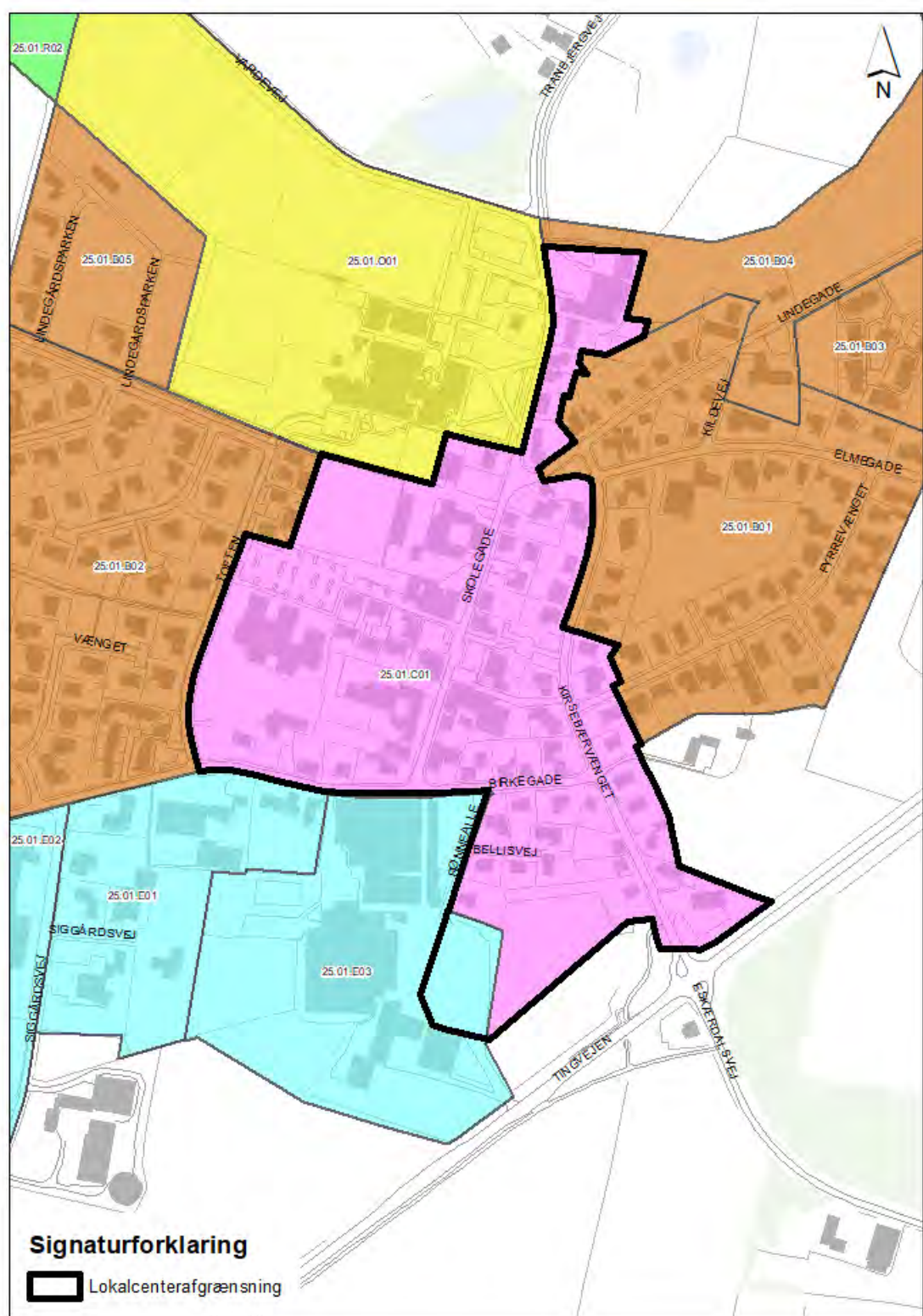
Figur 5.24. Afgrænsning af Varde Nord lokalcenter

Figur 5.25. Afgrænsning af Varde Syd lokalcenter

Figur 5.26. Afgrænsning af Vejers lokalcenter

Figur 5.27. Afgrænsning af Årre lokalcenter

Områder til butikker med særligt pladskrævende varer:

De følgende figurer viser afgrænsningen af områder til butikker for særligt pladskrævende varer.

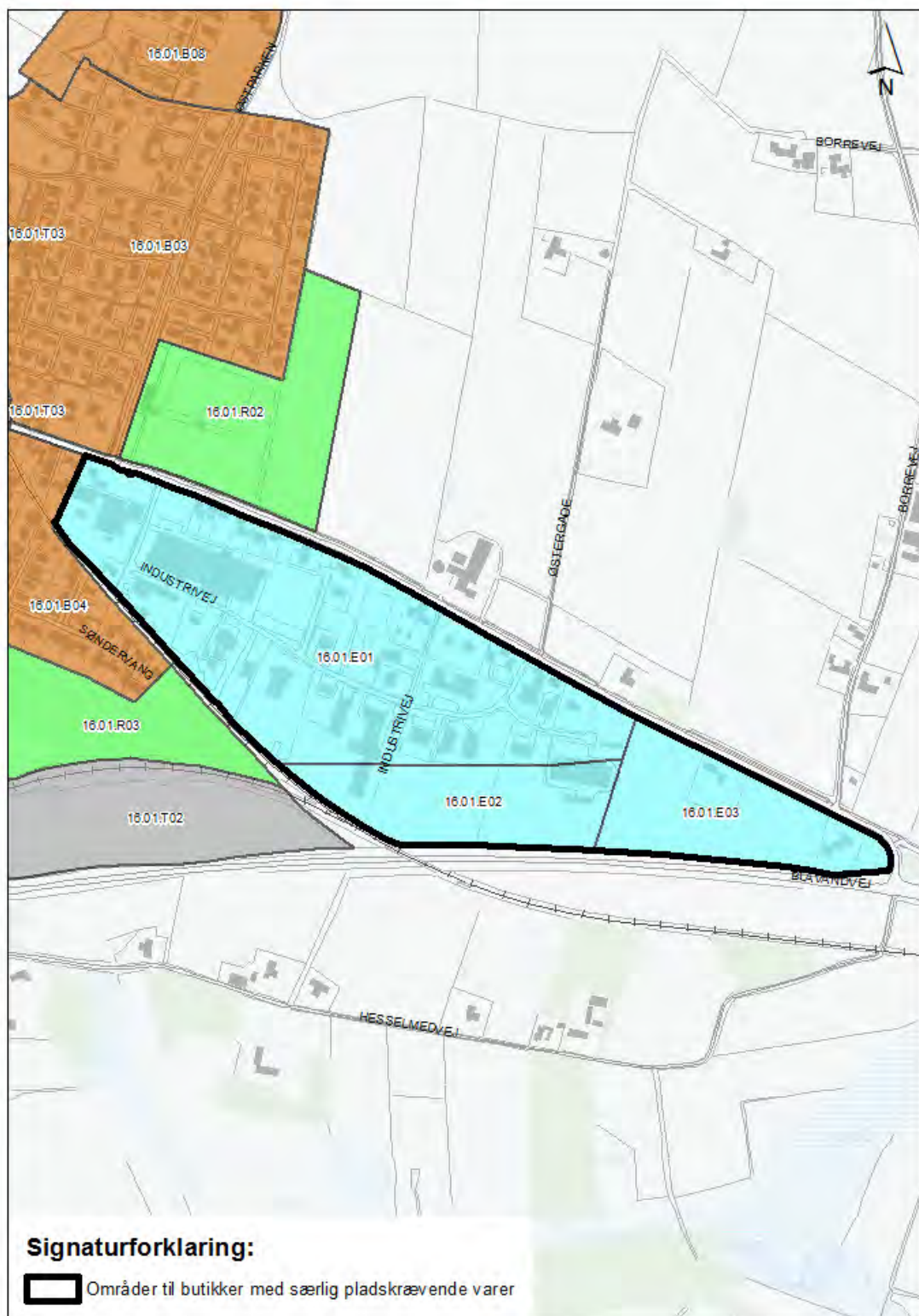

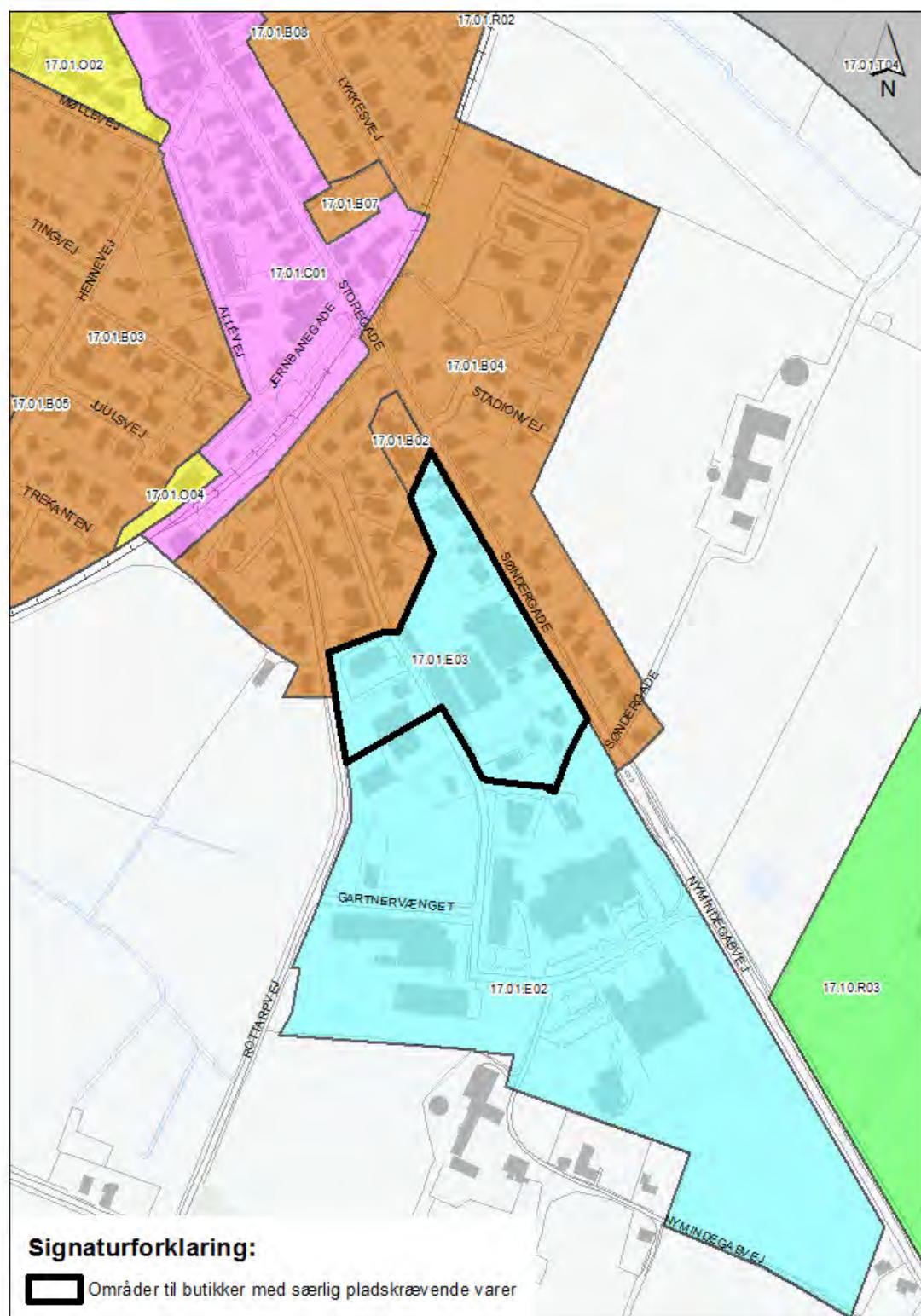
Figur 5.29. Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Ansager.

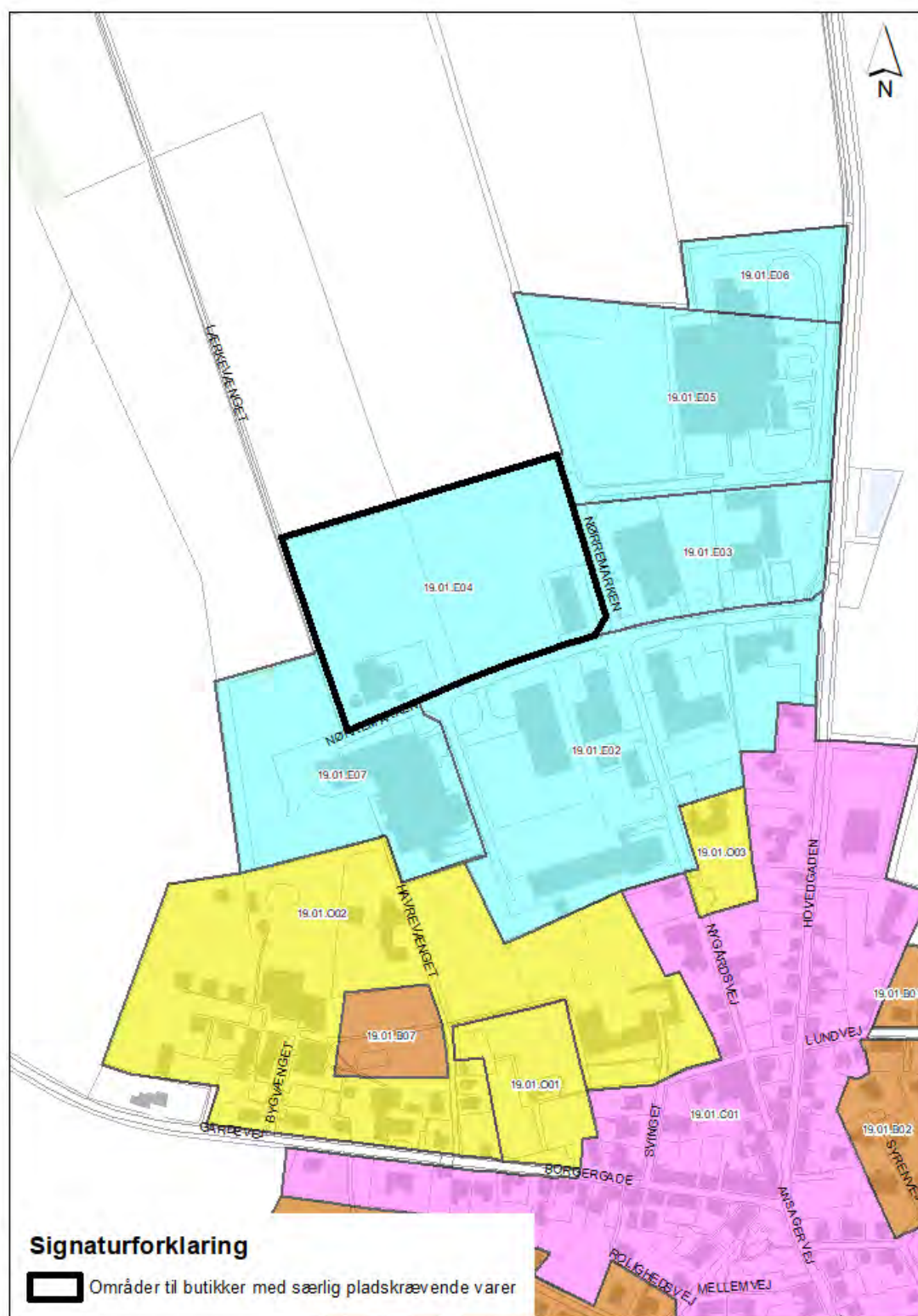
Figur 5.30. Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Nørre Nebel.

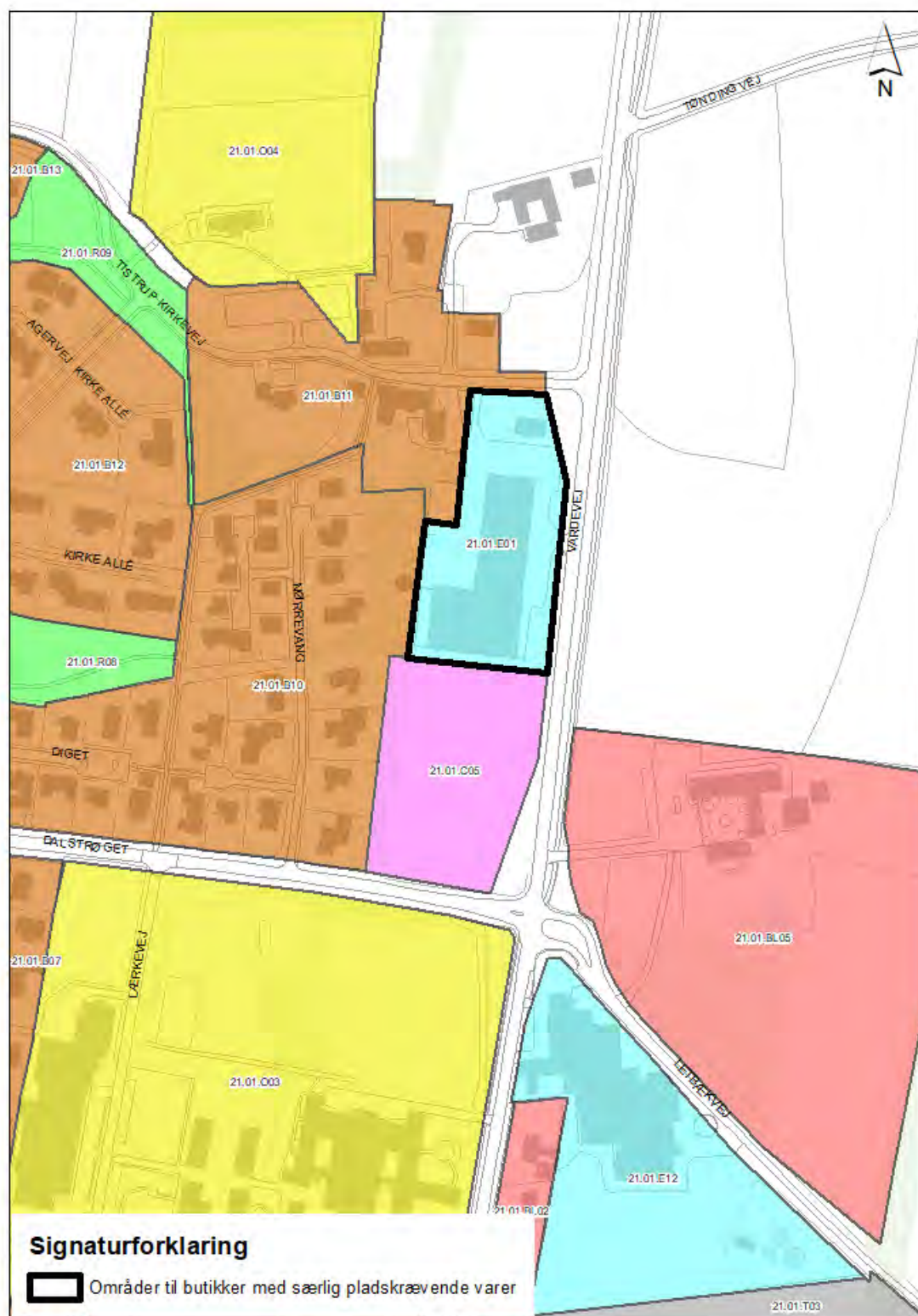
Figur 5.31. Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Oksbøl.

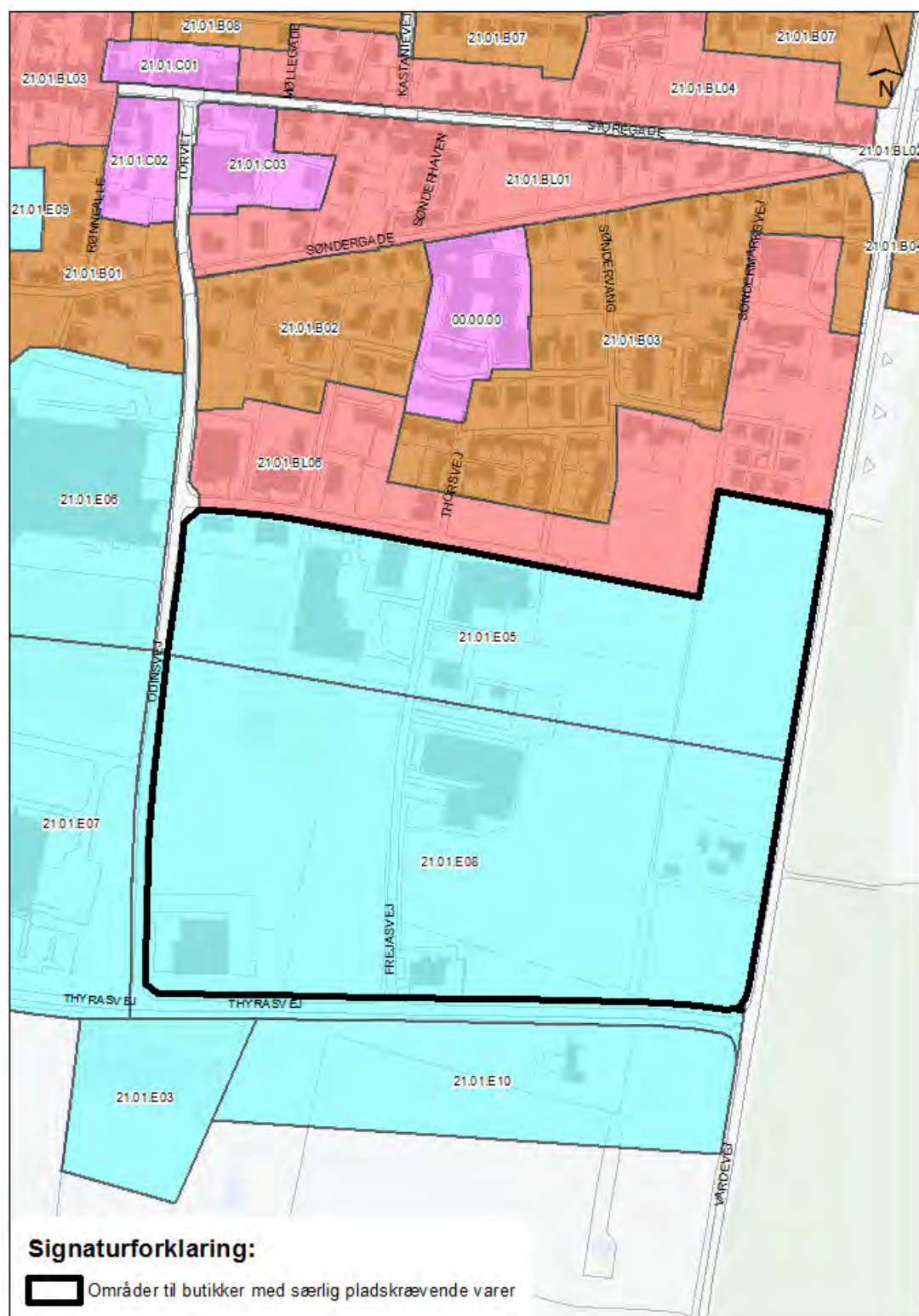
Figur 5.32. Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Outrup.

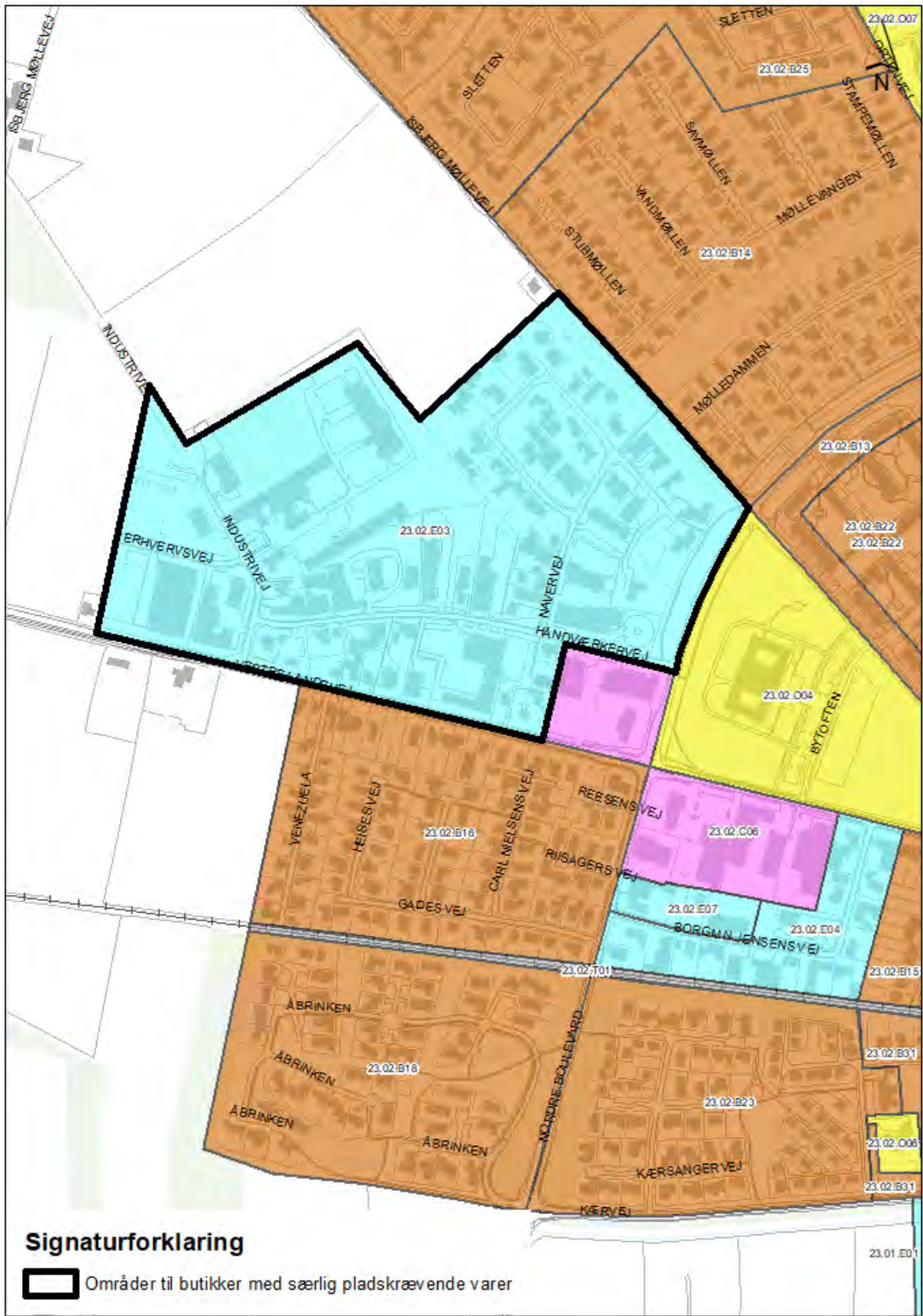
Figur 5.33. Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Skovlund.

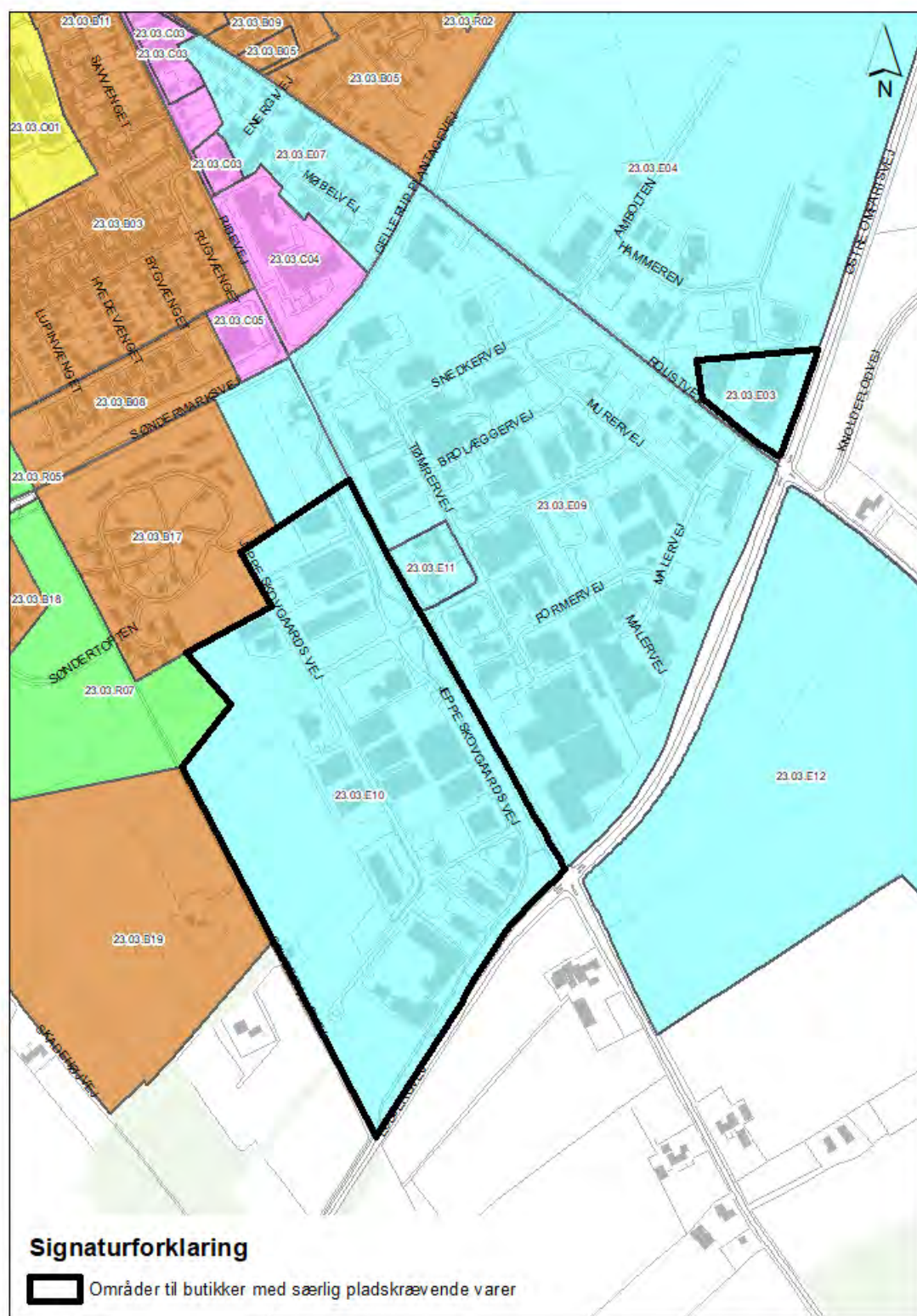
Figur 5.34. Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Tistrup Nord.

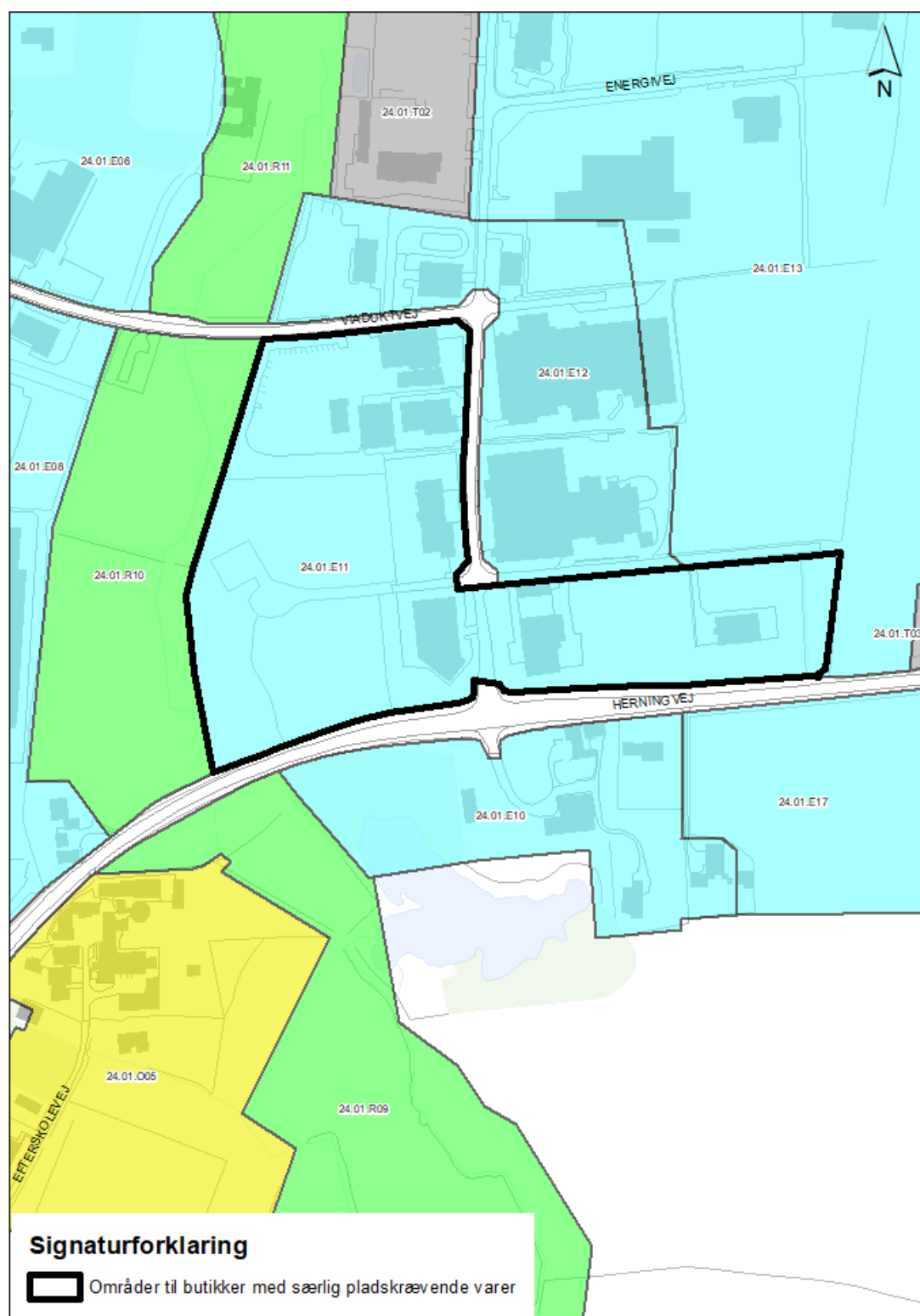
Figur 5.35. Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Tistrup Syd.

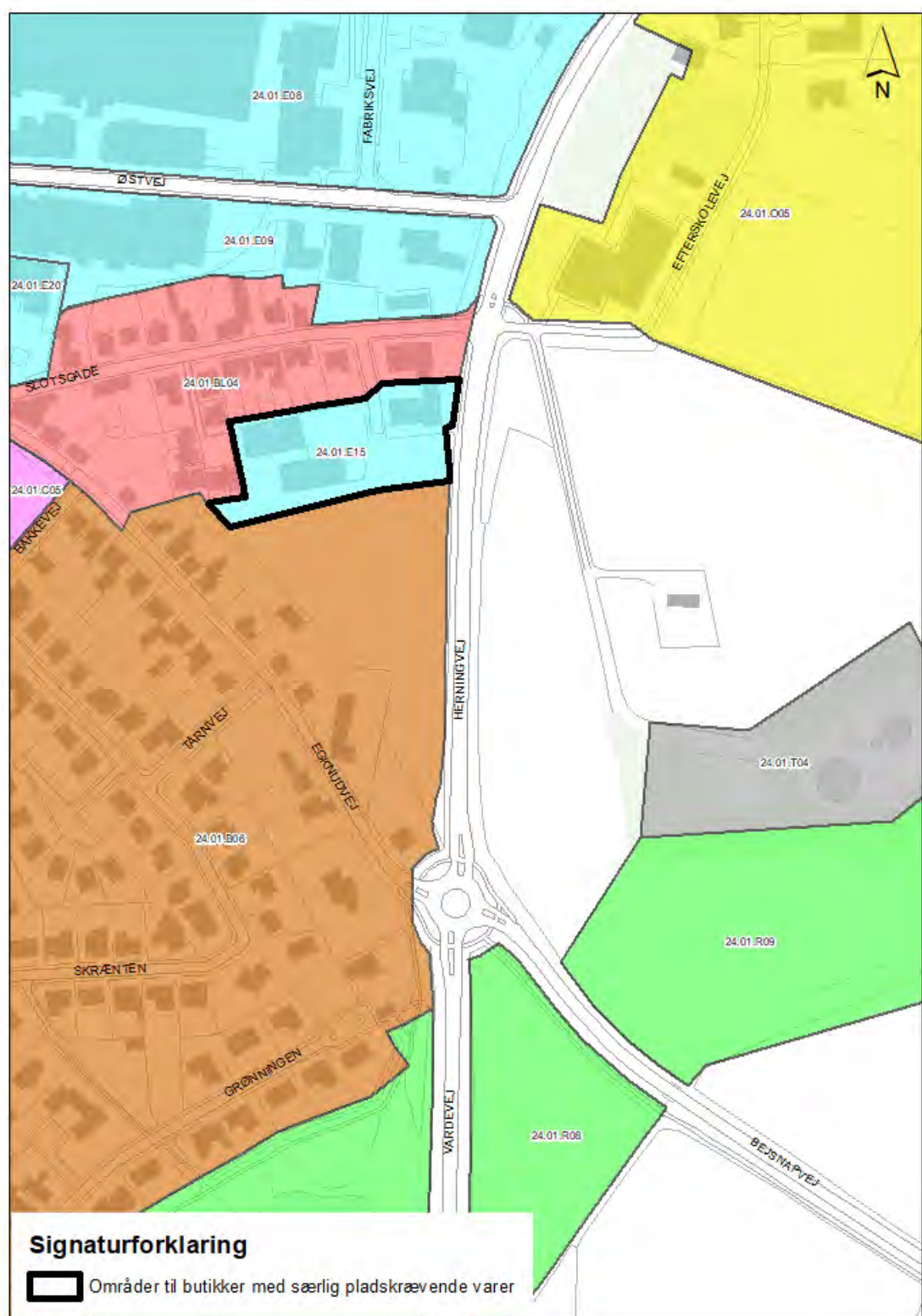
Figur 5.36. Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Varde Nord.

Figur 5.37. Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Varde Syd.

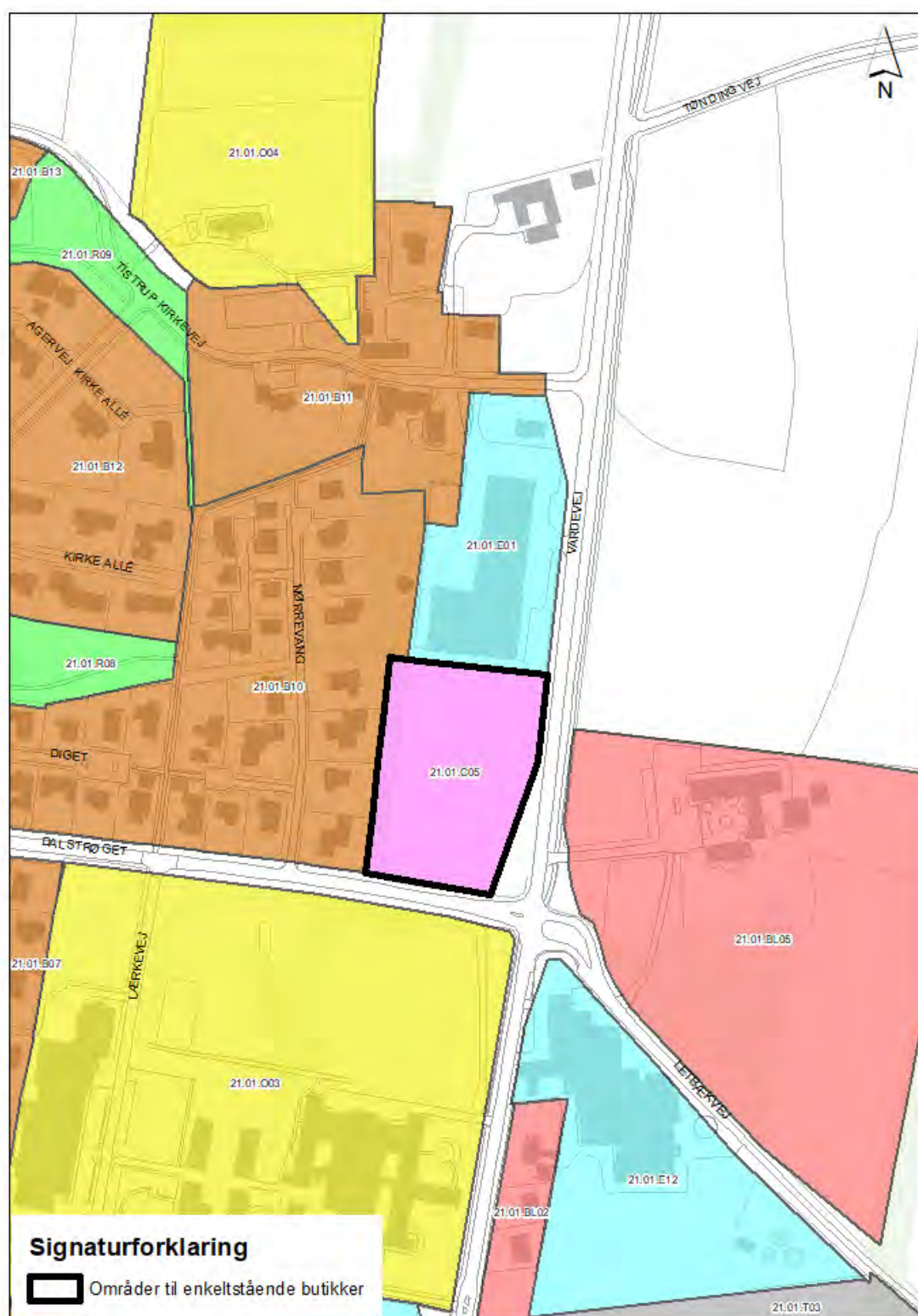
Figur 5.38. Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Ølgod øst.

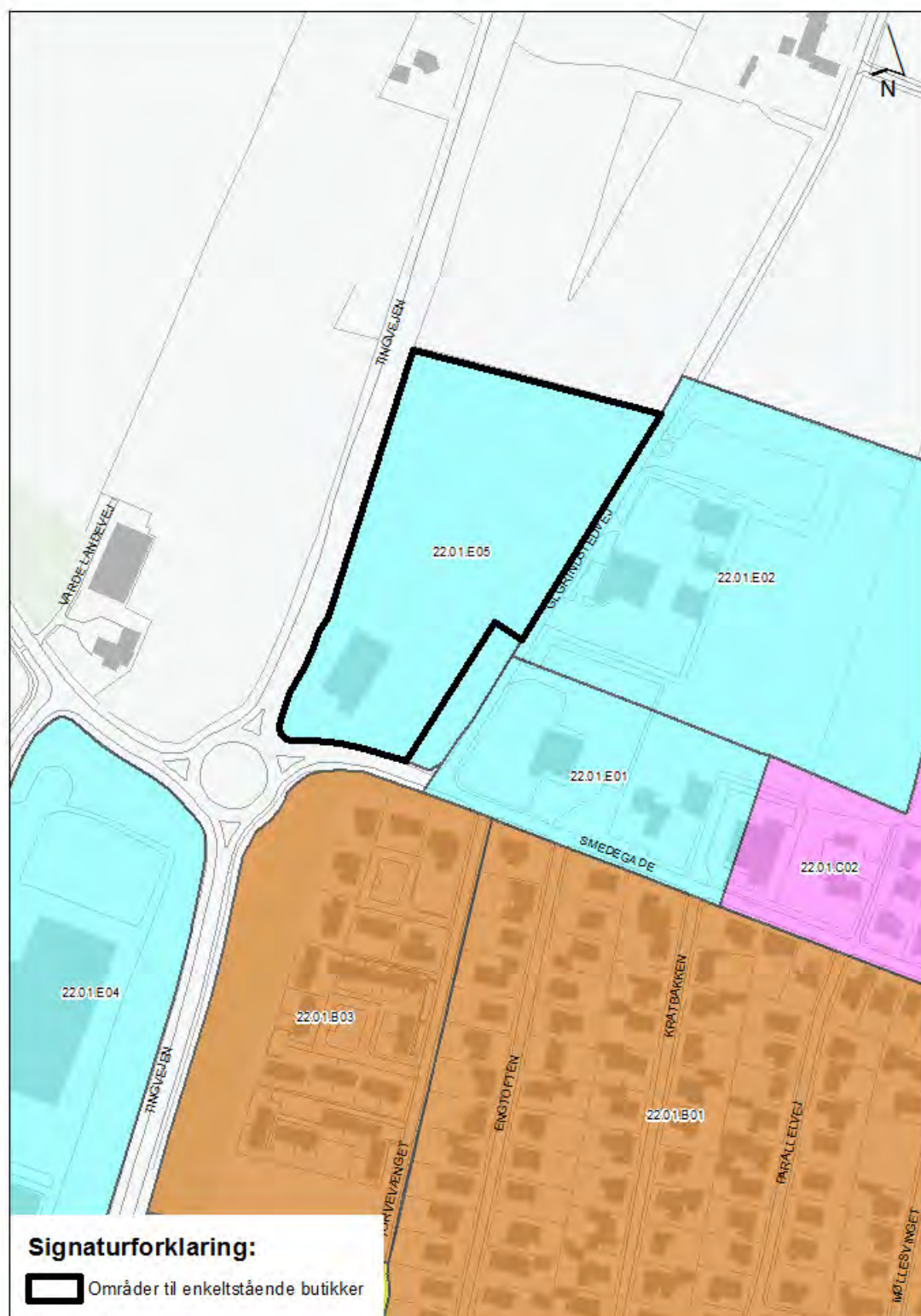
Figur 5.39. Afgrænsning af område til butikker med særligt pladskrævende varer i Ølgod.

Områder til enkeltstående butikker:

Nedenfor på figur 5.40 og 5.41 er vist områder til enkeltstående butikker i hhv. Tistrup og Starup-Tofterup.

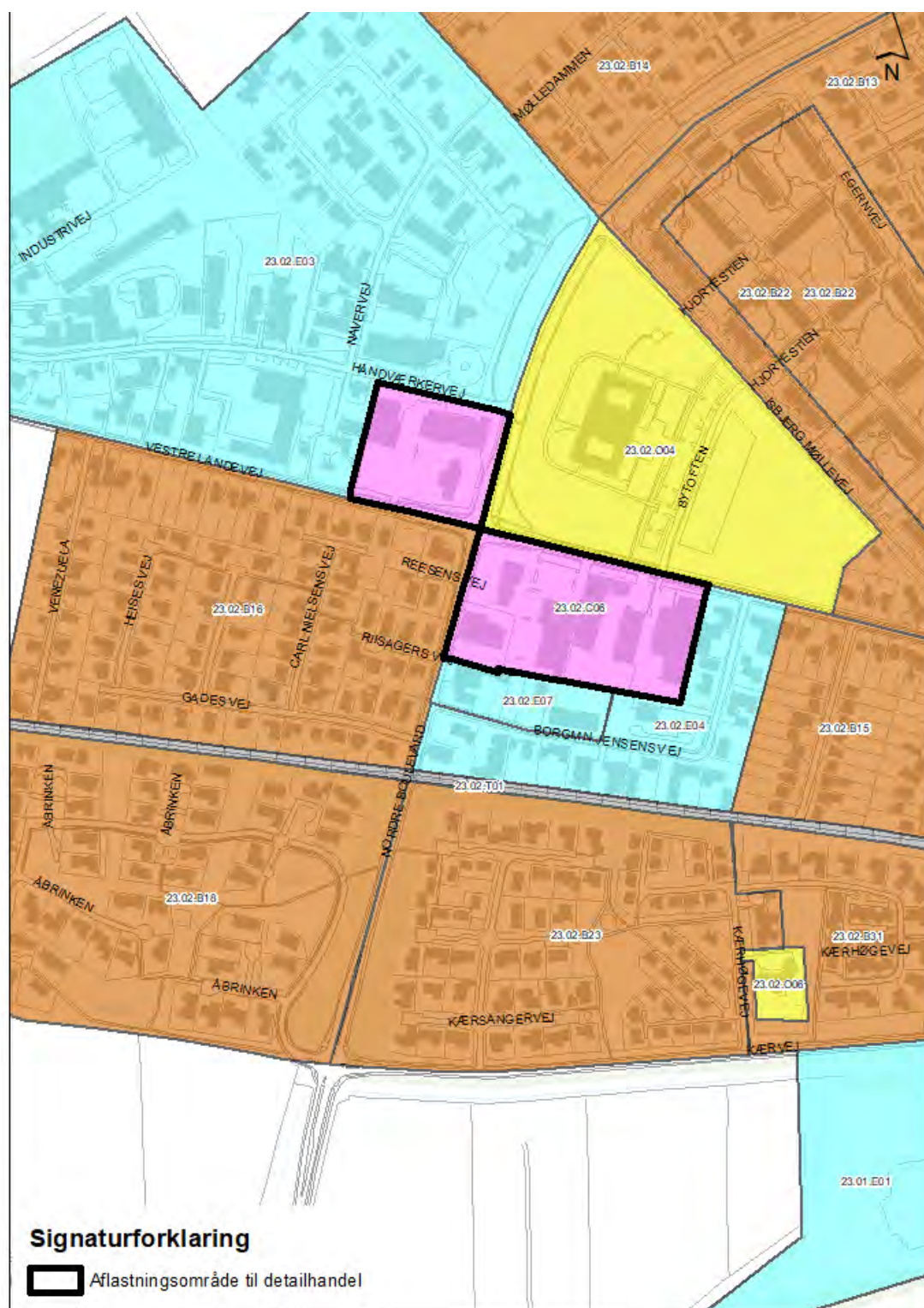

Figur 5.40. Afgrænsning af område til enkeltstående butik i Tistrup.

Figur 5.41. Afgrænsning af område til enkeltstående butik i Starup-Tofterup.

Aflastningsområde

Figur 5.42. Afgrænsning af Aflastningsområde i Varde Nord

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2037

- BID-konstruktionen (Business Improvement District) afprøves efter færdiggørelse af de strategisk-fysiske udviklingsplaner i Blåvand og Vejers. Det er et samarbejde mellem de lokale erhvervsforeninger og Varde Kommune om bymidtens udvikling og drift. Formålet er at sikre den økonomiske (handel), sociale (levende) og naturmæssige bæredygtighed.
- Videreudviklingen af Varde By med afsæt i "områdefornyelsen" i Varde Midtby fortsættes. Udtrykket i midtbyen skal medvirke til skabelsen af et attraktivt og aktiverende handelsmiljø.
- Sammentænkning af ny Handelsstrategi og arbejdet med Strategisk planlægning for bymidter (Varde By).
- Fortsat samarbejde med Handelsrådet.

Tema 6. Bosætning

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Varde Kommune har i planperioden afholdt workshops i 11 af kommunens byer. På baggrund af disse workshops er 11 profileringssider blevet til. Profileringssiderne skal vise den involverende og vedkommende historie om kommunens byer, så byerne præsenteres på den bedst mulige måde.

Varde Kommune har i den seneste periode arbejdet med at blive Danmarks bedste foreningskommune. Varde Kommune har den største andel af foreningsaktive borgere i Jylland og på Fyn, og foreningslivet bidrager til at skabe attraktive og levedygtige lokalsamfund fra købstaden til landsbyen og landdistrikterne.

Varde Kommune arbejder med at skabe netværk i studiebyerne. Og hjælpe de studerende med at finde praktikpladser i Varde Kommune. I studiebyer arbejdes med studenterambassadører og afholdelse af enkelte events for at bevare tilknytningen til de studerendes rødder i Varde Kommune. Events og andet annonceres blandt andet på netværkets facebookside, hvor der pr. 2025 er ca. 250 medlemmer. I 2023 og 2024 har der derudover været arrangeret fælles transport til Varde Kommune fra studiebyerne til de unge som skulle hjem til familien i julen.

Der er i planperioden ydet støtte til udarbejdelse af udviklingsplaner, både som normal proces og som afprøvning af et "gør-det-selv-kit". Der er vedtaget ca. 7 udviklingsplaner siden vedtagelse af Kommuneplan 2021.

Varde Kommune har i planperioden været indstillet på at arbejde for at skabe rammerne for etablering af en økolorandsby med fokus på bæredygtig bebyggelse og fødevareproduktion i tæt samspil med naturen. Der er dog i perioden ikke modtaget ønsker om konkret planlægning.

KOMMUNEPLAN 2025

Der er i Kommuneplan 2025 ikke foretaget ændringer til retningslinjerne i kommuneplanens hovedstruktur. Der er alene foretaget opdatering af "Byrådets mål" og "Aktiviteter i perioden" samt sproglige tilretninger af mindre karakter. Derudover er der indsat en henvisning om flytning af "rækkefølgebestemmelser" fra planhæfter til kommuneplanens redegørelse.

BOSÆTNINGSINDSATSER OG TILTAG I VARDE KOMMUNE

Byrådet i Varde Kommune godkendte i september 2024 Varde Kommunes nye "Politik for bosætning og landdistrikter – Det gode liv mod vest".

Det gode liv mod vest

Politik for bosætning og landdistrikter

Varde
Kommune

VISION FOR "DET GODE LIV MOD VEST"

Hverdagen er vældig i Varde Kommune - vi er begejstret for det gode og bæredygtige liv, vi lever mod vest i stærke fællesskaber midt i den vilde vestjyske natur. Med vores politik for det gode liv mod vest, vil vi gøre os umage for at videreudvikle på alt det gode, der sker her, så vi fortsat har levende og attraktive lokalsamfund samt god offentlig service. Vi vil også gøre en særlig indsats for at fortælle omverdenen om alle de muligheder, der er for at leve, arbejde og drive virksomhed mod vest.

Vi vil have flere med i vores stærke fællesskab, så vi også i fremtiden har levende lokalsamfund og den arbejdskraft, vi har behov for. Vi samarbejder derfor tæt med civilsamfund og erhvervsliv, fordi vi ved, at øget bosætning og udvikling af lokalsamfund er et fælles anliggende. Nye medborgere skal føle sig taget godt imod og inkluderet i vores lokalsamfund – og tilknytningen skal være stærk for dem, der bor her.

Målsætninger

1. Varde Kommune vil fortælle om alt det, vi er vilde med og gode til mod vest.

Vi tror på, at vi knytter et stærkere bånd til hinanden og kan invitere flere med i vores fællesskab ved at formidle, hvem vi er, og hvad der gør vores kommune til et fantastisk sted at bo. For vi ved, at det har stor betydning, at man kan genkende sig selv i andre, når man flytter et nyt sted hen.

Derfor vil vi fortsætte med – og øge mulighederne for – at fortælle de gode historier om mennesker og liv i vores kommune på kreative, sjove og vedkommende måder. Et liv med god kvalitet i skoler og dagtilbud samt andre gode offentlige services, som vi hele tiden arbejder på at forbedre. Et liv med et aktivt fritidsliv og et sprællevende kulturliv. Et liv i naturen, fællesskaber, og meget mere.

Historien om os skal ikke bare række ud i kommunen, men også over kommunegrænsen, ja sågar ud over landets grænser. Flere og flere udenlandske familier viser allerede interesse for vores kommune som turister, andre ved at tage springet med at flytte hertil. Med de gode historier vil vi arbejde for, at familier fra andre lande får øje på det liv, de kan leve her.

DET GØR VI BL.A. FOR, AT MÅLET BLIVER TIL VIRKELIGHED:

- Varde Kommunes hjemmeside for tilflyttere www.flytttilvarde.dk skifter navn til www.livetmodvest.dk for at styrke vores selvfortælling.
- Vi gennemfører en markedsføringskampagne målrettet tyske børnefamilier for at tiltrække flere til vores egn.
- Vi styrker fortællingen om, hvem vi er, når familier fra hele kommunen deler historier fra deres liv og hverdag på vores Instagramkonto "Varde Kommune".

2. Varde Kommune vil arbejde for, at flere slår rødder mod vest.

Vi ønsker, at vores fællesskab mod vest får vokseværk. Det betyder en tredelt indsats for at tiltrække, modtage og skabe en stærk tilknytning til vores kommune for nye medborgere og for dem, der allerede bor her. Det vil vi understøtte ved at styrke relationsdannelse gennem netværksaktiviteter og arrangementer. For det handler om at skabe sociale bånd.

Uanset hvem man kontakter i Varde Kommune, skal man opleve en imødekomende og god service. For tilflyttere vil vi styrke én indgang til kommunen med den bedste hjælp og støtte, vi kan give i vores Tilflytterservice. Det handler om at skabe tryghed og rydde sten af vejen til en ny tilværelse her, så det opleves så nemt og gnidningsfrit som muligt at vælge vores område til. Vi vil her have stor fokus på at bygge bro mellem tilflyttere og lokalsamfund, så der sikres en god modtagelse og start på et nyt socialt liv. Vi vil også arbejde for at udbrede kendskabet til vores Tilflytterservice hos lokalsamfund og erhvervsliv, så flere kan gøre brug af vores tilbud.

Vi mener, at vi lykkes bedst, hvis vi gør en særlig indsats for bestemte målgrupper, som giver mening ud fra større tendenser, lokale muligheder og kendetegn samt relevant viden i hånden – så vi bruger vores ressourcer bedst og undgår at skyde med spredehagl.

Det kan være nuværende og kommende soldater fra garnisonerne i kommunen, da fremtiden med stor sandsynlighed byder på endnu mere forsvarsaktivitet – også her på egnen. Det kan være unge, der vælger området til ved at blive boende eller de unge, der flytter til større byer for at studere og som en dag – nu måske som børnefamilie med tilknytning til vores egn – skal finde et sted at slå rod. Eller det kan være udenlandske familier, der over det seneste årti i stigende grad er flyttet hertil, blandt andet fordi de kender området som turister.

DET GØR VI BL.A. FOR, AT MÅLET BLIVER TIL VIRKELIGHED:

- Vi tager nye soldater og partnere med på velkomstoplevelser i lokalområdet, så vi åbner deres øjne for mulighederne ved at leve her.
 - Vi driver netværk for unge eksil-vardensere i større studiebyer, så de bevarer tilknytningen til deres hjemstavn og måske en dag vender tilbage.
 - Vi opbygger et netværk af internationale velkomstambassadører, så nye internationale medborgere kan spejle sig i andre, der er flyttet hertil fra et andet land.
- ## 3. Varde Kommune vil understøtte, at vi fortsat har levende og attraktive lokalsamfund.

Vi har her på egnen altid vidst, at hvis der skal ske noget, må vi gøre det selv. For udvikling kommer ikke ud af den blå luft. Iderigdommen og driftigheden sidder dybt i vores DNA, og derfor tager vi heller ikke vores levende og attraktive lokalsamfund for givet. Vi ved også, at hvis andre skal synes, det er fedt at bo her, må vi blive ved

med at udvikle os. Det har Varde Kommune for øje i alle dele af sin forvaltning, og vi vil være garant for, at vi understøtter et aktivt foreningsliv og realiserbare lokale udviklingsprojekter, der er med til at skabe liv og sammenhold i det enkelte lokalsamfund.

Det vil vi gøre på mange måder. Vi vil fortsætte det gode arbejde med udbredelse af LAG-midler og andre puljemidler samt fundraising til lokale projekter. Vi vil understøtte, at vores lokalsamfund også fremadrettet har udviklingsplaner, der giver lokalt fællesskab og ejerskab over den lokale udvikling. Og så vil vi fortsætte den gode dialog, koordinering og understøttelse af Udviklingsrådene, så de har de bedste forudsætninger for at skabe udvikling i det enkelte lokalområde.

DET GØR VI BL.A. FOR, AT MÅLET BLIVER TIL VIRKELIGHED:

- Udviklingsrådene har én kontaktperson, som er en medarbejder dedikeret til dialog, koordinering og understøttelse af det lokale arbejde og forbindelsen til byrådet.
 - Vi sikrer en håndholdt og engageret støtte i udbredelsen af LAG-midler, så flere gode lokale projekter kan realiseres.
4. Varde Kommune vil styrke samarbejder, der sikrer udvikling og øget bosætning lokalt og regionalt.

Vi ved, at Varde Kommune ikke løfter opgaven med at skabe lokal udvikling og øget bosætning alene – det er der ingen, der gør selv. For det er et fælles anliggende mellem lokalsamfund, erhvervsliv og kommunen. Kun gennem samarbejdsflader på kryds og tværs kan vi lære hinanden at kende og drage nytte af hinandens styrker og lokale muligheder. Vi begynder med at tage ansvar for at blive bedre til at arbejde og se løsninger på tværs af fagområder for en stærkere bosætning og lokal udvikling.

Vi vil derudover fortsætte med at være en tæt samarbejdspartner til de mange gode aktører, vi samarbejder med, såsom Udviklingsråd, borgerforeninger, boligorganisationer, ejendomsmæglere, velkomstambassadører, ProVarde og mange fere. Samtidig er vi nysgerrige på nye samarbejdsmuligheder og vil støtte lokalsamfund i at få øje på de synergier, der kan være i at søge mere samarbejde på tværs af lokalsamfund.

Vi mener også, at hvis vi kun betragter bosætning og udvikling som et lokalt projekt, misser vi et stort potentiale regionalt. Vi vil derfor fortsætte samarbejdet med vores nabokommuner og undersøge mulighederne for nye samarbejdsflader, der kan bidrage til udviklingen af en endnu mere attraktiv landsdel for flere nye medborgere.

Vi er sammen om det gode liv mod vest

DET GØR VI BL.A. FOR, AT MÅLET BLIVER TIL VIRKELIGHED:

- Vi støtter lokale virksomheder i at rekruttere arbejdskraft fra udlandet ved at samle de relevante kompetencer i processen fra rekruttering til bosætning i kommunen.
- Vi styrker vores samarbejde med vores nabokommuner fx med fælles markedsføringskampagner, rekruttering til virksomheder eller analyser om bosætning

BOLIGBEHOV – OPDATERES IFM. TILLÆG 01 TIL KP2025

Der gennemføres ifm. KP25 ikke udlæg af yderligere areal til bolig. For yderligere info om Varde Kommunes arealregnskab henvises til tillæg 01 til Kommuneplan 2025-37.

RÆKKEFØLGEBESTEMMELSER – Opdateres ifm. tillæg 01 til KP2025

Lokalområde/By	Rækkefølge - Bolig
1. Agerbæk	Såfremt der opstår konkret behov for dette, kan der lokalplanlægges, så der kan ske samtidig udbygning i to områder til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. Når 2/3 af 01.01.B09 er bebygget kan der ske planlægning af et nyt rammeområde til bolig.
2. Alslev	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske udbygning i et område til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. Når 2/3 af rammeområderne 02.01.B08 og 02.01.B09 er bebygget kan der ske planlægning af et nyt rammeområde til bolig. Der er udpeget perspektivareal til fremtidig byudvikling i forlængelse af Forumvej sydøst for Hjerting Landevej.
3. Ansager	Såfremt der opstår konkret behov for dette, kan der lokalplanlægges, så der kan ske samtidig udbygning i to områder til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. I Ansager er kun få grunde tilbage i de senest udbyggede rammeområder 03.01.B10, 03.01.B12 og 03.01.B13. Der henvises til tillæg 01 til Kommuneplan 2025 for info om rækkefølgebestemmelser og udlæg til bolig i Ansager.
4. Billum	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske udbygning i et område til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. I Billum er der på nuværende tidspunkt to områder til bolig med restrummelighed. Ca. 2/3 af 04.01.B04 vurderes at være bebygget. Rammeområde 04.01.B06 indgår i arbejdet med tillæg 01 til Kommuneplan 2025. Der henvises til tillæg 01 til Kommuneplan 2025 for info om rækkefølgebestemmelser i Billum.
5. Blåvand	Ingen
6. Fåborg	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske udbygning i et område til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. I Fåborg er der på nuværende tidspunkt et område til boligformål med restrummelighed, som er lokalplanlagt (del af rammeområde 06.01.BL01). Når 2/3 af de udstykkede grunde er bebygget, kan der lokalplanlægges for rammeområde 06.01.B03.
7. Henne	Ingen
8. Ho	Ingen
9. Horne	Ingen / Rest 09.01.B02
10. Janderup	Ingen / Rest 10.01.B04
11. Lunde	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske udbygning i et område til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. Når 2/3 af de udstykkede grunde er bebygget i rammeområde 11.01.B01, kan der lokalplanlægges for rammeområde 11.01.B02 eller 11.01.B03.
12. Nordenskov	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske udbygning i et område til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. Der vurderes ikke at være behov for at udlægge nyt rammeområde til boligformål, ud over de to eksisterende boligområder 12.01.B04 og 12.01.B05, der er begge er lokalplanlagt. Der angives derfor ikke på nuværende tidspunkt nye rækkefølgebestemmelser for byen.
13. Nymindesgab	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske udbygning i et område til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri.

	Jævnfør byens arealregnskab vurderes ikke at være behov for at udlægge et nyt rammeområde til boligformål, ud over det eksisterende boligområde 13.01.B01. Der angives derfor ikke på nuværende tidspunkt rækkefølgebestemmelser for byen.
14. Næsbjerg	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske udbygning i et område til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. Rammeområde 14.01.B05 er nyligt lokalplanlagt. Der vurderes på nuværende tidspunkt ikke behov for nyt areal og deraf ikke nye rækkefølgebestemmelser for byen.
15. Nørre Nebel	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske samtidig udbygning i to områder til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. I Nørre Nebel er der på nuværende tidspunkt fire rammeområder med restrummelighed (rammeområde 15.01.B01, 15.01.B02, 15.01.B08 og 15.01.B09). Tre af rammeområderne er lokalplanlagt henholdsvis rammeområde 15.01.B01, 15.01.B02 og 15.01.B09. Rammeområde 15.01.B01 er på nuværende tidspunkt over 2/3 udbygget. Rammeområde 15.01.B08 indgår i arbejdet med tillæg 01 til Kommuneplan 2025. Der henvises til tillæg 01 til Kommuneplan 2025 for yderligere info om rækkefølgebestemmelser i Nørre Nebel.
16. Oksbøl	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske samtidig udbygning i to områder til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. I Oksbøl er der på nuværende tidspunkt et rammeområde til boligformål med restrummelighed, som er lokalplanlagt. Det er rammeområde 16.01.B09. Da der vurderes at være behov for ny kapacitet og da der kan ske udbygning af to områder, omfordeles areal i forbindelse med tillæg 01 til Kommuneplan 2025. Der henvises til tillæg 01 til Kommuneplan 2025 for yderligere info om rækkefølgebestemmelser i Oksbøl.
17. Outrup	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske udbygning i et område til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. I forbindelse med tillæg 01 til Kommuneplan 2025 sker ændringer til arealer udlagt til bolig i Outrup. Der henvises til tillæg 01 til Kommuneplan 2025 for yderligere info om rækkefølgebestemmelser i Outrup.
18. Sig	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske udbygning i et område til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. Rammeområderne 18.01.B04 og 18.01.B07 er lokalplanlagt og udbygning afventes påbegyndt. Da der er god restrummelighed, udlægges der ikke nye arealer til bolig. Der angives derfor ikke yderligere rækkefølgebestemmelser.
19. Skovlund	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske udbygning i et område til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. Når 2/3 af de udstykkede grunde er bebygget i rammeområde 19.01.B09, kan der arbejdes for udlæg et nyt rammeområde, som der kan lokalplanlægges for.
20. Tinghøj	Ingen
21. Tistrup	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske samtidig udbygning i to områder til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. I Tistrup er rammeområde 21.01.B17 lokalplanlagt og rammen har fortsat en restrummelighed. Når rammen er 2/3 bebygget kan der arbejdes for udlæg/planlægning af nyt område til bolig.
22. Tofterup	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske udbygning i et område til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. Når 2/3 af de udstykkede grunde er bebygget i rammeområde 22.01.B07, kan der lokalplanlægges for et nyt rammeområde.
23a. Varde Nord	I Varde Nord er der rækkefølgebestemmelser for udbygning af boligområder, der skal sikre, at der kan ske samtidig udbygning i tre områder. Når 2/3 dele af et område er udbygget tæller det ikke længere i rækkefølgebestemmelserne. I Varde Nord er der lokalplanlagt for etablering af bolig i rammeområderne 23.02.B30 og 23.02.B39. Der henvises til tillæg 01 til Kommuneplan 2025 for yderligere info om rækkefølgebestemmelser i Varde Nord.

23b. Varde Syd	Der kan som udgangspunkt lokalplanlægges så der kan ske samtidig udbygning i tre områder til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri i Varde Syd. Som følge af de omkostninger til infrastrukturanlæg, der vil følge af byudvikling syd for omfartsvejen, fastlægges der rækkefølgebestemmelser, der sikrer at de ledige arealer inden for omfartsveje udnyttes først. Lokalplanlægning af rammeområdet 23.03.B19 kan påbegyndes, da både rammeområde 23.03.B17 og 23.03.B18 er 2/3 udbygget. Der sker ændringer/omfordeler areal ifm. 23.03.B19 i tillæg 01 til Kommuneplan 2025 – Der henvises derfor til tillægget ift. yderligere info om rammen og rækkefølgebestemmelser i Varde Syd.
24. Ølgod	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske samtidig udbygning i to områder til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. I Ølgod er der på nuværende tidspunkt to områder til boligformål med restrummelighed, der er lokalplanlagt (24.01.B06 og 24.01.B13). Rammeområde 24.01.B06 er over 2/3 udbygget, mens rammeområde 24.01.B13 fortsat har stor restrummelighed. 24.01.B17 behandles ifm. tillæg 01 til Kommuneplan 2025 - Der henvises derfor til tillægget ift. yderligere info om rammen og rækkefølgebestemmelser i Ølgod.
25. Årre	Der kan lokalplanlægges, så der kan ske udbygning i et område til åbent-lavt byggeri eller kombinationer af åbent-lavt og tæt-lavt byggeri. I Årre er der på nuværende tidspunkt to rammeområder til boligformål med restrummelighed, som er lokalplanlagt, 25.01.B03 og 25.01.B05. Når 2/3 af de udstykkede grunde er bebygget i rammeområde 25.01 B03 og 25.01.B05, kan der lokalplanlægges for rammeområde 25.01.B04.

Tabel 6.1

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2029

Planlægge for bæredygtige og blandede byer. De langsigtede løsninger skal gå hånd i hånd med kommunens vision om at skabe lokale fællesskaber og styrke det lokale erhvervsliv.

Arbejde for attraktive boligtyper lokalt, såfremt der sker udvikling på forsvarsområdet.

Arbejde for planlægning af alternative boligtyper, der kan imødekomme borgeres ønske om at bo i ikke-traditionelle boligtyper. Det kan eksempelvis være Økosamfund, Tiny-Houses eller lignende.

Arbejde for flere og bedre udstykninger. Boligudviklingen skal afspejle lokale behov.

Undersøge muligheden for i højere grad at arbejde med højere bebyggelsesprocenter og fortætning. Ved at arbejde med højere bebyggelsesprocent og fortætning er der mulighed for at udnytte byrummene bedre, skabe mere fællesskab og bruge færre ressourcer pr. bolig.

Varde Kommune vil undersøge muligheden for at planlægge for opførelsen af "skæve boliger". Skæve boliger er særligt til udsatte grupper, som har svært ved at indpasse sig eller ikke magter at bo i traditionelt byggeri.

Fortsætte tilbud til Varde Kommunes byer om støtte til og udarbejdelse af udviklingsplaner.

Tema 7. Bymiljø og arkitektur

HIDTIDIG PLANLÆGNING

I planperioden er to byfornyelsesprojekter i Blåvand og Vejers bymidter påbegyndt. Projektet i Blåvand har til formål via belægning, byrumsinventar og beplantning at skabe en visuel sammenhængende bymidte, med en tydelig begrønning af byen. Projektet i Vejers har til formål at tydeliggøre bymidten, skabe små lommer og gode steder til ophold på bygaden og forny byens lidt trætte udtryk.

I Sig er i der i planperioden gennemført et byforskønnelsesprojekt, hvor bymidten tydeliggøres med belægninger, og hvor der skabes en central plads med ophold og mulighed for arrangementer omkring brugsen.

I forbindelse med separat kloakering i Nørre Nebel er hovedgaden gennem byen blevet forskønnet. Projektets formål har været at sænke hastigheden ved at gøre kørebanen smallere og skabe flere ophold og en stærkere identitet ved, at hele gadeforløbet har fået ny belægning med plantebede og flere opholdsmuligheder.

Varde Kommune har i perioden også været undervejs i et udarbejdelse af en skiltevejledning for hele kommunen. Vejledningen skal styre, at skiltningen i byområderne ikke bliver for voldsom og dog stadig tydelig. Skiltevejledningen bruges som udgangspunkt for kommende lokalplaner og som administrationsgrundlag for tilladelser og dispensationer og i de områder, der ikke er lokalplanlagte. Forslag til ny skiltevejledning er relativt langt i processen og vil efter vedtagelse kunne ses på Varde Kommunes hjemmeside.

KOMMUNEPLAN 2025

Der foretages med denne revision ingen ændringer af hovedstrukturens retningslinjer for planlægningen, og der er udelukkende tilføjet en overskrift i form af "Bæredygtighed" i til kommuneplanretningslinjerne 7.7-7.9. Der opstilles nye aktiviteter for den kommende planperiode.

ARKITEKTUEPOLITISK VÆRDISÆT

Som led i en udarbejdning af hvordan arkitekturen spiller ind i Varde Kommune, er der med udgangspunkt i hovedstrukturen sat rammerne for et arkitekturpolitisk værdisæt, som indebærer bymiljø og byfornyelse, fremtidig og eksisterende arkitektur med fokus på arkitektonisk kvalitet og bæredygtighed.

BYMILJØ OG BYFORNYELSE

Arkitektur og bymiljøer berører alle i dagligdagen. I begrebet bymiljø indgår kvaliteten af en række elementer. Et godt bymiljø forudsætter blandt andet et levende kultur- og handelsliv, varieret arbejdsmarked, velfungerende kommunal service, trafiksikkerhed, udbud af forskellige boligtyper, god arkitektur, smukke offentlige rum og grønne områder.

Bylivet og borgernes brug af de offentlige rum omfatter dels nødvendige gøremål dels aktiv og passiv rekreation. En levende by og bymidtens attraktivitet er afhængig af mængden af de aktiviteter, der tilbydes og de fysiske rammers arkitektoniske kvalitet. Det er vigtigt, at byen rummer en række varierede byfunktioner. Arkitektur og bymiljø skal derfor endvidere ses som et element i udviklingen af bosætningsstrategien.

ARKITEKTUR

I bredeste forstand handler arkitektur om vores fysiske omgivelser fra overordnet planlægning, byplanlægning, byggeri og design i mindste målestok. God arkitektur er, når et projekt er

gennemarbejdet og fremstår velovervejet i forhold områdets karakter og proportioner og i arkitektonisk kvalitet. Ved at have målsætninger og krav til arkitekturen, kan den gode arkitektur fremmes og blive en vigtig investering fremadrettet.

BÆREDYGTIGHED

Der er et stort potentiale i arkitekturen for at sikre den optimale udnyttelse og fremme miljømæssig, økonomisk og social bæredygtig udvikling. Derfor er der stillet nye retningslinjer op, netop for at kunne bidrage med de bedste løsninger vidt muligt.

LOKALPLANLÆGNING

Der er udarbejdet en række lokalplaner med et bevaringsperspektiv for blandt andet Blåvand, Alslev præstegård, Ølgod bymidte, Tistrup bymidte, Nørre Nebel bymidte, Ho landsby, Vejers Sydstrand, Mejls og Varde midtby, sygehuskvarteret i Varde og Øster Oksby. Lokalplanerne skal være med til at opretholde de stedsbundende arkitektoniske og bymiljømæssige kvaliteter. Der skal generelt tages hensyn til de kulturhistoriske elementer for eksempel karakteristiske bebyggelsesforhold, bygningsplaceringer, gamle vejforløb og kirkeomgivelsernes egenart. I forbindelse med udarbejdelse af lokalplaner skal der fastlægges retningslinjer, der sikrer de bevaringsværdige bymiljøer og bygninger.

DESIGNMANUAL OG VEJLEDNING FOR BYMIDTE

Designmanualen indeholder beskrivelser for placering, formgivning af materialer, farver etc. i forbindelse med opsætning af gadeinventar, belysning, beplantning, kunst, skilte, udsmykning af facader, valg af belægninger m.m. Designmanualen ses som et strategisk redskab i udvikling af kvaliteten i byerne.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2029

Udarbejdelse af vejledning omkring stedsforståelse. Mange kommuner sætter i disse år fokus på at øge kvaliteten i deres byggeprojekter på tværs af by og land. Flere og flere, også mindre kommuner, får lavet arkitekturpolitikker der er dialog- og redskabsorienteret. Vi ønsker at udarbejde en vejledning, der skærper projektudvikleres forståelse af det sted og den kontekst, som de arbejder i. Vejledningen skal bruges til at skærpe dialogen om projekterne. Med afsæt i den nationale arkitekturpolitik og aktuelle bæredygtighedskrav skal vejledningen stimulere transformation af eksisterende bygningsstrukturer frem for nedrivning.

Øget fokus på krav til indretning af byrum og fokus på mulighederne for at anvende bæredygtige materialer ved udarbejdelse af områdeplaner, byfornyelsesprojekter og lokalplaner.

I den kommende periode vil være fokus på at byforskønne og skabe gode og sammenhængende byrum i Blåvand og Vejers Bymidter, Oksbøl bymidte, Henne Strand, og Nymindesgade.

Der vil også være fokus på at få Nørregade og Grydergade i Varde til at hænge bedre sammen med middelalderbyen Varde og på at skabe gode og aktive byrum i Boulevardkvarteret i Varde, hvor man kan mødes på tværs af alder og baggrund.

Tema 8. Kulturmiljøer og bevaring

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Den hidtidige planlægning er sket gennem Kommuneplan 2021, som har udgangspunkt i "Vadehavets kulturarvsatlas", der kortlagde en række af de karakteristiske landsbystrukturer og værdifulde kulturmiljøer i vadehavsregionen herunder dele af Varde Kommune.

Det udpegede kulturmiljø omkring Henne Mølleå er i perioden blevet undersøgt, vurderet og uddybet og afgrænsningen af området vurderet og fastlagt.

I planperioden er udarbejdet og vedtaget 3 lokalplaner for sommerhusområderne i Blåvand, som indeholder bestemmelser for bevaringsværdige bygninger inden for sommerhusområderne. De bevarende bestemmelser er særligt knyttet til de tilbageværende traditionelle stråttækte, Vestslesvigske lænehuse inden for sommerhusområderne. Derudover er der udarbejdet en lokalplan for Søndergade Ribevej i Varde, som har til formål at sikre miljøet og de bevaringsværdige bygninger langs Søndergade og Ribevej. Dernæst er der udarbejdet en bevarende lokalplan for en traditionel stråttækt klitgård ved Henne, hvor i der kan indrettes bed'n'breakfast.

KOMMUNEPLAN 2025

I Kommuneplan 2025 er ikke sket ændringer af indholdet i retningslinjerne og redegørelsen ift. kulturmiljøer og bevaring. Som den eneste ændring er der i perioden udarbejdet en kulturmiljøbeskrivelse og sårbarhedsvurdering af det udpegede kulturmiljø omkring Henne Mølleå. Udpegningen af de bevaringsværdige bygninger ajourføres i henhold til de konkrete sager, der i den forgangne planperiode, har resulteret i revurderinger eller nedrivning af bevaringsværdige bygninger.

KULTURMILJØ

Registrering og afgrænsning af de bevaringsværdige kulturmiljøer i Kommuneplan 2025 har udgangspunkt i Kommuneplan 2021.

I kommuneplanen tages der højde for bevaringsværdige kulturmiljøer og udpegede kulturmiljøer for at sikre opmærksomhed på områderne.

Forskellen på disse er, at de bevaringsværdige kulturmiljøer er defineret med afgrænsninger og registeret med bevaringsværdier og sårbarheder, hvor de udpegede kulturmiljøer ikke har nogen konkret afgrænsning og registrering, men på sigt vil de indgå i videreudviklingen af fremtidige bevaringsværdige kulturmiljøer.

Kommuneplan 2025 ændrer ikke på selve den geografiske afgrænsning af kulturmiljøerne.

Nogle kulturmiljøbeskrivelser er af ældre dato. Der er ikke planer om at opdatere beskrivelserne i den kommende kommuneplanperiode. Det vurderes, at kulturmiljøbeskrivelserne, overordnet set, er retvisende i forhold til beskrivelse af kulturmiljøerne. Er der brug for en opdatering vedrørende en konkret sag vil beskrivelsen blive taget op til vurdering i den pågældende sag.

BYGNINGSKULTUR

Kulturministeriet udsendte i 2018 en bekendtgørelse om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer. Gl. Varde Kommune har i 1992 fået udarbejdet et kommuneatlas over

bevaringsværdier i byer og bygninger. Kommuneatlas Varde var ikke fyldestgørende for Ny Varde Kommune, og der blev derfor i 2013 gennemført en registrering af bevaringsværdige bygninger i de områder af Varde Kommune, hvor der i kommuneplanen ikke tidligere havde været udpeget bevaringsværdige bygninger. Denne udpegnings af bevaringsværdige bygninger er videre overført til Kommuneplan 2025. Der er i perioden foretaget en række justeringer i registrering af SAVE værdi for bevaringsværdige bygninger i forbindelse med byggesager, landzonesager eller nedrivningssager. Udpegede bevaringsværdige bygninger fremgår af adresselister bagerst i dette kapitel og er opdateret ift. justeringerne.

Registreringen af de bevaringsværdige bygninger er foretaget dels ved brug af en metode, der minder om SAVE-systemet og dels ud fra brug af tidligere registranter. SAVE er en sammenskrivning af "Survey of Architectural Values in the Environment", der er en metode til at kortlægge og registrere bevaringsværdige bymiljøer og bygninger. Bygningerne er registreret for at fastlægge deres bevaringsværdi. For hver enkel bygning fastlægger registreringen en bevaringsværdi, som ligger på en karakterskala fra 1 til 9, hvor 1 er den højeste værdi og 9 den laveste.

Slots- og Kulturstyrelsen har udarbejdet en vejledning i brugen af SAVE-metoden. SAVE-metoden bygger på en vurdering af fem forskellige forhold ved en bygning; arkitektonisk værdi, kulturhistorisk værdi, miljømæssig værdi, originalitet og tilstand. Hvert af disse forhold vurderes på en skala fra 1-9 og sammenfattes til en samlet bevaringsværdi for bygningen. Vurderingen af bevaringsværdien bygger på et helhedsindtryk af bygningens kvalitet og tilstand. Som hovedregel vil den arkitektoniske og den kulturhistoriske værdi dog veje tungest.

Bevaringsværdien hænger sammen med bygningens arkitektur og historie:

- Er bygningen et godt eksempel på periodens arkitektur eller på en særlig byggeskik?
- Er bygningstypen eller bygningsformen sjælden?
- Har bygningen dannet forbillede for andre bygninger?
- Står bygningen intakt?
- Er udskiftninger og ombygninger tilpasset bygningens udtryk?
- Er bygningen betydningsfuld i gadebilledet eller i landskabet?

Bygninger med den højeste værdi 1 vil som oftest være fredede bygninger. Særligt værdifulde bygninger kan dog godt have bevaringsværdi 1 uden at være fredede.

Bygningerne med værdierne 2-4 er de bygninger, som i kraft af deres arkitektur, kulturhistorie og håndværksmæssige udførelse er fremtrædende eksempler inden for deres slags.

Bygninger med bevaringsværdierne 5-6 er jævne, pæne bygninger, hvor utilpassede udskiftninger og ombygninger trækker ned i karakteren.

Bygninger med bevaringsværdierne 7-9 er ofte bygninger uden arkitektonisk udtryk eller uden historisk betydning. Det kan også være bygninger, som er så ombyggede, eller som har så mange udskiftninger, at de har mistet deres oprindelighed.

Når der senere sker ændringer med bygningen, kan karaktererne ændre sig og der bliver muligvis behov for at korrigere bevaringsværdien. En bygning kan ved en god tilbageføring eller renovering opnå en højere karakter end ved den oprindelige vurdering. Bevaringsværdien siger

naturligvis ikke noget om husets brugsværdi. Se mere på <https://www.kulturarv.dk/fbb/bevaringsvaerdier.htm>

Slots- og Kulturstyrelsen anbefaler, at kommunerne optager de bygninger med en bevaringsværdi fra 1 til 4 som bevaringsværdige i kommuneplanen, da disse generelt kan betegnes som værdifulde for bygningskulturen. Varde Kommune har derfor valgt at følge Slots- og Kulturstyrelsens anbefaling ved at udpege bygninger med en bevaringsværdi 1-4 som bevaringsværdige i Kommuneplan 2017. De udpegede bevaringsværdige bygninger er omfattet af "Lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer" og må kun med tilladelse fra byrådet nedrives. Det er samtidig vigtigt, at ejere af bevaringsværdige bygninger i forbindelse med ombygning eller anden ændring af en bevaringsværdig bygning søger at bevare bygningens oprindelige arkitektur for derved at sikre, at de historiske byggetraditioner fastholdes. Ved behandling af sager om nedrivning tages udgangspunkt i SAVE-metodens bevaringsværdier. Ejendomme med en bevaringsværdi på 1-3 kan ikke forventes nedrevet, da bygningerne repræsenterer en væsentlig kulturhistorisk fortælling om bygningskulturen i Varde Kommune. For ejendomme med en bevaringsværdi 4 vil der blive foretaget en ny vurdering af ejendommen med henblik på at verificere oplyste bevaringsværdi, eller om der forhold der bevirker en nedjustering af bevaringsværdien. Eksempelvis store bygningsskader, uhensigtsmæssige til- eller ombygninger eller situationer hvor ejendommen ikke medvirker til at fastholde et særligt kulturmiljø. Ved ejendomme med bevaringsværdi 5-9 beror evt. nedrivningstilladelse på en konkret vurdering.

Af hensyn til de arkitektoniske kvaliteter i byerne fastsættes retningslinjer, der sikrer, at opsætning af energiproducerende anlæg ikke kan ske, hvor det i væsentlig grad forringer oplevelsen af et bevaringsværdigt bymiljø eller en bevaringsværdig bygning. Dette sikrer, at opsætning af eksempelvis solcelleanlæg i et bevaringsværdigt bymiljø kun kan ske under hensyntagen til oplevelsen fra gadebilledet og bebyggelsens arkitektoniske kvaliteter.

DIGER OG FORTIDSMINDER

Museumsloven definerer den arkæologiske kulturarv, som omfatter spor af menneskelig virksomhed, der er efterladt fra tidligere tider, dvs. strukturer, konstruktioner, bygningsgrupper, bopladser, grave og gravpladser, flytbare genstande og monumenter og den sammenhæng, hvori disse spor er anbragt. En del af den arkæologiske kulturarv, som er synlig i landskabet er diger og fortidsminder.

Diger og fortidsminder udgør vigtige landskabelige elementer i det åbne land i Varde Kommune. Digerne er med deres placering og udformning med til at fortælle historien om skiftende tiders ejerforhold, landbrugets driftsformer og gamle sognegrænser. For at bevare noget af den struktur blev sten- og jorddiger generelt beskyttet ved naturbeskyttelsesloven i 1992. Senere er de bestemmelser flyttet over i museumsloven. Beskyttelsen skal sikre digerne mod ødelæggelse og sløjfning. Myndighedskompetencen for administrationen er delt mellem kommunerne og Kulturstyrelsen. Kommunerne skal varetage registrering af hvilke sten- og jorddiger, der er beskyttede og kan i særlige tilfælde dispensere fra beskyttelsen. Slots- og Kulturstyrelsen skal føre tilsyn og håndhæve overtrædelser af bestemmelserne for beskyttede sten- og jorddiger.

Det andet kulturhistoriske element, som er med til at forme det åbne land i Varde Kommune er fortidsminderne. Sammen med Slots- og Kulturstyrelsen har kommunerne ansvaret for bevaring af de fredede fortidsminder. Slots- og Kulturstyrelsen skal registrere og føre tilsyn med de beskyttede fortidsminder. Kommunen skal pleje de fortidsminder der ligger på kommunale arealer, og har desuden mulighed for at pleje privatejede fortidsminder. For at sikre fortidsmindernes værdi som landskabselementer, er der efter naturbeskyttelsesloven sikret en beskyttelseslinje på 100 meter omkring de beskyttede fortidsminder. Inden for denne

beskyttelseszone må der ikke ændres på arealets tilstand. Det betyder, at der inden for beskyttelseszonen blandt andet ikke må ske tilplantning eller ændringer af terrænet. Kommunen har myndighedskompetencen til at dispensere fra beskyttelseslinjen. Dertil kommer, at der på fortidsminder og inden for en afstand af 2 m, ikke må foretages jordbehandling, gødes eller plantes.

KIRKEOMGIVELSER

Registreringen af kirkeomgivelserne blev foretaget af Ribe Amt i 2005, i forbindelse med "Regionplan 2016" og blev overført uændret til Kommuneplan 2021. Kortbilag og retningslinjerne er overføres uændret herfra til Kommuneplan 2025.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2029

Videreudvikling af kulturmiljøerne langs kysterne og i kommunen.

- Der skal i planperioden foretages nærmere registreringer og afgrænsning af de udpegede kulturmiljøer og kulturhistoriske landskaber. Følgende områder og byer mangler en nærmere registrering: 36. Lunderup, 38. Lunde Barfred, 39. Heilbøl Knap, 40. Hansinelund, 41. Skonager Hede og 42. Slauggård, Fromssejr, Høllund Søgård (Dalgasslægtens plantage), Hovborg, Klelund og Baldersbæk plantager.

I planperioden arbejdes særligt med kommunikationen omkring de allerede registrerede bevaringsværdige bygninger, særligt med fokus på information og tidlig dialog med boligejere og rådgivere.

1. Blåvandshuk
2. Bunkersanlæg ved Blåvandshuk
3. Øster Oksby
4. Sønderside
- 5.1 Ho landsby
- 5.2 Ho og Bordrup
6. Redningsstationen på Skallingen
- 7.1 Varde Ådal
- 7.2 Engene vest for Varde by med voldsted til Vardehus
- 8.1 Janderup Kirkeby
- 8.2 Janderup Stationsby
9. Billum
10. Hesselmed
11. Visselbjerg
12. Varde middelalderbyplan
13. Arnbjerg
14. Varde Hospital
15. Vejers Strand
- 16.1 Henne Kirkeby
- 16.2 Henne Strand
- 16.3 Henne Mølleå
17. Filsø
18. Nymindegab
19. Lønne Stak, Lønne, Kragelund og Vesterlund.
20. Lydum
21. Linding Vandmølle
22. Frisvad Vandmølle
23. Alslev Vandmølle

- 24. Karlsgårde Vandkraftværk
- 25. Søvigård
- 26. Mejls og Bjerggårde
- 27. Øse
- 28. Fåborg
- 29. Vester Starup
- 30. Nørholm Gods
- 31.1 Hodde
- 31.2 Assenbæk Mølle
- 31.3 Letbæk Mølle
- 32. Ølgod Stationsby
- 33. Hjedding Mejeri
- 34.1 Oksbøl
- 34.2 Øvelsesterrænet ved Oksbøl
- 35. Nymindegab lejren
- 36. Lunderup
- 37. Hennebjerg
- 38. Lunde Barfred
- 39. Hejbøl Knap
- 40. Hansinelund
- 41. Skonager Hede
- 42. Slauggård, Fromssejr, Høllund Søgård (Dalgasslægtens plantage), Hovborg, Klelund og Baldersbæk plantager. (Delvis Varde Kommune)

1. Blåvandshuk

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter Blåvand Fyr, bygningskomplekset Blåvand Radio, Blåvand Redningsstation og Strandfogedgården. Afgrænsningen er vist med blå streg på kortet til højre.

Bevaringsværdier

Det mest markante element er Blåvand Fyr, hvis lys kan ses på en afstand af 20 sømil. Ved foden af fyret ligger fyrmesterboligen med udhus. Neden for klitten, nord for vejen, ligger en fyrpasserbolig, og syd for vejen ligger et dobbelthus med to fyrpasserboliger. Som det næste hus på sydsiden ligger bygningen, der i sin tid blev opført som boliger for personalet ved Blåvand Radio, da denne lå ude ved fyret. Radioen blev oprettet i 1901 for at sikre den trådløse forbindelse til fyrskibene.

Blåvand Radio flyttede østpå i 1938, hvor man stadig kan se de karakteristiske antenneanlæg, og samtidig opførtes en rækkehusbebyggelse til personaleboliger med lidt have ved. Naturen her består hovedsageligt af fyrretræer.

Lige sydøst for Blåvand Radio ligger Blåvand Redningsstation, der har den tidligere strandfogedgård som nabo. Begge bygninger ligger åbent på det næsten oprindelige græstun. Mod vest ligger sommerhusene tæt på, og mod øst ligger Blåvand By.

De mange institutioner viser den betydning, sikkerheden til søs har haft i området. Naturen er mest markant omkring fyret og udgør sammen med fyret og de forskellige institutioner i forbindelse med sikkerheden til søs de bærende bevaringsværdier.

Kulturmiljøet har national betydning.

Mål/sårbarhed

Hvis Blåvandshuk skal beholde sin karakter, må området mellem de tidligere embedsboliger og stranden ikke bebygges eller tilplantes med højere vækster.

Rækken af funktionærboliger ude ved fyret vil fortsætte med at ændre sig, så de opfylder betingelserne for moderne boliger. Deres vigtigste funktion er at danne grænselinjen for den yderste bebyggelse. Der bør ikke gives tilladelse til nye huse i fyrets nærhed.

Fyr, redningsstation og radiostation, der hver på deres måde er i funktion, holdes af de respektive institutioner. Redningsstationen og strandfogedgården ligger åbent på græstunet, og samlet eller høj beplantning må undgås, hvis udtrykket skal bevares. Beplantningen med fyrretræer og andre høje vækster bør ikke udvides, men gerne indskrænkes, ligesom eksisterende græstun og marehalsområder ikke bør ændres til haveanlæg.

Det historiske miljø omkring fyr, radio- og redningsstation har været bevaret som en tydelig maritim enhed indtil 1985, hvor der blev vedtaget en lokalplan. Lokalplanen muliggjorde opførelse af sommerhuse og udstykning af grunde med en mindste grundstørrelse på 2.500 m². Dengang fandtes kun ganske få sommerhuse i området, men udviklingen tog fart, og inden for de seneste år er de sidste "huller" blevet udfyldt. Området vil

<i>(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas)</i>	herefter kun være sårbart over for en eventuel fortætning.
---	--

2. Bunkersanlæg ved Blåvandshuk

Afgrænsning

1) Området omkring Tirpitz afgrænses mod syd af Tane Hedevej og mod nord, øst og vest af sommerhusområder i et fredet klitområde ved Heksebjerg. Se kort. 2) Bøffelstillingen ligger i militært øvelsesområde i Vandflod bjerge. Se kort. 3) Området omkring Marineradaren ved Blåvand ligger ved Hornsbjerg.

Bærende bevaringsværdier

Tirpitz-stillingen eller "Vogelnest" udgør en lille del af den såkaldte Atlantvold, der strækker sig ned langs hele den jyske vestkyst. Anlæggets hovedtræk er de to store kanonbunkere, hvoraf den sydlige i dag er indrettet til museum, mens tvillingebunkeren ligger ca. 500 meter mod nord i et fredet klitområde omgivet af sommerhuse.

Tirpitz-bunkeren, eller skytsbunkerne, ligger mellem Blåvand-Oksby og Ho. Anlægget skulle have været et stort kanonbatteri med to skytsbunkere til sikring af indsejlingen til Esbjerg, hvor tyskerne anså muligheden for en allieret invasion for at være størst. Anlægget blev imidlertid aldrig færdigbygget, fordi krigen sluttede inden. Den sydlige bunker er i dag museum, mens den nordlige er utilgængelig for offentligheden.

Sammenhæng med

Foruden Tirpitz-stillingen bør desuden to andre anlæg også fremhæves for deres unikke historiske værdi. Det gælder ikke mindst: Luftwaffe-radarstillingen ved Blåvand (Bøffelstillingen) og Marineradaren ved Blåvandshuk.

Bunkersanlæggene nord og syd for Blåvandshuk er en del af Atlantvolden, der strakte sig fra Spanien til Nordnorge, som tyskerne byggede under 2. verdenskrig for at forhindre de allieredes landgang på Europas vestkyst.

De to største anlæg i området, hvoraf det ene er Tirpitz-stillingen, som nu er museum, ligger syd for Blåvandshuk, og de skulle efter planen have været forsynet med 38 cm kanoner, der dog aldrig blev monteret på grund af krigens slutning. De store kanoner havde kunnet dække indsejlingen til Esbjerg Havn.

Bevaringstilstand

Bunkersbygningerne er generelt i en god bevaringstilstand, hvilket skyldes, at de er fremstillet af jern og metertyk armeret jernbeton, og desuden har ligget tildækket af sand. Til gengæld blev de fleste af dem plyndret for materialer og inventar efter befrielsen. Tiden derefter har naturligvis også ødelagt bunkerne yderligere, men det, der er tilbage, kræver minimal vedligeholdelse.

Mål/sårbarhed

Udstykning af sommerhusgrunde og opførelse af sådanne i umiddelbar nærhed af bunkeranlæggene vil kunne bryde og ødelægge helhedsindtrykket af forsvarsanlæggene, og gør det allerede i nogen udstrækning i dag især ved Tirpitz-stillingen.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

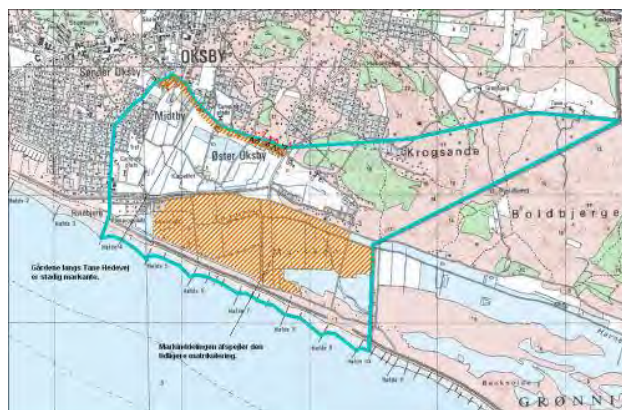
(Kilde: Varde Museums registrering fra 2010 og Arbejdsrapport. Vadehavet Kulturarvsatlas. Oversigt over kortlægningsemner. August 2006)

De mange bunkersanlæg, der stadig ligger som synlige spor, afspejler en kortvarig, men vigtig periode i Danmarks historie, hvor tyskerne anlagde bunkers langs de danske kyster. Der var tale om en militær sikring mod allieret landgang, og det afspejler også en udvikling i militær strategi og krigsmaskineri.	
--	--

3. Øster Oksby

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter rækken af gårde langs Tane Hedevej i området Krogsande med omliggende klitarealer. Afgrænsningen er vist med blå streg på kortet herunder.

Bevaringsværdier

Det åbne klitlandskab, der tidligere prægede hele området, er i dag bevaret øst for Oksby, selv om sommerhusene også ligger tæt der. Sandet i klitterne holdes af marehalm eller anden lav bevoksning. Det øvrige sommerhusområde ved byen er præget af beplantning med fyrretræer og står i kontrast dertil.

Gårdenes beliggenhed i det åbne terræn med udstrakte græsnings- og klitarealer ud mod Vesterhavet er værdifuld. Flere af gårdene er ændrede efter tidens smag, men man får stadig et åbenbart indtryk af betingelserne for tidligere tiders bonde-/fiskerkultur, der orienterer sig mod Vesterhavet og ikke mod Ho Bugt og Vadehavet. Det er væsentligt, at der værnes om det, der endnu er tilbage. Gårdene langs Tane Hedevej er stadig markante. Markinddelingen afspejler den tidligere matrikuling. De fleste gårde er opført med grundmur i to eller tre længer af egnens typiske røde teglsten, og en del har stadig bevaret deres afvalmede stråtag. På nogle huse er murene kalkede, måske for at dække over ombygninger.

Klitlandskabet strækker sig fra Blåvandshuk og næsten til Ho Bugt. Gårdene lå spredt mellem klitterne, og fordelte sig i Blåvand, Vandflod, Vester, Nørre og Østre Oksby samt Hvidbjerg. Der er ikke langt til den åbne strand nord eller syd for Blåvandshuk. Gårdene ligger i dag med

Mål / sårbarhed

Kulturmiljøet er sårbart over for ombygninger og opførelse af landbrugsbygninger, som ikke respekterer områdets karakter. Desuden bør anlæg af moderne haveanlæg og høj beplantning begrænses.

Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas)

sommerhuse på alle sider, og deres jord er udstykket i sommerhusgrunde, ligesom flere af de gamle gårde nu anvendes til sommerbolig. Der er dog bopælspligt på en del gårde og huse i området.	
---	--

4. Sønderside

Afgrænsning

Fiskerlejet Sønderside (under klitterne i den sydlige udkant af Ho Klitplantage). Afgrænsningen er vist med rød streg på kortet herunder.

Bevaringsværdier

Fiskerlejet Sønderside, der var et af de største fiskerlejer i Danmark, havde sin storhedstid i 1400- og 1500-tallet. Det bestod af tre mindre bebyggelser: Sønderside Storleje, Alt Sønderside og Føje Næring. Efterspørgslen efter fisk dalede i 1600-tallet, og i 1634 blev fiskerlejet oversvømmet af en stormflod, hvorefter stedet aldrig helt kom på fode igen.

Fiskerlejet ligger i den sydlige udkant af Ho Klitplantage og strækker sig mod Oksby i den sydlige kant af hedesletten ved Boldbjerge. Mod syd løber Havnegrøften, der markerer den gamle strandlinje.

Fiskerlejets nøjagtige grænse kendes ikke. Der er indtil videre ikke gjort fund, som kan bekræfte, at det strækker sig øst for Skalling laboratoriet, men de skriftlige kilder omtaler en bebyggelse på Langli, som indtil stormfloden i 1634 var landfast. Prøvegravninger viser, at området har et meget stort forskningsmæssigt potentiale. Under de stedvise metertykke flyvesandklitter gemmer sig velbevarede kulturlag med store mængder af fund.

Mål/sårbarhed

Området er naturbeskyttet og kan ikke bebygges, men vand og vinderosion kan stedvis være ødelæggende.

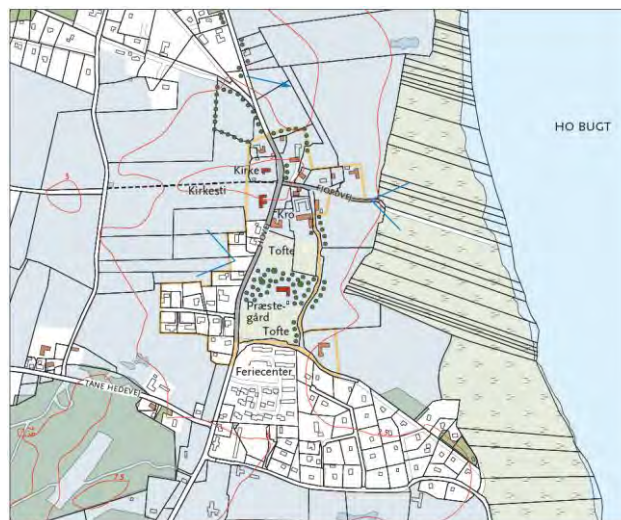
Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Arbejdsrapport. Vadehavet
Kulturarvsatlas. Oversigt over
kortlægningsemner. August 2006,
dkonline.dk)

5.1 Ho landsby

Afgrænsning

Ho landsby på overgangen mellem klit- og marsklandskabet.

Bevaringsværdier

Ho, der ligger på vestsiden af Ho Bugt, er et eksempel på en landsby, hvor landbrug blev kombineret med fiskeri, søfart og handel.

Det er bebyggelsens karakteristiske placering på overgangen mellem klit, ager og marsk samt det vidtstrakte, marsklandskab, der er kulturmiljøets bærende bevaringsværdier.

Ho er en vejklungeby med tre delvist adskilte bebyggelser og en del gårde spredt ud over bymarken. Landsbyen rummer kirke (opført omkring 1450), præstegård og -have samt markedsplads (Ho Fåremarked). De fleste gårde er to- eller trelængede, og en del har stadig deres stråtag. Mange fremtræder i dag som pudsede, men bl.a. præstegårdens stuehus står stadig i egnens karakteristiske røde sten. Der er stadig en del fastboende i Ho, men mange af gårdene anvendes i dag som sommerhuse, ligesom deres jord er udstykket til sommerhusgrunde.

Marskarealerne mod øst mellem landsbyen og Ho Bugt anvendtes primært til græsning af kreaturer, mens sandsletten vest for Ho også bruges til landbrug.

I forbindelse med udstykningen omkring 1800 blev marskengene opdelt i utallige smalle

Mål / Sårbarhed

Området er meget sårbart over for ny bebyggelse, anlæg, tilplantning mv., der kan sløre den klare grænse mellem engene og bebyggelsen på de højereliggende strøg. Man bør specielt undgå bebyggelse og beplantning, der kan hindre de åbne kig mellem bebyggelsesklyngerne ud over marsklandskabet og Ho Bugt. Desuden er det vigtigt at opretholde åbenheden vest for kirken.

Derudover kan landsbyen været truet af yderligere nedlæggelse af landbrugsbedrifter, ændrede driftsformer i marsken og afvanding, der kan sløre inddelingen og dermed tidligere tiders udviklede ejendomsforhold. Der er udarbejdet en bevarende lokalplan for Ho landsby.

Hos beliggenhed tæt ved engene og marsken opleves som attraktivt, idet der flere steder er mulighed for at opleve den smukke udsigt ud over Ho Bugt og Vadehavet. Ho ligger i et fladt landskab, hvor ændringer kan ses på lang afstand. Derfor har det betydning, at nye bebyggelser indpasses i de rigtige proportioner og materialer. Den oprindelige vejstruktur har høj bevaringsværdi og giver flere smukke oplevelser, når man færdes rundt i byen. Byen er følsom over for væsentlige ændringer i

parceller, som sikrede gårdejerne så langt væk som fra Vejers adgang til hø fra marsken. Kulturmiljøet har lokal betydning. (Kilde: Arbejdsrapport. Vadehavet Kulturarvsatlas. Oversigt over kortlægningsemner. August 2006)	beplantningerne. Det er vigtigt at fastholde de store træer, men også de gamle læhegn som der flere steder er rester af. Tofterne mellem de gamle gårde har høj bevaringsværdi, disse er særlig sårbare, såfremt der kommer nye bebyggelser eller beplantninger. Ho er omfattet af en bevarende lokalplan, som sikrer husenes fortsatte autenticitet. De gamle marker vest for landsbyen er følsomme over for bebyggelser, herunder sommerhuse, eller skovbeplantninger.
---	--

5.2 Ho og Bordrup

Bevaringsværdier

Ho og Bordrup ligger i den nordligste del af Vadehavet på vestsiden af Ho Bugt. Marskarealerne mod øst mellem landsbyerne og bugten anvendes primært til græsning af kreaturer, og sandsletten vest for Ho bruges også til landbrug. Bordrup, der nu er eksproprieret, lå omkranset mod nord, vest og syd af Bordrup Klitplantage, hvor egnens ældste klitbeplantning blev foretaget i 1853. Mod nord afgrænses Ho af Oksby Klitplantage og mod syd af Ho Klitplantage, hvis sydlige grænse går, hvor fiskerlejet Sønderside lå, før Skallingen blev dannet. Ho lå engang centralt med kort afstand til både Ho Bugt og Vesterhavet.

Ho ligger på overgangen mellem klit- og marsklandskabet, og Bordrup lå på kanten mellem marsk og ager. Fra 1500-tallet, og indtil plantagerne blev plantet i sidste halvdel af 1800-tallet, var sandsletten plaget af sandflugt fra vest. Marskens græs, og senere også græsningsmulighederne på Skallingen samt den lette adgang til bugten og havet, gav dog befolkningen et rimeligt indkomstgrundlag.

De fleste gårde er to- eller trelængede, hvoraf en del har stadig deres stråtag. Mange fremtræder i dag som pudsede, men bl.a. præstegårdens stuehus står stadig i egnens karakteristiske røde sten.

Afgrænsning

Områderne omkring Ho og Bordrup bestående af landsbyer og bebyggelser langs Ho Bugt og Varde Å vest for Varde.

Mål/Sårbarhed

Den meget karakteristiske bebyggelsesstruktur bør bevares. Områderne er meget sårbare over for ny bebyggelse, anlæg, tilplantning mv., der kan sløre den klare grænse mellem engene og bebyggelsen på højderyggene eller visuelt opdele de store sammenhængende engstrøg. Man bør specielt undgå bebyggelse og beplantning, der kan hindre det frie udsyn til og fra kirkerne, men også de åbne kig mellem bebyggelsesklyngerne ud over marskengene, Ho bugt og Varde Ådal bør bevares. Derudover kan områderne være truet af yderligere nedlæggelse af landbrugsbedrifter, ændrede driftsformer i marskengene og afvanding, der kan sløre inddelingen og dermed tidligere tiders indviklede ejendomsforhold.

(Kilde: Arbejdsrapport. Vadehavet Kulturarvsatlas. Oversigt over kortlægningsemner. August 2006, Ribe Amts Regionplan 2016)

6. Redningsstationen på Skallingen

Bevaringsværdier

Skallingen er dannet efter den store stormflod i 1634. Skallingen dyrkes ikke, men den naturlige plantevækst er blevet udnyttet til høslæt og græsning for får og kvæg. Høslættet ophørte under krigen på grund af minefaren, og derefter satte landmændene ungkreaturer på sommergræsning i stedet for. Redningsstationen på Skallingen blev indviet i 1877 som en bistation under Blåvand, men med særskilt mandskab, og den blev nedlagt i 1944 givetvis på grund af tyskernes udlagte miner. Redningsstationen har i en årrække været anvendt som bolig for hyrden på Skallingen, men er de sidste år blevet brugt som offentligt udstillings- og madpakkehus.

Afgrænsning

Halvøen Skallingen med redningsstationen.

Mål / Sårbarhed

Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet på Skallingen, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

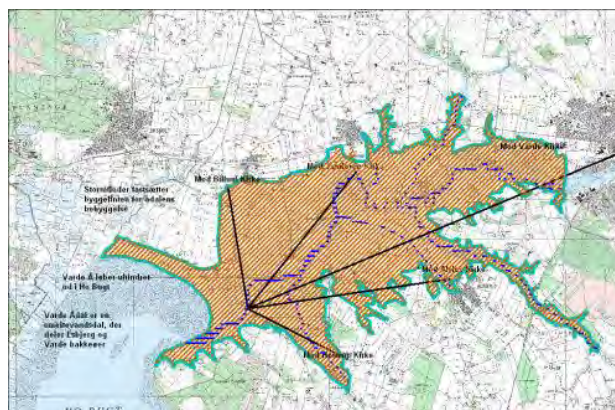
Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Arbejdsrapport. Vadehavet Kulturarvsatlas. Oversigt over kortlægningsemner. August 2006)

7.1 Varde Ådal

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter ådalen med kirkerne og rækken af gårde og bygninger, der ligger på kanten af ådalen langs højdekote 5.0. Afgrænsningen følger i princippet 5 m-koten.

Bevaringsværdier

De brede enge langs Varde Å strækker sig fra udløbet i vest ind mod Varde, hvor engarealerne helt ned til åen er bebyggede. På begge sider af ådalen ligger landsbyerne tæt med de yderstliggende og, formentlig, ældste gårde placeret langs 5-meter koten, hvor de er så tæt på åen som muligt, men i sikkerhed for de tilbagevendende oversvømmelser.

Det er rækken af bygninger, og ikke det enkelte hus, der er væsentlig i denne sammenhæng, som afgrænsning af den åbne, ubebyggede ådal. Mest markant er dette på nordsiden ved Janderup og Billum samt ved Kjelst, hvor den karakteristiske bebyggelse fortsættes ud mod Ho Bugt. Mod syd ligger landsbyerne Alslev, Vibæk, Hostrup, Kokspang og Kravnsø, der har samme karakteristiske træk, dog orienteret mere mod de tilløbende vandløb, Alslev Å, Hostrup Bæk og Kokspang Bæk end mod selve Varde Å.

Også Sct. Jacobi Kirke i Varde samt landsbykirkerne i Billum, Janderup, Alslev og Hostrup er tydelige pejlemærker langs Ådalen.

Bebyggelsen består af klynger af gårde på overgangen mellem eng og agerland, som danner tilsammen et bånd, der følger den samme terrænkote. Fælles adgangsveje til marskengene, der er opdelt i smalle indgrøftede parceller eller fenner. Janderup Holm, tidligere ø i Janderup-Billum enge, med

Mål/sårbarhed

Hvis ådalen skal beholde sin åbne karakter, skal bebyggelsen holdes over kote 5.0, og byggeri, der skiller sig ud fra de eksisterende gårde og huse, f.eks. iøjnefaldende eller højt erhvervs- eller boligbyggeri, skal undgås i engens nærhed.

En ukritisk tilplantning vil også virke ødelæggende for ådalen og må undgås, ligesom det bør overvejes at åbne sigtelinjerne til kirkerne. Fra Tarpbagebroen er der udsyn til fem kirker: Billum, Janderup, Varde, Alslev og Hostrup. Imidlertid er udsynet til Alslev Kirke nu hindret af træer, ligesom Hostrup Kirke også snart forsvinder mellem trækroneerne.

Den meget karakteristiske bebyggelsesstruktur bør bevares. Områderne er meget sårbare over for ny bebyggelse, anlæg, tilplantning mv., der kan sløre den klare grænse mellem engene og bebyggelsen på højderyggen eller visuelt opdele de store, sammenhængende engstrøg. Man bør specielt undgå bebyggelse og beplantning, der kan hindre det frie udsyn til og fra kirkerne, men også de åbne kig mellem bebyggelsesklyngerne ud over marskengene, Ho Bugt og Varde Ådal bør bevares. Derudover kan områderne være truet af yderligere nedlæggelse af landbrugsbedrifter, ændrede driftsformer i marskengene og afvanding, der

talrige oldtidsfund. Janderup med kirke, færgekro og spor af gammel ladeplads. Billum med kirke, forsamlingshus og skole på det højere liggende terræn adskilt fra selve byen. Begge kirker er meget markant placeret i landskabet. En ny udstykning syd for kirken i Billum hindrer dog delvist det frie udsyn til og fra kirken. I Hyllerslev er der enkelte gårde af høj bevaringsværdi. Elkærhøj voldsted.	kan sløre inddelingen og dermed tidligere tiders indviklede ejendomsforhold. Kulturmiljøet har regional betydning. <i>(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas)</i>
---	---

7.2 Engene vest for Varde by med voldsted til Vardehus

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter ådalen vest for Varde, med engstrøgene helt ind til Torvegadebroen.

Bevaringsværdier

Varde Ådal strækker sig som en grøn kile fra vest mellem byens nyere kvarterer helt ind til Torvegadebroen, der krydser åen lige syd for Torvet. De store engstrøg, helt ind til bykernen er et unikt træk og vidner om byens nære sammenhæng med og afhængighed af engarealerne. Set fra broen ligger Slotsbanken – voldstedet med den omgivne, vandfyldte grav, der står i forbindelse med åen – mod syd i engene tæt på byen. De åbne enge langs åen bliver sammen med de lavtliggende af byens huse fra tid til anden oversvømmet i forbindelse med stormflod.

Mål/sårbarhed

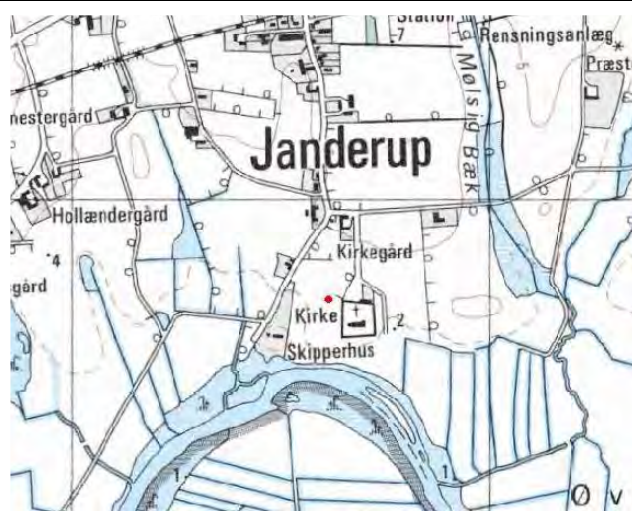
Områderne er meget sårbare over for ny bebyggelse, anlæg, mv., der kan sløre den klare grænse mellem engene og bebyggelsen i byen eller visuelt opdele de store sammenhængende engstrøg. En ukritisk tilplantning vil virke ødelæggende for ådalen og bør undgås.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas, Ribe Amts Regionplan 2016)

8.1 Janderup Kirkeby

Afgrænsning

Åen danner afgrænsningen mod syd. Den vestlige grænse går fra åen langs ladepladsens vestre samt nordre skel og følger vejen til Åkirkevej 40. Stik øst herfra til kirkens parkeringsplads samt øst om kirkegården og direkte mod syd til åen.

Bærende bevaringsværdier

Det eksisterende naboskab mellem kirke, kro/færgegård og ladeplads giver et godt indtryk af de centrale elementer i landsbyen Janderup, indtil byens centrum ved jernbanens anlæggelse i 1903 blev flyttet mod nord, op omkring stationen. Bygningernes beliggenhed og den naturskabte ladeplads, der til en vis grad vedvarende har været i brug, udgør en enhed, som sammen med de åbne engarealer viser et forhold, der formentlig har eksisteret siden middelalderen. Disse forhold er de bærende i dette kulturmiljø.

Sammenhæng med:

Købstaden Varde havde en række ladepladser. Janderup var den nærmeste, men også Kjelst og Hjerting fungerede som ladepladser i Vadehavet, hvorimod Sønderside og Vesterside var orienteret mod Vesterhavet.

Bevaringstilstand:

Janderup kirke er nyistandsat. Kroen er i god stand, men noget forandret. Ladepladsen er relativt nyindrettet som rekreativt område og teltplads, hvilket bevarer pladsens åbne karakter mod åen. Derimod lukker den lægivende beplantning om pladsen for det åbne udsyn mod vest. Å og engarealer ligger tilsyneladende, som de har gjort i århundreder,

Mål/sårbarhed

Kirken og ladepladsen holdes af det offentlige. Ladepladsen bør, som nu, slås løbende, så der er åben adgang til åen. Kro/færgegård vil fortsætte med at ændre sig, så de opfylder betingelserne for moderne boliger. Yderligere byggeri og tilplantning bør undgås i områdets nærhed, og den eksisterende beplantning bør tages op til vurdering og reduceres eller helt fjernes af hensyn til det frie udsyn. Tages disse ting ikke til overvejelse, mister området sin karakter.

I området omkring kirken og ladepladsen bør yderligere byggeri og tilplantning helt undgås, og den eksisterende beplantning bør tages op til vurdering og reduceres eller fjernes af hensyn til det frie udsyn. Ladepladsen bør som nu slås løbende, så der er åben adgang til åen.

Kulturmiljøet har regional betydning.

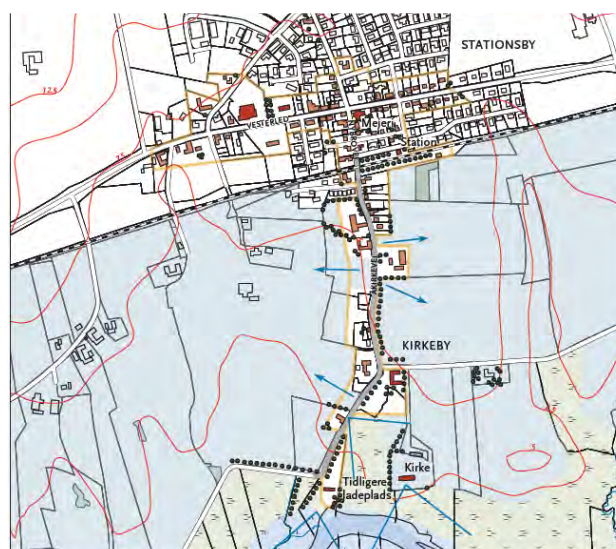
(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas, Kommuneatlas Varde)

men en del sammenhængende beplantning af ret høje træer er ved at ændre stedets karakter.	
--	--

8.2 Janderup Stationsby

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter Janderup Stationsby.

Bevaringsværdier

Janderup består af to dele, henholdsvis den gamle Kirkeby, der strækker sig langs den nord-sydgående Åkirkevej helt ned til Varde Å, og stationsbyen, der ligger på det højere liggende terræn nord for ådalen.

Det karakteristiske ved stationsbyen er banen, stationen med tilhørende pakhús og det helt lige øst-vestgående vejforløb, som hovedgaden Vesterled har igennem byen. Byen rummer desuden typiske institutioner fra andelstiden som mejeri, brugs og kro. Arkitekturen i stationsbyen er typisk stationsbystil: Villaer med pudsede facader og villaer opført i Bedre Byggeskik.

Stationsbyen er en større bebyggelse, der først har nydt godt af jernbanen, siden har den vendt sig mod trafikken og turisterne på landevejen. Byen har plejehjem, brugs, kro og et nedlagt mejeri. I øvrigt tæller bebyggelsen enkelte gårde, men præges især af enkelthuse på række langs vejene. Nær stationen ligger de ældre huse, der er præget af byggestilarter fra begyndelsen af århundredet. Omkring banelinjen og den fine, lille station med tilhørende pakhús er der et fint miljø.

Mål/sårbarhed

Stationsbyen er sårbar over for forandringer i byernes struktur, eksempelvis ændringer af Åkirkevejs profil og forløb. Bebyggelserne er sårbare over for andre materialevalg end de oprindelige.

De smukke kig mellem bygningerne og beplantningerne fra Åkirkevej ud over markerne, engene, ned til kirken og ud over den store marsk, er væsentlige som en del af Janderups identitet. Ændringer i beplantningerne ved fældninger af læhegn eller fældning af markante træer langs Åkirkevej vil forringe helhedsindtrykket. Området omkring Åkirkevej er sårbart over for nye boliger såvel som større produktionsbygninger mellem de gamle gårde.

Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas, Kommuneatlas Varde)

9. Billum

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter de bevaringsværdige sammenhænge, der er vist i Kommuneatlas.

Bevaringsværdier

Billum består af en klart adskilt kirkeby og stationsby med station, brugs, kro (stærkt ombygget), missionshus, enkelte gårde og karakteristiske stationsbyhuse. De to byer ligger dog klart adskilt og opleves som to selvstændige bebyggelser. Som type er Billum stationsby identisk med nabobyen Janderup. Jernbanen og landevejen har formet bebyggelsen. Foruden privatbanestationen er her en brugs, en stærkt ombygget ældre kro og et missionshus. Byen rummer enkelte gårde, flere karakteristiske 'stationsbyhuse', og mod syd et større parcelhusområde.

Billum kirke er fra senromansk tid, og sognet blev nævnt første gang i 1324. Kirken ligger højt over Varde Ådal med de brede Billum og Tarp enge i et udpræget landbrugsområde. Kirkens orientering afviger noget til syd, og det skulle efter sigende skyldes, at den var et vartegn i forbindelse med indsejlingen til Varde Å. Billum kirke ligger 17 m over havet på en udløber af Varde bakkeø, der mod øst og syd falder ned mod Varde Å, og som fire km fra kirken munder ud i Ho Bugt. Den ligger en halv km fra landsbyen sammen med lidt spredt bebyggelse i det åbne land, men med en ny udstykning mod sydøst. Billum Kirke er en

Mål/sårbarhed

Både kirkebyen og stationsbyen er sårbare over for forandringer i byernes struktur. Bebyggelserne er sårbare over for andre materialevalg end de oprindelige.

I området omkring kirken bør den eksisterende beplantning vurderes og reduceres eller fjernes af hensyn til det frie udsyn. Det er især vigtigt, at området nord for kirken holdes åbent, da det blandt andet er herfra, kirken markerer sig bedst.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

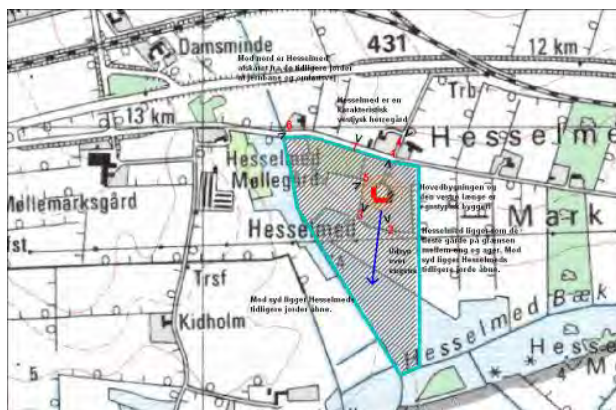
(Kilde: Varde Museums registrering fra 1999, Kommuneatlas Varde, Registrering af kirkeomgivelser i Ribe Amt og Vadehavet Kulturarvsatlas)

markant bygning, som dominerer omgivelserne, men det kræver, at området holdes åbent, også når man ser op mod kirken fra syd.	
---	--

10. Hesselmed

Afgrænsning

Lillebæk er den vestlige afgrænsning op til vejen, der går nord om Hesselmed og udgør den nordlige grænse. Mod syd danner bækken en gaffel, hvis østre ben, Hesselmed Bæk er afgrænsningen mod syd. Den østre grænse følger gårdens matrikelskel ned til bækken.

Bærende bevaringsværdier

De bærende bevaringsværdier udgøres af de bevarede bygninger og voldanlægget samt stedets karakteristiske beliggenhed og autenticitet. Med udsynet over engarealerne mod syd kan man stadig fornemme stedets karakter og de gode naturskabte betingelser, der har ligget til grund for, at hovedgården blev opført netop her.

Sammenhæng med:

Den vestjyske herregårdstype kendes blandt andet også fra Søvigård og Hennegård, der begge oprindeligt har orienteret sig mod Vesterhavet i modsætning til Hesselmed, der orienterer sig til Ho Bugt og Vadehavet.

Bevaringstilstand:

Gårdens bygninger trænger til istandsættelse, og der er udarbejdet planer for dens tilbageførelse, som blandt andet omfatter en nybygning i tillempet stil i stedet for kalksandstensbygningen. Voldanlægget, som er fredet efter Naturfredningsloven fra 1937, er bevokset med træer, men forekommer stort set intakt. Beplantningen af haven begrænser i dag udsigten over engen, men et par meget gamle træer på gårdspladsen og i indkørselen fra nord kan muligvis bevares. Mod nord er hovedgårdens jord afskåret af både jernbane og moderne vejanlæg.

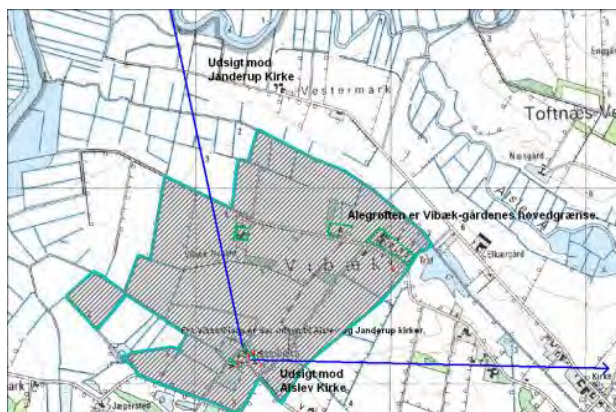
Mål/sårbarhed

Hovedbygningen, der er fredet, bør sættes i stand inden for overskuelig fremtid. Beplantningen bør tilpasses, så udsigten over engene genetableres, og voldanlægget bør ryddes for beplantning. Moderne byggeri, der afviger fra hovedgårdens arkitektur, bør, ligesom udstykning, undgås.

11. Visselbjerg

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter Visselbjerg Hovedgård og den udstykkede landsby Vibæk. Afgrænsningen er vist med blå streg på kortet til højre.

Bevaringsværdier

Visselbjergs jorder ligger med de udstykkede Vibæk-gårde og et frit udsyn over engene på hver side af Varde Å. Voldstedet markerer stadig hovedgården, som den lå, da bøndergodset blev stykket fra i 1771, ligesom de henholdsvis spredte gårde og de tætliggende gårde i Vibæk, der dengang blev selvstændige, har ligget nogenlunde uændret i landskabet gennem mere end 200 år.

Af hovedgården er kun voldanlægget bevaret med grave på de tre sider mod vest, syd og øst. Voldanlægget er tørt og bevokset med træer og krat som afgrænsning af haven til den nuværende gård. Fra Visselbjerg blev seks gårde udstykket og blev til bebyggelsen Vibæk.

Den indbyrdes sammenhæng mellem disse relativt uforandrede elementer er det væsentlige ved kulturmiljøet.

Mål / sårbarhed

Haveanlæg og anden træplantning bør begrænses for at beholde områdets åbne karakter, ligesom udstykning og vej anlæg bør undgås.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas)

12. Varde middelalderbyplan

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter indfaldsvejene og det middelalderlige vejnet.

Bevaringsværdier

Adskillige veje nordfra - fra Nymindegab (Ringkøbing), Holstebro, Viborg og Vejle - fører mod Varde for at passere Varde Å over Varde Bro, og de fortsætter som én vej sydpå mod Ribe - dog med en afstikker mod sydvest til Hjerting. Frem til midten af 1800-tallet førte vejene frem til byens porte, og gaderne inde i byen har tilpasset sig byens struktur siden middelalderen med de afgrænsende volde.

Systemet af veje, der i århundreder har strålet ind mod Varde er sammen med den centrale bydels middelalderlige gadenet intakt, selv om byens bygninger stort set alle brændte i enten 1797 eller 1821. Det er vejnettets stort set uforstyrrede struktur, der i denne sammenhæng er det centrale og bevaringsværdige.

Acciseboden, der lå ved Østerport er bevaret, dog i ombygget skikkelse. Accisen, som var en afgift, der fra senmiddelalderen til 1852 var pålagt visse varer, blev opkrævet ved acciseboderne, der lå ved købstædernes porte. Toldkammeret ved Varde Bro er også bevaret.

Mål/sårbarhed

Gadegennembrud, omlægning og sløjfning af gader og indfaldsveje bør undgås.

Der er udarbejdet en bevarende lokalplan for Varde bymidte.

Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas)

13. Arnbjerg

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter det centralt beliggende parkområde anlagt i midten af 1800-tallet med høje bøgetræer, store plæner og vekslende haveanlæg. Afgrænsningen er vist med brun skravering på kortet til højre.

Bevaringsværdier

På malerier og ældre billeder fra 1800-tallet, hvor Varde ses over åen fra syd, fremtræder området med Arnbjerg øst for byen som træklædt. De høje bøgetræer er stadig det mest fremherskende træk for parken, selv om den lavere del ned mod åen er præget af anden beplantning.

Arnbjerg blev kendt i trediveårskrigen, da Wallensteins soldater anlagde en skanse på bakken øst for Varde, hvorfra de med deres skyts kunne beherske byen. Skansen kan ses på kortet i Resens Atlas fra ca. 1660. Arnbjerg Pavillonen blev opført i 1899, fordi byrådet i Varde ville forsøge at undgå, at vardenserne tog til Esbjerg for at more sig.

Mindelunden, der afgrænser Arnbjerg mod øst, blev indrettet efter anden verdenskrig med Anker Hoffmanns monument for frihedskampen. Her er også mindsten for de syv vardensiske modstandsfolk, der mistede livet under krigen. Friluftsscenen blev bygget i 1947 og bruges nu hvert år af teatergruppen 7-Kanten til deres sommerspil samt til den årlige Open Air rockkoncert.

Da Arnbjerg lå frit mod øst uden for byen, har det med sine 13 m rejst sig højt mod nord i forhold til den nærliggende Varde Å. I dag ligger parken som en grøn oase midt i byen og skråner fra det høje punkt mod øst og syd ned mod åen. Parken er opdelt med store plæner,

Arnbjerg Pavillonen er tegnet af arkitekt E. Fleischer fra Århus og opført i 1899 med Varde kommune som bygherre. Der er i tidens løb foretaget flere om- og tilbygninger, bl.a. en stor mødesal i 1914 og en værelseslænge mod øst i 1989, hvor stedet blev til Hotel Arnbjerg.

Mål/sårbarhed

Der bør ikke gives tilladelse til byggeri eller lignende i Arnbjergparken. Parken bør vedligeholdes, så der veksles mellem folkeparksanlæg og mere lukkede havemiljøer. Det er også væsentligt, at hele området fortsætter med at være tilgængeligt for alle.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Vadehavet Kulturarvsatlas)

hvor byens befolkning kan sidde eller ligge og nyde solen, samt skyggefulde stier og flere mindre afsnit, der er tematisk inddelte med afstemt beplantning. Pavillonen, der i dag er en del af Hotel Arnbjerg, ligger sammen med friluftsscenen i den høje del mod nordvest, og Mindelunden afgrænser parken mod øst. Sydøst for parken ned mod åen ligger Varde Miniby.	
---	--

14. Varde Hospital

Bevaringsværdier

Hospitalet ligger i dag på samme grund, som den oprindelige bygning blev opført på i 1520. Dengang lå bebyggelsen ud til det åbne land, og i dag er Hospitalet et byhus midt i byen.

Varde Hospital er oprettet før reformationen i 1520 af en borger i byen, Marquard Nielsen, kaldet "den rige". Hospitalet var ikke et sygehus i vore dages forstand, men en stiftelse for gamle og svagelige mennesker uden egne midler. Hospitalet blev administreret af kirken og byens råd. Bygningen har været brændt flere gange, sidst i 1821, det nuværende hus er fra 1824.

På det ældste kort over Varde i Resens Atlas fra ca. 1660 ses Hospitalet måske endda som en tofløjet bygning længst mod vest i det, der dengang hed Hospitalsgade, den nuværende Vestergade. Fra Hospitalet, byens vestligste bygning, har man kunnet se ud over bymarken og det tilgrænsende hedelandskab samt følge ådalens linjer mod vest.

Hospitalsbygningen fra 1824 er et længehus med facaden rytmisk opdelt i fag. Det er opført i røde mursten med grundmur og kun i én etage i modsætning til den bygning, der ses på kortet i Resens Atlas, som havde to etager. I 1937 blev bygningen restaureret og ombygget, så den kom til at indeholde fem toværelses lejligheder med køkken og WC til hver og bad i kælderens.

Mål/sårbarhed

Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet ved Varde Hospital, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Arbejdsrapport. Vadehavet Kulturarvsatlas. Oversigt over kortlægningsemner. August 2006)

15. Vejers Strand

Afgrænsning

Mod nord begynder afgrænsningen, hvor Nordvej drejer mod øst og følger stien, der drejer mod vest og peger på en gennemgang mellem klitterne til stranden. Østgrænsen dannes af rækken af sommerhuse og grunde langs Nordvejs østside, følger Vejers Havvej og fortsætter langs rækken af sommerhuse og grunde ved Sydvejs østside. Den sydlige afgrænsning markeres af Sydvejs udmundning i Vejers Sydstrand og følger stien, der går mod vest fra Vejers Sydstrand til stranden. Havet er grænsen mod vest.

Bærende bevaringsværdier

Sommerhusbebyggelse (1920-1930) i de yderste klitrækker med udsigt over Vesterhavet samt Strandhotellet og Hotel Klithjem, der begge har eksisteret siden feriestedets begyndelse. Husene omkring og vest for Nordvej ligger i et nærmest selvgroet system, hvor det stadigvæk er muligt at passere klitterne ned til stranden. Ved Sydvej ligger husene langs vejens østside, mens området vest for vejen er åbent.

Sommerhusene ligger i det åbne klitlandskab – ofte på toppen af en klit med udsigt over havet. Grundene er ikke indhegnede, og der er frit udsyn og passage over klitterne til havet.

Sammenhæng med

De øvrige badesteder langs den danske vestkyst.

Bevaringstilstand

Selv om der stadig findes enkelte markante sommerhuse fra 1900-tallets første årtier, samt Strandhotellet og Hotel Klithjem, som begge har eksisteret på stedet siden feriestedets begyndelse, er det ikke bygningerne som sådan, der er det bevaringsværdige i dette kulturmiljø.

Det bevarende er hotellernes centrale placering ved bygaden og havet samt sommerhusenes beliggenhed ved Nordvej. Sommerhusene er som et stort puslespil, hvor grundene med huse er som brikker, der hver især forsøger at få den optimale placering, gerne på toppen af en klit med udsigt over

Mål/Sårbarhed

Bygningskoncentrationer på enkelte større grunde som bankens sommerhuse (nu Nordvej 39) og ferielejlighederne (nu Nordvej 11) ved Snerlevej bør undgås, ligesom store sommerhuse på mindre grunde og poolhuse bør anbringes andre steder. Nybyggeri skal opføres, hvor det gamle hus lå, og må, for at begrænse størrelsen, ikke indeholde flere sengepladser end det foregående hus. Området vest for Sydvej bør ikke bebygges yderligere. Ved ombygning eller renovering af Strandhotellet og Klithjem skal bebyggelsen holde sig inden for de samme rammer i areal og høje, selv om arkitekturen ændres. Beplantningen i hele kulturmiljøet skal være jordnær, og egnsfremmede planter bør undgås. Indtrykket af familiesommerhuse med begrænset udlejning og den frie adgang til stranden ønskes bevaret så man undgår yderligere hotel-, feriehus- eller lejlighedsanlæg inden for kulturmiljøet.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2010)

havet – et fænomen der gentages langs Sydvej, hvor det er muligt. Kun på steder med høj bygningskoncentration forsvinder denne frie fornemmelse, men mange steder findes den stadigvæk.	
---	--

16.1 Henne Kirkeby

Afgrænsning

Mod syd afgrænses kulturmiljøet af Filsø og Henne Mølleå. Blåbjergvej og dennes forlængelse ned mod Filsø udgør den østlige grænse. Mod vest går grænsen langs Hennegårds vestlige tilkørselsvej fra Strandvejen og sydpå langs forlængelsen af vejen mod Henne Mølleå samt nord om Hennegård.

Bærende bevaringsværdier

Den vestjyske herregård, Hennegård, er opført på nordsiden af Filsø. Herregården ligger vest for Henne Kirkeby, hvor kirken og præstegården er placeret henholdsvis vest og øst i byen, og hvor gårdene, kroen og skolen ligger centralt placeret på række langs bygaden (Kirkebyvej). Hennegård og bebyggelsen langs bygaden i Henne Kirkeby lå efter gamle kort på overgangen mellem engen ned mod Filsø og den højereliggende agerjord. Et forhold der i store træk er uændret frem til i dag trods afvandingen af søen med indvundne, bredere landbrugs- og engarealer til følge. Flere af gårdene er ændrede efter tidens smag, men tilsammen giver de stadigvæk et fint indtryk af tidligere tiders landbystruktur.

Sammenhæng med

Byen er enestående for området med sin beliggenhed ved nordsiden af Filsø, der tidligere var Danmarks næststørste sø.

Bevaringstilstand

Bebyggelsesstrukturen, hvor herregården med rester efter den tidligere voldgrav, kirken og gårdene ligger på række langs nordsiden af bygaden (Kirkebyvej), er stort set intakt. Hovedparten af bygningerne er stadig tilpasset den oprindelige byggestil, mens andre fremtræder som moderne familieboliger. Skolen har, som den eneste bygning og trods flere placeringer, altid ligget syd for vejen, mens et bolig-/erhvervsbyggeri syd for bygaden og en bolig syd for den relativt nye amtsvej (Strandvejen) er af nyere dato.

Mål/sårbarhed

Der bør ikke gives tilladelse til yderligere bebyggelse på arealerne syd for den gamle bygade (Kirkebyvej) eller Strandvejen ned til Filsø. Højere plantevækst bør undgås eller fjernes, så det frie udsyn ned mod søen forbliver intakt, ligesom master og møller bør anbringes et andet sted. Eventuelt nyt byggeri eller ændringer i eksisterende byggeri skal tilpasses den lokale byggeskik, ligesom anlægsarbejder på hele arealet skal afpasses efter lokale traditioner.

Kort sagt: Det er de bebyggede strukturer og den traditionelle vestjyske byggeskik, der sammen med det frie udsyn mod Filsø skal fastholdes.

I sammenhæng med kulturmiljøet skal man være opmærksom på, at området omkring Henne Kirkeby er meget rigt på oldtidsminder.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2010)

16.2 Henne Strand

Afgrænsning

Vejforløbet: Strandvejen fra Sneppevej mod havet og gaffelbenet Klitvej frem til svinget vest for hotellet/kroen, hvor den fortsætter som en sti mod havet. Som lommer langs Strandvejen indlemmes nr. 427 / matr.nr. 1bu, nr. 448 / matr.nr.1aø og nr. 458 / matr.nr. 1dd samt som et løserevet element Rylevej 22 / matr.nr. 1iø.

Bærende bevaringsværdier
Det gaffelformede vejnet mod stranden var dannet frem mod 1930, da de første butikker og hotellet blev bygget ved Henne Strand, og stedet begyndte at få karakter af sommerhusområde. Enkelte af de oprindelige huse ligger stadig som bevaringsværdige elementer mellem de senere tilkomne bygninger, men det er vanskeligt at beskrive et kulturmiljø, der binder dem sammen. Vejstrukturen og de enkelte huse indeholder stadig væsentlige, genkendelige elementer fra de oprindelige huse. Kan man abstrahere fra de mange senere tilkomne bygninger, får man et fint indtryk af den oprindelige bebyggelse og dens spredte beliggenhed. Det ældste hus ligger stadig på en relativt stor strandgrund.

Sammenhæng med
De øvrige badesteder ved den jyske vestkyst.

Bevaringstilstand
Vejforløbet eksisterer og vedligeholdes, men parkeringspladsen bag kiosken mellem vejgaflens ben er ikke længere offentlig.

Vandrehjemmet, der stort set er uændret siden opførelsen, fremtræder velholdt, og det samme gælder sommerhuset på Rylevej, hvor strandtunet stadig dækker hele grunden. De to butikker virker også velholdte, selv om de indgår i større komplekser og er iklædt moderne butiksfacader.

Mål/sårbarhed

Vej- og stiforløbet bør ikke ændres eller afspærres, og det ville være et plus, hvis parkeringspladsen igen kunne blive åben for alle.

Da det i øvrigt er de udpegede bygninger fra feriestedets begyndelse, som er det bevaringsværdige i dette kulturmiljø, er det vigtigt, at de løbende vedligeholdes, og at der ikke opføres bygninger, som slører deres tilstedeværelse, samt at strandtunet om huset på Rylevej ikke tilplantes.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2011)

16.3 Henne Mølleå

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter en bebyggelse i den nordvestlige del af Filsø Hede, umiddelbart syd for Henne Mølleå.

Bebyggelsen er karakteriseret ved placeringen omkring udløbet af Henne Mølleå samt placeringen i randen et langstrakt landskabsstrøg. Landskabsstrøget afgrænses mod vest af de hvide klitter langs stranden og den lyngklædte klithede mod øst.

Bebyggelsen består af et badehotel og fire sommerhuse.

Bevaringsværdier

Bærende bevaringsværdier

Filsø Hedes åbenhed er karakteristisk som kontrast til både det bebyggede sommerhusområde nord for Henne Mølleå, men også det tilplantede Kærgård Plantage mod syd. Det store hedelandskab har en stor variation af landskabselementer, terrænforhold og plantesamfund. Den nordlige del af Filsø Hede er karakteriseret med en række høje klitter, mens den centrale og østlige del er mere blandet bestående af klitter, flade områder og lavninger.

Bebyggelse:

Henne Mølleå Badehotel

Badhotellet er et funktionalistisk bygningsværk fra 1936, som er tegnet af arkitekt Poul Henningsen.

Bygningen er karakteristisk med sin stringente og enkle stil. Placeringen i terrænet, samt farveholdning på facader og vinduer søger at tilpasse bygningen til det omgivende klitlandskab.

Badhotellet har en høj arkitektonisk og kulturhistorisk værdi

Sommerhuse:

Sommerhusene ligger spredt og er opført i samme periode som badhotellet. Arkitektonisk fremstår de forskellige fra hinanden.

Det karakteristiske for bebyggelsen er at, det er småt og enkelt byggeri, med et traditionelt materialevalg og afdæmpede farver.

Mål/sårbarhed

Landskab:

Landskabet er særligt sårbart overfor påvirkninger, der ændrer på naturtilstanden og/eller bebyggelse, anlæg og beplantning, der kan reducere eller ændre landskabets åbenhed, karakter, variation og oplevelsesværdi.

Bebyggelse:

Henne Mølleå Badehotel er sårbart overfor væsentlige ændringer, der ikke er i overensstemmelse med bygningens oprindelige arkitektur.

Sommerhusene er særligt sårbare over for om- og nybyggeri, ændringer på den ydre fremtræden eller tilplantninger, som slører den åbne bygningsstruktur.

Samlet set, er bebyggelsen i området sårbar overfor ændringer, der øger bygningens eksponering i landskabet og/eller forringer landskabets karakter

Kombinationen af ovenstående medfører, at sommerhusene ikke søger at dominere det helt særlige landskab, de ligger i. Bortset fra vinduer svarer byggematerialer og fremtræden til perioden, hvor de er opført. Karakteristisk for al bebyggelse i området er, at den er tilpasset omgivelserne enten med sin placering og/eller ydre fremtræden. Sammenhæng <u>Landskab:</u> Filsø Hede, i sammengæng med Filsø, rummer flere forskellige naturtyper, hvorfor området indeholder en meget stor artsrigdom af planter og dyr. Derfor har Filsø Hede som naturområde meget stor betydning både på lokalt, nationalt og europæisk plan. <u>Bebyggelse:</u> Henne Mølleå Badehotel er et fint eksempel på Poul Henningsens stil som arkitekt 1930'erne. Flere af de bygninger, som Poul Henningsen har tegnet, repræsenterer et oprør mod traditioner, konventioner og pænhed. Bygningerne blev udført i uforfinede og simple byggematerialer, som var industrielt produceret og med et enkelt udtryk, som var kendetegnende for funktionalismen. Som et levn fra en ferieindustri for de velhavende fra det østlige Danmark og især hovedstaden, har både badehotellet og sommerhusene på lokalt og nationalt plan en stor fortællerværdi i forhold til mellemkrigstidens turisme. Bevaringstilstand <u>Landskab:</u> Filsø Hede er fredet og omfattet af Natura2000. Området rummer værdifuld natur og eksisterende økologiske forbindelser. <u>Bebyggelse:</u> På Henne Mølleå Badehotel er der foretaget en del ændringer, som afviger fra bygningens oprindelige udtryk. Bygningen stod oprindeligt	
--	--

i blank mur, og der er tilføjet en værelsesfløj 1988 Sommerhusene: På sommerhusene Hennemølleåvej 12 og 22 er der foretaget en del væsentlige ændringer, der afviger fra bygningernes oprindelige udtryk. Bl.a. udskiftning af tagmateriale og vinduer. Sommerhusene Hennemølleåvej 5 og 7 er rimeligt velbevarede og fint vedligeholdt. Der er foretaget mindre ændringer, men husene fremstår rimeligt originale.	
---	--

17. Filsø

Bevaringsværdier

Tidligere afvandet søområde. Den første afvanding fra 1848 bestod i nedlæggelse af stemmeværket ved Henne Mølle samt udretning og uddybning af Henne Mølleå. I 1912 blev der anlagt en afvandingskanal langs syd- og vestsiden af dyndengene, og arealet inden for kanalen blev inddiget og grøftet. Op gennem 1930'erne og 1940'erne skete der en egentlig dræning, og der blev bygget en ny, eldrevet pumpestation. Det afvandede søområde havde et areal på ca. 1.200 ha. Tilbage af den oprindelige sø er ca. 80 ha i det nordøstlige hjørne (Filsø) og ca. 27 ha ved det sydvestlige indløb (Søvigsund).

Ved Filsø er der en avlsgård med stuehus, hestestalde og folkeværelser fra 1941. Midt på det tidligere afvandede areal lå en stor kornlade fra 1940'erne.

Af i alt 2.300 ha genskabtes der i 2012 en ny sø på 915 ha og sammen med Fidde sø og Søvigsund er det nye søareal på 1030 ha. Det skete blandt andet ved at lukke for tre pumpestationer. Den nye sø består reelt af tre søer; Mellem- og Søndersø, der er adskilt af en dæmning, samt Fidde sø.

Kulturmiljøet har regional betydning. (Kilde: "Regionplan 2016", Varde Museums registrering fra 1999, Aksel Olesen: Mit liv, 1988)

Mål/sårbarhed

Anlægget med afvandingskanaler, grøfter og pumpehuse er med til at fortælle historien om, hvordan landbruget i slutningen af 1800-tallet var i stand til at øge produktionen ved at inddrage nye arealer til dyrkning.

Filsø er i dag et meget værdifuldt naturområde med et rigt fugleliv og indgår i Naturpark Vesterhavet.

18. Nymindegab

Afgrænsning

Gødelkanalen udgør den nordligste afgrænsning og Houstrup Strandvej den sydlige. Den vestlige grænse følger havet fra Houstrup Strandvej til Vesterhavsvej og derefter Regionalgrænsen op til Gødelkanalen. Den østlige grænse følger randbebyggelsen på brinken mod Nymindestrømmen nord for Vesterhavsvej. Syd for Vesterhavsvej er bebyggelsen og arealet på begge sider af Redningsvej omfattet indtil Nymindegab Plantages vestgrænse.

Bærende bevaringsværdier
Tidligere sejlads på og regulering af Nymindestrømmen – Ringkøbing Fjords naturlige udløb – med de dertil forbundne anlæg og bygninger samt den efterfølgende anvendelse som fritidsboliger.

De eksisterende vidnesbyrd om den sydgående vandring af udløbet fra Ringkøbing Fjord og de dermed forbundne menneskeskabte landskabsændringer samt randbebyggelsen på brinken langs Nymindestrømmen og den dertil knyttede historie om anvendelsen til forskellige tider.

Bevaringsværdier
Nyminde, Tipper, Klithane og Høge fiskerlejer med tomter efter fiskerboder.

Gødel Kanal og pumpestation (afvander de lavtliggende engarealer). Nymindestrøm (Ringkøbing Fjords gamle udløb). Nyminde Klitplantage fra 1890.

Nymindegab med ombyggede fiskerhuse og tidlige sommerhuse (husrækken på brinken mod syd), kro, redningsstation og anløbsbro, hvor færger og fiskerbåde lå, inden dæmningen blev bygget.

Sammenhæng med De øvrige lukkede fjorde langs vestkysten.

Bevaringstilstand

Landskabet forandrer sig vedvarende, og de menneskeskabte indgreb, der ikke bliver vedligeholdt, forsvinder eller udviskes med tiden, men en del af bebyggelsen, der var knyttet til fiskeri og sejlads, findes stadig bevaret blandt de velholdte huse langs Redningsvej, hvorimod bebyggelsen på brinken nord for Vesterhavsvej gennemgående er af nyere dato, men også i god stand.

Mål/sårbarhed

Området er beskyttet af fredningsbestemmelser og lokalplan 116 (Område til bolig- og sommerhusformål i Nymindegab).

Den karakteristiske bebyggelse i området er sårbar over for om- og nybyggeri samt tilplantning, der kan sløre strukturen.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde Varde Museums registrering fra 2010)

19. Lønne Stak, Lønne, Kragelund og Vesterlund

Afgrænsning

Kulturmiljøet afgrænses mod øst af Lønne Bæk, mod vest af banelinjen mellem Nr. Nebel og Nymindegab, mod nord af Gødel Kanal og mod syd af punktet, hvor Lønne Bæk skærer Vesterhavsvej. Vesterlund afgrænses desuden af det udlagte militære område akkurat vest for Vesterlundvej.

Bærende bevaringsværdier

Det er ikke de enkelte bygninger, men den samlede bebyggelse orienteret mod Lønne Bæk og klitlandskabet, som er placeret langs Vesterhavsvej og Vesterlundvej – med adgang til Nymindegab – der er væsentlig i denne sammenhæng. Væsentligst er de udstrakte engarealer i kontrast til de – nu tilplantede – men tidligere altødelæggende klitter samt nærheden til havet.

Lønne Stak fremtræder med kirken, bygget i 1904, og de omgivende bygninger – liggende i en halvcirkel øst for kirken – som et centrum for de fire nævnte lokaliteter i Lønne Sogn. (Bygninger: skoler, forsamlingshus, købmandsforretning, smedje og brugsforening). I dag er hovedparten af disse bygninger en del af turistbranchen. Hundrede meter fra den nye kirke lå den gamle Lønne Kirke, der i dag kun er markeret som en forhøjning på den gamle kirkegård. Lige syd for den gamle kirke ligger den gamle skole fra omkring 1890.

Lønne og Kragelund - Spredt gård- og husbebyggelsesstruktur med Lønne Centralskole bygget 1957 (senere Lønne Højskole). Centralskolen afløste skolen i Lønne Stak og Lønne Klint Skole i Vesterlund (på hjørnet af Vesterhavsvej og Vesterlundvej).

Vesterlund - Spredt gårdbebyggelse fra 1800-tallet samt bebyggelse fra 1950'erne. Sydligst i Vesterlund ligger den gamle Lønne Klint Skole og 100 meter nord herfor søndagsskole/missionshus.

Tilbagetrukket fra Vesterlundvej ligger nogle gårde orienteret mod Lønne Bæk. Den nyere bebyggelse langs Vesterlundvej er bygget i

Sammenhæng med

Øvrige områder langs den jyske vestkyst, hvis udvikling er styret og formet af sandflugt, og som orienterer sig mod både engarealer, klitlandskaber og havet.

Bevaringstilstand

Eng- og klitarealer fremstår særskilte og velholdte. Sea West samt udkanten af et sommerhusområde rækker akkurat ind i kulturmiljøet. Derudover ses kun enkelte nybyggerier indenfor kulturmiljøets afgrænsning.

Mål/sårbarhed

Området er meget sårbart over for ny bebyggelse, anlæg, tilplantning mv., der kan sløre den klare grænse mellem de lavtliggende enge og bebyggelsen på de højereliggende strøg. Man bør specielt undgå bebyggelse og beplantning, der kan hindre de åbne kig mellem bebyggelsesklyngerne ud over mærskengene.

Derudover kan landsbyerne være truet af yderligere nedlæggelse af landbrugsbedrifter, ændrede driftsformer i marsken og afvanding, der kan sløre inddelingen og dermed tidligere tiders udviklede ejendomsforhold.

Kulturmiljøet ligger i dag i udkanten af et stort sommerhusområde, og Sea West er placeret blot få hundrede meter øst for kulturmiljøet. En del af bygningerne omkring kirken i Lønne er i dag en del af turistbranchen. Ingen af bygningerne omkring kirken er deciderede bevaringsværdige, men det naturlige centrum, som kirken og de ovennævnte bygninger danner, bør man tilstræbe at tage hensyn til. Der bør ikke røres ved den gamle kirkegård og

forbindelse med opførelsen af Nymindegab-lejren under 2. Verdenskrig. Længere nordpå – mod Tipperne ligger Vesterlund Kro, som antagelig er opstået som kro i forbindelse med landmændenes trafik til de store engarealer på Værnengene. I tilknytning til kroen ligger tre stråtækte ejendomme fra 1880'erne og 1890'erne.	tomten af Lønne gamle kirke. Det anbefales, at man ikke ændrer ved eng og klitarealer, og at bebyggelsesmønsteret i de fire lokaliteter opretholdes. Kulturmiljøet har lokal betydning. <i>(Kilde: "Regionplan 2016" og Varde Museums registrering fra 2011)</i>
---	---

20. Lydum

Afgrænsning

Lydum består af et gadeforløb bestående af Lydumvej (øst-vest) og Åvej (nord-syd). De to veje løber sammen ved Lydum kirke. Mod syd afgrænses byen af Lydum å, mod nordøst af kirken, mod nordvest, hvor Lydumgårdvej skærer Lydumvej.

Bærende bevaringsværdier

Lydum har gennem århundreder været domineret af middelalderkirken, Lydum mølle ved Lydum å og den gamle hovedgård Lydumgård lidt sydvest for byen. Selve Lydum består af kun to-tre gadeforløb (hvoraf Lydumvej og Åvej er de centrale, mens der lidt bebyggelse på Mellemvejen). Det nuværende Lydum er som by eller flække ikke ældre end slutningen af 1800-tallet og er opstået i forbindelse med oprettelsen af byens andelsmejeri i 1885. Indtil da havde Lydum kirke, Lydumgård og Lydum mølle ligget ensomt i landskabet.

Middelalderkirken, der ligger i byens nordøstlige hjørne. Den gamle vandmølle, der ligger ved åen i byens sydøstlige hjørne. Lydumgård, der ligger lidt uden for selve hovedgaden i byens sydvestlige hjørne.

Sammenhæng med

Lydum opstod i forbindelse med andelsbevægelsen og fik i 1885 et andelsmejeri, der eksisterede frem til 1968. Lydums væsentligste vækstperiode lå i begyndelsen af det 20. århundrede og indtil omkring 1970'erne, hvor byen bl.a. nød godt af afvandringen fra landet. I 1955 havde Lydum 486 indbyggere. Dette tal var i 1992 faldet til 342 og 2002 til 330.

Bevaringstilstand

I de senere år er der imidlertid blevet investeret mange penge i bl.a. renovering af Lydum Mølle, som Real Dania-fonden har skudt penge i. Lydumgård har ligeledes gennemgået en renovering i de senere år – og begge bygninger fremstår i dag i god stand. Det samme gælder en række byhuse, der i de senere år er blevet renoveret.

Mål/sårbarhed

Det er først og fremmest Lydum vandmølle, Lydumgård og Lydum kirke, der vil være sårbare over for større anlægsprojekter i umiddelbar nærhed. Selve Lydum by er mindre sårbar over for forandringer, da det er en typisk bydannelse fra 1880'erne op til i dag, og som ikke i den forstand er unik.

Vandmøllen ejes i dag af en forening, der er i fuld gang med en restaurering af den gamle mølle. Dette arbejde er endnu ikke afsluttet, men møllen er naturligvis sårbar over ændringer eller reguleringer af Lydum å eller store anlægsarbejder i umiddelbar nærhed, der kan ødelægge stedets, åens og møllens herlighedsværdi.

Lydumgård er af mange omgange forandret i forhold til den middelalderlige gård, der engang var på stedet. Således er de gamle hovedbygninger for længst væk. De gamle voldgrave er fyldt op osv. Ikke desto mindre ligger der nu en bevaringsværdig hovedbygning fra 1888 foruden den nyrestaurerede nordlade. Spor af de

Lydum har været et lille bysamfund, der gennem de sidste 30-40 år har været præget af tilbagegang, således er der i dag, på nær en el-installatør, ikke længere noget forretningsliv i byen. Mejeriet, skolen, elektricitetsværket er lukket. Den generelle tilbagegang har også betydet, at Lydum har oplevet et vist forfald.	middelalderlige voldgrave kan endnu påvises på stedet. Kulturmiljøet har lokal betydning. <i>(Kilde: Varde Museums registrering fra 2011)</i>
--	--

21. Linding Vandmølle

Afgrænsning

Linding mølle ligger sydvest for Linding å ved Stokbæk bæk, hvor bækken skærer vejen Horne-Sig. Mølledammen ligger vest for denne vej, og ejendommens bygninger ligger øst for denne i en afstand af ca. 400m fra Stokbæk bæks udløb i Linding å.

Bærende bevaringsværdier

Linding mølle består af mølledammen, der ligger lige vest for møllerboligen og det gamle møllehus. Mellem mølledammen og bygningerne går Thorstrupvej. Anlægget er interessant af historiske og æstetiske grunde. Mølledammen blev fredet i 1953.

Mølledammen og den gamle møllerbolig fra 1882 er bygget sammen med det endnu ældre møllehus. Disse elementer udgør en helhed.

Sammenhæng med

Vandmøllerne spiller en afgørende rolle i den tidligste industri Danmark. Vandmøllerne har sat mange spor i det danske landskab, og Linding mølle er ingen undtagelse. Således har man kulturlandskabet omkring mølledammen, der på stedet er autentisk. Linding mølle har været en traditionel kornmølle med produktion af gryn- og mel, men i begyndelsen af det 20. årh. nedlagdes mølleriet, og i 1916 erstattedes det gamle møllehjul af en turbine til produktion af jævnstrøm.

Bevaringstilstand

Møllen har fungeret som elværk og siden som landbrug. Bygningen er løbende blevet tilpasset moderne behov, men i det ydre ser hovedbygningerne ud som for godt 100 år siden. Anlægget fremstår vedligeholdt.

Mål/sårbarhed

Mølledammen, der ligger lige vest for møllerboligen er meget autentisk og med stor herlighedsværdi. Mølledammen blev fredet i 1953. Den vil dog evt. komme i fare, hvis der anlægges store bygninger el.lign. i umiddelbar nærhed. Samtidig trænger stemmeværket til fornyelse, og der er i den forbindelse planlagt et fiskestryg (2013), en løsning, der forhåbentligt sikrer dammens fortsatte eksistens.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2012)

22. Frisvad Vandmølle	
Afgrænsning Kulturmiljøet omfatter ådalen om Frisvad Møllebæk og strækker sig fra Sommerlyst Plantage, hvor grøften til Frisvad Vandmølle begynder, til et stykke syd for møllen, hvor Armvangvej krydser møllebækken.	
Bærende bevaringsværdier Frisvad Mølle med de nuværende bygninger og den del af Frisvad Møllebæks ådal, der har været udnyttet af møllens ejere. Frisvad Mølle har eksisteret siden 1500-tallet og var i drift som mølle til 1939. Derefter blev opstemningsretten til møllebækken udnyttet, først til en sumpbæverfarm og siden til et dambrug. I ådalen omkring møllen er der stadig mange spor efter de tidligere aktiviteter, ligesom vejen stadig går på mølledæmningen foran mølledammen. Det nuværende stuehus, som blev bygget i 1916 i den stil, der karakteriseres som "Bedre Byggeskik", fremtræder i dag nyistandsat og udgør sammen med de senere udlænger et harmonisk anlæg. <i>(Kilde: Varde Museums registrering fra 2012)</i>	Sammenhæng med Frisvad Mølle er en af mange, der lå ved de mindre åer eller bække, der munder ud i Varde Å. Bevaringstilstand Møllebygningerne og den tilhørende have fremtræder velholdt ligesom området omkring mølledammen, mens arealerne, hvor dambruget tidligere lå, er ved at gro til. Mål/sårbarhed Ådalen bør ikke bebygges eller beplantes yderligere, og en nedskæring af beplantningen nord for dæmningen, hvor dambruget har været, kunne give en bedre fornemmelse for ådalens karakter og dens tidligere udnyttelse. Den nuværende vedligeholdelse omkring bygninger, have og mølledam bør fortsættes.

23. Alslev Vandmølle	
Afgrænsning Mod vest afgrænses miljøet af jernbanen Varde-Esbjerg, mod nord afgrænses miljøet af dambruget og fiskedammene. Den østlige og sydlige del af afgrænsningen følger Alslev å og svarer til den gamle mølledams udstrækning. Mod sydvest indbefatter miljøet adgangsvejen til Alslev mølle.	
Bærende bevaringsværdier Hovedtrækkene ved Alslev mølle er møllerboligen, der dog i dag fremstår stærkt forandret. Dertil kommer den gamle møllelade, der trods flere forandringer endnu er interessante i kraft af alder og størrelse. Stedet er knyttet til en indsnævring af Alslev ådal, der gjorde etablering af dæmning og mølledam mulig. Den gamle møllerbolig og den gamle møllelade er umiddelbart det eneste synlige spor af den gamle mølle. De gamle møllebygninger er for længst nedrevet, og med lidt besvær finder man det gamle vandløb, der i sin tid drev møllen. Mølledammen er synlig for kenderne af stedet, men er ellers groet helt til. En reetablering af mølledam og dæmning kan gøre stedet interessant i kulturhistorisk henseende. Sammenhæng med Alslev vandmølle har en århundrede lang historie, og som formentlig kan føres tilbage til middelalderen. Det vil sige, Alslev vandmølle repræsenterer et teknologisk skifte i middelalderen og hører til den tidligste industrialisering overhovedet. Indtil omkring 1900 fungerede møllen, som en lokal industrivirksomhed. Siden blev den, i lighed med andre vandmøller, omdannet til dambrug.	Bevaringstilstand Alslev mølles bevaringstilstand er ikke god. Møllerboligen er stærkt forandret. Ladebygningen trænger ligeledes til vedligeholdelse. Stedet bærer stærkt præg af, at det gennem det 20. årh. og helt indtil i dag har fungeret som en industrivirksomhed, men uden at nogen synes at have været opmærksom på stedets historie og smukke beliggenhed. Mål/sårbarhed Sporene efter den gamle vandmølle kan endnu påvises, men er i stærkt forfald. Stedets historie og tidligere funktion vil endnu kunne trækkes frem, hvis man ønskede det, men det kræver en indsats. Her tænkes på reetablering af mølledam og dæmningen samt istandsættelse af bygningerne. <i>(Kilde: Varde Museums registrering fra 2012)</i>

24. Karlsgårde Vandkraftværk

Afgrænsning

Kulturmiljøet Karlsgårde Vandkraftværk med Karlsgårde Sø dækker et areal på ca. 100 ha. Kraftværket er bygget i ådalen umiddelbart øst for det sted, hvor Varde Ås og Holme Ås udløb mødes. Foruden selve kraftværksbygningen, som ligger på matrikel nr. 41a, afgrænses kulturmiljøet af søbredden, som i øst afskæres ved Holme Ås indløb i søen vest for Tambours Have og å-indløbet ca. 3 km nordvest for Varde Landevej. (Det følgende er tilføjet ved revurdering af den geografiske afgrænsning september 2012, JUE, Museet for Varde By og Omegn). Hertil kommer de bebyggede områder, der ligger på hver side af udløbskanalen vest for kraftværket mod Varde Å; dvs. det område, der ligger nord for udløbskanalen og øst for Varde Å (hvor de løber sammen umiddelbart nordvest for Karlsgårde Vandkraftværk), samt det bebyggede område, der ligger syd for udløbskanalen (umiddelbart sydvest for Karlsgårde Vandkraftværk).

Bærende bevaringsværdier

Karlsgårde Vandkraftværk var det første vandkraftværk i Sydvestjylland, som kunne supplere strøm til et større område. Det er opført af andelsselskabet Sydvestjyllands Andels Elektricitets Forsyning og er et væsentligt eksempel på andelstankens udbredelse i Sydvestjylland. Karlsgårde Vandkraftværk, med den kunstigt skabte Karlsgårde Sø, er et historisk monument over elektricitetens indførelse i Sydvestjylland og er både kulturhistorisk og arkitektonisk bevaringsværdigt.

Sammenhæng med

Vandkraftværket ses i relation til andre nationale vandkraftværker, fx Harte Vandkraftstation (Danmarks første), Gudenåcentralen (Danmarks andet, landets største), Vestbirk Vandkraftstation og Christiansdal Vandkraftstation, som alle eksisterer endnu i 2011.

Bevaringstilstand

Karlsgårde Vandkraftværk og dæmningen blev fredet i 2001, og søen er naturfredet. Vandkraftværket fremstår i fin stand og kræver blot almindelig vedligeholdelse. Søen er kviksvovforurennet som resultat af Grindstedværkets udledning af kemikalieaffald, herunder fenol, i Grindsted Å i efterkrigsårene. Affaldet blev ført til Karlsgårde

Mål/sårbarhed

Yderligere naturgenopretning kan udgøre en trussel mod kulturmiljøet, enten i form af naturgenopretning af Holme Å, fjernelse af opstemning/dæmning, eller andre foranstaltninger, der vil sænke vandstanden i søen eller ændre på værkets konstruktion. Hertil kommer den ødelæggelse af maskiner, der vil ske, hvis værket ikke motioneres regelmæssigt.

Medarbejderboligerne vest for værket står i flere tilfælde uforandrede siden opførelsen i 1920'erne, 30'erne og 40'erne. Nogle har tilbygninger men uden at have forandret den grundlæggende arkitektur væsentligt. Imellem de gamle medarbejderboliger til kraftværket er der bygget flere nyere huse, så områderne med medarbejderboliger udgør ikke en genkendelig helhed i fællesskab med værket. Medarbejderboligerne forstærker forståelsen af værkets daglige drift og er dermed interessante i beskrivelsen af værket. Samtidig er området så forandret med tilbygninger og nybyggeri, at det ikke har afgørende betydning for værkets kulturhistoriske fortællerværdi, at husene bevares efter nogen særlige vilkår.

Kulturmiljøet har regional betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2011)

via Ansagerkanalen, og der formodes at ligge flere tons kviksølv på bunden af søen.	
---	--

25. Søvigård (Kulturmiljøet omfatter matr. nr. 1a, Søvigård, Outrup)

Bevaringsværdier	Mål/sårbarhed
Søvigård er et middelalderligt voldsted og en vestjysk herregård med hovedbygning fra 1766. Søvigård Herregård blev anlagt i 1639. Oprindeligt var gårdanlægget delt i en borggård og ladegård med voldgrav og vindebro. Sidenhen er herregårdens jorde reduceret betydeligt, og området omkring herregården er i dag udlagt som fredskov. Den firelængede gård og spor efter voldgraven kan fortsat opleves. Hovedbygningen og de senere længer fremstår nyrenoverede og ligger skjult i den omkransende skov. Miljøets fortælling er ikke længere synlig grundet drænedes mølledam og frasalget af jordene. Kulturmiljøet har lokal betydning. <i>(Kilde: Screening af kulturmiljøer Varde Kommune)</i>	Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet ved Søvigård, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

26. Mejls og Bjerggårde (Kulturmiljøet omfatter de bevaringsværdige sammenhænge, der er vist i Kommuneatlas og registreret i den bevarende lokalplan nr. L 705)

Bevaringsværdier

Mejls er en vejby, som er vokset frem omkring et par ældre, nu noget ombyggede gårde, en skole og en smedje. Bjerggårde ligger umiddelbart nord for Mejls med en klynge af ældre velbevarede gårde i den egnstypiske byggeskik.

Både bebyggelsen som helhed og flere af bygningerne er bevaringsværdige.

Udsigt fra landsbygade til det omgivende landskab.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Kommuneatlas)

Mål / sårbarhed

Generelt er bebyggelsen Mejls og Bjerggårde en utrolig homogen og bevaringsværdig helhed, og den er som sådan meget sårbar over for utilpassede om-, til- eller nybygninger i fremtiden. Området repræsenterer derudover en ganske stor historisk fortælleleværdi, som bør underbygges i den fremtidige planlægning.

27. Øse	
Bevaringsværdier Landsbymiljø med kirke samt tidligere kro, købmandsbutik, missionshus og enkelte huse (middelalder/1800-tallet). Øse er en lille, slynget vejby med spredt beliggende gårde nordøst for kirken. Umiddelbart omkring kirken findes den gamle kro og købmandsgård, og vest herfor ligger en række mindre gadehuse med tilknyttede erhvervsfunktioner og værksteder. Her findes også landsbyens missionshus. Landsbyen rummer fine arkitektoniske kvaliteter, hvor især Jakobs gård øst for byen er et velbevaret eksempel på en gårdbebyggelse. De bevarede gadehuse med småerhverv vest for kirken er vigtige for landsbyens struktur, da de er med til at understøtte det slyngede vejforløb. Kulturmiljøet har lokal betydning. <i>(Kilde: Screening af kulturmiljøer Varde Kommune)</i>	Mål/sårbarhed Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet ved Øse, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

28. Fåborg

Afgrænsning

Kulturmiljøet i Fåborg afgrænses i nordlig retning af Fåborgvej, mod øst afgrænses det af kirkegården. Mod vest afgrænses det med gården, der også udgør grænsen mod syd. Kirken ligger på Fåborgvej, mens kro og kirke ligger på den sydvestgående vej Krosvinget. Fraset den tidl. Fåborg vandmølle.

Bærende bevaringsværdier

Fåborg kirke ligger midt i Fåborg by på et af de højeste punkter i sognet, og er den højest beliggende kirke i herredet. Den ligger i den vestligste, bredeste, frugtbareste og tidligere tættest bebyggede del af sognet. Fåborg Kros historie er i modsætning til kirken kun meget sparsomt beskrevet. Kroens historie kan angiveligt spores tilbage til 1708, hvor vi kender navnet på en ejer, der skal have søgt om bevilling til at drive kro. Kroens alder kendes derfor ikke, men der er tale om en anneksgård til kirken, som kan være opstået som privat gæstgiveri først, hvorefter den blev et "offentligt gæstgiveri" som følge af øget vejtrafik op gennem 16- og 1700-tallet. Den trelængede gård, der er nabo til kroen, er fra anden halvdel af 1800-tallet og har måske erstattet en tidligere bygning. Fåborg vandmølle er derimod nedrevet og forsvundet – dog kan man endnu se spor af møllehjulet på møllehuset.

Sammenhæng med

Kirken, kroen og gården udgør sandsynligvis resterne af en gammel landsbystruktur sammen med den nu forsvundne Fåborg vandmølle, der lå i landsbyens østlige udkant. Fåborg Kro er sammen med kroerne i Nymindegab, Billum og Henne Kirkeby efterhånden alene om at repræsentere den gamle vestjyske krokultur, når den føles mest ægte, som der står i *Kroer Danmark rundt* (2004).

Bevaringstilstand:

Kirkens bevaringstilstand må siges at være god. Kroen er ligeledes velholdt, men naturligvis præget gennem mange års tilbygninger og ombygninger. Selve kroens hovedbygning synes dog at have bevaret sit gamle udtryk. Således er facaden blevet pudset i 20. århundrede, og tilbygningens historicistiske gavl ændret. Gårdens stuehus har også bevaret sit gamle præg i hovedtræk, men er naturligvis også præget af ombygninger. Især de senere tilbyggede længer skiller sig ud og skaber i nogen grad stilforvirring.

Mål/sårbarhed

De tre bygninger udgør en sammenhæng. For så vidt som de indgår som de tilbageværende elementer af en middelalderlig landsbystruktur med kirke, kro og en gammel bondegård – om end kun kirken af de tilbageværende bygninger har en historie, der rækker så langt tilbage.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: Varde Museums registrering fra 2010)

29. Vester Starup	
Bevaringsværdier Fritliggende kirke med gammelt vejforløb over åen (middelalder). Kulturmiljøet har lokal betydning. <i>(Kilde: Varde Museums registrering fra 1999)</i>	Mål/sårbarhed Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet ved Vester Starup, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

30. Nørholm Gods

Afgrænsning

Kulturmiljøet omfatter hovedbygningen med sidefløje, portbygning, læmure, voldsted, vandmølle (inkl. dam), lysthus, hede, eng og skov på sydøstsiden af Lundvej. I alt ca. 550 ha. Området afgrænses mod nordvest af Lundvej og mod vest af skellet mellem skoven, jernbanen og de opdyrkede arealer. Mod syd, øst og nordøst afgrænses området af skellet mellem heden og de opdyrkede arealer. I nord går grænsen i skellet mellem naturområderne (hede og skov), de kultiverede områder samt Lundvej.

Bærende bevaringsværdier

Nørholm Gods er Vestjyllands største eksisterende herregård. Hovedbygningen har ikke undergået større forandringer siden opførelsen i 1780.

Da herregård, vandmølle, å, eng og delvist beplantet hede udgør et forholdsvist uspoleret kulturmiljø, er det bevaringsværdigt.

Sammenheng med:

Nørholm ses i forhold til områdets andre herregårde, som endnu står med hovedhus og voldgrav, bl.a. Hesselmed og Hennegård, som alle er væsentligt mindre end Nørholm.

Bevaringstilstand:

Hovedbygningen med sidefløje, portbygningen, læmurene og vandmøllen er fredede og fremstår i god stand, med undtagelse af læmurene, som trænger til vedligeholdelse. Møllen blev skånsomt restaureret i 2009, bl.a. med mursten tillempet de oprindelige gule Nørholmsten med karakteristisk 'rille' og fremstår ligeledes i god stand. Det samme er gældende for lysthuset i slotsparken. Heden er bevokset flere steder og trænger til pleje. Parken fremstår vedligeholdt.

Mål / sårbarhed

Den nyrestaurerede mølle bør motioneres regelmæssigt, hvis ikke møllehjulet skal ødelægges. Læmurene ved hovedbygningen kræver restaurering. Yderligere naturgenopretninger bør vurderes i sammenhæng med det samlede kulturmiljø, der fortsat bør fremstå som en helhed med heden, engen og åen som væsentlige elementer. Fredning af heden skal vurderes som en fredning af heden som hede – dvs. den bør ikke gå i skov.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

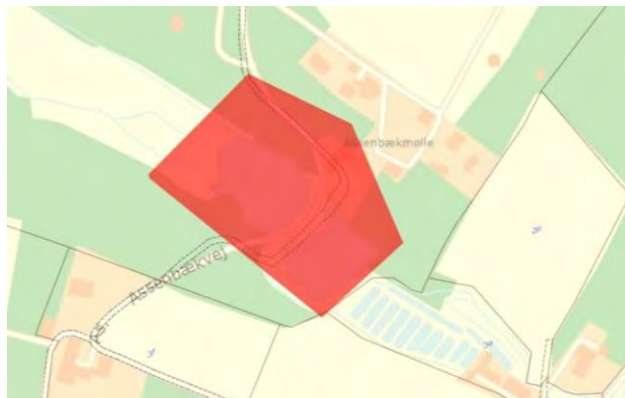
(Kilde: Varde Museums registrering fra 2011)

31.1 Hodde	
Bevaringsværdier Hodde Landsby med gamle gårde, kro, husmandsboliger, nyere murer mestervillaer, andelsmejeri. Størstedelen af bebyggelsen samlet langs landsbygaden. Kirke, præstegård og tidligere skole (nu museum) nord for landsbyen. Markparcellerne til landsbyens gårde udgør store blokke. Mod nord er markparcellerne uden hegn og udgør tilsammen en kuplet flade som kontrast til landsbyens tætte bebyggelse og beplantning. Jernalderboplads øst for Hodde Kirke. Jernudvindingsovne.	Mål/sårbarhed Kulturmiljøet er sårbart over for bebyggelse, anlæg og beplantninger, der kan sløre de oprindelige strukturer. Kulturmiljøet har lokal betydning. (Kilde: "regionplan 2016")

31.2 Assenbæk Mølle

Afgrænsning

Assenbæk mølle ligger på Assenbækvej, en grusvej, der går fra Letbækvej. Kulturmiljøet indbefatter de to store mølledamme foruden den gamle møllerbolig. Mod nordvest afgrænses området ca. 50 nordvest for mølledammen, mod nordøst indbefatter miljøet et mindre stykke af Assenbækvej, der er adgangsvejen til området fra nordvest. Mod sydøst afgrænses miljøet af den sydøstlige mølledam og Krogager Dambrug. Mod sydvest afgrænses miljøet af de to mølledamme.

Bærende bevaringsværdier

Assenbæk mølle består af en tolænget hovedbygning foruden de to mølledamme. De nuværende møllebygninger er opført 1870, men er siden ombygget betydeligt. Det drejer sig om den tolængede bygning, der engang var hhv. møllebolig og staldbygning, men som nu er indrettet til beboelse. Dertil hører de to gamle mølledamme.

Sammenhæng med:

Vandmøllerne spiller en afgørende rolle i den allertidligste industri i Danmark. Vandmøllerne har sat mange spor i det danske landskab og Assenbæk mølle er ingen undtagelse. Således har møllerne bl.a. malet korn, produceret kartoffelmel, valket uldstof og stampet ben. I landskabet har de gamle møller i øvrigt lagt navn til mange veje i nærhed af møllerne. Møllerne har ligeledes gennem tiden haft stor betydning for regulering af vandløb.

Bevaringstilstand:

Assenbæk mølle fremstår i dag velholdt, men som sagt er der foretaget adskillige forandringerne på bygningerne fra 1870. Således er tagkonstruktionen ændret i gavlene, og der er påsat skodder ved vinduerne. Det skal dog huskes, at møllerboligen fra 1870 jo har afløst en ældre bygning, som vi ikke kender udseendet af. Det gamle møllehus med møllehjulet er ligeledes forsvundet.

Mål/sårbarhed

Assenbæk mølle ligger med sine to mølledamme i smukke naturomgivelser, der i høj grad vil være sårbare over for større anlægsprojekter i umiddelbar nærhed. Som sagt er der foretaget moderniseringer og forandringer på møllerboligen, men det er gjort på en måde, hvorved atmosfæren er blevet bevaret. Mølledammene kunne trænge til en oprensning, da de ellers på sigt vil gro helt til.

Kulturmiljøet har lokal betydning.

(Kilde: "Regionplan 2016")

31.3 Letbæk Mølle	
Afgrænsning Letbæk Mølle ligger på vejen mellem Hodde og Tistrup. Møllen ligger, hvor Kraruplundvej møder Letbækvej. Mod nord afgrænses miljøet af mølledammen og mod syd af møllebygningerne med den tilhørende have. Mod øst afgrænses dels af mølledammen og en privat vej inden for dette område lå Breidablik. Mod vest afgrænses miljøet af mølledammen.	
Bærende bevaringsværdier Letbæk Mølle består af de tre hovedbygninger, mølledammen samt området i umiddelbar tilknytning til mølledammen, hvor der i slutningen af 1800-tallet afholdtes folkemøder. Den ældste af de eksisterende bygninger er den vestligste, hvor undertagen stammer fra 1800, mens det øvrige af huset er fra 1800-tallet, og den anden bygning er fra ca. 1900. Møllebygningerne, dvs. de tre gamle bygninger, medvirker alle til, at området har bevaret et miljø i dag. Bygningerne tilfører stedet autenticitet. Mølledammen understreger desuden stedets historie. Breidablik, hvor der i 1800-tallet afholdtes folkemøder, kan i dag kun erkendes med besvær på mølledammens østre bred. Sammenhæng med: Vandmøllerne spiller en afgørende rolle i den allertidligste industri Danmark. Vandmøllerne har sat mange spor i det danske landskab, og Letbæk mølle er ingen undtagelse. Således har møllerne bl.a. malet korn, produceret kartoffelmel, valket uldstof og stampet ben. I landskabet har de gamle møller i øvrigt lagt navn til mange veje i nærhed af møllerne. Møllerne har ligeledes gennem tiden haft stor betydning for regulering af vandløb. Lokalt har Letbæk Mølle ligeledes haft betydning for det tidlige danske demokrati.	Bevaringstilstand: Letbæk Mølle har haft en omtumlet historie (se beskrivelsen af kulturhistorien). I øjeblikket (2012) fremtræder såvel bygninger som mølledam i god stand. Mål/sårbarhed Letbæk Mølle ligger i yderst smukke naturomgivelser, der i høj grad vil være sårbare over for større anlægsprojekter i umiddelbar nærhed. Møllebygningerne er naturligvis ikke de originale, men har dog en anseelig alder. Kulturmiljøet har lokal betydning. (Kilde: "Regionplan 2016")

32. Ølgod Stationsby

Afgrænsning

Kulturmiljøet består i dag af Stationspladsen med dens bygninger – stationen, det gamle Hotel Ølgod, hjørnekaréen Stationspladsen-Nørregade samt bygningen i den vestligste ende af Stationspladsen. Den sydlige del af Jernbanegade samt Storegade øst og vest for Jernbanegade. Lægeboligen fra 1876, i dag Jernbanegade 33. Det gamle apotek fra 1903, i dag Jernbanegade 27. Det ældste posthus, i dag Jernbanegade 23. Bjergegade – især husene på den nordøstlige side inkl. det gamle Ølbryggeri. Desuden må hele vejstrukturen Jernbanegade, Storegade/Vestergade frem til kirken betragtes som en del af kulturmiljøet, da der her er tale om den struktur, der opstår i kølvandet på stationens placering. Det samme gælder forløbet af Bjergegade.

Bevaringsværdier

Stationsbyen Ølgod fremtræder fortsat med den bystruktur, der blev grundlagt med jernbanens komme. Det gælder Stationspladsen med dens bygninger, samt Jernbanegade/Storegade, der forbinder den nye stationsby med det gamle centrum i Ølgod omkring kirken. Også Bjergegade kom til at forbinde de to bydele, og bebyggelsen i den nordøstlige ende af Bjergegade hører til den tidligere bebyggelse i stationsbyen. Flere af husene og forretningerne i den sydlige del af Jernbanegade og i Storegade, øst og vest for Jernbanegade har ændret udseende efter formål og tidens smag, men det nævnte område giver fortsat et fint billede af den struktur og bebyggelse, der udviklede sig i årtierne efter anlæggelsen af jernbanen. Storegades bugtede forløb er usædvanligt for stationsbyernes hovedstrøg, men afspejler i Ølgod en gammel landevejs forløb.

Sammenhæng med:

Ølgod er en af de mange stationsbyer, der skød op langs Den Vestjyske Længdebane, som blev anlagt i 1870'erne.

Bevaringstilstand

Det generelle indtryk er, at bevaringstilstanden af bygninger indenfor kulturmiljøet er i rimelig eller god stand. Dog må det bemærkes, at der pt. er tomme butikslokaler i bygningerne lige vest for Jernbanegade på den nordlige side af Storegade. Desuden er der tomme lokaler i

Mål/sårbarhed

Det anbefales, at man ikke ændrer på Stationspladsens fremtræden og form.

Desuden anbefales, at der ikke ændres på det oprindelige gadeforløb, der kom til at forbinde stationsbyen med kirkebyen især krydset Jernbanegade/Storegade, (Jernbanegade-Storegade –Vestergade) samt forløbet af Bjergegade.

Det anbefales at man ikke foretager væsentlige forandringer på stationsbygningen, det gamle Hotel Ølgod, den gamle lægebolig, det gamle apotek samt på de to gamle posthuse.

Mange huse, værksteder og forretninger har gennem tiden ændret udtryk efter funktion og mode, og det skal også fortsat være muligt. Det anbefales dog, at man gør det nænsomt, og så vidt det er muligt i overensstemmelse med det oprindelige udtryk.

I lokalplan 24.01.L01 ses en liste over allerede udpegede historiske bygninger, og det anbefales, at de af bygningerne, der ligger i Kulturmiljøet, ikke ændres væsentligt.

Store ændringer i ovennævnte vil forringe fortælle værdien og ikke mindst reducere de synlige vidnesbyrd om Ølgods historie og udvikling. En udvikling som ikke blot betød rivende fremgang for Ølgod, men som også for alvor satte Ølgod i forbindelse med det øvrige Danmark og den øvrige verden.

Storegade 40 og (42?). Derudover er bygningen lige øst for Jernbaneoverskæringen på den nordlige side af vejen i mindre god stand. Den gamle lægebolig, det gamle apotek, de to gamle posthuse samt bygningerne på stationspladsen ser umiddelbart ud til at være i god stand. Dog bærer stationsbygningen præg af at den står mere eller mindre ubenyttet hen.	Kulturmiljøet har lokal betydning. <i>(Kilde: Varde Museums registrering fra 2011)</i>
--	---

33. Hjedding Mejeri	
Afgrænsning Omfattet den parcel, som Hjedding Mejeri ligger på, Hjedding By, Ølgod matr.nr. 5l og 5m. Bevaringsværdier Bygningen, hvor verdens første andelsmejeri blev etableret i 1882, har været mejerimuseum siden 1948. Det første andelsmejeri i Danmark startede i Hjedding den 10. juni 1882. Udformningen af mejeriets vedtægter blev grundstammen i mange andre andelsforetagender, og gårdmændenes idé fik vidtrækkende konsekvenser for dansk landbrug. Mejeriet fremstår som da det blev taget i brug og viser, hvorledes den lille, originale Maglekilde-centrifuge og smørkærnen, begge drevet af dampmaskinen, revolutionerede dansk mejeridrift.	Bevaringstilstand Hjedding Mejerimuseum er fredet og tilhører Mejeriernes Fællesorganisation, der står for vedligeholdelsen. Bygningen, som drives af Museet for Varde By og Omegn, er i god stand. Mål/sårbarhed Mejeriet blev bygget på bar mark, hvor andelshaverne fandt, mejeriet ville ligge hensigtsmæssigt, og det ligger stadig med den omgivne beplantning i det åbne land. Der bør ikke gives tilladelse til at opføre bygninger, der vil forstyrre dette indtryk, i mejeriets nærhed. Kulturmiljøet har regional betydning. (Kilde: Mejeriforeningen)

34.1 Oksbøl	
Afgrænsning Afgrænses mod nordøst af Præstesøen og Præstegårdsvej. Mod sydvest af Fåresøen og Hærens Kampscole. Mod vest afgrænses lejrområdet af militært område. Mod øst afgrænses området af Blåvandshuk skole og Oksbøl by. Området er ca. 4 km² stort.	
Bærende bevaringsværdier Den såkaldte "Nordlejr", der blev opført af den tyske værnemagt fra 1940-41. Lejren var en udvidelse af den eksisterende danske militærlejr. Lejren består i dag af et omfattende stisystem (lejrens veje omkring 30 km). Rundt om i lejren ligger en række bygninger, der blev opført af den tyske værnemagt, der indrettede (Nordlejren) som øvelseslejr for senere Østfrontssoldater. Efter befrielsen i maj 1945 blev "Nordlejren" omdannet til Danmarkshistoriens største flygtningelejr med 35.109 indbyggere (hvilket er dobbelt så mange som i den næststørste lejr på Kløvermarken ved København), da lejren var størst i maj 1946. I flygtningeperioden omtales lejren altid som Oksbøllejren. Det gamle vejssystem, der stadig giver en god fornemmelse af, hvordan lejren var opbygget. De få eksisterende bygninger fra militærlejrens tid, dvs. lazarettet (Oksbøl vandrehjem, vandtårnet, brandtårnet, garagen). Dertil kommer Blåvandshuk skoles SFO-bygning, skolens administrationsbygning. Foruden lejrkommandantboligen (Skovvænget 6) og den gamle hovedvagt (Skolevænget 9). De to sidstnævnte bygninger ligger uden for hhv. Naturstyrelsens og skolens område, men hænger nært sammen med det øvrige.	gamle klit med resterne af det gamle brandtårn (se ill.), derudover er der mange fundamentrester ude i området, og man finder, ved at gå tur i lejren, masser gammelt byggemateriale (mursten, fliser, jern), der endnu ligger derude. Mest unikt er det dog, at hele vejssystemet er blevet bevaret, fordi området blev tilplantet. Derfor har vi med Oksbøllejren givet vis den allerbedst bevarede af disse lejre, der husede de tyske flygtninge fra 1945-49. Mål/sårbarhed Området er i virkeligheden velbevaret efter, at danske militærnægtere i løbet af 1950'erne var færdig med at nedbryde ca. 90% af bygningerne, fordi beplantningen af området sikrede, at vejssystemet, dele af kloaknettet og en række fundamenter endnu kan spores. Næsten hele bygningsmassen har således været væk i mange år, og derfor er der god grund til at værne om de få, endnu eksisterende bygninger. Således kan man godt være bekymret for det gamle lazaret (Oksbøl vandrehjem), for hvad sker der, hvis vandrehjemmet flytter? Bygningen trænger til vedligeholdelse og nyt tag. En nedrivning af den gamle bygning vil noget nær være katastrofal, fordi det er en af de eneste tilbageværende komplette bygninger fra det, der engang var Danmarks største flygtningelejr. Hvis bygningen forsvinder, så vil man skade formidlingen af denne historie, der

Sammenhæng med Oksbøllejren er nært knyttet til besættelsestiden. Anlægget er lavet af den tyske værnemagt i forbindelse med besættelsen af Danmark. Oksbøllejren blev central efter krigen, da man i Danmark pludselig havde omkring 250.000 civile tyske flygtninge, der ikke kunne vende hjem. Bevaringstilstand Langt de fleste synlige spor af flygtningelejren er væk i dag. Der er dog flere undtagelser bl.a. Oksbøl vandrehjem (oprindelig opført som lazaret) (se ill.), et garageanlæg (se ill.), et vandtårn, den	har national interesse i kraft af problemets omfang og Oksbøllejrens størrelse. Kulturmiljøet har regional betydning. (Kilde: Varde Museums registrering fra 2011)
---	---

34.2 Øvelsesterrænet ved Oksbøl	
Afgrænsning Omfatter mod syd Kallesmærsk Hede, hvor arealet strækker sig ud til kysten. Mod nord afgrænses området af Fiilsøvej, og mod vest afskæres området ved Kallesmærskvej, Råsøvej, Urkokvej, Langsøvej og Kærgårdvej. Den østlige del afgrænses af Vrøgum Klitplantage samt halvdel af Ål klitplantage og et stykke øst for Blåvandsvej. Arealet er i alt på 6500 ha. Bordrup klitplantage, Vejers Klitplantage og Vejers Strand er ikke indbefattet i området.	
Bærende bevaringsværdier Hæren købte området i 1929, hvorefter den tyske værnemagt udvidede baraklejren til Ål Klitplantage i 1941. Da Hærens kampscole senere i 1952 flyttede til Oksbøl, blev der bygget betonveje, kampvognsgarager og vaskeanlæg. Med bæltekøretøjets indførelse blev ønsket om fri kørsel uden hensyntagende til civile arealer mere påtrængende, og staten udvidede området i 1966 og eksproprierede i denne sammenhæng 306 ejendomme, heriblandt 60 landbrug, 116 sommerhuse og Mosevrå Kirke, som blev indlemmet i området. Kirken er bevaret til fortsat gudstjeneste midt i terrænet, mens nogle af landbrugsbygningerne bruges som kulisser for kampøvelser. Sammenhæng med Øvelsesterrænet er et militært område, der fortæller noget om kampvognens betydning under Den Kolde Krig. Bevaringstilstand I 1970'erne blev lejren moderniseret med nye vartningsanlæg for kampvogne, belægningsbygninger, jernbanespor og landingsbane til mindre propelfly.	Mål/sårbarhed Kulturmiljøet er et levn fra Den Kolde Krig og udpeget af Slot- og Kulturstyrelsen som et område med særlig interesse i fortællingen om Danmarks totalforsvar under denne periode. Området er ikke fredet og bruges og ejes stadig af Forsvarets bygnings- og Etablissementstjeneste. Øvelsesterrænet er i dag et meget værdifuldt naturområde. Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet Kulturmiljøet har national betydning. <i>(Kilde: Slot- og Kulturstyrelsen 2016).</i>

35. Nymindegablejren	
Afgrænsning I det sydlige hjørne af Ringkøbing Fjord ligger Nymindegablejren. Området afgrænses mod nord og øst af Vesterlundvej. Mod syd ligger området ned til Vesterhavsved, og mod vest afskæres området af Ringkøbing Fjord. Arealet udgør i alt 296 ha.	
Bærende bevaringsværdier Militærområde med bebyggelse fra 2. verdenskrig og tilknytning til Den Kolde Krig. Området var oprindeligt et fiskerleje, men ved 2. verdenskrigs udbrud og besættelsen af Danmark, kom området til at indgå som en del af tyskernes 5500 km lange befæstningsværk fra Pyrenæerne til Nordkap. Nymindegablejren blev etableret i årene 1941-43 som støtteområde for det store forsvarsværk langs kysten. Netop ved Nymindegab ses fæstningsværket i dag stadig særligt tydeligt i form af de solide panserværnsmure. Efter krigens slutning blev Nymindegablejren brugt til at huse tyske flygtninge, men overgik hurtigt derefter i 1945-46 til uddannelsessted for genopbygningen af det danske forsvar. I 1949 overgik lejren til skole for det nyoprettede hjemmefærd, og gennem Den Kolde Krig har de fleste hjemmefærdsfolk været forbi stedet på kurser og øvelser. Sammenhæng med Militærområde med bebyggelse fra 2. verdenskrig og tilknytning til Den Kolde Krig. Bevaringstilstand En del af lejrens tyske murstensbygninger har en frisisk/slesvigsk præg med lignelser til den danske Bedre Byggeskik-tradition. I Hjemmefærdsnetts tid er der opført flere indkvarterings- og uddannelsesbygninger, der ligger som tre- og firelængede gårde rundt i	Mål/sårbarhed Kulturmiljøet er et levn fra Den Kolde Krig og udpeget af Slot- og Kulturstyrelsen som et område med særlig interesse i fortællingen om Danmarks totalforsvar under denne periode. Området er ikke fredet og bruges stadigvæk af Hjemmefærdsnet. Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet. Kulturmiljøet har national betydning. (Kilde: Slot- og Kulturstyrelsen 2016 og Skov- og Naturstyrelsen 2016).

terrænet, nærmest som en overdimensioneret landsby i et tilgroet klitlandskab.	
--	--

36. Lunderup	
Bevaringsværdier Lille hovedgård med bygninger fra 1785. Hovedgården blev udparcelleret i 1920'erne, hvor der blev skabt en del nye brug nord for Varde Å.	Mål/sårbarhed Hovedgårdenes bygninger er fredede og må generelt betragtes som sikrede. Avlsbygninger og evt. landarbejderhuse, mølle, park m.v. bør bevares som en vigtig del af det samlede anlæg.

37. Hennebjerg	
Bevaringsværdier Karakteristiske gårdbebyggelser langs Hennebjergvej. Hennebjerg består af ni udflyttede gårde, som alle ligger mod øst tilbagetrukket fra den nord-sydvendte Hennebjergvej. Syd for Hennebjerg ligger den tidligere Rolfsø, der blev afvandet i 1852 og i dag indgår som markarealer i landbruget. Kulturmiljøet er karakteristisk ved de mange velholdte, stråttækte gårdbrug fra slutningen af 1700-tallet opført i to-tre længer. De store landskabelige forandringer i form af landindvending og markarealernes sammenlægning svækker kulturmiljøets overordnede læsbarhed en smule.	Mål/sårbarhed Der skal udarbejdes mål og sårbarhedsvurdering for kulturmiljøet, før der tillades nybyggeri og ombygninger.

38. Lunde Barfred	
Afgrænsning Omfatter den sydvestligste del af Lundtang By, Lunde matr.nr. 1a, som afgrænses af matriklens grænse mod syd samt afskæres af Barfredvej mod nord og Lundtangvej mod øst. Bevaringsværdier Fra middelalderen var Lunde Barfred et kongeligt overnatningssted ved Lundtang Præstegård, og indtil 1890 stod der et hus med den oprindelige kælder. I dag er kun kælderen og en del af stensætningen bevaret.	Bevaringstilstand Lunde Barfred har i en lang årrække ligget i et træbevokset område, men ved en frivillig indsats blev stedet gjort tilgængeligt i sommeren 2012. Vegetationen i og omkring kælderen blev skåret ned, og der blev anlagt en parkeringsplads langs vejen samt slået en sti ind til kælderen. Mål/sårbarhed Området er relativt robust, men arealet omkring kælderen bør primært friholdes for træer, da deres rødder ødelægger stensætningen. Det optimale ville være at få hele anlægget restaureret.

39. Hejbøl Knap	
Afgrænsning Omfatter den vestligste del af Hejbøl Gade, Ølgod, matr.nr. 1ah, hvorpå Hejbøl Knap ligger. Kulturmiljøet afgrænses af matriklens grænse mod vest samt af den sydligste og den østligste skovvej. Bevaringsværdier Hejbøl Knap, der har en gravhøj på toppen, er en festplads med talerstol og scene beliggende i Hejbøl Plantage.	Bevaringstilstand Hejbøl Knap, der vedligeholdes af Hejbøl Knap-udvalget med hjælp fra Lindbjerg Skole, fremtræder i rimelig stand, men scenen synes ikke længere at være i brug. Mål/sårbarhed Hvis vedligeholdelsen ophører, vil festpladsen givetvis springe i skov i løbet af kort tid.

40. Hanssinelund	
Afgrænsning Kulturmiljøet afgrænses mod nordøst af jernbanen til Tarm, mod vest af Nørre Alle og mod syd af matr.nr. 1dy, 1dz og 1cf. Bevaringsværdier Hanssinelund nord for Ølgod er anlagt af boghandlerparret Hans og Sine Nielsen. Hans Nielsen var formand for Ølgod og Omegns Plantningsforening. Han købte området og anlagde plantagen, og han rejste 10 mindesten for store mænd i dansk litteratur. Oprindeligt et privat haveanlæg med mindesten for danske forfattere. I dag er anlægget kommunalt ejet.	Bevaringstilstand Anlægget er holdt, men ikke velholdt, og flere af stenene trænger til at blive rettet op. Gange og bede er overgroede, så de ikke længere umiddelbart kan erkendes. Man har formentlig opgivet havepræget, da Ølgod kommune overtog anlægget. Mål/sårbarhed Hvis den nuværende vedligeholdelse ophører, vil området formentlig springe i skov, mens en reablering af gangene vil højne anlæggets værdi væsentligt.

41. Skonager Hede	
Bevaringsværdier Hede med rester af marksystemer fra ældre jernalder, "digevoldinger".	Mål / sårbarhed Digevoldingerne ved Skonager er fredet og må generelt betragtes som sikrede.

42. Slauggård, Fromssejr, Høllund Søgård (Dalgasslægtens plantage), Hovborg, Klelund og Baldersbæk plantager (delvis Varde Kommune)

Bevaringsværdier "Københavnerplantager" med jagtslotte, skovrider-, skovfoged- og skovarbejderhuse, landskabelige haver, lysthuse og mindesten. Stort antal gravhøje bevaret i plantagerne.	Mål/sårbarhed Bevaringsinteresserne knytter sig især til det sammenhængende hedeareal, resterne af "kartoffeltysker"-kolonien og plantagerne med deres lystgårde, jagtslotte og haver. Ved Almstok og Lille Almstok er det bebyggelsesstrukturen med gårdenes placering langs gaden og de markante markparceller med deres diger og hegn, der så vidt muligt bør bevares. Området ved Almstok og Lille Almstok er sårbart over for bebyggelse, sammenlægninger af marker samt anden arealanvendelse, der slører opfattelsen af strukturen, f.eks. tilplantning
---	--

BEVARINGSVÆRDIGE BYGNINGER I VARDE KOMMUNE

Se kommuneplanens bilag 2.

Tema 9. Sundhed

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Sundhedsstrategien har haft fokus på bl.a. samarbejdet på tværs af fagudvalg og -forvaltninger, og Varde Kommune står i dag et godt sted i forhold til at fortsætte samarbejdet med fokus på sundhed og trivsel. F.eks. har vi nu Fælles om Ungelivet, en fælles indsats om beskyttende faktorer for at minimere unges brug af rusmidler. Varde Kommune er blevet en del af Mental Sundhed ABC – partnerskabet, der arbejder for at fremme trivsel i meningsfulde fællesskaber for både borgere og medarbejdere i Varde Kommune

Samarbejde med regionen og de omkringliggende kommuner er i perioden blevet omorganiseret til et klyngesamarbejde. Det gav anledning til en omfattende analyse af sundhedsaftale-samarbejdet, der er resulteret i ændrede arbejdsgange og beslutningsprocesser internt i Varde Kommune, således det sikres, at der er et vedvarende fokus på opgaveglidning, faglig meningsfuldhed, borgeres gevinster og økonomi i enhver samarbejdsaftale, der er behandlet i klyngesamarbejdet.

Socialområdet er blevet en del af det samlede arbejde om patientsikkerhed. Det handler bl.a. om Tidlig opsporing, faldforebyggelse, sikker medicin og lignende.

Vedrørende behandling af Utilsigtede hændelser har socialområdet haft et særligt fokus på systematik og læring. Der indberettes hændelser, og der arbejdes med databaserede forbedringstiltag.

Der er på socialområdet implementeret Fællessprog 3 (National fælleskommunal dokumentationsmetode). Praksis justeres løbende for at sikre kvalitet i anvendelsen. Sundhedsteamet i Samstyrken har udarbejdet undervisningsmateriale, både i forhold til FS3, specifikke problematikker/sygdomme og ny medicin undervisning, for at skabe et godt fagligt fundament.

Der har været fokus på at ansætte sundhedsfagligt personale på de sociale tilbud og sundhedsteamet er back up for alle afdelinger, hvilket sikrer, at der altid er tilgængeligt sundhedsfagligt uddannet personale.

Implementering og opfølgning på Veteran- og Pårørendepolitikken er effektueret og en ny Veteran og pårørende politik er udarbejdet på baggrund af den tidligere.

Sundhedshus Varde er i drift og indeholder:

- øre-næse halslæge,
- fodterapeut,
- Klinik for Almen Praksis,
- to kommunale sygeplejeklinikker,
- en psykologpraksis,
- regional blodprøvetagning,
- vagtlæge lokaler, og
- to lokaler til Center for Sundhedsfremme.

Sundhedshus Varde er i 2025 på vej med en udvidelse i form af endnu en klinik med Almen Praksis, hvilket bidrager til udviklingen af det nære og sammenhængende sundhedsvæsen.

KOMMUNEPLAN 2025

Der er ikke ændret i retningslinjer og/eller tilkendegivelser i hovedstrukturen i tema 9 – Sundhed - i Kommuneplan 2025. Der er sket opdatering af "Byrådets mål", "Aktiviteter i perioden 2025-2029", samt redegjort for aktiviteter for perioden 2025-2029.

AKTIVITETER 2025-2029

- Implementering af Varde Kommunes Sundhedspolitik 2024-2028, og aktiviteter i relation til Varde 2030 arbejdet. Herunder fokus på Civilsamfundets rolle i at skabe fællesskab og fremme sundhed, Børn og unges trivsel og mentale sundhed samt Rehabilitering.
- Ved indsatser, der berører medarbejdere i Varde Kommune, vil der være fokus på sundhed og trivsel jf. arbejdsmiljøstrategien.
- Implementering af Ældre- og Værdighedspolitikken, herunder fokus på pårørendesamarbejde og personcentreret omsorg.
- Implementering af Social- og Handicappolitikken med fokus på den recovery-orienterede rehabilitering og en aktiv kobling til nærmiljøet og civilsamfundet.
- Samarbejde med region, kommuner og almen praksis, om at indfri Sundhedsaftalens målsætninger bl.a. via samarbejdet i Klynge Sydvestjylland i Region Syddanmark.
- Implementering af sundhedsstrukturen, herunder
 - o Bidrage til en hensigtsmæssig opgaveoverdragelse med fokus på både borgerforløb og medarbejdernes trivsel
 - o Understøttelse af nye snitflader og en bæredygtig plejeboligstruktur
 - o Fokus på mere sammenhæng mellem psykiatri og somatik samt et styrket samarbejde mellem psykiatri og socialpsykiatri.
- Implementering af Ældreloven, herunder implementering af faste teams og helhedspleje og fokus på at understøtte, at borgeren oplever kontinuitet og selvbestemmelse.
- Implementering af Veteran- og Pårørendepolitikken 2023-2027. Herunder fokus på
 - o Anerkendelse af veteraner og pårørende,
 - o At tage hånd om de veteraner og pårørende, som får brug for støtte.

Tema 10. Børn og unge

HIDTIDIG PLANLÆGNING

På dagtilbudsområdet har der i de senere år været tiltagende udfordringer med at rekruttere det nødvendige antal dagplejere. Dette har medført et faldende antal dagplejepladser i kommunen og dermed kapacitetsudfordringer i flere lokalområder. På den baggrund har der været behov for at etablere nye vuggestue- og 0-2 års pladser i de eksisterende daginstitutioner bl.a. Børnehuset Vestervold, Børnehaven Kærhøgevej, Starup Børnecenter og Trinbrættet i Sig (Trane Skole og Børneby).

Generelt set opleves i disse år forskellige strukturelle ændringer omkring både udbuddet af pladser på dagtilbudsområdet og efterspørgslen i form af forældrenes pasningsønsker og -behov. Begge dele påvirker tilbudsviften på dagtilbudsområdet, og der er derfor i løbet af 2024 sat ekstra fokus på udviklingen af forskellige styringsværktøjer med henblik på en bedre og mere rettidig styring af området.

For at styrke kommunens specialtilbud for alle børn og unge blev specialtilbuddene fra Tistrup Skole, Lykkesgårdskolen og Specialbørnehaven Solsikken samlet som Sct. Jacobi Skole og Dagtilbud med start på Pramstedvej i skoleåret 2021.

På grund af det stigende elevtal på specialområdet, var det i maj 2024 nødvendigt at ibrugtage lokaler på Tistrup skole, for at kunne rumme det samlede antal elever på Sct. Jacobi skole og dagtilbud. Ligeledes var en opnormering af de 12 specialbørnehavepladser i Solsikken nødvendig i starten af 2025 – i første omgang midlertidigt.

IT I DAGTILBUD- OG SKOLE

Alle elever i Varde Kommune fra 3. - 10.kl har en personlig pc og i 0.-2.kl stilles der classesæt af pc'ere til rådighed. Aula, kommunikationsplatformen mellem skolerne og hjem, blev implementeret på skolerne i 2019. Aula blev implementeret på dagtilbudsområdet i efteråret 2020.

Meebook afvikles i Q2 2025 til fordel for Teams, der har samme funktioner og som er et allerede kendt digitalt værktøj.

Hjernen og Hjertet er implementeret i både skole og dagtilbud, og der har i 2024 været særligt fokus på funktionerne "TOPI" og "Fokuspunkter". I løbet af 2025 vil modulet "Tværs" blive introduceret som det digitale redskab, der skal skabe endnu bedre sammenhæng i tværfagligt og tværprofessionelt samarbejde.

DE FØRSTE 1000 DAGE

Sundhedsplejen er nået i mål med mange af projektets delelementer. Med en ekstra bevilling blev det muligt at fortsætte med det, i projektet, etablerede samarbejde ved overgangen fra sundhedsplejen til dagtilbud. Derudover er sundhedsplejen lykkedes med at bibeholde det gruppebaserede forældretræningsprogram Tryghedscirklen, samt tilbud om hjemmebesøg til familier i udsatte positioner med børn på 1½ og 3 år. Dette muliggør en endnu tidligere indgriben i forhold til børn i mistrivsel, hvortil Familiehuset og projekt VÆKST – en tryk og sund start på livet understøtter yderligere.

PROJEKT FREMSKUDT FUNKTION

Fremskudt funktion er forankret i samarbejdet mellem Regional psykiatrien og Børn og Familie området.

Fremskudt Funktion har til formål at forebygge, at børn og unge i mistrivsel står uden relevante indsatser, fordi de ikke tilhører målgruppen for psykiatrien og samtidig er svære at løfte for kommunerne uden den rette sparring fra psykiatrien.

ETABLERING OG UDVIKLING AF FAMILIEHUSET

Etablering af Familiehuset fra august 2023 – et projekt, der løber indtil udgangen af 2026. Med fokus på tidlig indsats og sammenhængskraft, og hvor tværfagligheden allerede er etableret inden problemerne opstår. For gravide og familier med børn op til 6 år. Der er noget for alle – og noget ekstra for nogen.

FÆLLES OM UNGELIVET

Varde Kommune blev en del af Sundhedsstyrelsens projekt Fælles om Ungelivet, med visionen om, at alle danske unge skal have et godt ungeliv, hvor alkohol og rusmidler ikke spiller en markant rolle. Projektet er datadrevet og har fokus på beskyttende faktorer som forældre, skolen, venner og foreningslivet. Projektet løber over perioden 1. august 2024 – 31. december 2027. Det er forankret i Sundhedsafdelingen og organiseret med en tværgående styre- og programgruppe på tværs af Sundhed, Skole, Kultur & Fritid, Gymnasierne og Børn og Familie.

IMPLEMENTERING AF ET LETTILGÆNGELIGT BEHANDLINGSTILBUD

Som en del af indsatsen med at forbedre den mentale sundhed blandt børn og unge, er der pr. 1. januar 2025 etableret vederlagsfri udredning og behandling i et lettilgængeligt tilbud til børn og unge fra 5-17 år med psykisk mistrivsel og symptomer på psykisk lidelse. Der stilles krav til en helhedsorienteret tilgang og dermed et tværfagligt samarbejde mellem relevante kommunale forvaltninger og børne- og ungdomspsykiatrien samt andre relevante aktører mhp. at sikre en sammenhængende indsats. Tilbuddet er organiseret i PPR og der er skabt én indgang til tilbuddet via Modtagerfunktionen i Myndighed, da de i forvejen har åben for telefoniske henvendelser alle hverdage.

IMPLEMENTERING AF BARNETS LOV

Barnets lov trådte i kraft den 1. januar 2024, hvor en arbejds- og styregruppe har arbejdet med implementeringen fra medio 2023. Myndighed og Familiecentret har udarbejdet en implementeringsplan bestående af 6 faser, hvoraf fase 5 løber fra januar 2025 – juli 2025. I løbet af fase 1 – 4 er følgende politisk godkendte administrationsgrundlag revideret;

- 1) Indsatsgrundlag ift. støtte til familier, børn og unge i udsatte positioner
- 2) kvalitetsstandarden – Vardemodellen
- 3) serviceniveau for støtte til børn og unge med funktionsnedsættelser
- 4) sagsbehandlingsfrister

Der er etableret og gennemført undervisning/kompetenceudvikling og løbende faglig fordybelse for medarbejderne og lederne. Dertil er der udarbejdet instrukser for sagsbehandlingen i Myndighed og socialfaglige indsatser i Familiecentret, som tilsammen sikrer lovmedholdelighed i praksis.

PROJEKT MERE MANGFOLDIGHED – OGSÅ PLADS TIL DIG

Projektet løb fra januar 2023 – december 2024 og er klassificeret som et modningsprojekt, hvilket vil sige at det sammen med 2 andre kommunalt udvalgte projekter deltager i modning af Social- og Boligstyrelsens fritidsvejledningsindsats til inklusion af børn og unge med handicap (6-16 år) i fritidsfællesskaber. Samarbejdet med fritidstilbud udvides efterhånden som et fritidsmatch laves i fritidsvejledningsforløbene. Der har dog i første projektår været et tættere samarbejde med Spejderne i Oksbøl, Varde Gymnastikforening og Tistrup Hodde Gymnastik- og Ungdomsforening, da samarbejdsaftaler med disse foreninger var med til at realisere kravene til projektansøgningen. Her har understøttelse af deres eksisterende specialhold samt opstart af nye medvirket til at ca. 12 børn indirekte er hjulpet af projektet til deltagelse i fritidsfællesskab

KOMMUNEPLAN 2025

Der ifm. med Kommuneplan 2025 ændret formulering i to af Byrådets mål. Det i mål 1 præciseret, at alle børn og unge skal have mulighed for "... et værdifuldt liv med deres ønsker og drømme som omdrejningspunkt." og i mål 2, at der skal være fokus "... på et mangfoldigt læringsmiljø, innovation og livslang læring..."

Der er derudover sket sproglige tilretninger i retningslinje 10.1 og 10.4. Til retningslinje 10.2 er der tilføjet, at der skal være fokus på sikre skoleveje. Sikre skoleveje er i forvejen del af en retningslinje under tema 16 Trafikanlæg og Trafiksikkerhed, men tilføjes som opmærksomhedspunkt til emnet. Tilkendegivelser under temaet "Børn og unge" er sprogligt tilrettet og opdateret med information om Varde Kommunes nye Børne- og ungepolitik. Aktiviteter i perioden 2025-2029 er opdateret med kendte nye aktiviteter.

STRUKTUR PÅ DAGTILBUD OG SKOLEOMRÅDET

Skole- og dagtilbudsstrukturen "Skoler og dagtilbud for alle" gør det muligt at udvikle kvaliteten og holde driften på et realistisk økonomisk niveau, selvom børnetallet falder. Skole- og dagtilbudsstrukturen baserer sig på en idé om stærke samarbejdsklynger, hvor flere af de daværende skoler og dagtilbud har fået fælles økonomi, ledelse, bestyrelse og medarbejdergruppe. I dag har overbygningsskoler mulighed for at profilere sig på særlige toninger og linjer.

Strukturen på dagpleje- og dagtilbudsområdet:

Dagplejere: Klynge øst, klynge vest og klynge midt

Kommunale dagtilbud: Dagtilbuddet Vest, Dagtilbuddet Midt, Dagtilbuddet Øst

Børnebyer – kommunale: Blåbjergskolen - Blåbjerg Børneunivers, Lunde, Traneskole og Børneby - Regnbuen, Horne Børneby - Trinbrættet, Sig Børneby, Agerbæk-Starup Skole – Holme Åhuset, Starup Børneby.

Børnecenter – kommunal: Årre Børnecenter - Årre Børnehave

Selvejende dagtilbud: Søndermarken, Varde, Højgårdsparken, Varde, Møllehuset, Tistrup, Oksbøl Børnehave

Private dagtilbud - §20: Blåbjerg Børnehave, Stausø, Kvong Private Børnehave, Naturbørnehaven Engen, Mejls, Skovlund Børnehus, Svalereden, Lindbjerg, Billum Fribørnehave

Strukturen på skoleområdet nedenstående skoler:

- Blåvandshuk Skole og Janderup Skole(filialskole)
- Blåbjergskolen (Nr. Nebel Skole, Outrup Skole og Lunde/Kvong Børneunivers (børnehave og 0.-6.kl.) med filialerne Outrup Skole og Lunde Børneby
- Lykkesgårdskolen
- Frelloskolen
- Ølgod Skole
- Trane Skole og Børneby (Tistrup, Thorstrup og Horne + børnehaverne i Sig og Horne)
- Agerbæk Skole og Starup Børneby (+børnehaven Holme Å Huset)
- Nordenskov/Næsbjerg Skole (Nordenskov er filialskole)
- Ansager Skole
- Alslev Skole (0.-6. klasse)
- Årre Børnecenter (børnehave og skole 0.-6.kl.)
- Sct. Jacobi Skole og dagtilbud (med specialklasserækker og specialdagtilbud)
- 10iCampus er tilknyttet Ungdomsskolen.

Samarbejdsklynger:

- Skoleklynge Vest: Blåvandshuk Skole (inkl. Janderup Skole) og Blåbjergskolen (inkl. Lunde/Kvong børneunivers og Outrup Skole).
- Skoleklynge Varde: Lykkesgårdskolen, Brorsonskolen, Sct. Jacobi Skole og Alslev Skole
- Skoleklynge Varde: Frelloskolen, Lykkesgårdskolen, Alslev Skole
- Skoleklynge Nord: Trane Skole og Børneby (Tistrup, Thorstrup og Horne) og Ølgod Skole.
- Skoleklynge Øst: Agerbæk Skole og Starup Børneby, Årre Børnecenter, Nordenskov/Næsbjerg Skole (Nordenskov Skole er filial til Næsbjerg), Årre Børnecenter og Ansager Skole.

BØRN OG FAMILIE

Tandplejen er organiseret i en klinikstruktur bestående af en central klinik placeret i Varde By.

I samarbejde med Socialstyrelsens Task Force arbejdes der med at sikre, udvikle og understøtte arbejdet omkring sagsbehandlingen på myndighedsområdet for udsatte børn og unge. Dette med fokus på at øge kvaliteten af arbejdet og effekten for borgerne.

Der er fokus på at implementere Barnets lov.

SEKTORPLANLÆGNING

Byrådets målsætninger og politikker på dagtilbud og skoleområdet, herunder implementering af ny børne- og ungepolitik samt børnesyn.

BØRNE- OG UNGEPOLITIKKEN

I 2023 blev kommunens Børne- og ungepolitik revideret og godkendt. Med i revideringsprocessen var relevante parter inkluderet, såsom skolernes elevråd, lokale unge, personale og andre relevante aktører for at sikre en tidsaktuel politik med et værdifuldt fokus på kommunens børn og unge. I processen var der enighed om at udarbejde og indskrive et børnesyn, som understøtter politikken fokus på læring, trivsel og chancelighed. Med Børnesynet arbejder kommunen med, at Børn og unge gør det så godt som de kan. Alle børn og unge mødes med, at deres stemme, rettigheder og medbestemmelse i eget liv gør, at de tilbydes indflydelse på egen dagligdag. Politikken skal agere som understøttelse og vejviser i alt det arbejde, vi laver i Varde Kommune.

DAGTILBUD

Med reformspreet 'Stærke Dagtilbud 2.0' er der fokus på, at børn får en god start på livet i dagtilbud af høj kvalitet, der kan understøtte trivsel og udvikling for alle. Der arbejdes med afsæt i Børne- og ungepolitikken for at sikre børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i det pædagogiske arbejde.

Initiativerne i "Stærke Dagtilbud 2.0" fokuserer på at skabe fælles retning og forbedre kvalitet og indhold, styrke rekruttering og tilknytning af medarbejdere, skabe sammenhængende overgange fra dagtilbud til skole samt at tilpasse kapaciteten i Dagtilbud både til de aktuelle og forventede fremtidige behov.

Tiltagene afspejler det aktuelle samfundsmæssige fokus på at sikre høj kvalitet i dagtilbud bl.a. gennem minimumsnormeringer, styrkede tilsyn, stærke pædagogiske lege- og læringsmiljøer og afbureaukratisering.

Arbejdet med reformspreene har været rammesættende for et organisatorisk udviklingsarbejde på dagtilbudsområdet, som fortsætter frem mod Varde 2030. Udviklingsarbejdet har krævet og kræver fortsat tæt samarbejde, dialog og involvering af ledere, medarbejdere og forældrebestyrelser. Der blev ifm. Budget 2025 afsat 500.000 kr. fra puljen "Attraktive arbejdspladser" til kompetenceudvikling af det pædagogiske personale i dagtilbuddene.

SKOLE

Fremtidens skole handler om at skabe deltagelsesmuligheder for alle børn og unge i vores skoler. Skolerne arbejder målrettet på at udmønte Børne- og ungepolitikken og det Børnesyn der ligger bagved. Det betyder, at intentionerne bag Børne- og ungepolitikken skal kunne ses i hverdagen i skolerne. Som led i arbejdet med Fremtidens skole er der gang i en udvikling mod en mere projektbaseret tilgang til læring blandt andet via initiativerne omkring LEAPS, STEPS og Alllearners.

Frelloskolen er én ud af 9 LEAPS-skoler i Danmark, og skolen er i 2025 i gang med det tredje uddannelsesår i samarbejde med den almennyttige fond Katafonden. Samarbejdet strækker sig over 5 år med mulighed for forlængelse med yderligere 5 år.

Skolerne, der udgør Blåbjergskolen, er i et samarbejde med det hollandske Alllearners, om at skabe en skole, der i højere grad ser på børnenes interesser og medindflydelse i de daglige

læringsaktiviteter. Samarbejdet startede i oktober 2024, og der er indgået en treårig samarbejdsaftale.

Ølgod skole, Trane skole (Tistrup), Alslev skole og Årre Børnecenter er deltagere i STEPS, der er et projekt, hvor skolerne i samarbejde med Frelloskolen og Katafonden arbejder med projektmodellen fra LEAPS. Det er et treårigt samarbejde, der startede i august 2024.

Sct. Jacobi skole og dagtilbud har udarbejdet et nyt pædagogisk grundlag, hvor fokus er på de superkræfter, som deres elever har.

I august 2023 blev der iværksat to nye specialtilbud under Ungdomsskolen: Super10, for elever i 10. kl. der har gavn af et tilbud der er tilknyttet ungdomsmiljøet på Campus samt Kraftværket, der er placeret ved STU i Gårde, for elever der har gavn af en undervisning, der er baseret på egne interesser. For begge tilbud gælder, at de er inspirerede af og samarbejder med Alllearners.

KOMPETENCECENTER

Det blev politisk besluttet, at der i skoleåret 2023/24 skulle oprettes et kompetencecenter, bestående af fagprofessionelle der kan rådgive og hjælpe med at skabe gode sociale- og læringsfællesskaber på skole- og dagtilbudsområdet. Kompetencecenteret er bemannet af lærere, pædagoger, psykologer og en fysioterapeut. Der er i alt anvendt 2,5 mio. kr. på indsatsen, der har tre hovedindsatser: Retur til skolen, hvor elever hjælpes fra Sct. Jacobi skole og dagtilbud tilbage på deres lokale skole. Der er i perioden 2024 til maj 2025 19 elever, der er kommet tilbage i deres lokale skole. Det andet spor er kompetenceudvikling af lærere og pædagoger, og tredje spor er sparring og vejledning af teams med henblik på at skabe trivsel og læring i børnegrupper eller klasser.

SKOLEPORTALEN

I 2022 blev der i regi af Ungdomsskolen oprettet et tilbud til elever i 7.-9. kl., der var i stærk mistrivsel og som følge deraf ikke kom i skole. Der blev ansat to medarbejdere, der udelukkende arbejder med skolevægringsproblematikker. Det anslås, at der er omkring 100 børn og unge i Varde kommune, der har større eller mindre grad af skolevægring. Indsatsen er i dag udvidet til at gælde 5.-9. kl. I maj 2025 er der afsluttet 55 elever, hvoraf 53 er i en eller anden form for skole eller andet tilbud. Der er 19 børn eller unge tilknyttet i øjeblikket. I forbindelse med budget 2025 blev der tilført midler til en 2-årig projektansættelse af en tredje medarbejder.

FORSØG MED SKOLEMAD

Børne- og Undervisningsministeriet har den 18. marts 2025 offentliggjort en pulje til afprøvning af skolemaksordninger, som led i den nationale forsøgsordning for skolemad. I forsøget skal skoler afprøve og udvikle konkrete metoder og organiseringer med frokostordninger i grundskolen. I Varde Kommune er Lykkesgårdskolen en del af forsøget, der skal implementeres i skoleåret 2025/26.

Ølgod skole er en del af projektet "Generation Sunde Børn". Generation Sunde Børn er et forsknings- og lokalsamfundsprojekt, der handler om at skabe børneliv i Danmark, hvor barnet

er en del af trygge fællesskaber, og hvor der skabes et solidt fundament for et langt, sundt, aktivt og udviklende liv. Udgangspunktet er den nyeste viden inden for børns bevægelse, ernæring og sundhed. Formålet er at forske i og fremme sund vægt, udvikling og trivsel hos børn samtidig med at modvirke social ulighed. Omdrejningspunktet er et 2-årigt forskningsprojekt, der involverer ca. 2000 børn i 1. - 3. klasse på 23 skoler på Sjælland og i Region Syddanmark.

KVALITETSPROGRAMMET – 33 INITIATIVER

I marts 2024 lancerede regeringen folkeskolens kvalitetsprogram under de tre hovedoverskrifter: Frisættelse af folkeskolen og mere indflydelse til skolebestyrelserne, Mere praktisk undervisning og valgfrihed til de ældste elever samt Ro og rammer – nødvendigt for nogle, godt for alle.

Der er 33 initiativer, der skal implementeres frem mod 2029. Af initiativer med størst betydning for skolerne i Varde kommune kan nævnes juniormesterlære, timebank, slankning af læreplaner, ny timetalsfordeling samt afskaffelse af krav om fuld kompetencedækning i indskolingen.

FÆLLES FOR DAGTILBUD OG SKOLE

Dagtilbud og skole arbejder sammen om at skabe bedre sammengæng i overgangen fra børnehave til skole. En ny overgangsbeskrivelse er politisk godkendt, og der skal i de kommende år arbejdes målrettet på at systematisere og lette overgangen.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2029

- Projekt "Legende Læring sammenhæng for 4-9-årige"
- UDFORSK (UDen FOR SKema)
- Mere idræt og bevægelse i skolen
- Mangfoldige læringsmiljøer i dagtilbud og skole – to-voksenordning og co-teaching
- Praksisnær kompetenceudvikling
- Ny integreret institution - Egekrattet
- De første 1000 dage – tidlig indsats samarbejde mellem sundhedsplejen og dagtilbud
- Projekt "Fremskudt funktion".
- Etablering og udvikling af Familiehuset
- Udbredelse af konceptet "Fælles om Ungelivet"
- Udvikling og implementering af lettilgængeligt behandlingstilbud til børn og unge i psykisk mistrivsel
- Implementering af Barnets lov
- Projekt Mere Mangfoldighed – også plads til dig
- Nyt pædagogisk grundlag på Sct. Jacobi skole og dagtilbud
- LEAPS
- STEPS
- Allearners
- Forsøg med skolemad / Generation sunde børn

Tema 11. Kultur og fritid

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Resultater af "Aktiviteter i perioden 2021-2025" for emnet Kultur og Fritid:

Danmarks bedste foreningskommune

- Stigende medlemstal i foreningerne
- Særligt fokus på børn og unge med handicap og deres deltagelse i foreningslivet
- Byrådet har afsat 25 mio. kr. til renovering af svømmehallerne i kommunen

Kulturturisme

- FLUGT blev indviet i 2022
- Wadden Tide blev afholdt i 2023 og blev besøgt af mere end 200.000 besøgende og gav en omsætningsstigning i hele kommunen på 9 % i udstillingsperioden.
- Simon Starlings Husbåd til Ho blev indviet i 2023
- Varde Middelalderfestival blev afholdt i både 2022 og 2024 og tiltrak ca. 10.000 besøgende, heraf en del turister og gæster
- Samarbejdet med Poul Erik Bech Fonden om skulpturer og kunst i Varde by og landsbyerne fik fornyede ambitioner gennem kunstværker af høj kvalitet og en fælles medarbejder.

Sund Kultur for Hjerne og Krop

- Kommunens Center for Træning og Rehabilitering flytter til Sportium i 2025.
- Sammen med DBU er der sat gang fodboldhold for kronikere og for specialskolebørn.

Den røde tråd i læring

- Gennem Udforsk.dk sammensmeltes Vardes Kulturelle Rygsæk og Vi i Naturskolen til en rød tråd for børns møde med kunst, kultur, natur og videnskab fra vuggestuen til 9. klasse.
- Det blev besluttet at skabe et fælles biblioteksvæsen, hvor skolebibliotekerne ad åre lægges sammen med Varde Bibliotek for at styrke børns læsning og højne biblioteksoplevelsen.

Bosætning og aktiviteter i den hele kommune

- Der blev indviet kombi-bibliotek i Nørre Nebel i 2023, og der blev sat gang i byggerierne af Varde Teater og Musikhus og Ølgod Kulturhus, som begge står klar i 2026.

KOMMUNEPLAN 2025

Der foretages i Kommuneplan 2025-2037 ikke ændringer til hovedstrukturens retningslinjer. Der er alene opdateret "Byrådets mål" samt nye "Aktiviteter i perioden". Redegørelsen er opdateret med info ny Fritids-, Idræts- og Kulturpolitik. Resterende information er bibeholdt fra seneste kommuneplan.

SEKTORPLANLÆGNING

Udvalget for Kultur og Fritid vedtog i 2024 **Fritids-, Idræts- og Kulturpolitikken 2024** (FIK-politikken), som dækker kultur- og fritidslivet i Varde Kommune.

FIK-politikken arbejder med fire overordnede temaer:

- Foreninger, frivillighed og folkeoplysning er vores bindevæv
- Kultur med fokus på børnene
- Events, kunst og kultur som vækst, branding, bosætning og turisme
- Performative kunstarter i Varde Kommune

Som grundlag for arbejdet med temaerne ligger de fire virkemidler Gentænkning, Digitalisering, Rekruttering og Strukturer, der skal sikre, at FIK-politikken udmøntes på optimal vis. FIK-politikken skal ses i sammenhæng med Varde Kommunes byrådsgrundlag, andre politikker i kommunen samt Byrådets proces omkring Varde 2030, som er Byrådets proces med at lave et budget som er i balance i 2030.

Titlen på FIK-politikken er "Gentænk, sammentænk, udforsk, løft". Vision for politikken er at gentænke det bestående, sammentænke det, som med fordel kan hænge sammen, udfordre strukturer, udforske det nye, som 2020'erne og årene derefter gemmer og ikke mindst gennem prioriteringer at løfte politikken's indsatser.

Frivillighedspolitik - Varde Kommune har lang tradition for et tæt og stærkt samspil med frivillige indenfor alle fagområder. Byrådet har godkendt en frivilligpolitik, hvor visionen er, at Varde Kommune er en åben kommune, hvor nærdemokrati vægter højt, og hvor civilsamfundet inddrages aktivt på alle serviceområder. Frivillighedspolitikken er opdateret i perioden.

Info om Kultur- og fritidsområdet pr. KP21 - Inden for kultur- og fritidsområdet er der biblioteker, museum, musik- & billedskole, oplysningsforbund og foreninger med voksenundervisning, idrætscentre og udendørsanlæg, natur- og kulturformidling, lokalhistoriske arkiver og kunstudstillinger.

Varde Bibliotek består af hovedbibliotek i Varde og filialer i Agerbæk, Nr. Nebel, Oksbøl og Ølgod samt 17 bogbusstop. Kerneopgaven for biblioteket er at facilitere og fremme oplysning, uddannelse, fællesskaber og kultur. Biblioteket er både fysisk og digitalt tilgængeligt. Det digitale udlån er i disse år stigende og modsvarer faldet i det fysiske udlån. Borgerne bruger i højere grad biblioteket som et møde- og læsested. Flere end 300.000 besøger årligt bibliotekerne. Strategisk fremmer biblioteket kommunens mål om sund kultur for krop og hjerne. Biblioteket stimulerer formidlingen af materialer og aktiviteter, der fremmer viden, indsigt, læring, dannelse og leg. Samtidig gøres der i disse år en ekstra indsats for, gennem foreninger og frivillige, at skabe et aktivt medborgerskab, der eksponerer og understøtter det gode liv gennem fritid og kultur. Varde Bibliotek bruger kræfter på opsøgende indsatser. Målet er at høste frugterne af flere synergier og fælles fodslag gennem samarbejde med skole-, uddannelses-, dagpasnings-, sundheds-, social- og ældreområdet, men også gennem kulturelle institutioner og foreninger.

Vardemuseerne har siden 2017 været igennem en stor omstillingsproces med to fusioner, åbningen af Tirpitz, inddragelse af Blåvand Fyr og senest udviklingen af FLUGT – Refugee Museum om Danmark. Fusionerne var først med NaturKulturVarde i 2017 og senest med

JANUS – Vestjyllands Kunstmuseum pr. 1. januar 2020. Derfor er museet pt i gang med formuleringen af en ny vision 2025, der forventes færdig i efteråret 2020.

Vardemuseerne er med åbningen af Tirpitz blevet en af de helt store museumsattraktioner i Danmark, og Tirpitz har betydet et væsentligt løft i kulturturismen i Varde Kommune. Det løft forventes at blive yderligere styrket med genåbningen af Nyminddegab Museum i sommeren 2020, åbningen af FLUGT (forhåbentlig i foråret 2022), et nyt Militærmuseum i Nyminddegab og et nyt museum ved Hjedding Andelsmejeri senere i planperioden.

Ved siden af fusionerne og udstillingsløftet har Vardemuseerne i den forgangne planperiode udvidet sit samarbejde med undervisningssektoren igennem en række forløb for både dagtilbud, grundskoler og ungdomsuddannelser. Det har ført til, at Varde Kommunes arbejde med børn, unge og museer er blevet observeret nationalt, så Vardemuseerne nu inddrages i udvikling af undervisningsforløb med mange andre institutioner over hele landet. Vardemuseerne ønsker fortsat at udvikle samarbejde, så Varde Kommune også i fremtiden kan være førende her.

Endelig bidrager Vardemuseerne (ikke mindst gennem NaturKulturVarde) aktivt til kommunens vision, Vi i Naturen, ligesom fusionen med JANUS har ført til ønsket om, at Vardemuseerne skal blive et statsanerkendt kunstmuseum. De indledende øvelser hertil er igangsat.

Musik & Billedskolens kerneopgave er at 'At skabe optimale rammer for elevernes musikalske og kunstneriske læringsmiljø'

Det sker gennem fokus på læringsfællesskaber, hvor det ikke kun er underviseren, som er drivkraften, men også eleverne, der i høj grad inspirerer hinanden.

Musik & Billedskolen er decentralt organiseret, med undervisning i et eller flere fag på 19 forskellige destinationer.

Ud over undervisning af elever, der interesserer sig for musik eller billedkunst, fylder samarbejdet med 'den åbne skole' mere og mere. Hver uge underviser et team af lærere 23 klasser i obligatorisk musik, heraf to orkesterklasser – en blæserklasse i Thorstrup og en violin/fløjteklasse i Nr. Nebel. Det understøtter i høj grad en national vision, der hedder 'Musik til alle'.

Et andet af de store samarbejdsfelter er Varde Kommunes dagtilbud, hvor et samarbejde mellem Vardemuseerne og Musik & Billedskolen over en 3-årig periode har udviklet et kulturbørnehavekoncept. Ønsket er, at arbejdet skal danne model for at tilbyde denne tværgående undervisningsform til alle dagtilbud i Varde Kommune.

Ud over undervisning, bidrager Musik & Billedskolen til de tværkulturelle samarbejder i Varde Kommune. Det er f.eks. Spil dansk, Middelalderfestival, koncertvirksomhed, eller tværgående projekter omkring musik og kultur til ældre, demente eller sårbare.

I 2020 er der 10 lokale oplysningsforbund og foreninger, som etablerer fritidsundervisning for voksne (i daglig tale aftenskoleundervisning). I 2019 blev der gennemført i alt 4.732 undervisningstimer inkl. afholdte foredrag.

I 2014 etableredes Varde Kommunes Aftenskoleråd (VAR), som varetager aftenskolernes interesser og fungerer som rådsorgan for politikere og forvaltningen. Det er forventningen, at VAR i de kommende år vil spille en mere central rolle i udviklingen af dette område.

I Varde Kommune er der i alt 10 idrætscentre, hvoraf fem har svømmehaller. I disse centre er der i alt 17 idrætshaller og seks minihaller. Dertil kommer nogle mindre skolehaller og 30 udendørs idrætsanlæg/stadions, der geografisk er spredt over hele kommunen. Herunder er det vist, hvor mange foreninger, der har modtaget tilskud til aktiviteter i 2019.

Idrætsforeninger, spejdere, børne- og ungdomskorps m.v.

- Antal foreninger, som modtog tilskud: 166
- Antal medlemmer under 25 år: 12.441
- Antal medlemmer over 25 år 13.676

Der er 18 lokalhistoriske arkiver, som har dannet et fælles arkivsamvirke. Arkiverne er meget forskellige i størrelse, men fælles for alle er, at de decentralt arbejder med lokalhistoriske aktiviteter, herunder indsamling og formidling.

UDVIKLINGSTENDENSER

Der er en landsdækkende tendens til, at borgerne i mindre grad søger holdsport og i højere grad anvender de mere individuelt tilrettelagte idrætsgrene. De selvorganiserede fællesskaber har fået en opblomstring, da de understøtter en fleksibilitet og hurtig omstilling. Samtidig er det blandt mange foreninger vanskeligt at tiltrække medlemmer og ledere til foreninger. Den demografiske udvikling, herunder faldende børnetal og stadig flere idrætsaktive ældre er også en tendens, der skal tages højde for.

Der er grundet ovenstående iværksat en række tiltag, der skal støtte hallerne og foreningernes udvikling af kompetencer og strukturer, der gør dem i stand til at tilpasse sig tendenserne på området. Særligt idrætshallerne vil fremover spille en mere aktiv rolle i understøttelse af tendenser og udvikling af tiltag, der efterkommer brugernes ønsker. Tendensen siger også, at gode rammer og faciliteter skaber aktiviteter.

DGI og DIF har udarbejdet en undersøgelse, hvor den viser en stigning af foreningsmedlemmer i Varde Kommune i 2019. Der ses især en stigning i aldersgrupperne 0-6-årige og 70+.

Outdoor-aktiviteter har også vokset sig større, og det forventes kun at udvikle sig endnu mere, hvor folk er blevet mere opmærksomme på, hvordan naturen kan bruges. Det er især det selvorganiserede, som kommer til udtryk i Outdoor-aktiviteter. I Kultur og Fritid arbejdes der tæt med Naturcentret for at skabe bedre faciliteter i naturen.

Kulturturisme er i vækst i disse år og åbningen af Tirpitz har især vist, hvor stor og positiv effekt en satsning på kulturturisme kan have, og herunder bidrage økonomisk til kommunen. En satsning på kulturturisme skaber bedre kultur- og fritidstilbud til turister og borgere i en kommune.

Tydeliggørelse og nytænkning af de kulturelle tilbud og muligheder vil medvirke til, at Varde Kommune kan træde i karakter og fortsat være attraktiv som bosætningskommune. Øget brug af digitale medier afleder også, at kommunen inden for kultur- og fritidsområdet formidler og synliggør de forskellige aktiviteter i nye medier. Brug af sociale medier og smartphones peger også i retning af nye informations- og kommunikationskanaler med borgere, foreninger og institutioner. Udvikling af attraktive turisttilbud spiller også sammen med udviklingen af de kulturelle tilbud samt muligheden for anvendelse af idrætsfaciliteterne i kommunen.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2029

En Kommune i bevægelse

- Partnerskabsaftale med DGI Sydvest
- Velfærdsalliance med DBU
- Sporting Capital
- Athletic Skills Model

Events inden for fritid, idræt og kultur:

Udvikle events inden for konceptet Dramas in Time:

- Kul på 2025
- Wadden Tide 2026
- Åben Hede 2027
- 100-året for forsvarets tilstedeværelse i Varde Kommune i 2029

Bæredygtige idrætsfaciliteter

Ny strategi for idrætsfaciliteterne, med målet om at fremme økonomisk bæredygtighed og relevans.

Hybride biblioteker

Der skabes et fælles biblioteksvæsen af folkebiblioteket og skolebibliotekerne i løbet af planperioden.

Tema 12. Kommunale botilbud

HIDTIDIG PLANLÆGNING

På ældreområdet har Byrådet godkendt Ældre- og Værdighedspolitik 2023-2027. Desuden arbejdes der i reformsporet "Plejeboligstruktur" under Varde 2030 med at udvikle anbefalinger, der skal danne grundlag for en fremtidssikret udvikling af plejeboligstrukturen.

Handleplanen "Social og Handicap i Balance" er udført med de anbefalede tiltag der blev besluttet af Udvalget for Social og Sundhed. Tilbudsviften blev tilpasset daværende behov, men da behovet ikke er stationært, vil der løbende være behov for tilpasninger.

Samstyrken har lukket aflastningstilbuddene Vænget (4 pladser) og Jegumsvej (4 pladser). Der er oprettet 2 botilbudspladser efter §107 midlertidigt botilbud.

Rosenvænget er bygget færdig og der er derved kommet 18 nye botilbudspladser i Ølgod.

Lunden har lukket en enkelt af deres botilbudspladser.

Der er gennemført en omorganisering der har medført at Center for Voksenstøtte og Mestring har samlet al socialpædagogisk støtte for psykiatri, udviklingshæmmede og senhjerneskadede, samt støttecenteret Krogen 3. Center for Voksenstøtte og Mestring kan derved levere socialpædagogisk støtte til alle målgrupper.

Der er kommet en hjemløsereform der gør det muligt at hjælpe hjemløse ud i egen bolig gennem samarbejde med boligforeningerne.

KOMMUNEPLAN 2025

ÆLDREOMRÅDET

Varde Kommune råder i dag over 473 plejeboliger fordelt på 12 plejecentre. 11 af disse plejecentre drives af Varde Kommune, mens Blåbjerg Pleje- og Aktivitetscenter i Nørre Nebel drives af Danske Diakonhjem. Af de 473 pladser er der 53 midlertidige pladser fordelt på seks plejecentre. 65 af de 473 pladser er i særlige demensenheder beliggende i Oksbøl, Varde og Ølgod. Af disse kan enkelte boliger løbende anvendes til midlertidige boliger.

I budgetaftalen for 2019-2022 blev det besluttet at der skulle opføres 32 demensboliger i Ølgod, som erstatning for demensplejecentret Vinkelvejcentret. Skovparken åbnede i august 2021 og Vinkelvejcentret blev samtidig lukket ned.

I budgetaftalen for 2019-2022 blev det besluttet at der skal opføres 8 demensboliger som tilbygning til Lyngparken. Boligerne forventes af stå klar til indflytning i januar 2026.

SPECIALOMRÅDET

På det specialiserede socialområde arbejdes der ud fra Reformsporet "Tilbudsstrategi og tilbudsvifte". Her er målet er at have tilbud og indsatser, som løbende svarer til borgenes behov, udviklingen i målgrupper og måder at løse opgaverne på. Vores tilbud skal være dækkende og give mulighed for at vælge de rigtige løsninger. Da målgruppe og behov ændrer sig løbende, er der behov for, at kommunens tilbud er fleksible og hele tiden tilpasses.

På det specialiserede socialområde har Varde Kommune tre leverandører Samstyrken, Lunden og Center for Voksenstøtte og Mestring

Samstyrkens primære målgruppe er voksne med udviklingshæmning, og de har midlertidig og langvarige botilbud i Varde (41), Oksbøl (10) og Ølgod (35). Derudover driver Samstyrken Beskyttet beskæftigelse samt Aktivitets- og samværstilbud i Varde og Ølgod.

Bo- og rehabiliteringscenter Lunden er Varde Kommunes tilbud til borgere med erhvervet hjerneskade. Lunden tilbyder specialiseret døgnrehabilitering (10), bosted (23), ambulante samt mobile trænings- og udredningsforløb tilpasset den enkelte borger. Lunden modtager borgere fra hele landet.

Center for Voksenstøtte og Mestring (CVM) er Varde Kommunes socialpsykiatriske tilbud, samt tilbud til hjerneskadede og udviklingshæmmede. CVM har et nabofællesskab i Ølgod (11) samt Svaneparken (5) og Humlehaverne 2 (5) i Varde. Derudover har CVM tre støttecentre - Lindely (Ølgod), Krogen 3 (Varde) og Dalgashus (Varde). CVM leverer socialpædagogisk støtte til borgere der bor i eget hjem samt til borgere der bor i nabofællesskab. CVM dækker alle målgrupper der har behov for socialpædagogisk støtte indenfor psykiatri, hjerneskade og udviklingshæmmede.

Udsatteråd - I efteråret 2019 er der etableret et Udsatteråd i Varde Kommune, der skal varetage målgruppens interesser og eksempelvis udarbejde høringsforslag.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2029

Implementering af Sundhedsreformen.

Sundhedsreformen betyder, at Regionen kommer til at overtage driften af de fleste af kommunens midlertidige plejeboliger. Det kommer derfor til at være en del af det bagtæppe, der danner udgangspunkt for anbefalingerne, i arbejdet med reformsporet "Plejeboligstruktur" under Varde 2030.

Implementering af sundhedsreformen vil også få indflydelse på Lundens specialiserede rehabilitering, der i en eller anden form skal overgå til regionen. Sundhedsreformen vil også have indflydelse på psykiatriområdet der i højere grad skal samtænkes med det somatiske område.

Under Varde 2030 arbejdes der videre med reformsporet "Tilbudsstrategi og tilbudsvifte", hvor der skal lægges en plan for tilpasning tilbudsvifte og herunder tilpasning af fysiske rammer ud fra en boligkapacitetsanalyse på det specialiserede socialområde.

Tema 13. Oversvømmelse og kysterosion

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Indenfor den hidtidige planperiode er der ikke foretaget ændringer i udpegninger eller retningslinjer.

I perioden har der været et fortsat fokus på at understøtte både grundejere og grundejerforeninger i deres videre arbejde med at håndtere klimaudfordringerne i sommerhusområderne. Der er flere sommerhusgrundejerforeninger, der er i gang med at undersøge, hvordan de kan håndtere udfordringer som følge af problematikker med overfladevand og grundvand. I det arbejde vejleder forvaltningen sommerhusgrundejerforeningerne og giver myndighedsgodkendelser til løsninger.

I forbindelse med dialogforum med sommerhusgrundejerforeninger har forvaltningen fået udarbejdet et mulighedskatalog, der omfatter forskellige ret

Som et resultat af Spildevandsplan 2019-2029 for Varde Kommune har forvaltningen fået udarbejdet et mulighedskatalog, der skaber en overordnet forståelse for rolle og ansvarsfordeling for håndtering af terrænnært grundvand i sommerhusområderne. Mulighedskataloget guider også grundejerforeningerne i den rigtige retning i løsning af problemer med terrænnært grundvand og tydeliggøre den samlede proces for håndtering af terrænnært grundvand. Dernæst indeholder mulighedskataloget mulige værktøjer for hvert step i processen.

Dette arbejder spiller sammen med dialogforummet med sommerhusgrundejerforeningerne.

I de forgange fire år har forvaltningen i samarbejde med DIN Forsyning arbejdet med tidligere opstart i forbindelse med kommende områder, hvor der skal separatkloakeres. Dette er for at få en bredere involvering på tværs af fagligheder i Varde Kommune og DIN Forsyning. Grønne og blå løsninger indtænkes i de områder, der opgraves i forbindelse med separatkloakering.

Der er i planperioden ikke arbejdet med kortlægning af konsekvenserne ved flere stormfloder i Varde by. Forvaltningen indhenter og anvender løbende data fra vandstandshøjden i Varde Havn. Det vurderes dog stadigvæk er yderst aktuelt, at der bliver arbejdet med kortlægning af konsekvenserne ved flere stormfloder i Varde by.

KOMMUNEPLAN 2025

Der er foretaget ændringer i retningslinje 13.1 for oversvømmelser og kysterosion, så retningslinjen opfylder de nationale krav om at omhandle oversvømmelser generelt og ikke kun fra havstigninger. Derudover er der sket præcisering af retningslinje 13.7 så det tydeligt fremgår at kravet om dokumentation for, at fortætningen ikke giver øget risiko for oversvømmelser fra regnvand, gælder for BÅDE påvirkninger i lokalplanområdet og påvirkninger af omkringliggende arealer. Derudover er der tilføjet en retningslinje om 13.8 at Ved lokalplanlægning skal eksisterende dræn kortlægges og som udgangspunkt bevares for at mindske risikoen for øget oversvømmelse fra grundvand.

Derudover er der udarbejdet ny planudpegning for oversvømmelser og kysterosion, der opfylder de nationale krav til kommuneplanlægningen.

OVERSVØMMELSE OG KYSTEROSION

Varde Kommune er truet af 8 klimatrusler, som er kortlagt i forbindelse med udarbejdelse af Klima-vandhandleplanen.

Figur 13.1

Grundlaget for udpegninger af områder, der kan blive udsat for oversvømmelse

Den nye kortlægning af trusler medfører, at der er udarbejdet nye udpegninger af områder, som kan blive udsat for oversvømmelse fra både hav (havvandsstigninger og stormfloder), vandløb, nedbør og grundvand.

Datagrundlag

Trusselkortlægning er baseret på data fra offentlige styrelser og institutter, såsom DMI (klimaatlas.dk), Kystdirektoratet (kystplanlægger.dk) og GEUS (værktøjet HIP) suppleret med lokaldata fra grundvandsloggere, vandløbsdata og lokale boringsdata.

Kortlægningen er udarbejdet for klimascenarie SSP5-8.5, som angiver en høj udledning af CO₂ til atmosfæren, hvor stigningen også ses efter år 2100. Derfor anses SSP5-8.5 som worst case. Der er anvendt en 100-årshændelse for alle vandkilder fremskrevet til år 2070-2100. Det er nødvendigt at se på en længere tidshorisont, da oversvømmelseskortene skal anvendes til den fremtidige planlægning for byudvikling, sommerhusområder, kritisk infrastruktur herunder tekniske anlæg, mv., hvor den forventede levetid er 50 år og mere. Ved beregning af oversvømmelse fra hav (havvandsstigninger og stormfloder) er det vigtigt at være opmærksom på, at der er beregnet en oversvømmelse uden sluse i Hvide Sande. Det skyldes, at intentionen med oversvømmelseskortet er at vise det værst tænkelige scenarie.

Det er væsentligt, at data anvendes i korrekt kontekst. De data, som danner grundlag for truslerne, indeholder en grad af usikkerhed, hvorfor datakortene udelukkende kan anvendes på screeningsniveau.

Der er udarbejdet et samlet oversvømmelseskortet for havvand, nedbør og vandløb, mens truslen fra grundvand udstilles særskilt. Datagrundlaget for det terrænnære grundvand, som skaber oversvømmelsesrisiko er behæftet med høj usikkerhed, hvilket er gældende for hele Danmark. Der arbejdes kontinuerligt med at forbedre data for det terrænnære grundvand både med nationale og lokale initiativer. I Varde Kommune fortsættes igangværende

måleprogrammer, og der er planer om at udvide med måleprogrammer for andre geografiske områder.

Nedenfor ses henholdsvis oversvømmelseskortet for havvand, nedbør og vandløb samt oversvømmelseskortet for grundvand. Det er oversvømmelseskortet for havvand, nedbør og vandløb, der indberettes til Plandata grundet usikkerhederne for datagrundlaget for grundvand.

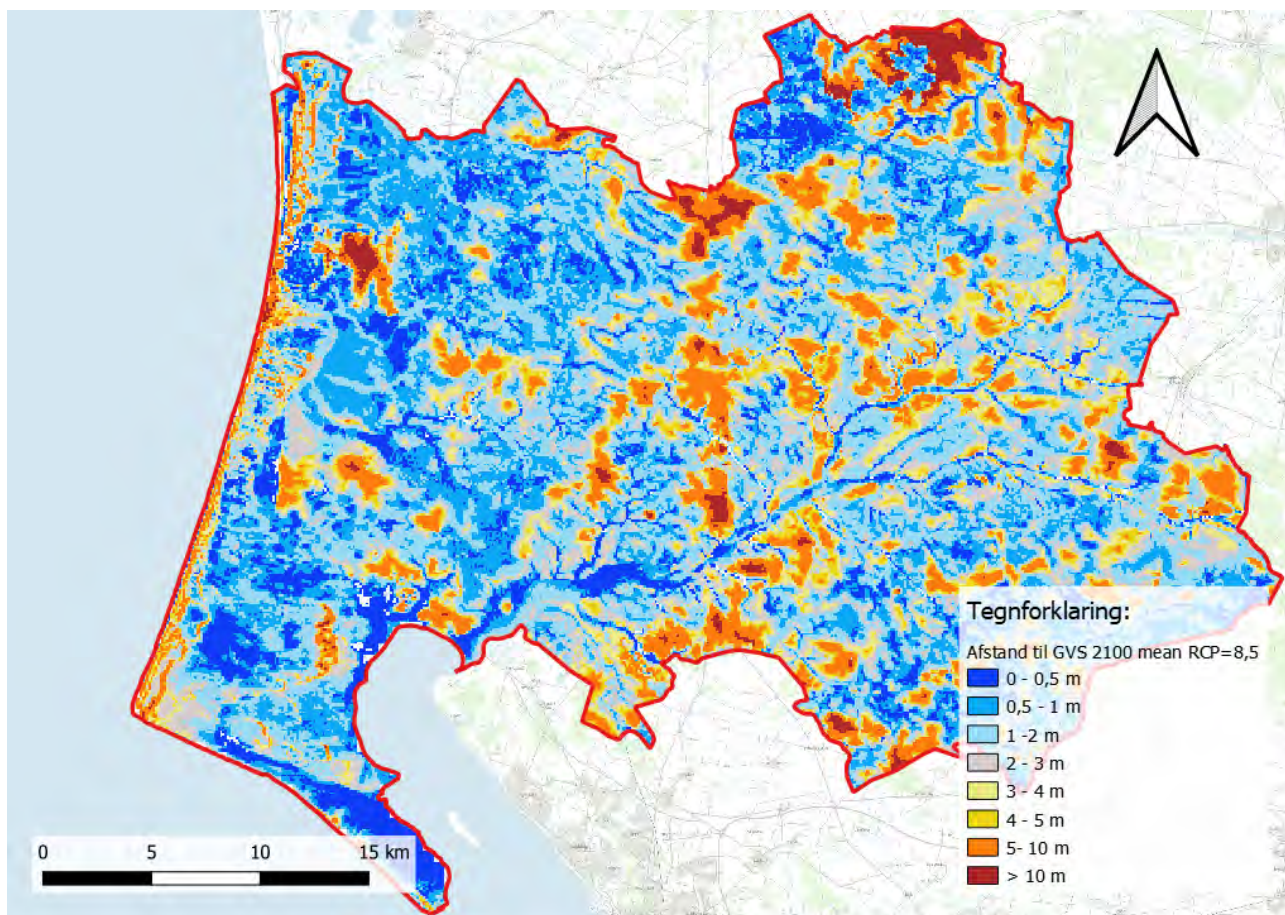
Bemærk, at udpegningen ikke viser resultatet af de akkumulerede effekter, men summen af de enkelte hændelser.

Kortet nedenfor angiver områder med risiko for oversvømmelse. Oversvømmelseskortlægning kan udarbejdes på mange niveauer afhængig af i hvilken sammenhæng viden skal anvendes. Dette kort er et generaliseret bluespot kort gældende for hele Varde Kommune for at give en fornemmelse for oversvømmelsesproblematikken fra stormflod, nedbør og vandløb.

Oversvømmelsesrisikoen er kortlagt for 50*50 meter celler, hvorfor kortet ikke kan zoomes ind på matrikelniveau. I områder med høj risiko vil 50% eller mere af cellen være dækket af oversvømmelse, mens oversvømmelsesudbredelsen i områder med lav risiko vil være lavere end 50%. Det er normal praksis at anvende grænsen ved 50% i udstilling af data for en hel kommune.

Figur 13.2: Oversvømmelseskortet for havvand, nedbør og vandløb. På kortet er mindre risiko farvet gul og høj risiko er farvet rød. Mindre Risiko betyder, at under 50% af cellen (50*50 cm) er dækket af oversvømmelse. Høj risiko betyder, at mere end 50% af cellen (50*50 cm) er dækket af oversvømmelse.

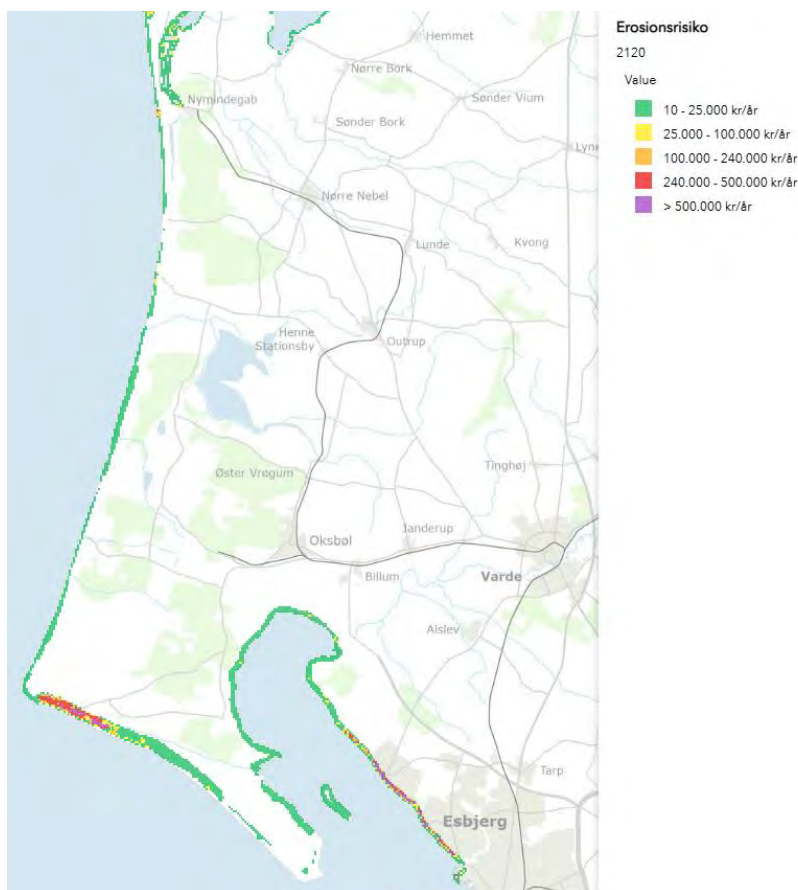

Figur 13.3: Oversvømmelseskort grundvand. Afstand fra terræn til det terrænnære grundvandsspejl i år 2100.

Afstand fra terræn til det terrænnære grundvandsspejl er estimeret på baggrund af et middelscenarie fra HIP for RCP8.5 i år 2100. Hip – betyder Hydrologisk Informations- og Prognosesystem.

Grundlaget for udpegninger af områder, der kan blive udsat for kysterosion

I forhold til kysterosion har Varde Kommune en fællesaftale om kystbeskyttelse af kyststrækningen ved Blåvand, hvor strækningen sandfodres for at bevare den nuværende kystlinje. Foruden dette er der på baggrund af erosionskortet fra Kystdirektoratet ikke udpeget supplerende kyststrækninger, hvor der skal laves indsatser.

Figur 13.4

Halvøen Skallingen er statsejet og administreres af Naturstyrelsen. Naturstyrelsen har i deres driftsplan for Skallingen en målsætning om, at landskabet får lov at udvikle sig, så nedbrydning eller opbygning af land kan ske ved så naturlige processer som muligt. Dette vil bidrage til oplevelsen af et dynamisk landskab under konstant udvikling. Der er således ikke planlagt aktiviteter til aktivt at begrænse kysterosion.

Derfor udpeges fortsat samlet kyststrækningen fra Blåvands Huk til Skalling Ende til områder, der kan blive udsat for kysterosion i Varde Kommune.

Sammenhæng til nabokommuner for så vidt angår afværgeforanstaltninger

Varde Kommune opstiller ikke konkrete afværgeforanstaltninger på kommuneplanniveau, men der er indarbejdet en retningslinje i kommuneplanens hovedstruktur, som giver mulighed for at der ved lokalplanlægning kan opstilles vilkår om afværgeforanstaltninger.

Der kan derfor ikke muligt på nuværende tidspunkt at redegøre for hvilken påvirkning eventuelle afværgeforanstaltninger i kommunen måtte have på andre kommuner.

Kommuneplanens rammedel

Der indskrives ikke nye rammebestemmelser i forbindelse med Kommuneplan 2025. Dette skyldes, at det er væsentligt, at data anvendes i korrekt kontekst. De data, som danner grundlag for truslerne, indeholder en grad af usikkerhed, hvorfor farekortene udelukkende kan anvendes på screeningsniveau.

En fremtidig bestemmelse til rammedelen skal omfatte alle 8 klimatrusler og skal formuleres som følgende: *Inden for området må der først udbygges, når det kan påvises eller sandsynliggøres, at konsekvenserne af de 8 klimatrusler kan afværges på en hensigtsmæssig måde.*

I Kommuneplan 2021 blev det registreret, om et rammeområde lå inden for en zone, der kunne blive udsat for fremtidige oversvømmelser fra havvandsstigninger ved en 50 års hændelse eller kysterosion. Der blev tilføjet følgende sætning til rambestemmelser: *Inden for området må der først udbygges, når det kan påvises eller sandsynliggøres, at området ikke er oversvømmelsestruet eller at oversvømmelser kan afværges på en hensigtsmæssig måde.*

Dette fastholdes i Kommuneplan 2025, da det fortsat anses for at være relevant og fagligt korrekt.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2029

Forsætte arbejdet, i regi af dialogforum, med sommerhusgrundejerforeningerne om håndtering af oversvømmelser, herunder specielt terrænnært grundvand.

Varde Kommune vil arbejde for øget dialog omkring regnvandshåndtering med DIN Forsyning ifm. renoveringsprojekter og i den forbindelse skabe nye grønne og blå strukturer i byerne.

Kortlægning af konsekvenserne af koblede hændelser ved oversvømmelser i Varde By.

Udarbejdelse af Klima-vandhandleplan for Varde Kommune, der opfylder delkrav til en fremtidig re-certificering af Varde Kommunes klimahandlingsplan.

Derudover arbejdes medimplementeret af klima-vandhandleplanen på tværs af forskellige forvaltningsområder.

Tema 14. Bæredygtig energi

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Kommuneplan 2021 videreførte bestemmelserne for naturgas-, olietransmissions- og højspændingsledninger. Man lagde herudover vægt på, at luftledninger kabellægges i bynære områder og i øvrigt søges placeret i samspil med eksisterende infrastruktur.

På arealer omfattet af ovennævnte arealreservationer tillades ikke arealudlæg til byformål eller andre tiltag, som kan forhindre etablering af forsyningsledninger.

I Kommuneplan 2021 blev de overordnede retningslinjer for biogasanlæg videreført.

I Kommuneplan 2021, videreførte man en række områder med mulighed for etablering af vindmøller. Herudover udarbejdede man en planudpegning for områder til større solcelleanlæg på i alt ca. 7000 ha i Varde Kommune.

Klimahandlingsplan

Varde Kommune har udarbejdet en klimahandlingsplan som en del af det nationale DK2020-samarbejde. Planen blev godkendt af Varde Kommunes byråd den 4. oktober 2022 og er C40-certificeret, hvilket vil sige, at den lever op til Parisaftalens mål om at begrænse globale temperaturstigninger til 1,5 grader.

Kommunen indsamlede data om lokale klimagasudledninger og analyserede disse for at identificere nøgleområder, hvor der kunne gøres en forskel. Der blev samarbejdet med lokale erhverv, foreninger og borgere for at sikre bred opbakning og input til planen.

Der blev i forbindelse med udarbejdelsen af klimahandlingsplanen også udarbejdet et katalog over mulige virkemidler og indsatser, som skulle hjælpe til at nå de opstillede klimamål.

Varde Kommune har et overordnet fokus på bæredygtig vækst og grøn omstilling gennem lokale initiativer og partnerskaber. Kommunen har sat et mål om at reducere de samlede klimagasudledninger med 70% inden 2030 og at blive klimaneutral senest i 2050.

Af overordnede tiltag er der siden 2021 udarbejdet energioptimeringer af kommunens bygninger til gavn for energi- og CO₂-forbruget samt indeklimaet i de kommunale institutioner. Dertil kan nævnes, at der løbende sker klimavenlige udskiftninger af kommunens bilflåde, og inden 2030 har man en målsætning om, at den samlede bilpark er udskiftet til at kunne køre udelukkende på grønne brændsler.

Varde Kommune har igennem mange år arbejdet på at udskifte gadebelysningen. I løbet af seneste planperiode er dette arbejde blevet færdiggjort, så der i dag findes tidssvarende, energieffektive og derved CO₂-besparende gadebelysning i hele kommunen.

Derudover har visionen om grøn omstilling i Ejendomsstrategien, som løber fra 2023 – 2026, være udslagsgivende ift. den bæredygtige nedrivning af Brorsonskolen, hvor byggeelementer er taget ud og genbrugt i opbygningen af Børnehuset Egekrattet. Udover den grønne omstilling sætter Ejendomsstrategien også mål om indsamling af bygningsdata til videre brug, når der tales om "smarte kvadratmeter". Målsætningen sikrer, at der arbejdes hen mod multifunktionalitet og optimal udnyttelse af vores bygningsmasse, hvilket vil reducere den samlede vedligeholdelsesudgift, driftsomkostninger og CO₂-udledningen.

Ansøgningsrunde for vedvarende energianlæg i 2022 og udarbejdelse af procesplan

I løbet af 2022 afholdt Varde Kommune en ansøgningsrunde for vedvarende energianlæg. Fra denne ansøgningsrunde udvalgte man et enkelt solcelleprojekt ved Vittarp til opstart i 2023, samt i alt fire projekter til senere opstart frem mod 2027. Samtidig besluttede man at undersøge muligheden for sammenlægning af to indkomne vindmølleansøgninger ved Malle og Kvong. Herudover besluttede man, at kommende ansøgningsrunder for vedvarende energianlæg skulle afholdes i 2024 og 2026.

Efter at have undersøgt muligheden for en sammenlægning af de to vindmølleansøgninger, besluttede man at opstarte planlægningen for et samlet vindmølleprojekt ved Malle og Kvong. Samtidig ønskede man at undersøge muligheden for placering af solcelleanlæg under og omkring de foreslåede vindmøller. Herudover udvalgte man endnu et vindmølleprojekt ved Nr. Nebel til opstart.

Ovenstående udvælgelsesproces resulterede i en procesplan for planlægning af vedvarende energianlæg, som fastlagde en tidsplan for opstart af planprocesser og ansøgningsrunder. I forbindelse med behandlingen af den foreslåede procesplan, lagde man vægt på, at kommende ansøgningsrunder skal lægge vægt på samplacering af vedvarende energianlæg, såkaldte hybrid- eller kombianlæg. Samtidig blev det besluttet, at kommende ansøgningsrunder skulle fokusere på muligheden for sektorkoblinger. Man rykkede herudover ansøgningsrunders afholdelse til hhv. 2025 og 2027.

Udgangspunktet for de lokale sektorkoblinger er, at kommunens geografiske placering og veludbyggede fiber-, el-, gas-, og varmeinfrastruktur gør, at Varde Kommune opleves som en interessant placering for energitunge virksomheder såsom datacentre, drivhuse og Power-to-X-anlæg.

Arealer til potentielle statslige energiparker

I 2022 blev der på nationalt plan indgået en politisk aftale, som bl.a. omfattede ambitionen om en firedobling af den samlede strømproduktion fra sol og vind frem mod 2030. I kølvandet på denne aftale, offentliggjorde regeringen i 2023 en handleplan, som bl.a. indeholdt 32 indmeldte arealer til potentielle statslige energiparker. Tre af disse arealer var placeret i Varde Kommune. Byrådet besluttede i den forbindelse at afvise disse indmeldte arealer og har efterfølgende behandlet to yderligere arealer. Et af disse arealer blev afvist, mens det andet beliggende ved Nr. Nebel blev udvalgt til at gå videre i processen som statslig energipark. Det udvalgte projekt var i forvejen ansøgt som en del af ansøgningsrunden i 2022 og udvalgt til senere opstart af planproces ifm. udvælgelsen af vedvarende energiprojekter i 2023. Både kommuner og private aktører kan indmelde arealer til potentielle statslige energiparker. De fem arealer, som indtil videre er indmeldt i Varde Kommune, er alle indmeldt af private aktører.

For statslige energiparker gælder en række særlige planlægningsmæssige vilkår for natur-, miljø- og landskabsinteressevaretagelse. For hver statslig energipark udarbejdes der af staten således en bekendtgørelse med dertilhørende miljøvurdering. Denne bekendtgørelse giver mulighed for at planlægge for det vedvarende energianlæg under de særlige vilkår, som gør sig gældende for statslige energiparker.

Strategisk energiplanlægning for Sydvestjylland:

Samarbejdet om strategisk energiplanlægning for Sydvestjylland udmøntede sig i 2022 i en afrapportering og efterfølgende implementering i den videre energi- og varmeplanlægning. I Varde Kommune afholdes årligt seks koordineringsmøder på ledelsesniveau, hvor den

strategiske retning i energiplanlægningen løbende evalueres, med udgangspunkt i det tidligere strategiske samarbejde. Herudover afholdes der løbende dialogmøder med forsyningsselskaberne, som er med til at sikre en styrket strategisk forbindelse på tværs.

Varde Kommune har på baggrund af Regeringens plan "Danmark kan mere 2" fra april 2022 udarbejdet en varmeplan for 2023 – 2030, som er vedtaget i byrådet d. 6. december 2022. Planen fokuserer på udbredelse af fjernvarme til områder med individuel gasforsyning. Varmeplanen indeholder en analyse af områderne, og Varde Kommune har herefter undersøgt mulighederne for konvertering af områder til fjernvarme.

Varde Kommune oprettede sammen med Esbjerg Kommune et underselskab i Din Forsyning kaldet Din Forsyning Lokalvarme A/S. Selskabets formål var at bidrage til at opnå målsætningen i varmeplanen om at konvertere udvalgte områder til fjernvarme. I Varde Kommune drejede det sig om Horne. Der skulle mindst være 70 % af bygningsmassen i Horne, der skulle tilmelde sig til fjernvarmen for at projektet var rentabelt, da fristen udløb 31. oktober 2024, var det kun 42 % der var tilmeldt, hvilket betød, at projektet blev lukket ned.

I 2022 blev Helle Energi A.M.B.A. oprettet af lokale kræfter. Formålet med virksomheden er at etablere fjernvarme i byerne Årre, Agerbæk, Starup-Tofterup, Nordenskov, Næsbjerg og Fåborg. Virksomheden er ved at indhente tilbud på etablering af fjernvarme i byerne, og forventer at kunne levere varme til de første forbrugere ultimo 2025/primo 2026.

Fremtidens bæredygtige varmeforsyning i områder uden fjernvarme og med/uden naturgas:
Fokus på at opnå en fossilfri varmeforsyning. Alle steder, hvor det er muligt, bør vi gøre en fokuseret indsats på at udbrede fjernvarmeløsninger. Dels er det den mest bæredygtige opvarmningsform (miljörigtig og samfundsøkonomisk), vi kan etablere i Danmark, og dels skal vi sikre et varmeaftag til kommende genbrugsvarmeprojekter. I de tilfælde, hvor fjernvarme ikke er den mest optimale løsning, skal fokus være på at udbrede bæredygtige individuelle varmeløsninger.

- Facilitere udbygning af fjernvarmen (tænkt sammen med genbrugsvarme hvor muligt)
- Facilitere udarbejdelse af konverteringsplaner i eksisterende naturgasområder til udfasning af naturgas som opvarmning
- Facilitere demonstration af mindre kollektive varmeforsyningsløsninger i områder enten uden fjernvarme eller uden naturgas.
- Facilitere samarbejde om bæredygtig udvikling mellem kommuner og lokalsamfund i de mindre byer og tyndt befolkede områder (hænger også sammen med nedenstående)

Fremtidens lokale produktion af grøn el og gas:

Et fremadrettet fokus på at øge lokal elproduktion fra solceller og vindkraft, og samtidigt sikre den mest optimale infrastruktur, samfundsøkonomi og miljø-/klimagevinster. Husdyrgødning og andre landbrugsrelaterede produkter skal søges udnyttet til biogasproduktion i det omfang, det er den mest bæredygtige løsning (miljømæssigt og samfundsøkonomisk).

- Facilitere tværgående samarbejde om elektrificeringens udfordringer for det lokale elnet og potentielle løsninger ift. udbygningen af VE-strømproduktion, tilslutning af store strømforbrugere, ladeinfrastruktur til elbiler m.m.
- Facilitere tværgående samarbejde og planlægning af fremtidige solcelle- og vindmølleparker, og undersøgelse af hvordan strømproduktionen kan bruges effektivt uden spild f.eks. solvarme eller kollektive varmepumper.
- Facilitere tværgående analyse af hensigtsmæssig udnyttelse af husdyrgødning til biogas.

Aftale om gentænkning af klimaindsats og vedvarende energi i Varde Kommune
Byrådet besluttede i februar 2025 at gentænke indsatsen for planlægning af vedvarende energi og energitunge virksomheder i Varde Kommune.

Hovedpunkterne i den politiske aftale fremgår nedenfor:

- at der ikke lokalplanlægges for enkeltstående solcelleparker i Varde Kommune,
- at solcellekortet udtages af kommuneplanen,
- at kommende ansøgningsfrister for vedvarende energianlæg sættes i bero,
- at man ønsker kombiprojekter med sol og vind i forbindelse med sektorkoblede anlæg,
- at enkeltstående solcelleparker - placeret på arealer, hvor der er drikkevandsressourcer som skal beskyttes - kan imødekommes,
- at solceller på kommunale tage og landbrugs-/erhvervsbygninger bør fremmes, hvor det er muligt og visuelt hensigtsmæssigt.

KOMMUNEPLAN 2025

Bestemmelserne for naturgas-, olietransmissions- og højspændingsledninger videreføres i Kommuneplan 2025. Der er ikke udlagt nye reservationer til naturgas-, olietransmissions- og højspændingsledninger i Kommuneplan 2025. De overordnede retningslinjer for biogasanlæg videreføres. Den konkrete udpegning af arealer til fælles biogasanlæg er vist i kommuneplanens kortdel.

I forbindelse med kommunens DK2020 Klimahandlingsplan er det vedtaget, at Varde Kommune skal være uafhængig af fossile brændsler i 2050. Herudover har man vedtaget en ambitiøs 2030-målsætning om, at der skal ske en klimagasreduktion på energiområdet på 90 procent, sammenlignet med 1990. I Kommuneplan 2025, er der foretaget præciseringer i retningslinjerne for vindmøller. Herudover er der udarbejdet nye retningslinjer for solenergianlæg, som tager udgangspunkt i den politiske aftale om gentænkning af klimaindsatsen og planlægning for vedvarende energianlæg, besluttet af Byrådet i februar 2025. I forbindelse med den politiske aftale er planudpegningen for større solcelleanlæg i Varde Kommune blevet fjernet og erstattet med specifikke retningslinjer for planlægningen. Dette skal sikre, at der kan foretages mere specifikke vurderinger af konkrete projektforslag, mens det samtidig sikrer større fleksibilitet i dialogen mellem udviklere, naboer og lodsejere. Herudover er der tilføjet bestemmelser, som søger at imødekomme den stigende interesse for placering af energitunge virksomheder i Varde Kommune.

DET VEDVARENDE ENERGISYSTEM

Med den nationale målsætning om at være fossilfri i 2045, står Danmarks energisystem overfor en radikal forandring både på nationalt og kommunalt niveau.

Kendetegnet ved nutidens energisystem er, at systemet i høj grad er drevet på fossile brændsler. Det vedvarende energisystem er baseret på vedvarende energikilder, hvoraf et el-baseret energiforbrug spiller en central rolle. Udfordringen ved det vedvarende energisystem er primært, at elproduktionen er fluktuerende og ikke kan lagres, som energikilderne kan i det fossile energisystem. Løsningen herpå er at skabe et mere fleksibelt system. Det gøres ved at integrere de tre sektorer: el, varme og transport, hvilket er kendetegnet for fremtidens vedvarende energisystem.

Fremadrettet vil det betyde, at der er et øget behov for at producere vedvarende energi, hvoraf vind, sol og biogas er centrale energikilder. For at opnå en tilstrækkelig forsyningssikkerhed er det afgørende at have teknologier, som producerer elektriciteten på forskellige tidspunkter. I en dansk kontekst er det kombinationen af vindmøller og solceller, som supplerer hinanden bedst. Herudover kan der med fordel arbejdes med lokalt forbrug af de vedvarende energiresourcer.

Med dette forstås lokal produktion af vedvarende energi, overført direkte til energiforbrugende enheder i området.

VINDMØLLER

Opstilling af vindmøller forudsætter, at der udarbejdes miljøkonsekvensrapport for det konkrete projekt, kommuneplantillæg og lokalplan med tilhørende miljøvurdering af plangrundlaget. Planmæssige bindinger og retningslinjer for planlægning af de udpegede vindmølleområder fremgår af nedenstående redegørelser.

Ved den konkrete placering af vindmøller i forbindelse med lokalplanlægningen skal der, udover de hensyn der er fastlagt i kommuneplanens hovedstruktur, tages følgende hensyn til vindmøllers placering i forhold til det overordnede vejnet og jernbanenet:

- En vindmølle kan ikke opstilles tættere på vejen end 1 gange møllens totalhøjde.
- I en afstand fra vejen på mellem 1,0 og 1,7 gange møllens totalhøjde skal Vejdirektoratet gives mulighed for, af sikkerhedshensyn og på grundlag af en konkret vurdering, at forlange en mølle flyttet længere væk end 1,0 gang møllens totalhøjde.
- Der bør foretages en konkret sikkerhedsmæssig vurdering af den enkelte mølles placering, f.eks. forøget risiko for overisning, distraktion i forbindelse med skilte, kryds, tilslutningsanlæg m.v.
- Længere væk end 1,7 gange møllens totalhøjde er der ikke belæg for at regulere en vindmølles placering. Afstanden mellem vindmølle og vej regnes fra yderste kant af vejbane eller nødspor til mølletårnets yderste begrænsning mod vej. For vej, der er pålagt byggelinje, fastsættes afstanden fra denne.

Ansøgninger om vindmølleprojekter uden for udlagte vindmølleområder bør sikre, at der kan opsættes mindst fire vindmøller, svarende til 18 MW i et område.

Der skal desuden redegøres for behov for nedtagning af eksisterende gamle møller inden for nærzonen (28 x møllens højde), og for projektets bidrag til at nedbringe det samlede antal vindmøller i kommunen.

I forhold til landskabet skal vindmøller, der opstillet i grupper, opstilles i et let opfatteligt geometrisk mønster. Grupperede vindmøller skal opstilles på en måde, så det visuelt er tilpasset det omkringliggende landskab på bedste vis. Det visuelle udtryk kan reguleres gennem antal, højden og opstillingsmønstre. Det er vigtigt at have for øje, at en reduktion i møllernes antal og højde ikke nødvendigvis giver et bedre landskabsæstetisk udtryk.

SOLENERGIANLÆG GENERELT

Solenergianlæg omfatter solceller, solfangere og lignende anlæg, der benytter solenergi til produktion af varme, elektricitet mv., og som forsyner mere end en husstand.

Ved et solcelleanlæg forstås paneler, stativer, invertere og transformere, herunder en eventuel teknikbygning, et eventuelt hegn og eventuel afskærmning, herunder beplantningsbælter, som opstilleren etablerer i forbindelse med et solcelleanlæg.

For at sikre et samspil med fremtidens energisystem og for at undgå unødigt CO₂-udledning samt kul- og biomasse forbrug, bør husstands batterier i videst muligt omfang undgås.

Som udgangspunkt vil det ikke være hensigtsmæssigt at placere solvarmeanlæg i områder med grundvandsinteresser, da der er risiko for forurening fra brud på slanger og rør. Denne risiko er dog ikke forbundet med solcelleanlæg, hvorfor det er muligt at placere disse i indvindingsoplande, i områder med særlige drikkevandsinteresser og på kildepladser. Man skal dog forvente en række vilkår fra vandværkernes side for at undgå forurening. Vilkårene kan dreje sig om, hvordan solcellerne rengøres, brug af køretøjer i området, krav om udvaskningstest af udvask af overfladebehandlende stoffer til jorden etc.

Varde Kommune har på baggrund af tidligere erfaringer samt nuværende planlægning valgt at udtage den tidligere gældende planudpegning af områder til placering af større solenergianlæg. Denne beslutning er truffet for at fremme lokal forankring, beskytte naboer og sikre et styrket fokus på konkret vurdering af hvert enkelt projekt.

Lokal forankring og ejerskab:

En af de primære årsager til at fjerne den tidligere planudpegning er ønsket om at styrke lokal forankring og ejerskab. Ved at erstatte den faste planudpegning med mere fleksible retningslinjer, kan kommunen bedre inddrage lokale borgere og interessenter i planlægningsprocessen. Dette sikrer, at projekterne bliver tilpasset de lokale behov og ønsker. Lokalsamfundene får dermed mulighed for at være med til at forme projekterne, hvilket øger chancerne for succes, opbakning og langvarig mental og miljømæssig bæredygtighed.

Beskyttelse af naboer:

En anden vigtig faktor er beskyttelsen af naboer til solenergianlæggene. Retningslinjerne for solenergianlæg lægger vægt på at minimere gener for naboerne ved at sikre tilstrækkelige afstande og tage hensyn til visuelle og miljømæssige påvirkninger. Dette inkluderer krav om respektafstande og friholdelse af beboelser i flere retninger, hvilket sikrer, at naboerne ikke bliver omringet af solcelleanlæg. Ved at tage disse hensyn kan kommunen skabe en balance mellem behovet for vedvarende energi og hensynet til borgernes liv og hverdag.

Konkret vurdering af projekter:

De nye retningslinjer giver mulighed for en konkret og individuel vurdering af hver enkelt projektansøgning. Dette betyder, at hvert projekt kan vurderes individuelt baseret på dets specifikke forhold og kontekst. Ved at tage højde for lokale forhold, såsom terræn, eksisterende bebyggelse og infrastruktur, kan kommunen sikre, at solenergianlæggene placeres optimalt og med minimal negativ påvirkning. Denne fleksibilitet gør det muligt at tilpasse projekterne til de unikke karakteristika ved hvert område, hvilket øger effektiviteten og accepten af projekterne.

Sammenhæng mellem arealer og forbrug:

Endelig er der et behov for samtænkning af arealer og forbrug. Ved at integrere energiproduktion med andre arealanvendelser, såsom landbrug eller rekreative områder, kan kommunen optimere brugen af jorden og skabe multifunktionelle landskaber. Dette fremmer en bæredygtig udvikling, hvor forskellige interesser og behov kan tilgodeses samtidig.

Ansøgning om etablering af solenergianlæg

Ved ansøgning om etablering af større solenergianlæg vil der blive foretaget en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde. Det vil blandt andet ske med fokus på nabohensyn og dialog samt med fokus på landskabelige og naturbeskyttelsesmæssige hensyn, som beskrevet i kommuneplanens tilkendegivelser.

Grundet en stor teknologisk udvikling på området, er der ikke angivet en maksimal højde for solenergianlæg.

Der vil i fremtiden, som udgangspunkt ikke blive planlagt for enkeltstående solenergianlæg i Varde Kommune, medmindre de foreslåede projekter ligger indenfor områder med beskyttelsesværdige drikkevandsressourcer.

Ved en ansøgning om solenergianlæg kræves en foreløbig og principiel visualisering af anlægget, som grundlag for at udarbejde en foreløbig konkret vurdering af anlæggets indvirkning på landskabelige værdier og naboer. I forbindelse med udarbejdelse af evt. plangrundlag og tilhørende miljøscreening og VVM-screening kan der blive stillet krav om en egentlig visualisering af projektet.

Nedenstående redegørelse beskriver retningslinjerne, som erstatter den hidtidige planudpegning. Retningslinjerne søger at omfatte flere af parametrene, som lå til grund for den tidligere udpegning. Varde Kommunes ønske om lokal forankring og ejerskab, samt behovet for samtænkning af arealer og forbrug, er alle medvirkende faktorer i fjernelsen af den hidtidige planudpegning. Varde Kommune ønsker i fremtiden som udgangspunkt at fokusere på kombiprojekter med både solenergianlæg og vindmøller.

Placering og udformning:

Solenergianlæg kan med fordel placeres på eksisterende tagarealer af energitunge virksomheder, såsom industri- eller landbrugsbygninger, hvis det vurderes visuelt hensigtsmæssigt. At udnytte eksisterende tagarealer på bygninger, der har et højt energiforbrug, er en effektiv løsning som overordnet bidrager positivt til det samlede CO₂-regnskab. Ved at producere energi tæt på forbrugsstedet mindskes energitab, der normalt opstår ved transport af elektricitet over lange afstande. Placering på eksisterende tagarealer fremmer dermed en både bæredygtig og økonomisk fordelagtig løsning. Solcelleanlæg skal placeres og designes under hensyntagen til naboer og lokalsamfund, energiforbrugende enheder, natur, landskab, veje og rekreative områder. Dette sikrer, at anlæggene integreres godt i omgivelserne og minimerer negative påvirkninger.

Ansøgningsrunder for solenergianlæg i Varde Kommune:

Varde Kommune ønsker som udgangspunkt at indkalde ansøgninger om solenergianlæg gennem afholdelse af løbende ansøgningsrunder. Projektansøgere bedes i forbindelse med ansøgning om at redegøre for dialog med naboer og lokalsamfund samt inkludere principielle visualiseringer af projektet. På den måde sikres det, at kommunen kan afdække eventuelle planmæssige forhold som måtte umuliggøre planlægning i den givne kontekst. Samtidig vil kommunen være klædt bedre på til at håndtere kommunikation med naboer i en potentielt kommende dialog.

Herudover opfordrer Varde Kommune til, at man som projektudvikler rækker ud til kommunen på et tidligt stadie i processen, så eventuelle planlægningsmæssige spørgsmål kan imødekommes og afklares, inden naboer og lokalsamfund involveres.

Det er vigtigt, at ansøgninger om placering af solenergianlæg i Varde Kommune indeholder en redegørelse for dialog med naboer til det foreslåede projektområde. Desuden bør ansøgere om solenergianlæg i Varde Kommune overveje dialogen med det omkringliggende lokalsamfund. Dette gør sig både gældende i projekterings-, anlægs- og driftsperioden. Varde Kommune vægter dialogen med nærmeste naboer og lokalsamfund højt i ønsket om lokal forankring af vedvarende energiprojekter. Som en del af det indledende ansøgningsmateriale anbefaler kommunen derfor, at der desuden indgår en principiel visualisering af det foreslåede projekt. Dette kunne f.eks. indbefatte et landskabssnit og/eller et perspektiv i øjen- eller fugleperspektiv.

Dette vil sikre et fælles udgangspunkt for den videre dialog mellem projektansøgere, lokalsamfund og politikerne i Varde Kommune. Visualiseringen kan udarbejdes med udgangspunkt i nærmeste by- eller lokalsamfund, større vej eller nærmeste nabobeboelser. Udgangspunktet for den konkrete visualisering bør altid bero på en vurdering af de lokale forhold.

Lokalt forbrug og lagring af energi:

Varde Kommune ønsker som udgangspunkt, at den vedvarende energi, som produceres i kommunen, bruges lokalt. Dette kan enten ske direkte af energiforbrugende enheder eller ved at lagre energien til senere brug. Denne tilgang har flere fordele, der bidrager til både effektivitet og bæredygtighed.

Øget effektivitet:

Lokalt brug af vedvarende energi bidrager til en mere effektiv udnyttelse af ressourcerne. Når energien produceres og forbruges inden for samme område, kan man bedre tilpasse produktionen til det lokale behov. Dette betyder, at man kan undgå overproduktion og spild samtidig med, at man sikrer, at der altid er tilstrækkelig energi til rådighed for lokale forbrugere. Ved at fokusere på lokalt forbrug af vedvarende energi kan Varde Kommune også styrke den lokale økonomi. Investeringer i lokale energiprojekter skaber arbejdspladser og fremmer økonomisk aktivitet i området.

Hensyn til arealreservationer:

Solenergianlæg skal tage hensyn til eksisterende og fremtidige reservationer af arealer til samfundskritisk infrastruktur som naturgas- og transmissionsledninger. Disse reservationer er ofte fastlagt for at sikre, at der er tilstrækkelig plads til vedligeholdelse, reparation og eventuel udvidelse af infrastrukturen. Solenergianlæg skal derfor placeres på en måde, der ikke hindrer adgangen til eller driften af disse kritiske systemer.

Dette er afgørende for at sikre, at solenergianlæg ikke forstyrrer eller kompromitterer den nødvendige infrastruktur, som er vital for samfundets funktion og sikkerhed.

Ud over eksisterende reservationer skal der også tages hensyn til fremtidige planer for udvidelse eller etablering af ny infrastruktur. Dette kræver en tæt dialog med relevante myndigheder og planlægningsenheder for at sikre, at solenergianlæg ikke placeres i områder, der er udpeget til fremtidige infrastrukturprojekter. Ved at tage højde for fremtidige behov kan man undgå konflikter og sikre en harmonisk udvikling af både energiproduktion og infrastruktur.

Samfundskritisk infrastruktur:

Samfundskritisk infrastruktur som naturgas- og transmissionsledninger er afgørende for at opretholde forsyningssikkerheden og den overordnede funktionalitet i samfundet. Naturgasledninger leverer energi til opvarmning, industri og elproduktion, mens transmissionsledninger transporterer elektricitet over lange afstande fra produktionssteder til forbrugere. Enhver forstyrrelse af disse systemer kan have alvorlige konsekvenser for forsyningssikkerheden og samfundets stabilitet.

Samtænkning af arealer:

Vedvarende energianlæg i Varde Kommune bør designes og placeres, så de kan rumme og udføre flere funktioner på samme areal, hvilket optimerer brugen af jorden. Varde Kommune ønsker, at arealer til vedvarende energianlæg udnytter arealerne optimalt og bidrager til både energiproduktion, landbrug, rekreative muligheder og biodiversitet, hvilket fremmer en

bæredygtig udvikling i kommunen. Vedvarende energianlæg kan kombineres med landbrugsaktiviteter. Der skal sikres adgang for landbrugsmaskiner og husdyr, hvor det er relevant.

Arealer omkring vedvarende energianlæg kan også udformes som rekreative områder med stier, udsigtspunkter og informationsskilte om vedvarende energi og biodiversitet. Der skal sikres offentlig adgang til rekreative faciliteter, hvor det er muligt og sikkert.

Afskærmning med levende hegn:

Solenergianlæg skal som udgangspunkt afskærmes med tætte, levende hegn på alle sider. Dette kan omfatte brug af eksisterende hegn kombineret med nye. En landskabelig vurdering skal sikre, at anlægget passer ind i landskabet og miljøet. Solenergianlæg skal afskærmes af et tæt, levende hegn på alle sider, gerne af eksisterende beplantning og af hjemmehørende arter. Det er fordelagtigt, hvis det afskærmende beplantningsbælte minimum er 5 meter bredt, så det kan fungere som spredningskorridor for dyr og planter. Nogle steder, hvor lokale forhold vurderes at tale for det, bør beplantningsbæltet være bredere. Ligeledes vil det være en fordel, hvis anlæggene placeres i områder, der ligger i små lukkede landskaber. Herudover kan der være tilfælde, hvor det ikke er hensigtsmæssigt at placere hegn hele vejen rundt om et anlæg. Dette vil altid bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde.

Solenergianlæg skal tage hensyn til natur- og klimainteresser:

Solcelleanlæg bør placeres og designs på en måde, der minimerer indvirkningen på lokale økosystemer og dyreliv. Dette kan inkludere at undgå placering i områder med høj biodiversitet eller beskyttede naturområder.

Ved afskærmning og beplantning omkring solcelleanlæg bør der anvendes hjemmehørende plantearter. Dette understøtter lokale økosystemer og giver levesteder for insekter og andre dyr. For at fremme biodiversiteten kan der etableres insektvolde omkring solcelleanlæg. Disse volde kan fungere som levesteder for bestøvere og andre gavnlige insekter.

Områder omkring solcelleanlæg bør vedligeholdes uden brug af kemiske gødninger og pesticider for at beskytte jordens sundhed og vandkvaliteten.

Ved at tage hensyn til natur- og klimainteresser sikrer solcelleanlæg, at de bidrager til en bæredygtig udvikling uden at skade miljøet. Dette er afgørende for at opnå en balance mellem energiproduktion og naturbeskyttelse.

Bevarelse af biodiversitet og naturlige habitater omkring solcelleanlæg kan understøtte økosystemtjenester som bestøvning, vandrensning og jordens frugtbarhed, hvilket er gavnligt for både miljøet og landbruget. Ved at integrere disse hensyn i planlægningen og driften af solcelleanlæg kan vi sikre, at de ikke kun bidrager til at reducere CO₂-udledninger, men også understøtter en sund og bæredygtig natur. Ved placering af solcelleanlæg er det afgørende at tage hensyn til naboernes komfort og visuelle miljø. For at sikre dette, fastsættes en kommuneplanretningslinje med specifikke respektafstande mellem solcelleanlæg og beboelsesejendomme. Disse afstandskrav er designet til at minimere visuel og fysisk påvirkning af naboerne og sikre, at solcelleanlæg integreres harmonisk i landskabet.

Respektafstande:

Afstand til landsbyer:

Der skal som udgangspunkt være en respektafstand på 150 meter fra et foreslået solenergianlæg til nærmeste landsby. Udvælgelsen af landsbyer er udarbejdet på baggrund af,

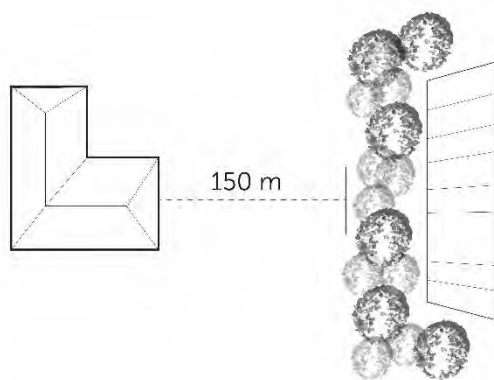
hvorvidt området indeholder en kommuneplanramme med blandet bolig og erhverv eller et centerområde. Det vurderes, at denne udvælgelse dækker de lokalsamfund, som er placeret i landzone, og vil tilgodese hvad der i Varde kommune må anses som en landsby.

På baggrund af dette udtages følgende:

Lydum, Kærbæk, Stausø, Krusbjerg, Henne Kirkeby, Lindbjerg, Kærup, Strellev, Orten, Hodde, Tinghøj, Mejls, Roushøje, Hjortkær, Vrenderup, Lyne (Ringkøbing-Skjern Kommune).

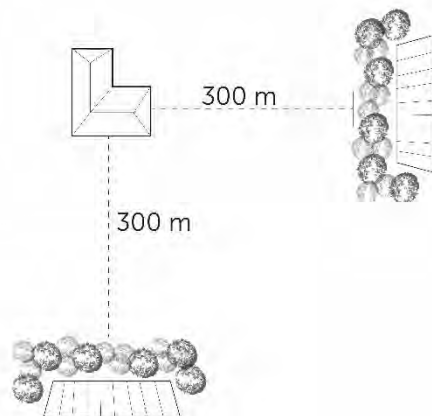
*På trods af, at Nybro har en zonestatus som by, afgrænses den ikke af en buffer på 150 meter. Bufferzonen på 150 meter til byzone er indarbejdet for at varetage de nærrekreative interesser og befolkningen. Nybro er et naturgasanlæg som i forvejen præger landskabet med sin meget tekniske karakter og er derfor et oplagt sted at placere solcelleanlæg. Dertil skal nævnes, at Nybro har byzone af historiske årsager og ville ikke nødvendigvis blive planlagt til byzone i dag.

150 meters afstand: Hvis solcelleanlægget kun planlægges på én side af en beboelse, bør der være en afstand på mindst 150 meter fra bygninger, der er registreret som beboelse i Bygnings- og Boligregistret. Afstanden måles fra kanten af beboelsens facade til kanten af den yderste beplantning.

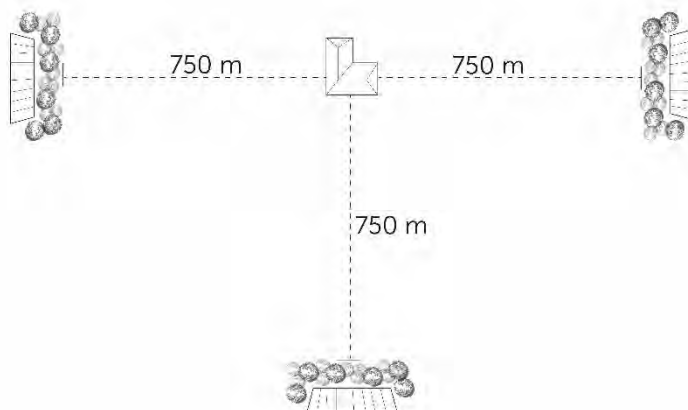
Figur 14.1

300 meters afstand: Hvis solcelleanlægget planlægges på to sider af en beboelse, eller på yderligere én side af beboelsen, bør der være en afstand på mindst 300 meter. Afstanden måles fra kanten af beboelsens facade til kanten af den yderste beplantning.

Figur 14.2

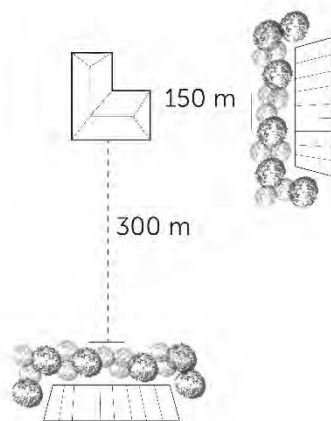
750 meters afstand: Hvis solcelleanlægget planlægges på tre eller flere sider af en beboelse, eller på yderligere én eller flere sider af beboelsen, bør der være en afstand på mindst 750 meter. Afstanden måles fra kanten af beboelsens facade til kanten af den yderste beplantning.

Figur 14.3

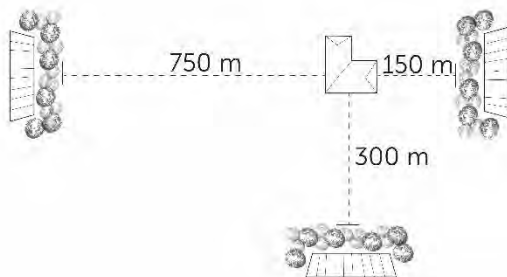
Udover ovenstående, følger herunder et par eksempler på situationer hvor de forskellige respektafstande bør tænkes ind i planlægningen:

Eksempel 1: Der planlægges først for solceller på én side af beboelsen - minimumsafstand 150 meter. Der planlægges senere for solceller på yderligere én side – i alt to sider af beboelsen – hvorved minimumsafstand for det nye anlæg bør være 300 meter.

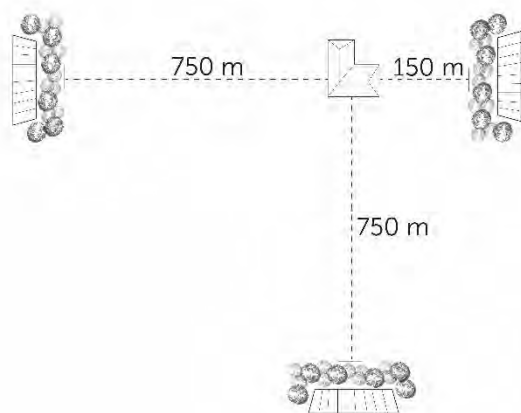
Figur 14.4

Der planlægges senere for solceller på endnu én side – så i alt tre sider af beboelsen har solceller – hvorved minimumsafstand for det nye anlæg bør være 750 meter. Planlægges der senere hen for solceller på yderligere en side, bør denne afstand også minimum være 750 meter.

Figur 14.5

Eksempel 2: Først planlægges der for solceller på én side af beboelsen - minimumsafstand 150 meter. Der planlægges senere for solceller på yderligere to sider – i alt tre sider – hvorved minimumsafstand for det nye anlæg bør være 750 meter.

Figur 14.6

Friholdelse i flere retninger:

Ved placering af solcelleanlæg ved fritliggende boliger skal det sikres, at disse friholdes for opstilling af solceller i mindst to retninger. Dette betyder, at en beboelse ikke må være omgivet af solcelleanlæg på alle sider. Dette sikrer, at beboerne har udsyn og adgang til åbne områder.

Fleksibilitet og konkrete vurderinger:

Selvom ovenstående afstandskrav til beboelse samt ønske om friholdelse af mindst to sider af en beboelse er vejledende, kan de fraviges på baggrund af en konkret vurdering af de lokale forhold. Dette kan ske i tilfælde, hvor ejeren og en eventuel lejer af beboelsen er indforstået med den kortere afstand, eller hvor der er indgået aftale om opkøb med henblik på nedlæggelse af beboelsen. Desuden kan andre bygninger, terrænforhold eller skov udgøre en permanent visuel barriere, hvilket kan retfærdiggøre en kortere afstand.

Beskyttelse af naboer:

Formålet med disse retningslinjer er at beskytte naboer mod potentielle gener forårsaget af solcelleanlæg, såsom visuelle forstyrrelser og refleksioner. Ved at sikre tilstrækkelige afstande og friholdelse af udkigsretninger, kan solcelleanlæg placeres på en måde, der respekterer naboer og sikrer en harmonisk integration i det eksisterende landskab.

Disse retningslinjer afspejler Varde Kommunes engagement i at balancere behovet for vedvarende energiproduktion med hensynet til borgernes trivsel og miljøet. Ved at følge disse principper kan kommunen fremme bæredygtige energiløsninger, der også tager hensyn til lokalsamfundets behov og bekymringer.

BIOGASANLÆG

Biogasanlæg skal som hovedregel placeres inden for de udpegede interesseområder for placering af biogasanlæg og store husdyrbrug. De kan desuden placeres indenfor erhvervsområder i miljøklasse 5-7, hvis dette skønnes hensigtsmæssigt.

Områder til fælles biogasanlæg er områder, kommunen vurderer som robuste og hensigtsmæssige i forhold til placering af store biogasanlæg. Grundet anlæggenes anseelige størrelse og meget tekniske karakter skal der tages særligt hensyn til de landskabelige værdier i planlægningen. Det er ligeledes et krav, at den samlede CO₂-udledning i forbindelse med produktionen holdes på et minimum. Det samlede transportbehov skal holdes på et minimum. Derfor planlægges anlæggene i tilknytning til dels det overordnede vejnet og dels de store husdyrbrug, der forventes at blive hovedleverandør og muligvis hovedaftager af gyllen. Derudover skal der tages særlige hensyn i forhold til anden arealanvendelse, som beboelsesområder, hvor der ofte er modstridende interesser. Områder til placering af biogasanlæg er udpeget på baggrund af følgende kriterier:

- 1 km fra større hovedveje,
- Området egnet til store husdyrbrug,
- Områder uden særlige drikkevandsinteresser, OSD-området
- Områder uden nitratfølsomme indvindingsområder, NFI-områder,
- 500 meter fra større områder udlagt til støj- og lugtfølsom anvendelse, hvilket vil sige rammeområdet udpeget i kommuneplanen til bolig, blandet bolig og erhverv, center samt områder til offentlige rekreative formål.

Den endelige placering af biogasanlæg skal ske på baggrund af en konkret detaljeplanlægning for anlæggene i henhold til relevant lovgivning herunder plan-, naturbeskyttelses-, museums-, miljøbeskyttelses-, vandforsynings-, skov- og miljømålslovens bestemmelser.

Biogasprojekter skal opfylde plan- og miljøvurderingslovens krav samt miljøbeskyttelsesloven (miljøgodkendelse af såkaldt kap. 5-virksomhed). Alle biogasanlæg skal VVM-screenes efter miljøvurdering af konkrete projekter og alle kommune- og lokalplaner skal miljøvurderes efter regler om miljøvurderinger af planer og programmer. Såfremt et anlæg på grundlag af VVM-screeningen vurderes at have væsentlig miljøpåvirkning, kræves der en miljøvurdering af de konkrete projekter. Etablering af biogasanlæg kræver miljøvurdering af det konkrete projekt, hvis anlægget bliver så stort, at der tilføres mere end 100 tons biomasse pr. dag. Dette gælder også, hvis et eksisterende biogasanlæg udvides med mere end 100 tons biomasse pr. dag. Efter planloven er der pligt til at tilvejebringe en lokalplan, før der gennemføres større bygge- eller anlægsarbejder som for eksempel et biogasanlæg.

Udpegningerne til biogasanlæg er positivudpegninger, der skal signalere, hvor kommunerne ud fra en samlet vurdering finder placeringer mest hensigtsmæssige og ønsker at fremme udviklingen af biogas. At der er tale om positivudpegninger betyder dog også, at der er mulighed for at opstille biogasanlæg uden for de udpegede områder.

TRANSMISSIONSLEDNINGER

Omkring alle eksisterende transmissionsledninger er der tinglyst en zone på 2x20 m, inden for hvilken der ikke må opføres bygninger til ophold for mennesker. Desuden er der en observationszone på 2x200 m omkring ledningerne, hvor Energinet.dk ønsker at blive orienteret

om planer for byudvikling, anlægsarbejder, vejanlæg, sportspladser, ridebaner, råstofindvinding, vindmøller, antennemaster mv. Dette skyldes, at naturgasledningerne er dimensioneret efter befolkningskoncentrationen i de berørte områder. Ny bebyggelse eller ændret anvendelse af

arealerne nær eksisterende transmissionsledninger kan i særlige tilfælde betyde, at Arbejdstilsynet eller Energistyrelsen vil stille særlige krav.

Tekniske anlæg i kommunen. Det kan oplyses, at el-anlæg har en lovmæssig beskyttelse i 'bekendtgørelsen om sikkerhed for udførelse af elektriske anlæg', hvor der her gøres opmærksom på sikkerhedsafstande fastsat i bekendtgørelsen:

- Høje objekter nær Eltransmissions luftledningsanlæg, bør som minimum placeres i en afstand på objektets fulde totalhøjde fra respektafstanden* langs luftledningsanlægget
- Høje elektrisk ledende objekter nær Eltransmissions jordkabelanlæg, bør ikke placeres nærmere end 50m fra respektafstanden* til jordkabler, uden foranstaltninger for beskyttelse mod spændingsstigning i jorden
- Eltransmission accepterer ikke solcelleanlæg i servitutarealet for vores elanlæg, da vi til enhver tid skal kunne komme uhindret ind til vores anlæg for at foretage eventuelle reparationer samt almindeligt servicearbejde.

*Respektafstanden, som er fastsat for at give betryggende sikkerhed ved arbejde i nærheden af elforsyningsanlæg eller ved uheld og ulykker.

Varde Kommune ønsker stadig at indgå aftaler med elselskaberne om sanering af det eksisterende højspændingsnet og har følgende ønsker til sanering:

- *60 kV-ledning ved Varde Enge:* Forbindelsen Varde-Jegsmark har en uheldig placering vest om Varde, hvor ledningen er meget dominerende i det flade engområde ved Varde Å. Området er blandt andet udpeget som internationalt naturbeskyttelsesområde og benyttes som nærrekreativt område for Varde. Strækningen over engområderne ved Varde Å bør derfor snarest blive saneret.
- *60 kV-ledning over Holme Å ved Hovborg:* Vest for Hovborg krydses Holme Å af en 60 kV-ledning. Et par af masterne er placeret uheldigt i ådalen, der ligger i et naturområde og er fredet. Desuden er ådalen vigtig i forhold til rekreative formål som kanosejls og lystfiskeri og i kraft af naturstien, der er etableret langs åen. Forbindelsen bør kabellægges på strækningen over åen.
- *60 kV-ledning langs Holme Å ved Sig:* I området mellem Nørholm Hede og Karlsgårde Sø, passeres Holme Å af en 150 kV-forbindelse. Derudover løber en 60 kV-forbindelse på en strækning i ådalen. 150 kV-forbindelsen forudsættes nedtaget ved anlæggelse af en 400 kV-ledning fra Esbjerg til Herning. I den forbindelse vil der ikke længere være behov for at føre 60 kV-forbindelsen på forskellige master i ådalen, hvilket vil forbedre det visuelle indtryk. En mere omfattende sanering af strækningen bør vurderes i forbindelse med etablering af en 150 kV stikledning til Grindsted.
- *60 kV-ledning langs Holme Å ved Nordenskov:* 60 kV-ledningen Karlsgårde-Krogager krydser på en strækning på ca. 2 km Holme Å adskillige gange. Masterækken er placeret midt i ådalen og virker på trods af, at der er tale om træmaster, skæmmende på ådalen, hvor der blandt andet er etableret en meget benyttet vandresti. I forbindelse med etableringen af en 150 kV-ledningsforbindelse til Grindsted bør en sanering af strækningen Nordenskov-Krogager indgå i projektet med henblik på, at strækningen kan nedtages eller kabellægges.

VINDMØLLEPLAN

Varde Kommune ønsker at tilvejebringe en vindmølleplan, der på én gang bidrager til målet om at være uafhængig af fossile brændsler i 2050.

Ved beregning af antal MW medregnes kun møller på min. 3 MW, idet mindre møller forventes udfaset over en årrække.

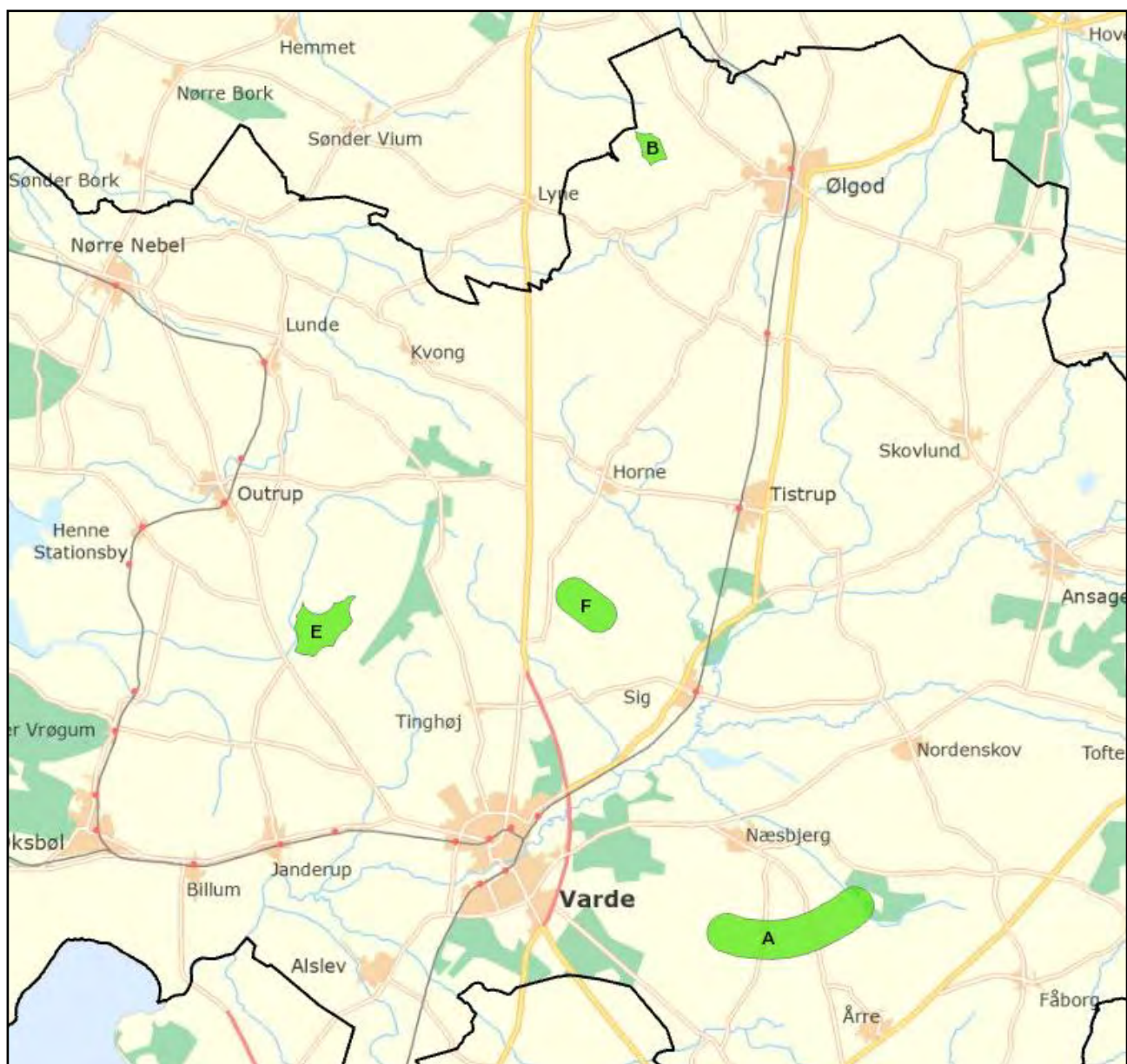
- Såfremt at Varde Kommune skal være fossilfri i 2050, kræves det ud fra elforsyningen, at der produceres 0,46 TWh el fra vindmøller. Det svarer eksempelvis til 31 vindmøller af 4,5 MW.

For at kunne opfylde målsætningen fastholdes følgende vindmølleområder:

- Den nordlige del af Nybro-området (del af E) (Pt 7 møller 1,6 MW. Potentiale for på sigt at udskifte eksempelvis til 4 møller med samlet produktion på 12 MW)
- Østtarp (B) (Pt 10 møller 0,9 MW, eksempelvis potentiale for på sigt at udskifte til 5 møller med en samlet produktion på 15 MW)
- Ovnbøl (F)
- Ulvemosen (A) og Bækhede Plantage (A2) sammenlægges til ét område, da der er sket en samlet planlægning for de to områder.

Vindmølleområderne er udpeget på baggrund af følgende kriterier:

- Der kan opstilles minimum 3 vindmøller med en afstand på mindst 500 meter til nærmeste nabo.
- Der udpeges ikke vindmølleområder nærmere end 750 meter fra områder, der i kommuneplanen er udlagt til støjfølsom arealanvendelse.
- Kystnærhedszonen og arealer op til 5 km fra forsvarets arealer friholdes for nye vindmølleområder.
- Der udpeges ikke vindmølleområder indenfor de i kommuneplanen udpegede større uforstyrrede landskaber, værdifulde geologiske områder, kulturmiljøer og kirkeomgivelser.
- Der er ikke kendskab til andre væsentlige naturværdier, miljøforhold eller planmæssige bindinger, der strider mod opsætning af vindmøller.
- Værdifulde landskaber skal så vidt muligt friholdes for vindmølleområder

Figur 14.7: Vindmølleområderne i Varde Kommune i Kommuneplan 2021.

OMRÅDE A – ULVEMOSEN OG BÆKHEDE PLANTAGE

Placering

Området er beliggende syd for Næsbjerg, nord for Rousthøje, og er afgrænset som vist herunder.

Eksisterende vindmøller

Inden for område A er der opstillet 10 møller på i alt ca. 33 MW.

Der står en enkelt 600 kW vindmølle lidt vest for området, med en totalhøjde på ca. 70 meter. Der er desuden 6 vindmøller delvist inden for området, med en totalhøjde på ca. 70 meter. De 7 møller på 70 meter nedtages løbende og kan ikke genopstilles.

Planmæssige bindinger

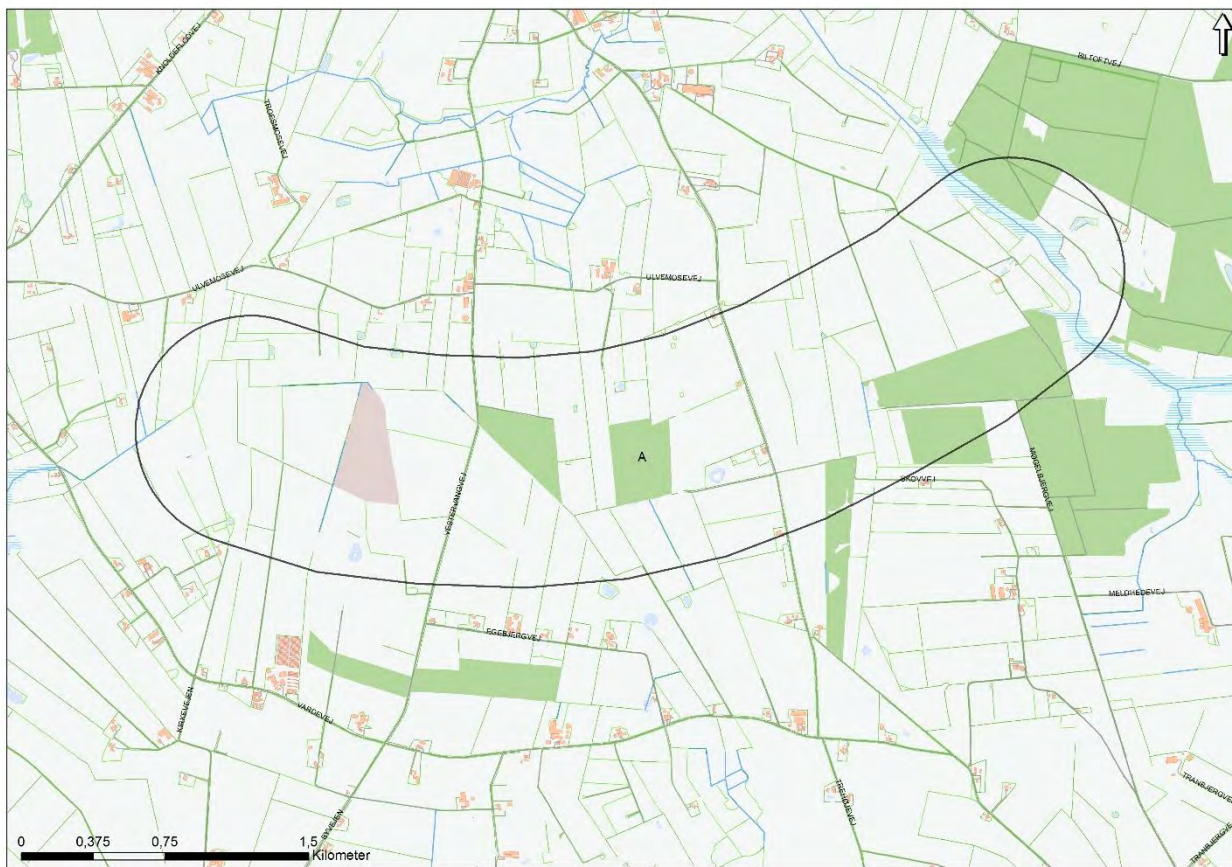
Væsentlige bindinger i området er blandt andet (pr. 07.10.16): Beskyttede naturtyper, fredede fortidsminder, el-kabeltracé, lavbundsarealer, hovedindsatsområde for naturgenopretning og overgangslandskab.

Områdespecifikke retningslinjer

Det skal gennem miljøkonsekvensrapporten samt kommune- og lokalplanlægning sikre, at:

- Den enkelte vindmølle skal have en effekt på min. 3,3 MW, og en maksimal højde på 150 m.
- Vindmøllerne skal være ens af udseende og størrelse.
- Vindmøllerne skal stå på en ret eller buet linje med lige stor afstand mellem de enkelte vindmøller.
- Områdets udstrækning og rummelighed kan øges ved nedlæggelse af tilstødende beboelse.
- § 3 beskyttet natur må ikke påvirkes negativt, hverken ved etablering eller drift af vindmøller.

- Der skal i miljøkonsekvensrapporten tages særligt stilling til den visuelle påvirkning af de værdifulde landskaber.

Figur 14.8

OMRÅDE B – ØSTTARP

Placering

Området er beliggende mellem Vallund og Østtarp ved Skærbækvej, og er afgrænset som vist herunder.

Eksisterende vindmøller

Der står 10 vindmøller i, eller i umiddelbar forbindelse med området. Vindmøllerne har en totalhøjde på ca. 70 meter.

Planmæssige bindinger

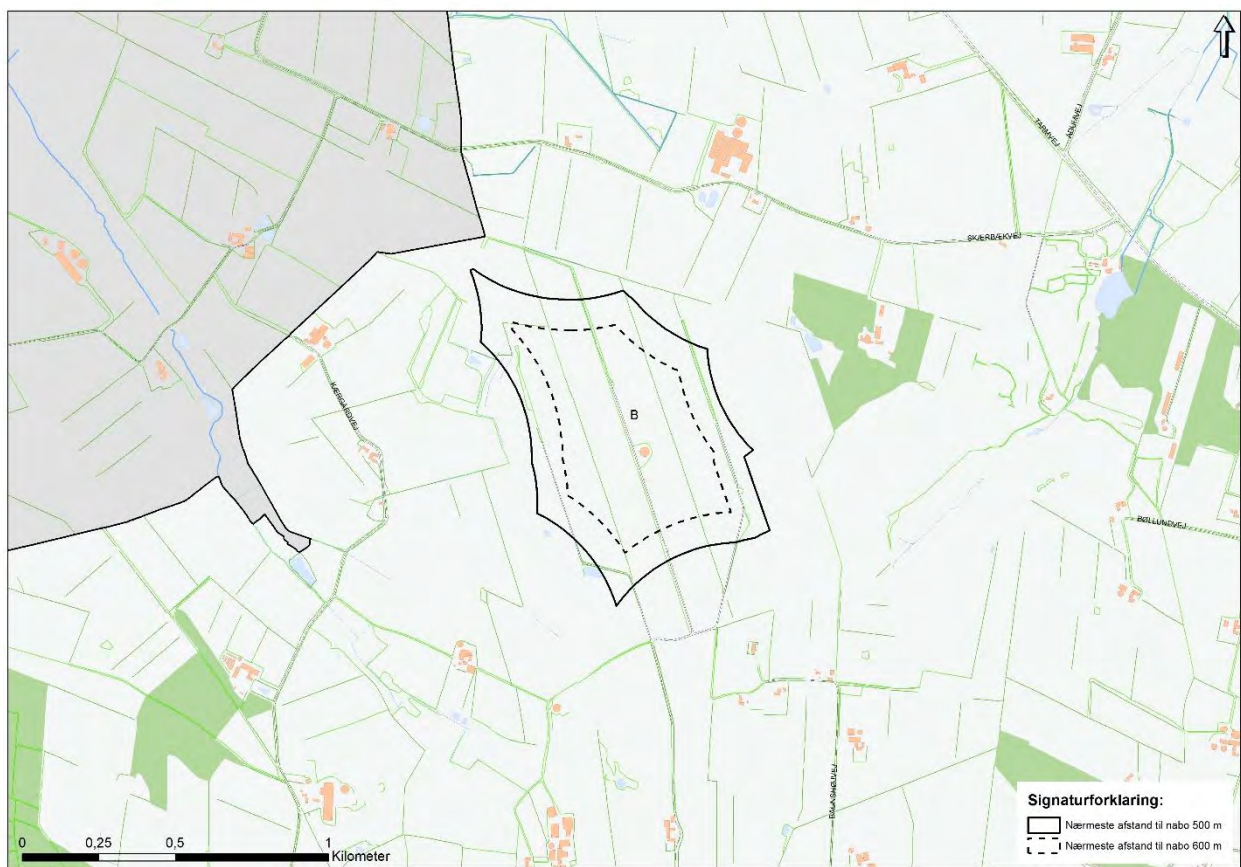
Området ligger meget tæt på kommunegrænsen mod Ringkøbing-Skjern Kommune.

Væsentlige bindinger i området er blandt andet (pr. 07.10.16): Beskyttede naturtyper, beskyttede sten- og jorddiger, fredede fortidsminder, lavbundsarealer.

Områdespecifikke retningslinjer

Det skal gennem miljøkonsekvensrapporten samt kommune- og lokalplanlægning sikres, at:

- Den enkelte vindmølle skal have en effekt på minimum 3,3 MW, og en maksimal højde på 150 meter.
- Vindmøllerne skal være ens af udseende og størrelse.
- Vindmøllerne skal stå på en ret linje, med lige stor afstand mellem de enkelte vindmøller.
- Områdets udstrækning og rummelighed kan øges ved nedlæggelse af tilstødende beboelse.
- § 3 beskyttet natur ikke påvirkes negativt, hverken ved etablering, eller efterfølgende drift af vindmøller.
- Beskyttede sten- og jorddiger i området ikke beskadiges, hverken ved etablering, eller efterfølgende drift af vindmøller.
- Fredede fortidsminder må ikke beskadiges, hverken ved opstilling eller drift af vindmøller.
- Der skal i miljøkonsekvensrapporten tages særligt stilling til den visuelle påvirkning af de værdifulde landskaber

Figur 14.9

OMRÅDE E – VITTARP / NYBRO

Placering

Området er beliggende vest for Vittarp og Nybro, og er afgrænset som vist herunder.

Eksisterende vindmøller

Der står 7 vindmøller indenfor området med en totalhøjde på ca. 100 meter.

Planmæssige bindinger

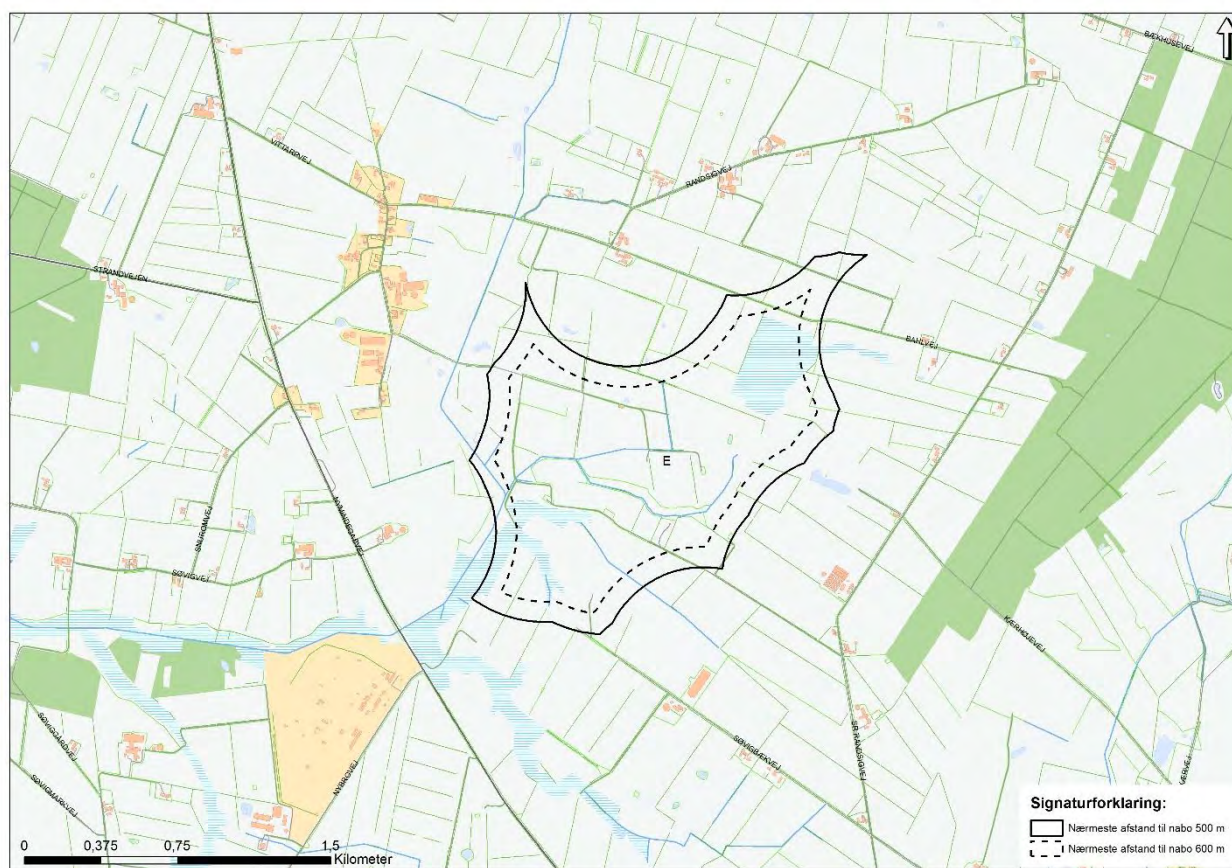
Væsentlige bindinger i området er blandt andet (pr. 07.10.16):

Beskyttede naturtyper, beskyttede sten- og jorddiger, § 3 vandløb, olieledning, drikkevandsinteresser, lavbundsarealer.

Områdespecifikke retningslinjer

Det skal gennem miljøkonsekvensrapporten og kommune- og lokalplanlægning sikres, at:

- Den enkelte vindmølle skal have en effekt på minimum 3,3 MW, og en maksimal højde på 150 meter.
- Vindmøllerne skal være ens af udseende og størrelse.
- Vindmøllerne skal stå på en ret eller buet linje, med lige stor afstand mellem de enkelte vindmøller.
- Områdets udstrækning og rummelighed kan øges ved nedlæggelse af tilstødende beboelse.
- § 3 beskyttet natur ikke påvirkes negativt, hverken ved etablering, eller drift af vindmøller.
- Der skal i miljøkonsekvensrapporten tages særligt stilling til den visuelle sammenhæng mellem vindmøllerne og de værdifulde landskabsområder.
- Der skal tages hensyn til radiokædetracéet, der snitter det nordvestlige af området.

Figur 14.10

OMRÅDE F – OVNBØL

Placering

Området er beliggende vest for Ovnbøl ved Grønkærhoved Mose, og er afgrænset som vist herunder.

Eksisterende vindmøller

4 eksisterende vindmøller på i alt 12 MW inden for området.

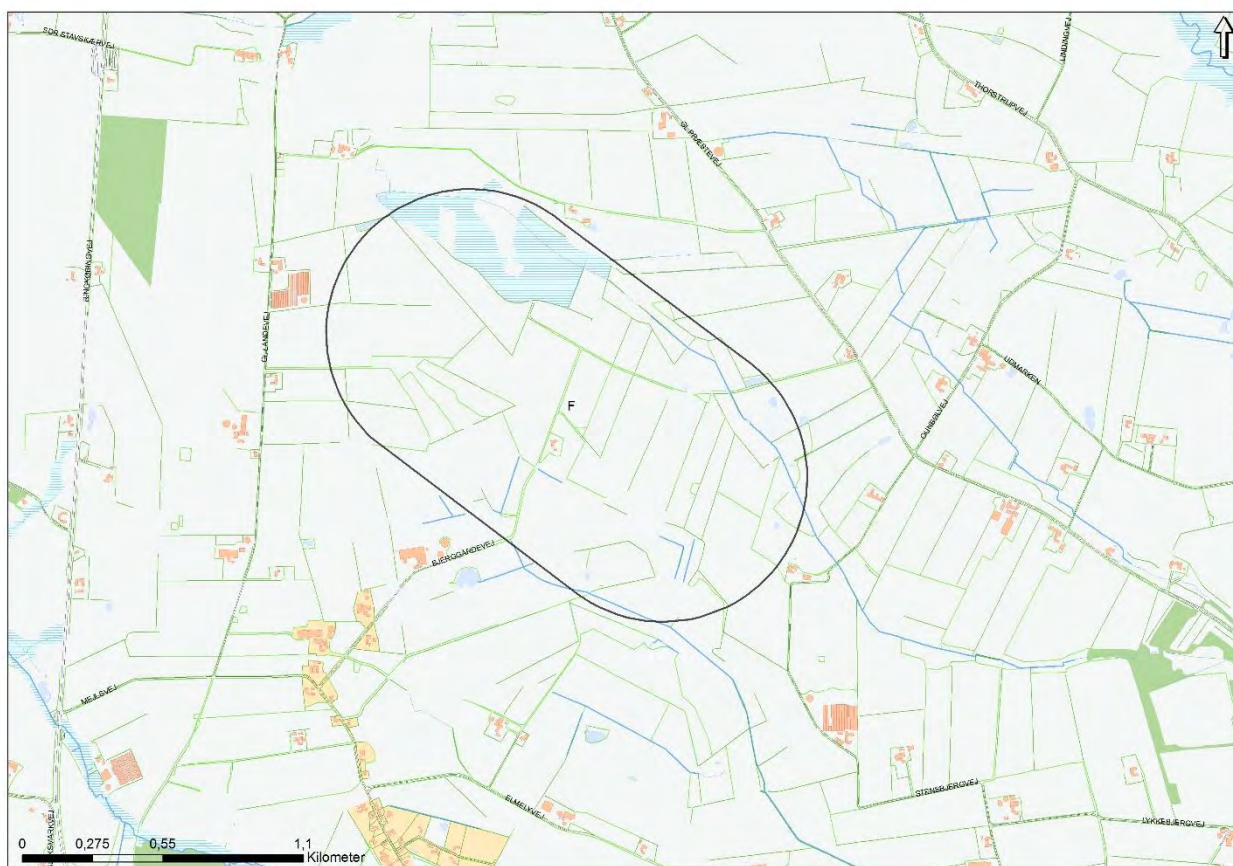
Planmæssige bindinger

Væsentlige bindinger i området er blandt andet (pr. 07.10.16): Beskyttede naturtyper, § 3 vandløb, lavbundsarealer, spildevandsledning,

Områdespecifikke retningslinjer

Det skal gennem miljøkonsekvensrapporten samt kommune- og lokalplanlægning sikres, at:

- Den enkelte vindmølle skal have en effekt på min. 3,3 MW, og en maksimal højde på 150 m.
- Vindmøllerne skal være ens af udseende og størrelse.
- Vindmøllerne skal stå på en ret eller buet linje med lige stor afstand mellem de enkelte vindmøller.
- Områdets udstrækning og rummelighed kan øges ved nedlæggelse af tilstødende beboelse.
- § 3 beskyttet natur må ikke påvirkes negativt, hverken ved etablering eller drift af vindmøller.
- Miljøkonsekvensrapporten skal særligt behandle påvirkningen på områdets natur, samt den visuelle sammenhæng mellem vindmøllerne og deres omgivelser.

Figur 14.11

ØVRIGE ENERGIPRODUCERENDE ANLÆG

Ved ansøgning om opsætning af et eller flere energiproducerende anlæg, eller ansøgning om opsætning af energiproducerende anlæg, hvor der findes eksisterende energiproducerende anlæg, vil der blive foretaget en konkret vurdering af den samlede påvirkning af landskab mv. Det vurderes, at tovingede husstandsmøller eller hustandsmøller med gittermaster oftere kan virke forstyrrende i landskabet, da trevingede møller med rørtårn fremstår som mere kendte elementer i landskabet. Placering af flere energiproducerende anlæg i nærheden af hinanden vurderes ligeledes oftere at kunne virke forstyrrende i landskabet. Derfor må der som udgangspunkt forventes afslag på ansøgninger, der omfatter flere energiproducerende anlæg – fx husstandsmøller – på samme ejendom.

Der kan gives landzonetilladelse til opstilling af én husstandsmølle mv. med en maksimal totalhøjde på 25 m i umiddelbar tilknytning til fritliggende ejendommens bygninger, hvis det ud fra en konkret vurdering findes foreneligt med det åbne lands interesser. Normal praksis er, at en placering på op til 20 meter fra eksisterende bygninger vurderes at være i 'umiddelbar tilknytning'.

Inden for områder udpeget som kyst- eller dallandskaber eller kulturmiljø vil Varde Kommune være meget tilbageholdende med at meddele landzonetilladelse til energiproducerende anlæg. Hvis det vurderes, at anlægget kan tillades, vil der blive stillet vilkår til opsætningen. Vilkår kan blandt andet omhandle placering og udseende, og vil bero på en konkret vurdering i det enkelte tilfælde. Inden for øvrige områder kan der ligeledes stilles vilkår til udseende og placering, hvis der findes væsentlige årsager til det.

For solenergianlæg kan vilkår blandt andet omhandle placering og vinkling, og der vil normalt blive stillet krav om, at fx solenergianlæg skal være ensfarvede i paneler, rammer og beslag mv., eventuelt i samme farve som tagfladen eller facaden, det placeres på. Alle solenergianlæg skal desuden være antirefleksbehandlede.

I det nedenstående gives eksempler på tilpasning til landskab mv.:

Hvis en vertikal husstandsmølle placeres med beplantning i baggrunden, kan det ofte være hensigtsmæssigt, at møllen fremstår i en afdæmpet grågrøn jordfarve i stedet for hvid eller lysegrå. På denne måde vil møllen fremstå mindre markant i landskabet, og vingernes rotation vil ikke opfattes lige så forstyrrende i landskabet.

Figur 14.12

Et solcelleanlæg på en tagflade virker mindre skæmmende, hvis det integreres i tagfladen enten teknisk eller farvemæssigt.

Figur 14.13

Fritstående solenergianlæg vil i mange tilfælde fremstå mindre skæmmende, hvis de omkranses af beplantning.

Figur 14.14

Borgerinddragelsesstrategi

For at imødekomme det fælles ønske om en styrket dialog og klare rammer for den demokratiske samtale, ønsker Varde Kommune at udarbejde en overordnet strategi for inddragelse af medborgere i kommunen. Implementering af en borgerinddragelsesstrategi er en vigtig proces, der kan styrke demokratiet og sikre, at borgernes stemmer bliver hørt og er med til at kvalificere planlægningen og processen.

Udover at en overordnet strategi for inddragelse vil bidrage til en styrkelse af det lokale demokrati, vil en fælles strategi i Varde Kommune også sikre bedre vilkår for udvikling af synergier mellem de enkelte afdelinger i Teknik og Miljø. Dette vil være til gavn for både borgere og udviklere i ønsket om en åben, ærlig og kvalificeret proces.

Som en del af strategien vil Varde Kommune arbejde for en styrket dialog på tværs af forvaltning, politikere, naboer og bredere lokalsamfund. Dette vil bl.a. indbefatte afdækning af konkrete værktøjer til styrkelse af dialog på tværs, samt en række fremtidige samarbejder med lokalsamfundskonsulenter, som skal understøtte den åbne og kvalificerede dialog.

Code of Conduct for kommende projektansøgere

Som en del af det fremtidige arbejde med bæredygtig udvikling af Varde Kommune, vil der bl.a. blive udarbejdet et såkaldt Code of Conduct. Rammeværket vil fungere som en politisk tilkendegivelse, om Varde kommunes forventninger til projektansøgers adfærd og god skik i ansøgers dialog med naboer, lodsejere og lokalsamfund, samt de politiske forventninger til ansøgers adfærd i relation til kommende samarbejdspartnere og arbejdstagere. Ultimativt skal det færdige Code of Conduct hjælpe til at styrke udviklingen af synergier og mulige sektorkoblinger i samspil med den bæredygtige udvikling af lokalsamfundene i Varde Kommune.

Re-certificering af Klimahandlingsplanen

Varde Kommune har med den ambitiøse DK2020-plan en ambition om, at den lokale klimagasudledning er reduceret med 70 procent i 2030, og at kommunen er fuldstændig klimaneutral i 2050. Derved lever Varde Kommune op til ambitionerne i Parisaftalen og bidrager til, at Danmark opfylder målene i denne aftale.

Den grønne omstilling sker i et hastigt tempo, hvor den teknologiske udvikling og de fortsat nye energiformer kræver løbende tilpasning. Teknologiske fremskridt som Power-to-X, datacentre, storskala solcelleanlæg og moderne vindmøller spiller en afgørende rolle i omstillingen – samtidig stiller de nye krav til energiinfrastruktur, arealforvaltning og samarbejde mellem aktører.

En del af kommunens arbejde handler om energireduktion og energioptimering. I dag er billedet dog et andet – fokus er nu også rettet mod at håndtere den ændrede energibalance. Store energiforbrugere som datacentre og PtX øger efterspørgslen efter stabil og bæredygtig energiforsyning. Samtidig skaber vedvarende energikilder – sol og vind – mulighed for at dække det øgede behov. Dette kræver nøje planlægning for at balancere lokal produktion og forbrug.

For at imødekomme disse udfordringer og muligheder bliver Klimahandlingsplanen i 2025/2026 revideret i samarbejde med en bred vifte af aktører, herunder Klimaalliancen, lokale virksomheder og borgere. Planen skal, ligesom den nuværende, re-certificeres hos C40 (C40 Cities Climate Leadership Group), så aftalen forsat lever op til Parisaftalens målsætninger. Den nye Klimahandlingsplan skal styrke kommunens evne til at følge med den teknologiske udvikling og sikre, at omstilling til grøn energi understøtter bæredygtig vækst, lokal udvikling og social trivsel blandt borgere.

Den reviderede Klimahandlingsplan skal i højere grad end i dag tage højde for den ændrede energibalance og energibehov samt de tilhørende udfordringer og muligheder. Udviklingen af vedvarende energikilder skal prioriteres, samtidig med at der er fokus på energieffektivitet og optimering blandt andet via sektorkobling og innovative teknologier.

Afdækning af potentialer for understøttelse af lokale energifællesskaber og etablering vedvarende energianlæg i Varde Kommune

Varde Kommune har et ønske om at understøtte udviklingen af lokalsamfund og lokalt ejerskab i samspil med udrulningen af vedvarende energi på land. Varde Kommune ønsker i den forbindelse at afdække lokale potentialer og udfordringer i placering af vedvarende energianlæg i Varde Kommune.

Udgangspunktet for afdækningen vil være at undersøge og understøtte lokale potentialer for etablering af energifællesskaber i forbindelse med lokalsamfund. Dette vil bl.a. komme til udtryk i en række dialogmøder i Varde-2030-regi, som skal undersøge mulighederne for lokal forankring og fællesskab fremtidens landsbyer i Varde Kommune.

Herudover vil afdækningen bestå af en supplerende kortlægning af energiforbrugende enheder og potentielle sektorkoblinger, samt nuværende og fremtidig infrastruktur. Herudover vil kortlægningen inddrage resultaterne af arbejdet med grøn trepart i ønsket om synergier i landskabet og styrkelse af grønne forbindelser.

Kortlægningen vil tage højde for hhv. eksisterende energiforbrugende virksomheder i kommunen samt udviklingsmæssige potentialer for energitunge virksomheder. Samtidig vil kortlægningen forholde sig til overordnet energiinfrastruktur samt landskab-, kultur- og miljømæssige forhold.

Ultimativt vil den forestående kortlægning opliste en række større geografiske Interesseområder/Energizoner i Varde Kommune, hvor potentielle synergier i form af

sektorkoblinger mellem energiforbrugende og energiproducerende enheder, kunne være planlægningsmæssigt fordelagtige for fremtidens planlægning i Varde Kommune. Samtidig vil disse interesseområder indeholde lokalsamfund med potentialer for etablering af energifællesskaber og udvikling mod fremtidens landsbyer.

Ved at udarbejde en strategisk afdækning af muligheder og potentialer i kommunen, vil Varde Kommune have bedre vilkår for at imødekomme såvel borgernes, som naturens og miljøets interesser i den kommende planlægning for udvikling af nye grønne industrier, velfærd og styrkede lokalsamfund.

Kommende ansøgningsrunder for vedvarende energianlæg

Varde Kommune ønsker som udgangspunkt at indkalde ansøgninger om placering af vedvarende energianlæg ved ansøgningsrunder. Varde Kommune arbejder løbende på at forbedre måden der planlægges, inddrages og iværksættes nye initiativer.

Ved at afholde løbende ansøgningsrunder, kan Varde Kommune sikre en mere overskuelig proces for både borgere, politikere, udviklere og forvaltning. Der kan dog være tilfælde, hvor vedvarende energianlæg med fordel kan ansøges udenom de ordinære ansøgningsrunder. Dette kunne f.eks. være ved ønske om mindre lokale vedvarende energiprojekter til betjening af mindre lokalsamfund eller virksomheder via direkte linjer.

Ny ejendomsstrategi

EU sætter fra 1. januar 2026 med bygningsdirektivet (EPBD) og energieffektivitetsdirektiv (EED) en ny standard for energiforbedringer af offentlige bygninger. Heri bliver der bl.a. sat krav til at den offentlige sektor årligt skal reducere sit energiforbrug med 1,9% og hvert år minimum renovere 3% af sit bygningsareal op til energimærke B. Direktiverne vil, grundet deres omfang, blive skrevet ind i den næste Ejendomsstrategi og herved blive en del af Varde Kommunes fremadrettede strategi for en bæredygtig bygningsportefølje.

Det store billede implementeringen af den grønne trepart

Den grønne trepartsaftale, "Aftale om et Grønt Danmark" fra 2024, skal bidrage til et forbedret vandmiljø, sænke klimabelastningen og samtidig give mere plads til naturen og bedre vilkår for biodiversitet og drikkevandsbeskyttelse. Som konsekvens af aftalen skal ca. 10 pct. af Danmarks samlede areal omlægges til natur og skov frem mod 2045 med aftalens samlede elementer. Aftalen forventes at indfri målene i EU's Vandrammedirektiv og har stor betydning for Varde Kommunes klimainsats. I 2025 har den lokale trepart for Vadehavet udarbejdet en omlægningsplan med afsæt i et nationalt udmeldt indsatsbehov samt aftalte principper for planlægning og implementering, som vil definere indsatsen de kommende år inden for følgende temaer:

- Udtagning af kulstofrige lavbundsgrunde
- Skovrejsning
- Øvrig arealomlægning til vådområder og ekstensivering
- Strategisk jordopkøb og jordfordeling

Trepartsaftalens arealbehov, nationale særinteresser og målsætningen om at firedoble den vedvarende energiproduktion på land lægger stort pres på arealplanlægningen i kommunerne. Det bliver derfor afgørende i at tænke i multifunktionelle løsninger og planlægge helhedsorienteret.

Varde Kommune rummer nogle fantastisk spændende muligheder for at bruge de mangeartede bæredygtighedsdagsordner som drivkraft for forandring og udvikling. Planlægningsmæssigt bliver det afgørende at skabe overblik over alle aktuelle udfordringer og potentialer. Det gøres

ved at udarbejde en række kort som samler information på tværs af temaer og sektorer. Vi ønsker at tegne det store billede med en klar struktur, der ikke bare definerer steder med vækstpotentiale og opmærksomheder om natur og landskaber. Men som også skaber kvalitet og sammenhæng mellem de forskellige rum og funktioner.

Der er lige nu en unik mulighed for at vende den arealmæssige kabale til en styrket og positiv udvikling. Det store billede skal sikre kommunens attraktive værdier herunder kulturmiljøer. Men det store billede skal også skabe gunstige vilkår for udvikling og sikre, at de store sektorkoblingsprojekter kan ses i sammenhæng og at de indtænkes i de store by- og landskabsstrukturer.

Fra et beboer- og turismeperspektiv ligger der enorme rekreative potentialer i at skabe bedre adgang til store sammenhængende naturområder

I sådan omskiftelig tid må planarbejdet være dynamisk. Forstået på den måde, at vi bliver klogere undervejs, og at vi skal kunne udnytte ny forskningsbaseret viden som bliver skabt i planperioden.

Varde Kommune vurderer løbende de konkrete muligheder for at kunne få flere behov til at gå op i samlede løsninger til gavn for natur, landskab, naboer og udvikling af lokalsamfund.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2029

- Udarbejdelse af helhedsplan for samtænkning af grønne forbindelser, styrkelse af lokalsamfund, etablering af vedvarende energianlæg og placering af energitunge virksomheder i Varde Kommune
 - Udarbejdelse af borgerinddragelsesstrategi for aktiviteter i Varde Kommune med udgangspunkt i Plan, Teknik og Miljø
 - Genbesøg af Code of Conduct for ansøgere om vedvarende energianlæg og energitunge virksomheder – når de første erfaringer er gjort
 - Afdækning af potentialer for understøttelse af lokale energifællesskaber og etablering vedvarende energianlæg i Varde Kommune
 - Løbende afholdelse af ansøgningsrunder for vedvarende energianlæg med mulighed for sektorkoblinger
 - Re-certificering af Klimahandlingsplanen
 - Udarbejdelse af ny ejendomsstrategi
 - Fortsættelse af initiativer for udfasning af oliefyr. I samarbejde med kommunens lokale erhvervsvirksomheder fortsættes blandt andet initiativer som kampagner, oplæg og vejledning i forbindelse med indsatsen for at udfase oliefyr til boligopvarmning, især i kommunens landområder.
 - Udfasning af naturgasfyr.
 - Konvertering af naturgasforsynede områder.
 - Samarbejde på tværs af relevante aktører.
- Sparring med relevante elnetselskaber om udvikling af det samlede elnet.
- Når de statslige handleplaner og vejledninger foreligger, i forhold til implementering af målene for beskyttet natur i Grøn Trepert og EU's biodiversitetsstrategi 2030, vil Varde Kommune igangsætte de nødvendige aktiviteter for at kunne opfylde kravene.

Tema 15. Offentlig forsyning- Rent miljø

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Spildevands-, affalds- og vandplanlægningen varetages i kommunens sektorplanlægning. Spildevandsplan 2019-2029 er udarbejdet af Varde Kommune i samarbejde med DIN Forsyning. Den beskriver de eksisterende spildevandsanlæg og de planlagte renoveringer og klimatiltag. Planen er godkendt marts 2019.

Arbejdet med at udarbejde indsatsplaner til sikring af fremtidige drikkevandsressourcer er i gang og vil fortsætte i den kommende planperiode.

Varde kommune har udvidet affaldssortering til 10 fraktioner ved helårshuse og sommerhuse iht. gældende lovgivning og Varde Kommunes regulativer.

I 2024/25 blev omlastecentralen ved Nybro opgraderet, så denne også huser de el-drevne skraldebiler, der indsamler i sommerhusområderne.

KOMMUNEPLAN 2025

Kommuneplan 2025 viderefører nedenstående sektorplaner inden for offentlig forsyning. Det drejer sig om "Spildevandsplan 2019-2029", "Affaldsplan 2022-2034" og "Varde Kommune – Vandforsyningsplan 2025-2035". Sektorplanerne er mere detaljerende end kommuneplanens afsnit om disse.

SPILDEVANDSPLAN 2019-2029

Varde Kommunes spildevandsplan beskriver den eksisterende og planlagte spildevands-håndtering.

I planen er der flere fokusområder:

- Separering af fælleskloak
- Sommerhusområder – klima og spildevand
- Indsatser fra den gældende vandområdeplan
- Badevandsindsatser
- Centralisering af spildevandsrensningen
- Forbedret spildevandsrensning i det åbne land

Separering af fælleskloak

Ifølge spildevandsplanen er alt fælleskloak i Varde Kommune som udgangspunkt udlagt til separatkloakering indenfor en periode på 50 år. Alle grundejere, der bliver berørt af separeringen, vil få direkte besked fra DIN Forsyning A/S 3 år inden anlægsarbejdet påbegynder. Dermed får grundejerne min. 4 år til at få udført separeringen på egen grund.

Sommerhusområder – spildevand

Der er udfordringer med håndteringen af spildevand i en del sommerhusområder i Varde Kommune, som følge af terrænnært grundvand, høj bebyggelsestæthed og mulighed for større sommerhuse, i samspil med de øgede nedbørsmængder.

Indsatser fra den gældende vandområdeplan

Indsatserne i vandområdeplanen skal medvirke til at sikre renere vand i Danmarks kystvande, søer, vandløb og grundvand. Spildevandsplanen beskriver en del af indsatser, der skal udføres for at opnå en forbedret tilstand i de udpegede vandområder i Varde Kommune.

Spildevand i det åbne land

I Spildevandsplanen er der beskrevet en indsats overfor de ejendomme, der ligger inden for Vandområdeplanens kravoplande. Disse ejendomme vil blive gennemgået og kan evt. forvente et tilsyn eller påbud. Det drejer sig om en gennemgang af 1400 ejendomme i planperioden.

AFFALDSPLAN 2022-2034

Affaldsplan 2022-2034 beskriver status og nye initiativer for affaldshåndteringen i Varde Kommune i den nævnte periode. Planen trådte i kraft 1. juli 2022.

Affaldsplanen beskriver Varde Kommunes målsætninger og initiativer på planområdet med hensyn til husholdnings- og erhvervsaffald. Desuden indeholder affaldsplanen en kortlægning af de eksisterende affaldsordninger og frembragte affaldsmængder med videre. Herudover er det kommunens ønske, at affaldsplanen skal inspirere private borgere, virksomheder og andre interesserede til at tage stilling til og få indflydelse på, hvordan affaldsområdet i Varde Kommune skal udvikle sig de kommende år.

Affaldsplanen er baseret på den dagældende lovgivning og retningslinjer for myndigheder, herunder Miljøbeskyttelsesloven, Affaldsbekendtgørelsen, regeringens affaldsstrategi og EU-direktiver.

Der er gennemført og/eller planlagt initiativer på følgende områder:

- Helårsområder
- Sommerhusområder
- Supermiljøstationer
- Genbrugspladser
- Erhvervsaffald

Helårsområder

Dagrenovation

Alle helårshuse skal kildesortere deres affald og har en 240 liters beholder til rådighed til indsamling af mad- og restaffald. Beholderen er opdelt i 2 kamre og borgerne er forpligtet til at sortere i følgende fraktioner:

- Rum 1: Madaffald
- Rum 2: restaffald

Genbrugsspand

Alle helårsboliger har en 240 liters beholder til rådighed til indsamling af genanvendelige materialer. Beholderen er delt i to kamre, og borgerne er forpligtet til at sortere i følgende fraktioner:

- Rum 1: Plast og mad- og drikkekartoner
- Rum 2: Glas- og metalaffald

Pap og papirspand

Alle helårsboliger har en 240 liters beholder til rådighed til indsamling af pap- og papiraffald.

Miljøkasse

Alle helårshuse har en miljøkasse til indsamling af farligt affald. Ombytning af fyldt miljøkasse, dog max 6 kg, er samme dag som genbrugsspanden. Miljøkassen skal stå foran genbrugsspanden.

Sommerhusområder

Dagrenovation

Sommerhusejere kan frit vælge mellem tre tømningsordninger:

- Ugetømning
- 14. dagstømning
- Sæson-tømning (fleste tømninger i højsæsoner)

Alle sommerhuse har en 240 liters beholder til rådighed til indsamling af mad- og restaffald. Beholderen er delt i to kamre, og borgerne er forpligtet til at sortere i følgende fraktioner:

Rum 1: Madaffald

Rum 2 Restaffald

Genbrugsspand

Alle sommerhuse har en 240 liters beholder til rådighed til indsamling af genanvendelige materialer. Beholderen er delt i to kamre, og borgerne er forpligtet til at sortere i følgende fraktioner:

- Rum 1: Plast og mad- og drikkekartoner
- Rum 2: Glas- og metalaffald

Pap- og papiraffald

Alle sommerhuse skal sortere pap og papiraffald. Affaldet kan afleveres på en af Varde Kommunes genbrugspladser eller miljøstationer.

Miljøkasse

Alle helårshuse har en miljøkasse til indsamling af farligt affald. Miljøkassen skal tømmes på en af Varde Kommunes genbrugspladser.

Miljøstationer

Ved miljøstationer kan sommerhusejere/brugere aflevere småt brændbart (dagrenovation) samt tilsvarende fraktioner af genanvendelige materialer, som indsamles ved hver husstand i helårsområder. Der er minimum én miljøstation i hvert sommerhusområde (Pt. sammenlagt 10).

Supermiljøstationer

Døgnåbne supermiljøstationer fungerer som supplement til genbrugspladserne. Her kan borgerne komme af med de mest gængse affaldstyper uden at skulle på genbrugspladsen.

Der er 18 supermiljøstationer fordelt rundt i kommunen.

Genbrugspladser

Varde Kommune har i alt 5 genbrugspladser, som er beliggende i Varde, Oksbøl, Nr. Nebel, Vrenderup og Ølgod.

Erhvervsaffald

Varde Kommune håndhæver kravet om anmeldelse af affald fra nedrivning og renovering af ejendomme. Som følge deraf har kommunen de sidste par år kunnet registrere et støt stigende antal anmeldelser af byggeaffald. Erhvervsaffald skal kildesorteres og bortskaffes korrekt. Alle erhverv skal overholde Varde Kommunes regulativ for erhvervsaffald og gældende lovgivning.

Figur 15.1: Kort over placeringen af genbrugsstationer, super- og miljøstationer. Kilde DIN Forsyning.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2029

- Varde Kommune arbejder fortsat med fokus på kommende klimaudfordringer, herunder udarbejdelse af handleplan for håndtering af spildevand i sommerhusområderne.

Tema 16. Trafikanlæg og trafiksikkerhed

HIDTIDIG PLANLÆGNING

I den foregående planperiode er der anlagt nye stier, vejstrækninger og cykelstier og gennemført trafikforbedringer i byerne. Der har været fokus på at skabe sammenhæng i "stinettet" i forbindelse med anlæggelse af cykelstier og cykelbaner ved mindre veje. Derudover har der været information og kampagner for at påvirke og forbedre trafikanternes adfærd i trafikken.

Listen over ønskede trafiksikkerhedsprojekter blev i 2017 suppleret med registrerede sorte pletter i perioden 2012-2016. Uheldene skal analyseres i forbindelse med en kommende revision af trafiksikkerhedsplanen. Der er ikke foretaget revision af trafiksikkerhedsplanerne i indeværende periode.

Borgerhenvendelser om utrygge eller uheldsbelastede strækninger og kryds er løbende besigtiget med politiet. De steder, hvor vejafmærkninger kan afhjælpe problemet, bliver disse opstillet. De strækninger og kryds, som kræver en ombygning, er tilføjet til listen over ønsker til trafiksikkerhedsprojekter. Trafiksikkerhedsprojekterne medtages på en liste, hvor der sker en årlig prioritering af hvilke projekter, der udføres det pågældende år. Desuden deltager kommunen i Vejdirektoratets "udvidet dødsulykkesstatistik". Det indebærer, at politiet og Vejdirektoratet sammen besigtiger de uheldssteder, hvor dødsuheld har fundet sted.

Varde Kommune har i indeværende periode, samarbejdet med Vestbanens projekt vedrørende nedlæggelse af en række usikrede overkørsler samt etablering og opgradering af overkørsels- og sikringsanlæg på en række øvrige overkørsler.

Der samarbejdes med Vejdirektoratet om opgradering af Rute 11, opgradering af stier langs med statsvejnettet, samt en fremtidig rundkørsel ved Rute 12 Hulvigvej/Lundvej-Vardevej.

KOMMUNEPLAN 2025-2029

Der overføres arealudlæg til veje fra Kommuneplanen 2021-2025, bortset fra udlægget til den indre strækning mellem Ortenvej og Lerpøtvej, som er etableret i 2024. Der foretages ingen ændringer af kommuneplanretningslinjerne.

DET OVERORDNEDE VEJNET

Det overordnede vejnet i Varde Kommune udbygges således, at der sikres et velfungerende transportsystem for personer, gods og den stadigt voksende ferietrafik. For at sikre dette mål prioriteres vedligeholdelse, modernisering og udbygning af infrastrukturen højt. Det er vigtigt, at der sikres arealer til infrastrukturanlæg inklusiv de nødvendige støjkonsekvenszoner.

I planlægningen af den overordnede infrastruktur skal der være fokus på tilgængelighed i, til og fra de større byer. I denne proces skal der tages udgangspunkt i en helhedsorienteret fysisk planlægning, hvor koordinering mellem kommuner og den statslige transportplanlægning indgår som vigtige dele.

Nye trafikanlæg må ikke placeres i internationale naturbeskyttelsesområder, i forsvarrets øvelsesområder og så vidt muligt ikke i kyst- og dallandskaber. I planlægningen af nye

trafikanlæg skal barrierevirkninger for dyr, planter og mennesker undgås, og det er vigtigt at tage hensyn til naturen med økologiske forbindelseslinjer, landskabelige værdier, kulturmiljøer mv.

Som grundlag for kommunens planlægning og prioritering af den fremtidige udbygning er det overordnede vejnet inddelt i vejklasser afhængig af deres betydning for kommunens centerstruktur, øvrige større trafikmål og sammenhængen med andre regioner og landsdele.

Nyanlæg af motorveje og motortrafikveje udbygning af eksisterende veje til 4 spor, overordnede veje med en påtænkt linjeføring gennem områder, der er udlagt som naturområde, værdifuldt landskabsområde eller bevaringsværdigt kulturmiljø, forudsætter, at kommunen udarbejder en miljøvurdering af det konkrete projekt.

Vejdirektoratet er vejmyndighed på statsveje, og Varde Kommune er vejmyndighed på trafikveje.

CENTRALE BYOMRÅDER

Ved at fredeliggøre de centrale byområder for uvedkommende trafik forbedres forholdene for de bløde trafikanter, og byernes centrum gøres mere attraktive at færdes i.

TRAFIKSIKKERHED

I forbindelse med forbedring af trafiksikkerheden på kommunens vej- og stisystemer lægges vægt på at bekæmpe "sorte" pletter på vejnettet, at anlægge nye vejstrækninger og cykelstier samt at gennemføre trafikforbedringer i byerne. Igennem vedvarende information og kampagner sættes der ind for at påvirke og forbedre trafikanternes adfærd i trafikken. Ved at skabe et sammenhængende "net" bestående af cykelstier, cykelbaner og mindre trafikerede veje, der er egnede som cykelveje i hele kommunen, sikres de bløde trafikanter, og der skabes gode forbindelser mellem boligområder og grønne områder, mellem skole og hjem og mellem de større og mindre byer og sommerhusområder i kommunen og nabokommunerne.

AREALUDLÆG

Kommunens overordnede vej- og stinet skal forbinde bysamfund med hinanden og med regionen. Til dette reserveres der arealer som vist på kortbilaget. Der reserveres 200 m brede arealer til de viste vejudlæg. Inden for disse arealreservationer må der ikke udlægges arealer til andre formål, medmindre det kan dokumenteres, at dette ikke giver anledning til problemer i forhold til en kommende vej.

Arealreservationer til veje:

- Tarpbagevejs forlængelse fra Billum til Nybro vest for Varde.
- Forbindelsesvej nord om Varde fra "Tændpibe-krydset" til Østre Omfartsvej.
- Forbindelsesvej fra Østre Omfartsvej til omfartsvejen ved Sig.
- Lokale gennemgående vej- og stiforbindelser mellem Ringkøbingvej og Lerpøtvej i Varde nord.
- Omfartsvej syd om Roust mellem Roustvej og Tingvejen.

- Forlængelse af omfartsvej syd om Tistrup fra Yderikvej til Hornevej vest for idrætsanlægget.

Reservationerne til anlæg af de nye overordnede veje og stier er funktionslinjer, som løbende kan justeres. Vejforløbet fastsættes endeligt i projekteringsfasen under hensyntagen til blandt andet naturen og landskabet samt forhold omkring de berørte ejendomme.

STIER

Cykelrutenettet, der er vist i kommuneplanens kortdel, skal lægges til grund for den kommunale planlægning på tværs af kommunegrænser.

Cykelrutenettet forbinder byer og natur- og fritidsområder. Det er i størst muligt omfang opbygget af svagt trafikerede veje, som er velegnede til cyklistfærdsel. I mindre omfang indgår der egentlige stianlæg, hovedsagelig i bynære områder og i de store ferieområder ved vestkysten.

I stiplanlægningen indgår endvidere etablering af lokale stier langs med nogle befærdede hovedlandeveis- og landeveisstrækninger uden sammenhæng med de regionale ruter.

KOLLEKTIV TRAFIK

Grundlaget for en nærbane, der forbinder Ribe – Bramming – Esbjerg – Varde – Oksbøl – (Nørre Nebel), er blevet undersøgt, og der er politisk opbakning til, via tværkommunalt samarbejde, at arbejde for at opgradere den fælles trafikale infrastruktur. I forbindelse med etablering af en evt. nærbane ønsker Varde Kommune, at arbejdet skal ses i en sammenhæng med serviceniveauet på strækningen Oksbøl-Nørre Nebel.

Det er i kommuneplanens kortdel angivet placering for muligt fremtidigt standsningssted for regional og lokal jernbanetrafik ved Forumvej øst for Alslev, på Esbjerg-Varde banen (mellem Guldager Station og Varde Banegård) også selvom der ikke påtænkes udlagt et nyt boligområde i nærheden af banen.

Trafikstyrelsen har ikke fastsat specifikke anbefalinger til passagerpotentialitet for at oprette en ny togstation. Beslutningen om at etablere en ny station afhænger af en række faktorer, herunder passagerpotentialitet, eksisterende infrastruktur og økonomiske overvejelser. Generelt vurderes passagerpotentialitet ud fra data om antallet af påstigere, boliger og arbejdspladser i stationsoplandet samt antallet af togafgange.

Alslevs indbyggertal er i 2024 mindre end, hvad der normalt kræves til oprettelsen af et trinbræt, men byen er under stadig vækst, hvorfor der stadig skal være fokus på oprettelsen af et trinbræt øst for byen ved Forumvej. Fra 2014-2024 er Alslev by vokset med 123 indbyggere.

Når der er truffet nærmere aftale herom med trafikselskaberne, skal der reserveres areal til busstationer og lignende i bymidter og ved jernbanestationer samt til etablering af busveje, hvor dette kan medvirke til forbedringer på det miljø- og energimæssige område eller til forbedringer af den kollektive trafiks service og økonomi. Ved stationerne skal der sikres gode muligheder for omstigning mellem tog, bus, cykel og bil.

FORSVARETSAREALER

Retningslinjerne i kommuneplanen sikrer en fortsat anvendelse af Forsvarsministeriets øvelsespladser, skyde- og øvelsesterræner ved at sikre, at nye veje udlægges, så de ikke gennemskærer områderne og ved at sikre mulighed for trafikafvikling til og fra Forsvarsministeriets ejendomme. Forsvarets arealer er nærmere beskrevet i kommuneplanens tema 28.

FLYVEPLADSER

Der findes flere flyvepladser i Varde Kommune, som enten er beskrevet i tidligere kommuneplaners rammedele, eller som har landzonetilladelser. Blandt andet findes der syd-øst for Nordenskov en svæveflyveplads, og ved Nørreholm mellem Sig og Tistrup findes en privat landingsplads. Syd for Varde findes en flyveplads, der blandt andet bruges til faldskærmsflyvning, og ved Oksbøllejren findes der en flyveplads, der bruges af militæret. Ydermere er der udlagt flyveplads ved Vallund Hede nordvest for Ølgod. Placeringen af flyvepladserne er fastlagt i kommuneplanens kortdel.

Luftfartshindringer som eksempelvis bygninger, master eller bevoksninger over 25 meter kan etableres inden for en indflyvningsplan for en flyveplads, der står åben for indflyvning fra offentligheden, hvis Trafikstyrelsen har accepteret det. Det vil sige, at enhver plan, som indeholder luftfartshindringer over 25 meter skal forelægges Trafikstyrelsen.

Kommuneplanens retningslinjer sikrer, at der ikke etableres anlæg, som kan tiltrække fugle inden for en afstand af 13 km fra en flyveplads godkendt til civilluftfart. Civilluftfart omfatter offentlige flyvepladser, som anvendes til regelmæssig, erhvervsmæssig transport af passagerer, post og/eller fragt med luftfartøjer med en maksimal tilladt startmasse på 10 tons eller derover eller med 20 eller flere passagersæder. I Varde Kommune betyder det, at ingen flyvepladser er omfattet af afstandskravene for etablering af vådområder. Dog vil radiussen fra Esbjerg lufthavn række ind i Varde Kommune, hvilket kan ses i kommuneplanens kortdel.

Ved anlæg, som kan tiltrække fugle og forårsage kollisionsrisiko mellem fly og dyr, forstås dambrug, foderpladser for fugle/pattedyr, fuglereservater, lossepladser, kunstige anlagte søer, mergelgrave, minkfarme, vandfyldte grusgrave, udpegning af lavbundsarealer, udvidelse af eksisterende søer og vådområder, rensningsanlæg og lignende.

Flyvepladser er årsag til en væsentlig støjbelastning af omgivelserne, og det er vigtigt, at der ikke placeres boliger og anden støjfølsom anvendelse så tæt på flyvepladsen, at dette giver uacceptable støjgener. Omkring flyvepladsen er der fastlagt et støjkonsekvensområde efter Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1994 om støj fra flyvepladser.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025 - 2029

- Kommunens overordnede mål for trafiksikkerhed følges op af handleplaner med konkrete mål og hensigter.
- Der skal udarbejdes en infrastrukturplan i forhold til cykel- og gangstier for Varde Kommune. Planens hovedformål er at sikre et sammenhængende hovedstinet, som forbinder kommunens byer og giver adgang til natur- og fritidsområder. Planen udarbejdes som del af en samlet friluftstrategi for Varde Kommune.
- På tværkommunal basis samarbejde om den fælles infrastruktur. Blandt andet gennem det videre arbejde med grundlaget for en nærbane, der forbinder Ribe – Esbjerg – Varde – Oksbøl.
- Samarbejde med nabokommunerne om etablering af en stiforbindelse mellem Esbjerg og Grindsted på det nedlagte banetrace
- Samarbejde med Vejdirektoratet om udbygning af Rute 11.
- Samarbejde med Vejdirektoratet om etablering af cykelstier langs statsvejene.
- Samarbejde med Vejdirektoratet om planlægning og etablering af rundkørslen ved Rute 12 Hulvigvej/Lundvej-Vardevej.

Tema 17. Digital infrastruktur

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Telefoni og master – Varde Kommune har i perioden arbejdet med teleselskaberne omkring opsætningen af nye master og antenner samt fornyelsen af gamle master og antenner. Dette sker i samarbejde med teleselskaberne og på grundlag af analyser af den arealmæssige dækningseffektivitet ift. masternes og antennernes placering.

Datacentre - Varde Kommune har i perioden indgået et partnerskabssamarbejde med Esbjerg Kommune og Energinet, der har resulteret i et tæt samarbejde om udvikling af den overordnede infrastruktur til de potentialer kommunen har i forhold til såvel datacentre og sektorkobling. I forhold til datacentrene styrkes el-infrastrukturen både i den nordlige del af kommunen via Sdr. Felding og i den sydlige del ved, at der arbejdes på etablering af en 400kV og en 150 kV transformatorstation.

Disse forbedringer kommer som følge af datacentres interesse for at etablere sig i Varde Kommune.

Derudover arbejder kommunen med etablering af Nordeuropas største sektorkobling – også kaldet fremtidens sektorkobling ved Nybro. I den sammenhæng samarbejder kommunen tillige med Energinet om at sikre tilslutning til det overordnede brintnet, samt en 400 kV forbindelse til Nybro.

KOMMUNEPLAN 2025

I Kommuneplan 2025 fastholdes retningslinjerne fra Kommuneplan 2021.

Datagrundlaget for mastezonerne er opdateret i forhold til ændringer i de bagvedliggende udpegninger og er en konsekvensrettelse af enten mindre tekniske ændringer i planudpegninger eller opdateret datagrundlag for eks. §3-arealer, fredskovsarealer, beskyttelseslinjer og byggelinjer.

Den digitale infrastruktur

Den digitale infrastruktur har fremover to betydninger, herunder et forbruger- og et leverandørsynspunkt.

Med forbrugersynspunktet menes alle brugere af såvel bredbånd som mobilbaseret internetadgang og telefoni, mens leverandørsynspunktet omfatter virksomheder, der sælger netadgang eller hoster data i større mængder til eget brug eller for andre virksomheder og organisationer – også kaldet datacentre.

Set fra forbrugersynspunktet er Varde Kommune godt dækket ind, da mere end 99% af kommunen har mulighed for bredbånd. I forhold til mobilnettet er dækningen ikke helt så stor – og der er i særlig grad manglende dækning med mobildata i kommunens vestlige del med de store plantager og naturområder.

Varde Kommune har gode forudsætninger for at tiltrække virksomheder, der stiller store krav til fiberforbindelser, og der har behov for store mængder af el. De to faktorer er godt dækket ind i Varde Kommune. Det betyder, at en placering i Varde Kommune er gunstig for de virksomheder,

der har brug for hurtige svartider og sikre forbindelser. Dertil kommer et overskud af strøm på det eksisterende 60 kV elnet, samt en senere udbygning med 400 kV forbindelser fra Norge og ned gennem Europa. Alt i alt gode rammer for større og mindre datacentre. Hertil kommer muligheden for at genanvende overskudsvarmen fra datacentrene i det fælles fjernvarmenet mellem Esbjerg og Varde Kommune. Sidstnævnte har en stor betydning for virksomhedernes grønne linje.

Ved ansøgninger om opstilling af telekommunikationsanlæg skal følgende godtgøres: Nødvendigheden af den ansøgte placering ved hjælp af diagrammer over dækningsbehovet og hvordan den ansøgte placering vil mindske dækningsbehovet, eksisterende forhold (herunder andre udnyttelser af eksisterende positioner), fremtidige forhold, visualisering af fremtidige forhold. Desuden skal der tages hensyn til andre tekniske anlæg. Mastezonerne på kortet i hovedstrukturen er vejledende, og der skal naturligvis tages hensyn til andre forhold i forbindelse med placeringen af nye master. På denne måde sikres den bedst mulige placering af master og antenner samtidig med, at der tages højde for omgivelser og udseende.

Hvor der er udlagt eller udlægges nye områder til byudvikling, udgår mastezonen i området og erstattes af bestemmelserne for opsætning af master i byområder.

Ældre lokalplaner

Lokalplaner af ældre dato kan utilsigtet forhindre opsætning af master og af antenner på hustage m.v. Der kan være gode grunde til at begrænse antenner på visse bygninger, men det giver de bedste forudsætninger for god mobildækning, hvis kommunen nøjes med at friholde få, udvalgte bygninger for antenner frem for hele kvarterer o.l. Kommunen vil derfor undersøge, om der er uhensigtsmæssige restriktioner, når lokalplaner af ældre dato alligevel revideres af andre årsager.

Fiberforbindelser

I området Nørre Nebel og Nymindegab lander der i alt fire internationale fiberkabler, der er med til at binde lande og kontinenter sammen.

Det drejer sig om Havfruen, der går til Europas største datacenterhub Dublin i Irland og New Jersey i USA, og Havhingsten der går til Newcastle i England og videre til Dublin, Irland.

Derudover går der et internetkabel til Island, hvilket er Danice. Sidst men ikke mindst er der UOEMA, der går til Norge, Tyskland, Holland og England.

Inspiration til behandling af spørgsmål om "Digital infrastruktur" – [Link til Digitaliseringsstyrelsens hjemmeside](#).

Værktøjskasse til etablering af infrastruktur på masteområdet

- › Otte råd til kommunerne
- › Skabelon til en mastepolitik
- › Planklagenævnets hensyn i mastesager i landzone
- › Radiotekniske udtalelser
- › Guide til telemastetyper
- › Netværksoperatørernes underleverandører
- › Gode henvisninger til mobilstrålinger
- › Lovoverblik over etablering af master og nedgravet teleinfrastruktur

Værktøjskasse til etablering af infrastruktur på graveområdet

- › Gravelovens regler om adgang til at grave på privat ejendom
- › Efteranmeldelse af mindre, kortevarende gravearbejder
- › Graveadgang og tomrør
- › Lovoverblik over etablering af master og nedgravet teleinfrastruktur

AKTIVITETER I PERIODEN 2025-2029

- Der skal på tværs af teleselskaber skabes et grundlag for en optimal dækning af Varde Kommune med mobil telefoni og data sammenholdt med det absolut nødvendige antal master.
- Fortsætte arbejdet med modning og udvikling af fremtidige sektorkoblingsprojekter og specifik udmøntning af ønske om etablering af energitunge virksomheder, herunder især datacentre.

Tema 18. Det åbne land

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Med ophæng i Friluftsstrategi for Varde Kommuner (2018) er der i seneste planperiode udarbejdet og vedtaget "Vision for Den Skæve Bane", som er et projekt på tværs af kommunegrænser med fokus på adgang til og formidling af det åbne lands kulturhistorie. Cykelstien, Den Skæve Bane, vil kunne forbinde Agerbæk og Starup-Tofterup med andre byer i samme størrelse på tværs af kommunegrænsen.

Visionen "Nyt Friluftsliv fra Holme Å til Karlsgårde" er udarbejdet og vedtaget. Projektet er blevet til gennem lokal involvering og engagement fra udviklingsråd mfl. Projektet skaber nye friluftsmuligheder i den østlige del af kommunen og øger tilgængeligheden til det åbne land.

I samarbejde med Friluftsrådet er der udarbejdet en registrering af cykelegnede veje og stier i det åbne land, som er samlet i et cykelknotenetværk.

Der er i forbindelse med kommuneplanrevisionen blevet udarbejdet en strategisk rekreativ stiplan for Varde Kommune.

KOMMUNEPLAN 2025

Der er foretaget sproglige præciseringer i to retningslinjer. Det omhandler retningslinje for udviklingsområder, som præciseres med, at nye arealer i udviklingsområderne skal opfylde betingelserne i landsplandirektivet herfor. Derudover omhandler det, at retningslinjen for tilbageførsel fra byzone til landzone, som omformuleres således at fremgår af retningslinjen, "hvis der er arealer" i stedet at "der er arealer" der tilføres.

Dernæst er det tilføjet en retningslinje med tilhørende kortbilag om strategisk stiplanlægning i det åbne land. Retningslinjen har til hensigt at give mulighed for, at der arbejdes for nye rekreative muligheder i det åbne land i forbindelse med planlægningen og etableringen af nye funktioner i det åbne land. Dette skal ses i sammenhæng med den forventede arealomlægning som følge af både "Aftale om et Grønt Danmark", der indebærer skovrejsning, udtagning af areal, etablering af vådområde og ekstensivering, men også i forbindelse med VE-anlæg.

Derudover videreføres den hidtidige planlægning fra Kommuneplanen 2021.

I det åbne land fastlægges de overordnede retningslinjer for planlægningen i det åbne land. Detailreguleringen findes i temaafsnittene: Kulturmiljøer og bevaring, Bæredygtig Energiforsyning, Oversvømmelse og erosion, Landskab, Naturområder, Lavbundsarealer, Landbrug, Skovrejsning, Grundvandsbeskyttelse, Vandindvinding, Vandløb og søer, Geologi samt Forsvarets arealer.

Det åbne land er præget af mange forskellige interesser, som ikke altid stemmer overens. Det åbne land er først og fremmest præget af intensiv landbrugsdrift, men benyttes også af andre interessenter. Eksempelvis skovbrug, dambrug, råstoferhverv og friluftsliv. Hertil kommer ønsker om by- og erhvervsudvikling, ferie- og fritidsanlæg, veje og andre tekniske anlæg. I Varde Kommune forvalter og anvender Forsvaret desuden store arealer. Bevarelse eller genoprettelse af de fælles naturværdier og kulturhistoriske spor i landskabet er ligeledes ønsker. Danmark er desuden forpligtet til at opfylde internationale krav om vand- og naturbeskyttelse.

De mange forskelligartede interesser i det åbne land har ført til en stigende konkurrence om bevaring, beskyttelse og benyttelse af det åbne land. Gennem kommuneplanen vil Varde Kommune sikre samspillet mellem de forskellige interesser i det åbne land, herunder blandt andet landbrug, bebyggelse, landskab, natur og vand.

LANDZONEADMINISTRATION

Landzoneadministrationen skal i samspil med kommune- og lokalplanlægning sikre en hensigtsmæssig sammenfattende fysisk planlægning. Landzonebestemmelsernes formål er specifikt at forhindre spredt bebyggelse og uplanlagt bebyggelse og anlæg i det åbne land. Derfor skal nyt bolig- og erhvervsbyggeri som udgangspunkt ske indenfor byzone eller udlagte rammeområder i landzone i umiddelbar tilknytning til eksisterende byer. Ligeledes skal nyt bolig- og erhvervsbyggeri ved landsbyer i landzone som udgangspunkt ske inden for udlagt rammeområder. Derigennem sikres de særlige karaktertræk for det danske landskab med klare grænser mellem land og by, og det åbne land bevares. Samtidig udbygges og understøttes kvaliteterne i byer og landsbyer.

Landzonebestemmelserne kan yderligere anvendes til at understøtte beskyttelsen af særlige værdier i det åbne land. Ved landzonetilladelser til nybyggeri kan der derfor stilles vilkår om hensyntagen til de landskabelige, naturmæssige og kulturhistoriske værdier. Hensigten er at beskytte og bevare værdifulde elementer og helheder i det åbne land. Vilkårene kan omhandle krav til beplantning, placering, udformning af bebyggelsen og materialevalg.

Miljømæssige hensyn spiller ligeledes en rolle i landzoneadministrationen, da luft-, vand-, jord- og støjforurening skal forebygges ved tilladelser til byggeri, herunder tilvejebringelse af forsvarlige kloakforhold, med en nedgang i udledningen af forurenende stoffer til vandmiljøet.

Udviklingsområder er områder i kystnærhedszonen, uden særlige landskabs-, natur- eller miljøinteresser, som er udpeget i et landsplandirektiv. I disse områder skal der ikke foreligge en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær placering ved inddragelse af nye arealer eller for planlægning af anlæg i landzone.

NATIONALPARK VADEHAVET

Afgrænsning

Nationalpark Vadehavet er Danmark største nationalpark og dækker et område på ca. 1.500 km², hvoraf godt 300 km² er landareal. Nationalparken omfatter store dele af kystområdet mellem Blåvandshuk i nord og den dansk-tyske grænse i syd. Nationalpark Vadehavet udgør knap 10 % af det dansk-tysk-hollandske vadehavsområde. Området strækker sig i et ca. 500 km langt bånd fra Blåvandshuk i Danmark til Den Helder i Holland.

For Varde Kommune dækker Nationalpark Vadehavet et område fra Blåvandshuk, over Skallingen, til lige syd for Oksbøl samt et område langs Varde Ådal ind til Varde bymidte. Afgrænsningen af Nationalpark Vadehavet fremgår af kommuneplanens kortdel.

Vision

Nationalpark Vadehavet er internationalt kendt som et enestående marsk-, gest- og tidevandsområde med værdier i verdensklasse. Nationalparken benyttes, beskyttes og udvikles i et bæredygtigt samspil mellem natur og mennesker.

Målsætninger

I bekendtgørelsen for Nationalpark Vadehavet er der opstillet 12 målsætninger, som ses nedenfor.

- De væsentligste naturtyper som lavvandede havområder, tidevandsrender, vadeblader, højsander, åmundinger, marsk- og strandenge, forstrande og klitter skal bevares og deres kvalitet og mangfoldighed skal styrkes. De skal beskyttes mod næringsstofbelastning, invasive arter, forstyrrelse af fauna med videre og bevares som bæredygtige og dynamiske økosystemer med naturlig dynamik ved så vidt muligt at undlade indgreb i den naturlige tidevandsdynamik.
- Kulturskabte naturarealer som ferske enge og klæggrave skal bevares og deres kvalitet og mangfoldighed skal styrkes, og der bør bevares og fremmes en landbrugsdrift, som sikrer kulturlandskabet og områdets karakterarter.
- Nationalparkens karaktergivende landskabselementer og markante geologiske formationer skal bevares og synliggøres, og den dynamiske landskabsdannelse af klit- og marskområder skal fremmes.
- Kulturmiljøer og kulturhistoriske helheder og enkeltelementer, der fortæller om Vadehavet, skal bevares, synliggøres og gøres tilgængelige, herunder kystsikringsanlæg, afvandings- og bevandingssystemer, landbrug og bebyggelse på værft, marsk og geest, jagt, fiskeri og søfart, grænselandets historie og rekreation.
- Mulighederne for friluftsliv, naturoplevelser og kulturhistoriske oplevelser skal styrkes.
- Udviklingen af friluftsliv og turisme skal ske på et bæredygtigt grundlag og i samarbejde med lokalbefolkningen, turisterhvervet og områdets formidlingsinstitutioner.
- Særligt sårbare naturområder skal beskyttes mod slitage og forstyrrelse gennem formidling og planlægning af zoner, stiforløb med videre.
- Naturvejledning og formidling af nationalparkens landskab, natur- og kulturhistoriske værdier og friluftsmæssige muligheder skal styrkes og udvikles i samarbejde med lokale aktører gennem udbygning og koordinering af aktiviteter, etablering af servicefunktioner og faciliteter.
- Forskning skal understøttes og undervisning styrkes gennem etablering af faciliteter og undervisningstilbud, herunder tilbud der fremmer natur-, kultur- og miljøbevidstheden hos børn og unge.
- Udviklingen af nationalparken skal ske i et samspil med omgivelserne.
- Nationalparken skal udvikles i samarbejde med Det Trilaterale Vadehavssamarbejde.
- Nationalparkens udvikling skal følges og evalueres.

Natur på internationalt niveau

Nationalpark Vadehavet rummer blandt andet de største sammenhængende tidevandsflader noget steds på kloden. Tidevandsfladerne udgør et livsnødvendigt 'spisekammer' for omkring 12 millioner trækkende vadefugle, gæs, ænder og terner fra store dele af den nordlige halvkugle. Marsken i Nationalpark Vadehavet rummer ligeledes natur på internationalt niveau. Forklaringen er, at der blandt andet i de saltpåvirkede områder lever omkring 500 dyrearter som det eneste sted på jorden. Dette gælder også for den lille laksefisk snæblen, som lever i flere af nationalparkens å-systemer, herunder Varde Å-systemet. I hele området findes ca. 10.000 arter. Den danske del af Vadehavet blev optaget på UNESCOs Verdensarvsliste i juni 2014, blandt andet som en anerkendelse af Vadehavets enestående naturværdier og betydning som levested for mange fuglearter og marine livsformer.

Organisation

Nationalpark Vadehavet er en uafhængig statslig fond, hvor organisationen omkring Nationalpark Vadehavet er bygget op omkring en bestyrelse, et råd og et sekretariat. Nationalpark Vadehavet ledes af en bestyrelse udpeget af miljøministeren. Til at rådgive bestyrelsen i større sager eller sager af principiel karakter, har bestyrelsen et nationalparkråd. Nationalparkrådet er sammensat af forskellige interessenter. Sekretariatet varetager det daglige arbejde. Derudover er der etableret et naturudvalg, kulturudvalg, partnerudvalg og forskningsudvalg.

Bestyrelsen for Nationalpark Vadehavet har udarbejdet en Nationalparkplan, som strækker sig over en 6-års periode fra 2025 til 2030. Planen beskriver nationalparkens natur-, landskabs- og kulturhistoriske værdier og opstiller mål for, hvordan de kan styrkes og udvikles. Planen opstiller også mål for udviklingen af friluftsliv, formidling og erhverv i nationalparken.

En stor del af områderne i Nationalpark Vadehavet er beskyttede naturområder efter miljømålsloven og/eller naturbeskyttelsesloven. De ansvarlige myndigheder, herunder blandt andet Varde Kommune, er derfor forpligtet til at sikre en gunstig naturtilstand indenfor de områder af nationalparken, der er omfattet af de statslige natur- og vandplaner.

Nationalparkbestyrelsen prioriterer derfor tiltag, som understøtter den statslige og kommunale indsats. Derfor vil nationalparkplanen medvirke til at bevare og styrke kvaliteten og mangfoldigheden i den del af naturen, som ikke er omfattet af de statslige natur- og vandplaner samt de kommunale handleplaner. Desuden vil nationalparkplanen tilstræbe at skabe løsninger, som har langvarige perspektiver, og der ikke kræver en fast, tilbagevendende indsats fra nationalparkens side.

NATURPARK VESTERHAVET

Afgrænsning

Naturpark Vesterhavet dækker et område på cirka 22.500 hektar og ligger mellem Nationalpark Vadehavet og kommunegrænsen nord for Nymindesgab. Naturparkens kystnære landskab strækker sig cirka 30 kilometer langs kysten og op til 9 kilometer ind i landet.

Området er sammensat af nogle egnskarakteristiske naturtyper og rummer adskillige natur- og kulturhistoriske værdier samt mange muligheder for friluftsliv. Hvert år tiltrækker disse forhold mange lokale, nationale og internationale besøgende. Afgrænsningen af Naturpark Vesterhavet fremgår af kommuneplanens kortdel.

Vision

Naturpark Vesterhavet vil udbrede naturværdier samt natur- og kulturoplevelser ved at tilbyde en ramme, som samtænker faciliteter, aktiviteter og oplevelser. Hovedformålet er udvikling af naturen, mens midlet er samarbejde. Naturpark Vesterhavets opgave er at fremme samspillet mellem områdets lodsejere, interessenter, formidlere, erhvervsliv, beboere og besøgende for at kunne tilbyde enestående naturoplevelser i en storslået natur.

Natur på internationalt niveau

Naturpark Vesterhavet indeholder Natura 2000-områder, som er et internationalt netværk af naturbeskyttelsesområder. Naturbeskyttelsesområderne kan have status som Ramsar-område, fuglebeskyttelsesområde og habitatområde. Udpegningen og afgrænsningen af Natura 2000-områderne foretages af staten.

Udpegningen af Natura 2000-områder i Naturpark Vesterhavet bunder blandt andet i de helt særlige kyst- og klitnaturtyper langs naturparkens kyster samt de store bestande af både træk- og ynglefugle. Fuglene ses især omkring Blåvandshuk og ved Filsø. Naturpark Vesterhavet indeholder også beskyttede naturtyper efter naturbeskyttelsesloven. Disse naturtyper er især lysåbne som eksempelvis enge, moser og heder. Desuden har naturgenopretningsprojektet Filsø givet gunstige forhold for navnlig fugle- og planteliv, men også for kronvildtet og odderen. Naturpark Vesterhavet rummer også mange fortidsminder, der værnes om.

Organisation

Der er nedsat et naturparkråd, som er bredt repræsenteret af lokale aktører og foreninger.

Formand for Naturparkrådet: Udpeges af Udvalget for Plan og Teknik, Varde Kommune.

Næstformand for Naturparkrådet: Udpeges af Udvalget for Kultur og Fritid, Varde Kommune.

Derudover er Naturparkrådet repræsenteret af: Aage V. Jensen Naturfond, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, NaturKulturVarde, Vardemuseerne, Udviklingsrådet Blåvandshuk, Destination Vesterhavet, Sydvestjysk Landboforening, Udviklingsrådet Blåbjerg, Forsvaret og Varde Kommune, Teknik og Miljø.

Ud over Naturparkrådet er der etableret en ejergruppe bestående af de store lodsejere i naturparken. Her sidder en repræsentant fra Forsvaret, Naturstyrelsen, Aage V. Jensen Naturfond og Varde Kommune.

Naturpark Vesterhavets lovmæssige forhold

Naturpark Vesterhavets indhold og realisering er baseret på frivillighed, aktiv involvering af borgere, herunder lodsejere, interesse- og erhvervsorganisationer samt engagement i den enkelte kommune og i lokalbefolkningen i øvrigt.

Naturparken er formelt etableret via kommuneplanlægningen og har dermed et indirekte lovmæssigt ophæng. Det er vigtigt at understrege, at naturparkens grænser er ment som en foranstaltning, der hjælper planlægning og formidling af området. Naturparken lægger ikke yderligere begrænsninger på arealanvendelsen end, hvad der foreskrives med fredningen, vildtreservatet, Natura2000-udpegningen samt de mere generelle bestemmelser i lovene om skove, naturbeskyttelse og planlægning.

Naturparkplanen

Varde Kommune og Naturparkrådet har udarbejdet Forslag til naturparkplan for Naturpark Vesterhavet 2025-2030, som beskriver en række udviklingsmål og konkrete indsatser. Planen har været i høring i perioden 11. oktober til 6. december 2024 og forventes vedtaget i første halvdel af 2025. Du kan læse hele forslaget til naturparkplanen her: [Naturpark Vesterhavet](#) og du kan læse mere om Naturpark Vesterhavet på hjemmesiden: [Naturpark Vesterhavet](#)

En af indsatserne i den nye naturparkplan er, at naturparken vil kontinuerligt have stærk fokus på at formidle om hensigtsmæssig færden i naturen og oplysning om gældende adgangsmuligheder. Indsatsen baseres på tilgængelig viden om gæsters adfærd. Kendskab til forskellige naturtypers robusthed og områdets vildt løftes bl.a. via naturformidling, skiltning og på trykte materialer. Herunder vil der være særlig fokus på ikke at fodre vildtet i naturparken.

FRILUFTSLIV OG STRATEGISK STIPLANÆGNING

Med henblik på at udfolde visionen "Vi i naturen" og skabe grundlag for brug af det åbne land som afsæt for et sundt og aktivt liv, er der i denne revision indarbejdet en strategisk stiplan i tema 18. Principperne i stiplanen tager afsæt i Friluftstrategi (2018), som har "Bedre adgangsforhold" som et af fire indsatsområder.

Planen forholder sig til tidens aktuelle forandringer af det åbne land, hvor der er mangedrettede interesser i nye arealanvendelser. I denne sammenhæng er der et behov for, men også et potentiale i, at prioritere befolkningens adgang til det åbne land. Eksisterende markveje kan understøttes af nye, og adgangen til det åbne land og naturområder forbedres for befolkningen i landdistrikterne.

Den strategiske stiplan skal bruges som redskab til at synliggøre rekreative ønsker i forbindelse med planlægning for projekter i det åbne land de kommende år, f.eks. VE-anlæg og vådområdeprojekter.

Den strategiske stiplan er udviklet ved at sammenkoble kendte stier og naturområder med rekreativ værdi og identificere potentielle forbindelser til nærliggende byer og landsbyer. De udpegede forbindelser er placeret i landskabet, hvor der forventes ændringer i de kommende år, såsom vådområder, VE-anlæg. Dernæst er der også taget hensyn til placeringen af både eksisterende og potentielle strukturer i Grønt Danmarkskort. "

DEN SÆRLIGE PLANLÆGNINGSMÆSSIGE ELLER FUNKTIONELLE BEGRUNDELSE

Oversigt over ændringer i landzone i kystnærhedszonen, jf. §5b, stk1, nr. 1

Der foretages ingen rammeændringer indenfor kystnærhedszonen i denne kommuneplan-revision. Derfor intet indhold i skema.

Rammenummer	Generel anvendelse	Hvad ændres	Argumentation

OVERSICHT OVER ÆNDRINGER I LANDZONE I KYSTNÆRHEDSZONEN, JF. §5B, STK1, NR. 4

Argumentation for, at rammeområde XX.XX.XXX opfylder kravene til, at ferie- og fritidsanlæg lokaliseres i forbindelse med eksisterende bysamfund eller større ferie- og fritidsbebyggelser.

Der foretages ingen rammeændringer i landzone i kystnærhedszonen i denne kommuneplan-revision. Derfor intet indhold i skema.

Rammenummer	Generel anvendelse	Hvad ændres	Begrundelse

TILBAGEFØRSEL AF AREALER FRA BYZONE TIL LANDZONE

Der tilbageføres ingen områder fra byzone til landzone i kommuneplan 2025.

AKTIVITETER I PERIODEN 2025-2029

Der skal i perioden udarbejdes en handleplan for den vedtagne friluftsstrategi, 2018, herunder skal der i perioden arbejdes for at skabe nye rekreative forbindelser i det åbne land.

Tema 19. Landskab

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Indenfor den hidtidige planperiode har der ikke været aktiviteter eller foretaget ændringer i udpegninger eller retningslinjer.

KOMMUNEPLAN 2025

Foruden tekniske tilpasninger videreføres landskabsplanlægningen stort set uændret fra Kommuneplan 2021. De tekniske ændringer består i konsekvensrettelser som følge af arealudlæg til bebyggelse.

Dog tilføjes en undtagelse til Kommuneplanretningslinje 19.4 om, at erhvervsmæssigt nødvendigt byggeri for driften af en landbrugs- eller skovejendom kan tillades. Dette stemmer overens med gældende lovgivning og praksis. Og vurderes derfor ikke at have en reel betydning i forhold til arealforvaltningen.

På baggrund af landsplandirektiv om udviklingsområder i kystnærhedszonen fra 2021 ønsker Varde Kommune at udpege tre udviklingsområder henholdsvis et ved Vrøgum og to områder ved Billum. Jævnfør landsplandirektivet er udpegningen som udviklingsområde betinget af, at udpegningen som område med bevaringsværdigt landskab ophæves af Varde Kommune.

Billum har en daginstitution, en friskole, indkøbsmuligheder og god trafikal infrastruktur i forhold til arbejdspladser i både Varde, Esbjerg og Varde Kommunes kystdestinationer. Billum er placeret i naturskønne omgivelser med kort afstand til Varde Å, Ho Bugt via Kjelst og relativ nærhed til Vesterhavet. Der ventes derfor på sigt behov for yderligere boligområder med attraktiv placering nær Varde Ådal. Billums udvikling har indtil nu været begrænset af kystnærhedszonen mod sydøst.

Det første område i Billum er et udviklingsområde med henblik på byudvikling. Udviklingsområdet ligger syd for den eksisterende del af Billum (rammeområde 04.01.B02). Udpegning af et udviklingsområde på denne lokalitet vil være en direkte forlængelse af den eksisterende by og sikre en hensigtsmæssig afgrænsning mod det åbne land.

Det andet område i Billum er et større udviklingsområde i det åbne land i nærheden af en by. Området er sammenhængende, men spreder sig omkring Billum Kirkeby og vest for Billum. Udviklingsområdet udpeges med henblik på erhvervsmæssig landdistriktsudvikling, da området indeholder landbrugsbygninger, der vil kunne anvendes til andre erhvervsmæssige formål.

Området i Vrøgum er et udviklingsområde med henblik på byudvikling. Udviklingsområdet udpeges nordvest for den eksisterende landsby Vrøgum omkring den tidligere skole for at skabe bedre muligheder for at udvikle en attraktiv landsby. Udpegning af et udviklingsområde på denne lokalitet vil være en direkte forlængelse af den eksisterende by, give mulighed for udvikling omkring den tidligere skole og sikre en hensigtsmæssig afgrænsning mod det åbne land.

På baggrund af et landsplandirektiv til sommerhusområde er der udlagt et rammeområde til sommerhusbebyggelse umiddelbart øst for Henneby. Området er lokalplanlagt med tilhørende vejadgang (rammeområde 07.03.S03 og 07.03.T01). Disse områder udtages af overgangslandskabet samtidig med, at der sker en teknisk tilpasning af den eksisterende udpegning, der dækker en del af det eksisterende sommerhusområde (rammeområde 07.03.S01) og en mindre del af campingpladsens nordlige del (rammeområde 07.03.R04). Dette område har været sommerhusområde og campingplads igennem mange år og er fuldt udbygget.

Landskabsudpegningen for disse fire rammeområder er ikke tidligere tilpasset rammeafgrænsningen på samme måde, som øvrige rammeområder for bebyggelse i Varde Kommune.

I Varde skal matrikel 6dc, Gellerup, Varde Jorder (Gellerupvej 61), samt golfbanen (rammeområde 23.03.R01) inddrages i landskabsudpegningen dallandskab, hvilket ikke tidligere har været tilfældet. Tidligere har udlagte rammeområder ikke været en del af landskabsudpegningerne, hvilket i dette tilfælde ikke vurderes hensigtsmæssigt, da golfbanen opleves som en naturlig del af landskabet omkring Varde Å. Gellerupvej 61 har ikke tidligere været omfattet af landskabsudpegningerne, hvilket ikke har været hensigten.

Med den eksisterende landskabsplanlægning er 55,18 % af Varde Kommunes areal omfattet af bestemmelser, der sikrer de bevaringsværdige landskaber. Regnskabet for bevaringsværdige landskaber i Kommuneplan 2025 er følgende:

Kommuneplan 2025:

(Dal-, kyst- og overgangslandskaber)/(kommunens areal)*100=facit	68182 ha / 123608 ha * 100 = 55,18 %
--	--------------------------------------

LANDSKABSPLANLÆGNINGENS OPBYGNING

Landskabsplanlægningen er opbygget af 2 forskellige former for udpegninger med tilhørende retningslinjer. Udpegningerne er henholdsvis *større sammenhængende landskaber* og *landskabstyper*.

STØRRE SAMMENHÆNGENDE LANDSKABER

Større sammenhængende landskaber er landskaber, der grundet geologiske dannelser, arealanvendelsesmæssige forhold og/eller hvor særlige oplevelsesværdier indgår i værdifulde sammenhænge. Større sammenhængende landskaber udpeges på baggrund af karaktergivende elementer og strukturer bestående af terræn, beplantning, byggeri, veje med videre, der tilsammen skaber en sammenhængende helhed i en større skala.

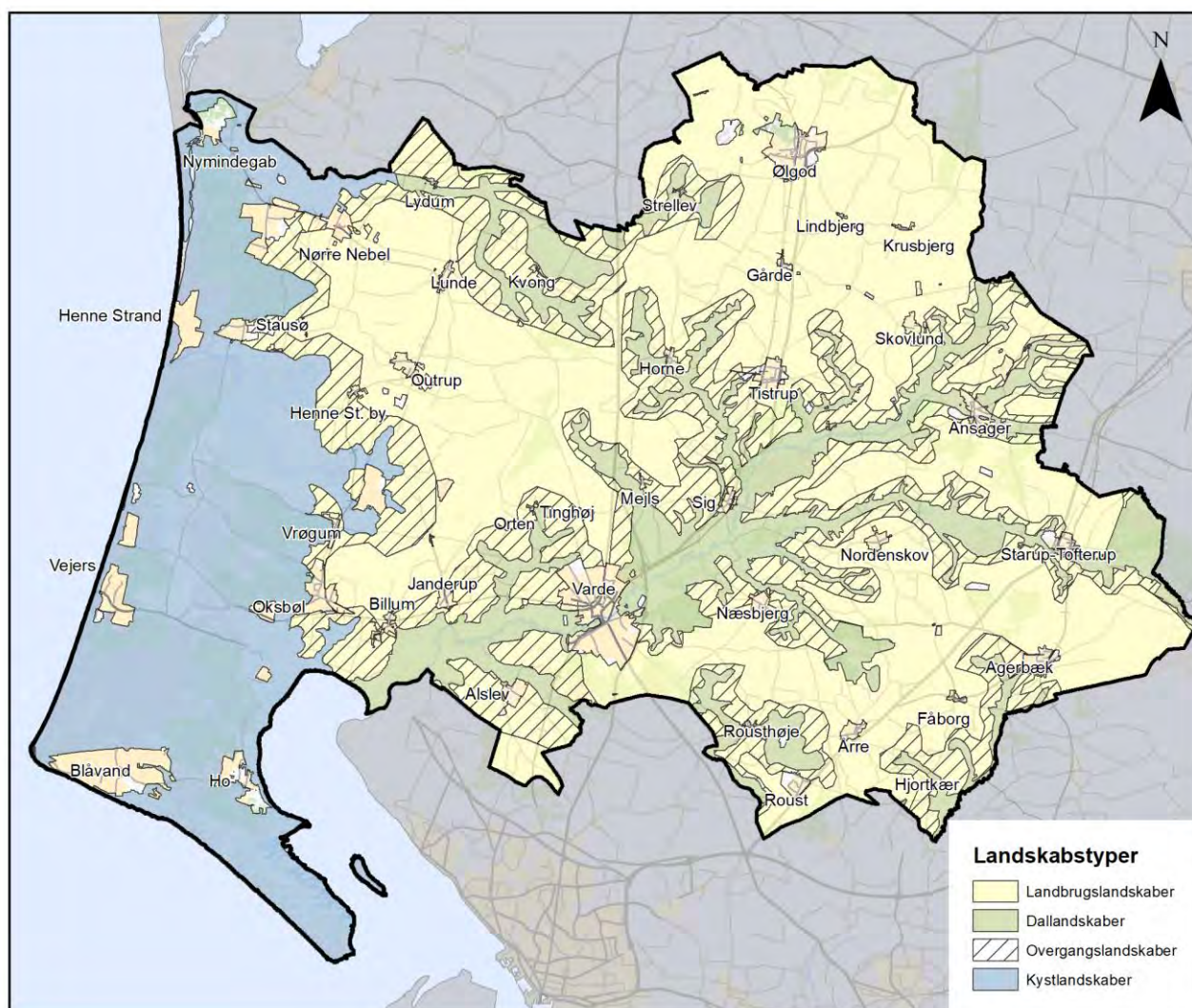
Der er få steder, hvor det er muligt at opleve et uforstyrret landskab uden dominerende eller støjende anlæg og aktiviteter. Derfor er større sammenhængende landskaber områder, der er eller ønskes uberørt af større byggeri og tekniske anlæg. Større tekniske anlæg og byggeri kan eksempelvis bestå af motorveje, motortrafikveje, støjende sportsanlæg, jernbaner, el- og telemaster og vindmøller. De større sammenhængende landskaber udgør således en væsentlig rekreativ resurse.

LANDSKABSTYPER

Landskabstyper er betegnelsen for helt overordnede landskabstræk, der findes i det åbne land i Varde Kommune. Den enkelte landskabstype er særligt kendetegnet ved stor ensartethed i forhold til naturgrundlag og den dominerende arealanvendelse. Hver landskabstype rummer derfor nogle særligt karakteristiske og gennemgående landskabsstrukturer, som udgøres af karakteristiske landskabselementer. Derved skabes en tydelig landskabelig sammenhæng i hver landskabstype. Landskabstyperne kan derfor ses som større sammenhængende landskaber, hvor formålet er at sikre landskabelige sammenhænge. Landskabstyperne udgøres af overordnede landskabsstrukturer og består af forskellige landskabskarakterområder.

Hver landskabstype rummer således sammenfald i forhold til udviklingstendenser, beskyttelsesinteresser og forvaltningsmæssige problemstillinger, hvad angår landskabelige interesser. Fra et forvaltningsmæssigt perspektiv er landskabsinddelingen derfor

hensigtsmæssig. Forvaltningen kan med udgangspunkt i landskabsbeskrivelserne forholde sig konkret til lokale problemstillinger. Samtidig giver landskabstyperne mulighed for en kvalificeret varetagelse af *både* de særligt værdifulde landskaber, såvel som de mere almene landskaber.

Figur 19-1: Landskabstyper i Varde Kommune.

Landskabstyper og landskabskarakterområder

Landskabsplanlægning tager udgangspunkt i en overordnet opdeling af det åbne land i tre landskabstyper; *landbrugslandskaber*, *dallandskaber* og *kystlandskaber*. *Landbrugslandskaber*, *dallandskaber* og *kystlandskaber* er udpegninger, der er afgrænset efter en detaljeret landskabsanalyse af det åbne land. En del af landbrugslandskaberne er udpeget som *overgangslandskaber*, hvor der stilles større krav til den forvaltningsmæssige vurdering af konkrete projekter, da der er potentiale for visuelle sammenhænge mellem overgangslandskaber og de tilhørende dal- og kystlandskaber.

Kommuneplanens hovedstruktur fastsætter bestemmelser og retningslinjer for administration indenfor de enkelte landskabstyper. Retningslinjerne skal medvirke til at beskytte både de fysiske og visuelle sammenhænge i landskabstyperne, herunder specielt i dal- og kystlandskaber, samtidig med, at der stilles større krav til den forvaltningsmæssige vurdering

af konkrete projekter i overgangslandskaber. Derfor medvirker kommuneplanens retningslinjer til at friholde dallandskaber for ny bebyggelse og anlæg, mens kystlandskaberne skal beskyttes, bevares og styrkes som åbne dynamiske naturlandskaber, hvor nødvendige bygninger og anlæg skal tilpasses landskabets karakter.

Hver landskabstype er yderligere opdelt i landskabskarakterområder. Et landskabskarakterområde er karakteriseret ved det særlige samspil mellem et områdes naturgrundlag og arealanvendelse, samt de særlige rumlige og visuelle forhold, der kendetegner området og adskiller det fra omkringliggende landskaber. For hvert landskabskarakterområde er der udarbejdet en landskabsbeskrivelse, som mere dybdegående redegør for konkrete landskabsforhold.

Landskabsbeskrivelserne giver overblik over de karakteristiske landskabstræk, der findes i det åbne land. Det vil sige de landskabsstrukturer og -elementer, som har stor betydning for oplevelsen af landskabet. Desuden giver beskrivelserne indblik i tilstanden af det enkelte landskab, sårbarheder, udviklingstendenser, særlige landskabelige oplevelsesmuligheder og eventuelle udviklingspotentialer.

I nedenstående afsnit "Landbrugslandskaber", "Dallandskaber" og "Kystlandskaber" er redegjort for generelle landskabstræk, kvaliteter, sårbarheder, udviklingstendenser, potentialer med videre i de enkelte landskabstyper og landskabskarakterområder.

Kystlandskaberne i Varde Kommune består af otte landskabskarakterområder. Syv af de otte landskabskarakterbeskrivelser karakteriserer kystlandskaber, som er sårbare overfor større tekniske anlæg. Det ottende karakterområde er Nørre Nebel Marsklandskab, som mod nord er præget af en række høje vindmøller beliggende mod nord i Ringkøbing-Skjern Kommune. På trods heraf karakteriseres området som større sammenhængende naturlandskab, da det i Varde Kommune fremstår som uforstyrret samtidig med, at området har en betydning for at skabe sammenhæng til landskabskarakterområdet Lydum Ådal.

Dallandskaberne i Varde Kommune består af syv landskabskarakterområder. Alle syv landskabskarakterbeskrivelser af dallandskaber beskriver sårbarheden overfor større tekniske anlæg ved, at de særlige visuelle oplevelsesmuligheder er knyttet til oplevelsen af det samlede dallandskab. Særligt vigtige er de landskabelige sigtelinjer, der findes på langs og tværs af dallandskaberne. Dermed er alle karakterområder i dallandskaber sårbare overfor tekniske anlæg i form af både markante bygninger og tracéer, der vil bryde de visuelle sammenhænge i landskabet og dermed ændre landskabsoplevelsen.

Landbrugslandskaberne er derimod karakteriseret ved, at store tekniske anlæg generelt bedre kan indpasses i forhold til det eksisterende landskab sammenlignet med kyst- og dallandskaber. Større tekniske anlæg harmonerer skalamæssigt udmærket med landbrugslandskabernes store skalaforhold. Ligeledes er landbrugslandskaberne på nuværende tidspunkt generelt karakteriseret ved, at der spredt i landbrugslandskaber anlægges store tekniske anlæg og bygninger som følge af løbende strukturændringer i landbruget, samt nye muligheder og krav til energiforsyning.

Ved udpegningen af større sammenhængende landskaber er der tre steder i dallandskaberne, hvor det er u hensigtsmæssigt at udlægge området til "større sammenhængende landskaber". Der er områder ved Varde By, Sig By og kommunegrænsen mod Billund Kommune mellem Ansager og Kvie Sø.

I tilfældet ved Varde By drejer det sig mod øst om, at der lægges afstand fra Varde By ud til Østre Omfartsvej, da denne har karakter af et teknisk anlæg, der bryder sammenhængen i dallandskabet og påvirker den landskabelige oplevelse af dallandskabet. Mod vest lægges

ligeledes afstand fra Varde By. Dette skyldes det eksisterende rensningsanlæg samt allerede fastlagte rammer for byens udvikling, der vil kunne påvirke oplevelsen af det "større sammenhængende landskab".

I tilfældet ved Sig By drejer det sig om området øst for byen. Her er der taget hensyn til det eksisterende dambrug mod nord. Mod syd er der taget hensyn til eksisterende udlagte rammer. Dambruget er en tydelig forstyrrelse i dallandskabet med sine store bassiner og påvirker oplevelsen af det omkringliggende landskab. Derfor bliver dambruget ligeledes betegnet som et teknisk anlæg, der ikke bør indgå i et "større sammenhængende landskab".

Ved Ansager og Kvie Sø er et større område afgrænset af dallandskaber udlagt som "større sammenhængende landskab". Området består af fem smalle strukturer i dallandskabet, der tilsammen udgør en landskabelig sammenhæng. Området grænser op til kommunegrænsen mellem Varde og Billund Kommune. For både at sikre den landskabelige sammenhæng og udpegningen af "de større sammenhængende landskaber" på tværs af kommunegrænsen, udpeges området til "større sammenhængende landskaber".

Landskabskarakterområderne i dallandskaberne indeholder enkelte strukturer, der er for smalle eller har for kort afstand fra større eksisterende tekniske anlæg til at kunne indgå i "større sammenhængende landskaber". Disse strukturer er derfor undladt i de udpegede områder.

Alle landskabskarakterområder i kyst- og dallandskab er derfor udpeget som "større sammenhængende landskaber", som er i overensstemmelse med tilhørende landskabskarakterbeskrivelser.

AKTIVITETER I PLANPERIODEN 2025-2029

Ingen planlagte aktiviteter.

Figur 19-2: Landbrugslandskabet er karakteriseret ved tydelige, enkle og gennemgående strukturer, der skaber både variation og sammenhæng i landskaber og består af bygninger, beplantninger og tekniske anlæg.

Arealmæssigt udgør de åbne landsbrugslandskaber hovedparten af det åbne land i Varde kommune. Landskaberne findes øst for kystlandskaberne, hvilket vil sige på bakkeøerne og hedesletterne. Landbrugslandskaberne opdeles i to dele af Varde Ådal komplekset.

Grundlæggende er landbrugslandskabet opbygget af morænebakker og hedesletter. De højtliggende morænebakker er dannet af smeltevandssand og -grus (ca. 386.000 - 140.000 år siden). Efterfølgende har smeltevandssfloder eroderet brede hedesletter ned i bakkeøterrænet i forbindelse med sidste istid, Weichsel (ca. 115.000 – ca. 10.000 år siden). Jordbunden i hedesletterne består ligeledes af smeltevandssand og -grus. Med tiden er dannet et tykkere muldlag ovenpå de tidligere istidsaflejringer og i lavbundsområder findes humusholdige ferskvandsaflejringer.

Geologien har i samspil med dannelse af muld og ferskvandsaflejringer skabt relativt gode dyrkningsforhold. Derfor er den dominerende arealanvendelse forskellige former for landbrugsproduktion. Landskabsoplevelsen domineres især af det dyrkede landskab med fladt til letbølget terræn, store åbne marker, spredte plantage- og skovområder samt lavtliggende vådområder. Dette samspil af arealanvendelser skaber en mosaikstruktur. Landbrugsdriften gør landskabet meget foranderligt hen over året, og landmandens aktiviteter er en stor del af landskabsoplevelsen. Derfor er landbrugslandskabet og landskabsudviklingen stærkt knyttet til den landbrugsmæssige drift.

Tydelige, enkle og gennemgående strukturer på markfladen skaber på samme tid variation og sammenhæng i landskabet. De bærende strukturer udgøres især af oprindelige beplantnings- og bebyggelsesstrukturer, der gennem tiden er dannet af landbrugsproduktionen i området.

Beplantningen fungerer som en landskabelig ramme, der på én og samme tid afgrænser og skaber sammenhæng i det dyrkede landskab. En særlig karakteristisk del af landskabsoplevelsen er de mange læhegn, der danner linjeformede strukturer i landskabet og inddeler de åbne marker i mindre rum. Læhegnene danner derfor et åbent, enkelt og meget kultiveret landskab i middel til stor skala. Højt i terrænet giver læhegnene ofte mulighed for lange kig over landbrugslandskabet og de omkringliggende dallandskaber.

Ved bebyggelsen ændrer beplantningen typisk karakter og bliver mere høj og markant. Beplantningen fremstår som punktstrukturer i landskabet, men har stor betydning for landskabsoplevelsen, da den skaber en naturlig sammenhæng mellem bebyggelsen og det omgivende landskab. Beplantningen evner ofte at give bebyggelsen en naturlig tilknytning til stedet, så den ikke opleves som et afvigende fremmedelement på markfladen, se billede.

Figur 19-3: Beplantningen ved den oprindelige gård skaber sammenhæng mellem bebyggelsen og landbrugslandskabet. Derudover er oprindelige gårde og husmandssteder en gennemgående struktur, der forstærker det landlige præg og fortællingen om den lokale landskabsudvikling.

Punktstrukturer af store landbrugsbygninger, oprindelige gårdbebyggelse og husmandssteder er ligeledes gennemgående strukturer, der har stor betydning for landbrugslandskabets identitet. I dag er de store industrigårde meget dominerende bygningselementer med op til flere store bygningsanlæg. Den landbrugsrelaterede bebyggelse skaber i dag et meget ensartet, regelmæssigt og gennemgående mønster, der er en tydelig del af landskabskarakteren.

Spredt i landbrugslandskabet er med tiden etableret nye landskabselementer, der ikke er en oprindelig del af landskabet, herunder nybyggeri og en række tekniske anlæg og bygninger. Disse landskabselementer kan både fremstå som punktstrukturer i form af vindmøller eller linjeformede strukturer i form af højspændingsmaster. Disse landskabselementer påvirker landbrugslandskabets kvalitet i mindre grad sammenholdt med halvkultur- og naturlandskaber som dal- og kystlandskaber. Forklaringen er, at tekniske anlæg og bygninger vil fremstå som fremmedelementer i dal- og kystlandskaber.

KOMMUNEPLANENS RETNINGSLINJER

Landbruget spiller en hel central rolle i landbrugslandskabet. Det er et kultiveret landskab, der er formet og formes af den landbrugsmæssige drift. Landskabstypen rummer derfor mange kulturhistoriske landskabsfortællinger.

For at opretholde flere af de bærende landskabsstrukturer og -elementer er fortsat landbrugsdrift en nødvendighed. De enkle og gennemgående landskabstræk giver landbrugslandskaberne en særlig landlig karakter, som rummer landskabskvaliteter, der adskiller sig markant fra både de urbane og meget varierede bylandskaber samt halvkultur- og naturlandskaber.

Derfor skal særligt store og tekniske anlæg etableres hensigtsmæssigt i landbrugslandskabet i forhold til landskabets karakter. Herved opnås, at landbrugslandskaber er områder, hvor der er gode udviklingsmuligheder for jordbrugserhvervene. Samtidig skal der være gode vilkår for øvrig udvikling, så længe arealforbruget begrænses til det helt nødvendige og udviklingen tager udgangspunkt i at styrke, understøtte eller supplere eksisterende landskabskvaliteter, på positiv vis. Det gælder særligt de karakteristiske beplantnings- og bebyggelsesstrukturer herunder landskaber, der indeholder kulturhistoriske fortællinger af lokal, regional eller national værdi.

Figur 19-4: Trods bygningernes anseelige størrelse og tekniske karakter har landbruget generelt formået at fastholde nyere landbrugsbyggeri som en karakteristisk struktur i landskabet. Det samme enkle, letgenkendelige formsprog går igen i hele landskabet. Mange af bygningerne er integreret hensigtsmæssigt i forhold til de eksisterende landskabsforhold. Der bevares i denne henseende et fortsat fokus på udseende og størrelsesforhold i forbindelse med landbrugsbyggeri.

Figur 19-5: Dalterrænet med det naturligt slyngede vandløb i dalbunden og høje tætte bevoksninger langs den øvre del af dalprofilen er gennemgående strukturer, der karakteriserer dallandskaberne.

Dallandskaber er betegnelsen for de landskaber, der findes i kommunens store ådale. Dallandskaber er udpeget med udgangspunkt i det lokale dalterræn. Enkelte steder, hvor natur- eller kulturhistoriske områder opleves som en naturlig del af dallandskabet, indgår områderne i udpegningen. Ligeledes følger afgrænsningen vejforløb, hvor vejene går tæt langs overkanten af dalsiden eller på anden måde er i tæt kontakt til dallandskabet.

De store ådale er typisk placeret i store hedesletteområder fra sidste istid, Weichsel. I dalbunden består jordbunden oftest af ferskvandsaflejringer, der gennem tiden er blevet sedimenteret gennem gentagne oversvømmelser. På dalsiderne består jordbunden af moræneaflejringerne.

Geologien og de landskabsdannede processer har skabt et meget karakteristisk dalterræn med en lavtliggende dalbund, hvor vandløbet naturligt slynger sig gennem ådalen. Dalterrænet er desuden karakteriseret ved jævne til stejle dalsider. Langs den øvre del af dallandskaberne markerer høje og tætte bevoksninger dalprofilen og gør landskaberne mere dramatiske. Et landskabstræk, der går igen i de fleste dallandskaber. Desuden afskærmer bevoksningerne ofte dallandskaberne mod tilstødende landbrugslandskaber.

De stejle, vandpåvirkede eller tørveholdige jorder er ikke optimale til afgrødedyrkning eller byggeri. Dallandskaberne har derfor et udpræget fravær af bebyggelse, men det er et karakteristisk træk, at gårde og husmandssteder gennem tiden er placeret på overgangen til dallandskaberne, hvor terrænet er mere plant og tørt. Bebyggelsen danner derved punktstrukturer i landskaberne. Jordbundsforholdene i ådalene betød, at ådalene traditionelt blev anvendt til ekstensive driftsformer såsom græsning og høslet. Denne arealanvendelse dominerer også mange af dallandskaberne i dag.

Til forskel fra landbrugslandskaberne skaber det dynamiske og vandpåvirkede naturgrundlag en naturlig begrænsning for arealanvendelsen i dallandskaberne. Arealanvendelsen består af

intensivt og ekstensivt dyrkede marker samt naturnære dalstrækninger. Det dynamiske naturgrundlag og arealanvendelsen har skabt en gennemgående mosaikstruktur af meget kultiverede, halvkultiverede og naturnære landskaber. I dallandskaberne findes desuden forskellige kulturhistoriske elementer. Tidligere var vandmøllerne en vigtig del af landbrugsproduktionen på egnen og de fleste vandmøller kan stadig findes i dag. Desuden findes herregården Nørholm Gods ved Varde Ådal, hvor godset, den tilhørende vandmølle og det samlede herregårdslandskab omkring Varde Å er et meget værdifuldt kulturmiljø.

Figur 19-6: Den restaurerede Nørholm vandmølle er et smukt eksempel på velbevarede kulturhistoriske træk, der har stor oplevelsesværdi og som fortæller den lokale landskabsudvikling.

Det er ligeledes et gennemgående landskabstræk, at ældre byer i Varde Kommune overvejende er lokaliseret i tilknytning til vandløb, hvor bygrænsen mange steder har bredt sig ned ad dalsiden. Dette skyldes den korte afstand til rent vand og de frugtbare dyrkningsforhold i forbindelse med dyrehold, der tidligere havde stor betydning for bosætningsmulighederne i det åbne land.

Figur 19-7: I ådalene findes områder, hvor dalstrækningerne dyrkes intensivt. Disse åbne dallandskaber fremhæver det karakteristiske dalforløb, men har ofte en mindre rekreativ værdi.

De intensivt dyrkede dalstrækninger rummer åbne dallandskaber, der formidler en større del af det samlede dalforløb. Disse dallandskaber er typisk meget ensartede landskaber, hvor der udover de dyrkede marker, det slyngede vandløb og beplantning yderst på dalsiderne, findes meget få landskabsstrukturer. Derfor er en af de bærende landskabsstrukturer de store opdyrkede markarealer, der fremhæver det karakteristiske dalforløb. Varierende bevoksninger af krat og småskov på stejle dalpartier er ligeledes en bærende landskabsstruktur og har derfor stor betydning for den rumlige opbygning. Punktstrukturer af landbrugsbygninger og husmandssteder langs dalsidernes yderkant er også en gennemgående struktur, der har betydning for landskabsoplevelsen.

Derfor spiller landbruget ligeledes en hel central rolle i de intensivt dyrkede ådale. Det er et kultiveret landskab, der er formet og formes af den landbrugsmæssige drift. For at opretholde flere af de bærende landskabsstrukturer og -elementer er fortsat landbrugsdrift en nødvendighed.

Figur 19-8: Dallandskaberne udnyttes ofte til ekstensive driftsformer som græsning eller høstet. Derfor er mange af dallandskaberne præget af halvkulturtyper og åbenhed, som har en varieret flora og fauna.

I de ekstensivt dyrkede dalstrækninger er landskabsoplevelsen præget af halvkultur og åbne landskaber. Historisk har græsningsengene altid været forbundet med ådale. Efter opdyrkningen af hederne har mange dallandskaber været centrale græsningsarealer for landbrugsproduktionen. Derfor er store åbne græsningsenge et karakteristisk landskabselement og en dominerende del af landskabsoplevelsen. Udover græsningsenge er varierende bevoksninger af krat og småskov på stejle dalpartier en bærende landskabsstruktur, der har stor betydning for den rumlige opbygning. Spredte træer og trægrupper langs vandløb fremhæver flere steder vandløbene og skaber variation i landskabsbilledet ved at danne både punktstrukturer og linjeformede strukturer i landskabet. Disse landskabselementer har derfor stor betydning for landskabsoplevelsen.

Den ekstensive landbrugsdrift spiller derfor en helt central rolle i mange dallandskaber. Halvkulturlandskaber, er formet og formes af den ekstensive landbrugsmæssige drift. For at opretholde flere af de bærende landskabsstrukturer og -elementer er forsat ekstensiv landbrugsdrift en nødvendighed.

Figur 19-9: Bevoksningsstrukturerne har stor betydning for landskabsoplevelsen som her, hvor bevoksninger på dalsiden indrammer dallandskabet og fremhæver terrænformen, mens bevoksning langs vandløbet fremhæver vandløbet og skaber variation i landskabsbilledet.

De naturnære dalstrækninger skaber et varieret dallandskab, der skifter mellem en mosaik af mindre og større naturområder samt åbne og lukkede dalstrækninger. Dermed skabes et dallandskab med meget vekslende rum- og skalaforhold. Skiftene mellem åbne naturtyper og lukkede bevoksninger er en stor del af landskabsoplevelsen. I de åbne dalstrækninger er det samlede dalstrøg og det karakteristiske dalterræn ligeledes en tydelig del af landskabsoplevelsen.

Figur 19-10: Enkelte steder gror landskaberne til, hvorved der dannes et meget frodigt landskabsbillede, hvor mødet mellem vandløb og land bliver mere dramatisk.

Naturlandskabet spiller en hel central rolle for landskabsoplevelsen i de naturnære dalstrækninger. Derfor er beskyttelse og bevarelse af naturen en nødvendighed for at opretholde de bærende landskabsstrukturer og elementer.

Dallandskaberne rummer særlige landskabsværdier og er samtidigt vigtige kerneområder for natur- og vandmiljø. Vandløbenes naturlige dynamik og tilstand, samt de økologiske processer, der er knyttet hertil, har stor betydning for vandkvaliteten. Ligeledes har ekstensiv landbrugsdrift og de naturnære dalstrækninger stor betydning for en lang række dyre- og plantearter.

Dallandskaberne i Varde Kommune er i en national sammenhæng meget værdifulde landskaber. Dele af Varde Å indgår i Nationalpark Vadehavet og er det eneste vandløb i Danmark, der naturligt påvirkes af tidevandet. Desuden er der udpeget flere internationale beskyttelsesområder i dallandskaberne. Kommunen er derfor ifølge lovgivningen forpligtet til at bevare, forbedre og sikre dallandskaberne og deres udbredelse.

Figur 19-11: Åbent dallandskab med græsningssenge, hvor bevoksningen på dalsiderne fremhæver dalterrænet samtidig med, at klynger af træer i dalbunden skaber variation i landskabsoplevelsen.

KOMMUNEPLANENS RETNINGSLINJER

Landskabs- og naturværdierne prioriteres højt i dallandskaberne. For at opretholde flere af de bærende landskabsstrukturer og -elementer er ekstensiv landbrugsdrift eller naturbeskyttelse en nødvendighed.

Derfor skal større sammenhængende dallandskaber beskyttes, bevares og styrkes som sammenhængende halvkulturlandskaber og friholdes for ny bebyggelse og anlæg. Til- og ombygning af eksisterende bebyggelse er tilladt, men skal tilpasses landskabet særligt med hensyn til beplantning, placering, udformning og materialevalg. Nødvendigt byggeri skal ske på baggrund af en nærmere vurdering af byggeriets påvirkning af landskabsværdierne. Nødvendigt byggeri skal tilpasses dallandskabet bedst muligt. Tilpasningen omhandler ligeledes beplantning, placering, udformning og materialevalg.

Dallandskaberne er ligeledes karakteriseret ved få bebyggelser og tekniske anlæg. Derfor er tilfældige bygninger og anlæg et meget uønsket element i dallandskaberne, da de ofte fremstår som forstyrrende fremmedlegemer uden tilknytning til omgivelserne.

Karakteristiske naturnære dalstrækninger skal som udgangspunkt beskyttes, bevares og styrkes. Dalstrækningerne skal beskyttes mod etablering af ny bebyggelse og anlæg, der bryder med landskabernes naturnære og oprindelige karakter.

Større, sammenhængende og åbne dalstrækninger, der særligt tydeligt illustrerer samspillet mellem ådalenes karakteristiske terrænforhold med lysåbne naturområder på dalsiderne og det naturligt slyngede vandløb i bunden af dalen, skal beskyttes og bevares som en karakteristisk del af dallandskaberne. I dallandskaberne findes desuden meget oplevelsesrige udsigtskvaliteter, som bør medtænkes og beskyttes i administrationen.

KYSTLANDSKABERNE

Figur 19-12: Kysten ved Blåvand med de store åbne vidder. Den spredte bebyggelse er tilpasset det omkringliggende landskab.

Kystlandskaberne består af flere forskellige typer af landskab, som er påvirket forskelligt eller dannet forskelligt gennem tiden: *Maritimt forland* dannet siden stenalderen 6000 f.Kr. *Marsk* afsat af tidevand, *vadeområder*, der er tørt ved lavvande, kunstige tørlagte arealer samt *klitlandskaber*. Herudover er der landskabelige områder, som er eller har været påvirket af den kystnære beliggenhed. De udpegede kystlandskaber er områder, der er vurderet til at rumme særligt værdifulde landskaber dannet af kystdannende processer. Kystlandskaberne er stærkt præget af Vesterhavets og vestenvindens påvirkning, og rummer betydelige naturperler, som har stor oplevelsesmæssig værdi.

Overordnet set kan kystlandskabet opdeles i to typer af landskaber:

KYSTFORLANDET OG KYSTBAGLANDET

Kystforlandet rummer en særlig intens oplevelse af det dynamiske kystlandskab. Det er særligt karakteriseret ved udsynet over havet og den evigt foranderlige kystlinje. Kystlinjen danner en skarp grænse mellem land og hav. Ved Vesterhavet er kystforlandet opbygget af den brede forstrand og de meget store klitområder, der rejser sig brat i vejret og grænser af mod

baglandet. Kystforlandet består af landskabstyper som marsk, vadeområder samt klitlandskaber.

Strandene langs Vesterhavet er kendetegnet ved, at der efter strandene er et klitområde, som består af fem forskellige klitter: Forklit, hvid klit, grøn klit, grå klit og indlandsklit. Imellem klittyperne kan der forekomme slette, klitkrat, klithede og klitsø.

I Ho Bugt dannes kystforlandet af naturlige marsklandskaber med de meget karakteristiske loer og store områder med strandenge i den inderste del af bugten.

I kystforlandet oplever man de vilde, urørte og oprindelige kystlandskaber, som ikke er præget af udviklingen, der gennem tiden er sket i de indre dele af landet.

Kystbaglandet består af mere åbne græsklædte klitområder, større klitplantager og marskområder. Terrænet er i klitområderne og klitplantagerne meget kuperet og i f.eks. marskområderne meget fladt og præget af højt grundvandsspejl. Det bærer dog præg af den kystnære placering, hvad angår beplantning og geologi.

Kystbaglandet er ofte uden udsyn til havet – men hvor landskabsdannelsen stadig påvirkes af havet og vinden.

Kystbaglandet er mindre eksponeret for påvirkninger fra havet og vinden, hvorfor de tidlige bebyggelser blev placeret her – dog lavere i terrænet, hvor de bedste læforhold var til stede. Byggestilen var afdæmpet og tilpasset de hårde vejrlige forhold. Dette har gjort, at det stadig er den vilde natur, der er den dominerende oplevelse i landskabet.

I kystbaglandet findes flere indsøer, hvoraf en – Filsø - er genskabt til næsten oprindelig størrelse. Flere steder bl.a. ved Filsø er den tidligere kystlinje bevaret intakt i kystbaglandet.

Kystlandskaberne er derfor særligt karakteriseret ved de meget store, vilde og uberørte naturlandskaber, som både har national og international værdi. Det er vigtigt at være opmærksom på, at der i tilknytning til kystlandskaberne findes flere større og mindre områder indeholdende bebyggelser som sommerhusområder og gamle fiskerbyer som f.eks. Nymindesgab, Henne, Blåvand og Ho, som er vokset i størrelse i forbindelse med sommerhusbyggeri og andre turismefaciliteter, der er relateret til områderne.

Kystlandskaberne indgår i Naturpark Vesterhavet, og der er desuden udpeget flere internationale beskyttelsesområder. Kommunen er derfor ifølge lovgivningen forpligtet til at bevare, beskytte og sikre kystlandskaberne og deres udbredelse.

KOMMUNEPLANENS RETNINGSLINJER

Landskabs- og naturværdier prioriteres højt i Varde Kommune. For at opretholde flere af de bærende landskabsstrukturer og -elementer i kystlandskaberne er naturbeskyttelse en nødvendighed.

Kystlandskaberne administreres som en helhed, hvor der er fokus på at bevare, beskytte og styrke de karakteristiske landskabstræk som åbne, dynamiske naturlandskaber. Kystlandskaberne indeholder særlige, karakteristiske værdier i forhold til at opleve og forstå den oprindelige og påvirkelige kystlandskabsdannelse. Her findes fortsat ubebyggede eller sparsomt bebyggede områder. Disse landskabsområder skal friholdes for bebyggelse og anlæg med undtagelse af bebyggelse, der erhvervsmæssigt er nødvendigt for driften af en landbrugs- eller skovejendom.

Områder i kystbaglandet skal friholdes for byggeri og anlæg, som ikke er afhængig af en kystnær placering. Nødvendige bygninger og anlæg skal tilpasses landskabets karakter.

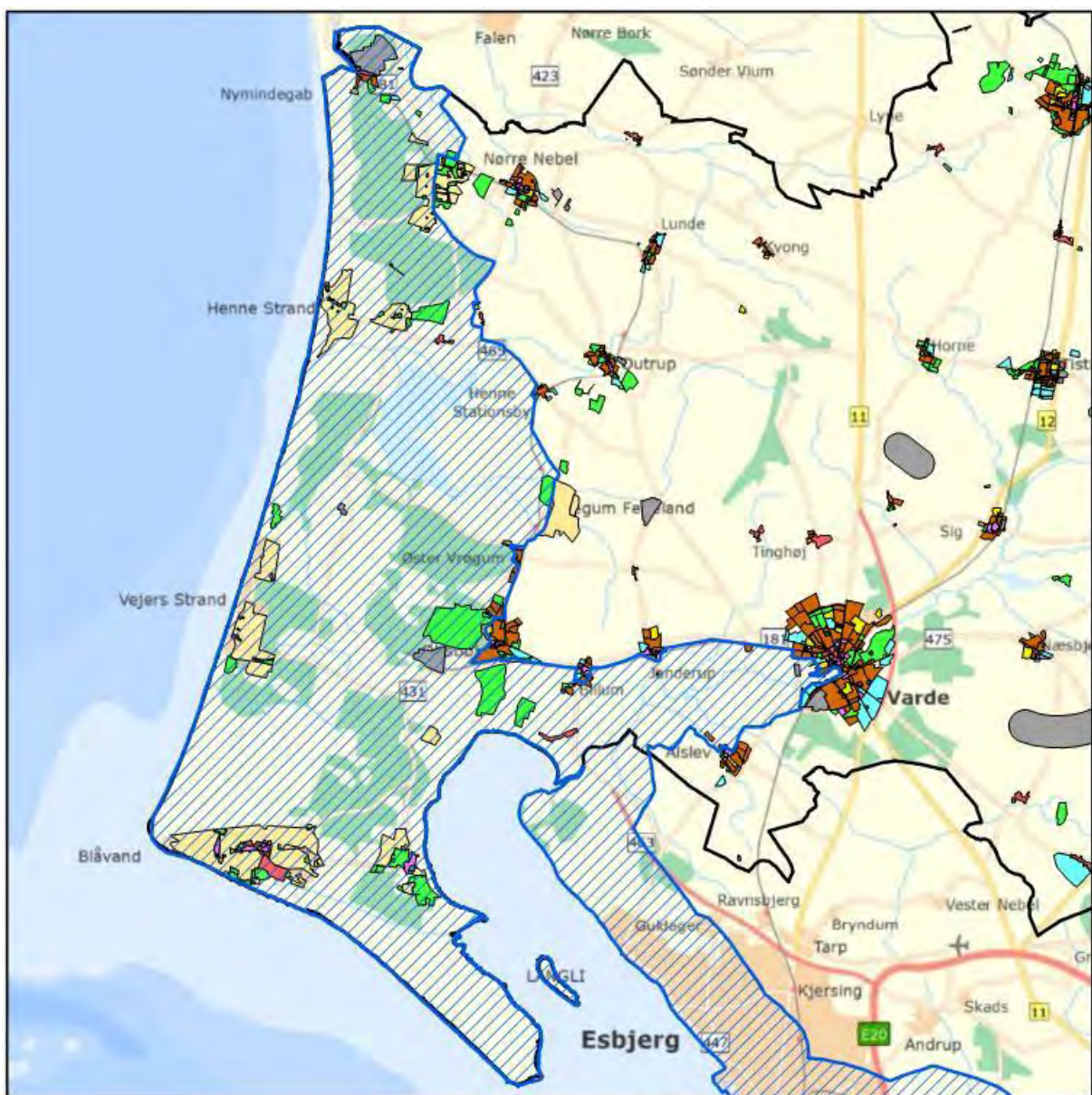
I kystlandskaberne kan der stilles vilkår i forhold til byggeri og lign. særligt med hensyn til beplantning, placering, udformning og materialevalg. Tilpasningen skal ske på baggrund af en nærmere konkret vurdering af byggeriets påvirkning af landskabsværdierne. Herved bevares kystlandskaberne som landskabelige helheder med deres høje natur- og landskabsværdi.

Inden for kystlandskaberne er der visse steder gennem lokalplanlægningen åbnet mulighed for at opføre/udvide bebyggelse, anlæg mv. Disse bebyggelser/anlæg vil fortsat kunne bebygges.

Kystlandskaberne er ligeledes karakteriseret ved få bebyggelser og tekniske anlæg. Derfor er tilfældige bygninger og anlæg et meget uønsket element i kystlandskaberne, da de fremstår som fremmedlegemer uden tilknytning til omgivelserne. De vil derfor ofte have tendens til at skabe en negativ forstyrrelse af oplevelsen af det unikke landskab.

Nedenfor ses et kort, der viser de eksisterende og planlagte forhold i kystnærhedszonen.

Områder, som ikke er rammeudlagt, er områder, der friholdes for ny planlagt bebyggelse.

Figur 19-13: Kort over udlagte rammeområder i kystnærhedszonen.

OVERGANGSLANDSKABER

Overgangslandskaber er udpegede landbrugslandskaber, hvor det er nødvendigt med en konkret vurdering af konsekvenser af ny udvikling i forhold til landskabsværdierne i henholdsvis dal- og kystlandskaber. Overgangslandskaber er udpeget efter områder, hvor terrænet er orienteret mod dal- eller kystlandskaberne og hvor der derfor potentielt kan være udsyn til de udpegede dal- og kystlandskaber og omvendt.

KOMMUNEPLANENS RETNINGSLINJER

Derfor skal nye bygninger og anlæg, der visuelt vil opleves fra dal- og kystlandskaber, tilpasses landskabets karakter, særligt med hensyn til beplantning, placering, udformning og materialevalg. Eksempelvis vil markante bygninger eller anlæg placeret på det højtliggende terræn langs ådalene ofte kunne ses vidt omkring i åbne, lavtliggende dallandskaber.

Figur 19-14: Et eksempel på et overgangslandskab i Varde Kommune.

LANDSKABSKARAKTERMETODEN

LANDSKABSKARAKTERMETODEN SOM GRUNDLAG FOR LANDSKABSFORVALTNINGEN

Varde Kommune har udarbejdet en overordnet landskabskarakterkortlægning af kommunens landskaber i sommeren og efteråret 2012. På baggrund af kortlægningen har kommunens planafdeling korrigeret og udarbejdet endelige *landskabskarakterbeskrivelser* og vurderinger af det åbne land, hvad angår de dele af det åbne land, der ligger uden for kystlandskaberne.

Landskabet i det åbne land kan beskrives som en mosaik af mindre landskabsområder, *landskabskarakterområder*, der hver især rummer en særegen *landskabskarakter*. Metoden tager udgangspunkt i sårbarheder. Da der er tale om en overordnet kortlægning af større landskabsområder, vil det i sagsbehandlingen typisk være nødvendigt med en konkret vurdering af det givne landskab. Den konkrete vurdering skal sammenholdes med den overordnede landskabskarakterbeskrivelse, så der sikres en harmonisk og ensartet landskabsudvikling i hele landskabskarakterområdet. En systematisk kortlægning, beskrivelse og vurdering af de enkelte landskabskarakterområder har til hensigt at fungere som en grundlæggende viden i den kommunale forvaltning af landskabsinteresserne. Vidensgrundlaget indeholder således oplysninger om landskabets nuværende status; kvaliteter, tilstand og sårbarheder.

LANDSKABSKARAKTERENS TILSTAND OG SÅRBARHED SAMT DE SÆRLIGT VISUELLE OPLEVELSESMULIGHEDER

For hvert landskabskarakterområde beskrives henholdsvis landskabskarakterens *tilstand* og *sårbarheder*, samt eventuelle *særlige visuelle oplevelsesmuligheder*. Vurderingskriterierne er en obligatorisk del af landskabskaraktermetoden og har til formål at belyse landskabets nuværende status, umiddelbare trusler samt særlige landskabelige værdier.

Landskabskarakterens *tilstand* er udtryk for landskabskarakteren og de karaktergivende landskabselementers beskaffenhed. Vurderingen er en sammenvejning af landskabskarakterens styrke, tilstanden af karaktergivende landskabselementer og graden af forstyrrelser i landskabet. Tilstanden kan vurderes at være hhv. *god*, *middel* eller *dårlig*.

Sårbarhedsvurderingen er en vurdering af, i hvilken grad eksisterende landskabskvaliteter risikerer at blive påvirket negativt af en given udviklingstendens. Sårbarheden vurderes ud fra eventuelle udviklingstendenser eller planlagte ændringer og anskueliggør områder, hvor forvaltningen skal tage særlig hensyn. Hele karakterområdet, eller mindre dele af det, kan vurderes som *særligt sårbart*.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder er områder eller elementer i et karakterområde, der rummer særligt oplevelsesrige landskabskvaliteter.

Det er hensigten, at vurderingerne skal fungere som supplement til den overordnede landskabstypebeskrivelsen og som input til fremtidige udviklingstiltag. I nedenstående gennemgås analyse og vurderingsresultater for de enkelte landskabskarakterområder. For læsevenlighedens skyld, er landskabsforhold, som er generelle for landskabskarakterområder i de enkelte landskabstyper, beskrevet i et indledende afsnit.

GENERELLE LANDSKABSFORHOLD

Landskabskarakterbeskrivelse

Landskabsoplevelsen domineres især af det *dyrkede* landskab med fladt til letbølget terræn, store åbne marker, spredte plantage- og skovområder samt lavtliggende vådområder. På markfladen skaber tydelige, enkle og gennemgående strukturer på samme tid variation og sammenhæng i landskabet. Disse bærende strukturer udgøres især af oprindelige beplantnings- og bebyggelsesstrukturer, der gennem tiden er dannet af landbrugsproduktionen i området. Særligt de mange læhegn og de åbne marker danner et åbent, enkelt og meget kultiveret landskab i middel til stor skala. Højt i terrænet giver læhegnene mulighed for lange kig over landbrugslandskabet og omkringliggende dallandskaber. Punktstrukturer af store landbrugsbygninger, oprindelige gårdbebyggelse og husmandssteder er ligeledes gennemgående strukturer, der har stor betydning for landbrugslandskabets identitet. Spredt i landskabet er med tiden etableret nye landskabselementer, der ikke er en oprindelig del af landskabet, herunder nybyggeri og en række tekniske anlæg og bygninger.

Geologi

Grundlæggende er landskabet opbygget af morænebakker og hedesletter. De højtliggende morænebakker er dannet af smeltevandssand og -grus (ca. 386.000 - 140.000 år siden). Efterfølgende har smeltevandssloder eroderet brede hedesletter ned i bakkeøterrænet, i forbindelse med sidste istid, Weichsel (ca. 115.000 – ca. 10.000 år siden). Jordbunden i hedesletterne består ligeledes af smeltevandssand og -grus. Med tiden er et tykkere muldlag dannet ovenpå de tidligere istidsaflejringer og i lavbundsområder findes humusholdige ferskvandsaflejringer, som er transporteret fra højereliggende arealer.

Arealanvendelse

Den dominerende arealanvendelse er forskellige former for landbrugsproduktion. Derudover er beboelse, skov- og plantagedrift, tekniske anlæg, grusgravning og golfbaner også almindeligt forekommende.

Bærende landskabsstrukturer og -elementer

Landskabet er opbygget af få, enkle, ensartede og gennemgående strukturer, som er relateret til den landbrugsmæssige udvikling, der har skabt og stadig dominerer i landbrugslandskabet. De bærende strukturer udgøres af:

- en mosaikstruktur af især åbne, dyrkede marker, med spredte og lukkede skov- og plantageområder samt eng- og kratarealer i lavområder.
- linjeformede og afgrænsende læhegnsbeplantninger på markfladen.
- punktstrukturer af tætte bevoksninger omkring bebyggelse.
- punktstrukturer af oprindelige husmandssteder og gårdbebyggelse.
- punktstrukturer af store, enkle gårdbygninger, med industrikarakter.
- punktstrukturer af vindmøller.

Øvrige landskabselementer

Spredt i landbrugslandskaberne står en række forskellige landskabselementer, der er kendetegnet ved, at de ikke danner en sammenhængende eller gennemgående struktur i det samlede landskab.

Udviklingstendenser

Spredt i landbrugslandskaberne anlægges nye bygningstyper med anderledes byggestil og materialevalg. Bygningstyperne bryder med den oprindelige bebyggelsesstruktur i landbrugslandskaberne. De nye bygningstyper er ofte identiske med bygninger, der forbindes med nyere parcelhuskvarterer. Derfor er de en markant kontrast til det landlige præg og skaber spredt urbanisering af landskabet.

Figur 19-15: Nyere byrelaterede bygningstyper, ændrer på den oprindelige bebyggelsesstruktur, og medfører en begyndende urbanisering af de landlige landskaber.

Derudover anlægges spredt i landbrugslandskaber store tekniske anlæg og bygninger som følge af løbende strukturændringer i landbruget og nye muligheder og krav til energiforsyning. Eksempelvis vindmøller, biogasanlæg og solfanger-/solcelleanlæg. Disse nye landskabselementer giver landbrugslandskaberne en stadig mere teknisk karakter.

Figur 19-16: Store tekniske anlæg og bygninger bliver en mere almindelig del af landbrugslandskaberne og giver landskaberne en stadig mere teknisk karakter.

De landbrugsrelaterede beplantninger er en bærende del af landskabsoplevelsen i landbrugslandskaberne. Mange læhegn er med tiden blevet nedlagt eller misligholdt, da de ikke har den samme vigtige betydning for produktionen som tidligere. Derudover bærer mange beplantningsstrukturer i dag præg af at være etableret og plejet ud fra mere funktionelle hensyn. Den manglende vedligeholdelse eller uskønne pleje får flere steder det oprindelige landbrugslandskab til at fremstå fragmenteret og i dårlig tilstand.

Overordnet sårbarhedsvurdering

Tilstanden og det æstetiske udtryk i de landbrugsrelaterede strukturer har en fundamental betydning for oplevelsen af landbrugslandskaberne. De bærende strukturer bør derfor bevares som en tydelig del af landskabsoplevelsen og være i god vedligeholdelsesmæssig tilstand.

Figur 19-17: Et eksempel på en bærende struktur i landbrugslandskabet.

Den megen udvikling i landbrugslandskaberne skaber store forandringer og flere steder sløres karakteristiske landskabstræk. Derfor er landbrugslandskaberne og eksisterende strukturer sårbare overfor udviklingstendenser, der gør landskabsoplevelsen mere diffus og tilfældig.

Udviklingspotentiale

Landbrugslandskaberne er den landskabstype, der præges mest af udvikling. Derfor er det særligt vigtigt, at de bærende landskabsstrukturer i landbrugslandskaberne er i god vedligeholdelsesmæssig stand.

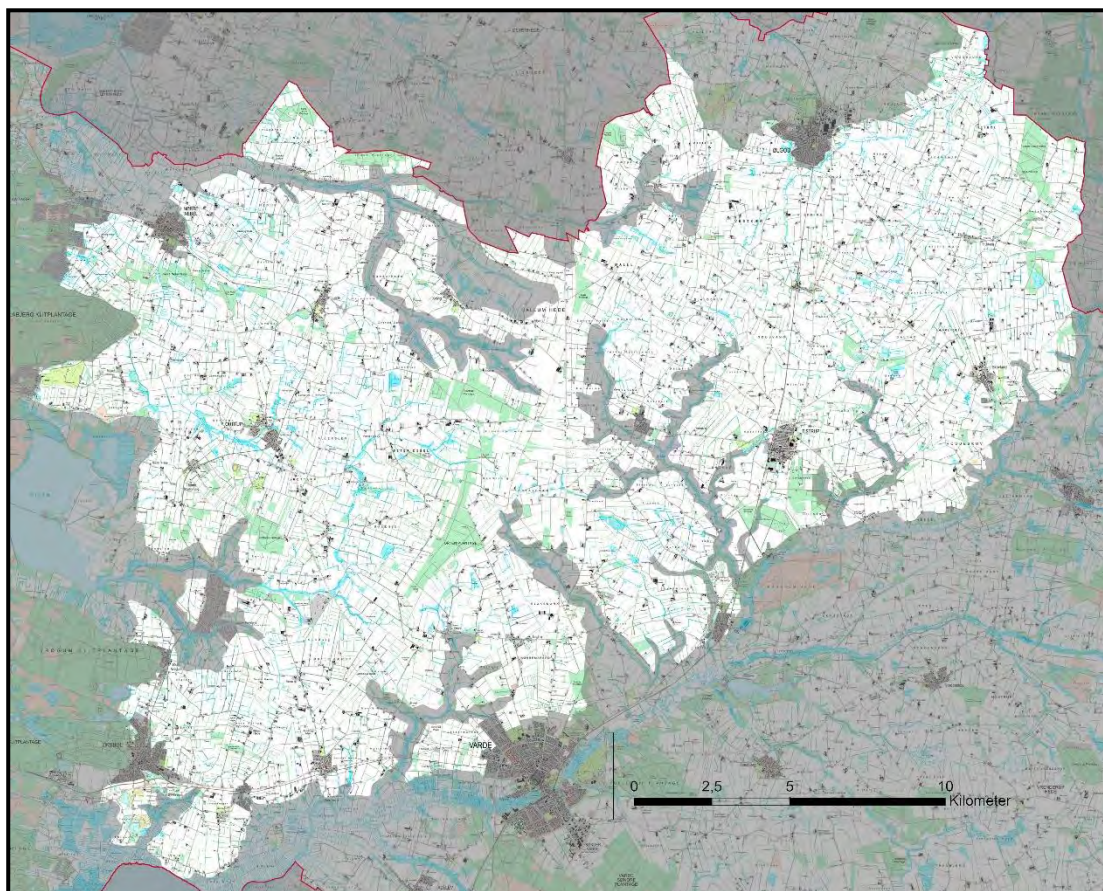
Beplantningsstrukturerne er en bærende del af landskabsoplevelsen i landbrugslandskaberne. Æstetiske overvejelser kunne med fordel integreres i etableringen og plejen af læhegn og skovbryn. I dag etableres læhegn typisk som flerrækkede beplantninger, der udover at være effektive lægivere, er til gavn for vildtet. En større anvendelse af de enrækkede læhegn, som står spredt i landskabet, kunne resultere i et mere oplevelsesrigt landskabsbillede. De enrækkede læhegn har nogle landskabsmæssige kvaliteter de flerrækkede læhegn ikke rummer, men skal etableres, hvor det giver mening i forhold til vindforhold og vildtprioriteringer.

Tydeliggørelse af kulturhistoriske landskabsfortællinger i landbrugslandskaberne som middelalderkirker, fortidsminder, hovedgårde og lignende vil ligeledes løfte landskabernes oplevelsesværdi markant.

Figur 19-18: Det bevaringsværdige kulturmiljø, Søvigård Hovedgård, ligger godt skjult bag tæt beplantning og opleves kun i landskabet i træernes løvfaldsperiode.

18. VARDE BAKKEØ

Figur 19-19: Kort over landskabskarakterområde 18 – Varde Bakkeø. Landskabskarakterområdet fortsætter udover kommunegrænsen mod nord og øst.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved et enkelt sammensat landbrugslandskab i stor skala, med mulighed for lange kig i området og nabokarakterområder. Terrænet er et jævnt til let bølget moræneterræn. I den sydlige del af området falder terrænet jævnt mod syd, ved overgangen til de lavtliggende hedeslettelandskaber. I den vestlige del, falder terrænet ned mod de mere lavtliggende kystlandskaber. Spredt i landskabet findes større tekniske anlæg, som højspændingstraceet Horns Rev-Karlsgårde mellem Oksbøl og Varde, Nybro Gasbehandlingsanlæg ved Outrup, driftsbygningerne ved Blåbjerg Biogas i Nørre Nebel, med videre.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Det vurderes ikke, at området rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder af national betydning, men området rummer flere kulturhistoriske landskabselementer med lokal betydning. Særligt de mange landsbykirker, som tidligere var vigtige orienteringspunkter i landskabet og en vigtig fortælling om den kulturhistoriske landskabsudvikling i området. Derudover findes mange velbevarede fortidsminder spredt i landskabet, især gravmonumenter samt en række kulturmiljøer.

Figur 19-20: Kig ind mod Lunde kirke fra nordøst. Et eksempel på hvordan et kulturhistoriske landskabstræk kan have stor betydning for landskabsoplevelsen og skabe en tydelig formidling af landskabets historie og udvikling.

Tilstandsvurdering

Landskabet vurderes at være i en *middel* tilstand. Vurderingen er baseret på det forhold, at mange af de oprindelige landbrugsstrukturer er bevaret som en tydelig, dominerende og forholdsvis intakt del af landskabsoplevelsen. Derfor er landskabskarakterens oprindelse og udviklingsmæssige historie bevaret som en intakt og meget tydelig del af landskabsoplevelsen i dag. Mange læhegn, der er den mest dominerende beplantningsstruktur, er med tiden blevet helt eller delvist fjernet. Spredt står bygninger tomme og i stærkt forfald.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Udviklingstendenser og sårbarheder beskrevet i det generelle afsnit er også gældende i landskabskarakterområdet Varde Bakkeø. Særligt den nordvestlige del af området er præget af affolkning, hvilket får bygninger til at ligge øde hen og gå i forfald. De oprindelige læhegnstrukturer er flere steder fragmenterede og præges ofte af meget hårdhændet pleje uden større æstetiske overvejelser. Nye læhegn etableres næsten ensidigt som flerrækkede læhegn, hvilket skaber nogle meget ensformige landskaber.

Spredt i landskabet er udpeget en række vindmølleområder, forbeholdt store vindmøller op til 150 meter. Visuelt vil disse opleves dominerende lokalt og kunne ses på større afstande, men vingerne får en mere rolig omdrejningshastighed, hvilket gør, at de opleves som mindre forstyrrende, rent visuelt. Skalamæssigt vil møllerne harmonere udmærket med landbrugslandskabernes store skalaforhold.

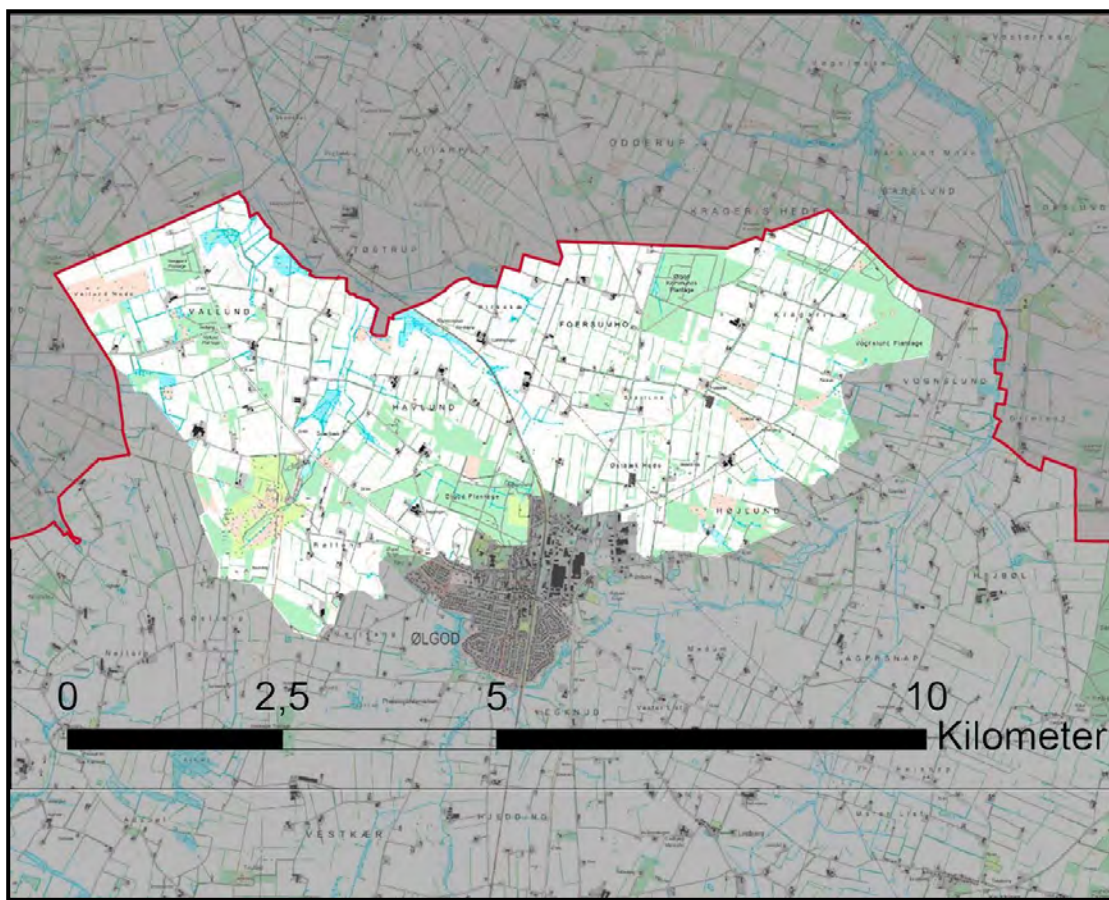
Konkrete udviklingspotentialer

De eksisterende beplantningsstrukturer vil med fordel kunne styrkes, ved genetablering og mere skånsom pleje. Samlet vil denne ændring give den samlede landskabsoplevelse et markant løft. Desuden findes mange kulturhistoriske landskabsfortællinger som med fordel kunne tydeliggøres eller formidles. Blandt andet de mange fortidsminder eller kulturmiljøer, som for eksempel Hjedding Mejeri, Søvigård Hovedgård, med videre.

Figur 19-21: Udviklingstendens. Nye former for boligbyggeri, erhvervsområder, mv. skaber markante ændringer i det åbne og enkle landskab. Samtidig er de karaktergivende strukturer, som eksempelvis beplantningsstrukturerne blevet stadigt mere utydelige i landskabet.

19. ØLGOD SKOV- OG LANDBRUGSLANDSKAB

Figur 19-22: Kort over landskabskarakterområde 19 - Ølgod Skov- og Landbrugslandskab. Landskabskarakterområdet fortsætter mod nord ind i Ringkøbing-Skjern Kommune.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved at være et mindre landbrugslandskab, som adskiller sig fra øvrige landbrugsområder, ved flere mindre skov- og naturområder. Desuden er læhegnene generelt meget tætliggende og domineres af mange ældre, store og en-rækkede nåletræshegn. Dette gør landskabet mere komplekst og med et mindre skalaforhold. Landskabet er mere lukket og de lange kig afgrænses som regel af beplantning.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Udover spredte fortidsminder, særligt gravhøje, vurderes landskabet ikke at rumme særlige visuelle oplevelsesmuligheder.

Tilstandsvurdering

Tilstanden vurderes som middel til god.

Landskabskarakteren vurderes at være intakt i hele landskabet og de bærende landskabsstrukturer er i vedligeholdelsesmæssig god stand. Desuden rummer landskabet ikke dominerende tekniske anlæg. Enkelte steder er landskabet præget af ny bebyggelse, der på flere måder adskiller sig fra den eksisterende bebyggelsesstruktur.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Landskabet bærer kun spor efter mindre udviklingstendenser og den meget lukkede karakter, gør det samlede landskab relativt robust overfor udvikling. Dog bærer landskabet præg af mange mindre og spredte udviklingstiltag, som nye tilbygninger eller beplantning, som med tiden vil sløre tydeligheden af de karakteristiske strukturer.

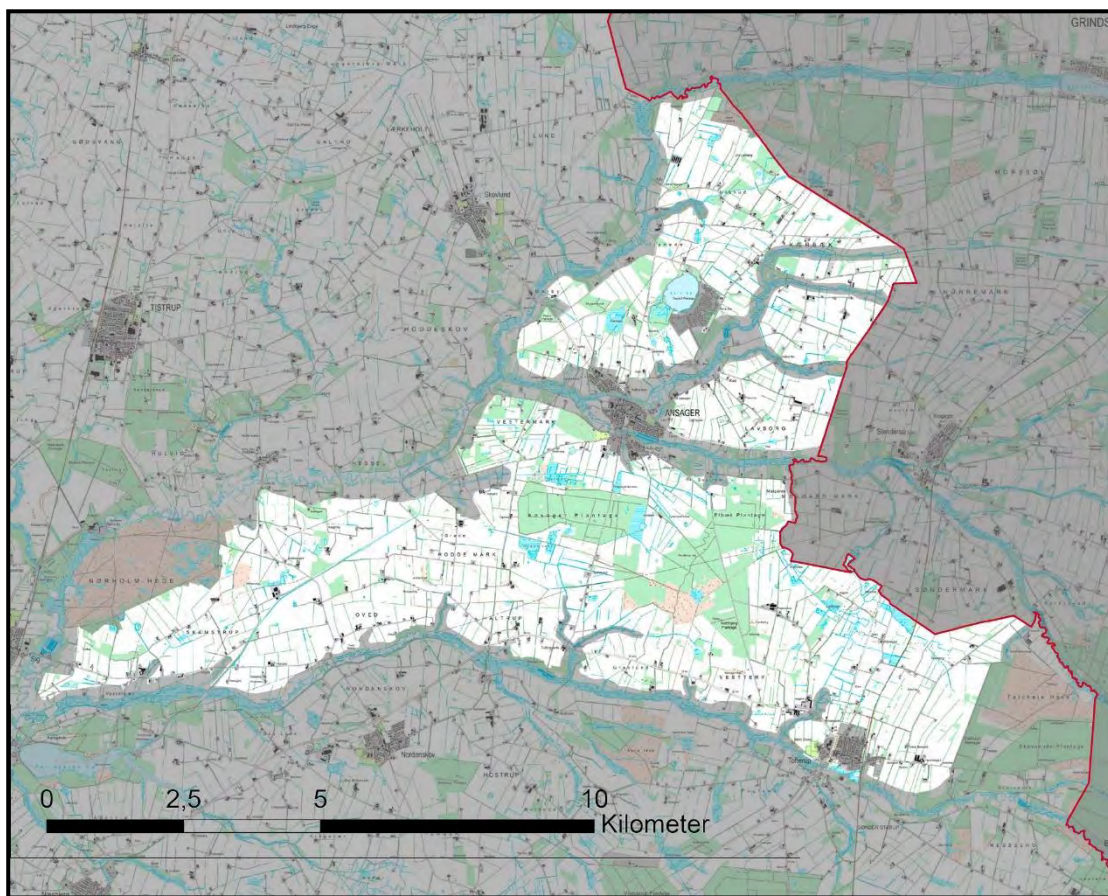
Figur 19-23: Landskabet er mere lukket og varieret end i de øvrige landbrugslandskaber.

Mange af de ældre nåletræshegn skal formentlig afvikles indenfor en kort årrække. Flere er udskiftet med trerækkede læhegnstyper, men andre bliver sandsynligvis blot afviklet uden genplantning. En sådan udvikling vil åbne landskabet op og medføre et ændret skalaforhold.

Udviklingspotentiale

Området vil forsat fungere som et produktionslandskab. Landskabsoplevelsen vil styrkes, hvis der udover de traditionelle trerækkede læhegn, som etableres i området, ligeledes etableres enrækkede læhegn, hvor det er hensigtsmæssigt. Enrækkede læhegn rummer andre landskabsmæssige kvaliteter og skaber en mere varieret landskabsoplevelse uden at sløre den eksisterende landskabskarakter.

12. VARDE OG GRINDSTED HEDESLETTER

Figur 19-24: Kort over landskabskarakterområde 3 - Varde og Grindsted Hedeslette. Landskabet fortsætter mod øst ind i Billund Kommune.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabskarakterområdet består af Varde Å og Grindsted Å hedesletter. Landskabet er særligt karakteriseret ved et sammenhængende landbrugslandskab med større, spredtliggende naturområder og mange ådale. Området ligger lavt i forhold til bakkekøerne og med et mere fladt terræn, der varierer i forbindelse med ådalene. Mellem Ansager og Tofterup ligger to større hedeplantager og spredt findes mange småskove. Centralt i den østlige del ligger Kvie Sø. De karaktergivende elementer skaber overordnet set et enkelt, åbent jordbrugslandskab i stor skala, hvor der er mulighed for lange kig i området og over tilstødende ådale.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Det vurderes, at området rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder af lokal betydning. Særligt landskabet omkring Kvie Sø har i dag stor rekreativ værdi. Landsbykirkerne og den oprindelige bebyggelsesstruktur fortæller den historiske landskabsudviklingen i området. Skove og naturområder fungerer som rekreative oaser. Derudover findes også spredte fortidsminder i landskabet.

Tilstandsvurdering

Tilstanden vurderes som middel.

Som i de øvrige landbrugslandskaber er landskabskarakteren relativt intakt i forhold til dens oprindelse og i landskabet findes kun få større tekniske anlæg. Ikke desto mindre kunne den bærende beplantnings- og bebyggelsesstruktur på markfladen med fordel styrkes.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Landskabskarakterområdet rummer de udviklingstendenser og sårbarheder, som er beskrevet i det generelle afsnit.

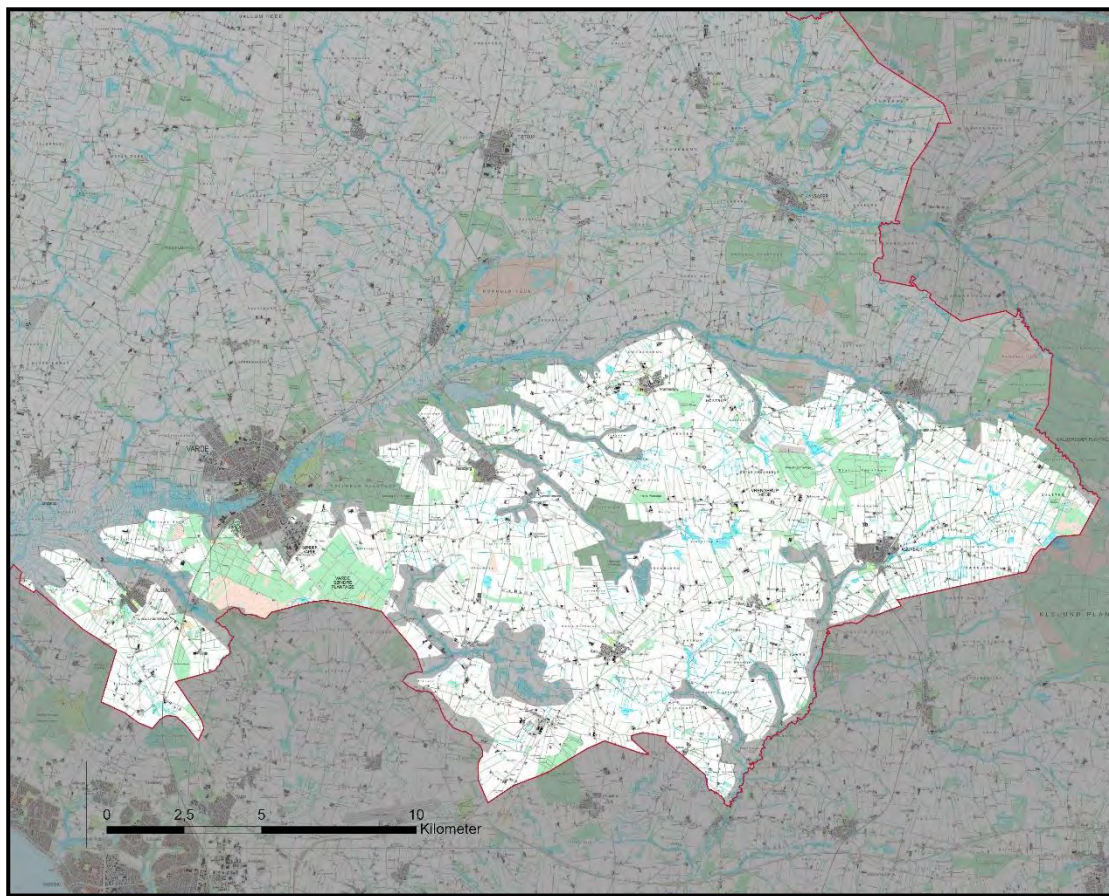
Udviklingspotentiale

Eksisterende landskabsstrukturer på markfladen kan med fordel styrkes.

Figur 19-25: Landskabet omkring Kvie Sø er genstand for et stort antal rekreative aktiviteter.

14. ESBJERG BAKKEØ

Figur 19-26: Kort over landskabskarakterområde 4 - Esbjerg Bakkeø. Landskabet fortsætter mod syd ind i Esbjerg Kommune.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved et stort homogent landbrugslandskab i stor skala med mulighed for lange kig i området og til nabokarakterområder. Terrænet er et fladt til let bølget moræneterræn. I nordøst falder terrænet ved Holme Hedeslette og karakterområdet deles i to af Holme Ådal. Mod vest falder terrænet ved Sneum Hedeslette ned mod Sneum Ådal. I området findes større skovområder, hovedsageligt nåletræsplantager, men også løvskovsområder, især syd for Varde By, omkring Helle og Agerbæk. Karakterområdet er ikke markant præget af tekniske anlæg, men spredt i området findes mindre vindmøllegrupper og forskellige anlæg med teknisk eller industriel karakter. De karaktergivende elementer skaber overordnet set et enkelt jordbrugslandskab i stor skala, hvor der er mulighed for lange kig i området og over tilstødende ådale.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Landskabets åbne karakter med tydelig formidling af terrænforhold, hydrologi og kulturhistoriske træk, repræsenterer fine landskabelige kvaliteter med lokal værdi. Området rummer tre oprindelige landsbymiljøer, som er udpeget som bevaringsværdige kulturmiljøer, da de repræsenterer karakteristiske kulturhistoriske landskabstræk for egnen. Desuden findes flere skove med stor rekreativ værdi, mv.

Tilstandsvurdering

Landskabet vurderes at være i middel tilstand.

Landskabskarakteren er relativt intakt i forhold til dens oprindelse. Men landskaberne har naturligvis udviklet sig med tiden, hvilket har tilført nye og større produktionsbygninger, nedlægning og fragmentering af levende hegn og markskel, mv. Flere steder findes bygninger, der er i forfald. Landskabet rummer enkelte tekniske anlæg og bygninger, der dog ikke opleves som markant forstyrrende.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Landskabskarakterområdet rummer de udviklingstendenser og sårbarheder som er beskrevet i det generelle afsnit. Derudover har byudvikling en dominerende påvirkning på landskabet lokalt. Særligt de markante erhvervsområder i Varde Syd opleves tydeligt i det åbne land, men ligeledes nye boligområder i de mindre områdebyer, hvor for eksempel reflekterende tagmateriale kan opleves på lang afstand i det åbne land.

Udviklingspotentiale

Eksisterende landskabsstrukturer kan med fordel styrkes. Særligt beplantningsstrukturerne i marklandskabet.

Figur 19-27: Typisk landskabsbillede. Åbne marker, spredte gårdbebyggelser og lægivende beplantningsstrukturer. Billedet viser tydeligt udviklingen i bebyggelsesstrukturen i landskabet, hvor der med tiden er bygget større og større driftsbygninger omkring de oprindelige gårde.

GENERELLE LANDSKABSFORHOLD

Landskabskarakterbeskrivelse

Landskabskarakteren præges især af det karakteristiske dalterræn og det naturligt slyngede vandløb, der er gennemgående i dallandskaberne. Det er endvidere et gennemgående træk, at landskabsstrukturerne tydeligt afspejler det underliggende naturgrundlag, hvad angår terræn, jordbund og hydrologi. Langs den øvre del af dallandskaberne markerer høje og tætte bevoksninger dalprofilen og gør landskaberne mere dramatiske. Et landskabsbillede, der går igen i de fleste dallandskaber. Bevoksningerne afskærmer dallandskaberne mod tilstødende landbrugslandskaber. I dallandskaberne er desuden et udpræget fravær af bebyggelse, men det er et karakteristisk træk, at gårde og husmandssteder gennem tiden er placeret på overgangen til dallandskaberne. I dallandskaberne findes desuden forskellige kulturhistoriske elementer. Tidligere var vandmøllerne en vigtig del af landbrugsproduktionen på egnen og de fleste vandmøller kan stadig genfindes i dag. Desuden findes herregården Nørholm Gods ved Varde Ådal, hvor godset, den tilhørende vandmølle og det samlede herregårdslandskab omkring Varde Å er et meget værdifuldt kulturmiljø. Dallandskaberne rummer meget få tekniske anlæg. Ved byer og i forbindelse med dambrug findes dog ofte diverse tekniske anlæg i form af bygninger mv.

Øvrige landskabsstrukturer varierer i forhold til den lokale arealanvendelse, som varierer mellem intensivt og ekstensivt dyrkede marker samt naturnære dalstrækninger udenfor omdrift. De intensivt og ekstensivt dyrkede dalstrækninger er de mest almindeligt forekommende dallandskaber i Varde Kommune.

De intensivt dyrkede dalstrækninger rummer åbne dallandskaber, der ofte formidler en større del af det samlede dalforløb i landskabsoplevelsen. Det er typisk et meget homogent landskab, hvor der udover de dyrkede marker og det slyngede vandløb findes meget få landskabselementer.

De ekstensivt dyrkede dalstrækninger er et historisk landskabsbillede, der i århundreder har været knyttet til ådalene. Ligesom i de intensivt dyrkede dele af ådalene, rummer de ekstensive dyrkede områder større og åbne halvkulturlandskaber, som ofte formidler større sammenhængende dele af det karakteristiske dalterræn. Landskaberne er dog typisk mere varierede. Udover forskellige vegetationstyper findes flere steder både enkeltstående træer og trægrupper langs vandløbet. Områder med naturlig tilgroning er ligeledes en del af landskabsbilledet. Desuden tilfører de græssende kreaturer dynamik og oplevelsesværdi.

De naturnære dallandskaber er meget varierede med et mindre skalaforhold sammenholdt med de intensivt og ekstensivt dyrkede dallandskaber. Derudover har de naturnære dallandskaber en større vekslen mellem åbne og mere lukkede landskabsområder. Landskaberne rummer vilde og oprindelige naturlandskaber med stor rekreativ oplevelsesværdi. Landskabsstrukturerne er dannet og udvikles gennem naturlig succession, som foregår i tæt samspil med naturgrundlaget. Strukturerne skaber en stor variation af landskabsbilleder, der illustrerer naturens dynamik, flora og fauna mv.

Geologi og terræn

Dallandskaberne har et meget karakteristisk terrænprofil med den lavtliggende dalbund og de jævne til stejle dalsider, der danner grænsen til de tilstødende landskaber. I dalbunden består jordbunden oftest af ferskvandsaflejringer, der gennem tiden er blevet sedimenteret gennem gentagne oversvømmelser i ådalene. På dalsiderne består jordbunden af moræneaflejringerne.

Hydrologi

Undergrunden er meget vandpåvirket, hvilket skyldes den omfattende vandtransport, der finder sted i områderne. Vandløbene er overvejende med naturligt slyngede forløb og meget vandrige. Kun i forbindelse med en regulering er vandgennemstrømningen begrænset, for eksempel ved dambrug.

Arealanvendelse

Arealanvendelsen i dallandskaberne svinger meget og kan efter kulturtryk inddeles i tre overordnede kategorier: intensivt og ekstensivt dyrkede ådale samt naturnære ådale uden for omdrift. Arealanvendelsen varierer derfor mellem intensivt dyrkede marker, eng, mose og hedeområder, der typisk bærer præg af tilgroning. Stedvis findes mindre mere lukkede dallandskaber med samlede skovbevoksninger i hele ådalen.

Desuden findes flere steder dambrug og ved byer har bygrænsen flere steder bredt sig ned i ådalen og enkelte steder er der bygget tæt til vandløbet.

Kulturhistoriske landskabselementer

Spredt i dallandskaberne findes kulturhistoriske spor som vandmøller og herregårdslandskaber, der vidner om ådalenes centrale betydning for bosætningen i området.

Bærende landskabsstrukturer og -elementer

Landskabsdannelsen er betinget af terrænet, de hydrologiske forhold og især vandløbet, der danner en markant fysisk barriere i bunden af ådalene. Dallandskaberne er sammenholdt med landbrugslandskaberne dannet i tættere samspil mellem naturgrundlaget og den arealanvendelse, der er mulig lokalt. Det dynamiske samspil har med tiden skabt en gennemgående mosaikstruktur i ådalene af meget kultiverede landskaber og landskaber præget af henholdsvis halvkultur og natur. Opdelt efter arealanvendelse findes følgende landskabsstrukturer i dallandskaberne:

Intensivt dyrkede dalstrækninger

- Store opdyrkede markarealer hvor terrænet tillader opdyrkning.
- Varierende bevoksninger af krat og småskov på de stejle dalpartier langs yderkanterne af dallandskaberne.
- Punktstrukturer af landbrugsbygninger og husmandssteder, der ligger langs dallandskaberne, helt ud til dalsidernes øverste kant.

Ekstensivt dyrkede dalstrækninger

- Indhegnede græsningsenge med græssende dyr langs dalsiderne.
- Varierende bevoksninger af krat og småskov på de stejle dalpartier langs yderkanterne af dallandskaberne.
- Spredte linje- og punktstrukturer af træer og trægrupper langs vandløbene.
- Punktstrukturer af landbrugsbygninger og husmandssteder, der ligger langs dallandskaberne helt ud til dalsidernes øverste kant.

Naturnære dalstrækninger

- Mosaikstrukturer af åbne naturtyper og lukkede bevoksninger.
- Varierede og naturligt spredte bevoksninger på dalsiderne og langs vandløbene.

Udviklingstendenser

Den mest markante udviklingstendens er tilgroning. Tilgroning sker som en konsekvens af ophør af græsning og høslæt samt tilførsel af næringsstoffer til området. Særligt er store dele af hedeområderne præget af tilgroning, hvilket fortrænger det oprindelige hedelandskab.

Flere store gårde, herunder husdyrbrug, ligger langs grænsen til ådalene. Nybyggeri i forbindelse med udvidelse eller lignende kan virke meget dominerende i dallandskaberne. Særligt store bygninger, da skalaforholdene i dallandskaberne generelt er relativt små.

Overordnet sårbarhedsvurdering

Udviklingstendenserne i dallandskaberne har både positiv og negativ indvirkning på de karakteristiske landskabsforhold. I og med at målet for halvkulturlandskaberne er at bevare, beskytte og styrke eksisterende landskabsstrukturer og -elementer, er det ikke bare ny udvikling, men ligeledes et ophør i eksisterende aktiviteter, der kan medføre mere eller mindre uhensigtsmæssig udvikling i dallandskaberne.

Åbne halvkulturlandskaber som enge, heder og til dels moser er afhængige af en kontinuerlig pleje. Ophør af græsning eller høslæt leder til spontan tilgroning, som med tiden ændrer dallandskaberne til mere lukkede skov og sumpskove. I og med at dallandskaberne i forvejen er karakteriseret ved at være meget varierede og dynamiske, vil en mindre grad af naturlig tilgroning generelt ikke have store konsekvenser for landskabsoplevelsen. Tilgroning vil til gengæld være meget uhensigtsmæssig i dalstrækninger med særlige karakteristiske og åbne halvkulturområder eller større, åbne og sammenhængende dalstrøg. Ligeledes er de åbne ekstensive eller naturnære dallandskaber særlige sårbare overfor en intensivering af driften. Intensivering af driften bevarer de åbne landskaber, men medfører, at dallandskabet bliver mere kulturpræget, mindre oplevelsesrigt og tilbagetrækker åbne halvkulturområder og naturnære områder.

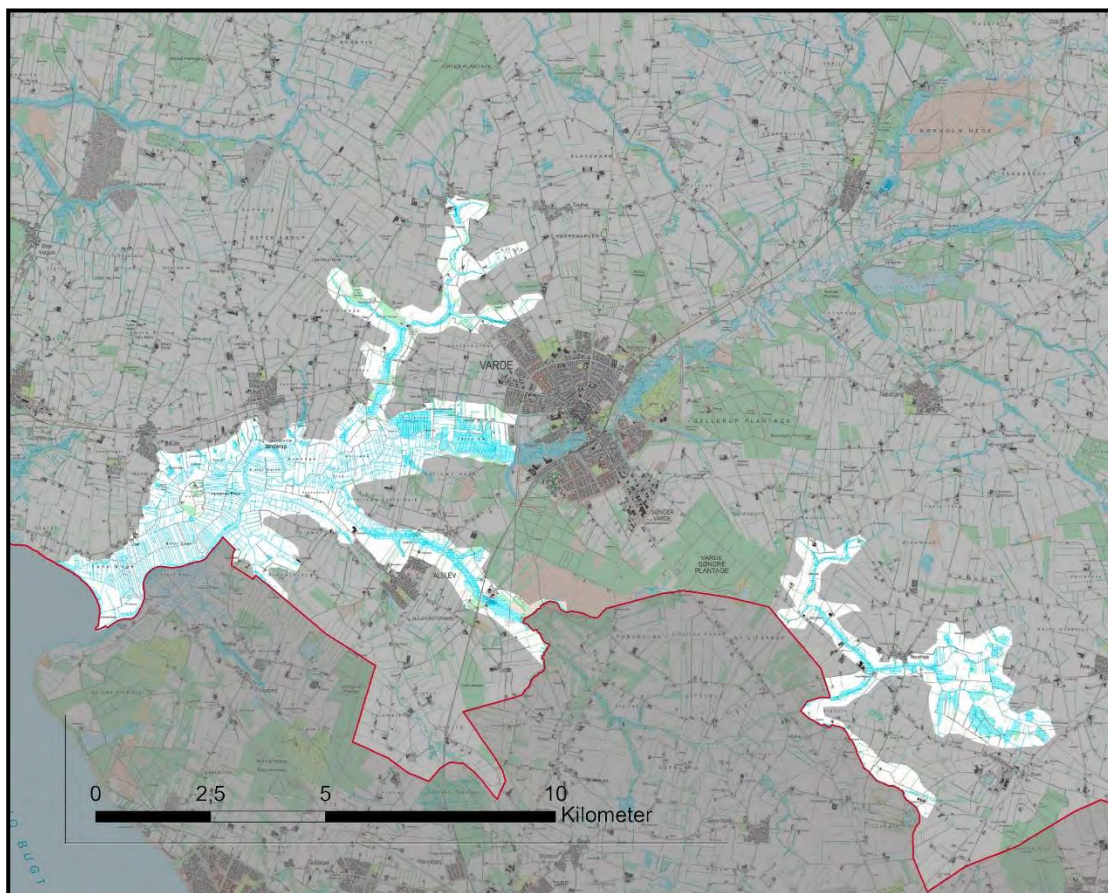
Dallandskaberne er derudover sårbare overfor opførelse af store bygninger i og tæt på ådalene, da bygningerne har risiko for visuelt at være markante og genere landskabsoplevelsen. Forklaringen er, at skalaforholdene generelt er relative små sammenlignet med landbrugslandskabet.

Dallandskaberne er derudover sårbare overfor ændringer i terrænet, som kan sløre dalprofilen.

Udviklingspotentiale

VisitDenmark, tidligere Danmarks Turistråd, satser i dag stærkt på Danmark som en destination for *oplevelsesturisme*. Kyst- og naturoplevelser er to former for oplevelsesturisme, som VisitDenmark vurderer, rummer et stort uudnyttet udviklingspotentiale i Danmark. I den sammenhæng har dallandskaberne i Varde Kommune et stort rekreativt udviklingspotentiale, til gavn for turisterhverv, med videre. Særligt på grund af landskabernes meget varierede og relativt uberørte karakter og det store indhold af oplevelsesrige naturlandskaber, som er værdifulde rekreative udflugtsmål. Desuden er det en stor kvalitet, at landskaberne er sammenhængende med de unikke kystlandskaber langs Vestkysten. Allerede i dag er ådalene udgangspunkt for rekreative friluftsoplevelser i form af gå- og cykelture, løb, kanosejads, sportsfiskeri, med videre. Aktiviteter, der med fordel vil kunne udvikles endnu mere. Særligt rejsegrupper indenfor vandreturisme og sportsfiskeri ville være oplagte målgrupper. Men det kræver som minimum, at de eksisterende landskabskvaliteter bevares, beskyttes og styrkes, og at landskaberne udvikles som sammenhængende halvkulturlandskaber.

10. Varde ÅDAL VEST

Figur 19-28: Landskabskarakterområde 10 - Varde Ådal Vest. Den sydlige del af området er beliggende i Esbjerg Kommune og er ikke vist på kortet.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteristisk ved et meget åbent, ubebygget og enkelt sammensat dallandskab. Fra nord og syd slutter mindre ådale sig til Varde Ådal. De meget brede og jævne dalsider præges af græsningsarealer og dalbunden gennemløbes af Varde Å, der på denne del er særlig bred og storslynet. Landskabet er derfor i stor skala. Bebyggelse, i form af gårde, kirker og husmandssteder, ligger placeret langs 5 m koten, på begge sider af dalforløbet. Mod vest afgrænses landskabet af Vadehavet, som med mellemrum stiger ind i ådalen ved højvande. Landskabet afgrænses mod nord og syd af høj beplantning.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Det samlede dallandskab er som helhed et unikt kulturhistorisk landskab, der vurderes at rumme særlige visuelle oplevelsesmuligheder af national betydning. Desuden findes unikke kulturhistoriske elementer, der har stor betydning for landskabsoplevelsen. Et særligt smukt eksempel er Janderup Kirke, der er etableret centralt i landskabet tæt ved åløbet. Kirken fremstår som et meget karaktergivende landskabselement, der kan ses vidt omkring i det åbne landskab. Desuden er det visuelle og dynamiske samspil med Vadehavet en vigtig del af landskabsoplevelsen.

Tilstandsvurdering

Landskabet og de bærende strukturer i landskabet vurderes at være meget intakte og i en god tilstand.

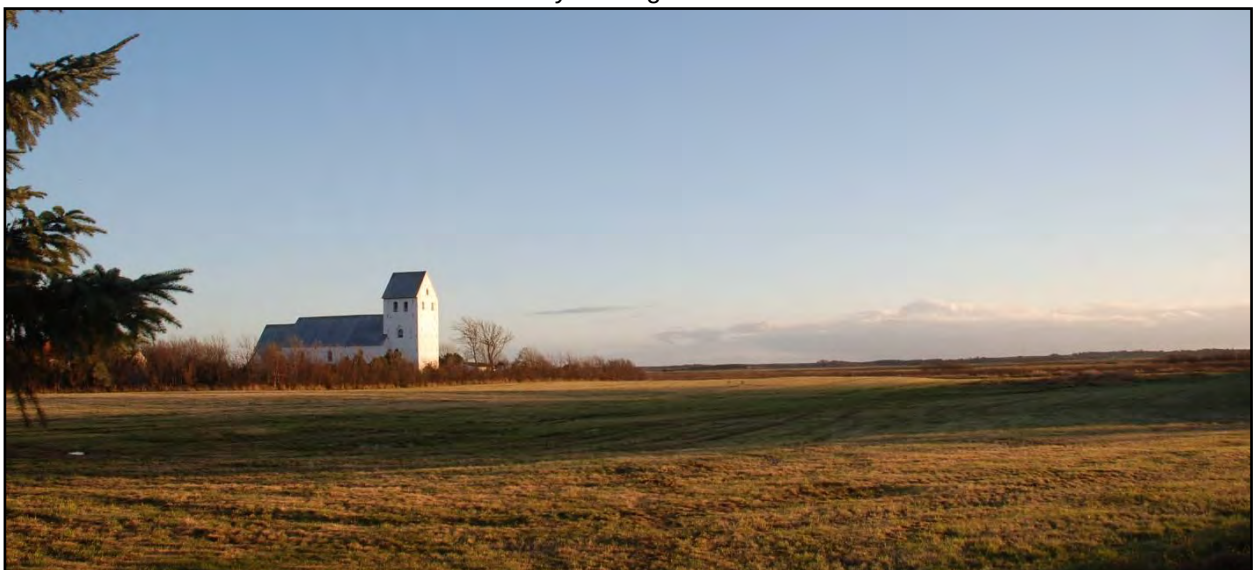
Figur 19-29: Landskabet set fra vest. Som billedet illustrerer, er det et landskab i stor skala med et meget brede åløb og store græsningsenge på dalsiderne. Bevoksningen langs kanten af ådalen afgrænser landskabet mod de omgivende landskaber. Mellem bevoksningen anes bebyggelsesstrukturen, der ligger på overgangen til ådalen.

Sårbarhedsvurdering

Landskabet er meget åbent og har stor kulturhistorisk værdi. Der er et betragteligt udsyn til omgivende landskaber. Derfor er landskabsoplevelsen meget sårbar overfor ændringer i de omliggende landskaber. Specielt ændringer, der vil være uforenelige med de tydelige kulturhistoriske landskabstræk, som dette landskabskarakterområde rummer. Ændringer, der kan påvirke dallandskabet negativt, er eksempelvis by- og industriudvikling ved Varde by, udvidelse eller etablering af landbrug, tekniske anlæg, med videre. Derfor er det vigtigt, at der i sådanne tilfælde sker en nøjere planlægning, hvor hensynene til landskabskarakterområdet prioriteres, og hvor der tages særlige hensyn til de landskabelige værdier.

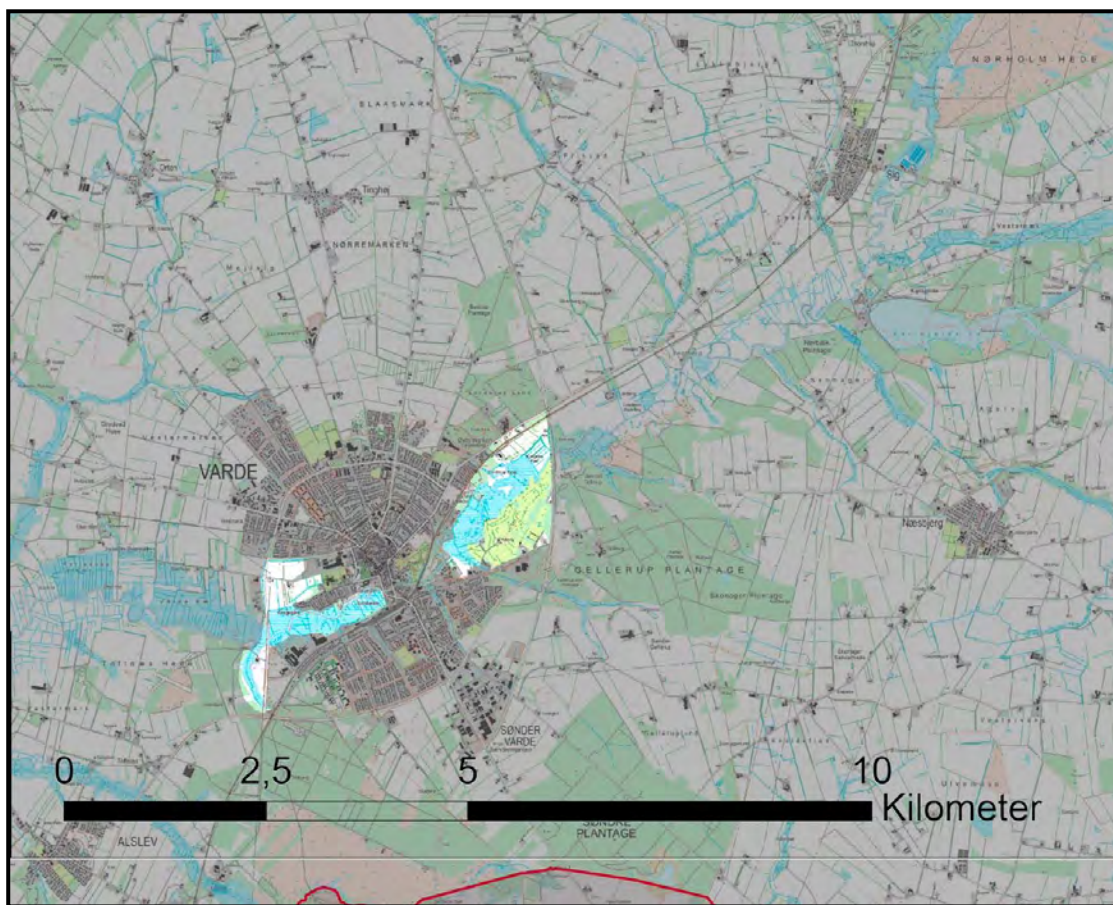
Udviklingspotentiale

Hele landskabskarakterområdet bør beskyttes og bevares i den nuværende tilstand.

Figur 19-30: Udsigt over Janderup Kirke og Varde Ådal mod syd.

15. VARDE BY ÅDALE

Figur 19-31: Landskabskarakterområde 15 - Varde By Ådale

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved et åbent og ubebygget dallandskab med mellemstore skalaforhold. Græsningsenge præger de brede og jævne dalsider og et meget vandrigt og storslyngende åløb gennemløber området. Landskabet opdeles i en østlig og vestlig del på grund af bygrænsen ved Varde by. I den vestlige del af området er det visuelle samspil mellem byen og ådalen en central del af landskabsoplevelsen. Særligt karakteristisk er den tæt-lave bebyggelse, der sikrer indkigget til Varde Kirke. Kirken er et landskabeligt orienteringspunkt, der markerer bykernen. Syd for området er der udsyn til industribygningerne mod syd. Det østlige delområde afgrænses mod omgivende landskaber af høje bevoksninger, men enkelte steder er der udsyn til boligområder, som ligger tæt nord og syd for området. Desuden er en række forskellige anlæg af mere teknisk og rekreativ karakter, blandt andet golfbanen, der ligger syd for ådalen.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Hele landskabskarakterområdet vurderes som en særlig visuel oplevelsesmulighed. Landskaberne har især stor betydning for Varde by, grundet landskabernes centrale placering med direkte adgang til bymidten.

Tilstandsvurdering

Ud fra en samlet vurdering af de bærende strukturer i dallandskabet og landskabets meget bynære beliggenhed, vurderes landskabet at være i en middel-god tilstand. De store

industribygninger, i den vestlige del af området, virker som forstyrrende fremmedelementer i det karakteristiske halvkulturlandskab.

Figur 19-32: Den vestlige del af karakterområdet. Den lave bygrænse er en stor del af landskabsoplevelsen, hvor Varde Kirke er en tydelig markering af bymidten. Billede fra 2004.

Sårbarhedsvurdering

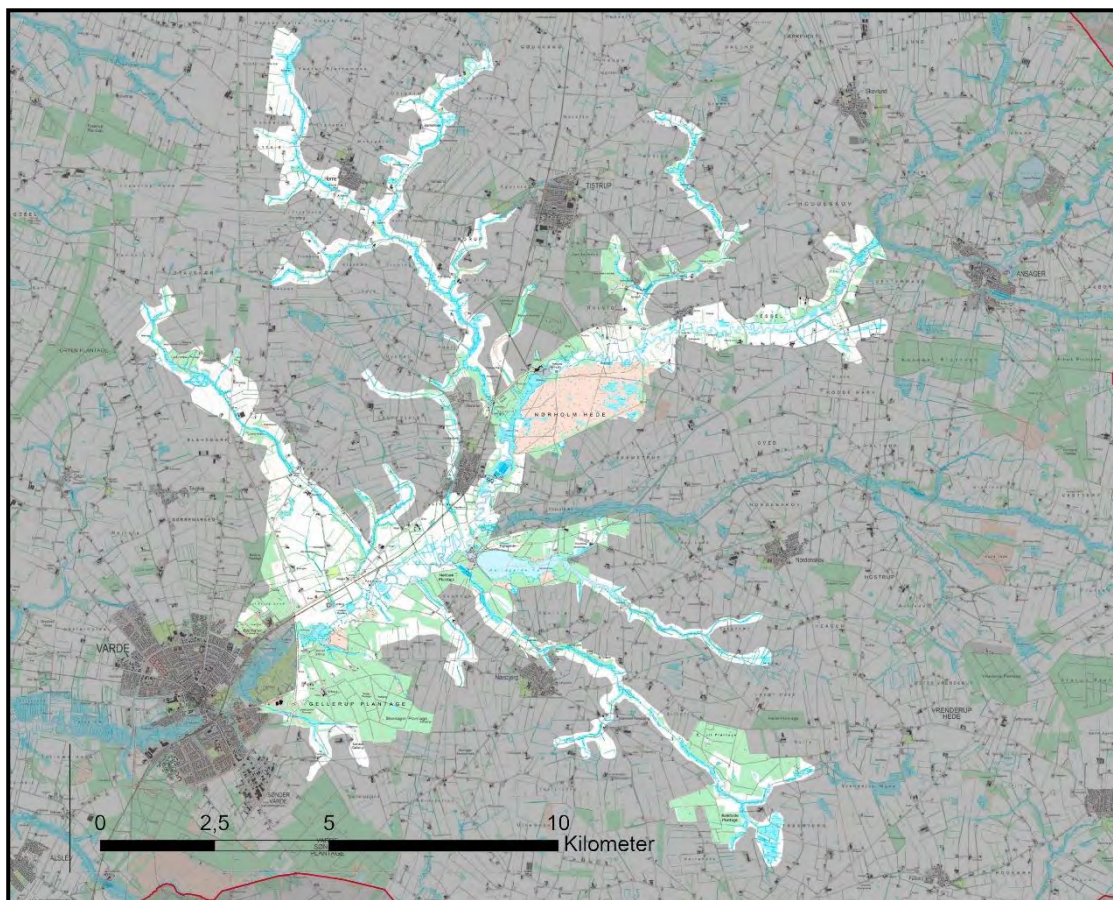
Landskabernes tætte tilknytning til Varde by gør, at landskaberne er meget sårbare overfor bebyggelse i randzonen mellem den eksisterende by og de beskyttede naturområder langs Varde Å. Eksempelvis bør der ved byudvikling i områderne mellem randzonen og Varde by, som er synlige fra ådalen, tages særlige hensyn til landskabelige værdier.

Udviklingspotentiale

Ådalen har et unikt udviklingspotentiale på grund af den tætte tilknytning til Varde by. I den vestlige del, hvor samspillet mellem byen og ådalen er en betydelig del af landskabsoplevelsen, kan det overvejes at udnytte ådalens store landskabelige potentiale i langt højere grad, end hvad tilfældet er i dag. Ådalen og Varde Å vil med fordel kunne gøres til en mere central del af Varde By. Her spiller selve overgangen mellem ådalen og byen en meget vigtig rolle og udviklingen bør tage udgangspunkt i en kvalificeret og helhedsorienteret planlægning.

Hele landskabskarakterområdet rummer desuden et stort rekreativt potentiale. Adgangen til landskaberne bør sikres og udbygges. Den landskabelige oplevelsesværdi vil kunne forbedres markant ved at holde landskabet åbent ved hjælp af græssende dyr, med videre.

11. VARDE ÅDAL ØST

Figur 19-33: Landskabskarakterområde 11 - Varde Ådal Øst.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved et åbent, ubebygget og enkelt sammensat dallandskab, i mellemstor skala, der afgrænses mod nord af syd af terrænet og tæt beplantning. Bebyggelsen er typisk placeret på overkanten af dallandskaberne. Særligt i den vestlige del, findes mange intensivt dyrkede marker på de brede dalsider, som typisk er opdyrket tæt til åbrinken. Centralt i området findes større kulturmiljøer og naturområder, der breder sig ud over hedelandskabet, men som vurderes at have tæt sammenhæng med dallandskabet.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Hele karakterområdet vurderes at være en særlig visuel oplevelsesmulighed. De særlige visuelle oplevelsesmuligheder er knyttet til oplevelsen af det samlede dallandskab, der understøttes af de sigtelinjer, der findes på langs og tværs af landskaberne. I områdets vestlige del er terrænforholdene så markante, at der højt i terrænet er mulighed for betydelige udsigter over det samlede dallandskab. Helt unikt er det kulturhistoriske landskab omkring Nørholm Gods, med godset, vandmøllen, de græssede ådalsstrækninger og de omfattende hedearealer, der breder sig fra ådalen mod syd. Området ligger afskærmet fra omgivende landskaber af tæt beplantning. Kun i den østlige del er området mere åbent mod nord. Landskabet omkring Karlsgårde Sø og kulturmiljøet, Karlsgårde Vandværk, rummer ligeledes meget fine landskabelige kvaliteter, interessante kulturhistoriske landskabsfortællinger og stor rekreativ værdi.

Tilstandsvurdering

Tilstanden vurderes generelt som middel til god.

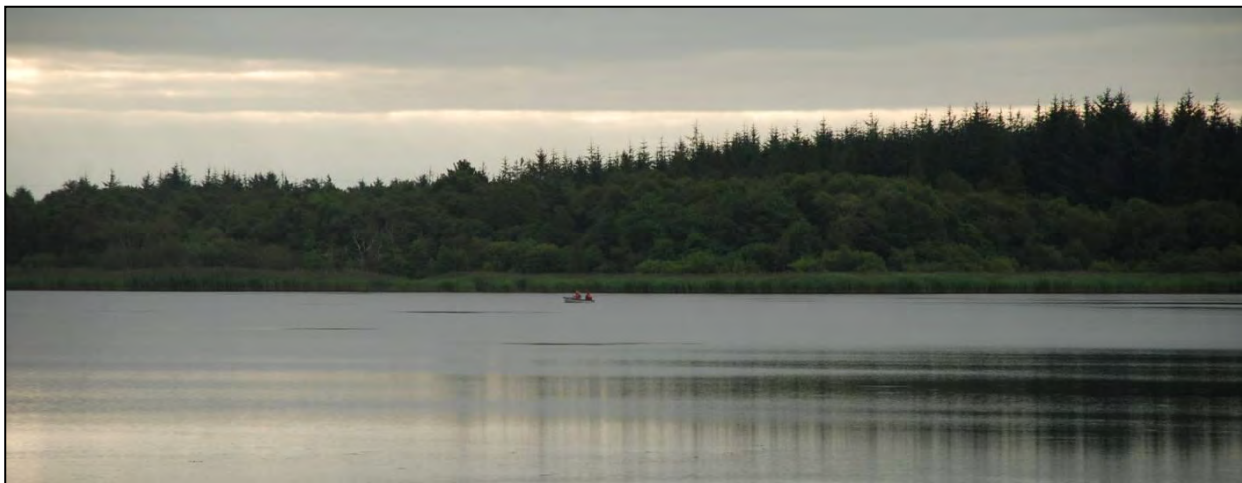
Særligt landskabet omkring Nørholm Gods vurderes at være i meget god stand, til trods for den megen tilgroning, som præger hedelandskaberne. Den øvrige del af landskaberne bærer meget præg af intensiv arealanvendelse og har flere steder meget karakter af produktionslandskaber. I området syd for Sig har et større, intensivt dambrug påvirket landskabsoplevelsen markant. Større terrænændringer og store driftsbygninger, uden relation til stedet eller omgivelserne, har ændret det oprindelige landskab betydeligt. Udviklingen har haft den konsekvens, at de visuelle sammenhænge i landskabet er brudt og de markante bygninger er så dominerende i det åbne landskab, at de har taget magten i landskabsoplevelsen.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Landskabskarakterområdet rummer imponerende dallandskaber og betydelige landskabskvaliteter. Landskaberne er derfor generelt sårbart overfor udvikling, der ændrer eller slører de karaktergivende landskabstræk. De store udsigtskvaliteter i udkanten af karakterområdet lukkes flere steder af bevoksning, som gror til. Ved ny udvikling bør det altid sikres, at udviklingen ikke opleves som forstyrrende i landskabsoplevelsen. Landskaberne omkring Nørholm Gods og Karlsgårde Sø er meget intakte og helstøbte og derfor meget sårbare overfor udvikling, der vil ændre eller påvirke det eksisterende landskabsbillede.

Udviklingspotentiale

Landskabet bør bevares, beskyttes og styrkes. De store udsigtskvaliteter i området vil med fordel kunne forbedres ved at sikre udsigtskiler ved centrale udsigtspunkter, som skal friholdes for tilgroning eller anden uhensigtsmæssig udvikling.

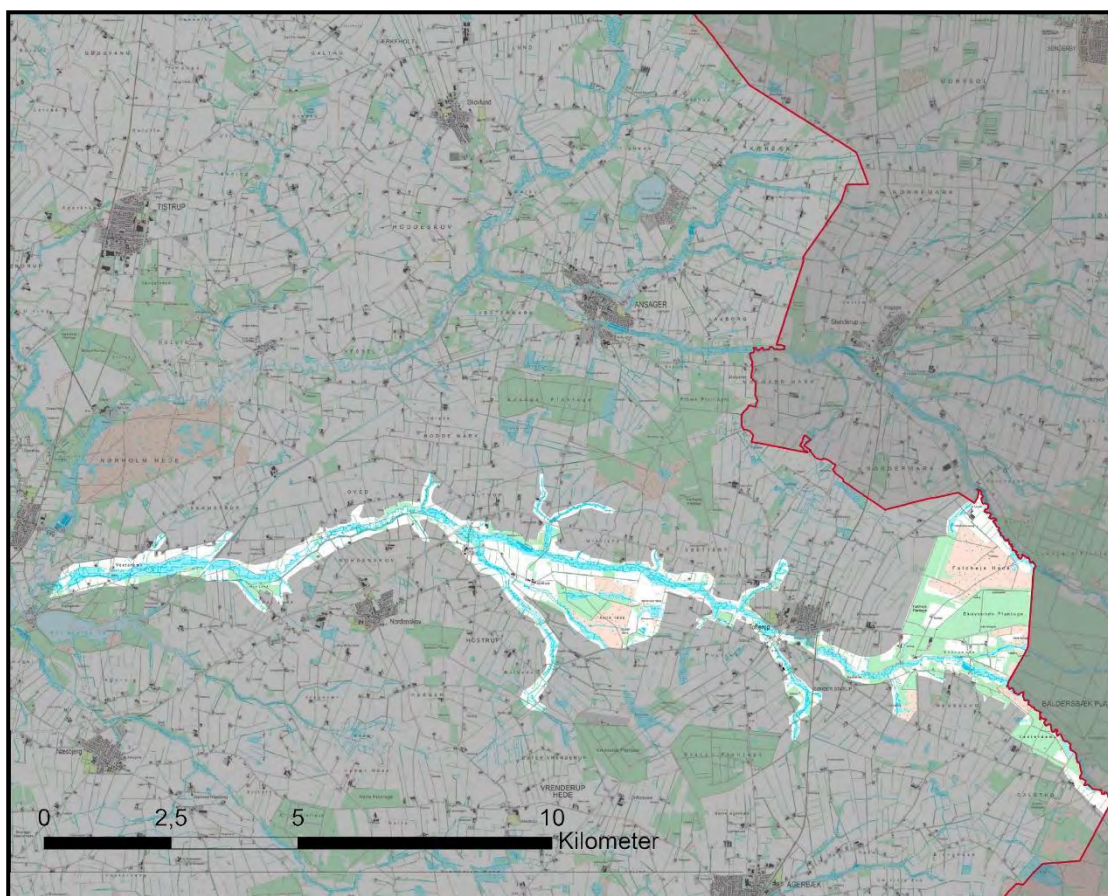

Figur 19-34: Udover værdifulde dallandskaber findes flere større naturområder i landskabskarakterområdet.

Figur 19-35: Store dele af dallandskabet består af intensivt dyrkede marker.

16. HOLME ÅDAL

Figur 19-36: Landskabskarakterområde 16 – Holme Ådal. Landskabskarakterområdet fortsætter udover kommunegrænsen mod øst.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved et smalt og mere komplekst sammensat dallandskab i lille til mellemstor skala. Dalsiderne er relativt stejle og veksler mellem åbne og mere lukkede arealer. Grundet de meget varierede terrænforhold er store dele af landskabet med ekstensiv drift og karakterområdet rummer derfor mange store naturarealer. Ved Hostrup Stemmeværk afvandes den nedre del af vandløbet af Holme Kanal, der forløber parallelt med det oprindelige vandløb. Holme Kanal er i sin tid etableret for at lede vandet fra Holme Å til Karlsgårde Sø med henblik på at sikre vand til det nu nedlagte Karlsgårde Vandværk. Afvandingen medfører, at vandgennemstrømningen i åløbet vest for Hostrup Stemmeværk er reduceret til et minimum. I dallandskabet findes desuden to større dambrug, der præger landskabet lokalt, med terrænnændringer i forbindelse med jorddamme, afvandingskanaler, produktionsbygninger med videre.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Ligesom de øvrige dallandskaber er de særlige visuelle oplevelsesmuligheder, knyttet til oplevelsen af det samlede dallandskab. Særligt vigtigt er de landskabelige sigtelinjer, der findes på langs og tværs af landskaberne. Den østlige del af landskabskarakterområdet vurderes at være en særlig visuel oplevelsesmulighed med regional, og eventuelt national værdi. De markante terrænforhold og de meget velbevarede landskaber, med åbne hede-, moseområder og naturlig bevoksning langs dalsider og åløb har stor landskabelig og rekreativ værdi.

Tilstandsvurdering

Tilstanden vurderes at være god i den østlige del af ådalen, men middel vest for Hostrup Stemmeværk på grund af den lave vandgennemstrømning i denne del af åløbet.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

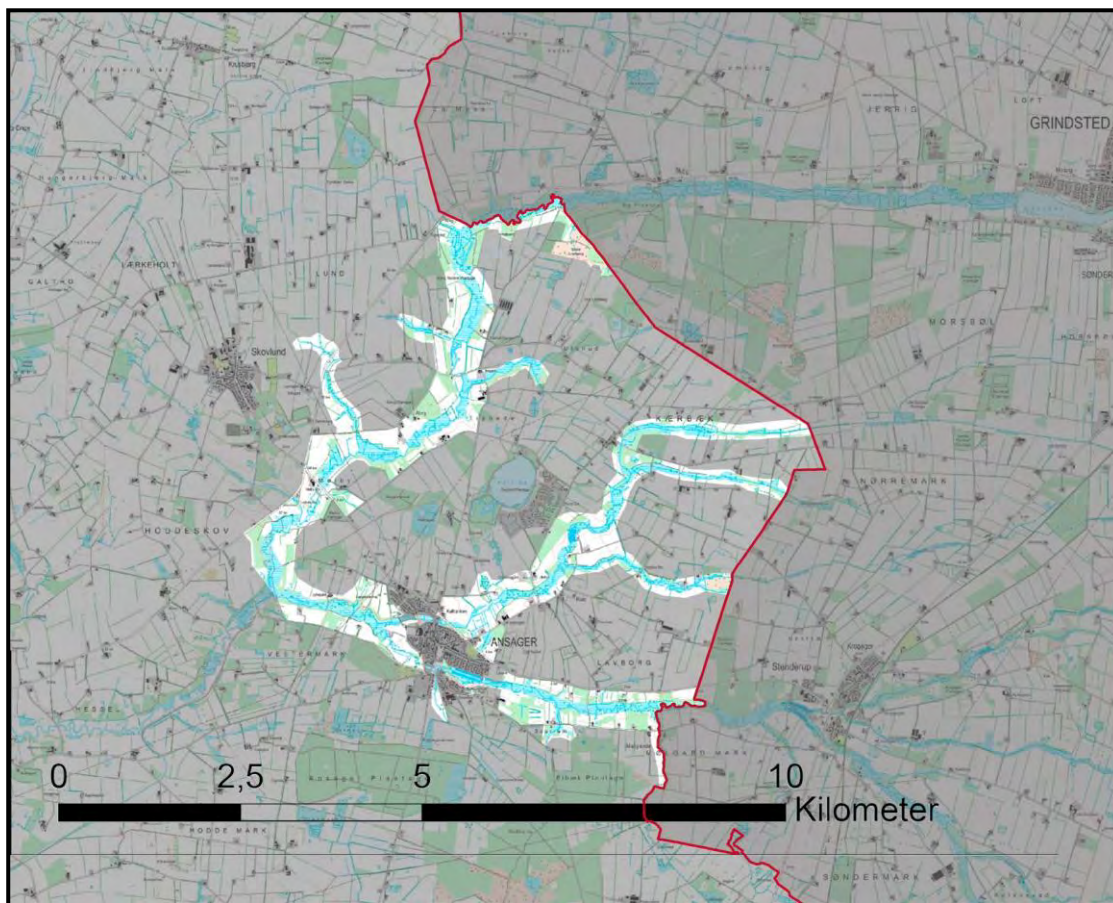
Tilgroning af dallandskaberne er en udvikling, som omdanner de åbne halvkulturområder til mere lukkede landskaber. I og omkring karakterområdet findes større nåletræsplantager, som medfører spredt selvforyngelse af ikke naturligt hjemmehørende nåletræarter i de naturnære dalstrækninger. Desuden kan en intensivering af den eksisterende dambrugsdrift påvirke den naturlige vandgennemstrømning og de lokale hydrologiske forhold i endnu større grad end i dag.

Udviklingspotentiale

Landskabet bør bevares, beskyttes og styrkes. Landskaberne besidder store landskabelige og rekreative værdier, hvorfor den regionale rute, Kyst-til-Kyst stien, som går fra Blåvandshuk til Vejle, er ført igennem ådalen. Både den landskabelige, såvel som rekreative værdi, vil kunne forbedres ved at genetablere den naturlige vandgennemstrømning i hele Holme Å. Derved vil landskabsoplevelsen i ådalen styrkes og den naturlige og landskabelige sammenhæng mellem Holme Å og Varde Å forbedres.

Desuden bør der udføres en planmæssig udpegning af bevaringsværdige åbne halvkultur-/naturområder langs dalen, da åbne områder er en fast del af landskabsoplevelsen i denne ådal. Disse områder skal beskyttes mod tilgroning for at sikre de oprindelige åbne naturtyper bevares.

17. ANSAGER OG GRINDSTED ÅDALE

Figur 19-37: Landskabskarakterområde 9 – Ansager og Grindsted Ådale. Landskabskarakterområdet fortsætter udover kommunegrænsen mod øst.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Ansager Å og Grindsted Å mødes, hvor Varde Å begynder. Grindsted Å strækker sig ind over kommunegrænsen fra nordvest og Ansager Å fra vest. De er begge mindre ådale, men med naturligt slyngede og meget vandrige åløb. Ekstensiv drift er den dominerende arealanvendelse og de jævne dalsider har et rigt og varieret naturindhold. Flere steder er dalbunden groet til med pilekrat. Tætte bevoksninger afgrænser ådalene mod tilstødende landskaber. Langs Ansager Å er landskabet mere varieret med større lukkede bevoksninger og mindre trægrupper langs vandløbet. Åen gennemløber Ansager By og er opstemmet ved dambruget i byen. Grindsted Ådal har en mere åben karakter og flere steder ligger store landbrug tæt ud til ådalene.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Ligesom de øvrige dallandskaber er de særlige visuelle oplevelsesmuligheder knyttet til oplevelsen af det samlede dallandskab. Særligt vigtigt er de landskabelige sigtelinjer, der findes på langs og tværs af landskaberne. Ansager og Grindsted Ådales relativt urørte og intakte karakter samt den landskabelige sammenhæng med Varde Ådal vurderes samlet at være en særlig visuel oplevelsesmulighed.

Tilstandsvurdering

Tilstanden vurderes at være middel.

Landskabskarakteren vurderes at være intakt i forhold til dens oprindelse og de karaktergivende landskabselementer vurderes at være i vedligeholdelsesmæssig god stand. Dog sløres oplevelsen af landskabskarakteren flere steder af tilgroning langs vandløbet.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Ligesom de øvrige dallandskaber er Ansager og Grindsted Å sårbare overfor udvikling, der forstyrrer eller på anden måde bryder oplevelsen af det store sammenhængende halvkulturlandskab. Særligt sårbart er området omkring Ansager by, hvor der er både rekreative og udviklingsmæssige interesser, men også de nærliggende husdyrbrug i Grindsted Ådal kan medføre en udvikling, der præger landskaberne negativt.

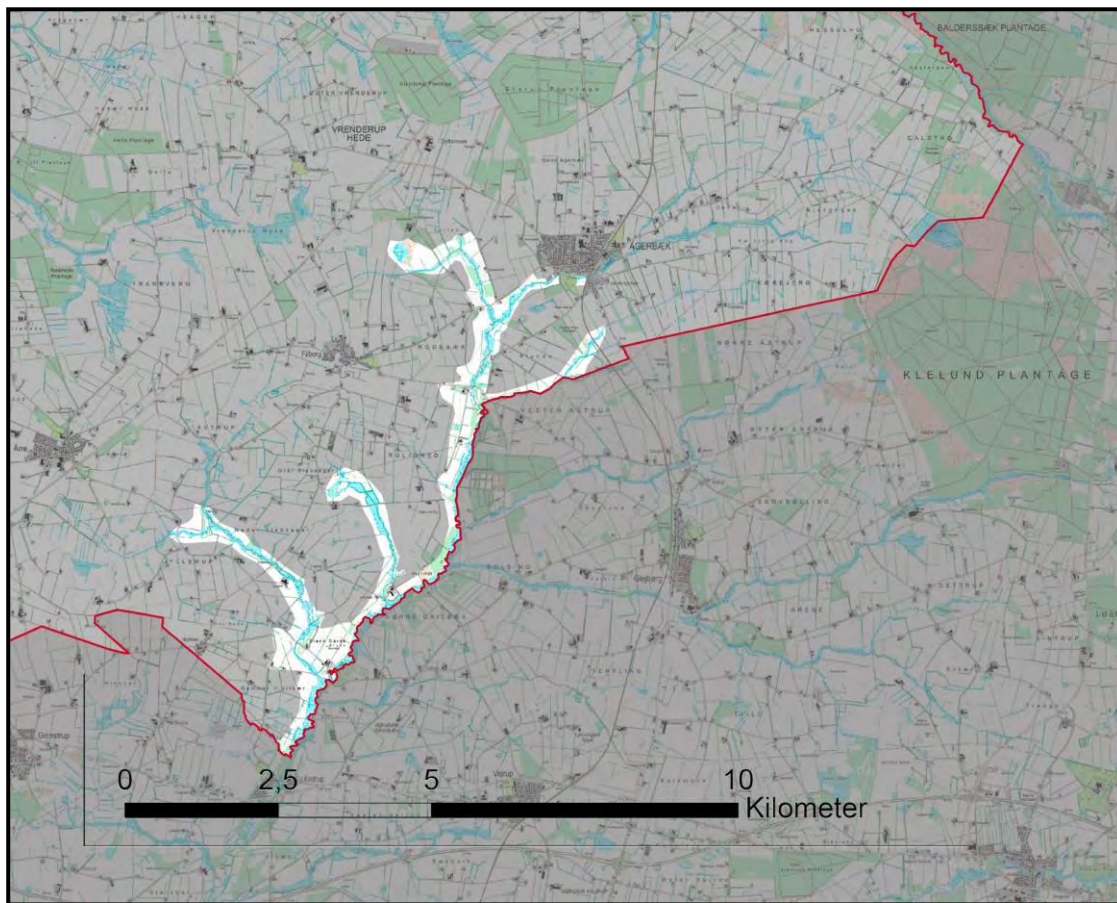
Udviklingspotentiale

Skal bevares, beskyttes og styrkes som sammenhængende halvkulturlandskaber. Dog indeholder landskabet stort potentiale for udvikling af rekreative naturoplevelser.

Figur 19-38: Grindsted Å. Det vandrige åløb slynger sig igennem små naturområder og åbne marker på dalsiderne.

9. SNEUM ÅDAL

Figur 19-39: Landskabskarakterområde 9 – Sneum Ådal. Landskabskarakterområdet fortsætter udover kommunegrænsen mod syd og øst.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Sneum Å er et lille, men vidtforgrenet å-system i det sydøstlige hjørne af Varde Kommune. Åen løber fra Vejen Kommune i øst, langs kommunegrænsen mellem Varde, Esbjerg og Vejen Kommuner, før den fortsætter videre ind i Esbjerg Kommune. I Varde Kommune suppleres vandløbet af tre mindre tilløb fra vest. Landskabet er særligt karakteriseret af et åbent dallandskab i lille skala med spredte græsningsområder, naturarealer og småskove på de smalle dalsider. Særligt i den sydlige del af karakterområdet er vandløbet naturligt slynget og vandrigt. En større del af dalbunden er præget af tilgroning med pilekrat. Langs ådalen findes større plantage- og naturområder og en del større husdyrbrug, hvoraf enkelte ligger meget tæt ud til ådalen. I den nordlige del findes resterne af en tidligere vandmølle, som har virket ved åen og med tiden er tre dambrug etableret langs det lille vandløb.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Ligesom de øvrige dallandskaber er de særlige visuelle oplevelsesmuligheder knyttet til oplevelsen af det samlede dallandskab. Særligt vigtigt er de landskabelige sigtelinjer, der findes på langs og tværs af landskaberne. Dallandskabet i Sneum Ådal ligger godt gemt i landskabet, men rummer små oplevelsesrige naturperler.

Tilstandsvurdering

Landskabskarakteren tilstand vurderes at være dårlig til middel. De åbne enge præges af tilgroning og de tæt liggende store landbrug opleves som forstyrrende i halvkulturlandskabet.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Ligesom i øvrige dallandskaber er Sneum Å sårbar overfor udvikling, der forstyrrer eller på anden måde bryder oplevelsen af det store sammenhængende halvkulturlandskab. Da landskabet flere steder har en meget åben karakter, er landskabskarakteren særligt sårbar overfor udvikling af de nærliggende husdyrbrug.

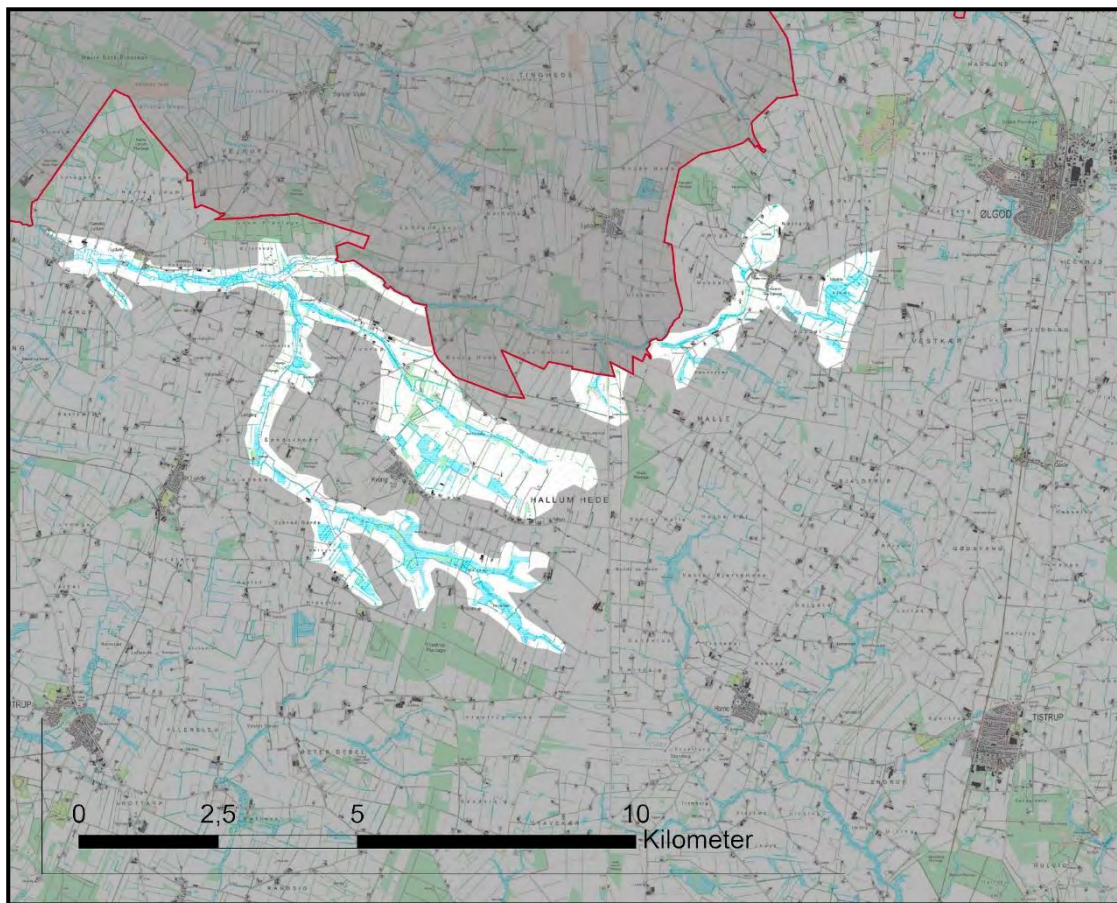
Udviklingspotentiale

Landskabet ligger meget isoleret med kun få tværgående vejanlæg. Der kunne etableres en bedre formidling af landskabet via for eksempel trampespor langs vandløbet.

Figur 19-40: Tilløb til Sneum Å. Karakteristisk dalterræn med mosaikstruktur af åbne græsningsenge og natur samt varierende bevoksninger langs vandløbet, der afgrænser mod tilstødende landskaber.

3. LYDUM ÅDAL

Figur 19-41: Landskabskarakterområde 3 – Lydum Ådal. Landskabskarakterområdet fortsætter udover kommunegrænsen mod nord.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Lydum Ådal er en af de mindre ådale i Varde Kommune og i modsætning til Varde Å systemet, munder Lydum Å ud i Ringkøbing Fjord. Landskabet er særligt karakteriseret ved et meget åbent dallandskab i mellemstor skala og stor visuel sammenhæng med omgivende landbrugslandskaber. Dalsiderne er jævne og intensivt dyrkede til åbrinken i størstedelen af området. Lydum Å er reguleret kraftigt og de oprindelige slyngninger er kun delvist bevaret på den midterste del af åstrækningen. Fugtige områder langs åløbet er tilgroet med pil. Ved Lydum by findes et bevaringsværdigt kulturmiljø, der rummer en karakteristisk bymæssig bebyggelse på kanten til ådalen, middelalderkirke og en tidligere vandmølle, Lydum Vandmølle. Kulturmiljøet er beliggende i bunden af dallandskabet og er en central del af landskabsoplevelsen fra den sydlige del af området.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Dallandskabet vurderes at rumme visuelle oplevelsesmuligheder af lokal værdi. De kulturhistoriske træk ved Lydum er meget velbevarede og intakte. Særligt Lydum Vandmølle/Elværk, der er centralt placeret i landskabet. Desuden vidner møllens historiske samspil med gårdene og de åbne engarealer i ådalen samt samspillet med kirken og byudviklingen langs den nordlige dalside om vandmøllens vitale betydning for lokalområdet og landskabsudviklingen.

Tilstandsvurdering

Tilstanden vurderes at være dårlig-middel. De karaktergivende elementer er en tydelig del af landskabet, men særligt det regulerede åløb gør, at oplevelsen af åen sløres markant.

Figur 19-42: Kig til Lydum by mod nord. Kirken på toppen af dalsiden og vandkraftværket i forgrunden har haft stor betydning for landskabsudviklingen i ådalen. Det ses tydeligt på billedet, hvordan indkigget til kirken hindres af beplantningen.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Landskabets meget åbne karakter gør det sårbart overfor påvirkninger udefra, som for eksempel udvidelse af de husdyrbrug, som er beliggende på overgangen til ådalen. Denne sårbarhed er særligt knyttet til landskaberne, som er i landskabelige sammenhæng med Lydum by og kulturmiljøet. Årsagen er, at kulturmiljøet rummer nogle af de største nuværende landskabskvaliteter i dette landskabskarakterområde.

Udviklingspotentiale

Lydum Ådal rummer et stort udviklingspotentiale. Dels rummer landskabet en spændende landskabsfortælling, dels besidder området et stort rekreativt potentiale på grund af den landskabelige sammenhæng med Ringkøbing Fjord, marsklandskaberne nord for Nørre Nebel og det øvrige kystlandskaber mod vest.

Men det kræver, at det samlede landskab og oplevelsesværdien styrkes markant. De karaktergivende landskabstræk bør tydeliggøres, så Lydum Ådal fremstår som et selvstændigt landskab, der adskiller sig fra det omgivende landbrugslandskab. Navnlig bør overvejes at genoprette det regulerede åløb for at genskabe det oprindelige dallandskab. Etablering af områder med ekstensiv drift og en mere varieret og karakteristisk bevoksningsstruktur vil desuden styrke områdernes samlede oplevelsesværdi og understøtte den kulturhistoriske fortælling i landskabet.

Den landskabelige oplevelse af kulturmiljøet ved Lydum Kirke vil desuden kunne styrkes betydeligt ved at afvikle den del af beplantningen, der i dag skjuler kirken i landskabet. Derved vil kirken, der er et betydeligt kulturhistorisk element og traditionsmæssigt et vigtigt landskabeligt orienteringspunkt, fremhæves som en større del af landskabsoplevelsen.

Figur 19-43: Det bevaringsværdige kulturmiljø, Lydum vandmølle/elværk i bunden af ådalen.

LANDSKABSKARAKTERBESKRIVELSE

Kystlandskaber domineres af den kystnære beliggenhed. Her er sandet jordbund og alt er påvirket af den kraftige vestenvind. Her findes de store vidtstrakte heder og de høje klitter. I kystbaglandet er området påvirket af højt grundvand eller af tidevand, som har gjort, at der findes mange afvandingsgrøfter for at kunne dyrke jorden til ekstensivt landbrug.

Geologi

Grundliggende er kystlandskaberne opbygget af flyvesand, maritimt sand og ler. Flere steder består landskabets jordarter (fortrinsvis glaciale –istid og postglaciale- efter istid) af ferskvandsdannelser, marsk, strandvolde og mindre områder bestående af smeltevandssand og -grus. Flere steder har beplantning gjort, at der er dannet et mere eller mindre tykt muldlag ovenpå de tidligere aflejringer og i lavbundsområder findes humusrigholdige ferskvandsaflejringer, som er transporteret fra højere beliggende arealer.

Geologi - Kysten

Kyststrækningen syd for Nymindegab ned til Blåvandshuk er under generel fremrykning, idet en stor del af det eroderede materiale – hvoraf i øvrigt en del i dag også består af eroderet fodringmateriale fra den centrale del af vestkysten - transporteres ned til denne strækning og aflejres på strand og havbund. Mellem Filsø og Vesterhavet er der opbygget et maritimt forland, og i den nordlige del af Filsø ses grusstrandvolde, der stammer fra tiden før søen blev afspærret.

Formmæssigt er kysten i særklasse på grund af revlesystemet Horns Rev (dimensionsmæssigt antageligt blandt de største af sin art), den brede sandstrand og ikke mindst den tilgrænsende klitzone med imponerende forklitter og bagvedliggende klithede.

Horns Rev med landingspunktet Blåvandshuk er orienteret øst-vestgående. Den ydre del af revet omfatter en række grunde med vanddybder på mindre end ti meter. Grundene ligger på randen af en stor bank dannet af sand og ral, der er ført ind fra Nordsøen over de sidste 8000 år. Det indre Horns Rev er et akkumulationsflak af Holecænt (11.700 år siden) marint sand, der stadig vokser vestpå. Flakket hviler fortrinsvis på Eem-havets aflejringer (mellem istid, 115.000 år siden). Horns Rev virker som en naturlig høfde, der danner læ for Vadehavet i forhold til påvirkninger fra Vesterhavet.

Blåvandshuk er det sydligste ankerpunkt for den danske Nordsøkyst. Det understøtter kysten mod nord, der forløber i en blød udlignet bue indtil det følgende ankerpunkt ved Nørre Lyngvig Fyr. Sydover udgår Skallingen fra Blåvandshuk. Kystlandskabet nord for Blåvandshuk er en storstilet, klitforstærket strandvoldsslette.

Den jyske vestkyst syd for Blåvandshuk er væsentligt påvirket af tidevandet (tidevandsstørrelse 1,5-1,9 meter).

Foran kysten findes en række barriereøer herunder Skallingen. Barriereøerne er dannet i postglacial tid (efter sidste istid - Weichsel som sluttede for 11.700 år siden) i takt med den relative havspejlstigning, og landskabet er dermed unikt på grund af sin høj-dynamiske karakter, hvor formændringerne har været overordentlig hurtige set i en geologisk målestok.

Inden for barrieren findes Vadehavet udviklet med alle sine formelementer: vader, dyb, højsander og forlandsmarsk, der ligeledes er forholdsvis uberørte. Udløbet af Varde Å er den eneste naturlige flodmunding i det nordvesteuropæiske Vadehav.

Arealanvendelse

Kystlandskaberne byder ikke på en overordnet arealanvendelse. Store dele af kystlandskaberne er bevaret som sammenhængende natur (klitter, skov/plantage og hede), hvilket nok er det mest karakteristiske ved dette landskab.

I tilknytning til kystlandskaberne findes flere større og mindre områder indeholdende bebyggelser som sommerhusområder og gamle fiskerbyer som f.eks. Nymindégab, Henne, Blåvand og Ho, som er vokset i størrelse i forbindelse med sommerhusbyggeri og andre turismefaciliteter, der er relateret til området.

Bærende landskabsstrukturer og – elementer

De bærende strukturer og elementer udgøres af:

- Store plantager/skovarealer.
- Store og udstrakte klitområder.
- Drænet marsklandskab omdannet til ekstensivt landbrug.
- Afgrænsede læhegnsbeplantninger.
- Indlandssøer og tidl. fjordlandskab.
- Punktstruktur af større solitære beliggende landbrug.

Øvrige landskabselementer

Spredt i kystlandskaberne findes en række forskellige landskabselementer, som sommerhuse, mindre husmandssteder, bunkers, der er kendetegnet ved, at de ikke danner en sammenhængende eller gennemgående struktur i det samlede landskab. De er generelt ikke dominerende i landskabet.

Udviklingstendenser

Spredt i kystlandskaberne anlægges nye bygningstyper med anderledes byggestil og materialevalg.

Bygningstyperne bryder med den oprindelige bebyggelsesstruktur i kystlandskabet. Nyere bygningstyper er ofte identiske med bygninger, der forbindes med nyere parcelhuskvarterer og er ikke tro mod de kulturmiljøer, de ønskes opført i. Derfor er de en markant kontrast til det kystnære præg, og skaber spredt uønsket urbanisering af landskabet.

Der er en øget tendens til at ville opføre private energiproducerende anlæg som eksempelvis hustandsvindmøller og solfanger-/solcelleanlæg. Disse nye tekniske installationer i landskabet risikerer at give området en ny karakter og sløre en fortsat positiv landskabsoplevelse. Det er en tendens, som nøje skal opvejes med det omkringliggende landskabs herlighedsværdi.

Overordnet sårbarhedsvurdering

Tilstanden og det æstetiske udtryk i de kystrelaterede strukturer har en fundamental betydning for oplevelsen af kystlandskaberne. De bærende strukturer bør derfor bevares som en tydelig del af landskabsoplevelsen og være i god vedligeholdelsesmæssig tilstand.

En øget udvikling/urbanisering i kystlandskabet skaber store forandringer og flere steder risikeres det at sløre de oprindelige karakteristiske landskabstræk. Derfor er kystlandskaberne og eksisterende strukturer sårbare overfor udviklingstendenser, der gør landskabsoplevelsen mere diffus og tilfældig.

Udviklingspotentiale

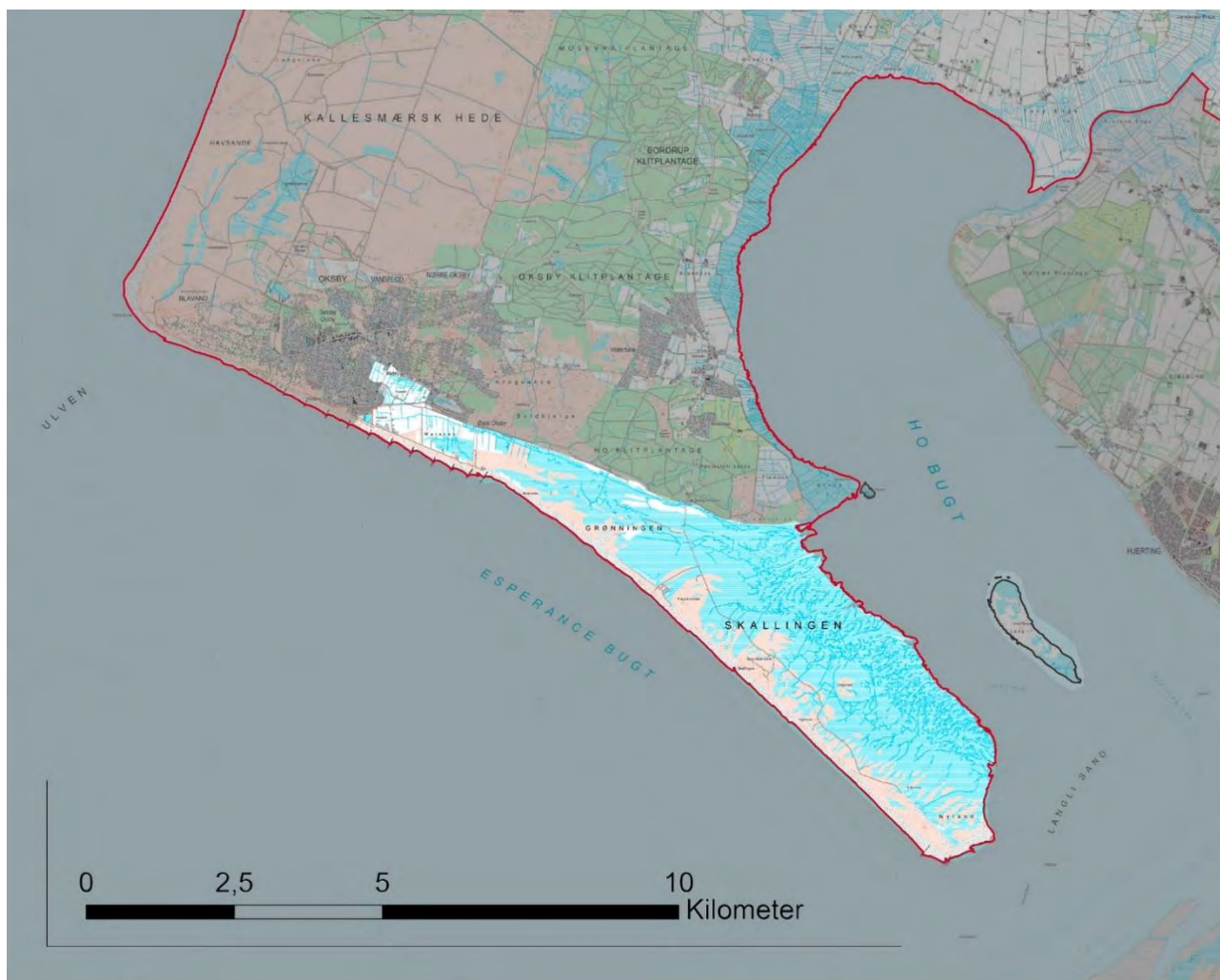
Kystlandskabet er den landskabstype, der er mest sårbar overfor udvikling. Det er særligt vigtigt, at de bærende landskabsstrukturer i kystlandskaberne forbliver i god vedligeholdelsesmæssig stand.

Der er dog potentiale til at udvikle flere turismefaciliteter i kystlandskabet dog baseret på, at de tilpasses det unikke omkringliggende kystlandskab og ikke skaber en negativ oplevelse af landskabet.

Figur 19-44: Henne Mølle Ås udløb i Vesterhavet. Badehotellet i midten af billedet er smukt tilpasset det omkringliggende landskab.

1. SKALLINGEN MARSK- OG KLITLANDSKAB

Figur 19-45: Landskabskarakterområde 1 Skallingen marsk- og klitlandskab.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabskarakterområdet Skallingen syd for Blåvandshuk er først og fremmest præget af store sammenhængende og uforstyrrede marsk-, klit- og strandlandskaber på halvøen omgivet af havet mod øst, syd og vest. På marsken og på stranden fremstår landskabet helt fladt.

Skallingen besøges kun af få turister. Specielt den sydlige spids er meget lidt besøgt, hvorfor landskabsindtrykket er helt uforstyrret. Karaktergivende er endvidere den vide udsigt over Vesterhavet fra stranden og klitterne samt udsigten fra klitterne over den flade marsk til Ho Klitplantages markante skovrand og Ho Bugt. Karakterområdet fremstår som et ungt, stærkt naturpræget og dynamisk landskab, hvor området er overladt til naturens egen dynamik. Stranden med den eroderede klitfront såvel som marskens naturlige lo-systemer rummer i sig selv et ganske særligt oplevelsesindhold.

Hele området fremstår oplevelsesrigt pga. dets størrelse, dets uforstyrrelse samt det øde og oprindelige præg.

Mod nord, ved Ho Plantage, ligger Sønderside, hvor man kan opleve den gamle kystlinje som et spring i terrænet.

Skallingen, der blot er 400 år gammel, opfører sig i dag som en transgressiv barriereø, som er resultatet af den kombinerede virkning af havspejlsstigningen og et underskud i den langsgående sedimenttransport, da sedimentet, der kommer fra nord, i dag aflejres på Ulven ud for Blåvandshuk og derfor ikke når Skallingen.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

De særlige visuelle oplevelser i dette karakterområde er knyttet til det upåvirkede landskab og den tilhørende flora.

Når marsken får lov at udvikle sig uden menneskets indgriben, dannes et naturligt dræningssystem af loer. De kan tydeligt ses i marsken på Skallingen, når de eroderer sig gennem det nydannede land i et forgrenet net af små, bugtede tidevandsrender.

Store dele af Skallingen er således præget af den dynamik, talrige oversvømmelser giver, og det er kun helt undtagelsesvis, at et træ får rodfast på Skallingen. Derfor er der også knyttet en særlig flora til dette landskab. Marehalm og hjælme dominerer i klitterne. På strandene ses den såkaldte Skalling-lyng - nemlig urten tætblomstret hindebæger og den ellers sjældne dværgbusk, stilkløs kilebæger. De grønne klitter er bevoksede med rød svingel, smalbladet timian og gul snerre. Ellers byder Skallingen typisk på annelgræs, kveller, strandasters og strandmalurt.

Tilstandsvurdering

Skallingen er med dens unikke naturoplevelser i en meget god tilstand, som vurderes at være i international interesse. Skallingen er i forandring, da den er påvirket af hav og vind. Dette er medvirkende til, at man kan følge landskabets naturlige og dynamiske transformation, hvorfor der ikke bør ske en indsats imod dette.

Området er næsten uden bebyggelse, bortset fra enkelte sommerhuse og enkelte fritliggende småhuse, hvoraf et bruges til infocenter. Den gamle redningsstation anvendes som madpakkehus.

På Skallingen er der kun én mindre vej, som går forbi Højeknolde, Svenskeknolde og Olieknolde. Vejen er anlagt som betonvej af tyskerne under Anden Verdenskrig og ender ca. 3,5 km før spidsen af halvøen.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Området vil være særdeles sårbart for ny bebyggelse eller opførelse af tekniske anlæg. Udviklingen på Skallingen bør gå mod en tilbageførelse til den oprindelige natur.

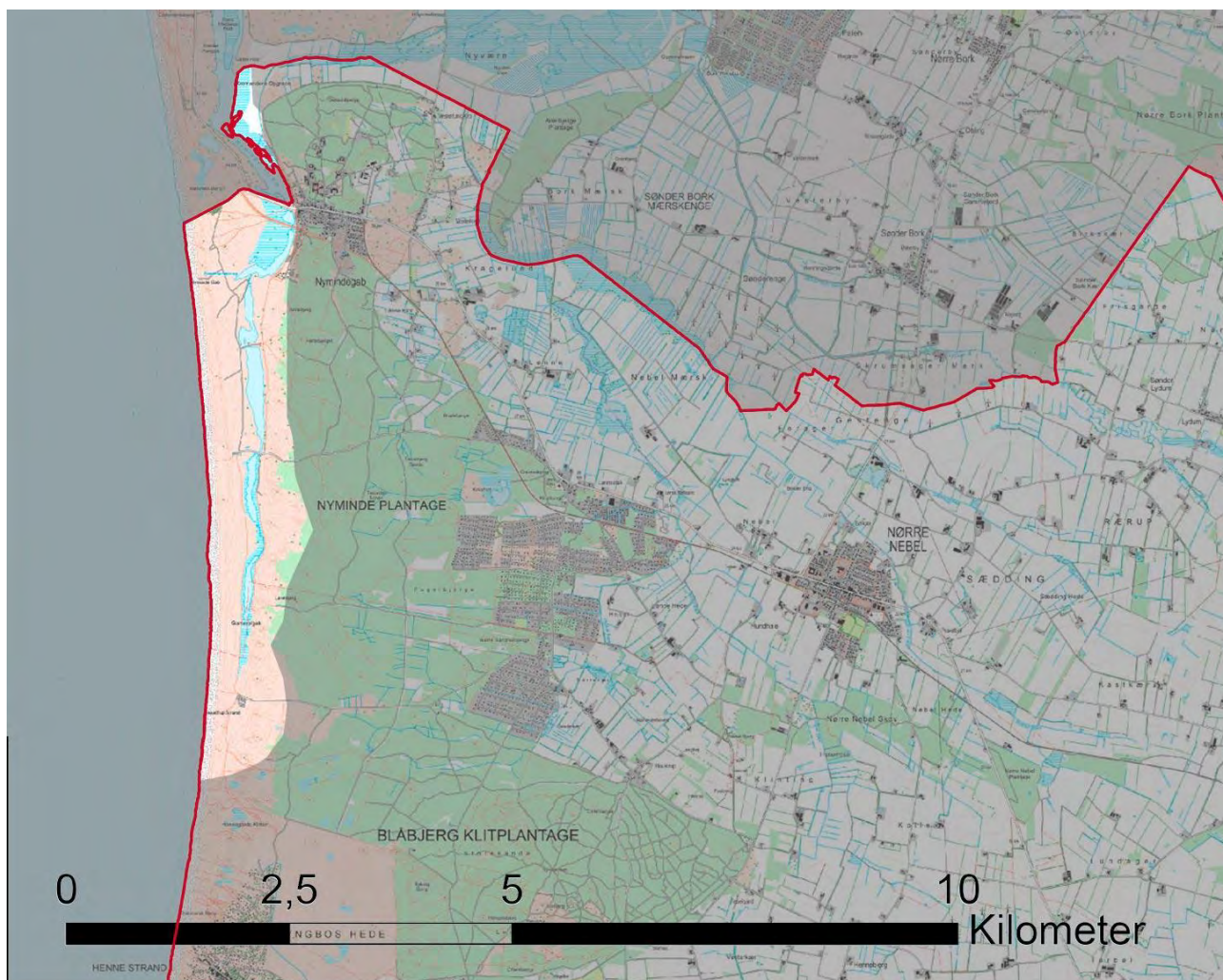
Konkrete udviklingspotentialer

Eventuelle nye bygninger og tekniske anlæg til f.eks. turistfremmende faciliteter bør begrænses mest muligt. Der bør ikke opføres noget, der kan skæmme den visuelle oplevelse af dette unikke landskab. Der skal bestræbes på, at landskabet i dette område, skal have de bedste betingelser for at udvikle sig naturligt.

Figur 19-46: De karakteristiske loer på Skallingen udtrykker på smukkeste vis den unikke dynamiske natur der her findes.

2. NYMINDEGAB KLITLANDSKAB

Figur 19-47: Landskabskarakterområde 2 Nymindesgab Klitlandskab.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved klitlandskabet ved Vesterhavet og den tidligere fjord Gammel Gab samt klitlandskabet igen mod øst.

Terrænet er stærkt kuperet i klitlandskabet på begge sider af den gamle fjord. Mellem klitterne er der ved den gamle fjord et større hedelandskab. Her er ingen tekniske anlæg, der virker forstyrrende for oplevelsen af landskabet. De meget lange kig i landskabet er helt unikke, og man oplever det vestjyske kystlandskab i stor skala.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Området rummer meget store visuelle oplevelsesmuligheder af national betydning. Området indeholder desuden enkelte kulturhistoriske landskabselementer som bunkers fra 2. Verdenskrig med lokal betydning. Området må betegnes som en af de helt store landskabsoplevelser ved den danske vestkyst.

Figur 19-48: Gabet, der er beliggende mellem den gamle og nye kystlinje ved Nymindesgab.

Tilstandsvurdering

Landskabet vurderes at være i en særdeles høj tilstand. Vurderingen er baseret på det forhold, at stort set alle de oprindelige landskabsstrukturer er bevaret som en tydelig, dominerende og intakt del af landskabsoplevelsen. Derfor er landskabskarakterens oprindelse og udviklingsmæssige historie bevaret som en intakt og meget tydelig del af landskabsoplevelsen i dag. Gennem området skærer den tidligere jernbanestrækning. Tracéet ligger højere i terrænet, men opleves ikke som et forstyrrende element i landskabet.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Udviklingstendensen er, at området stadig fremover vil være præget af de høje naturoplevelser, og at der stadig vil være en målrettet indsats for at bevare de unikke landskabstræk.

Tendensen til at skabe faciliteter til turister/besøgende er også til stede ved Nymindesgab. Området er særdeles sårbart for tekniske anlæg og bebyggelse generelt, der ikke er tilpasset landskabet, for at sikre den fortsatte positive landskabsoplevelse.

Konkrete udviklingspotentialer

Oplevelsen af de unikke landskabstræk kunne med fordel styrkes via en nøje udarbejdet plan for en øget tilgængelighed evt. en sti eller boardwalk i fjordområdet. En sådan vil sikre, at den omkringliggende natur ikke lider overlast og vil kunne udvikle sig optimalt uden forstyrrelser. Det er dog afgørende, at sådanne installationer vil være indpasset i omgivelserne og ikke spolere de landskabelige visuelle indtryk af området.

Landskabet skal i dette område have de bedste betingelser for at udvikle sig naturligt.

Figur 19-49: Klitterne ved Nymindegab udgør et dramatisk landskab formet af vind og hav.

4. OKSBØL MARSKLANDSKAB

Figur 19-50: Landskabskarakterområde 4 Oksbøl Marsklandskab.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Området består af et langstrakt område af uinddiget marsk samt en mindre bræmme af afgræsset fladt klitlandskab langs den vestlige side af Ho Bugt. Afgrænsningen af området udgøres hovedsageligt af Ho Bugt i øst og syd, Varde Bakkeø i nord og klitlandskab med plantager og sommerhusområder i vest. Marsken er karakteriseret ved at være uinddiget, langstrakt (ca. 10 km lang), åben og flad. Karaktergivende er endvidere de smalle indgrøftede og afgræssede markparceller, det regelmæssige net af afvandingsgrøfter samt gennemløbet af åerne Kjelst Bæk og Storbæk. På grund af det flade terræn og den sparsomme træbevoksning, de ganske få tekniske elementer og den generelt sparsomme bebyggelse, fremstår landskabet som et åbent og ensartet rum.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

De særlige visuelle oplevelser i dette karakterområde er knyttet til marskens dynamik og opbygning med dens udsigter, samt at naturværdien er noget ganske særligt for dette område.

Specielt ved udløbene af Kjelst Bæk og Storbæk er landskabsrummet meget åbent på grund af den flade og op til 3 km brede marsk. Her giver vaderne og havet ekstra perspektiv, og er af stor oplevelsesmæssig værdi.

Herfra ses også Varde Bakkeø's markante hævnings i terrænet og byen Kjelsts randbebyggelse. Fra bakkeøranden samt fra den flade og åbne marsk generelt, er der en vid udsigt over de langstrakte marskflader og Ho Bugt.

Tilstandsvurdering

Tilstanden af dette landskabsområde vurderes at være god. Karakterområdet fremstår generelt enkelt, uden støj og visuel uro fra tekniske elementer. Områdets karaktergivende elementer giver et tydeligt mønster pga. de afgræssede og uinddagede marskflader med strandeng, havet samt de smalle fælder med et regelmæssigt netværk af grøfter omkring.

De karaktergivende landskabselementer, det regelmæssige net af grøfter, de små markparceller og de afgræssede marskflader er i god fysisk stand. Tilstanden af landskabets visuelle oplevelsesmuligheder er ligeledes god pga. det lysåbne og oprindelige præg.

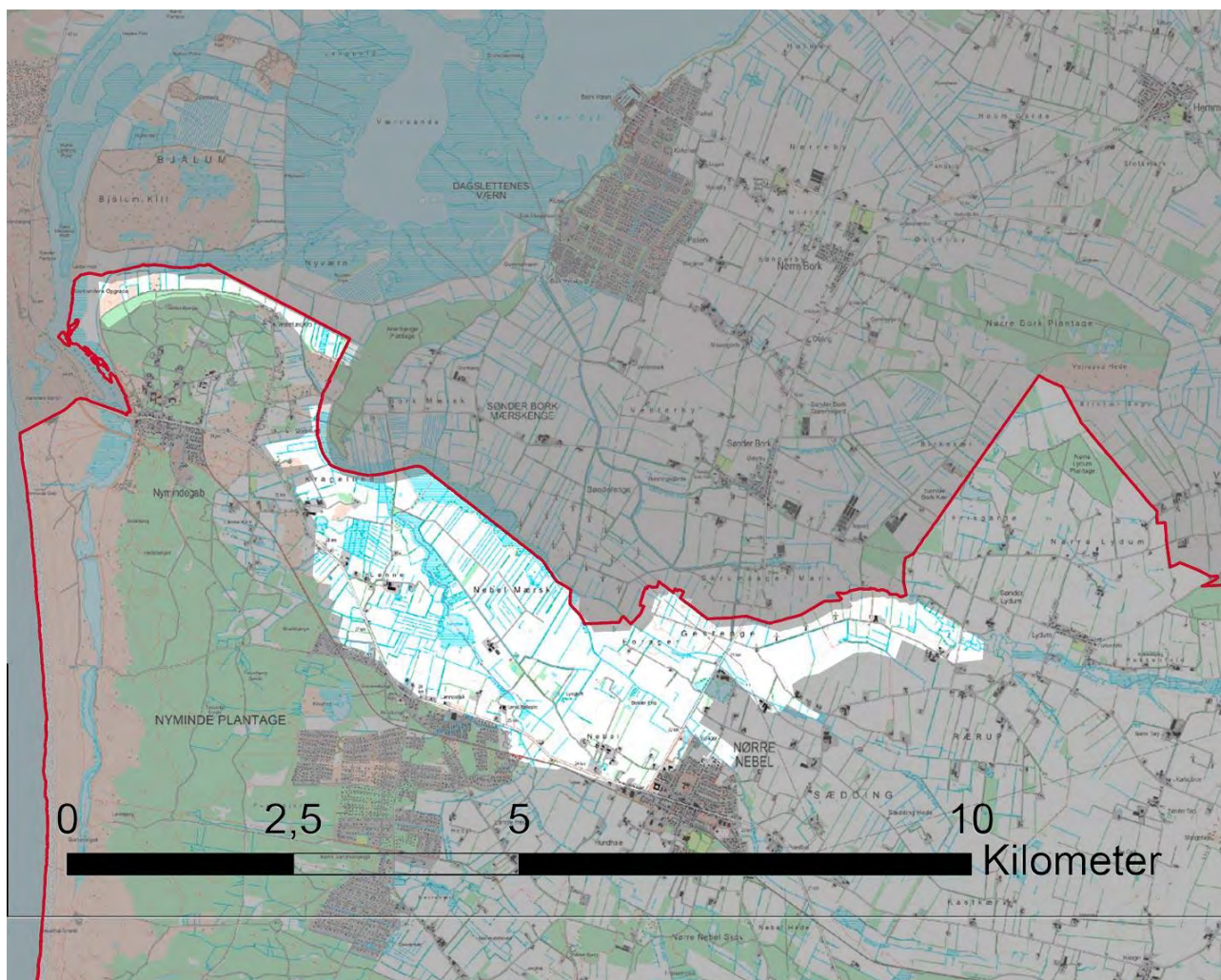
Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

For at opretholde karakteren af uinddiget marsk i Ho Bugt, er det vigtigt, at landskabet holdes åbent, og at engarealerne afgræsses. For at bevare det vide udsyn bør området holdes frit for tekniske anlæg samt bevoksning i form af træer.

Konkrete udviklingspotentialer

Området skal for fremtiden have lov til at udvikle sig naturligt. Det er vigtigt, at den naturlige afgrænsning mellem den flade marsk og det højere beliggende terræn og Varde Bakkeø bevares. Det betyder, at der, hvor der bliver dannet en skrænt i terrænet, skal denne bevares for at sikre de landskabsmæssige værdier.

5. NØRRE NEBEL MARSKLANDSKAB

Figur 19-51: Landskabskarakterområde 5 Nørre Nebel Marsklandskab.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved et enkelt sammensat landbrugslandskab i stor skala med mulighed for lange kig i området og nabokarakterområder. Terrænet er et fladt til let bølget terræn.

Store dele af området er grøftet for at muliggøre driften af ekstensivt landbrug. Dette er sket som følge af det høje grundvandsspejl i området. Spredt i landskabet findes flere landbrug med flere større og mindre tekniske anlæg. Flere af disse er i øjenfaldende.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Det vurderes ikke, at området rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder af national betydning, men området rummer flere kulturhistoriske landskabselementer med lokal betydning. Særligt de mange afvandingsgrøfter vidner om landbrugets kamp mod naturen for at dyrke jorden optimalt.

Der er i dette karakterområde en høj visuel oplevelse med de store kig ud over landskabet.

Tilstandsvurdering

Landskabet vurderes at være i en svag tilstand i forhold til naturen. Vurderingen er baseret på det forhold, at mange af de oprindelige landbrugsstrukturer er brudt ved anlæggelse af afvandingsgrøfter. Grøfterne gennemskærer landskabet. Det oprindelige marskland ses kun meget sporadisk.

Flere læhegn, som er den mest dominerende beplantningsstruktur, er dog bevaret. I området findes mange forstyrrende elementer, som hindrer et fuldstændigt positivt indtryk af landskabet.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Udviklingstendenser og sårbarheder beskrevet i det generelle afsnit er også gældende i landskabskarakterområdet Nørre Nebel Marsklandskab. Landbrugets indtog med tilhørende moderne teknologi har gjort, at området har mistet sit oprindelige marskpræg. De oprindelige læhegnstrukturer er flere steder fragmenterede og præges ofte af meget hårdhændet pleje uden større æstetiske overvejelser. Nye læhegn etableres næsten ensidigt som fler-rækkede læhegn, hvilket skaber et noget ensformigt landskab. Visuelt oplever man en række høje vindmøller fra et område beliggende mod nord i Ringkøbing-Skjern Kommune. Visuelt vil disse opleves dominerende lokalt og kunne ses på større afstande, men vingerne har en rolig omdrejningshastighed, hvilket gør, at de opleves mindre forstyrrende, rent visuelt. Området vurderes til at være sårbart overfor yderligere indgriben i de naturlige forhold i området. Især de sidste rester af søer og vandhuller og andre arealer, som endnu ikke er drænet. Der er dog allerede sket en meget hårdhændet indgriben i de naturlige forhold, hvilket er en udvikling, der må forventes at ville fortsætte.

Konkrete udviklingspotentialer

De eksisterende beplantningsstrukturer vil med fordel kunne styrkes ved genetablering og ved brug af en mere skånsom pleje.

En gendannelse af marsklandskabet flere steder vil skabe bedre vilkår for flora og fauna. Disse ændringer vil give den samlede landskabsoplevelse et markant positivt løft.

Figur 19-52: Afvandingsgrøft i Nørre Nebel Marsklandskab, som afvander de lavtliggende arealer.

326

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Hele karakterområdet er særligt karakteriseret ved de brede kyster med forstrand og hvide klitter som de meget markante landskabstræk i dette landskabsområde.

Dette større sammenhængende landskab strækker sig fra Nymindesgab til Blåvandshuk. Det er det mest kystnære landskab, der findes i Varde Kommune. Landskabet er beliggende helt ud til Vesterhavet mod vest, og mod øst afgrænses området med Blåbjerg Plantage, mod Filsø og mod syd er det afgrænset til Blåvand By. Området bærer præg af sandflugt, og byder på en særdeles spændende natur med klitter, kystskrænter, "bjerge", hede, egekrat og større plantager som Kærgård Klitplantage. Det er i dette landskabsområde, hvor man finder hovedparten af de gamle bunkers i Varde Kommune opført af tyskerne under 2. Verdenskrig som en del af Atlantvolden.

I den sydlige del af området findes Kallesmærsk Hede, beliggende vest for Oksbøl ud til Vesterhavet, som er det største sammenhængende hedeområde i Sydvestjylland. Hele hedearealet er Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn, der dækker et samlet areal på 6.030 ha.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Området er i særdeleshed oplevelsesrigt. Vesterhavskysten med de brede strande og store klitter er et yndet udflugtsmål for turister. Det er her muligt at opleve de gamle kystskrænter, men også den varierede natur formet under påvirkningen af Vesterhavet. Naturen er særdeles unik, her får man bl.a. indtrykkene af de store plantager med løvklitterne, som var med til at dæmpe sandflugten. Man får oplevelsen af de store åbne vidder med hede, hvor man kan være heldig at se kronvildt.

Den sydlige del af området – Kallesmærsk Hede - fremstår som en stor flade mellem havklitter i vest og de tidligere vandreklitter i Oksby-Bordrup plantager i Øst. I den nordøstlige og sydøstlige del er terrænet kuperet med lave klitter. I den vestlige del er der en nord-sydgående velbevaret klitrække af indsande bag havklitterne.

Tilstandsvurdering

Landskabet vurderes at være i en god tilstand i forhold til naturen. Vurderingen er baseret på det forhold, at mange af de oprindelige landskabsstrukturer er bevaret. Der findes ikke mange visuelt forstyrrende elementer, som hindrer et positivt indtryk af landskabet. I øvelsesterrænet ved Kallesmærsk Hede ses flere bygninger og installationer i landskabet. Disse har dog en funktion i forhold til de øvelser, som Forsvaret afholder.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Området er sårbart for yderligere bebyggelse af sommerhuse, tekniske anlæg samt andre visuelt forstyrrende elementer.

Forsvarets øvelsesterræn ved Kallesmærsk Hede vil være undtaget for dette, da dette er et af få områder i landet, hvor der kan øves med tunge våben i forbindelse med øvelser. Dette kræver, at der her findes flere bygninger og tekniske installationer, som ikke findes andre steder i de kystnære landskaber.

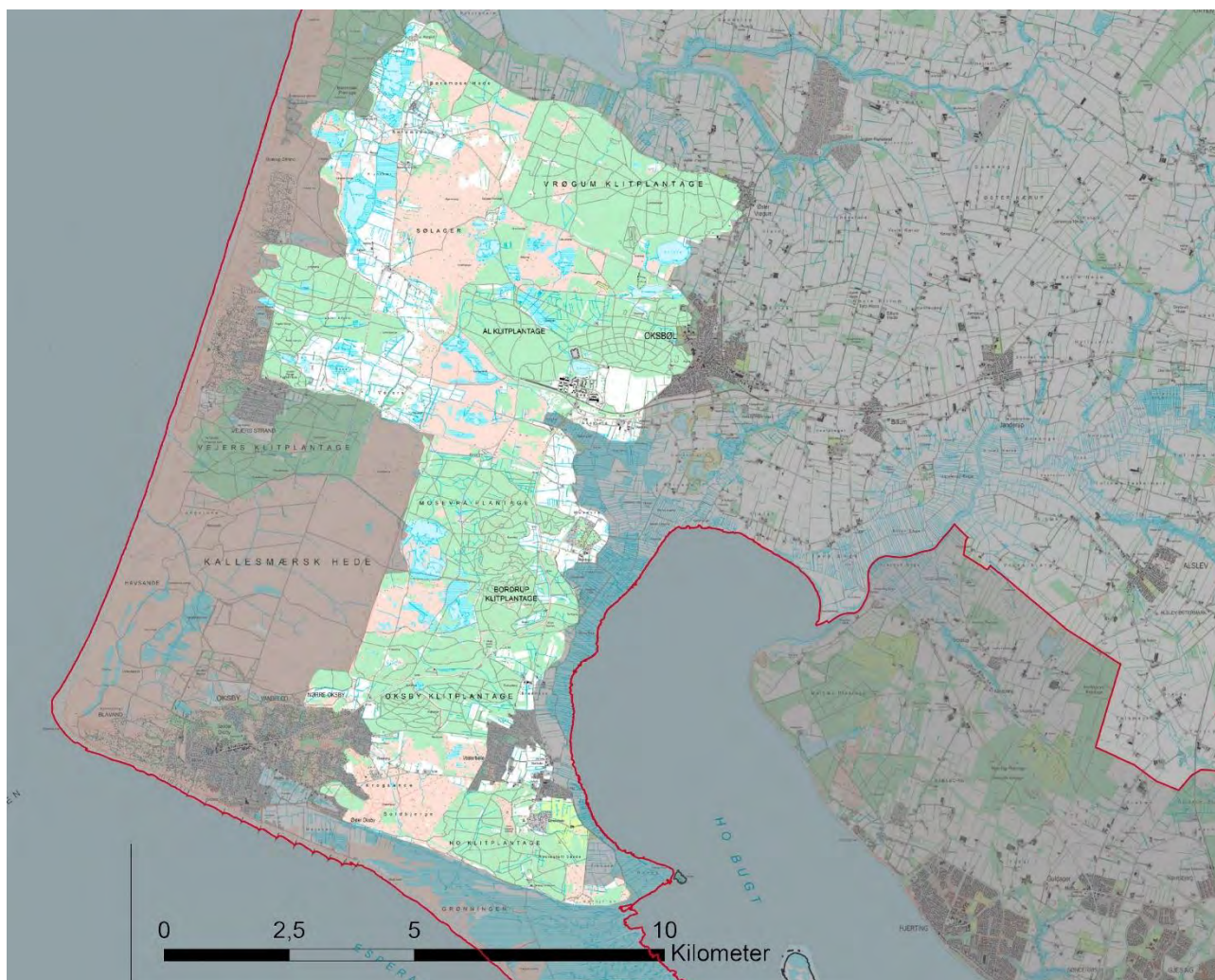
Konkrete udviklingspotentialer

Udvikling inden for øvelsesterrænet på Kallesmærsk Hede udføres af Forsvaret. Der er mulighed for at udvikle forskellige friluftsfaciliteter i form af ruter til f.eks. mountainbike, vandrestier m.m. i den østlige del. Kysten og klitterne bør friholdes for fremtidigt byggeri. Evt. tilladelser til udvidelse af eksisterende faciliteter bør ske i sammenhæng med det eksisterende byggeri og må ikke fremstå visuelt forstyrrende. Det er vigtigt overordnet set, at dette landskabs særpræg bevares og beskyttes mest muligt.

Figur 19-54: Forstranden med de hvide klitter i baggrunden er indbegrebet af forståelsen af kystlandskabet. Det er nemlig, det mange forbinder med kystlandskabet – men der ligger endnu mere karakteristisk kystlandskab længere inde i landet – bag de hvide klitter.

7. OKSBY VRØGUM HEDE- OG PLANTAGELANDSKAB

Figur 19-55: Landskabskarakterområde 7 Oksby Vrågum Hede- og Plantagelandskab.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Dette landskabskarakterområde består af en varieret mosaikstruktur, der består af plantager, klitsøer og hedearealer. I dette karakterområde findes Vrågum -, Ål -, Bordrup -, Oksby - og Vejers Klitplantager og Mosevrå Plantage.

Mod nord afgrænses området af Filsø, mod øst af byerne Vrågum og Oksbøl og mod syd Skallingen. Det er et stærkt kuperet landskab, hvor man især i plantagerne finder de højtliggende klitter. Her findes større og mindre klitsøer, som giver et meget varieret flora- og faunaliv. Området er ikke så kulturpåvirket, men man fornemmer de mange afvandingsgrøfter, som er et levn fra man prøvede at afvande lavbundsarealerne mellem plantagerne til ekstensivt landbrug.

Figur 19-56: Mosaikstrukturen mellem skov og hede giver mulighed for et rigt dyreliv og positive oplevelser af naturen.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Områdets visuelle oplevelsesmuligheder er knyttet til oplevelsen af de større plantager, men også de fragmenterede mindre beplantninger adskilt af hedearealer er en særlig visuel oplevelse. Her får man en særlig oplevelse af landskabet, der netop med sin beplantning lader beskueren få lange kig ud i landskabet og dermed opleve dybde i landskabet.

Tilstandsvurdering

Området vurderes naturmæssigt at være i god tilstand. Hede- og klitlandskabet byder her på nogle af de mest fascinerende variationer af landskabsdannelser med store dramatiske højdeforskelle i terrænet. Landskabet her danner grundlag for at opleve en unik flora, som er karakteriseret ved at være hjemmehørende i de danske kystlandskaber. De store plantager er med deres kuperede terræn med til at højne oplevelsen og kvaliteten af dette kystlandskab.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Området har med de unikke terrænforskelle og mosaikstrukturer en stor tiltrækning på bl.a. diverse friluftaktiviteter som eksempelvis mountainbike - og løberuter. Det er vigtigt, at faciliteterne hertil indpasses i omgivelserne således, at oplevelsen af den rige natur her ikke spoles visuelt med fremmedelementer.

Karakterområdet er særdeles sårbart for placering af tekniske anlæg samt bebyggelse. Områder beliggende op til bymæssig bebyggelse er ekstra sårbare for urbanisering. Det er vigtigt, at der her er særlig bevågenhed på natur- og landskabsbeskyttelse.

Konkrete udviklingspotentialer

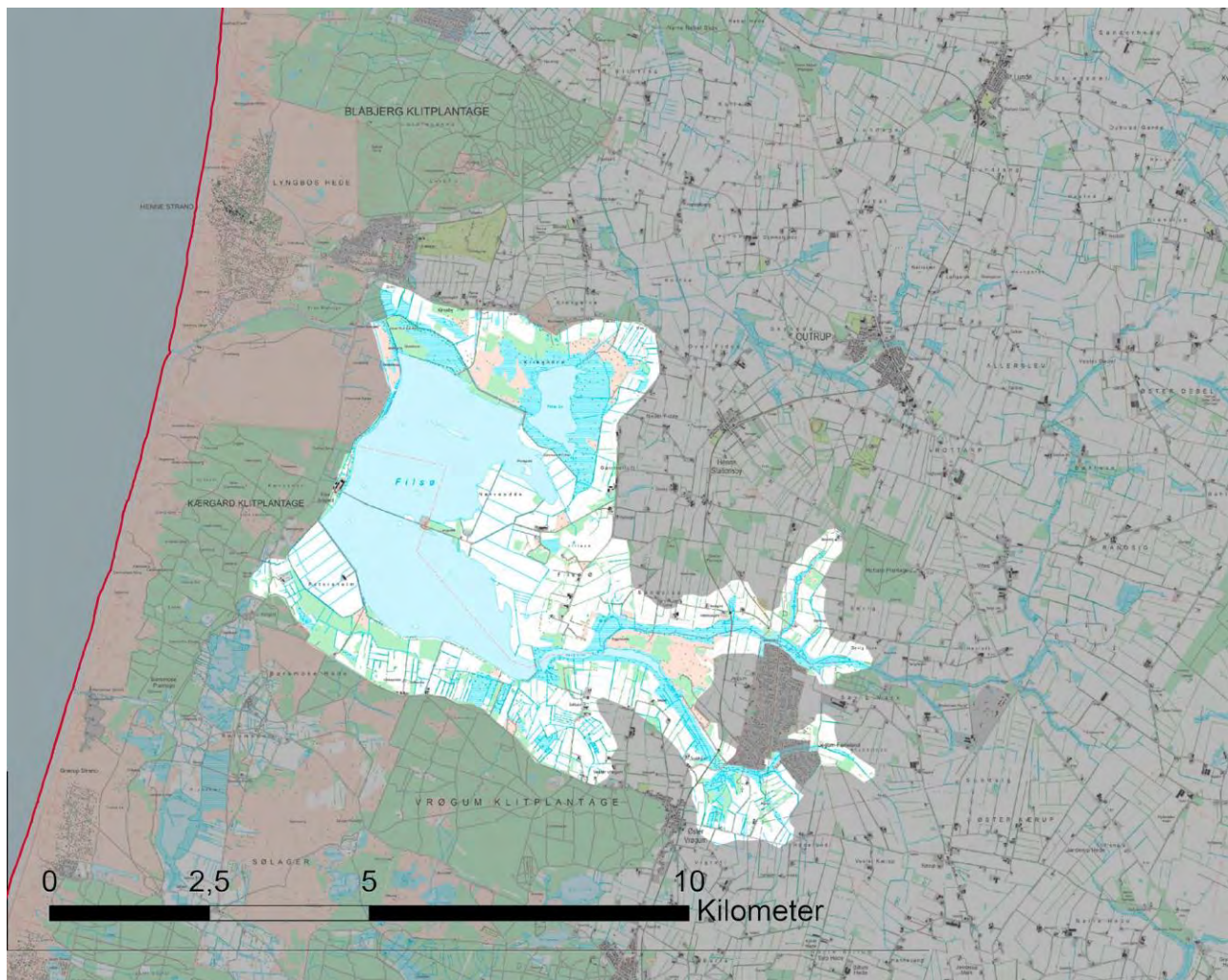
De eksisterende beplantningsstrukturer bør opretholdes.

Området har potentiale til at rumme flere faciliteter til turister, som ønsker at opleve naturen ved karakterområdet. Sådanne anlæg bør være mindre i skala og vil skulle indpasses i naturen, så de ikke forstyrrer - men supplerer naturoplevelsen.

Figur 19-57: Hede med fragmenter af tidligere læbælte. Bagerst ses klitterne.

8. FILSØ INDDÆMNINGEN

Figur 19-58: Landskabskarakterområde 8 Filsø Inddæmningen.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet er særligt karakteriseret ved, at Filsø er delvis reetableret efter mange års afvanding og opdyrkning til intensiv landbrugsdrift. Det er nu et naturområde med stor betydning for den lokale flora og fauna. De tilstødende arealer er lavtliggende i terrænet, da store dele også er tidligere søbund. Disse afvander stadig til Filsø. Landskabet er ligeledes præget af tilløbet til Filsø, Søvig Sund og Søvig Bæk og de tilstødende vandløb. Landskabet opleves visuelt i stor skala i det åbne land.

Der er tale om et nyt og genskabt landskab fra 2012, som allerede indeholder store landskabelige og botaniske værdier.

Figur 19-59: Filsø er efter sin gendannelse et sted, der rummer store naturoplevelser. Der ses stadig enkelte tekniske anlæg i landskabet fra tidligere tiders brug af området som landbrugslandskab.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Det vurderes, at området rummer særlige visuelle oplevelsesmuligheder af national betydning, og området rummer flere kulturhistoriske landskabselementer med lokal betydning. Særligt de mange afvandingsgrøfter er med til at fortælle historien om afvanding af de lavtliggende områder til fordel for ekstensivt landbrug.

Genopretning af Filsø har gjort stedet til en stor oplevelse af især fugle og vildt.

Tilstandsvurdering

Landskabet vurderes at være i en naturmæssig høj tilstand. Vurderingen er baseret på det forhold, at søen efter få år har fået en særdeles positiv biologisk balance, som tiltrækker et meget varieret dyre- og planteliv. Området er, med sin unikke tilstand af national betydning og genstand for studie inden for udvikling af flora og fauna i naturgenoprettede områder.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Landskabet ved Filsø er særdeles sårbart for visuelle forstyrrelser som nye tekniske anlæg. Det er vigtigt, at landskabet bevares som et storskala landskab. Beplantningen er fragmenteret som mindre samlede enheder. De er med til at definere skala-oplevelsen og bringe dybde i kiggene ud i landskabet i området og er derfor vigtige for oplevelsen af landskabet. Landskabet er ligeledes sårbart over for tilgroning af området, som vil spolere oplevelsen af landskabet.

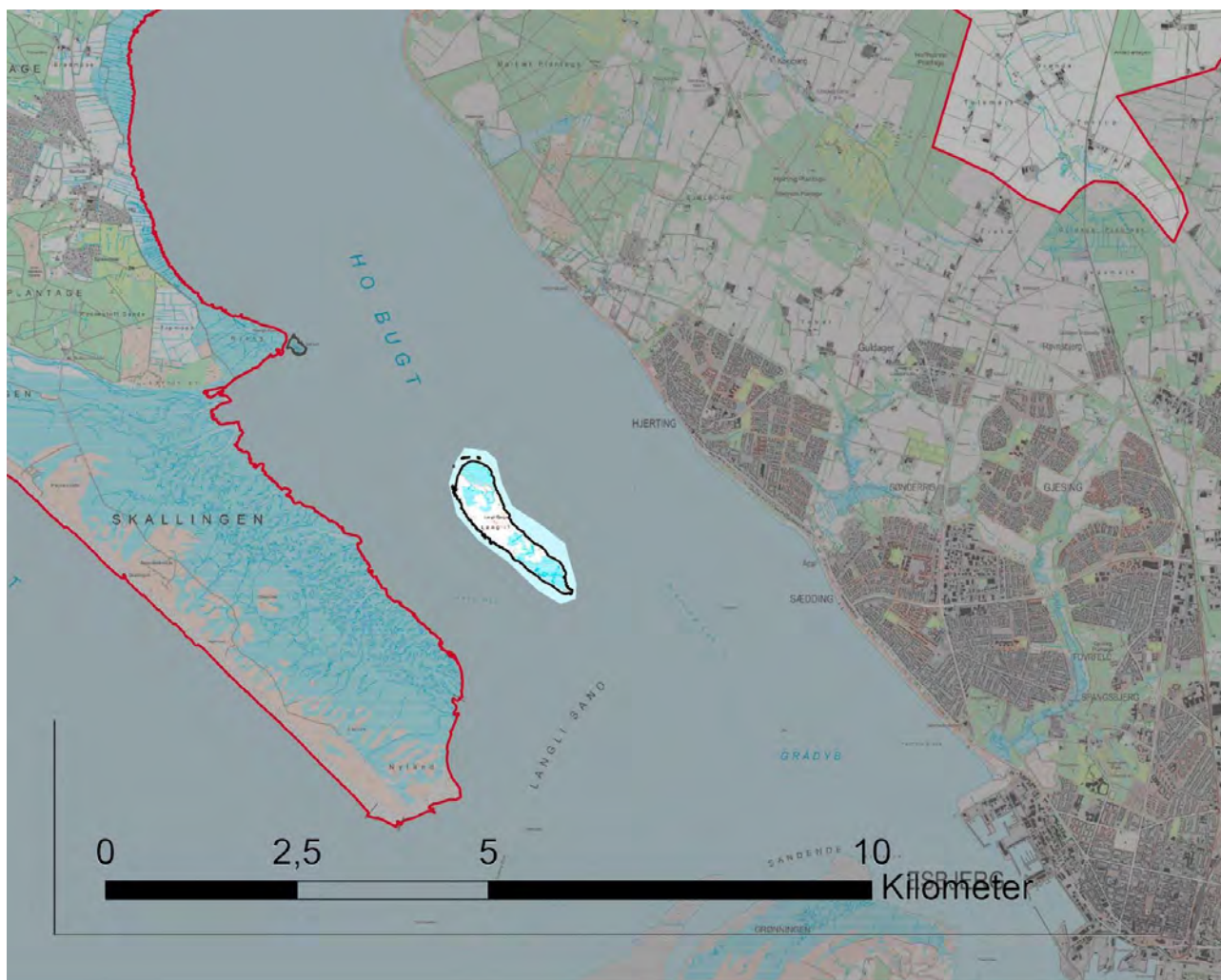
Konkrete udviklingspotentialer

De eksisterende beplantningsstrukturer vil med fordel kunne styrkes ved genetablering og en målrettet indsats mod ikke-hjemmehørende træarter. En fortsat indsats med afgræsning for at vedligeholde de åbne flader i landskaber vil være hensigtsmæssigt. Området har stort potentiale til at rumme flere faciliteter til turister, som ønsker at opleve naturen ved Filsø. Sådanne anlæg vil skulle indpasses i landskabet så de ikke forstyrrer - men supplerer oplevelsen.

Figur 19-60: Filsø med profil af det omkringliggende kystlandskab.

13. LANGLI

Figur 19-61: Landskabskarakterområde 13 Langli.

Landskabskarakterbeskrivelse – nøglekarakteristika

Landskabet på Langli er særligt karakteriseret af et uforstyrret marsk- og klitlandskab på den lille Vadehavs ø.

Langli ligger i den nordlige del af Vadehavet og sammen med halvøen Skallingen udgør den flakket, der adskiller Hobo Dyb og Hjørtung Løb. Sammen med de omgivende vader og dyb udgør Langli og Skallingen de landskabelige hovedelementer i Grådyb tidevandsområde.

Set i geologisk målestok er landskabet forholdsvis ungt, idet det er dannet inden for de sidste 5.000 år. Helt frem mod bronzealderen (1800 f.Kr.) lå datidens Blåvandshuk ved Grærup. Siden har havets og vindens kræfter sammen med det stabile støttepunkt Horns Rev dannet strandvolde og klitter mod syd til Blåvand og Ho. Herved er der formet en forblæst hedeslette og et nyt kystforløb fra Blåvandshuk mod sydøst forbi det tidligere fiskerleje Sønder side til sydspidsen af Langli. Langt ind i middelalderen (år 500-1500) har Sønder side ligget så havåbent, at der fra stranden mellem Ho og Oksby kunne foregå et omfattende sæsonfiskeri. Fiskeriet blomstrede i det 16. og 17. århundrede, men fik en brat afslutning, da en voldsom stormflod i oktober 1634 udslettede Sønder side. Havet brød samtidig igennem klittangen og efterlod Langli som en ø. Øens klitter - Langli Bjerger - er op til 14 meter høje.

Særlige visuelle oplevelsesmuligheder

Langli har store visuelle oplevelsesmuligheder af national interesse. Her er det muligt at se landskabets transformation præget af vand og vind uden menneskelig indgriben.

Tilstandsvurdering

Øen er unik i sin tilstand, og vurderes at have stor betydning i forhold til Nationalpark Vadehavet.

Udviklingstendenser og sårbarhedsvurdering

Øen bevares med lysåben natur, hvor terrænets former udvikles under fri påvirkning af vejr og hav. Der er en øget interesse i at se sådanne naturtyper, men det er vigtigt at færdslen ikke får en negativ indvirkning på landskabet og naturen på øen. Udviklingstendenser og sårbarheder beskrevet i det generelle afsnit er også gældende i landskabskarakterområdet.

Konkrete udviklingspotentialer

Landskabet på øen bør bevares med lysåben natur, hvor terrænets former udvikles under fri påvirkning fra vejr og hav.

Figur 19-62: Langli er overordnet set meget flad - dog forekommer der enkelte klitter.

Tema 20. Naturområder

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Indenfor den hidtidige planperiode har der ikke været foretaget ændringer i udpegninger eller retningslinjer.

Kommuneplanerne 2017 og 2021 byggede på naturområdet fortsat på en opdateret videreførelse af det tidligere Ribe Amts naturkvalitetsplanlægning. Naturkvalitetsplanen blev vedtaget med Regionplan 2016. Som en væsentlig nyhed blev Naturkvalitetsplanen dog suppleret og styrket med udpegningen af Grønt Danmarkskort med særskilte retningslinjer i Kommuneplan 2017. Der blev desuden udarbejdet en ny retningslinje, der skal tydeliggøre kommunens forpligtelse til i sin administration og planlægning at sikre beskyttelsen af de arter, der er listet på Habitatdirektivets bilag IV.

I planperioden er der arbejdet med en revision af kommunens naturpolitik. I naturpolitikken opstilles fem overordnede sigtelinjer for naturarbejdet, og der er desuden et indsatskatalog med 9 konkrete indsatser. Sigtelinjerne rummer blandt andet bedre natur, mere natur, mere sammenhængende natur, og supplerer derved Grønt Danmarkskort.

Naturpolitikken realiseres ved en bred vifte af naturplejeprojekter, naturinformation, naturstier, kortlægning af sjældne arter m.m. En del af aktiviteterne fortsættes i andre sammenhænge (som f.eks. arbejdet med fredningerne og Vild med Vilje), men der er ikke afsat yderligere særskilte midler til Naturpolitikken.

Der arbejdes løbende med gennemførelse af indsatsprogrammet for de kommunale Natura 2000-handleplaner. En række naturprojekter er under forberedelse eller udførelse med henblik på at gennemføre Natura 2000-handleplanernes indsatsprogram; - herunder for eksempel græsning i Billum Enge, Vibæk Enge og Ål Enge, sammenbindende naturindsats for naturtyper og arter langs Holme Å, rydning af uønsket opvækst ved Kirkeodde, naturlig hydrologi ved Ho Bugt og bekæmpelse af invasive arter såsom rynket rose og kæmpebjørneklo. Kommunens sagsbehandling og administration af reglerne i det åbne land medvirker også til opfyldelsen af bevaringsmålsætningerne for Natura 2000-områderne.

Ligeledes er der i den forløbne planperiode arbejdet videre med den løbende opdatering af datagrundlaget for naturkvalitetsplanlægningen. Arbejdet er i de senere år gennemført med gennemgang af 200-250 naturlokaliteter årligt, og denne kadence forventes fortsat.

Den tidligere påbegyndte gennemgang af de fredede arealer er fortsat i planperioden, og der er udarbejdet og gennemført plejeplaner, hvor det er relevant.

Siden 2022 har kommunen iværksat rydning og ekstensiv græsning ved Baldersbæk og ved Stavnshøj i Holme Å-fredningen. Plejetiltagene følges, og indsatsen suppleres med ekstra plejeforanstaltninger, hvor der er behov for det.

KOMMUNEPLAN 2025

Kommuneplan 2025 viderefører i vidt omfang bestemmelserne fra Kommuneplan 2021 for beskyttelse af naturen.

Målene med Grønt Danmarkskort og Naturkvalitetsplanlægningen, som er beskrevet nedenfor, er i tæt samklang med FN's verdensmål nr. 15 om livet på land, - herunder blandt andet følgende delmål: *"Beskyt og bevar økosystemer i ferskvand og på land. Beskyt biodiversitet og naturlige levesteder. Begræns invasive arter. Tag hensyn til økosystemer og biodiversitet i national og lokal planlægning"*.

Retningslinjerne og en status for Grønt Danmarkskort fortsætter uændret, da der er sikret opfyldelse af lovkravene til Grønt Danmarkskort. Der er særskilte retningslinjer for eksisterende og potentielle hhv. natur og økologiske forbindelser i det Grønne Danmarkskort for at sikre et hensigtsmæssig administrationsgrundlag.

I forbindelse med Kommuneplan 2025 er det en national interesse, at alle eksisterende Natura 2000-områder på land indgår i Grønt Danmarkskort som naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser (eksisterende værdifuld natur).

Der er sket en teknisk flytning af kommuneplanretningslinjerne 20.13 og 20.14, som nu er flyttet fra tema 1 Vision og Agenda 21 til tema 20 Grønt Danmarkskort. Denne ændring skyldes, at kravene til Agenda 21 er blevet fjernet fra planloven siden Kommuneplan 2021. Retningslinjerne fokuserer på, hvordan Varde Kommune kan bidrage til at fremme den biologiske mangfoldighed. Dette gøres ved at arbejde for mere, bedre og mere sammenhængende natur samt ved at etablere spredningskorridorer og lignende initiativer.

Byrådet har afsat midler til en naturplejepulje, som private aktører kan søge. Formålet er at fastholde og fremme naturindholdet i naturtyper og plejen af levesteder til truede arter. Varde Kommune har siden 2022 bidraget til 6 naturplejeprojekter.

DET GRØNNE DANMARKSKORT

Kommunen har i Kommuneplan 2017 udpeget sin andel af et samlet Grønt Danmarkskort. Målet er, at kortet giver et samlet overblik over, hvor den eksisterende natur findes, og hvor der i fremtiden kan skabes ny natur. Det er hensigten, at det Grønne Danmarkskort – på tværs af kommunegrænser og kommuneplaner – skal vise, hvordan nuværende natur sammen med ny natur kan bindes sammen i ét stort landsdækkende naturnetværk. Den danske natur skal således blive mere robust til gavn for bevarelse og spredning af vilde dyr og planter. I forbindelse med udarbejdelse af det Grønne Danmarkskort er der foretaget høring af nabokommunerne, som ingen bemærkninger havde.

Kommunerne er forpligtet til at anvende de "Digitale Naturkort" som det faglige grundlag i udpegning af eksisterende og potentielle naturområder og korridorer i det Grønne Danmarkskort. De Digitale Naturkort samler dels en række eksisterende lag, dels indeholder de en række nye kortlag – herunder biodiversitetskort -, der viser de nationalt vigtigste naturområder baseret på den nyeste viden om tilstedeværelsen af truede og sjældne arter.

Det fremgår af lovbemærkningerne, *"at anvendelsen af Digitale Naturkort og de nationale kriterier ved udpegningen af områder, som skal indgå i Grønt Danmarkskort vil føre til udpegning af alle Natura 2000-områderne på land. Derudover forventes også udpeget relevante fredede områder, natur- og vildtreservater, klitfredede arealer, større skove og § 3-beskyttede naturområder, hvor naturindholdet på forhånd er stort, eller som kan bidrage til en forbedret sammenhæng eller med en rimelig indsats kan forbedres, og hvor tiltag for naturen derfor kan iværksættes omkostningseffektivt. Nationalparkerne indeholder også værdifulde naturområder*

og forventes derfor også at indgå i Grønt Danmarkskort". Derudover er det forudsat, at der sikres sammenhæng i udpegningerne på tværs af kommunegrænser.

Det er en national interesse, at alle eksisterende Natura 2000-områder på land indgår i Grønt Danmarkskort som naturområder med særlige naturbeskyttelsesinteresser. Dette er uanset arealanvendelse og naturindholdet af de pågældende arealer, herunder også landbrugsarealer i omdrift.

Ved udpegningen af eksisterende og potentielle naturområder – udover Natura 2000-områderne, skal kommunerne anvende følgende nationale kriterier i prioriteret rækkefølge:

- 1) Eksisterende værdifulde naturområder udenfor Natura 2000-områderne.
- 2) Nye naturområder, som kan udvide eller skabe sammenhæng mellem eksisterende værdifulde naturområder, herunder i tilknytning til og mellem Natura 2000-områder.
- 3) Naturområder, som samtidig bidrager til andre formål, herunder klimatilpasning- og forebyggelse, vandmiljø eller rekreation.

Kriterierne for udpegningen af Grønt Danmarkskort betyder, at der er lagt afgørende vægt på at medtage alle naturlokaliteter (herunder skov og § 3-arealer), der enten indgår i en væsentlig direkte sammenhæng af naturkorridorer, eller som kan være med til at skabe bedre naturmæssig sammenhæng.

Grønt Danmarkskort har således ikke kun medtaget en bestemt værdiklasse af hhv. skov og § 3-natur. Eksempelvis omfatter Grønt Danmarkskort ikke bare alle skove med mindst middelhøj¹ HNV (High Nature Value) og alle § 3-arealer med højeste naturværdi².

Rent praktisk betyder det, at hvis et areal indgår i naturmæssig sammenhæng er det medtaget uanset værdi. Derfor er en meget væsentlig andel af de § 3-arealer, der har middelhøj naturværdi³, medtaget.

I udarbejdelsen af et Grønt Danmarkskort i Varde Kommune er der taget udgangspunkt i lagene på det Digitale Naturkort, som viser høj naturværdi og høj biodiversitet, og disse lag er sammenholdt med kommunens egne naturregistreringer. Herudover er der foretaget en gennemgang af alle ovennævnte arealkategorier, og det er hermed sikret, at alle biologisk relevante fredede arealer i landzone, begge vildtreservater, alle væsentlige skovarealer med mindst middelhøj naturværdi (HNV) og Nationalpark Vadehavet (landdelen) indgår i det Grønne Danmarkskort. For så vidt angår klitfredede og strandbeskyttede arealer er alle arealer i landzone med i udpegningen – på nær dele af en campingplads og dele af en golfbane. Ved gennemgangen er det desuden sikret, at der er mulighed for gode korridorforbindelser mellem de værdifulde naturområder, og at væsentlige dele af de kulstofrige lavbundsarealer og ådalene samt de fleste arealer med væsentlige rekreative interesser er med i udpegningen.

¹ Naturværdien for skove er på en skala fra 1-19, hvoraf 19 angiver skove med mest naturværdi. Middelhøj værdi angiver at skove med en værdi fra 8-19 er medtaget.

² § 3-arealer inddeles overordnet set i tre kategorier hhv. A, B og C i forhold til naturkvalitetsplanlægningen, hvor A angiver lokaliteter med mest naturværdi.

³ Middelhøjværdi svarer til kategori B i naturkvalitetsplanlægningen.

Kommunens andel af det Grønne Danmarkskort er dermed også i god overensstemmelse med ovennævnte nationale kriterier om naturmæssig sammenhæng og om sammenfald med formål i forhold til klima, vandmiljø og rekreation.

Retningslinjerne om det Grønne Danmarkskort omfatter de fire arealkategorier: "Eksisterende værdifuld natur", "Eksisterende økologiske forbindelser", "Potentiel natur" og "Potentielle økologiske forbindelser".

Varde Kommunes andel af det Grønne Danmarkskort vises på kortbilag med to undertemaer, så der skelnes imellem områder med "Eksisterende værdifuld natur og eksisterende økologiske forbindelser" og områder med "Potentiel natur og potentielle økologiske forbindelser", jævnfør retningslinje 20.3.

I kortbilaget skelnes således ikke mellem den eksisterende værdifulde natur og den eksisterende økologiske forbindelse. Der er oftest et meget stort sammenfald mellem disse to kategorier, da funktionaliteten af den økologiske korridor er afhængig af et højt indhold af værdifuld natur. Tilsvarende vil en potentiel økologisk forbindelse samtidig indebære et naturpotentiale.

Som udgangspunkt er bygninger, haver og tekniske anlæg ikke natur eller potentiel natur. Det er imidlertid valgt, at i langt de fleste tilfælde bibeholdes spredte bygninger, haver og mindre tekniske anlæg som en del af det Grønne Danmarkskort med potentiel natur eller natur. Det skyldes primært, at det er meget meningsforstyrrende med "mindre" huller i de to temaer.

Det Grønne Danmarkskort omfatter, som beskrevet, en række områder, hvor naturindholdet og naturbeskyttelsesmæssige interesser – herunder også landskabelige interesser - er af væsentlig betydning. Beskyttelsen af naturen og landskabet er derfor udgangspunkt for anvendelsen af arealerne i disse områder. Arealanvendelsen, naturbeskyttelsen og adgangen til det åbne land er reguleret i blandt andet naturbeskyttelsesloven, vandløbsloven, planloven og skovloven.

Indenfor det Grønne Danmarkskort findes også landbrugsarealer i omdrift. Der er typisk tale om arealer, der grænser op til eller sammenbinder eksisterende naturarealer. Hensigten med at udpege disse arealer er at beskytte de eksisterende naturarealer og give mulighed for at skabe bedre forbindelse imellem dem, så de kan fungere som spredningskorridorer for dyr og planter. Blandt andet omkring vandløbene vil der ofte være en stor koncentration af eng- og moseområder eller andre naturtyper, der er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3. Områderne langs vandløbene vil derfor ofte være udlagt som en del af korridor-netværket i det Grønne Danmarkskort. Ønsket om at bevare et frit udsyn over for eksempel en ådal eller en hede spiller også en vigtig rolle ved afgrænsningen af kortet.

Der er lagt særlig vægt på at sikre og forbedre naturnetværket i hovedindsatsområderne og imellem A- og B-målsatte § 3-lokaliteter; - jævnfør nedenstående om naturkvalitetsplanlægningen. Mere spredte C-målsatte § 3-lokaliteter, og lokaliteter, hvor der ikke vurderes at være reel mulighed for at skabe bedre korridorforbindelse til andre naturområder, er således udeladt. Som udgangspunkt er der ligeledes lagt vægt på, at afgrænsningen ikke krydser marker, men at grænsen så vidt muligt følger tydelige markskel, vejforløb og lignende. Det vil sige, at når det for eksempel er fundet nødvendigt at udpege et dyrket lavbundsareal i en vigtig korridor, er grænsen trukket ved nærmeste markskel, der ligger højere end lavbundsarealet. Det er dog ikke muligt at følge dette princip overalt.

Udpegningen skal primært sikre, at områderne friholdes for byggeri, anlæg eller andre ændringer, når de er uforenelige med de naturmæssige og landskabelige interesser, ligesom

der ikke kan planlægges for udviklingsområder i kystnærhedszonen inden for de fire kategorier af Grønt Danmarkskort. Udpegningen er ikke til hinder for, at ejendomme indenfor de pågældende områder fortsat kan drives landbrugsmæssigt, og at der kan opføres byggeri, der er nødvendigt for den landbrugsmæssige drift. Hvis nye landbrugsbygninger ønskes placeret uden tilknytning til ejendommens hidtidige bebyggelsesarealer, skal det vurderes, om placeringen vil være i strid med naturinteresserne. I den forbindelse vil det kunne tillægges afgørende vægt, hvis det konkrete areal kun er med i udpegningen på grund af ovennævnte princip om "nærmeste skel". I andre tilfælde kan det komme på tale at finde en anden placering eller udformning af det planlagte byggeri.

Inden for den del af det Grønne Danmarkskort, der samtidig har status som Natura 2000-områder, er retningslinjerne for administrationen lidt mere "firkantede". Det skyldes de statslige bekendtgørelser, der skal sikre, at Danmark overholder EU's Habitatdirektiv og Fuglebeskyttelsesdirektiv. Tilsvarende gælder for retningslinje 20.11 om de strengt beskyttede bilag IV-arter, der er opført på Habitatdirektivets bilag IV. Dette er nærmere beskrevet i afsnittet nedenfor om Natura 2000-områder.

Status og udvikling for Grønt Danmarkskort

I forbindelse med revisionen af Grønt Danmarkskort for Kommuneplan 2025 er der udført en teknisk rettelse, så kategorien "eksisterende værdifuld natur og eksisterende økologiske forbindelser" og de vejledende grænser af beskyttet natur for de respektive arealer er sammenfaldende. Beskyttede naturarealer, som er tættere end 10 meter til eksisterende natur, er fremover medtaget, eftersom det også er naturlige biotoper i direkte forlængelse af netværket. I alt har denne tekniske rettelse medført, at 255 ha uden for den eksisterende udpegning er blevet "eksisterende værdifuld natur og eksisterende økologiske forbindelser".

I kategorien "potentielt værdifuld natur og potentielle økologiske forbindelser" er der i dag 100 ha beskyttet natur. Disse overgår ved revisionen også til "eksisterende værdifuld natur", eftersom de opfylder kriteriet om at være naturlige biotoper inden for netværket.

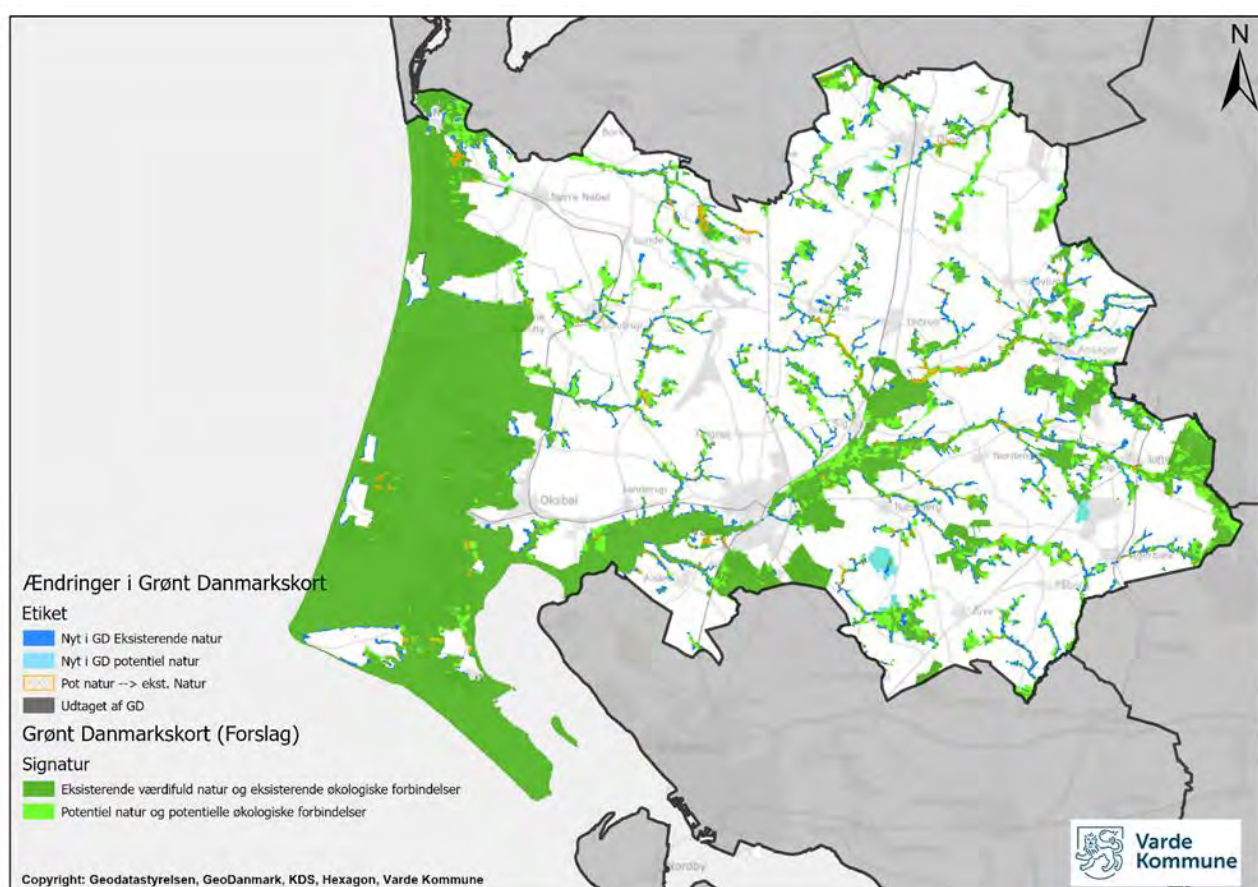
I forbindelse med udtagning af lavbundsjord er ekstensiveres der i disse år et større areal med landbrugsjord i omdrift i tilknytning til eksisterende ådale og moser. Disse arealer kan over tid medføre en naturtilstand svarende til beskyttede naturtyper og dermed forbedre den økologiske sammenhæng imellem disse. Enkelte vådområder er allerede udført med de dertilhørende restriktioner for driften. Disse er derfor medtaget i kategorien "eksisterende værdifuld natur og eksisterende økologiske forbindelser". Dermed overgår 54 ha fra "potentielt natur" til "eksisterende natur". 22 ha er gennemført vådområde uden for Grønt Danmarkskort, som nu bliver "eksisterende natur".

De arealer i vådområdeprojekter, som vil blive realiseret, og som ikke i forvejen er beskyttet natur, er medtaget som "potentielt natur og potentielle økologiske forbindelser" i Kommuneplan 2025. Disse arealer dækker 251 ha. I de fremtidige vådområder er der 17 ha beskyttet natur, som ligger uden for Grønt Danmarkskort, men forventes at indgå i det fremtidige netværk, hvorfor de får status som "eksisterende værdifuld natur og eksisterende økologiske forbindelser".

Efter revisionen er der 37485 ha "eksisterende værdifuld natur og eksisterende økologiske forbindelser", hvilket er en fremgang på 442 ha. "Potentielt natur og potentielle økologiske forbindelser" er nu 5612 ha, eller 97 ha mere end i Kommuneplan 2021.

Kommuneplan 2021	Ha
Potentiel natur	5.515
Potentielle økologiske forbindelser	5.515
Eksisterende værdifuld natur	37.043
Eksisterende økologiske forbindelser	37.043
Kommuneplan 2025	
Potentiel natur	5.612
Potentielle økologiske forbindelser	5.612
Eksisterende værdifuld natur	37.485
Eksisterende økologiske forbindelser	37.485

Tabel 20.1: Udviklingen i Det Grønne Danmarkskort fra Kommuneplan 2021-2025

Figur 20-20-1:

Varde Kommune forventer, at implementeringen af Grønt Trepert-aftalen i det kommende år vil føre til, at landbrugsarealer ekstensiveres til vådområder og større områder beplantes med skov. På længere sigt vil disse tiltag kunne forbedre den økologiske sammenhæng mellem naturområderne.

Der gøres ligeledes opmærksom på, at kommunens løbende arbejde med de kommunale Natura 2000-handleplaner, opdatering af datagrundlaget for naturkvalitetsplanlægningen og gennemgang af de fredede arealer og vurdering af plejebehovet bidrager positivt til udviklingen

af Grønt Danmarkskort, da størstedelen af disse arealer indgår i udpegningen. Se under Hittidig planlægning for yderligere information.

NATURKVALITETSPLANLÆGNING

Retningslinje 20.4 og 20.12, der vedrører udviklingen af naturværdierne i Varde Kommune, er baseret på det målsætningsarbejde, der er gennemført i forbindelse med naturkvalitetsplanlægningen.

Naturkvalitetsplanlægningen bygger på det tidligere Ribe Amts Naturkvalitetsplan, der blev vedtaget med "Regionplan 2016". Det omfattende arbejde med udarbejdelse af planen blev færdiggjort i 2005. Der er udarbejdet en rapport om amtets naturtyper og delrapporter, der beskriver de enkelte kommuners naturforhold og naturværdier og angiver hovedindsatsområder samt målsætninger for de enkelte naturarealer. Kommunen har videreført naturkvalitetsplanlægningen, der med retningslinje 20.4 og 20.12 om målsætninger og hovedindsatsområder er en del af kommuneplanen.

Naturkvalitetsplanlægningens formål og indhold

Planlægningsarbejdet er primært tænkt som et redskab for kommunens egen indsats på naturforvaltningsområdet og som en tydeliggørelse af administrationsgrundlaget for borgerne og andre myndigheder. Derudover er det tanken, at staten, interesseorganisationer og borgerne generelt her kan finde viden om kommunens spændende naturområder samt hente inspiration til selv at arbejde videre med større og mindre tiltag, der kan forbedre naturværdierne.

Naturkvalitetsplanlægningen er primært baseret på de områder, der er omfattet af naturbeskyttelsesloven. Naturbeskyttelsesloven trådte i kraft d. 1. juli 1992, og ifølge lovens § 3 er flg. naturtyper (§ 3-områder) beskyttet mod tilstandsændringer: heder, moser, enge, overdrev og strandenge, der enkeltvis eller tilsammen er større end 2500 m², samt søer større end 100 m² og en række udpegede vandløb.

Naturkvalitetsplanlægningen indeholder dels en statusbeskrivelse og målsætning for de enkelte § 3-områder og dels en planlægning af hovedindsatsområder og den fremtidige indsats for at bevare og forbedre naturområderne.

Vandløb, søer og vandhuller er ikke omfattet af naturkvalitetsplanlægningen og er derfor omfattet af vandplanernes miljømål om god eller høj tilstand. For mindre søer, der ikke indgår specifikt i vandplanerne, gælder det, at de skal opnå god økologisk tilstand.

Naturkvalitetsplanlægningen er bygget op med en overordnet målsætning for de enkelte § 3-områders fremtidige naturkvalitet og en vurdering af, hvorvidt målsætningen er opfyldt. Helt i tråd med Varde Kommunes Naturpolitik er det intentionen at vende forvaltningen af § 3-områderne fra en passiv administration af beskyttelsesbestemmelserne til en aktiv og fremadrettet udpegning af indsatsområder og en målrettet anvendelse af midler til naturpleje, naturgenopretning og naturvenlig landbrugsdrift.

Eftersom det kun er de biologiske forhold, der er inkluderet i statusbeskrivelsen, indgår der ikke en vægtning af naturområdernes rekreative og kulturhistoriske værdi. Naturkvalitetsplanens anbefalinger er derfor anført ud fra en rent biologisk synsvinkel og anbefalingerne vil i en række tilfælde skulle vægtes med andre interesser. Hensyn til rekreative interesser, kulturhistoriske

værdier, landskab, vandmiljø og klima varetages blandt andet i udpegningen af det Grønne Danmarkskort.

Naturkvalitetsplanlægningen består udover retningslinjerne og denne sammenfattende redegørelse af følgende dele:

- En naturtype-rapport med en nærmere gennemgang af de forskellige naturtyper og deres naturindhold og udbredelse i det tidligere Ribe Amt.
- Fem rapporter med beskrivelse af naturværdierne for hver af de fem gamle kommuner, der siden 2007 udgør Varde Kommune

Kommunerapporterne indeholder en generel beskrivelse af naturforhold, herunder en vurdering af de enkelte § 3-områder, deres naturværdier og naturforbedringspotentiale. Derudover findes en vurdering af de landskabsbiologiske sammenhænge. På baggrund af disse beskrivelser og vurderinger er § 3-områderne målsat og samtidig er der fastlagt de hovedindsatsområder, hvor en øget indsats til naturforbedring har første prioritet.

I naturtyperapporten beskrives de naturtyper, der kendetegner det sydvestjyske landskab. I rapporten findes en nærmere beskrivelse af de enkelte naturtypers udbredelse og deres naturindhold, ligesom status for bevaringstilstand og plejebehov er beskrevet.

Kommunerapporterne og naturtyperapporten udgør det uddybende grundlag for målsætningerne og hovedindsatsområderne og er således et vigtigt bilagsmateriale til Naturkvalitetsplanen. Alle rapporter kan downloades på kommunens hjemmeside: <http://www.vardekommune.dk/natur>.

Naturkvalitetsplanens statusbeskrivelser af de enkelte § 3-områder bygger på et omfattende feltdatamateriale. Ribe Amt indsamlede første generation af dette datamateriale i perioden 1999 til 2004. Det vil sige, at de ældste data er adskillige år gamle. Naturen er ikke en statisk størrelse, men udvikler sig konstant – det kan både være i en positiv og negativ retning. De ældste data er derfor forældede, hvorfor Varde Kommune i 2009 har igangsat nyt feltarbejde med henblik på at få gennemført en ajourføring af datagrundlaget. Målet er fremover at gennemføre løbende opdatering af hele datamaterialet i en løbende turnus.

Naturkvalitetsplanens planlægning bygger på et 3-delt værdi- og målsætningssystem. I forbindelse med Grønt Danmarkskort anvendes der en 5-trinsskala, der er udviklet af Danmarks Miljøundersøgelser og Kommunernes Landsforening for at sikre en ensartet indsamling af data på landsplan. Denne metode anvendes også i forbindelse med Vand- og Naturplanerne. Det er hensigten, at Naturkvalitetsplanens målsætninger for de enkelte naturarealer skal tilpasses 5-trinsskalaen i forbindelse med den løbende gennemgang af kommunens naturlokaliteter.

Målsætning

Målsætningerne er et udtryk for kommunens ønske for den fremtidige udvikling af naturtilstanden på den enkelte lokalitet. Med optagelsen af målsætningerne i kommuneplanen er de bindende for Varde Kommunes planlægning, administration og øvrige indsats. Samtidig er målsætningerne – sammenholdt med hovedindsatsområderne – et udtryk for, i hvor høj grad kommunen prioriterer kanalisering af relevante støttemidler til bevaring eller forbedring af naturindholdet på lokaliteten.

Ud fra naturindholdet og det potentielle naturindhold i § 3-områderne er disse arealer tildelt en målsætning inden for 3 kategorier:

- A-målsætning er givet til alle meget værdifulde lokaliteter, der indeholder velbevaret natur med vegetation, der er særligt karakteristisk for naturtypen eller har forekomster af sjældne dyr og planter. Derudover er der givet en A-målsætning til karakteristiske lokaliteter, hvor der er gode muligheder for, at lokaliteterne kan udvikle sig til at indeholde ganske særlige naturværdier, eller hvor landskabsbiologiske sammenhænge og/eller særlige artsforekomster betinger, at der bør gøres en indsats. De A-målsatte lokaliteter ligger primært i forbindelse med de større vandløb eller større heder, moser og strandenge.
- B-målsætning er givet til de karakteristiske lokaliteter, der ikke har fået en A-målsætning og til lokaliteter, der indgår i væsentlige landskabsbiologiske sammenhænge og hvor der derfor er gode muligheder for, at arealerne kan udvikle sig til karakteristiske og værdifulde naturtypelokaliteter. De B-målsatte lokaliteter findes primært i tilknytning til A-målsatte områder eller som mere eller mindre sammenhængende lokaliteter omkring mindre vandløb.
- C-målsætning er typisk givet til mindre og landskabeligt isolerede lokaliteter med beskedent naturindhold, hvor naturforbedring ikke vurderes at være realistisk.

Kvalitetsmålsætningerne fremgår af kommuneplanens kortdel. Det generelle billede er, at lokaliteter, der er beliggende i større biologisk sammenhængende eller relativt uspolerede naturområder, har fået en høj målsætning. Det er et udtryk for, at lokaliteter, der er beliggende i større naturnetværk, har et større potentiale for en forbedret naturværdi end mere isolerede lokaliteter. Dels er det i disse områder, vi finder de mest værdifulde lokaliteter, hvor målsætningen allerede er opfyldt, og dels er der landskabelige sammenhænge, der gør det muligt for planter og dyr at spredes til nye lokaliteter. En prioritering af indsatsen til naturforbedrende aktiviteter vil i disse områder kunne bevare de mest værdifulde lokaliteter og på længere sigt medvirke til, at de øvrige lokaliteter kan opfylde den høje målsætning.

I de ovennævnte fem rapporter med områdevis beskrivelse af naturværdierne findes mere detaljerede kort med målsætningerne. Her er det desuden muligt at se, hvorvidt målsætningen på den enkelte lokalitet er opfyldt eller ej.

Kvalitetsmålsætningerne udgør kommunens administrationsgrundlag for de § 3-beskyttede arealer. Dette er overordnet beskrevet i retningslinje 20.12 og under tilkendegivelserne samt uddybende beskrevet i naturtyperapporten.

Hovedindsatsområder

Et af de væsentlige formål med naturkvalitetsplanlægningen er at fastlægge hovedstrukturen i det vidt forgrenede netværk af økologiske forbindelseslinjer, så der kvalificeret kan peges på de hovedindsatsområder, hvor naturbevarings- og naturgenopretningsindsatser vil gøre mest gavn. Hovedstrukturen i netværket udgøres dels af korridorer og naturarealer med særligt værdifulde lokaliteter og dels af de største og mest sammenhængende korridorer, der skaber forbindelse imellem fjerntliggende naturarealer.

Hovedindsatsområderne fremgår af kommuneplanens kortdel. Der er ikke tale om en egentlig arealudpegning med faste grænser, idet arealafgrænsningen af det samlede eksisterende og potentielle natur- og korridornetværk er foretaget med udpegningen af det Grønne Danmarkskort. Med hovedindsatsområderne angives en ramme omkring hovedstrukturen i det samlede netværk og dermed en ramme for de områder, hvor Varde Kommune prioriterer kanalisering af relevante støttemidler til pleje eller naturgenopretning. Det er også i disse

områder, at kommunen i særlig grad vil opfordre til, at borgerne og staten gør en indsats for at styrke korridornetværket og for at bevare og forbedre naturen.

De generelle overordnede mål for hovedindsatsområderne er beskrevet under tilkendegivelserne. I de ovennævnte fem rapporter med områdevis beskrivelse af naturværdierne er hovedindsatsområderne opdelt i delområder, og her er der anført mere detaljerede mål og ideer for det enkelte delområde.

Ikke alle korridorerne i hovedindsatsområderne er intakte, og der findes mange steder eksempler på brudte forbindelseslinjer, hvor intensivt dyrkede arealer fungerer som spærringer for dyr og planters vandring. Varde Kommune vil medvirke til, at driften på disse arealer ekstensiveres, hvilket vil forbedre spredningsmulighederne for dyr og planter og dermed sikre en mere optimal funktion af det samlede korridornetværk. Andre steder i korridorerne er det væsentligste problem, at den tidligere drift i form af græsning eller høslæt er ophørt, hvorfor store områder er under tilgroning, hvilket er en trussel imod de varierede og ofte artsrige, lysåbne plantesamfund. En indsats for forbedring af korridornetværket er samtidig et af de fem overordnede mål i kommunens naturpolitik ("*mere sammenhængende natur*").

Varde Kommune finder, at det væsentligste og bedste redskab til at bevare og styrke korridorerne og dermed at fremme den biologiske mangfoldighed er, at lodsejerne indgår frivillige naturvenlige driftsaftaler. Kommunen konstaterer ofte, at der blandt lodsejerne er en udbredt vilje til at indgå sådanne aftaler. Det er derfor vigtigt for opfyldelsen af naturkvalitetsplanens målsætninger, at staten vedligeholder og udbygger de nødvendige tilskudsordninger til naturgenopretning samt til drift og pleje af græs- og naturarealer. En af de vedtagne indsatser i Varde Kommunes Naturpolitik er øget information til lodsejerne om muligheder for naturpleje og om tilskudsmulighederne.

NATURA 2000-OMRÅDER

Natura 2000-områderne er et internationalt netværk af naturbeskyttelsesområder, og de kan have status som Ramsarområde, fuglebeskyttelsesområde og habitatområde. Udpegningen og afgrænsningen af Natura 2000-områderne foretages af staten.

Ramsarområder er vådområder af international betydning, navnlig som levesteder for vandfugle. Områderne er udpeget på baggrund af Ramsar-konventionen, som Danmark ratificerede i 1977. I Varde Kommune er Nymindestrømmen, Filsø-området og Vadehavet med Skallingen, Langli, engarealer ved Ho Bugt og Varde Ådal vest for Varde udpeget som Ramsarområde.

Fuglebeskyttelsesområder er vigtige levesteder for en lang række truede fuglearter. Udvælgelsen af arter er sket med udgangspunkt i sårbarheden med hensyn til udbredelsesmønster, antal eller krav til specielle levesteder. I Varde Kommune udgør fuglebeskyttelsesområderne de ovenfor nævnte Ramsarområder samt Kallesmærsk Hede og Grærup Langsø.

Habitatområder er områder, der indeholder naturtyper samt levesteder for dyr og planter, som er sjældne, truede eller særligt karakteristiske på EU-plan. Habitatområderne omfatter blandt andet naturtyper som næringsfattige søer, klitter, heder, græsarealer, strandenge, vadeblader, vandløb og gamle løvskove. Der er endvidere tale om fiskearter som snæbel, laks og flodlampret, pattedyr som odder og spættet sæl, samt den sjældne planteart vandranke. I Varde Kommune udgør habitatområderne de ovenfor nævnte Ramsar- og fuglebeskyttelsesområder samt Blåbjerg Egekrat, Lyngbos Hede og Hennegårds Klitter, Kærgård Klitplantage, Alslev Ådal samt Nørholm Hede, Nørholm Skov og Varde Å øst for Varde.

Fuglebeskyttelsesområderne og habitatområderne er udpeget på baggrund af EU's Natura 2000-direktiver (Fuglebeskyttelses- og Habitatdirektiverne).

De nærmere regler for områderne er fastlagt i Miljø- og Fødevareministeriets og Erhvervs- og Vækstministeriets bekendtgørelser om administrationen af de internationale naturbeskyttelsesområder og bilag IV-arterne. Retningslinjerne 20.1, 20.5 og 20.11 er en følge af disse bekendtgørelser, der udstikker faste rammer for den del af kommunens planlægning og administration, der kan berøre eller påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde, eller som kan påvirke de strengt beskyttede arter, der er listet på habitatdirektivets bilag IV. Det bemærkes, at beskyttelsen af bilag IV-arterne ikke er begrænset til Natura 2000-områderne.

Målsætningen for Natura 2000-områderne er at sikre eller genoprette en gunstig bevaringstilstand for de arter og naturtyper, som områderne er udpeget for. Danmark har forpligtet sig til at opfylde denne målsætning, og med henblik herpå har staten med baggrund i miljømålsloven udarbejdet Natura 2000-planer for de enkelte områder. Disse planers indsatsprogram er det bindende grundlag for kommunens Natura 2000-handleplaner.

Handleplanerne indeholder for de enkelte Natura 2000-områder:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

En handleplan skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

Natura 2000-områder, Bilag IV-arter og Vandområdeplanerne er centrale elementer i miljøbeskyttelsen i Danmark. Disse områder og arter er beskyttet gennem en række love og bekendtgørelser, herunder Planhabitatbekendtgørelsen og Lov om vandplanlægning.

Varde Kommune har udført en væsentlighedsvurdering for, hvorvidt Kommuneplan 2025-2033 kan have en væsentlig påvirkning for de arter og naturtyper, der er på udpegningsgrundlaget for de internationale Natura 2000-naturbeskyttelsesområder i henhold til Habitatdirektivet og Fuglebeskyttelsesdirektivet. I og omkring Varde Kommune. Der er konkluderet, at kommuneplanen ikke vil have en væsentlig påvirkning på udpegningsgrundlagene. Denne vurdering gælder for arterne for såvel forekomster ind som uden for Natura 2000-områderne. Retningslinjerne i kommuneplanen, herunder især dem under tema 20, er med til at sikre, at den fremtidige planlægning og administration tager hensyn til Natura 2000-områderne, herunder deres målsætninger og bevaringsstatus. Og kommuneplanen medfører ingen arealændringer i rammer og arealudlæg, som kan have en væsentlig påvirkning.

Der er derfor ikke behov for udarbejdelsen af en konsekvensvurdering for Natura 2000.

Eftersom der kan gå lang tid imellem plan og realisering, og de konkrete forhold kan ændre sig på tilladelsestidspunktet i forhold til planlægningstidspunktet, kan det være vanskeligt at vurdere de konkrete påvirkningsfaktorer for arts- og levestedsbeskyttelsen for de internationalt beskyttede arter, som blandt andet beskyttes gennem Habitatdirektivets bilag IV, litra a og b og Fuglebeskyttelsesdirektivet, samt miljømålsopfyldelse for overfladeområder eller grundvandsforekomster i selve planlægningsfasen. Disse beskyttelseshensyn vil blive taget i forbindelse med detailplanlægning og/eller konkret sagsbehandling, når der foreligger et konkret projekt, og hvor de påtænkte anlægs karakter, placering og udformning er kendt.

AKTIVITETER I PERIODEN 2025-2029

- Gennemførelse af indsatserne fra Naturpolitikken for Varde Kommune.
- Gennemførelse af indsatsprogrammet for de kommunale Natura 2000-handleplaner.
- Løbende opdatering af datagrundlaget for naturkvalitetsplanlægningen.
- Fortsætte gennemgangen af de fredede arealer samt udarbejdelse og gennemførelse af plejeplaner, hvor der ud fra hensynet til biodiversitet og sikring af økosystemer findes behov for det. Der arbejdes fortsat ud fra den prioriteringsliste over de fredede arealer, som kommunen vedtog i 2015.
- Når de statslige vejledninger i forhold til implementering af EU-Naturbeskyttelsesdirektiv foreligger, vil Varde Kommune igangsætte de nødvendige aktiviteter for at kunne opfylde kravene.

Tema 21. Lavbundsarealer

HIDTIDIG PLANLÆGNING

I sidste planperiode var målet, at der blev etableret 150 ha vådområder i Varde Kommune.

I løbet af planperioden er der etableret 1 vådområde på 12 ha (Hodde), mens yderligere 159 ha har været under realisering siden april 2021 (Ulvemosen). Ulvemoseprojektet har været forsinket på grund af en langvarig jordfordeling, blandt andet som følge af afklaring af skattemæssige forhold. Det er forventningen, at projektet realiseres i løbet af 2025. Udover disse udtagningsprojekter er genetablering af Holme Å og hydrologiprojekt ved Ho Bugt blevet gennemført i sidste planperiode.

I løbet af sidste planperiode har Varde Kommune gennemført forundersøgelse af 810 ha (12 projekter, inkl. 1 projekt, som er udarbejdet i samarbejde med Esbjerg Kommune). Af de gennemførte forundersøgelser er 9 projekter gået videre til realisering. Det betyder, at der, inkl. Ulvemosen, er givet tilsagn eller ansøgt om tilsagn til realisering af 777 ha (10 projekter). Det har været nødvendigt at opgive 192 ha (3 projekter). Af disse opgives 2 projekter på grund af manglende lodsejeropbakning, og 1 projekt er ikke teknisk muligt at realisere.

Udover de gennemførte forundersøgelser, er der i planperioden igangsat forundersøgelser af yderligere 705 ha (9 projekter).

		Ha	Antal
Realiseringer	Gennemførte	12	1
	Igangsat inden 2021, men fortsat igangværende (Ulvemosen)	159	1
	Videreført fra forundersøgelse - Igangværende og ansøgte	618	9
Forundersøgelser	Gennemførte i planperioden (inkl. 1 projekt sammen med Esbjerg kommune)	810	12
	Igangsat i planperioden	705	9
	Opgivne projekter efter gennemført forundersøgelse	192	3

Tabel 21.1

KOMMUNEPLAN 2025

Der er foretaget en sproglig præcisering af en retningslinje 21.4. I retningslinjen tilføjes ordet bebyggelse ift. formuleringen i de nationale interesser. Hvilket vil sige, at den fremover lyder:

"21.4 Der må som udgangspunkt ikke etableres bebyggelse eller et anlæg, herunder en sø eller et vådområde, som kan tiltrække fugle indenfor en afstand af 13 km fra en flyveplads til civilluftfart."

Derudover er sket en teknisk flytning af kommuneplanretningslinjen for vådområder, der flyttes fra tema 13 Oversvømmelse og erosion til dette tema. Selve kortbilag samt redegørelse ændres ikke. Der er foretaget en sammenskrivning af kommuneplanretningslinjerne til én. Dernæst er kommuneplanretningslinjen tilrettet til praksis således, at det fremgår, at konkrete

vådområdeprojekterne som udgangspunkt har et stort overlap med planudpegningen. Det tydeliggør den fleksibilitet og praksis, der er nødvendigt for realiseringen af vådområdeprojekter.

I Varde Kommune er der udpeget 23.140 ha lavbundsareal. Der eksisterer to kategorier af lavbundsarealer, henholdsvis potentielt egnet lavbundsareal og øvrigt lavbundsareal.

Der er i alt udpeget 5.061 ha potentielt egnet lavbundsareal og 18.081 ha øvrigt lavbundsareal.

Mulighederne for at opfylde kvalitetsmålsætningerne for vandløb, søer og kystvande må ikke forringes, og der skal på tværs af administrative grænser ske en koordineret indsats for at skabe større, sammenhængende vådområder i tilknytning til eksisterende naturområder.

Vandløb fra Varde Kommune udleder vand til hovedvandoplandene Ringkøbing Fjord (1.8) og Vadehavet (1.10). I Vadehavet er der en række delvandoplandene, hvor Varde Kommune udleder til hhv. Grådyb, Knudedyb og Vesterhavet. Ved genbesøget af Vandområdeplanen 2021-2027, er der i høringsmaterialet fastlagt at der skal udtages vådområde- og lavbundsprojekter, som reducerer udledning af kvælstof med 1685,8 ton N til Ringkøbing Fjord og 2.646,1 t N til Vadehavets delvandoplande.

Der skal ligeledes etableres vådområde til reduktion af fosforbelastningen af en række søer.

I november 2024 blev der indgået en politisk aftale ved navn "Aftale om Implementeringen af et Grønt Danmark", som uddyber "Aftale om et Grønt Danmark" fra juni 2024. I aftalen fra november 2024 er det besluttet, at der skal udtages 140.000 ha lavbundsjord i Danmark. Der skal i 2025 udarbejdes en national Udtagningsplan for, hvordan kommunerne skal nå målet.

Da betingelserne for udarbejdelse af Udtagningsplanen er ukendt, er det vurderet uhensigtsmæssigt på nuværende at udarbejde en større revision af udpegningsgrundlaget for lavbundsarealer. Derfor videreføres den eksisterende planlægning for lavbundsarealer uændret i Varde Kommune.

LAVBUNDSOMRÅDER

Planudpegning tager udgangspunkt i en lavbundsregistrering udarbejdet af det tidligere Landbrugsministerium i forbindelse med okkerplanlægning i start 1980'erne. Udpegningen er en digitalisering af arealer med eng, mose og marsksignatur på målebordsbladene fra begyndelsen af 1900-tallet samt inddæmmede og tørlagte arealer samt arealer, der geologisk var karakteriseret som marsk, littorina eller yngre marint forland (Olesen, 2007). Varde Kommune vurderer, at denne kategori af arealer har stor sandsynlighed for fremtidige oversvømmelser fra specielt grundvand og vandløb på grund af deres placering i terræn og nærheden af vand.

Tilhørende kommuneplanretningslinje sikrer, at vådområdeprojekter som udgangspunkt afgrænses endeligt indenfor lavbundsområder. Lavbundsområder skal friholdes for byggeri, anlæg mv., der ikke er i overensstemmelse med potentielle fremtidige oversvømmelser.

POTENTIELT EGNEDE LAVBUNDSAREALER OG ØVRIGE LAVBUNDSAREALER

I forbindelse med Vandmiljøplan II foretog det tidligere Ribe Amt en underopdeling af lavbundsregistreringen fra 1980'erne. Ribe Amt udpegede her potentielle lavbundsarealer, som blev vurderet til at kunne blive genoprettet som vådområder. De blev udpeget med henblik på at reducere kvælstofudvaskningen. Dernæst skulle cirkulæret sikre, at der ikke blev meddelt landzonetilladelser til byggeri og anlæg m.m., som kunne forhindre, at de udpegede områder kan genoprettes som vådområder. Formålet med udpegningen fremgår af cirkulærets §1. Disse

krav er stadig gældende, hvilket også fremgår af planloven, politisk aftale af 4. oktober 2021 om grøn omstilling af dansk landbrug og de nationale krav til kommuneplanlægningen fra juni 2023.

I det tidligere Ribe Amt blev udpegningen af potentielle og øvrige lavbundsarealer udpeget ud fra følgende metode.

Udgangspunktet for hele kortlægningen af lavbundsarealer var data, der var oprettet i forbindelse med den landsdækkende okkerkortlægning 1981-84. Afgrænsningen var foretaget ud fra registreringen af vådbund på gamle topografiske kort. Dermed tog afgrænsningen udgangspunkt i arealer med signatur af eksempelvis mose på de høje målebordskort, hvilket vil sige arealer, som havde status af vådbund omkring 1900-tallet. Derfor har afgrænsningen af okkerkortlægning også en fornuftig afgrænsning i forhold til terræn.

Med udgangspunkt i data fra okkerkortlægning i perioden 1981-1984 tilføjede Ribe Amt kriterierne for at blive udpeget til lavbundsarealer. Disse kriterier fremgår af Miljø- og Energiministeriets vejledning fra 1998.

Af vejledningen fremgår det, at en væsentlig forudsætning for udpegningen af arealerne er, at områderne afvander til havområder, der er særligt følsomme over for kvælstofudledning, og hvor der kan forventes en forbedring af miljøtilstanden ved en reduktion af kvælstofudledningen. Endvidere skal følgende forhold være opfyldt:

- Arealerne skal gennemstrømmes af vandløb med høj kvælstoftilførsel. Det vil sige vandløb med et betydeligt landbrugsmæssigt opland eller landbrugspåvirket grundvandsopland.
- Arealerne skal ligge i områder, hvor de naturlige hydrologiske og topografiske forhold fører til, at der kan dannes vådområder med højtliggende grundvandsspejl.
- Etablering af vådområderne skal medføre, at naturkvaliteten forøges på arealerne.
- Arealerne skal kunne tilbageholde fosfor, så der ikke sker nettofrigivelse af fosfor.

Dernæst var der en udmelding fra Amtsrådsforeningen om at udpege en procentdel mere end kravet i vejledningen var. Disse kriterier gav samlet en arealudpegning kaldet A.

Af arealudpegningen A blev kun de bedst egnede areal udpeget som potentielt egnede vådområder ud fra følgende kriterier:

- SFL-området, der er omfattet af Varde-ådalprojektet, skulle ikke indgå i udpegningen.
- Vandløbsstrækninger, hvor en vandstandshævning er u hensigtsmæssig/problematisk i forhold til dambrugsinteresser, bør ikke indgå i udpegningen.
- Marskarealer skal ikke indgå i udpegningen.
- Arealer bør overvejende bestå af humusholdige jorde med høj grad af landbrugsmæssig udnyttelse (>75% udnyttes landbrugsmæssigt) og høj drænings-/grøftningsaktivitet.
- Tidligere eksisterende lavvandede søer med tilknytning til de større vandsystemer har høj prioritet.
- Arealer skal gennemstrømmes af vand med stor kvælstofafstrømning.
- Arealer skal gennemstrømmes af vandløb med stor tilvækst i vandføring.
- Arealer skal gennemstrømmes af uregulerede vandløb eller vandløb, hvor vandspejlet er i terrænniveau og hvor vandløbene gennemløber smalle ådale.

- Arealerne bør ikke indeholde friluftsmæssige og/eller natur- og kulturhistoriske værdier (§3), hvor en genopretning resulterer i en samlet forringelse af disse værdier, samt arealer, der er reserveret til andet formål i henhold til den gældende regionplan.

Denne arealudpegning blev udvidet, så afgrænsningen fulgte hele markblokke. Det var af hensyn til tilskudsordninger koblet på MVJ-aftaler. Samlet gav det udpegningen "Potentielt egnede lavbundsarealer" også kaldet B. På grund af afgrænsningen med hele markblokke indgår der arealer i udpegningen "potentielt egnede lavbundsarealer, som aldrig vil blive til lavbundsarealer på grund af terrænforhold.

Udpegningen "Øvrige lavbundsarealer" er udpegningen A-B og er ikke tilpasset hele markblokke.

Regionplanens udpegninger af øvrige lavbundsarealer og lavbundsarealer, der er potentielt egnede som vådområder, er i princippet fastholdt, men på grund af det politiske fokus på en øget udtagning af lavbundsarealer, skelnes der ikke mellem potentielle og øvrige lavbundsarealer, der foretages en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde

Udpegningerne indgår i administrationsgrundlaget for vådområdeprojekter og er en del af projektskabelonen. Ved den endelige projektafgrænsning af vådområder indgår den landsdækkende okkerkortlægning fra perioden 1981-1984, men projekterne afgrænses altid indenfor udpegningen "Potentielt egnede lavbundsarealer".

I Varde Kommune er der udpeget lavbundsarealer langs vandløb, som afvander til Vadehavet eller Ringkøbing Fjord.

AKTIVITETER I PERIODEN 2025-2029

Det forventes, at der i Varde Kommune genetableres ca. 1440 ha lavbundsarealer med det formål at reducere kvælstof- og CO₂-udledningen inden 2030.

- Færdiggørelse af omlægningsplan for udtag af lavbundsjord (2025)
- Udtagning af lavbundsjord – forundersøgelser (2025-2027)
- Udtagning af lavbundsjord – realisering af projekter (2025-2030)

Tema 22. Landbrug

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Indenfor den hidtidige planperiode har der ikke været aktiviteter eller foretaget ændringer i udpegninger eller retningslinjer.

KOMMUNEPLAN 2025

I forbindelse med Kommuneplan 2025 videreføres planlægningen for særligt værdifulde landbrugsområder uforandret fra Kommuneplan 2021.

Der er udelukkende foretaget mindre sproglige rettelser i selve kommuneplanretningslinjerne med undtagelse af kommuneplanretningslinje 22.6, som omhandler områder til placering af store husdyrbrug. I denne retningslinje tilføjes et "som udgangspunkt". Dette sker for at give mulighed for den forandring af det åbne land som "Aftale om Grønt Danmark" lægger op til, og nødvendigheden for etablering af bl.a. VE-anlæg. Den arealomlægning, som specielt "Aftale om Grønt Danmark" forventes at medføre, skal være mulig også i områder til placering af store husdyrbrug. Planudpegningen blev udarbejdet i forbindelse med Kommuneplan 2013 som følge af en ændring i landbrugsloven om muligheden for jordløsebrug men meget er ændret siden da. I den sammenhæng er det vigtigt at huske på, at planudpegningen områder til placering af store husdyrbrug er en positiv udpegning i forhold til hvilke områder, der vurderes at være egnet til lokalisering af driftsbygninger og driftsanlæg på store husdyrbrug.

Hvor der er udlagt eller udlægges nye arealer til byudvikling inden for områder udpeget til særligt værdifulde landbrugsområder, udgår området af udpegningen i forbindelse med den endelige vedtagelse af planen. Derfor sker der en ændring i selve afgrænsningen af særligt værdifulde landbrugsområder.

Områder til store husdyrbrug videreføres uforandret.

BAGGRUND OG FORMÅL

Det er Varde Kommunes formål, at plangrundlaget for landbrug skal skabe gode rammer for både landbrugserhvervet og den kommunale administration. Det er kommunens målsætning at støtte landbrugserhvervets interesser, herunder mulighederne for at foretage langsigtede investeringer og prioriteringer i forhold til virksomhedsdriften. For eksempel kan en ejer af en landbrugsvirksomhed, der har planer om at foretage større investeringer i den eksisterende ejendom, på forhånd orientere sig i kommuneplanen for at få overblik over de overordnede administrative begrænsninger i det åbne land. Ved at udpege arealer til store husdyrbrug tilvejebringes et effektivt administrationsredskab, idet de udpegede områder allerede er screenet for potentielle konflikter med landskabs-, natur- og miljøinteresser.

SÆRLIGT VÆRDIFULDE LANDBRUGSOMRÅDER

Formålet med udpegningen af særligt værdifulde landbrugsområder er at sikre tilstrækkelige landbrugsjorder i det åbne land, så gode rammer for et bæredygtigt jordbrugserhverv bevares. Samfundsudviklingen gør i stigende grad krav på arealerne i det åbne land, særligt i forbindelse med byudvikling eller etablering af infrastrukturanlæg. Det er en af kommunens primære opgaver i forvaltningen af interesserne i det åbne land at sikre, at forbruget af landbrugsjord til ikke jordbrugsmæssige formål ikke bliver større end nødvendigt. Varde Kommune prioriterer landbruget højt.

Hovedparten af den landbrugsjord, der i dag er i omdrift, er udpeget som særligt værdifulde landbrugsområder. Undtaget er landbrugsarealer i de udpegede lavbundsarealer, der er

potentielt egnede som vådområder, skovområder, søer, forsvarets arealer, de fleste områder udpeget som internationale naturbeskyttelsesområder (Ramsarområder, EU-fuglebeskyttelsesområder og EU-habitatområder) eller Grønt Danmarkskort, samt områder med rekreative interesser, såsom golfbaner, hvor landbrugsinteresserne vurderes at være beskedne eller marginale. Desuden indgår områder med byudviklingsinteresser heller ikke som en del af udpegningen af særligt værdifulde landbrugsområder.

Inden for udpegningen af særligt værdifulde landbrugsområder prioriteres arealanvendelsen til landbrugsformål højt. Der skal dog stadig være mulighed for at udlægge gode og velbeliggende arealer til blandt andet byvækst i tilknytning til eksisterende byer. Kommuneplanens retningslinje 22.1 er således ikke til hinder for, at særligt værdifulde landbrugsarealer kan anvendes til andre formål end landbrug. Retningslinjen skal sikre, at inddragelse af særligt værdifulde landbrugsarealer sker efter en nøjere planlægning, der tager de nødvendige hensyn til landbrugsinteresserne.

Når landbrugsjorder skal overgå til ikke-jordbrugsmæssige formål, skal der lægges vægt på følgende:

- At forbruget af landbrugsjord til ikke-jordbrugsmæssige formål ikke bliver større end nødvendigt.
- At der sikres en passende afstand mellem eksisterende landbrug og ny boligbebyggelse mv., så miljøkonflikter så vidt muligt undgås.
- At der bevares større samlede jordbrugsområder med henblik på sikring af jordbrugets fremtidige erhvervsmuligheder.

Særligt værdifulde landbrugsområder med grundvandsinteresser er landbrugsområder, der ligger inden for følsomme vandindvindingsområder. Inden for disse områder vil der kunne indføres begrænsninger for anvendelsen af husdyrgødning og pesticider, hvis det vurderes nødvendigt for at undgå et for højt nitrathold og pesticider i drikkevandet.

En del af de særligt værdifulde landbrugsområder med grundvandsinteresser er også udpeget som skovrejsningsområder, hvor landmændene har mulighed for at få tilskud til skovrejsning. De værdifulde landbrugsområder med skovrejsningsinteresser er landbrugsområder, hvor især hensynet til grundvandsbeskyttelsen og ønsker om at fremme de bynære friluftsimteresser og spredningskorridorer gør det ønskeligt med mere skov.

I særligt værdifulde landbrugsområder beliggende i kyst- og dallandskaber eller overgangslandskaber, hvor der er visuel tilknytning til disse, skal der tages særlige landskabelige hensyn ved etablering af bygninger og anlæg (se kap. 19 Landskab). Desuden er en stor del af de kyst- og dallandskaber afhængige af landbrugets ekstensive driftsformer såsom græsning, mv., der forhindrer, at landskaberne gror til.

Særligt værdifulde landbrugsområder med naturinteresser er landbrugsområder i marsk, ådale og arealet omkring Filsø. Områderne drives i dag som landbrug, og det er Byrådets opfattelse, at udviklingen af landbrugserhvervet inden for disse områder skal kunne fortsætte som i dag. En del af områderne er imidlertid samtidig udpeget som Ramsarområde, EU-fuglebeskyttelsesområde og EU-habitatområde. Områderne er dermed omfattet af bekendtgørelsen for de internationale naturbeskyttelsesområder. Det betyder, at kommunen har en generel forpligtelse til at beskytte en række sjældne, truede og sårbare arter og deres levesteder.

Specielt beskyttelsen af trækkende og ynglende ande- og vadefugle kan give konflikter i forhold til landbruget, dels fordi der om foråret af og til forekommer vildtskader på vintersæden fra

Varde Kommune er opmærksom på, at der kan være behov for en ekstensivering af landbrugsdriften, ligesom der kan være behov for at reducere antallet af græssende dyr og udsætte tidspunktet for udbringning af gødning i værdifulde fugleområder. Det er dog vigtigt, at dette i givet fald sker gennem frivillige aftaler med den enkelte landmand og under anvendelse af støtteordninger, der giver landmændene kompensation for ekstensiveringen.

Områder til store husdyrbrug er områder i det åbne land, hvor der er særligt gode forudsætninger for etablering eller udflytning af store husdyrbrug. . Store husdyrbrug kan godt etableres udenfor udpegningerne, men her kan det være vanskeligere at opnå tilladelse, og der vil også være områder i for eksempel ådale, hvor det ikke vil være muligt. Formålet med udpegningen er, at områder, der vurderes som robuste overfor meget intensiv landbrugsmæssig drift, skal forbeholdes til dette formål. Hensigten er at sikre jordbrugsområder, hvor der er gode betingelser og øget sikkerhed i forhold til langsigtede investeringer og prioriteringer. Områder til store husdyrbrug skal bevares som områder med gode udviklingsmuligheder for jordbrugserhvervet.

☒ Dyrehold 2025

☒ Fjerkrae_4

DE

● 250 - 500 DE

● > 500 DE

☒ Svin_25

DE

● 250 - 500 DE

● > 500 DE

☒ Kvaeg_112

DE

● 250 - 500 DE

● > 500 DE

355

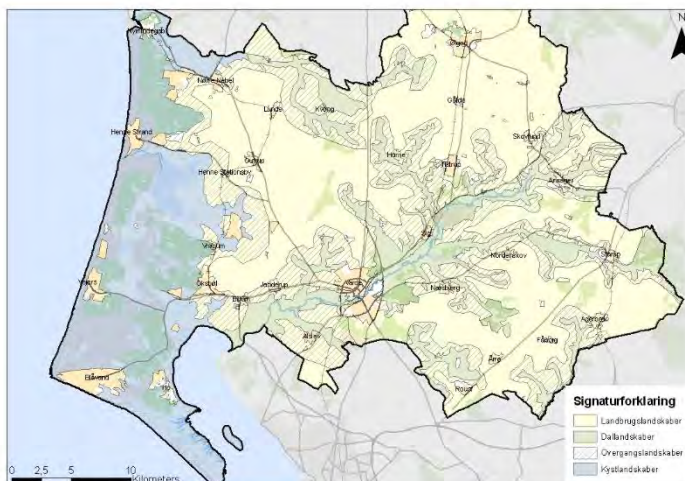
Områder til store husdyrbrug er centralt placeret i forhold til områder, hvor der er mulighed for etablering af større fællesbiogasanlæg, se tema 14. Derved sikres en tæt tilknytning mellem leverandør og aftager af gylle, hvilket er hensigtsmæssigt i forhold til den øgede transportmængde med videre. Særligt bør nye store husdyrbrug placeres i tæt tilknytning til eksisterende eller planlagte fælles biogasanlæg.

Udpegningsgrundlag

Områder til store husdyrbrug er afgrænset via en overordnet GIS-analyse af det åbne land. Områderne er udpeget på baggrund af en sammenvejning af henholdsvis landbrugets interesser, miljøministeriets jordbrugsanalyser (der er kommet nye kort, hvor meget JB1 er ændret til JB3), landskabelige og naturmæssige værdier samt øvrige plan- og lovgivningsmæssige bindinger og interesser, der findes i landskabet. Det er Varde Kommunes opfattelse, at langt hovedparten af store husdyrbrug i det åbne land vil blive etableret som en udvidelse af eksisterende husdyrbrug. Derfor har afgrænsningen af områderne taget udgangspunkt i områder, som i forvejen rummer en høj koncentration af større landbrug (se kortbilag). Områder med særligt mange eller særlige landskabs-, natur- og miljøinteresser og/eller kulturhistoriske interesser indgår ikke i områder egnede til store husdyrbrug, da andre beskyttelseshensyn skal tages i disse områder. Disse beskyttelseshensyn vil blive gennemgået i det efterfølgende.

Landskabelige hensyn

Sideløbende med landbrugsplanlægningen har Varde Kommune udarbejdet et plangrundlag for de landskabelige interesser i det åbne land. Plangrundlaget tager afsæt i en overordnet opdeling af det åbne land i landbrugs-, dal- og kystlandskaber. I dal- og kystlandskaber findes en række beskyttelseshensyn i forhold til etablering af bygninger og anlæg, der ofte vil kræve en konkret vurdering fra sag til sag. Det kan derfor typisk være mere kompliceret at opnå tilladelse til et projekt. I landbrugslandskabet, der er karakteriseret ved landbrugsarealer med landbrugsbygninger, er der færre beskyttelseshensyn, som skal overholdes. Det vil derfor oftest være enklere at få tilladelse til byggeriet i landbrugslandskabet. Områder, der ligger i dal- eller kystlandskaber eller i overgangslandskaber og derved har tæt visuel tilknytning til dal- og kystlandskaberne, er vurderet som mindre egnede til store husdyrbrug og indgår derfor ikke i områder egnede til store husdyrbrug. Ligeledes er større sammenhængende landskab også vurderet til som mindre egnede til store husdyrbrug.

Figur 22-2: Landskabstyper i Varde Kommune.

Naturmæssige hensyn

I det åbne land findes en række forskellige nationale eller internationale beskyttelsesinteresser, som ofte er i direkte modstrid med meget intensiv landbrugsdrift. Nedenstående områder indgår ikke i områder egnede til store husdyrbrug, hvis der er tale om særligt store udpegninger eller områder, hvor der er en særlig stor koncentration af udpegninger. Årsagen er, at beskyttelseshensyn til naturen skal tages i disse områder:

- Internationale beskyttelsesområder/Natura 2000.
- Hovedindsatsområder.
- Skove og plantager.

Øvrige beskyttelses- og planhensyn

I det åbne land findes en række beskyttelses- og planinteresser, som ikke harmonerer med store husdyrbrug. Områder med særligt store udpegninger eller særligt stor koncentration af udpegninger er ikke vurderet at være egnede til store husdyrbrug:

- Byzone, sommerhusområder og rammeområder udpeget i kommuneplanen.
- 500 meter bufferzone omkring byzone og sommerhusområder.
- Lokalplanlagte områder.
- Aktive graveområder.
- Bevaringsværdige kulturmiljøer.
- Kirkeomgivelser.
- Potentielle lavbundsområder.
- Områder med særlige drikkevandsinteresser, OSD-områder.
- Nitratfølsomme indvindingsområder; NFI-områder.

INTENSIVE HUSDYRBRUG

Ved etablering eller udvidelse af intensive husdyrbrug i nærheden af værdifulde naturområder bør der udvises særlig opmærksomhed, hvad angår mulighederne for at reducere eller forebygge forureningen af omgivelserne. Ved forureningsfølsomme naturtyper som blandt andet overdrev, heder, moser, søer og skove er det især kvælstofbelastningen, der bør søges reduceret.

I de internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder gælder et særligt forsigtighedsprincip, hvorefter det som udgangspunkt ikke er muligt at tillade etablering eller udvidelser af husdyrbrug, som medfører en merbelastning af områder, hvor belastningen i forvejen er for høj.

Varde Kommune lægger stor vægt på, at der fortsat skal være mulighed for at udvikle og udvide landbruget i kommunen på lige fod med udviklingen i andre dele af landet, men er opmærksom på, at en sådan udvikling nøje skal afstemmes med og tilpasses landskabet, miljøet og naturen.

AKTIVITETER I PERIODEN 2025-2029

Ingen planlagte aktiviteter.

Tema 23. Skovrejsning

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Indenfor den hidtidige planperiode har der ikke været aktiviteter eller foretaget ændringer i udpegninger eller retningslinjer. Der er i den forgange planperiode i alt blevet rejst skov på 659,7 ha.

KOMMUNEPLAN 2025

Kommuneplan 2025 viderefører planlægningen for skovrejsning stort set uændret fra Kommuneplan 2021.

I den forgangne planperiode er der i 25 tilfælde givet tilladelse til at rejse skov indenfor områder, hvor skovrejsning er uønsket. Dette er sket ud fra en konkret vurdering af hvert enkelt tilfælde. Disse områder udpeges til områder, hvor skovrejsning er ønsket i forbindelse med Kommuneplan 2021.

De udlagte skovrejsningsområder i Kommuneplan 2021 er udpeget på baggrund af private ønsker. Ønskerne blev imødekommet i det omfang, de opfyldte formålene med skovrejsning, herunder sikring af grundvand, forøgelse af bynær skov, etablering af grønne netværk og i øvrigt ikke var i væsentlig konflikt med eksempelvis behovet for udspretningsarealer. Samtidig er råstofgraveområder og arealer omkring vindmølleområder friholdt.

Udpegningerne "områder, hvor skovrejsning er uønsket" og "skovrejsningsområder" opdateres i Kommuneplan 2025 som følge af opdateringer i datagrundlaget for udpegningerne.

I Kommuneplan 2025 er der i alt 58828 ha "Områder hvor skovrejsning er uønsket" og 55861 ha "Skovrejsningsområder".

SKOVREJSNING

Skovrejsning har positiv betydning for grundvandsbeskyttelse, den biologiske mangfoldighed samt friluftsliv og naturoplevelser. Skovene er med til at sikre godt drikkevand, da grundvand dannet under skov normalt indeholder færre miljøskadelige stoffer end grundvand dannet under landbrugsjorder. Skovene kan ligeledes medvirke til at mindske tilførslen af luftbårne næringsstoffer til næringsfattige naturtyper. Skove er desuden med til at begrænse mængden af drivhusgas i atmosfæren, da træer lagrer kulstof.

Det nationale skovprogram, 2002, har en hovedmålsætning om at udvikle skovbruget i en bæredygtig retning, som varetager tre typer af hensyn: de økonomiske, de økologiske og de sociale. I forlængelse heraf har, "Det nationale skovprogram" seks overordnede mål, hvoraf specielt to er relevante i forhold til den kommunale skovplanlægning.

Mere skov og natur: Skovarealet skal forøges, så skovlandskaber dækker 20 – 25 % af Danmarks areal i løbet af en trægeneration (80- 100 år). Målsætningen udvikles med henblik på at styrke naturindholdet og lokal deltagelse.

Sociale hensyn: Fastholde og udvikle skov som et velfærdsgode, hvor befolkningen sikres muligheder for friluftsliv og naturoplevelser i skoven.

Skovplanlægningen spiller en væsentlig rolle i forhold til at øge skovareal, men også i forhold til, at der gennem skovrejsning arbejdes mod, at der er attraktiv og varieret tilgængelig skov i nærheden af alle bymæssige bebyggelser i Danmark.

OMRÅDER, HVOR SKOVREJSNING ER UØNSKET

Udgangspunktet for denne udpegning er landskabsplanlægningen i Varde Kommune.

Landskabsplanlægningen inddeler landskabet i fire kategorier: Kyst-, dal-, overgangs- og landbrugslandskaber. Kystlandskaberne er karakteriseret ved åbne dynamiske naturlandskaber, som skal beskyttes og bevares. Dallandskaber er større sammenhængende ådale, der skal beskyttes og styrkes som sammenhængende naturlandskaber og friholdes for ny bebyggelse og anlæg. For at sikre væsentlige landskabsværdier som åbenhed og udsigter udpeges kyst- og dallandskaberne som områder, hvor skovrejsning er uønsket.

For at sikre udsigten og dermed samspillet mellem kirker og det omgivende landskab, udpeges både området indenfor kirkebeskyttelseslinjer og kirkeomgivelser til områder, hvor skovrejsning er uønsket.

Derudover udpeges bevaringsværdige kulturmiljøer og udpegede kulturmiljøer til områder, hvor skovrejsning er uønsket. De bevaringsværdige kulturmiljøer er generelt karakteriseret ved at være åbne og have samspil mellem landskab og bygninger. Udpegede kulturmiljøer indeholder kulturhistoriske værdier, men er endnu ikke præcis afgrænset. Kulturmiljøerne inkluderes for at sikre, at de kan friholdes for skovrejsning, der ikke er forenelige med de kulturhistoriske interesser.

Områder indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen udpeges som områder, hvor skovrejsning er uønsket. Områderne udpeges for at sikre, at fortidsminderne forbliver synlige i landskabet og dermed sikre væsentlige kulturhistoriske værdier. Samtidig bevares således de arkæologiske lag omkring fortidsminderne.

Områder indenfor beskyttelseslinjen for strand, å og sø udpeger Varde Kommune til områder, hvor skovrejsning er uønsket. Hensigten er primært at sikre udsigten langs de åbne landskabselementerne strande, vandløb og søer.

Beskyttede naturtyper efter naturbeskyttelsesloven udpeges til områder, hvor skovrejsning er uønsket. Formålet er at beskytte naturtyperne imod dræningseffekt, skygge og direkte bladnedfald fra træer, som kan ændre hydrologien og næringsindholdet i naturtyperne. Hvis de beskyttede naturtyper bliver inkluderet i et skovrejsningsområde, vil rydningspligten forsvinde. Sandsynligheden vil dermed øges for, at de beskyttede naturtyper gror til.

Natura 2000-områderne udpeges ikke som områder, hvor skovrejsning er uønsket. Årsagen er, at naturtyperne varierer fra skov til lysåbne naturtyper. Derimod skal ethvert ønske om skovrejsning nær eller indenfor et Natura 2000-område konsekvensvurderes. Vurderingen udarbejdes i forhold til områdets udpegningsgrundlag og bevaringsmålsætning ifølge Habitatbekendtgørelsen. Hvis Varde Kommune vurderer, at ønsket om skovrejsning vil have en negativ indflydelse på Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag og bevaringsmålsætning, er det ikke muligt at imødekomme ønsket om skovrejsning.

I Kommuneplan 2021 eksisterer både potentielle lavbundsarealer og øvrige lavbundsarealer. Begge disse kategorier af lavbundsarealer udpeges til områder, hvor skovrejsning er uønsket.

De potentielle egnede lavbundsarealer er arealer, der tidligere har haft et naturligt højt vandstands niveau, og hvor det tidligere er vurderet, at arealer vil kunne tilbageholde kvælstof og dermed medvirke til at reducere udvaskningen af kvælstof fra landbrugsarealer til havmiljøet. Skovrejsning på de potentielle egnede lavbundsarealer vil have en dræningseffekt, som forhindrer, at det naturlige vandstands niveau kan genskabes. Derfor udlægges de potentielle lavbundsarealer til områder, hvor skovrejsning er uønsket.

Øvrige lavbundsarealer, er lavbundsarealer, som vil kunne genskabes til naturområder og udvikle sig til værdifulde naturområder. Dette omhandler både genskabelse af den oprindelige natur og i den forbindelse også, at grundvandet ikke sænkes så meget, at de naturmæssige interesser på langt større arealer skades. Derfor udlægges de øvrige lavbundsarealer til områder, hvor skovrejsning er uønsket.

Yderligere kan skovrejsning på lavbundsarealer være spildt, hvis grundvandsstanden skal hæves i forbindelse med genopretning af et vådområde på et lavbundsareal. Hævning af grundvandsstanden vil normalt kræve, at eksisterende skovbevoksninger fældes.

Råstofindvinding i graveområder har første prioritet i forhold til anden anvendelse. Derfor udpeges graveområder til områder, hvor skovrejsning er uønsket. I forlængelse heraf medfører skovrejsning fredskovspligt på det tilplantede areal. Derfor vurderes det mest hensigtsmæssigt, at graveområderne udlægges til områder, hvor skovrejsning er uønsket. Derimod kan skovrejsning ved efterbehandling af et graveområde være en mulighed under forudsætning af, at der ikke er andre forhold som umuliggør skovrejsning.

Eksisterende og kommende vindmølleområder udpeges til områder, hvor skovrejsning er uønsket. Årsagen er, at det ikke er hensigtsmæssigt at rejse skov i områder, hvor vindenergi prioriteres.

Nationale kystlandskaber, værdifulde geologiske områder, geologiske rammeråder og nationale geologiske interesseområder er i Varde Kommune karakteriseret ved naturlige kystdynamiske processer og ureguleret vandløbsudløb i Vadehavet. Eneste undtagelse er Filsø-Blåbjerg området, som indeholder informationer om havspejlsudviklingen langs den jyske vestkyst og har vigtige udsigtspunkter udover kystlandskabet i Varde Kommune. Derfor udlægges de værdifulde geologiske områder til områder, hvor skovrejsning er uønsket.

SKOVREJSNINGSOMRÅDER

De udpegede skovrejsningsområder er områder, hvor det ud fra en samfundsmæssig helhedsbetragtning vil være mest hensigtsmæssigt at plante ny skov.

De eksisterende skovrejsningsområder videreføres i Kommuneplan 2021 for at sikre, at grundejere ikke mister muligheden for at rejse skov med tilskud. Dog er eksisterende skovrejsningsområder, der indgår i de nye områder, hvor skovrejsning er uønsket taget ud.

UDPEGNINGSGRUNDLAG

Udpegningsgrundlaget for skovrejsningsområder baseres på baggrund af en samlet vurdering af hensyn til grundvandsbeskyttelse, drikkevandsressurser, bynær placering, eksisterende og fremtidig infrastruktur samt landskabs- og naturinteresser, herunder at skabe økologiske forbindelser i det åbne land.

Placeringen af skovrejsningsområder tager hensyn til grundvandsbeskyttelse, drikkevandsinteresser, bynær placering samt landskabs- og naturinteresser, herunder muligheden for at skabe forbindelse mellem eksisterende skove og natur i det åbne land.

Varde Kommune har fravalgt at inddrage hensynet til tætheden af husdyrenheder. Årsagen er, at skovrejsningsområderne ikke begrænser landbrugets mulighed for at anvende områderne til udspretningsarealer. Derfor vurderer Varde Kommune, at skovrejsningsområderne udlægges,

hvor de bedst tjener formålene; grundvandsbeskyttelse og drikkevandsinteresser og bynær placering.

Områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), nitratfølsomme indvindingsområder, indvindingsoplande til vandværker og indsatsområder udpeges som udgangspunkt til skovrejsningsområder.

SCREENINGSAFGØRELSE

Ved skovrejsning og rydning af skov på over 0,5 ha skal Varde Kommune altid udarbejde en screeningsafgørelse ifølge bekendtgørelsen om jordressourcens anvendelse til dyrkning og natur og miljøvurderingsbekendtgørelsen.

Vurdering af virkninger på miljøet (VVM)

Nyplantning og rydning af skov, der må antages at påvirke miljøet i væsentlig grad, forudsætter, at der udarbejdes miljøkonsekvensrapport for det konkrete projekt.

Der skal altid screenes for udarbejdelse af en miljøkonsekvensrapport ved nyplantning og rydning af skov med henblik på omlægning til anden arealudnyttelse.

AKTIVITETER I PERIODEN 2025-2029

- Indarbejdelse af skovrejsningsområder i omlægningsplan
- Omlægningsplanen for skovrejsning, i forhold til realisering af Aftalen om et Grønt Danmark, indarbejdes som et tillæg til kommuneplanen.

Tema 24. Grundvandsbeskyttelse

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Indenfor den hidtidige planperiode har der ikke været foretaget ændringer i udpegninger eller retningslinjer.

I den periode, hvor Kommuneplan 2021 var gældende, blev der udarbejdet og vedtaget indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse for alle områder, som er udpeget som indsatsområder af Miljøstyrelsen. Denne opgave er afsluttet i 2025. I den kommende planperiode vil der ske en opfølgning og om nødvendigt også en revision af indsatsplanerne.

KOMMUNEPLAN 2025

Der foretages ingen ændringer af kommuneplanretningslinjerne og tilkendegivelser med Kommuneplan 2025, men redegørelse og kortbilag opdateres.

Nedenstående redegørelse er baseret på de statslige vandområdeplaner 2021-2027.

VANDOMRÅDEPLANER, GRUNDVANDSKORTLÆGNING OG VANDPLANLÆGNING

Vandområdeplaner

Varde Kommune ligger i Vandområdedistrikt 1 – Jylland og Fyn. Varde Kommunes geografiske udbredelse er omfattet af 2 vandområdeplaner, henholdsvis hovedopland DK1.10 Vadehavet og hovedopland DK1.8 Ringkøbing Fjord.

Kommuneplan 2025 må ikke stride imod vandområdeplanerne. Derfor indeholder kommuneplanen retningslinjer, hvoraf det fremgår, at tilstanden af grundvandsforekomster skal leve op til miljømålene fastsat i vandområdeplanerne.

Vandområdeplanerne er et instrument til at opfylde EU's Vandrammedirektiv. Målet er, at alle vandområder – grundvand, vandløb, søer og den kystnære del af havet – i udgangspunktet, skal have god tilstand.

Konkrete miljømål for grundvand

Det generelle miljømål for grundvand er god tilstand. Dette mål er nået, når både den kvantitative tilstand og den kemiske tilstand er god.

God kvantitativ tilstand forudsætter, at den gennemsnitlige indvinding pr. år over en længere periode ikke overstiger den langsigtede tilgængelige grundvandsressource (vandbalance).

Varde Kommune vægter derfor i høj grad at sikre en langsigtet vandbalance ved udstedelsen af vandindvindingsstilladelser.

Den kvalitative tilstand af de enkelte grundvandsforekomster er generelt ikke undersøgt i tilstrækkeligt omfang. Derfor er der ikke defineret krav om tiltag i forhold til den kvalitative tilstand af grundvandet i vandområdeplanerne 2021-2027.

Grundvandskortlægning

Det er resultaterne fra de detaljerede statslige grundvandskortlægninger, som definerer grundvandets tilstand i de undersøgte områder. Grundvandsressourcen kortlægges i de områder, hvor der er specielle grundvandsinteresser, som er områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande til almene vandforsyninger.

I forbindelse med kortlægningen af hhv. områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande indsamles normalt data for større geografiske områder (kortlægningsområder).

Vandplanlægning

Miljøstyrelsen har samlet de enkelte regionale grundvandsmodeller fra de enkelte grundvandskortlægninger og skabt en fælles model, som dækker hele Danmark, den "Fælles Offentlig Hydrostratigrafisk Model" (FOHM).

FOHM-modellen udgør nu også det hydrogeologiske grundlag i GEUS' DK-Model og udgør således det geologiske/hydrostratigrafiske modelgrundlag for både Miljøstyrelsens Vandplanlægning og Grundvandskortlægning.

BESKYTTELSE AF GRUNDVANDET I OMRÅDEUDPEGNINGER

Som tidligere nævnt er det Varde Kommunes mål at beskytte grundvandet mod forurening. Hensigten er først og fremmest at sikre tilstrækkeligt drikkevand af god kvalitet, både nu og i fremtiden. Retningslinjerne er et udtryk for byrådets prioritering og interesseafvejning af drikkevandsinteresser i forhold til aktiviteter, som kan medføre en risiko for forurening af grundvandet. Retningslinjerne skal sikre, at der tages de fornødne hensyn til grundvandsbeskyttelsen. I kommuneplanen er der derfor udpeget flere områdekategorier, som anvendes i administrationen. Afgrænsningen af områderne fremgår af kommuneplanens kortdel. Definitionerne på områdekategorierne kan ses i nedenstående faktaboks.

Faktaboks – områdeudpegninger ift. grundvandsbeskyttelse

Områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD): Områder, hvor der gøres en særlig indsats for at sikre drikkevandsforsyningen. Disse områder udgør de grundvandsmagasiner, der har størst betydning for drikkevandsressourcen. Afgrænsningen vil blive justeret af Miljøstyrelsen i takt med, at viden om de geologiske og hydrogeologiske forhold øges.

Områder med drikkevandsinteresser (OS): Områder, hvor den generelle grundvandsbeskyttelse er tilstrækkelig til at sikre kvaliteten af drikkevand.

Indvindingsoplande til vandværker (IOL): Indvindingsoplandene er de arealer omkring vandværkernes indvindingsboringer, hvor der strømmer grundvand til indvindingsboringerne.

Kildepladszoner til vandværker: Områder med en radius af 300 m omkring vandværkernes indvindingsboringer til beskyttelse af vandværkernes kildepladser.

Boringsnære beskyttelseszoner (BNBO): Nærhedszoner omkring vandværksboringer, som skal friholdes for enhver form af forurening.

Følsomme indvindingsområder (FI): Områder, hvor grundvandet er følsomt (dårligt beskyttet) mod forurening. Der er udpeget nitrutfølsomme indvindingsområder (NFI) og sprøjtefølsomme indvindingsområder (SFI).

Indsatsområder for grundvandsbeskyttelse (IO): Område, hvor der er behov for at foretage indsatser med henblik på sikring af de nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser. Der er udpeget nitrutfølsomme indsatsområder (ION) og sprøjtefølsomme indsatsområder (IOS).

De vigtigste forureningskilder

I en kommune præget af landbrug, er den største trussel for grundvandet, at det forurenes med nitrat, pesticider og andre miljøfremmede stoffer (MFS) fra landbrugsproduktionen.

Her er anvendelsen af gødkning og pesticider på marker og enge (fladekilder) den største udfordring. Beskyttelse af grundvand mod pesticider og nitrat stammende fra fladekilder sker i forbindelse med indsatsplanlægningen af grundvandsbeskyttelse.

Punktkilder: Derudover er punktkilder ved landbrugsvirksomheder en stor udfordring i forbindelse med grundvandsbeskyttelsen. Desuden er der risiko for punktkildeforureninger

stammende fra industrivirksomheder, trafik, behandling af spildevand og andre aktiviteter i byerne.

Punktkilder ved landbrugsvirksomheder

De vigtigste potentielle forureningskilder ved landbrugsvirksomheder er brønde, påfyldnings-, vaske- og gårdspladser, opbevaringssteder af gødning og pesticider, markstakke, ensilagepladser og ajlebeholdere. Varde Kommune fører derfor en restriktiv politik i forbindelse med miljøgodkendelser og lovpligtige tilsyn af landbrugsvirksomheder.

Brønde, borer og jordvarmeanlæg

Brønde og borer, der ikke bliver brugt, kan udgøre en risiko for grundvandet. Miljørisikoen beror i, at forureninger via de ubenyttede brønde eller borer siver direkte ned til grundvandet. Forureningsfaren bliver særlig overhængende for anlæg, der ikke er i brug, og som derfor heller ikke altid bliver vedligeholdt. Derfor er det nødvendigt med en indsats for at sikre, at ubenyttede borer og brønde sløjfes på lovlig vis. Varde Kommune giver, som udgangspunkt, ikke tilladelse til nye havevandsboringer, vertikale varmeboringer og grundvandskøleanlæg i indvindingsoplande til vandværker og områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og vil stille skærpede krav i tilladelser til etablering af horisontale jordvarmeanlæg.

Olietanke

Gamle nedgravede olietanke kan udgøre en risiko for grundvandet. Gamle afblændede tanke kan stadigvæk være til risiko for grundvandet. Det er vigtigt, at olietanke opfylder den gældende lovgivning. Varde Kommune giver derfor ikke tilladelse til etablering af nedgravede olietanke indenfor indvindingslande til vandværker og OSD. Varde Kommune gør også en indsats for, at ikke brugte og ulovlige olietanke bliver sløjfet.

Affalds- og lossepladser

Gamle affalds- og lossepladser har vist sig at være en stor trussel for grundvandsressourcen i Varde Kommune. I de seneste år måtte flere vandværksboringer tages ud af drift på grund af miljøskadelige stoffer i drikkevandet. Disse stoffer stammer ofte fra pesticidbelastet overskudsjord fra jorddeponier og fra affald af ukendt sammensætning. Generelt er forureningsstoffer i affalds- og lossepladser en trussel for drikkevandskvaliteten.

Nedsivningsanlæg

Nedsivning af spildevand kan udgøre en risiko for grundvandet, og der er fokus på anlæg på over 10 personenheder på grund af spildevandsmængden. Derfor kan der ikke forventes tilladelse til at etablere større nedsivningsanlæg, og Varde Kommune vil yderligere arbejde for, at der ikke etableres større bebyggelser med individuelle nedsivningsanlæg.

Nedsivning af vejvand

Der kan ikke forventes tilladelse til, at vejvand nedsiver gennem åbne faskiner i forbindelse med anlæg af nye veje eller større omlægninger af veje indenfor OSD, kildepladszoner, indvindingsoplande til vandværker og indsatsområder. Dette skyldes blandt andet, at hvis olie eller andre forurenende stoffer løber ud i forbindelse med en trafikulykke eller lignende, kan disse stoffer hurtigt forurene grundvandet via åbne faskiner.

Anvendelse og udbring af affaldsprodukter – herunder spildevand og slam

Udbringning af spildevand, slam og komposteret slam samt genanvendelse af restprodukter som slagge og flyveaske kan medføre udvaskning af metaller i uønskede mængder. Desuden kan slam og komposteret slam indeholde miljøfremmede organiske stoffer. Disse organiske stoffer bør heller ikke udvaskes til vandmiljøet. Udbringning af spildevandsslam, komposteret slam, slagge og flyveaske bør derfor som udgangspunkt undgås i OSD, indvindingsoplande til vandværker, kildepladszoner og indsatsområder.

Deponering af forurenede og lettere forurenede jord

Der kan ikke forventes tilladelse til etablering af jorddepoter med let forurenede jord indenfor OSD, indvindingsoplande til vandværker, kildepladszoner og indsatsområder. Forklaringen er, at den naturlige geologiske beskyttelse er dårlig i størstedelen af Varde Kommune. Især miljøskadelige stoffer med en stor opløselighed, kan nå grundvandet med vandet, som siver ned i jorden. Ud fra en konkret vurdering kan der gives tilladelse til deponering af jord, som er lettere forurenede med immobile stoffer.

Henstillingen til kommunerne om at sikre, at der ikke udbringes jord fra anlægsarbejder i områder med særlige drikkevandsinteresser, indvindingsoplande til vandværker, kildepladszoner og indsatsområder, er en generel anbefaling til forsigtighed. Årsagen er, at kvaliteten af jorden ofte alene er fastlagt på grundlag af et skøn eller begrænsede undersøgelser.

Råstofgravning og deponering i råstofgrave

Bortgravning af jorden under grundvandsspejlet betyder, at der ikke længere er jord over grundvandet, der kan binde og omsætte stoffer, inden de når grundvandet. Dette indebærer risiko for, at grundvandet vil blive yderligere belastet med næringsstoffer og miljøfremmede stoffer, da gravesøer og grundvandet som regel står i direkte forbindelse med hinanden. Eventuelle miljøfremmede stoffer som for eksempel pesticider og nedbrydningsprodukter herfra – afhængigt af forholdene – kan få direkte adgang til grundvandet.

Efter en konkret vurdering vil der blive stillet skærpede vilkår ved grundvandssænkning i forbindelse med råstofindvinding under grundvandsspejlet, især i OSD, indvindingsoplande til vandværker, kildepladszoner og indsatsområder. I disse områder vil der være krav om genetablering af råstofgraven til naturformål.

PFAS (per- og polyfluoralkylstoffer)

PFAS er en gruppe af miljøfremmede kemiske stoffer, som er kommet i fokus de seneste år, fordi de både er svært nedbrydelige og miljø- og sundhedsskadelige. I Varde Kommune er der konstateret PFAS-jordforureninger i jord og grundvand ved flere brandøvelsespladser i kommunen. Derudover er der de seneste år fundet diffuse PFAS-forureninger i planter og dyr, på jordoverfladen, i jorden og i overflade- og grundvand flere steder i kommunen. Undersøgelse og afværgelse af jord- og grundvandsforureninger med PFAS er en omfangsrig opgave i KP25-planperioden.

BORINGSNÆRE BESKYTTEÆSESOMRÅDER (BNBO)

Boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) er nærhedszoner omkring vandværkernes indvindingsboringer. Inden for disse nærhedszoner kan det være nødvendigt at gennemføre indsatser til sikring af grundvandet omkring boringerne.

Miljøstyrelsen er ansvarlig for beregning af BNBO til alle aktive indvindingsboringer til den offentlige vandforsyning efter den gældende BNBO-vejledning.

Varde Kommune kan foretage grundvandsbeskyttende tiltag i forbindelse med indsatsplanerne for grundvandsbeskyttelsen.

Miljø- og Fødevarerministeriet har den 11.01.2019 offentliggjort en tillægstekst til aftalen om pesticidstrategien 2017-2021. Formålet med tillægget til pesticidstrategien er at reducere risikoen for nedsivning af pesticider i BNBO. I tillægsaftalen pålægges kommunerne at vurdere alle BNBO vedr. behovet for yderligere indsatser, som fx at indgå aftaler om pesticidfri drift, stop for dyrkning af jorden eller egentligt opkøb af jorden.

I juni 2023 blev Regeringens akutplan for de boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) annonceret med målet om at sænke risiko for forurening af drikkevand fra anvendelse af sprøjtemidler i BNBO. Akutplanen indebærer en ændring i vandforsyningsloven og miljøbeskyttelsesloven, der forpligter kommunerne til at meddele påbud om pesticidfri drift i BNBO.

Alle nye boringsnære beskyttelsesområder skal risikovurderes i forhold til erhvervsmæssig brug af pesticider. Såfremt det vurderes, at der er behov for indsatser, skal vandværket eller kommunen forsøge at indgå en frivillig aftale med lodsejer om grundvandsbeskyttende

foranstaltninger. Kan der ikke opnås en frivillig aftale, skal kommunen meddele et påbud mod anvendelse af pesticider indenfor BNBO.

INDSATSPLANER FOR GRUNDVANDSBESKYTTELSE

Miljøstyrelsen har udarbejdet grundvandskortlægninger til alle områder med OSD og indvindingsoplande til vandværker.

Varde Kommune har mellem 2014 og 2025 vedtaget indsatsplaner for de af Miljøstyrelsen udpegede aktuelle indsatsområder jævnfør § 13 og 13a i vandforsyningsloven og § 2 i bekendtgørelsen om indsatsplaner.

Der er forventning om, at DIN Forsynings kildefelt ved Vittarp vil kunne erstatte forsyningens kildefelter ved Lerpøtvej og Carolinelunden i Varde. Der er derfor ikke udarbejdet en indsatsplan for Varde Vandværk Lerpøtvej med tilhørende indvindingsopland. Når Miljøstyrelsen har godkendt et indvindingsopland til kildefeltet ved Vittarp, vil Varde Kommune udarbejde og vedtage en indsatsplan for dette indvindingsopland ved Vittarp.

Kommuneplanen fastlægger retningslinjer og tilkendegivelser for den generelle grundvandsbeskyttelse i kommunen, hvorimod en indsatsplan beskriver den detaljerede grundvandsbeskyttelse i et nærmere defineret indsatsplanområde.

Formålet med en indsatsplan er at beskytte grundvandet således, at der kan sikres en god vandkvalitet, der er egnet til drikkevandsformål efter simpel vandbehandling, både nu og i fremtiden. En indsatsplan er en handlingsplan, der angiver, i hvilke områder det er nødvendigt at gøre en ekstra indsats for at beskytte grundvandet. Planen angiver, hvem der er ansvarlig for at gennemføre de forskellige indsatser, og hvornår de gennemføres. Indsatsplanen danner grundlaget for de aftaler, som skal indgås for at beskytte grundvandet samt for myndighedernes administration på området. En indsatsplan giver mulighed at påbyde rådighedsindskrænkninger eller ekspropriation for at beskytte grundvandet jævnfør §§ 24 og 26a i miljøbeskyttelsesloven. Indsatsplanen binder kommunalbestyrelsen således, at planen skal overholdes ved den øvrige administration og ved udstedelse af andre planer. En kommuneplan og vandforsyningsplan må ikke stride mod indsatsplanen udarbejdet efter § 13 i vandforsyningsloven og vice versa. En indsatsplan efter vandforsyningslovens § 13a må på udarbejdelsestidspunktet jævnfør lovens § 13a, stk.2 ikke stride mod kommuneplanen, vandforsyningsplanen eller indsatsplaner efter § 13.

For tiden er Varde Kommune i gang med opfølgningen af indsatserne og periodisk revurdering af indsatsplanerne.

BESKYTTELSE AF GRUNDVANDET VED UDLÆG AF BYOMRÅDER

Ved kommuneplanlægningen skal det sikres, at områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande til vandværker beskyttes mod forurening.

I bekendtgørelsen om krav til kommuneplanlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse defineres, hvad man ikke må planlægge for i henhold til beskyttelse af grundvand.

Den kommunale planlægning skal, som udgangspunkt, sikre, at OSD og indvindingsoplande til almene vandforsyninger friholdes for virksomhedstyper eller anlæg, der medfører en væsentlig fare for forurening af grundvandet. Forbuddet gælder ikke arealer, der allerede er udlagt i kommuneplanen for disse virksomhedstyper og anlæg.

Hvis kommunen alligevel vil byudvikle i et OSD eller indvindingsopland til et vandværk, skal der udarbejdes en grundvandsredegørelse til kommuneplanen eller kommuneplantillægget. Kravet om en grundvandsredegørelse gælder også ved ændringer af arealanvendelsesbestemmelserne i eksisterende kommuneplanrammer, som muliggør planlægning for en arealanvendelse for virksomhedstyper eller anlæg, der medfører en væsentlig fare for forurening af grundvandet. Redegørelsen skal godtgøre, at der er en særlig planlægningsmæssig begrundelse for placeringen, at lokalisering uden for de nævnte områder er undersøgt og ikke fundet mulig, og at faren for forurening af grundvandet kan forebygges.

Byrådets prioritering og interesseafvejning mellem drikkevandsinteresser og by- og erhvervsudvikling er i direkte tråd med de nationale interesser vedrørende byudvikling i

forbindelse med grundvandsbeskyttelse. Retningslinjerne skal sikre, at de nødvendige forbehold tages for at beskytte grundvandet.

Varde Kommune har udarbejdet en grundvandsredegørelse for hele Varde Kommune, som kan ses sidst i dette kapitel. Grundvandsredegørelsen indeholder også en nærmere beskrivelse af lovkrav ifm. udlæg af byområder og ændring af bestående byområder til en mere miljøkritisk arealanvendelse indenfor OSD og indvindingsoplande til vandværker.

BESKYTTELSE AF GRUNDVANDET I FORHOLD TIL ERHVERVSAREALER OG VIRKSOMHEDER MED SÆRLIGE BELIGGENHEDSKRAV

I § 2 i bekendtgørelsen om *krav til kommuneplanlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse* står der skrevet, at kommunalbestyrelsen i kommuneplanlægningen skal friholde OSD og indvindingsoplande for virksomhedstyper eller anlæg, der medfører en væsentlig fare for forurening af grundvandet.

Indenfor OSD, kildepladszoner, indvindingsoplande til vandværker og indsatsområder vil kommunen af hensyn til grundvandsbeskyttelsen i nødvendigt omfang stille skærpede vilkår ved miljøgodkendelse af nye listevirksomheder med særlige beliggenhedskrav. Dette kan for eksempel være forbud mod nedgravning af tanke. Desuden kan der eksempelvis stilles krav om, at der etableres membran under tanke og synlige rørforbindelser, eller at der etableres tæt underlag med pumpeump og eventuelt overdækning ved pladser til opbevaring af stoffer, der kan sive ud til og forurene jord og grundvand. Endvidere bør nedsivning af tag- og overfladevand ikke tillades, hvis der er risiko for, at vandet kan være forurennet.

Ved miljøgodkendelse af eksisterende virksomheder i OSD, kildepladszoner, indvindingsoplande til vandværker og indsatsområder bør der foretages en vurdering af, om der for eksempel kan undgås nedgravning af tankanlæg, eller om der kan indføres skærpede foranstaltninger. Man skal specielt være opmærksom på oplag og håndtering af stoffer som benzin, klorerede og andre opløsningsmidler samt sprøjtemidler.

Derudover stiller kommunen skærpede krav afhængigt af behovet for beskyttelse, hvis der skal etableres kemikalietanke. Dette afhænger blandt andet af jordbundsforholdene, oplagrede stoffer og tankanlæggets placering i forhold til vandværkernes indvindingsoplande. Der kan for eksempel stilles skærpede krav om kontrolboringer i nærheden af tanken, dræning under tanken, poreluftskontrol, dødemandsknap i forbindelse med væskeoverførsel fra/til tanken, dobbeltvæggede tanke, katodisk beskyttelse af tanke samt etablering af membran under tanke og rørforbindelser til inspektionsbrønde mv.

Kommunen giver normalt kun tilladelse til etablering af et grundvandskøleanlæg, når der er tilstrækkeligt grundvand, og at indvindingen vurderes ikke at medføre væsentlige negative ændringer for nærliggende drikkevandsindvindinger, vandløb, søer, moser eller vådområder.

AKTIVITETER 2025-2029

Opfølgning på alle indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse i områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til vandværkerne i Varde Kommune, som blev udarbejdet og godkendt 2014-2025. Opfølgning og revision af indsatsplaner er en vedvarende kommunal opgave.

Udarbejdelse og vedtagelse af indsatsplanen for grundvandsbeskyttelse i indvindingsoplandet til DIN Forsynings nye kildefelt ved Vittarp.

En stor opgave i planperioden er udførelsen af regeringens akutplan for boringsnære beskyttelsesområder (BNBO), som forpligter kommunerne til at sikre pesticidfri drift indenfor BNBO.

Inddragelse af vandselskaber i planlægning og arealdisponering i områder med drikkevandsinteresser i forbindelse med omlægningsplaner.

Registrering, undersøgelse og afværge af PFAS-jord- og grundvandsforureninger er en omfangsrig udfordring i planperioden.

GRUNDVANDSREDEGØRELSE

INDLEDNING

Grundvandsredegørelsen revideres, så den nyeste viden om grundvandsforholdene i kommunen er indarbejdet. Redegørelsen behandler byudvikling i Varde Kommune i forhold til de potentielle problemstillinger, der kan være i forbindelse med grundvandets beskyttelse.

Formålet med redegørelsen er, at Varde Kommune fremover kan planlægge byudvikling med hensyntagen til grundvands- og drikkevandsinteresser for den nuværende og fremtidige drikkevandsforsyning. Baggrunden er, at byudvikling potentielt kan true grundvandet ved kemisk påvirkning fra naturligt forekommende og miljøfremmede stoffer fra f.eks. virksomheder, befæstede arealer mm. og ved kvantitativ påvirkning, hvis der ikke dannes nok grundvand ved f.eks. høj befæstelsesgrad.

Redegørelsen kan vise kommunen og Staten, hvor der er potentiel konflikt mellem kommende byudviklingsområder og områder med vigtige og sårbare grundvandsressourcer. Redegørelsen er udformet, så den opfylder statens krav til en grundvandsredegørelse på området.

Redegørelsen er ikke et dokument beregnet til at finde alternative grundvandsressourcer (erstatnings-OSD) til erstatning af de nuværende og heller ikke til at planlægge, hvor fremtidige kildepladser til almene vandforsyninger kan ligge i forhold til fremtidig byudvikling. Det vil blandt andet kræve en udvidet kortlægning af ukendte grundvandsressourcer og en vurdering af den fremtidige forsyningssituation i forhold til vandforbrug, befolkningsudvikling, vandværksøkonomi mm.

Grundvandsredegørelsen er for hele Varde Kommune. Redegørelsen præsenterer opdaterede kort over områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), indvindingsoplande til vandværker (IOL) og nitratfølsomme indvindingsområder (NFI). Desuden gennemgås grundvandsressourcens størrelse, naturlige beskyttelse og kvalitet mht. naturligt forekommende og forurenende stoffer. Forsyningssituationen i kommunen, og relevante nabokommuner, beskrives. Forholdet til vandområdeplaner, kommunale handleplaner, indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse og regionale råstofplaner vurderes.

Også befæstelsesgrad, nedsivningspotentiale og grundvandsdannelse samt arealanvendelse gennemgås i forhold til byudviklingens potentielle forureningstrussel mod grundvandet.

Endelig beskriver redegørelsen vægtning af de statslige interesser, bymønstre i forhold til OSD og indvindingsoplande, det særlige behov for udlæg i OSD og indvindingsoplande, restrummelighed og BNBO-områder, muligheden for alternative placeringer samt uudnyttede arealudlæg i OSD, indvindingsoplande og NFI.

NATIONALE INTERESSER FOR GRUNDVANDSBESKYTTELSE I DEN KOMMUNALE PLANLÆGNING

Det er en national interesse at sikre rent og rigeligt drikkevand, og at den danske drikkevandsforsyning i dag og fremover er baseret på rent grundvand, der som udgangspunkt alene kræver en simpel vandbehandling.

Grundvandsressourcerne for den nuværende og fremtidige drikkevandsforsyning inden for OSD og indvindingsoplande til almene vandforsyninger skal dække det nuværende og fremtidige behov for vand af drikkevandskvalitet. OSD og indvindingsoplande til almene vandforsyninger udenfor OSD udgør kernen i den målrettede grundvandsbeskyttelse og betragtes som strategiske indvindingsområder, hvis beskyttelse kommunerne skal varetage i deres fysiske planlægning.

Administrationsgrundlaget for nationale interesser for drikkevand i den kommunale planlægning findes i *bekendtgørelsen om krav til kommuneplanlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse*.

En nærmere beskrivelse af de enkelte krav om grundvandsbeskyttelse i den kommunale planlægning findes i *vejledningen om krav til kommuneplanlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse*.

I bekendtgørelsen om krav til kommuneplanlægning inden for OSD og indvindingsopland §2 defineres retningslinjerne for den kommunale planlægning på området:

- Kommunen skal i sin kommuneplanlægning friholde områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger for virksomhedstyper eller anlæg, der medfører en væsentlig fare for forurening af grundvandet. Forbuddet gælder ikke arealer, der allerede er udlagt i kommuneplanen for disse virksomhedstyper og anlæg.
- Kommunen skal friholde boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) til almene vandforsyninger for udlæg af nye arealer til en arealanvendelse, der medfører øget fare for forurening af grundvandet.
- Hvis kommunen fraviger forbuddene, skal den udarbejde en grundvandsredegørelse til kommuneplanen eller kommuneplantillægget. Kravet om grundvandsredegørelse gælder også ved ændring af arealanvendelsesbestemmelserne i eksisterende kommuneplanrammer, når dette muliggør planlægning for en arealanvendelse for virksomhedstyper eller anlæg, der medfører en væsentlig fare for forurening af grundvandet. Redegørelsen skal godtgøre, at der er en særlig planlægningsmæssig begrundelse for placeringen, herunder at lokalisering uden for de nævnte områder er undersøgt og ikke fundet mulig, og at faren for forurening af grundvandet kan forebygges.

DEFINITIONER

Dette kapitel indeholder en beskrivelse og definition af de begreber, der bruges i forbindelse med en grundvandsredegørelse for byudvikling:

- Områder med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD): Områder i Danmark, hvor der sker en målrettet beskyttelse af den nuværende og fremtidige grundvandsressource, der kan bruges til drikkevand.
- Indvindingsopland (IOL): Et område, hvor grundvandet strømmer fra og hen til indvindingsboringen. Størrelsen af indvindingsoplandet afhænger af den oppumpede vandmængde og grundvandets strømning gennem grundvandsmagasinerne.
- Grundvandsdannende opland (GDO): Det areal på jordoverfladen, hvor nedbøren siver fra jordoverfladen ned i grundvandsmagasinet og hen til indvindingsboringens filter (indtag). Der vil være stor risiko for, at en forurening i grundvandsdannende opland før eller siden vil dukke op i en indvindingsboring.
- Følsomt indvindingsopland (FI): Områder hvor grundvandet er følsomt (dårligt beskyttet) mod forurening. Der er udpeget nitratfølsomme indvindingsområder (NFI) og sprøjtefølsomme indvindingsområder (SFI).
- Nitratfølsomt Indvindingsområde (NFI): Områder, der er særligt sårbare overfor forurening af grundvandet med nitrat. NFI defineres ved stor grundvandsdannelse, ringe geologiske dæklag over grundvandet, fund af nitrat i grundvandet og jordens evner til at nedbryde nitrat. NFI er som udgangspunkt ikke kun følsomme overfor forurening med nitrat, men generelt overfor miljøfremmede stoffer.

- Sprøjtefølsomt Indvindingsområde (SFI): Arealer, hvor den øverste meter jord er følsom over for udvaskning af pesticider.
- Indsatsområde for grundvandsbeskyttelse (IO): Et område, hvor der er behov for at foretage indsatser med henblik på sikring af de nuværende og fremtidige drikkevandsinteresser. Indsatsområder udpeges inden for følsomme områder i OSD eller indvindingsoplande til vandværker. Der bliver udpeget nitratfølsomme indsatsområder (ION) og sprøjtemiddelfølsomme indsatsområder (IOS).
- Indsatsområde med hensyn til nitrat (ION): Et område, hvor en særlig indsats til beskyttelse af vandressourcen er nødvendig. Udpegningen sker på baggrund af en vurdering af arealanvendelse, forureningstrusler og naturlig beskyttelse. Indsatser i ION er ikke kun rettet mod nitrat, men alle miljøfremmede stoffer.
- Indsatsområde med hensyn til sprøjtemidler (IOS): Et område, hvor der skal ske en særlig indsats til beskyttelse af grundvandet mod sprøjtegifte (pesticider). Udpegningen sker, hvor den øverste meter jord er følsom over for udvaskning af sprøjtegifte (pesticider).
- Boringsnære beskyttelsesområder (BNBO): Arealet omkring vandværksboringer, hvorunder vandet kan transporteres til boringen på et år. Disse nærhedszoner skal friholdes for enhver form af forurening.

VANDFORSYNING

Dette kapitel beskriver vandforsyningerne og deres struktur i hele Varde Kommune for at give et overblik over den nuværende placering og størrelse af vandindvindingen samt forsyningsstrukturen i kommunen og til/fra nabokommuner.

Vandindvinding

I Varde Kommune findes der 20 aktive almene vandværker. Den tilladte indvindingsmængde og den aktuelle indvindingsmængde fremgår af tabel 24-1. Oplysningerne stammer fra Jupiter databasen.

Vandforsyning	Indvindingsboringer	Tilladelse (m ³ /år)	Indvinding i 2022 (m ³ /år)	Indvinding i 2023 (m ³ /år)
Ølgod Vandværk	4	795.000	545.488	535.010
Oksbøl Vandværk	3	285.000	192.475	239.756
Din Forsyning, Lerpøtvej Vandværk	12	2.020.000	1.150.051	895.663
Din Forsyning, Kvong Vandværk	3	165.000	161.669	115.110
DIN Forsyning, Varde Vandværk Vittarp	9	1.500.000	0	0
Tistrup Vandværk	3	260.000	226.833	207.045
Helle Vest	5	567.000	593.237	548.838
Agerbæk Vandværk	3	142.000	100.258	102.981
Vejers Strand Vandværk	5	122.000	117.182	117.271
Jegum-Vrøgum Vandværk	2	110.000	80.228	77.383
Krusbjerg Vandværk	2	74.000	61.245	58.148

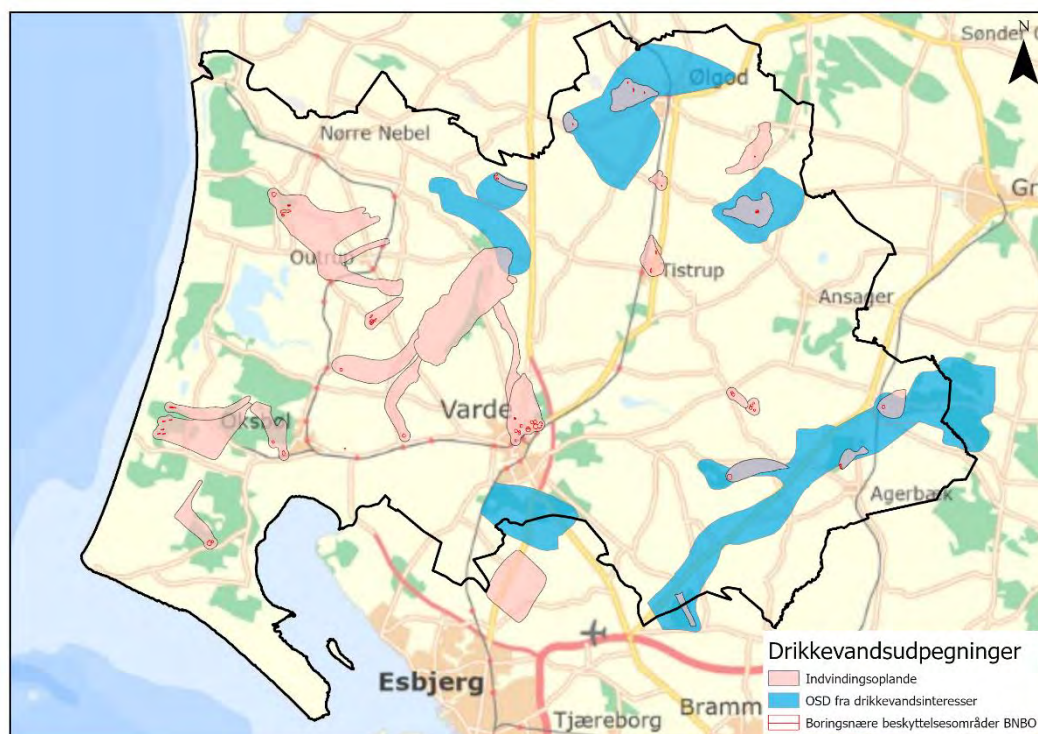
Gårde Vandværk	2	68.000	69.534	71.325
Grærup Vandværk	2	20.000	17.713	18.698
Tofterup Vandværk	3	184.000	170.002	172.001
Janderup Vandværk	6	145.000	125.876	128.012
Skovlund/Ansager Vandværk	3	337.000	321.256	303.698
Outrup Vandværk	7	350.000	351.287	336.034
Oksby og Ho Vandværk	5	460.000	420.552	412.739
Nordenskov Vandværk	6	310.000	202.300	201.728
Klinting Vandværk	12	950.000	803.218	826.161

Tabel 24.1: Almene vandværker i Varde Kommune, kilde GEUS/Jupiter juli 2024.

Ud over indvinding af grundvand til almene vandværker, sker der i Varde Kommune også indvinding af grundvand til industri, markvanding, privat husholdning og vanding af offentlige anlæg (sportsanlæg, parker, m.m.). Oplysningerne stammer ligeledes fra Jupiter databasen.

De almene vandforsyninger i Varde Kommune har tilladelser til en samlet indvinding ca. 7,44 mio. m³. Vandværkerne har indberettet en vandindvinding i 2023 på i alt ca. 5,4 mio. m³. Desuden er der i 2024 ca. 1100 markvandingsboringer med en samlet tilladt indvinding på ca. 27,4 mio. m³/år og en faktisk oppumpet mængde på ca. 13 mio. m³/år. Ydermere er der grundvandsindvinding til erhverv, ikke almene vandværker og ca. 420 enkeltindvindere (1-2 husstande).

I Varde Kommune er der 7 OSD-områder, Kvong, Hindsig, Ølgod, Skovlund, Forumlund, Diagonalvej og Baldersbæk. Tre OSD-områder ligger delvist udenfor kommunegrænsen. De almene vandværker indvinder fra 5 OSD-områder. Miljøstyrelsen beregner løbende boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) for vandværkernes indvindingsboringer i kommunen, for at kunne udlægge nødvendige beskyttelseszoner udover de normale 25 meter.

Figur 24.1: Oversigt over OSD, almene vandværkers indvindingsoplande og BNBO i Varde Kommune, kilde Miljøportalen februar 2025.

Forsyningsstruktur

Varde Kommune har en samlet vandforsyningsplan for kommunen. Den nugældende vandforsyningsplan har sigtet 2013-2023. En ny vandforsyningsplan er under udarbejdelse.

Varde Kommune har som særligt fokusområde at sikre den fremtidige vandforsyning i forhold til kvantitet og kvalitet af drikkevandet. For at gøre dette, koordinerer Varde Kommune indsats og samarbejde mellem vandværker, kommune og andre aktører. Kommunen afholder dialogmøder med vandværkerne, har løbende samarbejde med Vandrådet. Derudover opfordrer kommunen forbrugerne til vandbesparelser og gør selv en indsats for at begrænse vandforbruget i kommunens institutioner, skoler og øvrige ejendomme.

Vandforsyningsstrategien for Varde Kommune tager udgangspunkt i de eksisterende 20 almene vandværker, der indvinder fra ca. 100 indvindingsboringer fordelt på 24 kildepladser spredt i kommunen. Den spredte placering af kildepladserne modvirker, at der sker en påvirkning af grundvandskvaliteten, vådområder og natur. Ligeledes, udgør spredningen en forsyningssikkerhed i forhold til en eventuel forurening af grundvandsressourcen. Ved at sprede indvindingen over store arealer og forskellige grundvandsmagasiner minimeres antallet af forbrugere, som berøres af en eventuel forurening.

Udover de 20 almene vandværker, er der i alt ca. 1100 markvandsboringer. Derudover er der grundvandsindvinding til erhverv, og ca. 420 enkeltindvindere (der hver forsyner 1-2 husstande). Nogle forsyningsområder er delte, hvor der foregår eksport af vand over kommunegrænsen, der er således ca. 180 ejendomme i Ringkøbing-Skjern Kommune, der forsynes fra Ølgod, Kvong eller Klinting vandværkerne. DIN Forsyning har i deres forsyningsområde en forsyningsledning til Esbjerg Kommune.

GRUNDVANDETS BELIGGENHED, KVALITET OG SÅRBARHED

Beskrivelsen af geologi, hydrologi, grundvandskemi og sårbarhed giver i dette kapitel et overblik over grundvandets generelle beliggenhed og tilstand i hele Varde Kommune.

Beskrivelsen stammer fra den statslige kortlægning af grundvandsressourcen i OSD og i indvindingsoplande, som er redegørelser af 9 grundvandskortlægninger for OSD og indvindingsoplande i Varde Kommune.

De ni udførte grundvandskortlægninger i Varde Kommune er:

- OSD Hindsig,
- OSD Kvong med Kvong Vandværk,
- OSD Forumlund med Forum Vandværk,
- OSD Diagonalvej med Agerbæk, Helle Vest og Grimstrup vandværker,
- OSD Baldersbæk med Tofterup Vandværk,
- OSD Ølgod-Skovlund med Ølgod, Strellev, Gårde, Lindbjerg, Krusbjerg og Ansager-Skovlund vandværker,
- Nordenskov Vandværk,
- Varde Vandværk Lerpøtvej og
- Oksbøl m.fl. samt Tistrup, som omfatter vandværkerne Oksbøl, Billum, Janderup, Oksby Ho, Vejers, Grærup, Jegum-Vrøgum, Outrup, Klinting og Tistrup.

Beskrivelsen er et sammendrag af de væsentligste detaljer fra disse kortlægninger og senere oplysninger fra Miljøstyrelsen, Danmarks Miljøportal og GEUS' Jupiterdatabase mv. fra 2024. For tiden udfører Miljøstyrelsen en revideret grundvandskortlægning i den vestlige del i Varde Kommune, som forventes at være afsluttet i 2028.

Det skal nævnes, at Miljøstyrelsen har samlet de enkelte regionale grundvandsmodeller fra de enkelte grundvandskortlægninger og skabt en fælles landsdækkende model, den "Fælles Offentlig Hydrostratigrafisk Model" (FOHM). FOHM-modellen udgør nu også det hydrogeologiske grundlag i GEUS' DK-Model og udgør således det geologiske og hydrostratigrafiske modelgrundlag for både Miljøstyrelsens Vandplanlægning og Grundvandskortlægning.

Geologi, magasiner og dæklag

Landskabet i det vestlige Jylland er generelt præget af hedesletter og bakkeøer. De vestjyske bakkeøer er rester af morænelandskaber fra den næstsidste istid, Saale Istiden. Bakkeøerne er omgivet af flad lavereliggende hedesletter (smeltevandssletter), som er dannet af smeltevand i den sidste istid, Weichsel Istiden. Under Weichsel Istiden lå gletsjerfronten fra Hovedfremstødet omkring Hovedstilsandslinjen (den Jyske Højderyg) mod øst, og smeltevandet løb derfor mod vest mellem bakkeøerne og dannede smeltevandssletterne med overordnet hældning mod vest.

Et system af smeltevandssfloder har haft sit løb fra isranden ved Grindsted Hedeslette. Smeltevandssfloderne har dannet det dalforløb, der i dag adskiller Esbjerg Bakkeø fra Varde Bakkeø. Varde Å har i dag sit løb i dalen.

I Weichsel Istiden blev området ikke overskredet af isdækket. Området lå i stedet hen som et koldt og goldt landskab uden for isranden.

Under istiderne Elster, Saale og Weichsel blev der afsat store volumener af sediment, henholdsvis moræneaflejringer og smeltevandssedimenter. Indenfor Varde Kommune udgør smeltevandssandet overordnet de øvre primære grundvandsmagasiner. Der er jævnfør kortlægninger for vandværkerne i den vestlige og centrale del af kommunen 3-4 teoretiske, hydrostratigrafiske, kvartære grundvandsmagasiner fra Elster og/eller Saale istiderne og Weichsel Istiden.

Der er kun tynde lerlag over og mellem sandmagasinerne, så de kvartære magasiner udgør i store områder et sammenhængende sandlag på op til 100 meters tykkelse. Især i områder med begravede dalsystemer er lagene tykke.

Under kvartærtidens sand- og lerlag findes de prækvartære lag fra perioden Miocæn, der veksler mellem kvartæssand, glimmersand og glimmerler afsat under en vekslen mellem stigende og faldende havniveau for ca. 20-10 millioner år siden. Lagene er således gammel kyst eller havbund. Lagene fra Miocæn kaldes Gram/Hodde Ler, Odderup Sand, Stauning Sand, Arnum Ler, Bastrup Sand, Klintinghoved Ler, Klintinghoved Sand, Billund Sand og Vejlefjord Ler.

De miocæne grundvandsmagasiner som er Odderup Sand/Stauning Sand, Bastrup Sand og Billund Sand findes primært i den østlige del af Varde Kommune.

Hydrologiske forhold

Varde Kommune ligger vest for hovedopholdslinjen, hvilket meget overordnet set betyder, at grundvandet dannes indenfor og øst for kommunen og strømmer mod vest. Den generelle strømrøtning brydes af et hovedvandskel med øst-vestlig retning i den nordlige del af Varde Kommune således at vand nord for vandskellet hovedsageligt løber mod Ringkøbing Fjord via Skjern Å, og syd for vandskellet mod Ho Bugt via Varde Å, eller Vesterhavet via Filsø. Indenfor kommunen er Varde Å langt det største vandløb.

I Varde Kommune findes der mange dybe, højtydende grundvandsmagasiner, men beskyttelsen er flere steder ringe, idet der ikke er tilstrækkelig stor lerdæklagstykkelse over magasinerne. Det gælder f.eks. nordøst for Agerbæk og i OSD-områderne ved Ølgod.

I de mere terrænnære magasiner er beskyttelsen ringe, netop fordi der ikke er tilstrækkelig lerdæklag.

Grundvandsdannelsen i Varde Kommune til de øverste magasiner varierer hovedsageligt mellem 400 og 700 mm/år. Den årlige nedbør ligger på omkring 1000 mm/år, men varierer fra øst mod vest, idet den er omkring 1100 mm i øst og 950 mm mod vest.

Der indvindes både fra kvartære og prækvartære magasiner i Varde Kommune. I den østlige del af kommunen indvindes delvis fra over 100 meters dybde, og flere vandværker indvinder i både kvartære og miocæne sedimenter. I den nordøstlige del af kommunen indvindes generelt fra over 80 meters dybde. Magasinet er her op til 250 meter tykt. I den vestlige del af kommunen tynder de miocæne sedimenter ud, og ved kysten til Vesterhavet ligger de kvartære sedimenter til dels direkte ovenpå eocænt ler. I den vestlige del af kommunen findes dybe magasiner fortrinsvis ifm. begravede dale. De vestligste kystnære vandværker ved Vesterhavet indvinder fra forholdsvis terrænnære sedimenter, og her kan der være risiko for saltindtrængning fra

havet, hvis der indvindes i større dybder. Mange steder i kommunen er magasinerne sammenhængende med åbent grundvandsspejl til følge, selvom stratigrafien består af både sandede og lerede sedimenter, da der ikke findes egentlige gennemgående horisontale sedimentlag. Det skyldes blandt andet dannelsen af begravede daler og til dels omfattende tektoniske processer. På den måde har f.eks. tektoniske aktiviteter i den nordøstlige del af kommunen ført til, at miocæne sedimenter nogle steder blev skubbet ovenpå kvartære sedimenter.

Grundvandskemi

Grundvandsmagasinerne i Varde Kommune er generelt sårbare over for påvirkninger fra terræn. De dybe magasiner er stadig uden nitrat, men de terrænnære magasiner i landbrugsområder er stærkt påvirkede af aktiviteter på overfladen. Der er fundet nitrat i de sårbare dele af grundvandsmagasinerne til 40-50 m under terræn, men grundvandet er påvirket til omkring 70 m under terræn, hvor sulfat er forhøjet. Et enkelt sted er der fundet nitrat til en dybde af 120 meter under terræn. Ingen af vandværkerne i Varde Kommune har problemer med forhøjet indhold af nitrat.

Store dele af de terrænnære magasiner er belastet med miljøfremmede stoffer (MFS), især med pesticider fra landbrugsaktiviteter, og der er også mange fund af pesticider i de dybe magasiner. I 2024 har 3 ud af kommunens vandværker haft vedvarende problemer med væsentligt indhold af en eller flere pesticider i drikkevandet. Ved andre vandværker kan der være sporadisk forekomst af pesticider. Det terrænnære grundvand i 4 kystnære indvindingsoplande er påvirket af PFAS, som antageligt stammer fra aerosoler/havskum fra Vesterhavet. Derudover er der brandøvelsespladser i to indvindingsoplande, hvor der er påvist PFAS jord- og grundvandsforureninger, og hvor en risiko for de 2 respektive vandværker ikke kan udelukkes. Der er påvist sporadiske fund af andre MFS, blandt andet klorerede opløsningsmidler og oliestoffer i et mindre antal borer. Overordnet vurderes disse stoffer ikke at være problematiske for vandindvindingen i Varde Kommune, men lokalt kan de være det.

Magasinerne er generelt forvitrede, hvilket viser, at der er stor sårbarhed i de terrænnære dele. Lokalt viser grundvandskvaliteten, at magasinet er bedre beskyttet mod påvirkninger fra overfladen, hvilket formodentlig hænger sammen med geologien, idet der stedvist ses tykke lerlag over grundvandsmagasinerne.

Vandet som indvindes i de øvre sandmagasiner i den vestlige del af kommunen, er delvis under 50 år gammelt, vandet som indvindes i de dybere kvartære sandmagasiner kan være flere hundrede år gammelt, og vandet som indvindes fra de miocæne magasiner i den østlige del af kommunen kan være over 1000 år gammelt. Gammelt vand kan dog også være påvirket fra overfladen, idet der også er fundet miljøfremmede stoffer i vand, som teoretisk er flere hundrede år gammelt.

OSD, indvindingsoplande, NFI og SFI

I Varde Kommune er der i alt 7 OSD, hvoraf 4 OSD ligger helt inden for kommunegrænsen, mens 3 OSD ligger delvist i nabokommunerne Esbjerg, Billund og Vejen kommuner.

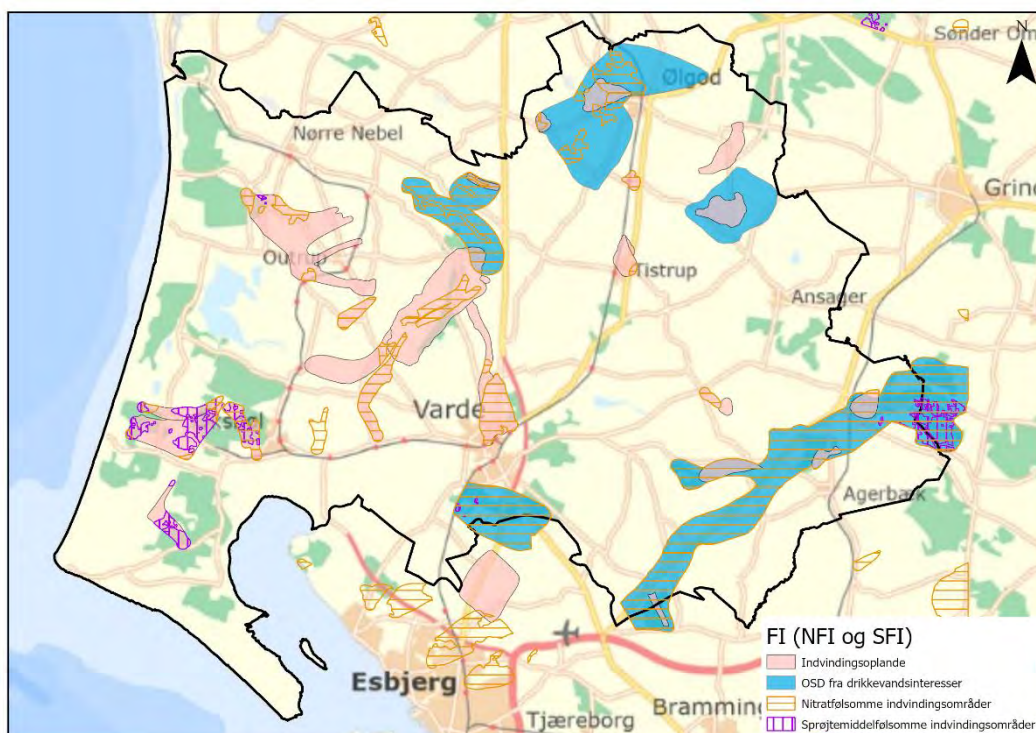
Indvindingsoplandene omfatter de arealer, hvor der strømmer grundvand til de almene vandværkers indvindingsboringer. Størrelsen af indvindingsoplandene er afhængig af indvindingsmængdens størrelse, og de er derfor beregnet ud fra den tilladte indvindingsmængde for hvert vandværk. Udover indvindingsoplandene er der af Miljøstyrelsen beregnet og udpeget grundvandsdannende oplande (GDO), som er de områder, hvorfra grundvandet strømmer til borerne indtag (filtrene), dvs. de teoretiske arealer, hvor det vand, som indvindes af vandværkerne dannes. GDO er især af betydning ifm. indsatsplanlægningen for grundvandsbeskyttelsen.

Indvindingsoplandene er vist på figur 24.1, hvor det ses, at mange indvindingsoplande ligger udenfor OSD.

På figur 24.2 er vist nitrat- og sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder (NFI og SFI). Nitratfølsomme indvindingsområder afgrænses, hvor grundvandsmagasinet har stor nitratsårbarhed, og hvor der samtidig sker nogen eller stor grundvandsdannelse til magasinet.

Hvor grundvandsmagasinet har nogen nitratsårbarhed og der samtidig sker nogen eller stor grundvandsdannelse til magasinet, afgrænses nitratfølsomme indvindingsområder. Der afgrænses ikke nitratfølsomme indvindingsområder, hvor grundvandsmagasinet har lille nitratsårbarhed, uanset størrelsen af grundvandsdannelsen.

Det er dermed ikke samtlige OSD og indvindingsoplande inden for Varde Kommune, der er afgrænset som NFI, og NFI-områderne ligger ofte som spredte usammenhængende områder. Sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder (SFI) findes indenfor kommunen i OSD Baldersbæk, OSD Forumlund og inden for indvindingsoplandene til Oksbøl, Oksby-Ho, Vejers og Grærup vandværker (figur 24.2).

Figur 24.2: Områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD), indvindingsoplande, nitratfølsomme indvindingsområder (NFI) og sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder (SFI) i Varde Kommune, kilde Miljøportalen februar 2025.

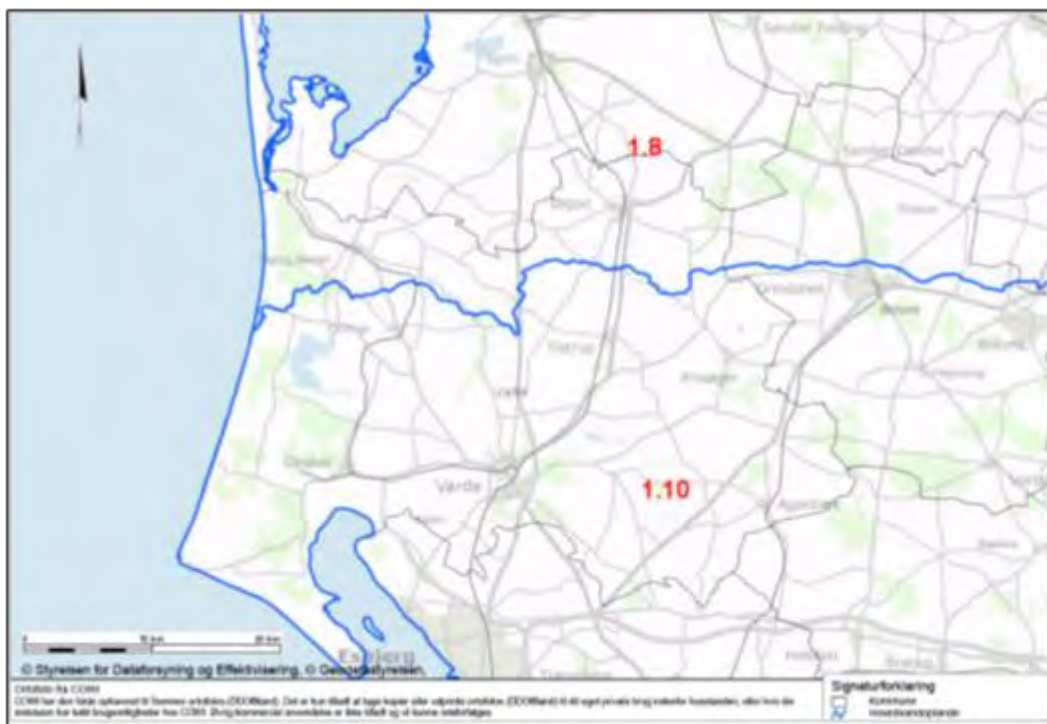
FORHOLD TIL ANDEN PLANLÆGNING

Dette kapitel beskriver grundvands- og overfladevandsrelaterede emner i anden planlægning som: vandområdeplaner, kommunale handleplaner, klimatilpasningsplan, indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse og råstofplan. Derved fås et overblik for hele Varde Kommune, over konfliktpotentiale til anden planlægning samt hvorvidt anden planlægning kan have indflydelse på, hvor der kan ske byudvikling i OSD, indvindingsoplande og NFI.

Vandområdeplaner og kommunale handleplaner

Varde Kommune ligger inden for vandområdedistriktet Jylland i hovedopland DK1.8 Ringkøbing Fjord og DK1.10 Vadehavet og er dermed omfattet af to af Statens vandområdeplaner 2021-2027.

Størstedelen af kommunen ligger inden for hovedopland 1.10 Vadehavet, mens hovedopland 1.8 Ringkøbing Fjord dækker den nordlige del af Varde Kommune. Beliggenheden af hovedvandoplandene er illustreret i Figur 24.3.

Figur 24.3: Hovedvandoiplande i Statens vandområdeplaner. Varde Kommune ligger i hovedvandoiplandene 1.8 og 1.10.

En oversigt over grundvandsforekomsterne i Varde Kommune ses på figur 24.4.

Med hensyn til grundvandsforekomsternes kvantitative tilstand må den aktuelle, gennemsnitlige indvinding ikke overstige den langsigtede grundvandsdannelse. Denne vandbalance beregnes som en udnyttelsesgrad på 30% af grundvandsdannelsen. Grundvandets påvirkning af overfladevand er vurderet i forhold til vandløb på baggrund af en model, der opstiller sammenhængen mellem en række vandføringsparametre og de biologiske kvalitetselementer i vandløbene.

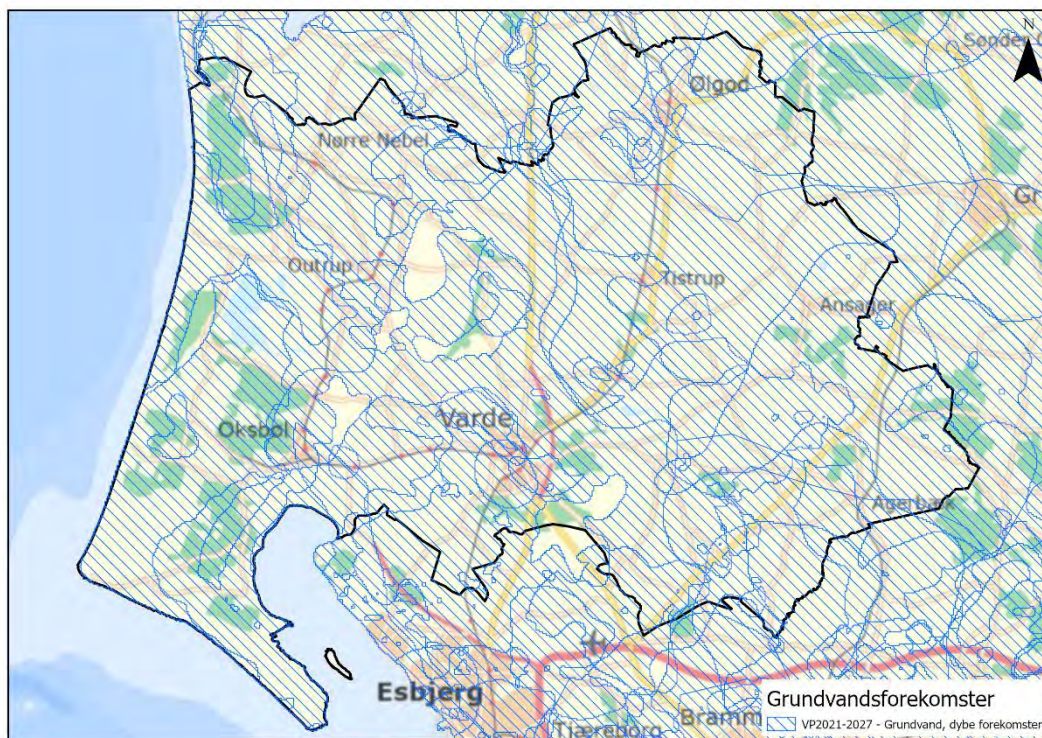
Grundvandets kemiske tilstand vurderes på baggrund af en generel kvalitetsvurdering af grundvandet, grundvandets påvirkning af overfladevand og terrestrisk natur, indtrængning af saltvand eller andet samt kemiske trends.

De terrænnære, regionale og dybe grundvandsforekomster i Varde Kommune har alle en god kvantitativ tilstand.

Grundvandsforekomsterne har en god kemisk tilstand, undtagen EU-vandområderne DK110_dkmj_996_ks, der har ringe kemisk tilstand i forhold til pesticider og DK110_dkmj_253_ks, der har ringe kemisk tilstand i forhold til nitrat.

Den kemiske tilstand skal varetages af generelle reguleringer og kommunale indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse.

Til sikring af den kvalitative tilstand af grundvandsforekomsterne og fremtidens drikkevandsinteresser har kommunen udarbejdet indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse i de områder, som er omfattet af den statslige grundvandskortlægning. Grundvandskortlægningen omfatter alle OSD og indvindingsoplande til offentlige vandværker uden for disse. Indsatsplaner beskriver i detaljer, hvad der skal gøres for at sikre gode grundvandsressourcer til drikkevand. Figur 24.1 viser OSD og indvindingslandene, som der er udarbejdet indsatsplaner for.

Figur 24.4: Grundvandsforekomsten af dybe forekomster i Varde Kommune, kilde Miljøportalen februar 2025.

Klimatilpasningsplan

Varde Kommune har udarbejdet en klimatilpasningsplan. Planen er en del af Varde Kommunes samlede planlægning af klimatilpasning. Klimatilpasningsplanen skal især bruges som prioriteringsværktøj, mens der udarbejdes særskilte handlingsplaner, som er mere konkrete i forhold til afdækning af udfordringer afledt af klimaændringerne og i forhold til konkrete klimatilpasningsprojekter.

I klimatilpasningsplanen behandles udfordringerne i forbindelse med grundvandsressourcen, og der er udarbejdet kortgrundlag med forventet dybde til grundvandsspejlet i 2050. Mange områder i kommunen forventes at have grundvandsspejlet mindre end 0,5 meter under terræn. Det kan få betydning for den fremtidige arealanvendelse, for afledning af regn- og spildevand, for overfladisk regnvandsafstrømning og for vandføringen i vandløbene.

I forhold til afløbssystemer vurderes klimatilpasning at skulle ske via en langsigtet indsats, som blandt andet omfatter separatkloakering.

Indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse

Miljøstyrelsen udpeger indsatsområder for grundvandsbeskyttelse. Som indsatsområder udpeges de arealer indenfor NFI og SFI, hvor der er en væsentlig risiko for forurening af grundvandsressourcen og som derfor skal beskyttes mod forurening. Der udpeges landbrugs- og byområder som indsatsområder, fordi det er områder, hvor der er risiko for forurening. Der udpeges ikke naturarealer og naturskov, da naturområder i sig selv er en miljøvenlig arealanvendelse. Der udpeges indsatsområder med hensyn til nitrat (ION) og sprøjtemiddelfølsomme indsatsområder (IOS).

Varde Kommune har mellem 2014 og 2025 udarbejdet indsatsplaner for de indsatsområder, som er udpeget frem til december 2015. Varde Kommunes har vedtaget indsatsplaner for kommunens 7 OSD-områder og for vandværkers indvindingsoplande udenfor OSD.

Der er vedtaget følgende indsatsplaner, som kan hentes fra Varde Kommunes hjemmeside:

- OSD Hindsig,
- OSD Kvong med Kvong Vandværk,
- OSD Forumlund,

- OSD Diagonalvejen med Grimstrup, Helle Vest og Agerbæk vandværker,
- OSD Baldersbæk med Tofterup Vandværk,
- OSD Ølgod-Skovlund med Strellev, Ølgod, Gårde, Krusbjerg og Skovlund-Ansager vandværker
- og for vandværkerne Klinting, Outrup, Jegum-Vrøgum, Janderup, Oksbøl, Grærup, Vejers Strand og Oksby & Ho.

Der er ikke udarbejdet indsatsplaner for Tistrup og Nordenskov vandværker, da vandværkernes kildepladser og oplande ikke er udpeget som indsatsområder. Der er ikke udarbejdet en indsatsplan for Varde Vandværk Lerpøtvej, da der er forventning om, at dette vandværk vil erstattes af Varde Vandværk ved Vittarp. Varde Kommune vil udarbejde en indsatsplan for Varde Vandværk ved Vittarp, når Miljøstyrelsen har udpeget et indvindingsopland.

Råstofplan

I Varde Kommune er der ifølge Råstofplan 2020 udlagt interesseområder for ler, sand, grus og sten spredt over hele kommunen.

Graveområder for ler findes jævnfør Råstofplan 2020 i området ved Nordenskov-Øse, hvor der ikke er udlagt OSD eller indvindingsoplande.

Graveområder for sand, grus og sten findes i større områder syd for Oksbøl ved Hesselmed, Broeng og Kjelst og syd for Alslev ved Alslev, Vibæk og Hostrup. Hovedparten af råstofressourcen ved Oksbøl og Alslev er beliggende under grundvandsspejlet, og gravning under vandspejlet vil derfor være nødvendigt for at udnytte hele ressourcen. I disse områder findes der ingen indvindingsoplande eller OSD.

Derudover er der i Råstofplan 2020 udpeget graveområder for sand, grus og sten nord for Varde i området ved Bastrup Plantage og Stilbjerg. Ved Bastrup Plantage skal der i forbindelse med råstofindvinding og genetablering tages ekstra hensyn til grundvandsinteresser, da graveområderne ligger tæt på indvindingsoplandet til Varde Vandværk Lerpøtvej. Her skal der som udgangspunkt ikke graves under grundvandsspejlet.

GRUNDEVANDSDANNELSE OG NEDSIVNING

I kapitlet gennemgås grundvandsdannelse og nedsivningspotentiale for hele Varde Kommune, da disse emner ved byudvikling kan øge og/eller mindske grundvandsdannelse til grundvandsmagasiner.

Grundvandsdannelse

I forhold til trusler mod grundvandet i forbindelse med byudvikling, er det relevant at se på, hvor og i hvilket omfang, der sker grundvandsdannelse. Grundvandsdannelse til det primære magasin kan ses på www.klimatilpasning.dk. Nedsivning i Varde Kommunes vurderes efter gældende Spildevandsplan 2019-2029.

En af de store udfordringer er håndtering af konsekvenserne af klimaændringerne, med blandt andet øget nedbør og forhøjet grundvandsstand. I Varde Kommune er der fastlagt målsætning for håndteringen af tag- og overfladevand, der så vidt muligt skal bortskaffes lokalt ved nedsivning på egen grund eller afledes til en regnvandsledning.

Tilladelse til nedsivning af spildevand eller overfladevand reguleres af Varde Kommune via administrative retningslinjer for grundvandshensyn. Regnvandsbassiner uden fast bund betragtes også som nedsivning. I hver enkelt sag foretages individuelle vurderinger, hvor almene vandværkers indvindingsoplande samt OSD vurderes. Varde Kommune meddeler som udgangspunkt ikke tilladelser til nedsivning af spildevand indenfor 300 meterkildepladszoner til vandværksboringer. Under gunstige hydrogeologiske forhold kan der gives dispensation til afstanden, som minimum dog 75 m til en vandværksboring. Desuden gives ikke tilladelse til nedsivning af spildevand fra anlæg > 30 PE i OSD og indvindingsopland.

Ved tilslutning af nye områder, stilles der krav om forsinkelse af overfladevand via lokale regnvandsbassiner til 1 l/s/ha.

For at undgå at kloaksystemet bliver overbelastet, kan der i lokalplanen blive fastsat grænser for, i hvor stor udstrækning forskellige typer arealer må befæstes. Befæstelsesgraden angiver,

hvor meget overfladevand, der maksimalt må afledes til kloaksystemet fra ejendommens areal uden forsinkelse. En befæstelsesgrad på 0 svarer til, at intet overfladevand må afledes til kloaksystemet, mens en befæstelsesgrad på 1 svarer til, at overfladevand fra hele matriklens samlede areal må afledes til kloaksystemet uden forsinkelse.

Ved separatkloakering øges mængden af udledt overfladevand og dette kræver et særligt fokus i forhold til nogle forureningsparametre og problemer med højtstående grundvand. Høj grundvandsstand er problematisk både ift. nedsivning, men evt. også ift. forurening af grundvandet. Region Syddanmark kortlægger jordforureninger, hvor der er konstateret eller formodning om kraftig forurening i jord og/eller grundvand fra for eksempel lossepladser og andre kortlagte grunde. Derudover, er højtstående grundvand et problem ift. fugt og vand især i kældre, og vil i perioder med meget regn betyde vandmættede jorde og dermed hurtigere afstrømning af overfladevand til lavtliggende områder.

BYUDVIKLING

I dette kapitel gennemgås statens krav til forebyggelse af fare for forurening af nuværende og fremtidige grundvandsressourcer i forhold til byudvikling samt Varde Kommunes bymønster.

Derefter gennemgås kommunens byudviklingsområder og udviklingsprojekter i OSD og indvindingsoplande til vandværker samt BNBO-områder.

Lovgrundlag

Lovgrundlaget for at sikre, at kommuneplanlægningen jævnfør planloven bidrager til forebyggelse af fare for forurening af nuværende og fremtidige grundvandsressourcer er:

- Bekendtgørelse om krav til kommuneplanlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse fra januar 2017 og
- Vejledning om krav til kommuneplanlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse fra marts 2017.

Bekendtgørelsen og vejledningen definerer følgende retningslinjer:

- Kommunen skal i sin kommuneplanlægning friholde områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD) og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for OSD for virksomhedstyper eller anlæg, der medfører en væsentlig fare for forurening af grundvandet. Forbuddet gælder ikke arealer, der allerede er udlagt i kommuneplanen for disse virksomhedstyper og anlæg.
- Kommunen skal friholde boringsnære beskyttelsesområder (BNBO) til almene vandforsyninger for udlæg af nye arealer til en arealanvendelse, der medfører øget fare for forurening af grundvandet.
- Hvis kommunen fraviger forbuddene, skal den udarbejde en grundvandsredegørelse til kommuneplanen eller kommuneplantillægget. Kravet om grundvandsredegørelse gælder også ved ændring af arealanvendelsesbestemmelserne i eksisterende kommuneplanrammer, når dette muliggør planlægning for en arealanvendelse for virksomhedstyper eller anlæg, der medfører en væsentlig fare for forurening af grundvandet. Redegørelsen skal godtgøre, at der er en særlig planlægningsmæssig begrundelse for placeringen, at lokalisering uden for de nævnte områder er undersøgt og ikke fundet mulig, og at faren for forurening af grundvandet kan forebygges, herunder hvilke afværgetiltag dette vil kræve.

De statslige udmeldinger i bekendtgørelsen og vejledningen gør det nødvendigt at stille skærpede krav til placering og indretning i forbindelse med byudvikling og andre

kommuneplanlagte aktiviteter i områder inden for BNBO, OSD og indvindingsoplande til vandværker.

Vejledningen om krav til kommuneplanlægning fra marts 2017 stiller også krav om beskyttelse af boringsnære beskyttelsesområder (BNBO), og disse krav gælder for byudvikling i det hele taget, da også arealanvendelsen som boligområde kan være til nogen risiko for grundvandet. Konsekvensen er, at arealer hvor der er BNBO, dvs. kildepladser til almene vandforsyninger som udgangspunkt skal friholdes for byudvikling.

Derudover skal OSD og indvindingsoplande, så vidt muligt, skal friholdes for byudvikling af erhvervsområder og for erhvervsvirksomheder i allerede kommuneplanlagte byområder.

Ønskes der alligevel byudvikling og/eller anden ændret arealanvendelse i disse områder, skal der udarbejdes en grundvandsredegørelse som nævnt ovenfor.

- Denne grundvandsredegørelse skal godtgøre, at det ikke er muligt at finde en alternativ placering til den planlagte byudvikling.
- Samtidigt skal denne redegørelse indeholde en beskrivelse af, hvordan faren for forurening af grundvandet kan forebygges. Det vil sige, at risikoen skal kvantificeres og det skal angives, hvilke tiltag, der eventuelt skal til for at sikre grundvandets kvantitative og kemiske tilstand.

Byudvikling og sikring af grundvandsinteresser

Aktiviteter til boligformål er ikke til væsentlig risiko for grundvandet, hvormed der kan planlægges for aktiviteterne.

Ved aktiviteter til boligformål ved kildepladser til vandværker med indvindingsboringer med BNBO kan grundvandet for eksempel beskyttes ved,

- at der i den respektive plan fastlægges en beskyttelseszone omkring vandværksboringer,
- at BNBO friholdes for boligbyggeri og anden miljørisikabel arealanvendelse og
- at der ved salg af byggegrunde tinglyses rådighedsindskrænkninger på ejendommen som for eksempel forbud mod anvendelse af pesticider.

Aktiviteter til erhvervsformål er i nogen grad til risiko for grundvandet, afhængig af erhvervstypernes miljøklasser.

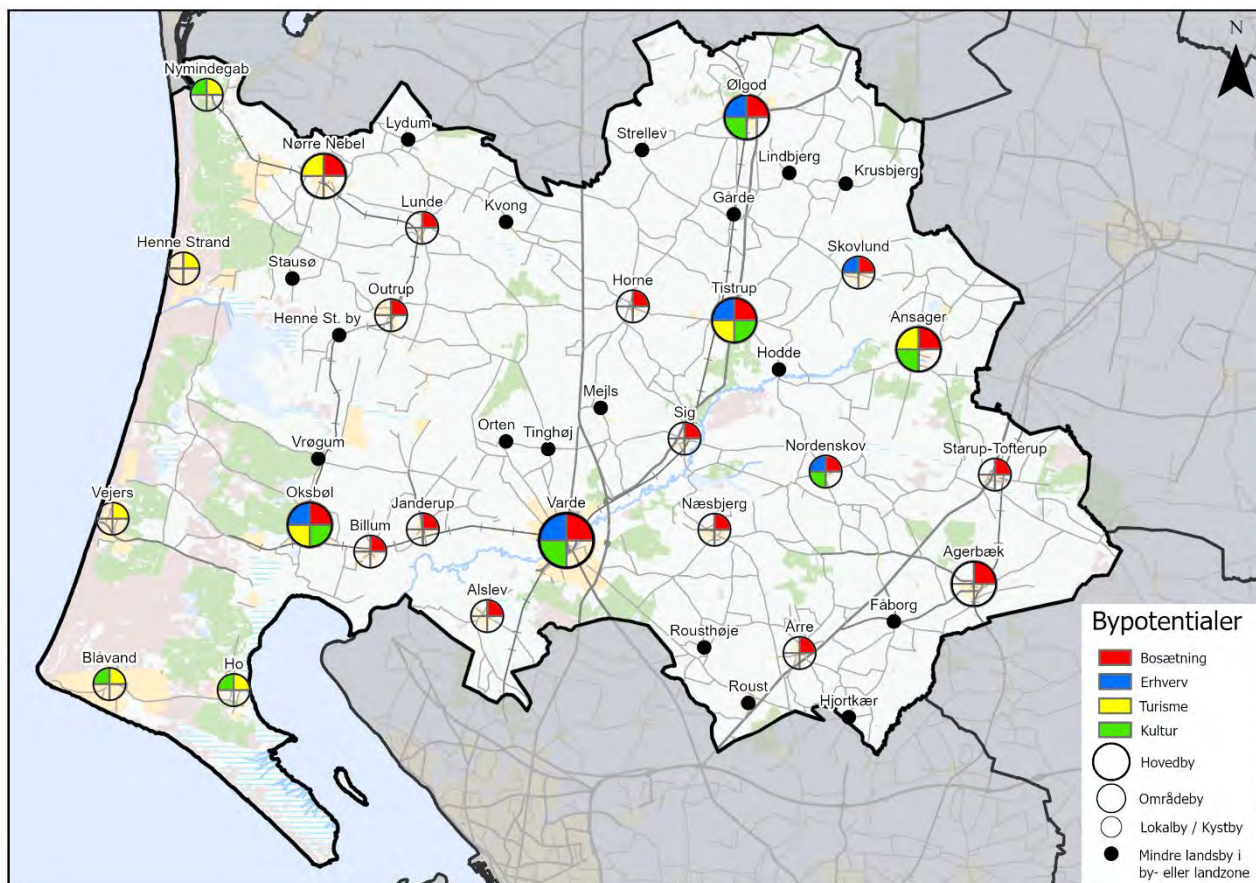
I erhvervsområder i OSD og indvindingsoplande til vandværker og tæt på BNBO kan grundvandet fx beskyttes ved,

- at der kun tillades erhvervsvirksomheder i miljøklasse 1-3, som ikke er til stor risiko for grundvandet,
- ikke at tillade etablering af virksomheder og anlæg, hvor der oplagres, håndteres eller anvendes mobile forureningskomponenter, herunder organiske opløsningsmidler, pesticider og olieprodukter,
- i særlig grad at tage hensyn til grundvandsbeskyttende tiltag i forbindelse med miljøgodkendelser til de enkelte virksomheder.

Det er som udgangspunkt ikke muligt at etablere særligt grundvandstruende virksomheder inden for OSD eller indvindingsopland til vandværker eller tæt på BNBO.

Bymønstre for Varde Kommune

I Varde Kommune er byernes roller og deres vækstpotationaler beskrevet i kommuneplanen. Byerne er fordelt i én hovedby (Varde), områdebyer, lokalbyer, kystbyer og landsbyer. Byernes roller fortæller, hvilken udvikling og funktion Varde Kommune i fremtiden ønsker, at byerne skal have.

Figur 24.5: Bymønstre (bypotentialer) i Varde Kommune.

Byrolle-hierarki er et hierarki, hvor kommunens byer er inddelt i hovedby, områdebyer, lokalbyer og mindre landsbyer i by- eller landzone. Opdelingen ses nedenfor:

Hovedby: Varde, som har det største vækstpotationale i kommunen. Der skal planlægges for et varieret udbud af byggegrunde med mulighed for opførelse af forskellige boligformer. Dertil skal sikres et varieret udbud af erhvervsarealer med mulighed for opførelse af byggeri til forskellige erhvervsformål, herunder arealer til pladskrævende varegrupper.

Områdebyer: Ølgod, Oksbøl, Tistrup, Nørre Nebel, Agerbæk og Ansager.

Områdebyerne er karakteriseret ved at have potentiale inden for bosætning. Derudover har områdebyerne i forskellig grad potentiale inden for erhverv, turisme og kultur. I områdebyerne skal der sikres udviklingsmuligheder ved et varieret udbud af arealer til byudvikling inden for de områder, hvor byerne har potentiale. Særligt i Ølgod, der sammen med Varde, rummer den største koncentration af industriarbejdspladser, skal der sættes på at udnytte erhvervspotentialet.

Dertil skal det sikres, at der er udlagt og lokalplanlagt arealer, der sikrer, at der kan ske en varieret boligudbygning i områdebyerne, for at understøtte byernes vækstpotationale.

Kommunens lokalbyer omfatter Outrup, Alslev, Sig, Årre, Næsbjerg, Nordenskov, Lunde, Skovlund, Starup-Tofterup, Janderup, Horne og Billum.

Lokalbyerne har bosætningspotentiale, idet de har en skole, børnehave og dagligvarebutik. Derudover har enkelte af lokalbyerne potentiale inden for turisme og erhverv. I lokalbyerne skal der sikres mulighed for boligudbygning. Derudover skal der skabes mulighed for at udnytte lokalbyernes eventuelle øvrige potentialer.

Kommunes kystbyer omfatter Nymindesø, Vejers, Henne Strand, Blåvand og Ho. Kystbyerne har et særligt potentiale for turisme og det skal sikres, at detailhandlen fastholdes i bymidten, så bymiljøet og byens attraktion fastholdes.

De mindre landsbyer i by- og landzone omfatter Hodde, Henne Stationsby, Rousthøje, Roust, Hjortkær, Fåborg, Krusbjerg, Lindbjerg, Gårde, Strellev, Mejls, Tinghøj, Orten, Vrøgum, Stausø, Kvong og Lydum.

I landsbyerne skal ske en tilpasset boligudbygning under hensyntagen til landsbymiljøet. I de mindre landsbyer vil der ikke blive planlagt egentlig byudvikling. Udbygningen vil her kunne ske som afrunding af den eksisterende by samt ved huludfyldning. Roust har dog som landsby en særlig rolle i forhold til erhvervsudviklingen.

Byudvikling i områder med OSD og/eller indvindingsopland samt BNBO

I Varde Kommune er der udlagt arealer til byrelaterede aktiviteter, som ligger i forlængelse af kommuneplanens retningslinjer og målsætning for byudvikling. I henhold til den statslige udmelding i bekendtgørelsen om krav til kommuneplanlægning inden for områder med særlige drikkevandsinteresser og indvindingsoplande til almene vandforsyninger uden for disse og BNBO er der screenet for områder, der endnu ikke er planlagte, dvs. uudnyttede rammeområder, der ikke er lokalplanlagte, perspektivområder og områder med ændret anvendelse.

Nogle af disse arealer er beliggende i OSD og/eller indvindingsoplande samt BNBO, der så vidt muligt skal friholdes for byudvikling af erhvervsområder. Her skal de planmæssige hensyn og begrundelser indgå i indkredsningen og overvejelserne omkring mulige alternative placeringer eller undtagelse fra hovedreglerne.

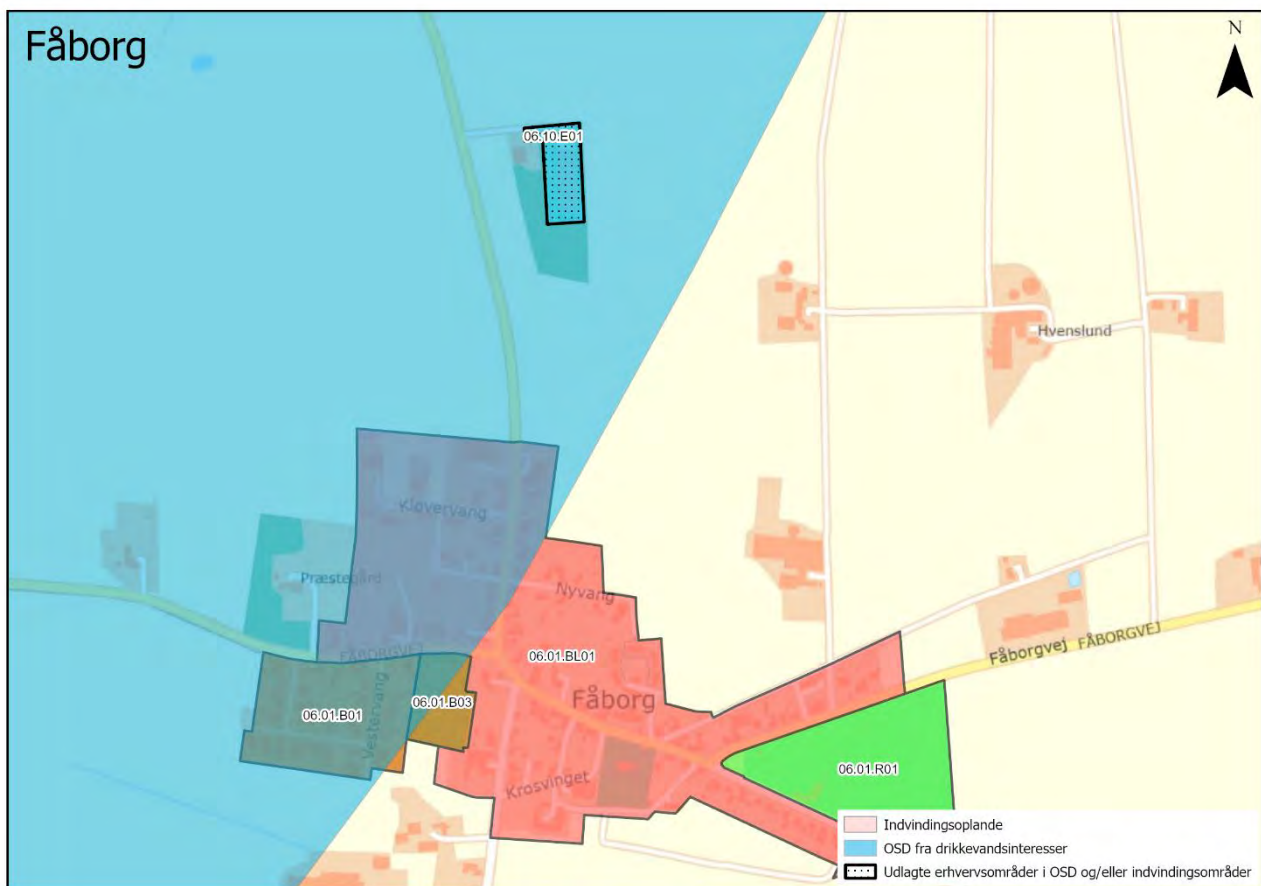
Udlagte erhvervsområde i OSD og/eller indvindingsoplande

plan nr	anvendelse generel
06.10.E01	Erhvervsområde
07.01.E01	Erhvervsområde
10.10.E01	Erhvervsområde
12.01.E01	Erhvervsområde
12.01.E03	Erhvervsområde
17.01.E02	Erhvervsområde
19.01.E01	Erhvervsområde
19.01.E02	Erhvervsområde
19.01.E03	Erhvervsområde
19.01.E04	Erhvervsområde
19.01.E05	Erhvervsområde
19.01.E06	Erhvervsområde
19.01.E07	Erhvervsområde
19.10.E01	Erhvervsområde
19.10.E02	Erhvervsområde
21.01.E01	Erhvervsområde
21.01.E02	Erhvervsområde

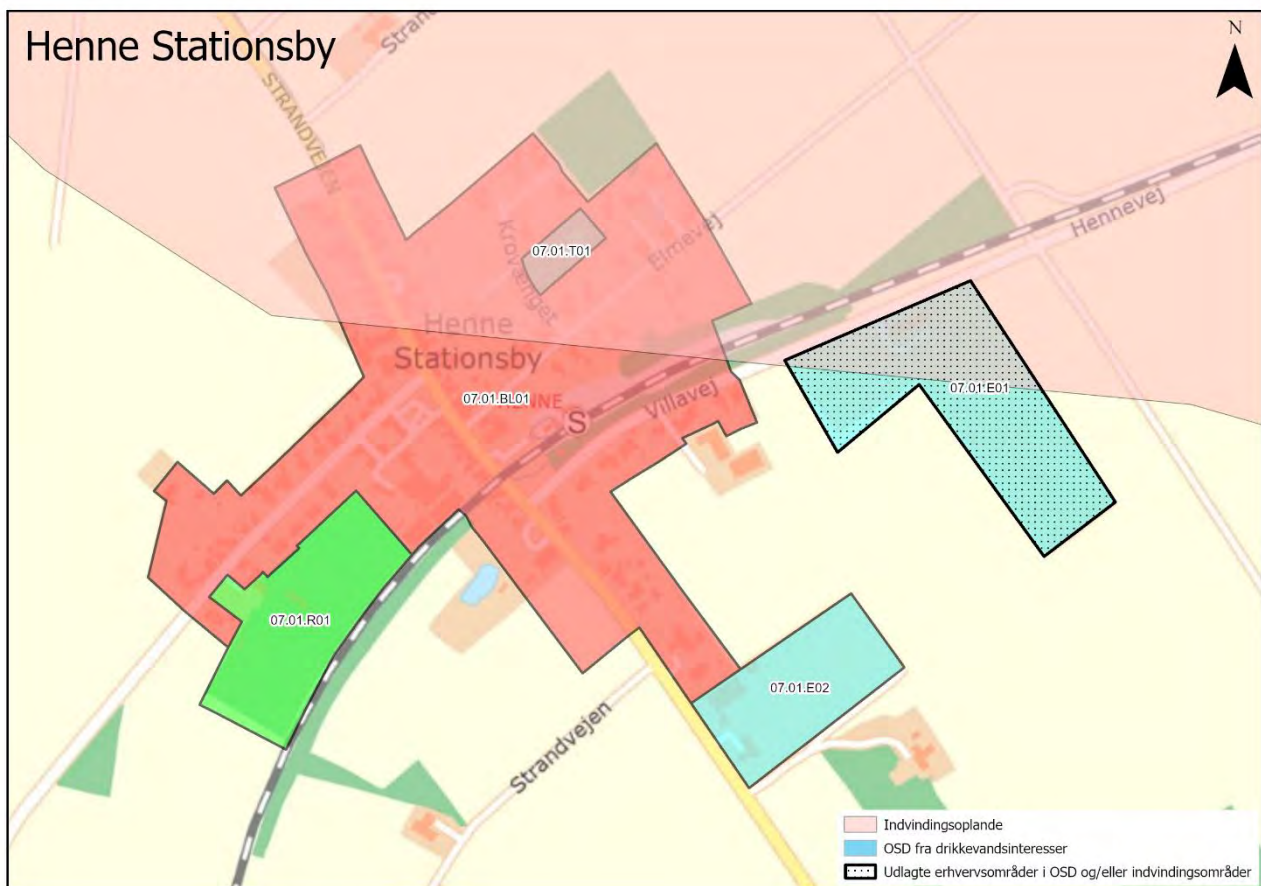
21.01.E12	Erhvervsområde
21.02.E01	Erhvervsområde
21.10.E04	Erhvervsområde
23.02.E01	Erhvervsområde
23.02.E02	Erhvervsområde
23.03.E10	Erhvervsområde
23.03.E12	Erhvervsområde
24.01.E03	Erhvervsområde
24.01.E04	Erhvervsområde
24.01.E05	Erhvervsområde
24.01.E06	Erhvervsområde
24.01.E07	Erhvervsområde
24.01.E08	Erhvervsområde
24.01.E11	Erhvervsområde
24.01.E12	Erhvervsområde
24.01.E13	Erhvervsområde
24.01.E14	Erhvervsområde
24.01.E18	Erhvervsområde
24.01.E19	Erhvervsområde
24.10.E02	Erhvervsområde
24.10.E03	Erhvervsområde
25.01.E01	Erhvervsområde
25.01.E02	Erhvervsområde
25.01.E03	Erhvervsområde
25.02.E01	Erhvervsområde
25.10.E01	Erhvervsområde

Tabel 24.2: Udlagte erhvervsområder i OSD og/eller indvindingsoplande.

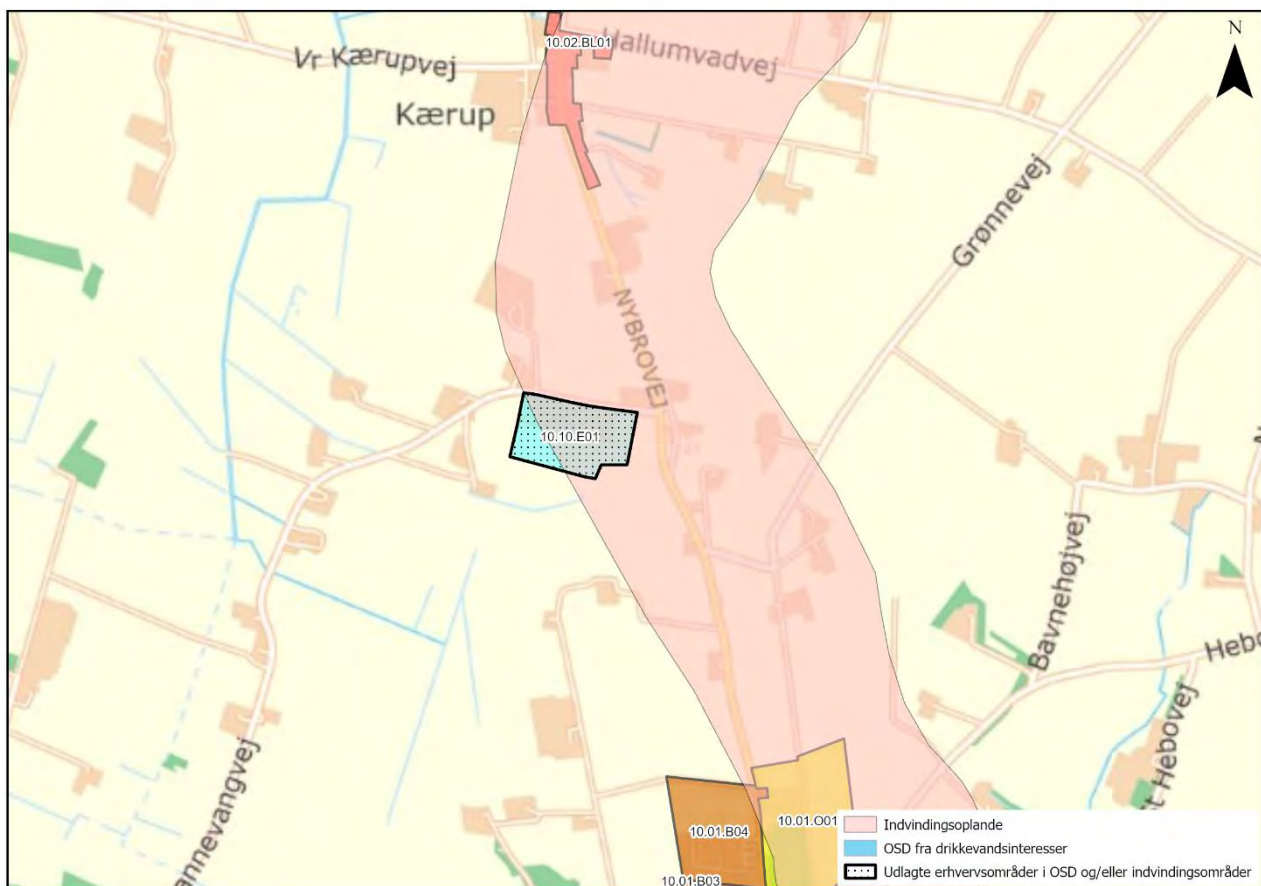
Nedenfor ses erhvervsområderne fordelt på de enkelte byer.

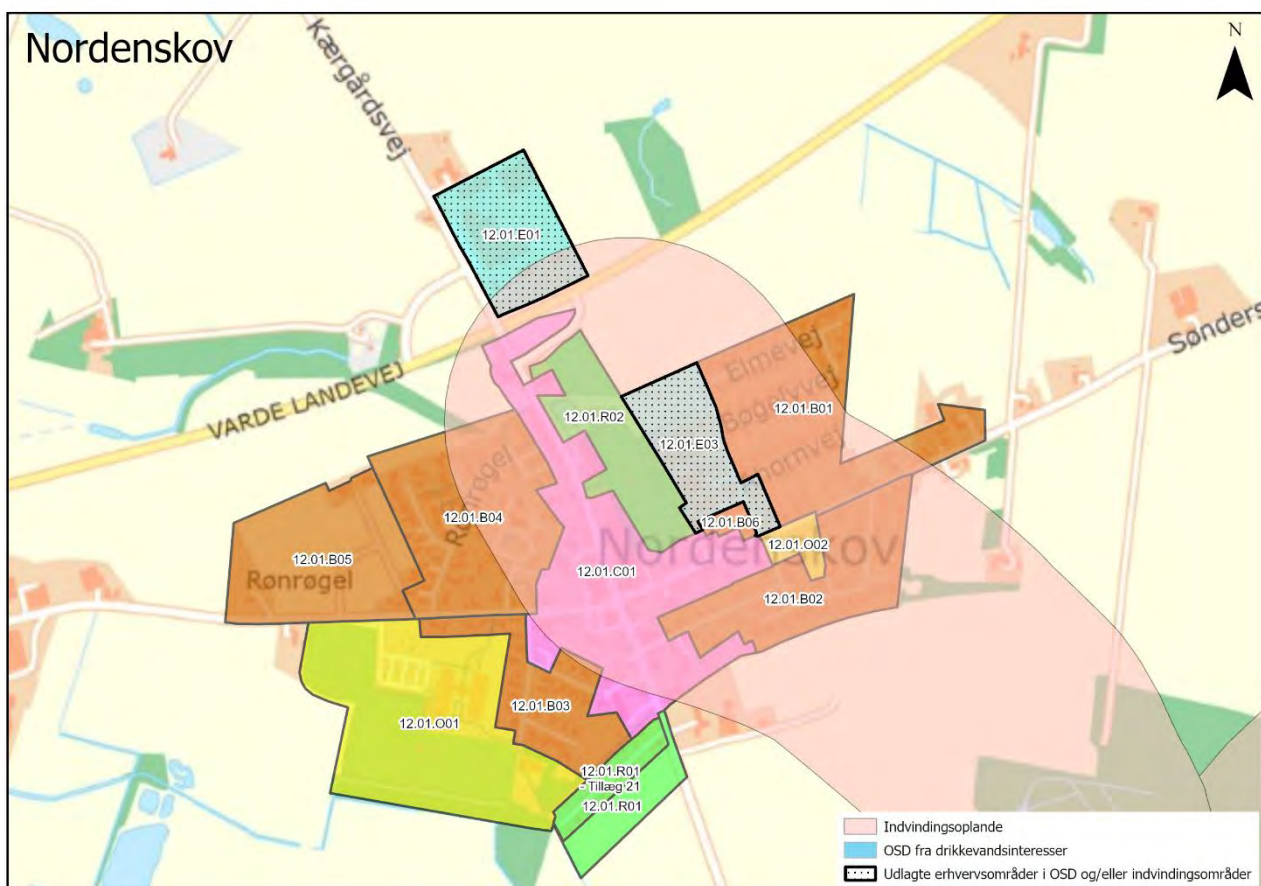
Figur 24.6

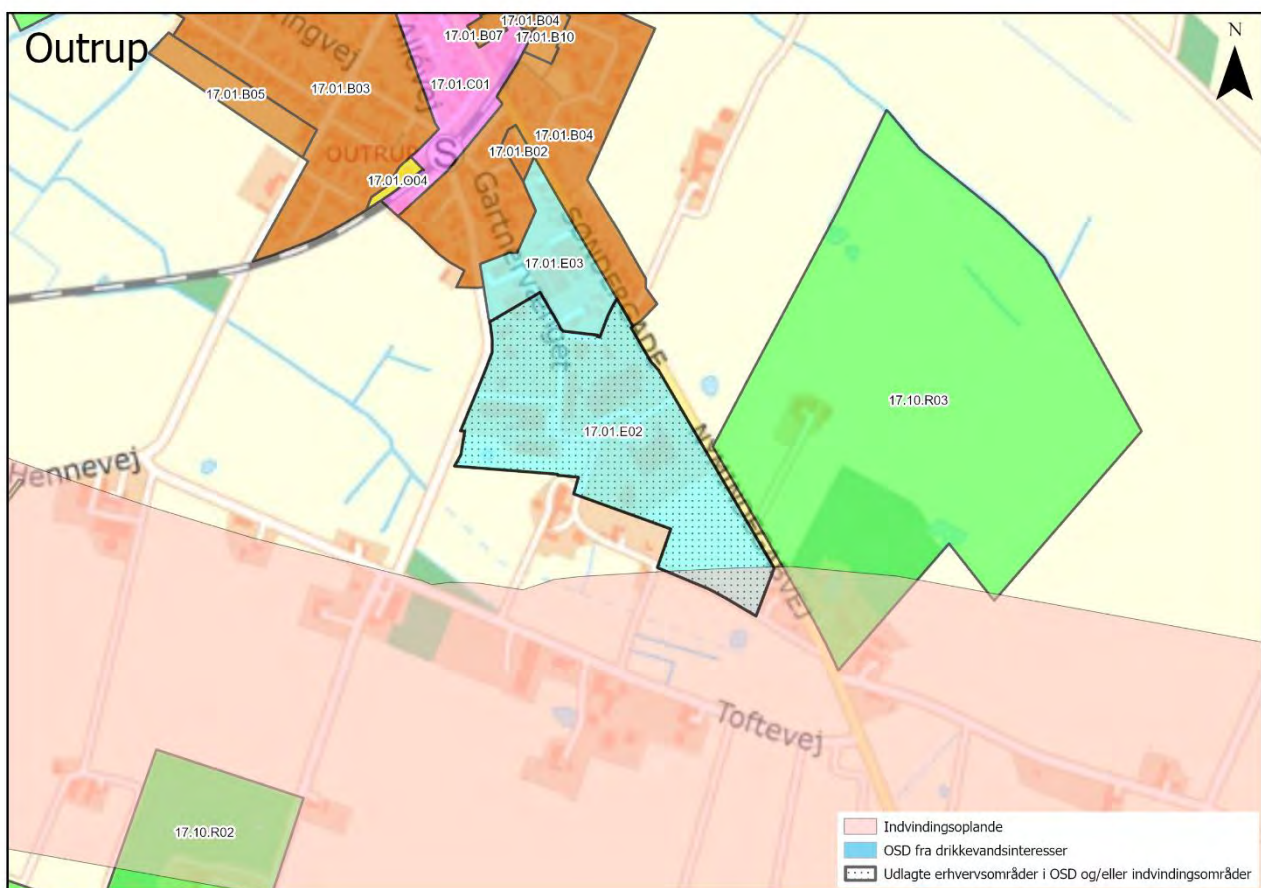
Figur 24.7

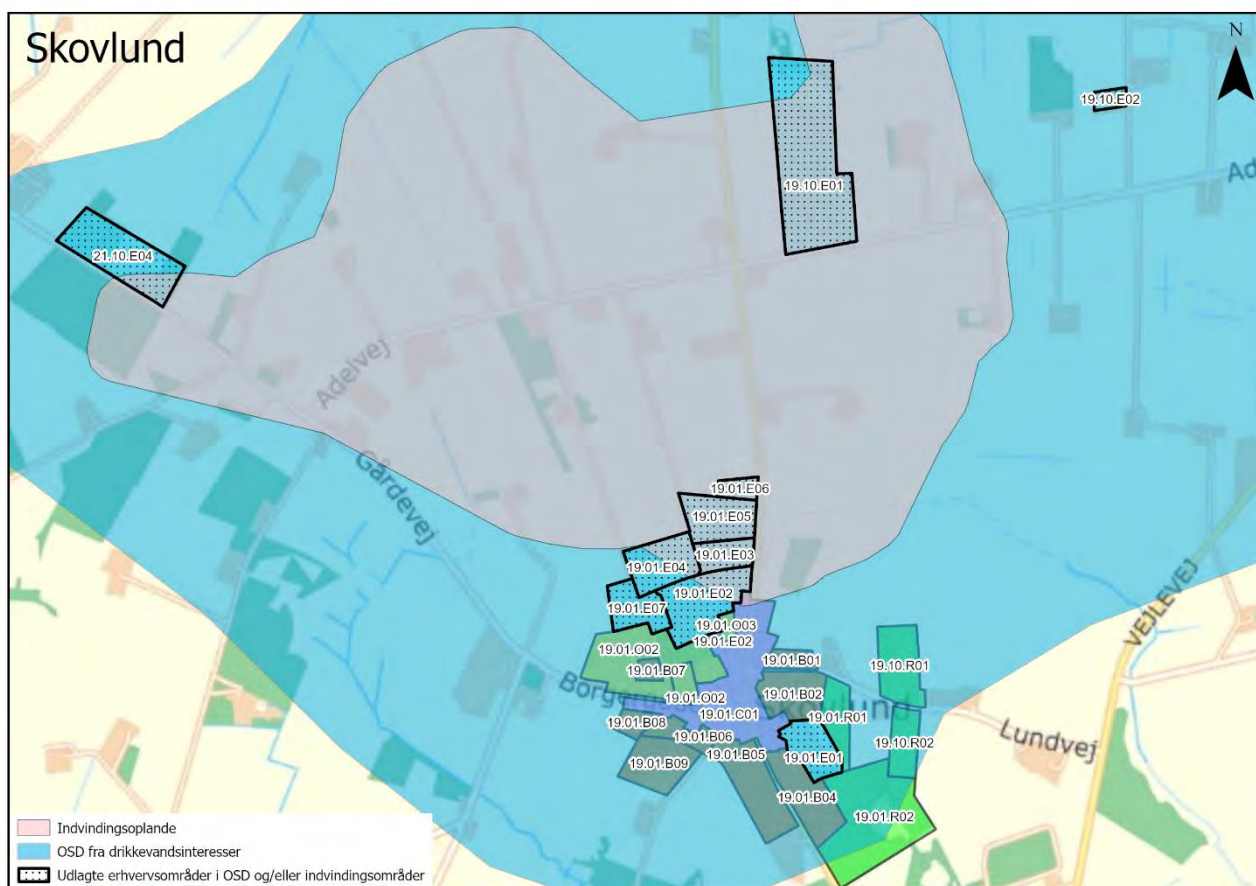
Figur 24.8

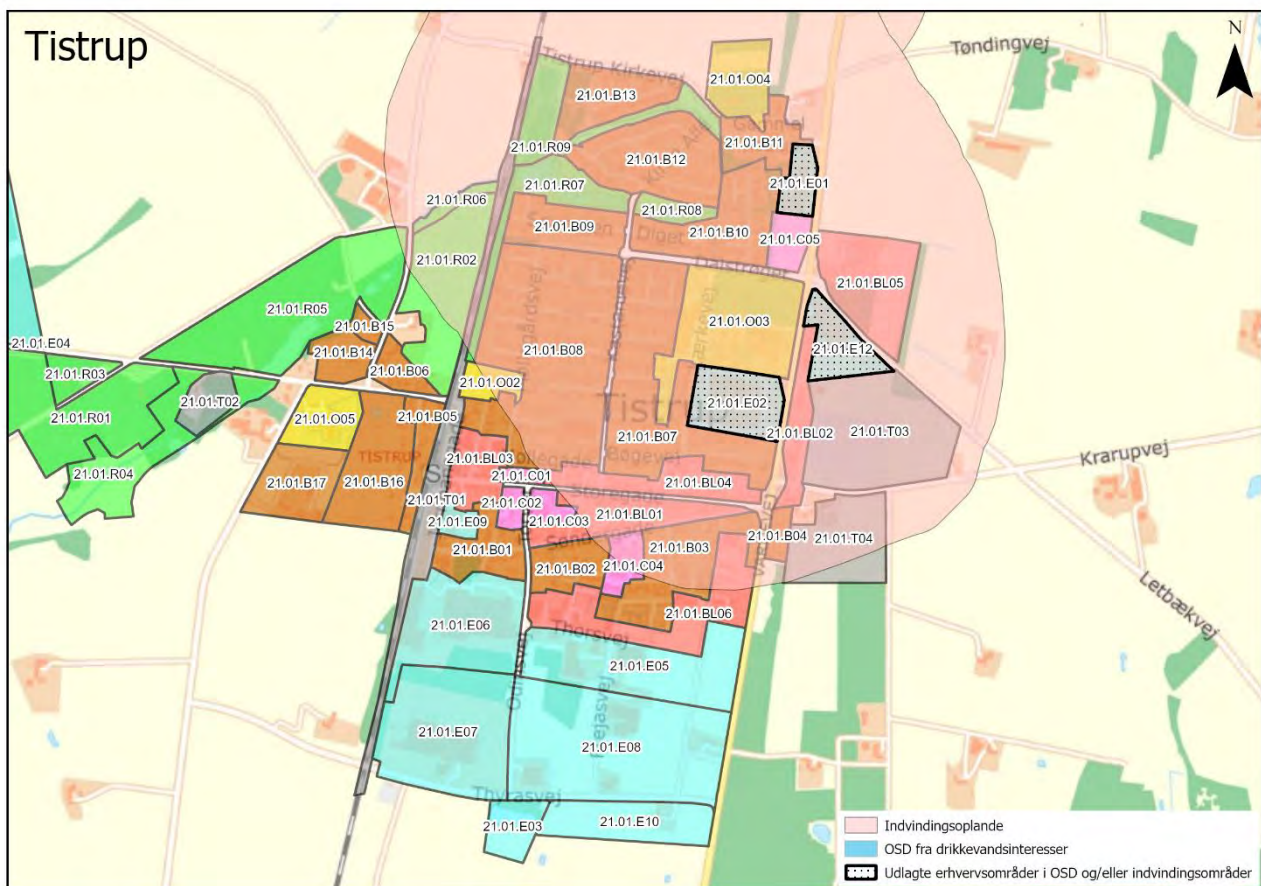

Figur 24.9

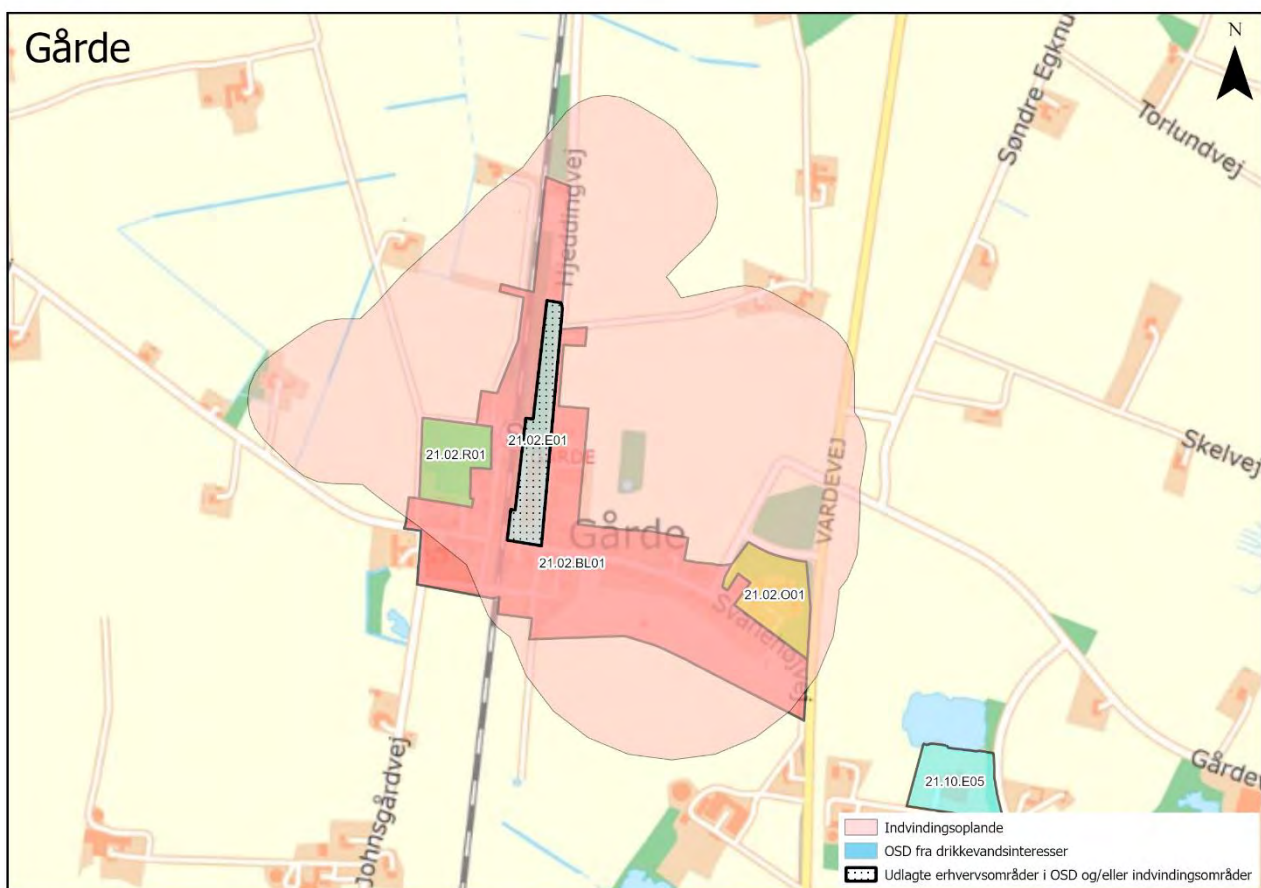

Figur 24.10

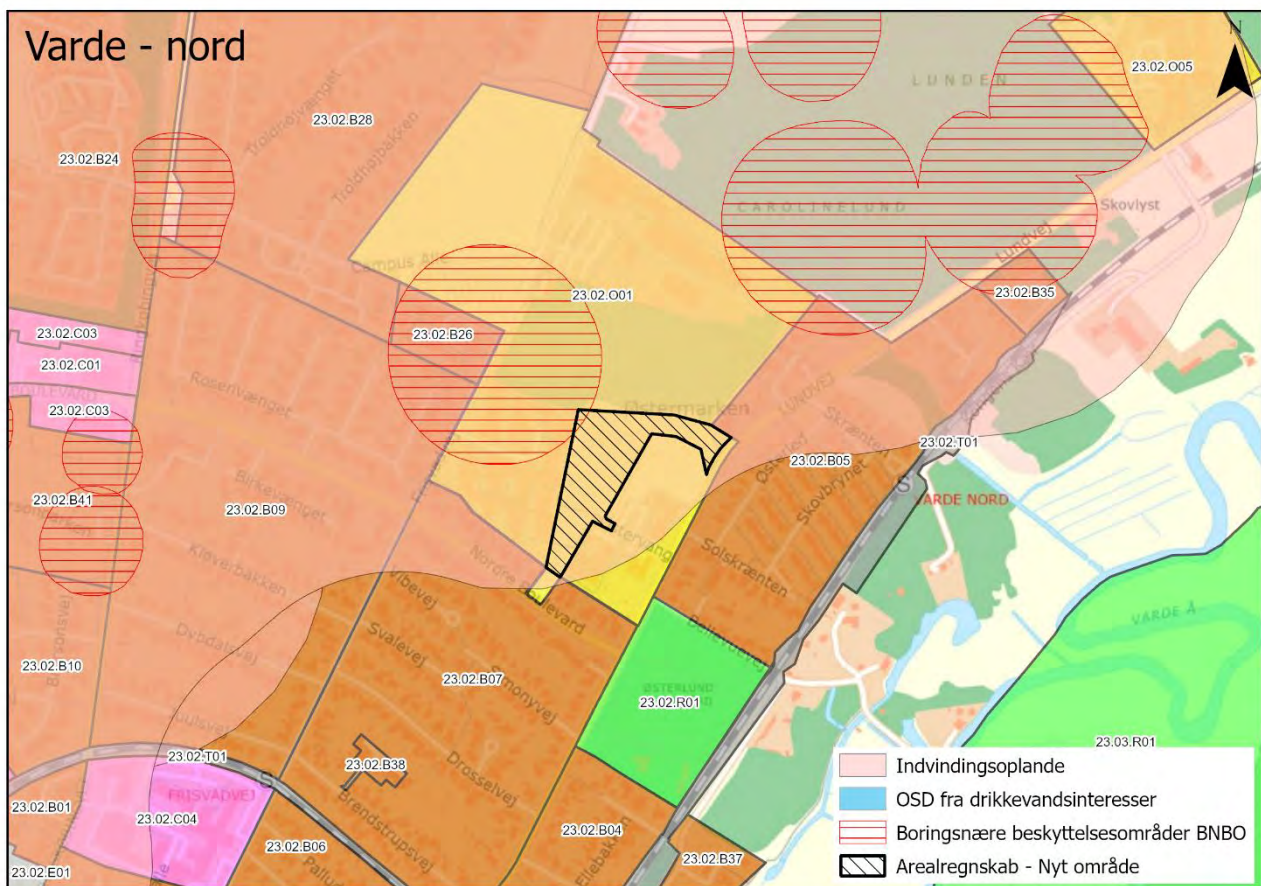

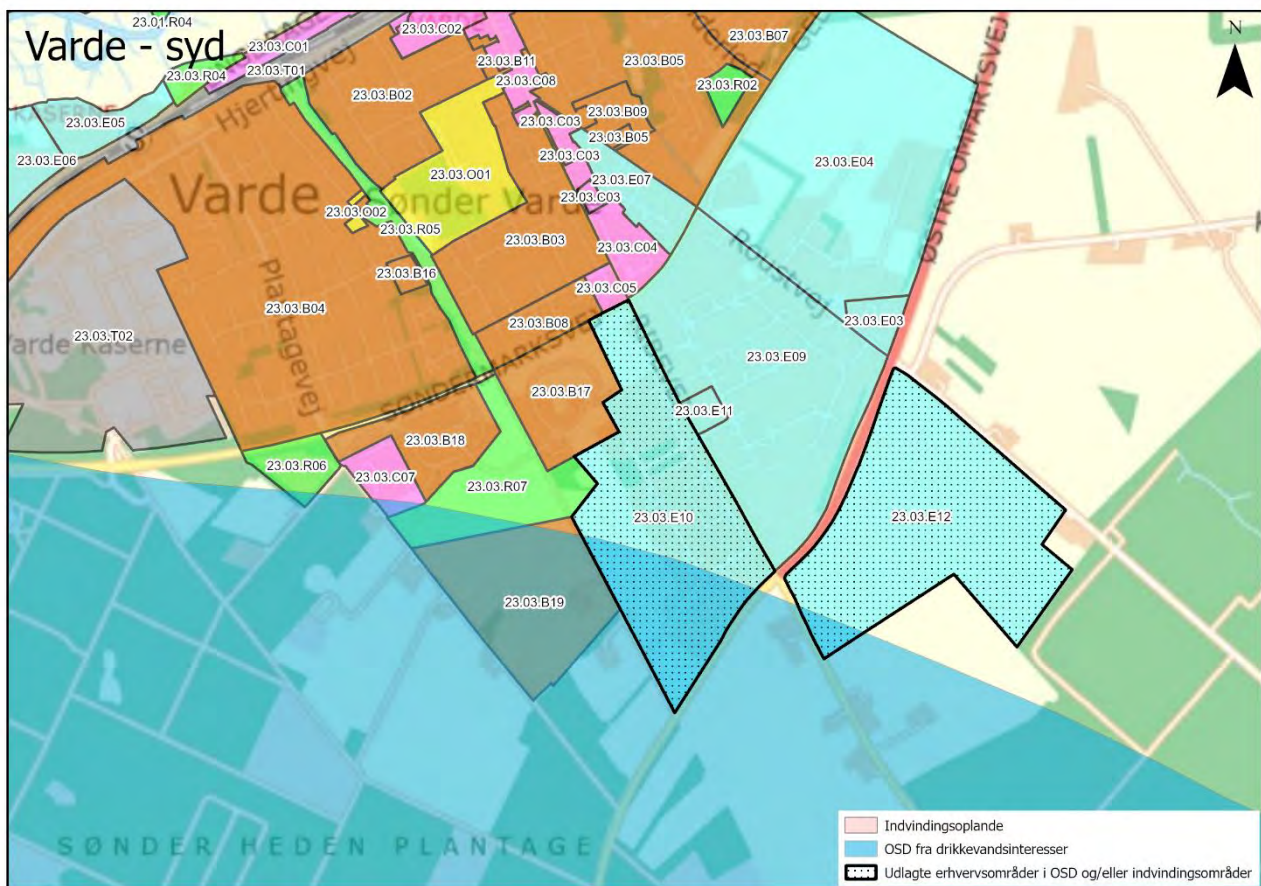
Figur 24.12

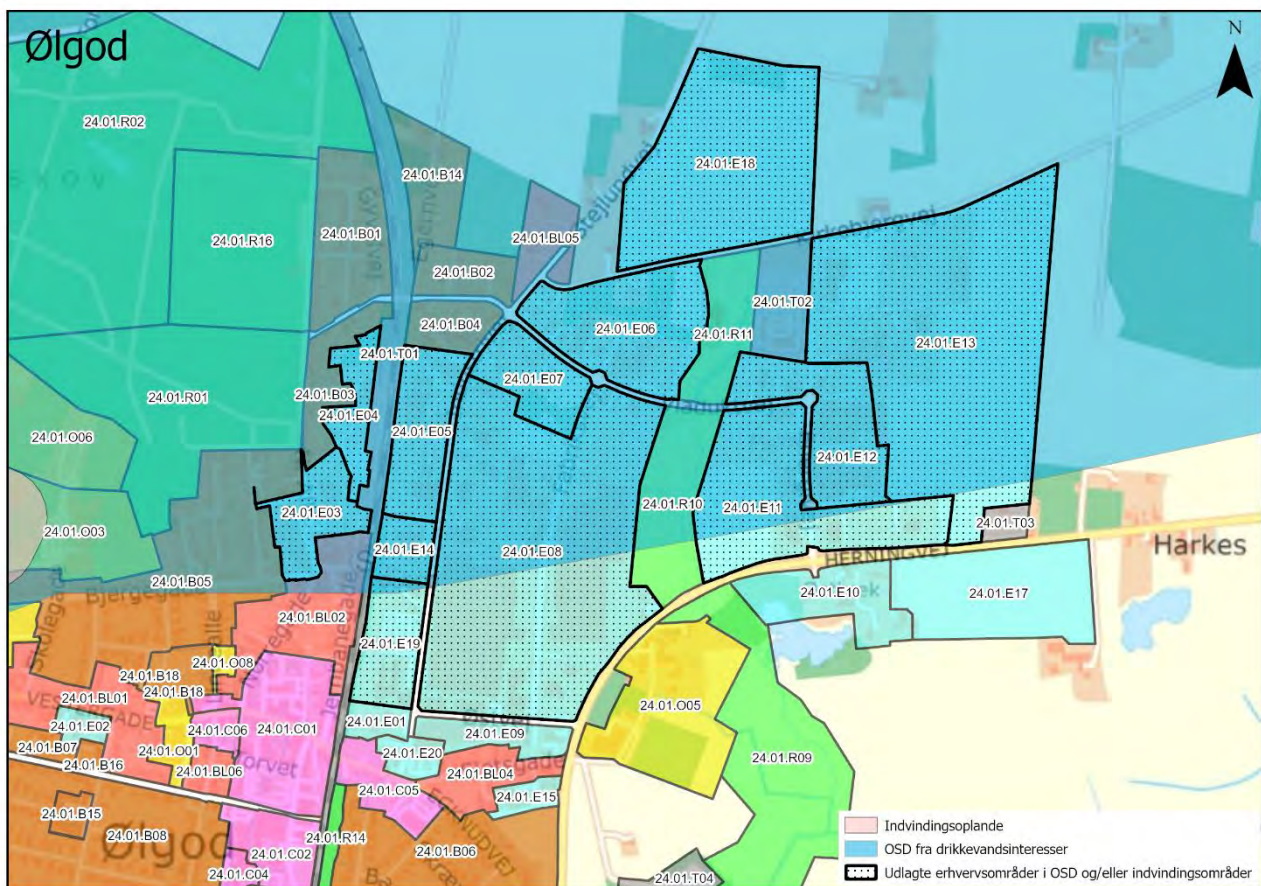
Figur 24.13

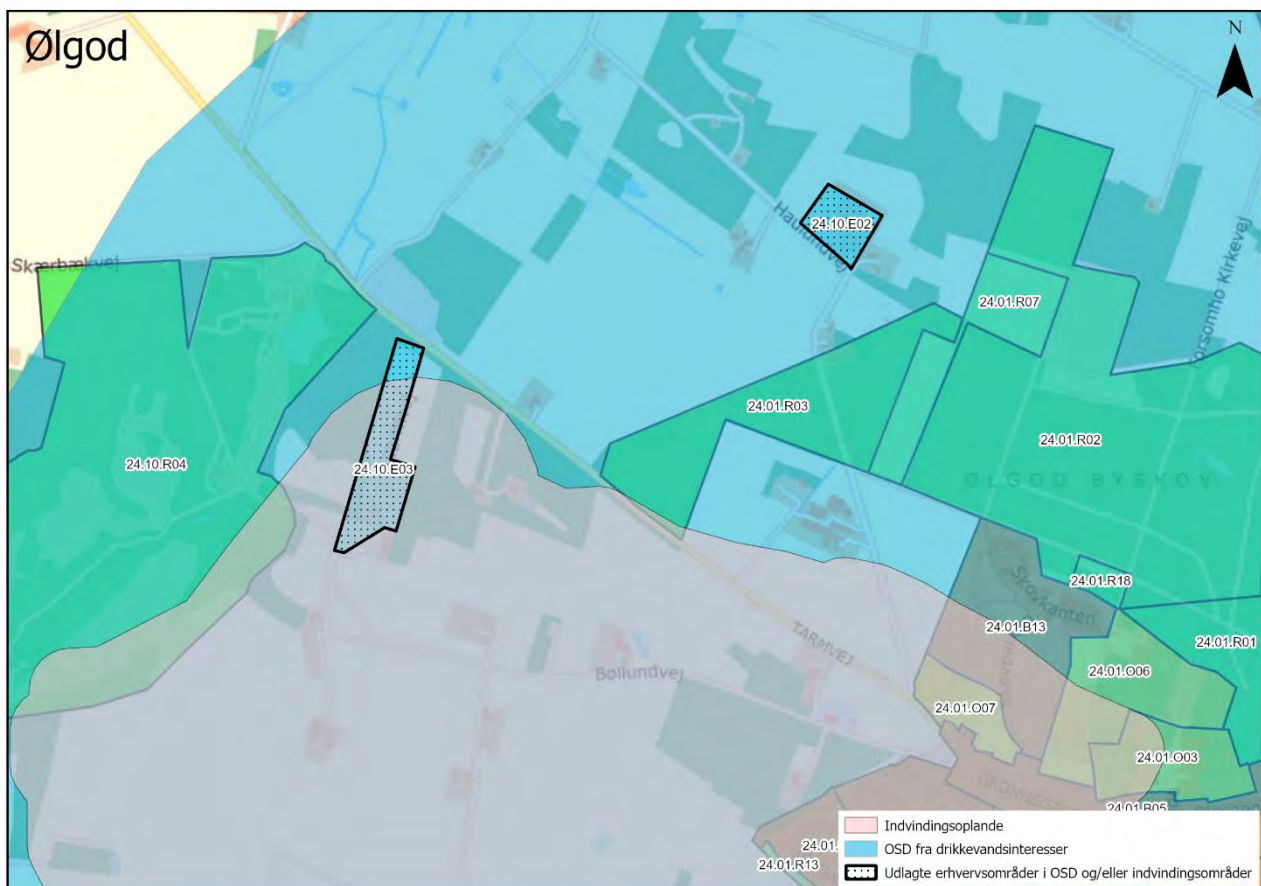
Figur 24.14

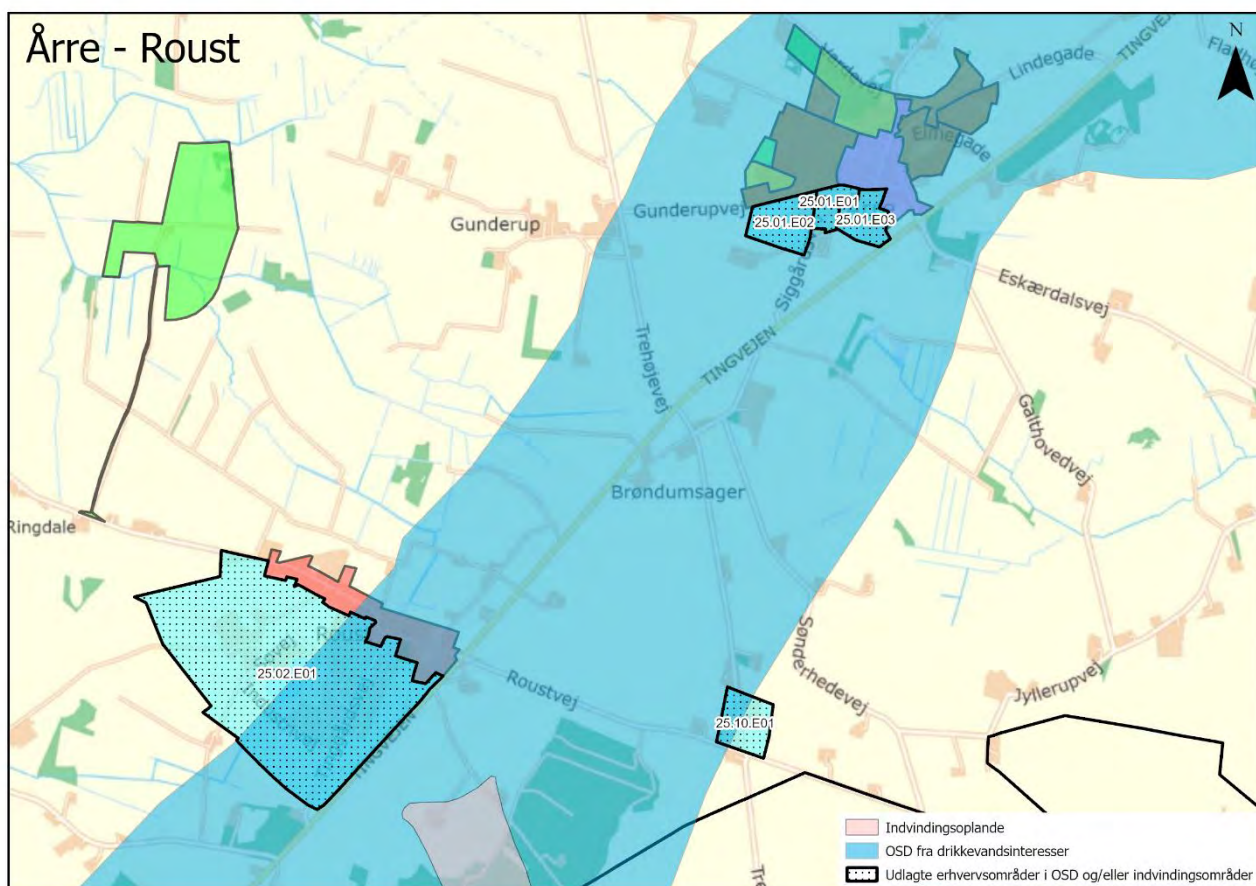
Figur 24.15

Figur 24.16

Figur 24.17

Figur 24.18

Ny eller ændret arealanvendelse i OSD og/eller indvindingsoplande

plan nr	Anvendelse generel	Tilføjelse af rammetekst*
19.10.E01	Erhvervsområde	*
21.01.T03	Teknisk område, solfangere	
23.02.RXX	Nyt rekreativt område i Varde Nord	

Tabel 24.3: Oversigt over ny eller ændret anvendelse i OSD og/eller indvindingsoplande, der er relevante i forhold til grundvandsbeskyttelsen.

*Teksten, som indskrives i rammebestemmelserne under notat miljø: Grundvandsbeskyttelse skal indgå i fremtidige lokalplanlægning eller behandlinger af tilladelser til bygge- og anlægsprojekter. Der skal ved lokalplanlægning fastlægges retningslinjer for: Forbud mod oplag af pesticider, olie og kemikalier samt håndtering af overflade- og spildevand.

I overstående tabel er fraseret ny eller ændret anvendelse, som ikke er relevant for grundvandsbeskyttelsen. Det drejer sig om følgende tre kategorier, hvor tal i nedenstående punkter stemmer overens med tabel nedenfor.

1. Den maksimale højde ændres i eksisterende erhvervsområder.
2. Arealet øst for Vardevej 41 og 43 i Tistrup er solgt. Arealet udgår af teknisk anlæg og i overensstemmelse med matrikelskel for ejendommen. Arealanvendelse udgør ikke en trussel for grundvandsbeskyttelsen.

3. Der oprettes en ramme til rekreative formål i tråd med den eksisterende lokalplan for området. Rammen udlægges for at være med til at sikre rekreative muligheder i Varde Nord ved ny planlægning. Arealanvendelse udgør ikke en trussel for grundvandsbeskyttelsen.

plannr	Anvendelse generel	Årsag til frasortering
19.10.E01	Erhvervsområde	1
21.01.T03	Teknisk område, solfangere	2
23.02.RXX	Rekreativt område	3

Tabel 24.4: Frasorteret ny eller ændret anvendelse, som ikke er relevant for grundvandsbeskyttelsen.

ARGUMENTATION FOR DE ENKELTE ÆNDRINGER

Ramme 19.10.E01: Nord for Skovlund ønskes byggehøjden i rammeområdet forhøjet. En lokal virksomhed skal have hævet byggehøjden ift. ny fløj/højere skorsten. Det vil sige det er kun byggehøjde og ikke bebyggelsesprocenten der hæves. Selve erhvervskategorierne ændres der ikke ved. Af hensyn til at sikre grundvandsinteresserne i området tilføjes dog standardbemærkningen for varetagelse af grundvandsinteresser. Dette sker med henvisning til en virksomhed eller et teknisk anlæg, der medfører en væsentlig fare for forurening af grundvandet, kan være placeret i såvel miljøklasse 3 som miljøklasse 7.

I og med, at der er tale om en eksisterende virksomhed kan ændringen ikke lokaliseres et andet sted.

Forventede fremtidig forsyningsstruktur og ændringer i Varde By

DIN Forsyning har den 16.04.2020 meddelt Varde Kommune, at der er udarbejdet en strukturplan for vandforsyningen i kommunen, og at Varde Vandværk Lerpøtvej, og det tilhørende kildefelt vil udgå, når det nye ansøgte kildefelt ved Vittarp er gået i stabil og normal drift. Begrundelsen for dette er, at Varde Vandværk Lerpøtvej er udtjent og ikke tidssvarende, og at de fleste borer er væsentligt påvirket af miljøfremmede stoffer. Om der skal bruges dele af det eksisterende kildefelt til nødforsyning af et nyt vandværk, er der endnu ikke taget stilling til. Men hvis der skal bevares nogen indvindingsboringer, vil det formodentligt være kildepladsen ved Carolinelund (Østermarken) øst for Varde By, hvor borerne er bedre beskyttet mod forurening end borerne i byen. DIN Forsyning har meddelt, at Varde Vandværk på nuværende vidensgrundlag vil indstille produktionen om ca. 3 år. I forbindelse med forsynings sikkerheden vil der efterfølgende være primært indvinding fra Vittarp Kildefeltet suppleret af Nørre Nebel og Klinting vandværker og som strategisk sikkerhed en forsyningsforbindelse til DIN Forsynings vandforsyningsystem i Esbjerg Kommune. Denne forventede ændring vil medføre ændringer udpegningerne i forbindelse med grundvandsbeskyttelsen og relevansen af disse.

Nyudlæg indenfor boringsnæreområder

plannr	Anvendelse generel
23.02.RXX	Rekreativt område

Tabel 24.5: Oversigt over nyudlæg i indenfor BNBO, der er relevante i forhold til grundvandsbeskyttelsen.

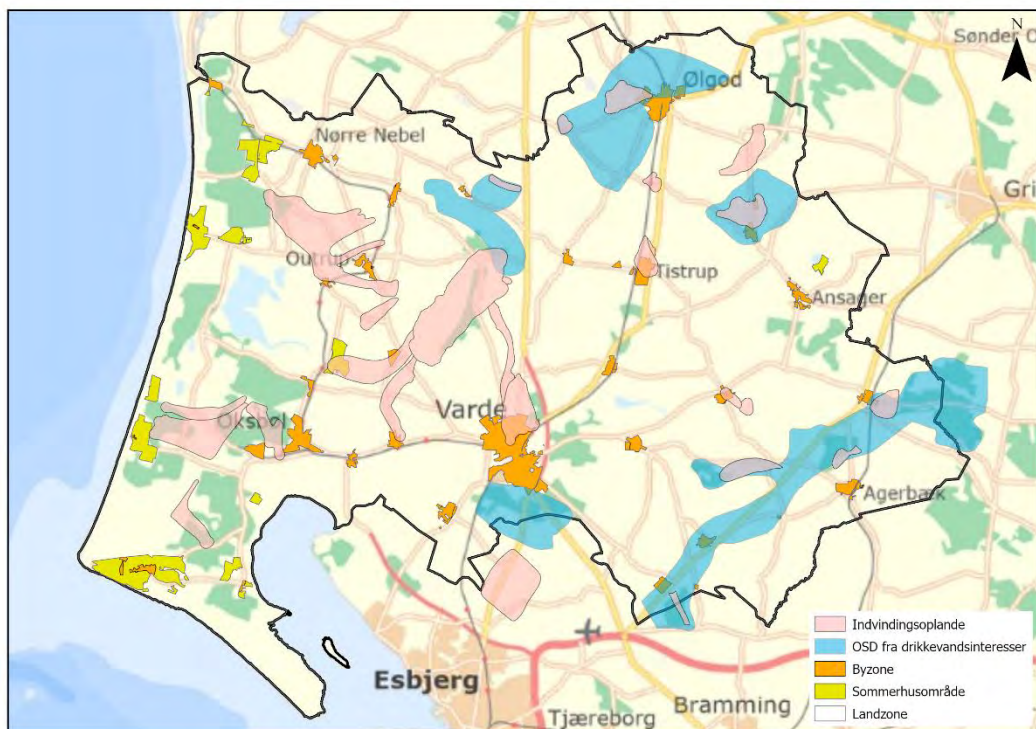
I tabellen nedenfor er frasorteret nyudlæg, som ikke er relevant for grundvandsbeskyttelsen. Det drejer sig om følgende 1 kategorier, hvor tal i nedenstående punkter stemmer overens med tabel nedenfor.

1. Der oprettes en ramme til rekreative formål i tråd med den eksisterende lokalplan for området. Rammen udlægges for at være med til at sikre rekreative muligheder i Varde Nord ved ny planlægning. Arealanvendelse udgør ikke en trussel for grundvandsbeskyttelsen.

plannr	Anvendelse generel	Årsag til frasortering
23.02.RXX	Rekreativt område	1

z

Tabel 24.6: Frasorteret nyudlæg, som ikke er relevant for grundvandsbeskyttelsen.

Figur 24.19: Zoner i Varde Kommune og grundvandsinteresser – Kilde: Plandata og Miljøportalen februar 2025, Varde Kommune.

Uudnyttede rammeområder i Varde Kommune

I Varde Kommune er 11 rammeområder, der endnu ikke er lokalplanlagt for, beliggende indenfor områder med grundvandsinteresser. Rammeområderne består af endnu-ikke lokalplanlagte rammeområder fordelt på henholdsvis 7 boligområder og 4 erhvervsområder. Rammeområderne ses i tabel nedenfor.

By	Kommuneplanramme	NFI	OSD	Indvindings- oplande	Aktivitetstype	Der er tilføjet følgende ramm etekst ved tidligere revisioner
Fåborg	06.01.B03	X	X		bolig	X
	06.01.BL01	X	X		Bolig/erhverv	X
Henne	07.01.BL01	X		x	Bolig/erhverv	X
Nordenskov	12.01.E03	X		X	erhverv	X
	19.01.B07		X		bolig	X
Tistrup	21.01.E01			X	erhverv	X
Varde	23.02.B34	X		X	bolig	X
Ølgod	24.01.B17		X		bolig	X
	24.01.E18		X		erhverv	X
Årre	25.01.B04	X	X		bolig	X
	25.01.E02	X	X		erhverv	X

Tabel 24.7: Uudnyttede rammeområder i Varde Kommune.

*Der er tidligere indskrevet følgende i de pågældende uudnyttede kommuneplanrammer i rammebestemmelserne under notat miljø: Grundvandsbeskyttelse skal indgå i fremtidige lokalplanlægning eller behandlinger af tilladelser til bygge- og anlægsprojekter. Der skal ved lokalplanlægning fastlægges retningslinjer for: Forbud mod oplag af pesticider, olie og kemikalier samt håndtering af overflade- og spildevand.

Varde Syd

Varde er kommunens hovedby. I Varde by skal der sikres en udvikling, som understøtter livet og udviklingen i hele kommunen gennem alsidige tilbud inden for kultur, fritid, detailhandel og erhverv. Der skal derfor sikres et varieret udbud af arealer til erhvervsformål og boligformål.

Varde Syd har en god trafikal beliggenhed i forhold til de store erhvervsområder i Esbjerg, og udbygningen i den sydlige del af byen har de senere år overvejende omfattet industri- og større salgsvirksomheder.

Der mangler muligheder for udbygning af boligområder i bydelen, og især med henblik på at styrke elevgrundlaget til Lykkesgårdsskolen, er det hensigtsmæssigt at planlægge for en yderligere boligudbygning i Varde Syd.

Ifølge kommuneplanen skal byudviklingen tage hensyn til den eksisterende natur og de markante landskabstræk i området. Dog vurderes området fra et landskabeligt synspunkt ikke at være sårbart over for ny bebyggelse, idet området er afgrænset fra det omgivende landskab af Søndre Plantage og i direkte tilknytning til eksisterende bymæssig bebyggelse.

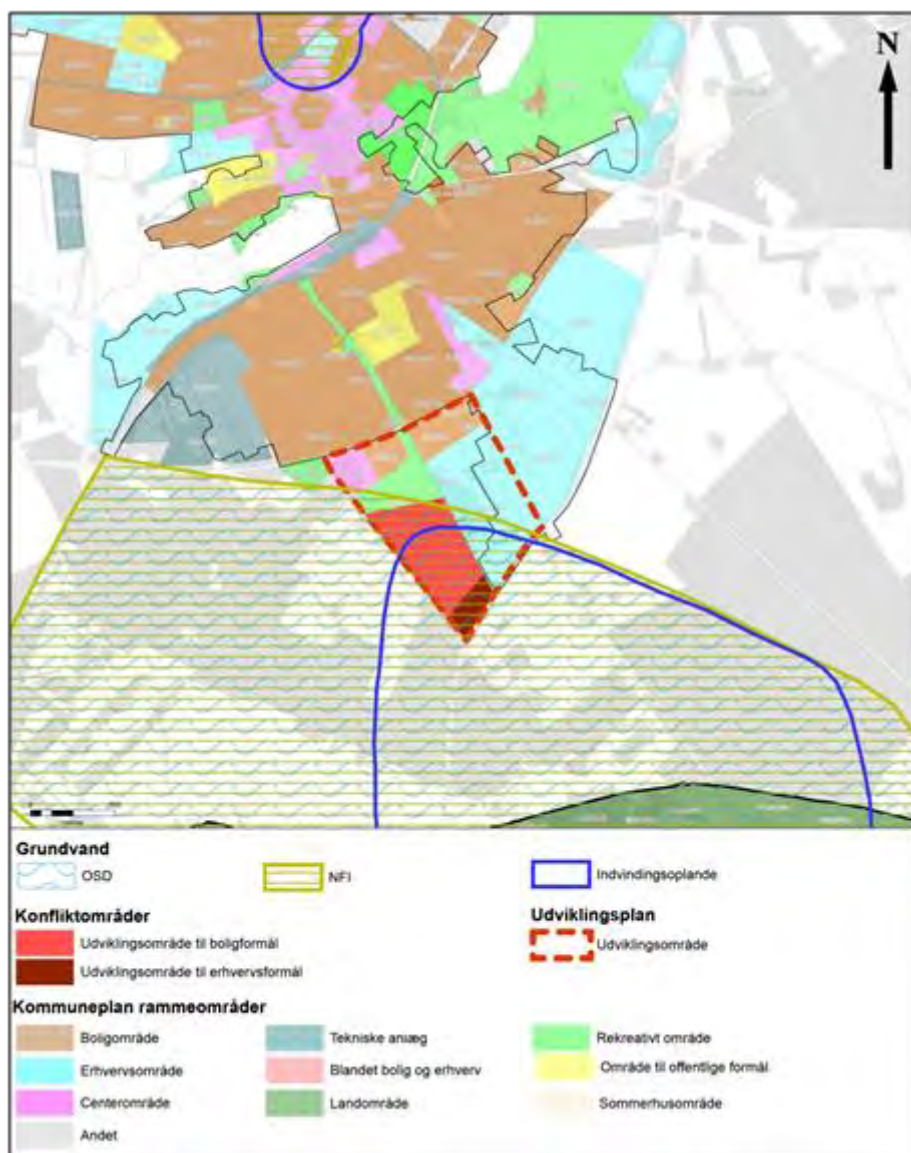
I Varde Syd er begrænsede muligheder for bolig- og erhvervsudvikling. Udviklingsmulighederne begrænses af, at en del af arealerne mod sydvest anvendes til militære formål, Østre Omfartsvej ligger som en afgrænsning af byen og områderne inden for vejen er næsten fuldt udnyttet til erhvervsarealer og mod syd er områder med grundvandsinteresser.

I Varde Kommune er mulighederne for arealudlæg i Varde Syd nøje gennemgået og analyseret. Der er udarbejdet en udviklingsplan for Varde Syd, der omhandler et konkret udviklingsprojekt ved Søndermarksvej og et større område med bl.a. perspektivarealer mellem Søndermarksvej, Ribevej, Esbjergvej og Skadehøjvej.

Figur 24.20: Kort fra udviklingsplan for Varde Syd.

Den sydlige del af udviklingsplanområdet er omfattet af grundvandsinteresser, herunder et perspektivområde til boligformål og et mindre område til erhvervsformål med miljøklasse 1-2.

Figur 24.21: Udviklingsområder beliggende i OSD Forumlund – Varde Syd.

En stor del af den sydlige del udviklingsplanområdet er beliggende i OSD Forumlund. Der er ingen indvindingsoplande til vandværker ved udviklingsplanområdet. De tidligere vandværker Varde Bakkevej Vandværk og Forum Vandværk er ikke længere i drift.

Risikovurdering i forhold til hydrogeologiske forhold

Fysiske forhold: Området ligger på kanten af Esbjerg Bakkeø ned til en smeltevandsdal med Varde Å. De øverste jordlag består af kvartært smeltevandssand og ferskvandssand. Under de kvartære aflejringer ligger miocænt sand og ler.

Hydrogeokemiske forhold: Grundvandsstrømningen er overvejende fra østsydøst mod vestnordvest. Redoxgrænsen er vurderet til omkring 50 meter under terræn. Der har ikke været indvinding i området siden 2007 på grund af fund af pesticider. DIN Forsyning udfører overvågning af grundvandskvaliteten i flere borer i indvindingsoplandet til Forum Vandværk. Grundvandsmonitoreringen har indtil videre ikke vist en positiv udvikling af indhold af pesticider i borerne. DIN Forsyning har tilkendegivet, at det ikke er udelukket, at der kan indvindes drikkevand i OSD Forumlund på et senere tidspunkt. Grundvandet er under 25 år om at nå fra området og ned til indvindingsmagasinet og der er ingen lerlag mellem terræn og magasin. Der

er derfor ringe beskyttelse af grundvandsmagasinet og forurening vil hurtigt nå fra overfladen og ned til grundvandsmagasinet.

Miljøstyrelsen udfører periodisk monitoring på flere GRUMO-boringer i OSD Forumlund.

Ressourceforhold: Grundvandsindvindingen vil påvirke placeringen af indvindingsoplandet og grundvandets strømningsretning. Ved en grundvandsindvinding vil der trækkes mere vand ned til grundvandsmagasinet. Rammeudlægget vil formentlig betyde lidt mindre grundvandsdannelse på grund af en ændret befæstelse. Da store dele af området er skov, vil det være ønskeligt at en større andel af grundvandet dannes under skov.

Konklusion: Eventuelle forurenende aktiviteter bør placeres udenfor områder med grundvandsdannelse. Desuden bør hele området indenfor OSD så vidt muligt beskyttes mod pesticider, da grundvandet er meget ungt og i forvejen er belastet med pesticider. En større befæstelsesgrad og dermed mindre nedsivning vil ikke have nogen særlig negativ konsekvens, da grundvandsforekomsterne i Varde-området har god kvantitativ tilstand. En større befæstelsesgrad og dermed mindre nedsivning vurderes at have en relativ lille negativ konsekvens for Varde Å i forhold til den tidligere påvirkning fra grundvandsindvinding i området.

Boligformål

Da aktiviteten 'boligformål' ikke er grundvandstruende i væsentligt omfang, og der ikke er nogen vandværks-kildepladser med indvindingsboringer og BNBO i udviklingsområderne i Varde Syd, kan der planlægges for den.

I forbindelse med udarbejdelsen af eventuelle fremtidige lokalplaner indarbejdes bestemmelser, der sikrer, at de planlagte aktiviteter ikke udgør en trussel mod grundvandet. Hvilke bestemmelser, der kan sikre grundvandets kvantitative og kemiske tilstand, afhænger af de konkrete projektforslag for området.

Mindre grundvandstruende erhvervsformål

Såfremt aktiviteten 'erhvervsformål' omfatter mindre grundvandstruende erhverv, kan der planlægges for aktiviteten i området, i fald alternativer uden for OSD ikke gives.

I forbindelse med udarbejdelsen af eventuelle fremtidige lokalplaner indarbejdes bestemmelser, der sikrer, at de planlagte aktiviteter ikke udgør en trussel mod grundvandet. Hvilke bestemmelser, der kan sikre grundvandets kvantitative og kemiske tilstand, afhænger af de konkrete projektforslag for området

Potentielt grundvandstruende erhvervsformål

Såfremt aktiviteten 'erhvervsformål' omfatter potentielt grundvandstruende erhverv bør der ikke planlægges for aktiviteten i OSD. Dog er der muligheder for at planlægge for udvidelse af allerede eksisterende potentielt grundvandstruende virksomheder og anlæg i OSD samt for allerede kommuneplanlagte uudnyttede områder udlagt til potentielt grundvandstruende virksomheder og anlæg, såfremt argumentationen i redegørelserne samt kommunens tiltag for grundvandsbeskyttelse er vægtige. Hvis dette er tilfældet, skal der ske tiltag til sikring af grundvandet som for eksempel omhandler parkerings- og kørearealer, opbevaring af olie og kemikalier, befæstelsesgrad samt regnvands- og spildevandsledninger.

ØVRIGE PLANMÆSSIGE BINDINGER

Arealerne omkring Varde er omfattet af flere planmæssige bindinger herunder 'bevaringsværdigt kulturmiljø', 'Kystnærhedszone', 'Dallandskab' og 'Nationalpark Vadehavet' der primært knytter sig til arealerne omkring Varde Å vest for byen og Varde Bymidte.

Fælles for bindingerne er, at de omfatter arealer nord for jernbanen og ikke arealer i eller omkring Varde Syd.

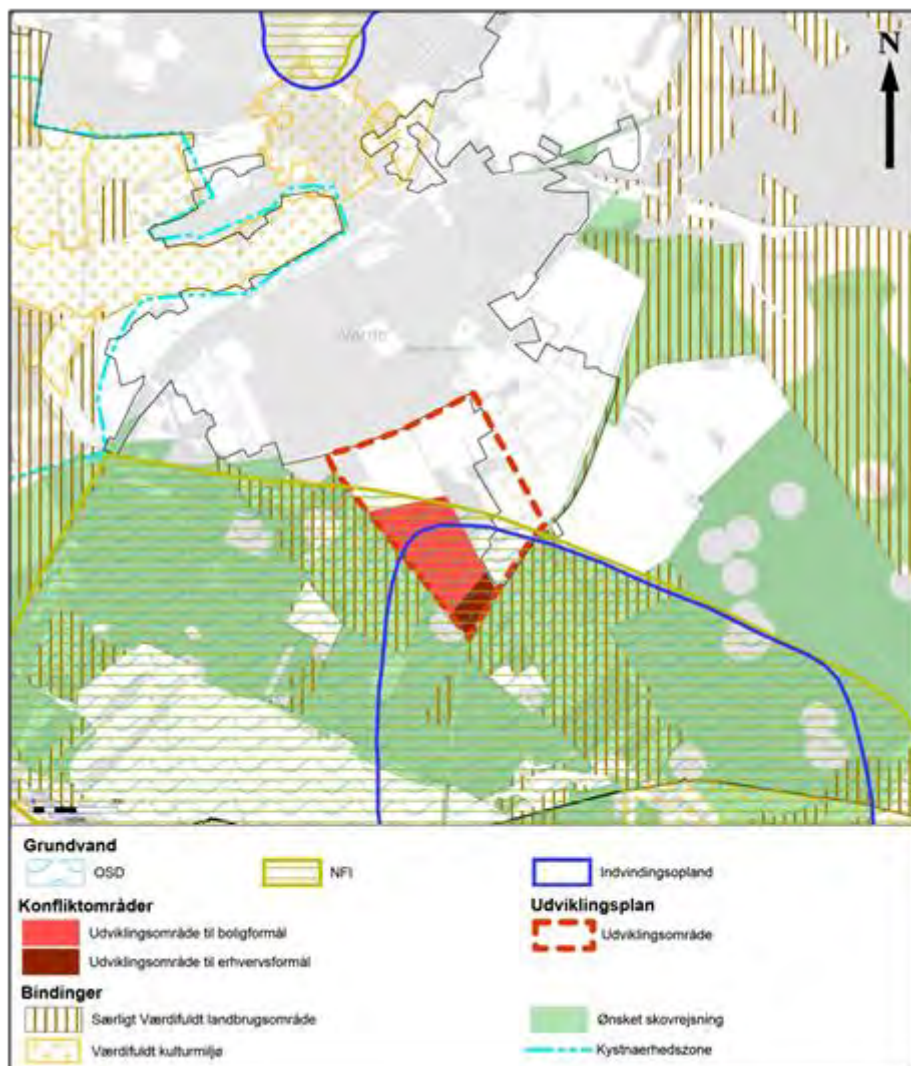
I Varde Syd er Varde Søndre Plantage, og arealer tæt derved, udpeget til områder, hvor der ønskes skovrejsning, herunder også en del af arealerne i udviklingsplanområdet beliggende i område med grundvandsinteresser.

Et område mod sydvest er desuden omfattet af støjkonsekvenszonen for den militære skydeplads ved Varde Kaserne.

Ifølge kommuneplanen vil Varde Kommune arbejde for at skabe ny bynær natur, der kan fremme friluftsmulighederne og medvirke til at give byområderne karakter ved at udlægge skovrejsningsområder nær byerne.

Omkring store dele af Varde, herunder også Varde Syd, er arealer udpeget som 'særligt værdifuldt landbrugsområde'. Udpegningen omfatter en del af arealerne i udviklingsplanområdet beliggende i område med grundvandsinteresser.

'Særligt værdifuldt landbrugsområder' er udpeget for at sikre, at landbruget i kommunen fortsat har gode vækst- og udviklingsmuligheder. Dog kan der ifølge kommuneplanen udlægges arealer til nødvendig byudvikling, og der kan plantes skov i områder, hvor væsentlige interesser gør dette ønskeligt. Skovrejsning er et yderligt tiltag til sikring af grundvandsressourcen.

Figur 24.22: Planmæssige bindinger i området – Varde Syd.

VURDERING

Ifølge kommuneplanen skal Varde by som kommunens hovedby sikres gode muligheder for vækst indenfor både bolig og erhverv.

Boligformål

Området til 'boligformål' i udviklingsplanområdet i Varde Syd er beliggende i et område med grundvandsinteresser og er udlagt direkte syd for et stort boligområde ved Plantagevej. Området er med til at sikre fremtidige boliger i Varde Syd.

Med henvisning til 'Udviklingsplan for Varde Syd' vil boligområderne blive forbundet af en grøn struktur og stisystemer. Dertil udlægges større grønne, rekreative områder, der sikrer friluftsmuligheder i tråd med retningslinjerne for boligområder i kommuneplanen.

Varde By afgrænses naturligt mod syd af Esbjergvej og Østre Omfartsvej. Mod nordøst er et mindre areal ubebygget. Arealet ligger mellem Østre Omfartsvej og Gellerup Plantagevej. Arealet ligger udenfor grundvandsinteresser, men arealet vurderes ikke at være hensigtsmæssigt til boligområde, idet det er beliggende tæt ved en større vej, hvorfra der forventet støjgener, samt at arealet ligger tæt ved det store erhvervsområde med bl.a. tungere industri i miljøklasse 5-7. Arealet vurderes derfor ikke at være egnet til 'boligformål' og samtidig kan et boligområde på denne lokalitet være begrænsende for de eksisterende virksomheders udviklingspotentiale og mindske muligheden for at nye virksomheder kan etablere sig i et eksisterende erhvervsområde.

Øvrige alternativer vil være sydøst for Øster Omfartsvej og være beliggende udenfor byens naturlige afgrænsning samt uden tilknytning til eksisterende boligområder, skoler mv. og dermed ikke være hensigtsmæssige til byudvikling på kortere sigt.

På den baggrund, samt med henvisning til at aktiviteten 'boligformål' er en mindre grundvandstruende aktivitet, er det den samlede vurdering, at det er muligt at planlægge for aktiviteten.

Det anbefales dog, at der i forbindelse med udarbejdelsen af eventuelle fremtidige lokalplaner indarbejdes bestemmelser, der sikrer, at de planlagte aktiviteter ikke udgør en trussel mod grundvandet. Hvilke bestemmelser, der kan sikre grundvandets kvantitative og kemiske tilstand, afhænger af de konkrete projektforslag for området.

I kommuneplanen er området delvis udlagt til boligområde 23.03.B19.

KONKLUSION

Det følgende er et resumé af redegørelsens delkonklusioner:

I Varde Kommune findes der 20 aktive almene vandværker. Derudover, er der ca. 1100 markvandsboringer. Ydermere er der grundvandsindvinding til erhverv, ikke almene vandværker og ca. 420 enkeltindvindere (1-2 husstande).

Der er eksport af vand over kommunegrænsen til Ringkøbing-Skjern Kommune, der forsynes fra Ølgod, Kvong eller Klinting Vandværk. Der er ingen import af vand til Varde Kommune. Dog har DIN Forsyning en nødforsyning af vand fra Esbjerg Kommune til DIN Forsynings forsyningsområde i Varde Kommune.

De indberettede indvindingsmængder fra den offentlige drikkevandsforsyning fra 2023 udgør i alt ca. 5,4 mio. m³ ved en samlet tilladelse i 2024 på ca. 7,44 mio. m³.

Desuden er der ca. 1100 markvandingsboringer med en samlet tilladt indvinding på ca. 27,4 mio. m³/år og en indberettet indvinding i 2023 på ca. 13 mio. m³. Ydermere er der grundvandsindvinding til erhverv, ikke almene vandværker og ca. 420 enkeltindvindere (1-2 husstande).

I Varde Kommune er de primære grundvandsmagasiner 3-4 teoretiske hydrostratigrafiske lag af smeltevandssand fra istiderne Elster, Saale og Weichsel. Der er kun tynde lerlag over og mellem sandmagasinerne, så de kvartære magasiner udgør i store områder et sammenhængende sandlag på op til 100 meters tykkelse.

Under kvartærtidens sand- og lerlag findes de prækvartære sandmagasiner Odderup Sand/Stauning Sand, Bastrup Sand og Billund Sand, primært i den østlige del af Varde Kommune.

Grundvandsdannelsen i Varde Kommune til de øverste magasiner varierer mellem 400 og 700 mm/år.

Grundvandsmagasinerne i Varde Kommune er generelt sårbare over for påvirkninger fra terræn. De dybe magasiner er stadig uden nitrat, men de terrænnære magasiner er stærkt påvirkede af aktiviteter på overfladen.

Store dele af de terrænnære magasiner er belastet med pesticider fra landbruget, og der er også mange fund af pesticider i de dybe magasiner. I 2024 har 3 ud af kommunens 20 vandværker problemer med indhold pesticider i drikkevandet, og der er enkelte sporadiske fund af pesticider i flere vandværker.

Der er udover pesticider påvist sporadiske fund af miljøfremmede stoffer, blandt andet klorerede opløsningsmidler og oliestoffer i et mindre antal borer. Overordnet vurderes disse stoffer ikke at være problematiske for grundvandet i Varde Kommune, men lokalt kan de være en udfordring.

Der findes i Varde Kommune i alt 7 OSD, hvoraf 4 OSD ligger inden for kommunegrænsen, mens de resterende 3 OSD ligger delvist i nabokommunerne Esbjerg, Billund og Vejen Kommune.

I forhold til anden planlægning gælder overordnet set, at grundvandsinteresserne varetages dels gennem vandplaner, klimatilpasningsplan og kommuneplan ved generel regulering i dansk lovgivning og dels via målrettet regulering i indsatsplaner for grundvandsbeskyttelse. Byudvikling i forhold til grundvandsinteresser vil derfor i konkrete tilfælde skulle forholde sig til indsatsplanerne. Der er ingen væsentligt konfliktpotentialer i forhold til råstofplanen.

I kommuneplanen er der mål for en fordeling af byudviklingen. Varde er kommunens hovedby, hvor der skal sikres gode muligheder for vækst. Kommunen har desuden 6 områdebyer, hvor der skal sikres gode bosætningsstilbud og lokale servicetilbud.

Dertil er en række lokal- og kystbyer med mindre bosætningspotentialer og landsbyerne, hvor der kun i begrænset omfang vil ske egentlig byudvikling.

I Varde Kommune er 11 rammeområder, der er beliggende indenfor områder med grundvandsinteresser, hvor der endnu ikke er lokalplanlagt. Rammeområderne består af henholdsvis 7 boligområder og 4 erhvervsområder.

Der tidligere indskrevet følgende i de pågældende uudnyttede kommuneplanrammer i rammebestemmelserne under notat miljø: Grundvandsbeskyttelse skal indgå i fremtidige lokalplanlægning eller behandlinger af tilladelser til bygge og anlægsprojekter.

Varde Syd:

I Varde Syd er der udlagt et eksisterende rammeområde, 23.03.B19, til fremtidig boligudvikling. Rammeområdet påtænkes udvidet mod syd til om med matrikel 136ap, Varde Markjorder og vest herfor langs trægrænsen i den sydlige del af matrikel 44y, Varde Markjorder. Udvidelsen er i tråd med "Udviklingsplan for Varde Syd", og stemmer overens med udviklingen af området til bolig på arealet mellem Skadehøjvej og Søndervangvej.

Området, der udlægges/udvides til boligformål, sikrer boligtilbud i den sydlige del af Varde. Det vurderes, at udlægget med sin beliggenhed er planmæssigt fornuftigt, samt at der ikke er øvrige oplagte muligheder for en alternativ placering, hvormed der kan planlægges for aktiviteten.

I forbindelse med udarbejdelsen af eventuelle fremtidige lokalplaner indarbejdes bestemmelser, der sikrer, at de planlagte aktiviteter ikke udgør en trussel mod grundvandet.

På den baggrund vurderes udlægget at være planmæssigt velbegrundet, og der kan således planlægges for aktiviteten.

Tema 25. Vandindvinding

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Den hidtidige planlægning for vandindvinding for Varde Kommune har været varetaget gennem:

- Varde Kommune – Vandforsyningsplan 2025-2035
- Statslige Vandområdeplaner 2021-2027
- Varde Kommune – Natura 2000-handleplaner 2022-2027
- Fælles kommunalt administrationsgrundlag

Varde Kommune har i samråd med Billund-, Vejen- og Esbjerg Kommune videreført Ribe Amts grundvandsressourcestyring af grundvandet. Grundvandsressourcen bliver opdateret løbende året igennem og afspejler grundvandsressourcen i et kort og viser, hvor der er mulighed for indvinding af grundvand. Grundvandsressourcekortet har hidtil været administrationsgrundlaget for erhvervsmæssig indvinding i de 4 kommuner.

I administrationsarbejdet anvender kommunen beregningsværktøjet BEST med fokus på vurdering af påvirkninger fra vandindvindinger. BEST anvendes til hydrologiske beregninger og vurderinger og giver blandt andet overblik over den enkelte borings påvirkning og grundvandsressurens udnyttelsesgrad. Grundvandsressourcekortet er implementeret i BEST.

KOMMUNEPLAN 2025

Der foretages ingen ændringer af kommuneplanretningslinjerne med Kommuneplan 2025, men tilkendegivelser, redegørelse og kortbilag opdateres.

VANDOMRÅDEPLANER

Kommuneplan 2025 må ikke stride imod vandområdeplanerne. Derfor er retningslinje 25.2 en del af kommuneplanen. Heraf fremgår det, at der ikke må tillades vandindvinding, hvis dette kan være til hinder for at gennemføre vandområdeplanerne.

NATURA 2000-HANDLEPLANER

Kommuneplan 2025 må ikke stride imod Natura 2000-handleplaner. Indvinding må ikke forringe muligheden for at opfylde bevaringsmålsætningen for de enkelte Natura 2000-områder. Derfor er retningslinje 25.2 en del af Kommuneplan 2025.

VANDINDVINDING I VARDE KOMMUNE

Der er 20 vandværker i Varde Kommune med tilladelse til indvinding af i alt ca. 7,44 mio. m³/år. Desuden er der ca. 1100 markvandingsboringer med en samlet tilladt indvinding på ca. 27,4 mio. m³/år og øvrig erhvervsmæssig indvinding med tilladelse til 290.000 m³/år. Efter vandforsyningsloven kan kommunen give tilladelse til indvinding af vand.

PRIORITERING AF GRUNDVANDSUDNYTTELSEN

Retningslinje 25.3 og 25.4 er udtryk for Byrådets interesseafvejning og prioritering af vandressourcen. Prioriteringen gælder overalt i kommunen og vil blive taget i anvendelse, hvis kommunen vurderer, at grundvandsressourcen ikke kan dække alle behov.

Indvindingsoplandet til et vandværk, er det område, hvor grundvandet strømmer fra og hen til indvindingsboringerne. Der er vedtaget indsatsplaner for beskyttelse af grundvandsressourcerne i alle indvindingsoplande. Beskyttelse af indvindingsoplandet har meget høj prioritet for at hindre forurening af drikkevandet. Kommunen giver som udgangspunkt ikke tilladelse til nye boringer

eller udvidelse af indvindingsmængden for eksisterende borer til eksempelvis markvanding indenfor indvindingsoplande eller i områder med særlig drikkevandsinteresser (OSD). Det fremgår af retningslinje 25.5, at grundvandsressourcen indenfor indvindingsoplande reserveres til drikkevandsforsyning.

STYRING AF UDNYTTELSEN AF VANDRESSOURCERNE (VANDFORBRUG)

For yderligere info henvises til kommuneplanens retningslinjer samt hovedstrukturens tilkendegivelser.

Grundvandsindvinding generelt

Byrådet har vedtaget et handlingsprogram for at styre udnyttelsen af vandressourcen, specielt i forhold til erhvervsmæssig indvinding.

Heraf fremgår det, at der fortsat vil gives tilladelse til indvinding og udvidelse af indvinding i grundvandsoplande, hvor der beregningsmæssigt vurderes at være overskud af vand i forhold til recipientmålsætningen. Disse grundvandsoplande kaldes "åbne oplande". Som beskrevet ovenfor, gives der, som udgangspunkt, ikke tilladelse til nye borer og udvidelse af indvindingsmængden for eksisterende borer i indvindingsopland til vandværker og i OSD-områder.

Ved fornyelse af tilladelsen fra borer, der ligger nær naturområder eller nær vandløb, som er målsat som "høj økologisk tilstand", vil der, hvis den kommunale sagsbehandling påviser nødvendigheden af dette, blive stillet krav om reduktion i indvindingen.

I de oplande, hvor der beregningsmæssigt vurderes at være underskud af vand i forhold til recipientmålsætningen, vil Byrådet arbejde hen imod at reducere tilladelser indenfor oplandet for at forbedre de økologiske tilstande i vandløbet. Disse grundvandsoplande kaldes "lukkede oplande". Indenfor disse oplande vil der normalt ikke blive givet indvindingstilladelser til nye borer eller tilladelser til udvidelse af indvindingsmængden fra eksisterende borer. Ved fornyelse af tilladelser vil der blive stillet krav om reduktion af indvindingsmængden, hvis det ifølge BEST-beregninger vurderes, at et vandløb påvirkes u hensigtsmæssigt af indvindingen.

Byrådets mål er hermed, at der i løbet af en periode på 15 år i de "lukkede oplande" bliver en bedre overensstemmelse mellem vandindvindingen og de vejledende værdier for påvirkning af vandløbene.

Byrådet vil følge udviklingen med det iværksatte handlingsprogram. I det omfang det lader sig gøre, vil kommunen søge at forbedre de beregningsmæssige forudsætninger.

Ved alle ansøgninger om tilladelser til vandindvinding skal det vurderes, om der er tilstrækkeligt grundvand, og om indvindingen vil medføre væsentlige negative ændringer for nærliggende borer og naturtyper. Dette fremgår også af retningslinje 25.3 i hovedstrukturen.

Indvinding til dambrug

I Varde Kommune er der 3 aktive dambrug. Alle dambrugene indvinder vand fra vandløb og ingen af dambrugene indvinder i øjeblikket vand fra borer.

Til dambrugsformål gives tilladelser til indvinding af grundvand på samme vilkår som andre erhvervsindvindinger. Indvindingen skal ske gennem korte vandløbsnære borer og borerne skal stå i direkte hydraulisk kontakt med vandløbsbunden og være filtersat maksimalt 10 meter under terræn. Det er et krav, at det oppumpede vand bliver ledt tilbage til samme vandløb opstrøms eller samme sted som vandindtaget. Derudover er det et krav, at borerne filtersættes meget tæt på vandløbsbunden.

Indvinding til markvanding

Kommunen giver tilladelse til indvinding af grundvand til markvanding fra overfladenære grundvandsmagasiner. Det dybereliggende grundvand skal så vidt muligt være reserveret til drikkevandsforsyningen. Dette fremgår af hovedstrukturens retningslinje 25.6.

I vandværkernes indvindingsoplande skal grundvandsressourcen som udgangspunkt reserveres til drikkevandsforsyning. Dette fremgår af hovedstrukturens retningslinje 25.5.

Der gives normalt ikke tilladelse til at bore dybere end de vejledende maksimale boredybder. I områder med vanskelige indvindingsforhold kan indvindingen ofte ske ved etablering af flere korte borer, der bliver koblet sammen.

Indvinding til dyrevanding

Afgørelser fra Natur- & Miljøklagenævnet viser, at kommunerne ikke har hjemmel til at pålægge landbrugsbedrifterne at aftage vand fra vandværkerne til vanding af husdyr. Derfor kan en landmand, der ikke er forsynet med vand fra en almen vandforsyning forvente at få tilladelse til at vande husdyr fra eksisterende eller nye borer, hvis der er tilstrækkeligt med grundvand. Der gives, som udgangspunkt, ikke tilladelse til dyrevanding i indvindingsopland.

Direkte oppumpning fra vandløb

Der gives normalt ikke tilladelser til direkte oppumpning fra vandløb. Undtaget herfra er oppumpning fra visse nedre vandløbsstrækninger, gravede bassiner, afvandingskanaler eller strækninger, hvor vandføringen primært er styret af tidevand. Dette fremgår også af retningslinje 25.7. I de øvrige vandløbsstrækninger gives afslag, hvis der kan etableres en boring, der kan yde tilstrækkeligt vand. Dokumentation skal foreligge for, at det ikke er muligt at indvinde tilstrækkeligt vand. Særlige historisk begrundede indvindinger direkte fra vandløb vil dog fortsat kunne forvente fornyede tilladelser.

PLACERING AF BORINGER

Vandindvinding ved forurenede grunde

For at undgå spredning af en forurening til grundvandet skal nye indvindingsboringer placeres i en afstand af mindst 300 meter fra forurenede grunde og anden truende forurening. Det kan være nødvendigt at etablere nye borer længere borte, for ikke at trække forurenende stoffer ud af den aktuelle forurenede grund. Kommunen vil altid foretage en konkret hydrologisk vurdering, der skal sikre, at indvinding kan finde sted uden negativ påvirkning af omgivelserne.

Vandindvinding ved vandløb, søer, vådområder mv.

Grundvand siver gennem jordlagene og vil før eller senere løbe ud i vandløb, søer og vådområder, hvor det er med til at sikre et varieret dyre- og planteliv, specielt i tørre perioder. En for kraftig oppumpning af grundvand kan derfor medføre vandmangel i disse områder.

Der vil derfor normalt ikke gives tilladelse til vandindvinding i nærheden af vandløb, søer, moser, enge og andre værdifulde naturområder som for eksempel vådområder i klitlavninger, hvis det vurderes, at indvindingen kan få væsentlig negativ indvirkning på naturområdets tilstand. Dette er i overensstemmelsen med hovedstrukturens retningslinje 25.3. Dette vil for eksempel være tilfældet, hvis vandføringen i et vandløb bliver påvirket i et omfang, så målsætningen i vådområdeplanerne for vandløbet ikke bliver opfyldt. Indvindingsboringer skal derfor normalt placeres mindst 300 m fra de målsatte vandløb.

Indvindingstilladelser på lokaliteter, der først efter tilladelsens ikrafttrædelse, registreres som § 3 areal efter naturbeskyttelsesloven, kan forventes fornyet men ikke udvidet.

Vurdering af virkningerne på miljøet

Arbejder i forbindelse med indvinding af grundvand over 10 mio. m³/år kræver udarbejdelse af en miljøkonsekvensrapport for det konkrete projekt (opført på bilag 1 i lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter). Det betyder, at der forud for tilladelsen skal udarbejdes en miljøkonsekvensrapport for det konkrete projekt (tidligere VVM-redegørelse).

Derudover kan vandforsyningsboringer (dybdeboringer), anlæg af ledninger over større afstande, ændringer/udvidelser af projekter forudsætte udarbejdelse af en miljøkonsekvensrapport for det konkrete projekt (VVM), hvis anlægget vurderes at kunne få væsentlig indvirkning på miljøet.

Ved kommunens afgørelse af VVM-pligt skal der tages hensyn til en række forhold, blandt andet den samlede effekt af vandindvindingen i et påvirket område set i forhold til naturværdierne.

TILSYN I HENHOLD TIL VANDFORSYNINGSLØVEN

Varde Kommune fører tilsyn med boringer til indvinding af vand, herunder, at vilkårene bliver overholdt. Det er kun autoriserede brøndborerfirmaer, med et gyldigt A-bevis, der må etablere og sløjfe boringer, den udførende brøndborer skal have et B-bevis.

Ved eventuelle ændringer i boringer eller ændringer i behandlingsanlægget skal Varde Kommune have besked, da det kan have betydning for tilladelser og indberetning af oppumpede vandmængder.

AKTIVITETER I PERIODEN 2025-2029

Varde Kommune vil sikre, at der sker en bæredygtig vandindvinding, hvor der tages hensyn til kapaciteten i grundvandsmagasinerne og omkringliggende beskyttet natur og vandløb.

Tema 26. Vandløb og søer

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Kommuneplan 2021 indarbejdede Statens Vandområdeplaner for den 2. planperiode 2015–2021 med de tilhørende bekendtgørelser om miljømål og indsatsprogrammer, som samtidig dannede grundlag for Varde Kommunes administration af vandløb og søer.

Varde Kommune har de seneste fire år gennemført en lang række af vandområdeplanens indsatser til sikring af faunapassage og forbedring af de fysiske forhold i vandløbene. Det er særligt ved en række ophørte dambrug, at der nu er etableret faunapassage, senest ved Alslev Mølle Dambrug (2022), Haltruplund Dambrug (2023) og Letbæk Dambrug (2024). Der er etableret okkerrensingsanlæg i Kybæk, Skonager Lilleå og Ovnbøl Bæk og yderligere anlæg er undervejs. Samtidig med projekterne er der skabt forbedrede gyde- og opvækstbetingelser for vandløbenes fisk og fauna.

Der er løbende indsamlet supplerende viden om vandløbenes tilstand målt ved undersøgelser af fiskebestande, vandløbsfauna og okkermålinger. Desuden har Varde Kommune bidraget til en kvalificering af afgrænsning og udpegning af vandløbene i vandområdeplanen. I den forbindelse er vandløb taget ud af vandområdeplanen, og der er foreslået udpegning af stærkt modificerede vandløb. Dette er af staten indarbejdet i vandområdeplanen i juli 2019, hvorfor ca. 100 km vandløb i Varde kommune ikke længere har en konkret målsætning i vandområdeplanen.

KOMMUNEPLAN 2025

Der foretages ingen ændringer af kommuneplanretningslinjerne med Kommuneplan 2025, men tilkendegivelser, redegørelse og kortbilag opdateres.

I december 2000 trådte EU's Vandrammedirektiv i kraft og direktivet blev implementeret i dansk lovgivning den 22. december 2003 ved "Lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder". Loven indebærer, at planlægningen og overvågningen for vandområderne ændres, og at myndighederne i den forbindelse i højere grad end tidligere indarbejder sammenhænge mellem overfladevand, grundvand og terrestriske naturtyper i planlægningen. Dette reguleres af Lov om vandplanlægning fra 2013 med senere ændringer.

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning offentliggjorde den 27. juni 2016 vandområdeplaner for anden planperiode (2015-2021) og Miljøministeriet offentliggjorde den 13. juni 2023 vandområdeplanen for den tredje planperiode (2021-2027). Styrelsen for Grøn Arealplanlægning og Vandmiljø (SGAV) udsendte den 20. december 2024 den genbesøgte Vandområdeplan 2021-2027 (VP3II) i 6 måneders offentlig høring, hvori der er udpeget yderligere indsatser til forbedring af vandløb og søer. Planen er udgivet med tilhørende bekendtgørelser om miljømål og indsatsprogrammer, samt høringsnotater og sammenfattende redegørelser. Ifølge Ministeriet for Grøn Treparts arbejdsprogram for den 4. vandområdeplan 2027 til 2033, forventes denne offentliggjort ultimo 2027.

Vandområdeplanerne er en samlet plan, der skal forbedre det danske vandmiljø. De skal sikre renere vand i Danmarks kystvande, søer, vandløb og grundvand i overensstemmelse med EU's vandrammedirektiv. Vandområdeplanerne for tredje planperiode er baseret på en opdatering og videreførelse af vandplanerne for første og anden planperiode.

Der er udarbejdet en vandområdeplan for hvert af de fire vandområdedistrikter i Danmark. Varde Kommune er omfattet af vandområdeplan gældende for Vandområdedistrikt 1, Jylland og Fyn.

Vandområdeplanerne er udarbejdet under inddragelse af andre statslige myndigheder og kommunerne, og især kommunerne har en helt central rolle, når indsatserne konkret skal gennemføres. Kommunen er udførende part og får økonomisk dækning for arbejdet. Målet med indsatserne er at opfylde kravet om god økologisk tilstand i alle målsatte overfladevande. Et mål, der dækker over en tilstand, som kun er svagt påvirket af menneskelig aktivitet.

Som grundlag for vandområdeplanerne for anden planperiode har der også været nedsat lokale vandråd, som i samarbejde med kommunerne har udarbejdet forslag til afgrænsende kriterier for udpegning af de målsatte vandområder og de fysiske indsatser på vandløbsområdet. Statens Vandområdeplaner indeholder en række bindende retningslinjer, som vil danne grundlag for Varde Kommunes administration af vandløbene. Vandområdeplanerne kan ses på: <https://mst.dk/erhverv/rent-miljoe-og-sikker-forsyning/vandmiljoe/vandomraadeplaner/overblik-vandomraadeplanerne-2021-2027>Målsætning for vandløb

Den overvejende del af arealerne i Varde Kommune afvandes af to store vandsystemer nemlig Varde Å og Sneum Å, som begge har udløb i Vadehavet. Af andre større vandløb kan nævnes tilløb til Omme Å (en del af Skjern Å-systemet), Lydum Å og Gødel Kanal, der alle har udløb i Ringkøbing Fjord. Og Henne Mølleå, der har udløb i Vesterhavet.

Der er fastlagt målsætninger for ca. 612 km vandløbsstrækninger, der omfatter hovedparten af alle offentlige og private vandløb, der er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. Vandløbene varierer fra små hurtigt strømmende bække til langsomt flydende åer og afvandingskanaler.

Målsætningerne for vandløbene i Varde Kommune fremgår af nedenstående tabel og kommuneplanens kortdel. Uanset vandløbets målsætning, må der ikke gennemføres tiltag i vandløbet, som vil forringe de faktiske forhold eller som vil forhindre en målopfyldelse.

Miljømål	
Vandområdeplan 2021-2027	
(km vandløb)	
Høj økologisk tilstand	0
God økologisk tilstand	534
Maksimal økologisk potentiale	0
Godt økologisk potentiale	78
Sum	612

Tabel 26.1: Målsætningerne for vandløbene i Varde Kommune.

Statens vandområdeplaner indeholder en redegørelse for de enkelte vandområder og de tekniske baggrundsnotater beskriver hvilke handlinger, der kræves. Staten har udarbejdet meget konkrete indsatsprogrammer for vandløbene i de enkelte vandområder. Varde Kommune er omfattet af vandopland nr. 1.8 Ringkøbing Fjord og vandopland nr. 1.10 Vadehavet. I Varde Kommune opfylder ca. 122 km vandløb tilstandskravet om god økologisk tilstand eller godt økologisk potentiale.

FYSISKE INDSATSER FOR MÅLOPFYLDELSE AF VANDLØB

Som et bidrag til udarbejdelsen af Vandområdeplanens indsatser, har kommunen udpeget strækninger, hvor der skal ske en fysisk forbedring af vandløbene for at nå målopfyldelse. Til at rådgive kommunerne har der været nedsat vandråd bestående af landbrugets organisationer og de grønne organisationer.

I Varde Kommune skal der gennemføres følgende indsatser i planperioden 2021-2027, inkl. de forventede yderligere indsatser, som er i høring fra genbesøget af vandområdeplanen:

Vandløb	Okkeranlæg	Mindre restaureringer	Sandfang	Spærring fjernes	Åbning Rørlægning
Sædding Bæk		x			
Kvorup Bæk		x			
Kovad Bæk		x			
Hjedding bæk	x			x	
Mejlvang Bæk		x			
Agersnap bæk		x			
Østerbæk	x	x		x	
Engerbæk – Hoven Å	x				
Skjærbæk	x				
Puldal Grøft		x		x	
Nebel-Lønne Bæk	x	x			
Henne Mølle Å		x		x	
Henneby Grøft		x			
Outrup Bæk	x	x	x		
Refsgaard Allerslev Bæk			x		
Rolfsø Kanal		x		x	
Bredmose Bæk		x			
Fredmose Bæk		x			x
Søvig Bæk	x	x		x	
Kærvang Grøften		x			
Bådsø-Jøgum-Filsø Bæk		x			
Børsmose Bæk		x			
Ålestrømmen		x			
Havnegrøften		x			
Ringbjerg Rende		x			
Tilløb til Præstesø		x			
Afløb fra Fåresø					x

Afløb fra Langvad Nord		x			
Kjelst og Borrekær Bæk		x			
Hesselmed Bæk		x			
Agerbæk	x	x	x	x	
Nordre Debel Bæk					x
Sig Rode Bæk	x	x			
Fåborg Gestlunde Bæk	x	x			
Vandløb i Hjortkær					x
Autrup Bæk	x	x			
Jyllerup Bæk	x	x			
Kærbæk	x				
Hestkær Bæk		x			
Lerbæk	x	x			
Kybæk				x	
Tønding Bæk		x			
Ellebæk					x
Skærbæk		x			
Ovnbøl Bæk	x	x		x	
Frisvad Møllebæk	x	x			
Stokbæk		x			
Ralm Bæk	x	x		x	
Debelsig Bæk	x	x			
Tilløb Hornelund Bæk					x
Hornelund Bæk	x	x			
Holme Å		x		x	
Baldersbæk				x	
Bolhede Bæk	x	x			
Vestterp-Haltrup Bæk		x			
V120 vest for Hostrup		x			
Foot Bæk		x		x	
Sdr. Starup Bæk		x			
Skonager Lilleå	x	x		x	
Troesmose Bæk	x	x			
Orten Bæk		x	x		
Tilløb til Orten Bæk					x
Isbjerg Møllebæk		x			
Øve Bæk		x			
Alslev Å		x		x	
Ålegrøften		x			
Roust Mølle Bæk	x				
Ulvemose Bæk	x	x		x	
Ålegrøften		x			

Tabel 26.2: For vandoplandene Ringkøbing Fjord og Vadehavet skal der i planperioden 2021-2027 gennemføres de i tabellen nævnte indsatser.

De indsatser, der var nævnt i den 1. og 2. Vandområdeplan, og som endnu ikke er gennemført, er ført videre i Vandområdeplanen 2021-2027.

Indsatserne der er angivet i Vandområdeplan 2021-2027 kan ses på MiljøGIS for genbesøg af vandområdeplaner 2021-2027

<https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3genbesoeg2024>

VANDLØBSVEDLIGEHOJDELSE OG REGULATIVER

Vandløbenes fysiske miljø er generelt set forbedret de senere år. Vedligeholdelsen af vandløbene gennemføres under hensyntagen til såvel de afvandingsmæssige interesser, som til plante- og dyreliv. Tidligere hårdhændet vedligeholdelse gennem længere tid har medført, at nogle vandløb har opnået overbredde og -dybde i forhold til de regulativmæssige rammer. Derfor bør vedligeholdelsen tilrettelægges, så grøden skæres i en strømmende, hvor bredden maksimalt udgør den bundbredde, der er fastsat i regulativet. Derved stabiliseres vandløbene og den fysiske variation øges til gavn for vandløbenes plante- og dyreliv. I mange tilfælde vil det være hensigtsmæssigt at skære i flere mindre strømrander, der tilsammen har den bundbredde, der er fastsat i regulativet.

I forbindelse med revisioner af regulativerne er det derfor væsentligt, at der tages udgangspunkt i de hidtil gældende dimensioner for vandløbene. Derved kan hårdt vedligeholdte vandløb tilpasses de oprindelige regulativmæssige rammer gennem en mere skånsom vedligeholdelse eventuelt kombineret med udlægning af gydegrus.

MÅLSÆTNING FOR SØER

I Varde Kommune er 24 søer specifikt målsat i de statslige vandområdeplaner, se tabel nedenfor. Generelt er miljømålet for søerne, at de skal have god økologisk tilstand. 5 af de 23 søer opfylder på nuværende tidspunkt miljømålet og har mindst god økologisk tilstand.

Søer, der ikke indgår specifikt i de statslige vandområdeplaner, reguleres gennem anden lovgivning.

Tilstandsklasse		Tilstand 2021 – antal søer	Miljømål – antal søer
	Høj økologisk tilstand	3	-
	God økologisk tilstand	2	24
	Moderat økologisk tilstand	6	-
	Ringe økologisk tilstand	7	-
	Dårlig økologisk tilstand	4	
	Ukendt økologisk tilstand	2	-
	Godt økologisk potentiale	-	-
	Moderat økologisk potentiale	-	-
	Ukendt økologisk potentiale	-	
	Sum	24	24

Tabel 26.3: Tabellen viser Vandområdeplanens tilstandsvurdering af målsatte søer i Varde Kommune. Desuden angives målsætningen for tilstandsklasserne. En målsætning kan både være en tilstand og et potentiale.

INDSATS FOR MÅLOPFYLDELSE AF SØER

Hvis flere af søerne skal opfylde deres målsætning, kræver det miljøforbedrende tiltag i søernes oplande. Den vigtigste indsats for søerne vurderes at være reduktion af tilførte næringssalte og miljøfarlige stoffer. Dette kan for eksempel ske gennem omlægning af dræn og vandløb, som fører næringssalte til søerne, afskæring af spildevand, forbedret rensning fra bebyggelse i det åbne land, etablering af bufferzoner, dyrkningsfri bræmmer og ekstensivering af driften omkring søerne, eventuelt med skovrejsning og etablering af vådområder.

Det er en forudsætning for flere af søerne, at der gennemføres restaureringsindgreb, hvis søerne skal opfylde deres målsætning. Indgrebene er eksempelvis biomanipulation og/eller opgravning af fosforholdigt sediment. Årsagen er, at søerne er låst fast i et dårligt kredsløb med intern akkumuleret fosforbelastning. Kommunen har ikke på nuværende tidspunkt afsat midler til denne type foranstaltninger og der er ikke i Vandområdeplanen udpeget søer til restaureringsindgreb inden 2027

Det forventes, at forureningsbelastningen til de forureningsfølsomme søer vil kunne nedbringes ved at forbedre spildevandsrensningen på ejendommene i det åbne land. Derfor skal udledningen af spildevand fra ejendommene i det åbne land, reduceres indenfor de oplande, hvor søernes målsætning ikke er opfyldt, eller på længere sigt er truet som følge af spildevandsudledningen.

Desuden forventes det, at den generelle regulering af landbrugets håndtering af gødning vil nedsætte belastningen af søerne.

Statens vandområdeplan indeholder mål om minimumsreduktion af fosforbelastningen indenfor hovedvandoplandet 1.10 Vadehavet og 1.8 Ringkøbing Fjord. Reduktionen af fosfor til søer skal ske gennem etablering af fosfor-vådområder og gennem etablering af træer langs vandløb. Derudover er der en særlig indsats via reduktion af udledninger fra renseanlæg og regnvandsbetingede udløb.

Indsatserne der er angivet i Vandområdeplan 2021-2027 kan ses på [MiljøGIS for genbesøg af vandområdeplaner 2021-2027](https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3genbesoeg2024)

<https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3genbesoeg2024>

SPILDEVANDSANLÆG

Et af fokusområderne i Spildevandsplan 2019 – 2029 er, at alt fælleskloak i Varde Kommune som udgangspunkt skal separatkloakeres indenfor en periode på 50 år. Separatkloakeringen foregår efter en investeringsplan udarbejdet af DIN Forsyning A/S med hensyntagen til nedslidte kloakker, udpegede områder i Vandområdeplanen, adgang for borgerne m.m. Fordele ved separering af spildevand og regnvand er, at man kan undgå overløb af opblandet regn- og spildevand til vandløbene under kraftig regn, og at der tilledes mindre vand til renseanlæggene. Yderligere er det en fordel, at det vand, der stuver/stiger til terræn ved ekstreme regnhændelser, vil være meget renere end fælleskloakerede områder, da spildevand og regnvand ikke afledes i samme ledning. I takt med at områder bliver separatkloakeret, og grundejerne opfylder deres påbud om adskillelse af regn- og spildevand bliver overløbsbygværker nedlagt, og der anlægges forsinkelsesbassiner på regnvandssystemet inden udledninger til vandløb.

I Varde Kommune har DIN-Forsyning 208 regnbetingede udløb fordelt på ca. 65 udløb fra fælleskloakerede oplande (overløbsbygværker), 5 bypass på renseanlæg og 138 udløb fra separatkloakerede oplande. Der udledes rensed spildevand fra 8 renseanlæg, som alle udleder til nærmeste vandløb. Derudover nedsives spildevand fra to nedsivningsanlæg.

Udover DIN-Forsynings kloaksystemer udledes vand fra veje og jernbaner, enten til nærmeste vandløb eller ved nedsivning.

Miljøstyrelsen vil gennem det løbende tilsyn sikre, at de kommunale spildevandsanlæg drives i overensstemmelse med generelle lovgivningsmæssige krav og særskilt regulering; udledningstilladelser. Hvor det viser sig, at kravene er utilstrækkelige eller overskrides, vil Varde Kommune iværksætte yderligere tiltag med henblik på, at målsætningerne for de berørte vandområder kan opfyldes.

UDLEDNING AF SPILDEVAND I DET ÅBNE LAND

I Varde Kommune er ikke alle ejendomme i det åbne land tilsluttet offentlig kloak. Disse ejendomme har enten direkte udledning (efter bundfældningstank) eller har egen renseløsning.

I Spildevandsplan 2019-2029 er fokus på de ejendomme, der ikke er planlagt kloakeret, og som ikke overholder gældende renskrav. Disse ejendomme kan forvente krav om forbedret spildevandsrensning ved anlæg af individuelle renseløsninger. I planperioden er der ca. 1400 ejendomme inden for kravoplande, der skal gennemgås og eventuelt kan forvente et tilsyn og påbud om forbedret spildevandsrensning.

DAMBRUG

Der er 3 ferskvandsdambrug i Varde Kommune, der alle ligger i tilknytning til vandløbene.

Indretningen og driften af dambrugene er forbedret gennem tiden, hvilket har medført en betydelig reduktion af den samlede udledning af forurenende og miljøfremmede stoffer. Der er imidlertid fortsat enkelte forureningsproblemer nedstrøms ved enkelte dambrug, som følge af udledningen af næringsholdige og iltforbrugende stoffer.

Opstemninger ved dambrug udgør fysiske spærringer for vandløbsfaunaens passage forbi dambrugene. Både opstemning og det store vandindtag har hidtil været medvirkende til at bryde kontinuiteten i vandløbene. Derfor er de generelle målsætninger for vandløbene ikke opfyldt. Den negative effekt forstærkes yderligere, når der ligger flere dambrug efter hinanden ved samme vandløb. Det har vist sig, at etablerede fisketrapper eller lignende ikke er tilstrækkelig til at sikre den frie passage gennem vandløbene. Gydeområderne er ofte beliggende øverst i vandsystemerne. Derfor er det kun en mindre andel af fiskene, der når frem, ligesom mange ungfisk af laks og havørred bliver forhindret i at vandre nedstrøms.

Vandområdeplanerne skal sikre, at der skabes fri passage forbi dambrug for fisk og vandløbsdyr, og Varde Kommune vil igennem vandløbsprojekter sikre, at der skabes fri passage forbi dambrugene.

Dambrугenes miljøforhold er reguleret via dambrugsbekendtgørelsen. Desuden er dambrugene opført på listen over godkendelsespligtige virksomheder og skal søge godkendelse efter miljøbeskyttelseslovens kapitel 5 (miljøgodkendelse). Den godkendende myndighed er Varde Kommune.

Varde Kommune lægger i forbindelse med sagsbehandlingen vægt på, at vandmiljøet sikres mod forureningspåvirkning, og at driften af dambrugene ikke hindrer opfyldelsen af de målsætninger, der er fastsat for de enkelte vandløbsstrækninger.

Varde Kommune vil gennem tilsynet med dambrugene sikre, at de drives i overensstemmelse med dambrugsbekendtgørelsen og miljøgodkendelsen. Hvis de opstillede krav er utilstrækkelige til at sikre, at den fastsatte målsætning for forureningstilstanden opnås, vil Varde Kommune gennem påbud om yderligere forureningsbegrænsende foranstaltninger søge at opfylde målsætningen.

Ved fornyelse af vandindvindingstilladelse af overfladevand fra vandløb til dambrug skal det sikres, at dambrugene ikke indvinder mere vand, end de har behov for og, at mindst halvdelen af medianminimumsvandføringen i vandløbet bevares. Det skal medvirke til at mindske de biologiske forstyrrelser af vandløbet og sikre, at der ikke opstår vandløbsstrækninger uden vand.

Desuden vil Varde Kommune ved nye tilladelser til indvinding af overfladevand sikre, at der er tilstrækkeligt med vand i vandløbet mellem dambrугenes indløb og udløb, så den generelle fiskevandsmålsætning for vandløbene kan overholdes. Det betyder, at der overalt skal være tilstrækkeligt med vand i vandløbet, at der skal være et varieret dyre- og planteliv i vandløbene uden om dambrugene, og at vandindvindingen i sig selv ikke må hindre faunapassagen.

OKKERFORURENING

Okkerforureningen er og vil fortsat være et meget væsentligt miljøproblem i Varde Kommune. Knap 60 % af vandløbsstrækningerne er okkerbelastede, heraf omkring halvdelen så kraftigt, at det naturlige plante- og dyreliv er stærkt reduceret eller helt forsvundet.

I 1985 blev okkerloven vedtaget. Det tidligere Ribe Amt administrerede okkerloven med henblik på at nedbringe vandløbenes okkerforurening således, at dræning i okkerpotentielt område ikke medførte øget okkerbelastning.

I perioden 1986-89 og perioden 1997-1999 gennemførte det tidligere Ribe Amt en kortlægning af vandløbsstrækninger med okkerforurening. Kortlægningen og opfølgende analyser viser, at omfanget af okkerforureningen er uforandret i vandløbene.

Okkerforurening, der stammer fra dræning af større sammenhængende arealer, kan nedbringes ved etablering af okkerrensingsanlæg eller hævning af vandstanden. På baggrund af kortlægningen er der etableret 9 okkerrensingsanlæg i Varde Kommune. Derudover er der gennemført projekter med hævning af vandstanden i de ånære arealer. Hensigten er at nedbringe okkerforureningen i områder med diffus udsivning af jernholdigt vand. Hævning af vandstanden kan blandt andet også gennemføres ved at begrænse grødeskæringen eller ved udlægning af gydegrus i vandløbene.

I forbindelse med Vandområdeplanen vurderes det at der skal etableres 17-25 nye okkeranlæg i Varde Kommune, samtidig med at der gennemføres restaureringstiltag på vandløbsstrækningerne nedstrøms.

Indsatserne der er angivet i Vandområdeplan 2021-2027 kan ses på [MiljøGIS for genbesøg af vandområdeplaner 2021-2027](#)

<https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=vandrammedirektiv3genbesoeg2024>

AKTIVITETER I PERIODEN 2025-2029

- Gennemførsel af de indsatser, der er beskrevet i Vandområdeplanen for 2021-2027, med tilhørende bekendtgørelser.
- I samarbejde med lodsejere og sportsfiskerforeninger vil der i udvalgte vandløb ske yderligere tiltag til forbedringer af gyde- og opvækstforhold for fisk og fauna.
- I forbindelse med projekter hvor udtagning af lavbundsjord skal mindske CO₂ udledning eller omdannes til kvælstofvådområder, vil der oftest også ske fysiske forbedringer af vandløb indenfor projektområdet.

Tema 27. Geologi

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Indenfor den hidtidige planperiode har der ikke været aktiviteter eller foretaget ændringer i udpegninger eller retningslinjer.

KOMMUNEPLAN 2025

I Kommuneplan 2025 videreføres den tidligere planlægning for geologien – med mindre ændringer. Kommuneplanens retningslinjer er opdateret jævnfør de nationale interesser i forhold til værdifulde geologiske områder. Det vurderes at omhandle sproglige præciseringer, som sikrer enslydende kommuneplanretningslinjer for værdifulde geologiske områder og nationale kystlandskaber.

Oversigten over værdifulde geologiske områder og nationalt udpegede kystlandskaber i Varde Kommune er ikke blevet opdateret siden Kommuneplan 2017.

RÅSTOFPLAN

Et interesseområde er et område, hvor der sandsynligvis findes råstoffer. Inden området kan udpeges som graveområde, skal der udarbejdes en nærmere kortlægning og en afvejning af råstofgravning i forhold til andre arealinteresser. Et graveområde er et areal, der er reserveret til råstofindvinding i perioden 2020-2031. Der eksisterer to kategorier af graveområder henholdsvis et graveområde for sand, grus og sten samt et graveområde for teglværker, bentonit og klæg.

I forbindelse med administration af *Råstofplanen* bruges retningslinjer for de værdifulde geologiske interesser. Ved råstofgravning kan geologisk interessante profiler afdækkes, som ikke tidligere har været mulige at udpege. Retningslinjerne for de værdifulde geologiske områder skal sikre, at efterbehandlingen i sådanne tilfælde så vidt muligt sker på en måde, så profilen bevares. Formålet med efterbehandlingen er at skabe nye rekreative områder med god tilgængelighed gennem en planlægning af den fremtidige arealanvendelse og udformning af landskabet.

VÆRDIFULDE GEOLOGISKE OMRÅDER OG UDPEGEDE KYSTLANDSKABER

Landskaber med varierede geologiske formationer og særlig geologisk værdi illustrerer, hvordan landskabet oprindeligt er blevet dannet og til stadighed ændres. Landskaberne har dermed stor betydning for forskning og undervisning samt for borgere og turisters natur- og landskabsforståelse. Mange geologiske landskabsdannelser er iøjnefaldende, og har stor æstetisk og landskabelig værdi.

De nationale geologiske kystinteresser dækker over 99 lokaliteter langs Danmarks 7300 km lange kystlinje. Lokaliteterne er udpeget af Skov- og Naturstyrelsen i 2004.

De nationalt udpegede kystlandskaber og mest værdifulde geologiske områder i Varde Kommune omfatter Vadehavet med Skallingen, Ho Bugt og Varde Å's udmunding, Blåvands Huk og Horns Rev, Klitområderne fra Blåvands Huk til Nymindesgab, den sydlige del af klitområderne ved Holmsland Klit, Blåbjerg, Filsø samt grusgravområde ved Broeng og Ølgod Lergrav.

Bevaringsinteresserne og opfordringer til naturforvaltningen er nærmere beskrevet i nedenstående tabel.

Oversigt over værdifulde geologiske områder og nationalt udpegede kystlandskaber i Varde Kommune kan ses i nedenstående tabel.

Område	Geologi	Værdi	Naturforvaltning
Vadehavet	Den jyske vestkyst syd for Blåvands Huk er væsentligt påvirket af tidevandet. Foran kysten findes en række barriereøer: Skallingen, Fanø, Mandø og Rømø adskilt af et lagunegab, som varetager vandudvekslingen mellem Nordsøen og Vadehavet. Barriererne er dannet i Postglacial tid i takt med den relative havspejlsstigning. Dermed er landskabet unikt på grund af sin højdynamiske karakter, hvor form ændringerne har været overordentligt hurtige set i et geologisk tidsperspektiv. Årsagerne er dels samspillet mellem de litorale, tidale og eoliske processer og dels, at tekniske kystindgreb er relativt få. Herved har naturen fået frit spillerum. Indenfor barrieren findes Vadehavet udviklet med alle sine formelementer: vader, dyb, højsander og forlandsmarsk.	Der knytter sig store forsknings- og undervisningsmæssige værdier til området. Lokaliteten udgør det eneste sted i Danmark, hvor der findes et dynamisk vadehav med tilstødende marskdannelser og barriereøer.	Det er vigtigt, at områderne fortsat henligger i naturtilstand, og at der ikke gribes ind i de naturlige processer.
Blåvands Huk – Horns Rev	Horns Rev med landingspunktet Blåvands Huk er orienteret øst-vestgående. Den ydre del af revet omfatter en række grunde med vanddybder mindre end 10 meter. Grundene ligger på randen af en stor bank af sand og ral, der er ført ind fra Nordsøen over de seneste 8000 år. Det indre Horns Rev er et akkumulationsflak af	Blåvands Huk- Horns Rev området har stor forskningsmæssig interesse, der både knytter sig til den komplekse sedimentdynamik på revet, men også til revets og Hukkets betydning for og indvirkning på kystdynamikken	Det er vigtigt, at de naturlige kystdynamiske processer kan forløbe uhindret.

	holocænt marint sand, der stadigvæk vokser mod vest. Horns Rev virker som en naturlig hofde, der danner læ for Vadehavet.	umiddelbart nord og syd for lokaliteten.	
Skallingen	Skallingen er en 10 km lang 2 km bred barriereodde, som udgør den nordligste barrieredannelse i Vadehavet. I læ af odden ligger lagunen Ho Bugt med udbredte muddervader. Varde Å munder ud i Ho Bugt med et estuarie.	Skallingmarsken, der ikke er beskyttet af diger, fremstår som et af de største naturlige marskområder i Nordeuropa. Varde Ås munding er det sidste estuarie i Danmark og Varde Å er det eneste vandløb, der løber ureguleret ud i Vadehavet.	Det er vigtigt, at de naturlige kystdynamiske processer og vandløbsprocesser forløber frit.

Filsø - Blåbjerg	Området omfatter en tidligere havbugt, som via en lagunefase med havstigning i Stenalderen, blev afspærret fra havet af barrieredannelser og omdannet til en stor sø. Blåbjerg er en klit, der er udviklet på toppen af bakkelandskabet.	Området rummer vidnesbyrd om og har potentiale for videre undersøgelser af havspejlsudviklingen langs den jyske vestkyst.	Det er vigtigt, at der ikke sker en nedbrydning af sedimenterne i Filsøbassinet, hvilket f.eks. kan ske ved en sænkning af grundvandsspejlet. Det vil være værdifuldt med udsigtskorridorer fra Blåbjerg.
Oksbøl Grusgrav (graveområde ved Broeng)	Grusgrav med et marint oddekompleks fra Sen Elster – Holstein. Desuden findes i området en fossil jordbund af Eem alder, der er udviklet i Saale morænesand.	Grusgraven er et af få steder i Danmark, hvor der er mulighed for at studere marine højenergiflejninger fra Holstein Mellemistid og en fossil podzol fra Eem Mellemistid.	Det vil være værdifuldt med et oprenset og vedligeholdt profil i grusgraven.
Ølgod Lergrav	Nedlagt teglværksgrav med tilskredne profiler, der viste søaflejninger fra Cromer Mellemistid og fra to interstadialtider i Elster Istid – Ølgod I og II.	Søaflejningerne er sjældne i Danmark. Stedet er typelokalitet for Ølgod I og II Interstadialer.	Det vil være værdifuldt med et fritgravet og vedligeholdt profil i lergraven, i det mindste i den øvre del af lagserien.
Holmslands Klit - Ringkøbing Fjord	Den jyske vestkyst fra Bovbjerg til Blåvandshuk er en højenergikyst med en kystparallel materialetransport. Transporten er blandt verdens største, og samtidig er kyststrækningen en del af Danmarks længste udligningskyst. De rigelige sandmængder fra primært de glacielle smeltevandsaflejninger har medført storskala tangedannelser bl.a. ud for Ringkøbing Fjord og opbygget marint forland, bl.a. ved den nu udtørrede Filsø. Kysten nord for Nymindegab er under generel erosion. Derfor foretages der intensiv	Lokaliteten har stor forsknings- og undervisningsmæssig værdi, både mht. til kystens og klitternes dynamik og morfologi. Kysterne omkring Ringkøbing Fjord indeholder talrige elementer, der kan indgå i tolkningen af den holocæne udvikling ved den jyske vestkyst. Skjern Å deltaet i Ringkøbing Fjord er Danmarks største indlandsdelta, og Tipperne, der er et gammelt tidevandsdelta, er af stor morfologisk værdi. Endvidere har	Det er vigtigt, at de naturlige kyst- og vandløbsdynamiske processer i videst muligt omfang kan forløbe frit, og at de geologiske landskabsformer fremtræder åbent.

	kystbeskyttelse syd for Hvide Sande for at undgå et gennembrud af tangerne. Formmæssigt er kysten i øvrigt i særklasse. For det første pga. revlesystemet, som dimensionsmæssigt antages at være blandt de største af sin art. For det andet som følge af den brede og mere end 100 km lange strandbred og sidst men ikke mindst den tilgrænsende klitzone med imponerende forklitter og klitheder.	lokaliteten en meget stor rekreativ værdi.	
--	---	---	--

Tabel 27.1: Oversigt over værdifulde geologiske områder og kystlandskaber i Varde Kommune.

Kilde: By- og Landskabsstyrelsen <http://www.blst.dk/NR/rdonlyres/E14E4015-5C9A-43A5-8723-70D425C068BD/65394/Sydjylland.pdf> og <http://www.naturstyrelsen.dk/NR/rdonlyres/5BD078FE-3B8F-4F9D-A7E8-A022F158C72E/115554/MidtjyllandID.doc>

AKTIVITETER I PERIODEN 2025-2029

Der er ingen aktiviteter.

Tema 28. Forsvarets arealer

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Drifts- og plejeplanerne for Oksbølområdet⁴, Nymindegablejren og Varde Øvelsesplads gælder til hhv. 2026, 2030 og 2032. Drifts- og plejeplanerne anvendes til at opnå, at Forsvarets fortsatte anvendelse af områderne sker på en måde, der samtidig sikrer implementeringen af planlægningen inden for Natura 2000-områderne såvel som beskyttelsen af bilag IV-arterne og hensynet til den nationale naturbeskyttelseslovgivning.

Teknisk sker dette ved, at Forsvaret indarbejder Natura 2000-planlægningen i drifts- og plejeplanerne på lige fod med øvrige formelle forskrifter. Dette sker i forbindelse med den løbende revision af eksisterende drifts- og plejeplaner eller ved udarbejdelse af nye. I tilfælde, hvor der foreligger relativt nye drifts- og plejeplaner, sikres Natura 2000-planlægningen gennem tillæg. Endelig udarbejder Forsvaret resuméer af Natura 2000-delen af drifts- og plejeplanerne. Resuméerne indgår som bilag i Varde Kommunes Natura 2000-handleplaner for de enkelte områder.

Resuméerne består af en række kortfattede afsnit, der starter med resuméet fra drifts- og plejeplanen eller tillægget hertil. Derefter beskrives Forsvarets andel af de relevante Natura 2000-områder, dels på arealniveau og dels i forhold til naturindhold fordelt på naturtyper og arter. Til slut gives i skemaform en oversigt over målsætning og indsats i forhold til sikring af Natura 2000-værdierne. Den samlede drifts- og plejeplan, tillæg og tilhørende aktivitetskort kan findes på Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse hjemmeside: <https://ejendomsstyrelsen.dk/>.

Miljøministeriet og Forsvarsministeriet indgik i oktober måned 2023 en revideret aftale om, at Forsvaret fremover kan anvende Naturstyrelsens arealer i Varde Kommune til uddannelse og træning. Det drejer sig om ca. 8000 ha i tillæg til Forsvarets ca. 6400 ha. Forsvarets anvendelse af de samlede ca. 14400 ha som skyde- og øvelsesområde, og aktiviteter forbundet hermed, er aftalens hovedformål. Aftalen indebærer, at der kan etableres nye spor og veje, uddannelsesstillinger, diverse afspærringsforanstaltninger og fast strøm m.v. i aftaleområdet. Forsvaret har derfor haft en sporplan i offentlig høring i 2020. Den egentlige myndighedsbehandling af sporplanen følger herefter.

KOMMUNEPLAN 2025

Der sker ikke ændringer til kommuneplanens retningslinjer i tema 28 ifm. med Kommuneplan 2025.

Der er foretaget sproglige tilretninger af mindre karakter i henholdsvis Byrådets mål samt kommuneplanens tilkendegivelser.

Derudover er aktiviteter i perioden 2025-2029 tilrettet.

Militære områder i Varde Kommune

Der er tre eksisterende militære skyde- og øvelsesområder i Varde Kommune, som i alt udgør godt 6.800 ha. Områderne er Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn, Varde Øvelsesplads og Nymindegablejren.

⁴ Oksbølområdet omfatter jf. Oksbølaftalen af 2023 Forsvarets arealer på ca. 6.400 hektar og Miljøministeriets omkringliggende arealer på ca. 8.000 hektar.

Oksbøl Skyde- og Øvelsesterræn dækker over knap 6400 ha skov-, hede-, klit- og mosearealer. Hertil kommer Naturstyrelsens omkringliggende arealer på ca. 8000 ha, som Forsvaret også kan anvende til deres aktiviteter. Dette område er landskabeligt set enestående med store ornitologiske, botaniske og historiske interesser. Desuden er området omfattet af flere tinglyste fredninger.

De ca. 230 ha, som Varde Øvelsesplads dækker over i Varde Kommune, rummer et usædvanligt landskab med sandklitdannelse ovenpå tidligere marsk, mens Nymindegablejren dækker over ca. 230 ha i et område med naturtyper som hede, klit, overdrev og strandsump.

Gennem drifts- og plejeplanerne for de tre områder er der opstillet retningslinjer for beskyttelse og vedligehold af naturen i områderne.

AKTIVITETER I PERIODEN 2025-2029

- Forsvaret har tidligere udarbejdet resuméer af drifts- og plejeplaner til de kommunale Natura 2000-handleplaner, som gælder for indsatsperioden 2025-2029. Disse skal i den kommende periode revideres.
- Samarbejdet med Forsvaret om at sikre en bæredygtig udvikling med sikring af økosystemerne og biodiversiteten sker fortsat med afsæt i Forsvarets Drifts- og plejeplaner for Oksbølområdet, Nymindegablejren og Varde Øvelsesplads og de deraf afledte resuméer til de kommunale Natura 2000-handleplaner.
- Myndighedsbehandling af sporplanen, der er udarbejdet som følge af Miljøministeriets og Forsvarsministeriets aftale fra 2023 om, at Forsvaret fremover kan anvende Naturstyrelsens arealer i Varde Kommune.
- Myndighedsbehandling af mulige arealudvidelser af kaserner og byggeansøgninger m.v. som følge af en eventuel styrkelse af Forsvaret i Varde Kommune som følge af forsvarsforlig 2024 - 2033.

Tema 29. Miljøpåvirkninger

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Inden for den hidtidige planperiode har der ikke været foretaget ændringer i udpegninger eller retningslinjer.

KOMMUNEPLAN 2025

Der er foretaget en enkelt ændring af en kommuneplanretningslinje for støjkonsekvensområder ved at tilføje et "som udgangspunkt". Årsagen til denne ændring er, at i Varde Kommune skal støjkonsekvensområder omkring støjende fritidsanlæg og øvrige tekniske anlæg ses som opmærksomhedszoner. Her skal der ved en konkret vurdering redegøres for, hvornår det pågældende område er støjbelastet. Denne tilføjelse til retningslinjen er i overensstemmelse med gældende praksis.

To nye kommuneplanretningslinjer er blevet udarbejdet for at tydeliggøre de nationale krav ved planlægning af ny eller intensiveret støjfølsom anvendelse nær statslige vej- og broanlæg samt ny eller intensiveret miljøfølsom anvendelse nær Banedanmarks arealer.

En kommuneplanretningslinje, der skulle henvise til kommuneplanens kortdel for arealer omfattet af en miljøkonsekvensrapport for et konkret projekt eller under udarbejdelse, er blevet slettet. Denne retningslinje anses ikke længere for relevant, da sådanne oplysninger fremover skal registreres i EA-Hub.

Derudover er der tilføjet en enkelt virksomhed til kategorien produktionsvirksomheder for at opfylde de nationale krav til kommuneplanlægning med tilhørende konsekvensområde. Den nye virksomhed er en foderstofvirksomhed, som er udpeget på kortdelen i forbindelse med de nationale krav til kommuneplanlægningen. Derudover er der foretaget en ajourføring af tilkendegivelser og redegørelse.

Gener fra støj bør først og fremmest undgås ved, at der i planlægningen tages højde for konflikter mellem støjklender og støjfølsomme områder. Derfor udarbejdes der i Kommuneplan 2025 et opdateret datagrundlag for støjkonsekvensområder. Der indhentes støjkonsekvensområder fra Forsvarets aktiviteter og fra Vejdirektoratet langs hovedlandeveje. Derudover opdaterer Varde Kommune støjkonsekvensområder for kommunens listevirksomheder og virksomheder med regelmæssigt miljøtilsyn. Desuden udlægges der i Kommuneplan 2025 støjkonsekvensområder omkring tekniske anlæg, vindmøller og støjende fritidsanlæg m.v. i landzone, som skal friholdes for ny støjfølsom anvendelse. Derudover opdaterer Varde Kommune datagrundlaget for opmærksomhedszoner for lugt fra husdyrbrug.

UDLÆG AF AREALER TIL STØJFØLSOM ANVENDELSE

Der skal tages tilstrækkelige støjfølsomme hensyn, når der udlægges arealer til støjfølsomme formål i landzone tæt på støjende anlæg og aktiviteter. Tilsvarende skal der tages støjfølsomme hensyn, når der overvejes udlæg af industri- og håndværksarealer eller arealer til andre støjende formål tæt på boliger eller anden støjfølsom anvendelse.

Ved støjfølsom anvendelse forstås boligområder, sommerhusområder, kolonihaveområder, campingpladser, rekreative områder, særlige naturområder, kontorer for offentlig eller privat administration, områder til skoler, hospitaler, børnehaver, plejehjem og lignende, hoteller, enkeltboliger og områder for blandet bolig- og erhvervsbebyggelse.

For at kunne tage tilstrækkelig støjæssige hensyn i planlægningen, udlægges støjkonsekvensområder.

STØJKONSEKVENSBOMRÅDER

Støjkonsekvensområder er de nærområder omkring særligt støjende anlæg, hvor der må tages særlige støjæssige hensyn ved planlægning af arealanvendelsen.

Der må ikke udlægges areal til støjfølsom anvendelse inden for støjkonsekvensområder, medmindre der gennem kommune- og lokalplanlægningen fastsættes bestemmelser om etablering af tilstrækkelig støjafskærmning. I så fald skal det dokumenteres, at støjniveauet ved den støjfølsomme arealanvendelse ikke overstiger de grænseværdier, som er fastsat for den støjende aktivitet. Undtaget herfra er mindre udfyldningsbyggeri eller byggeri, der genopføres efter brand.

Støjkonsekvensområderne afgrænses i forhold til støjfølsom arealanvendelse med udgangspunkt i de bekendtgørelser og vejledninger, der gælder for de forskellige støjende aktiviteter. Miljøstyrelsens vejledende regler om støj skal overholdes inden for blandt andet veje og jernbaner, støjende fritidsanlæg, flyvestationer samt skyde- og øvelsesterræner. Desuden skal bekendtgørelse om støj fra vindmøller overholdes.

Tabellen nedenfor viser vejledende afstande fra grænsen af støjfølsomme områder (områdetyperne 3-8) til grænsen af planlagte eller eksisterende erhvervsområder (områdetyperne 1-3). For en nærmere beskrivelse af områdetyperne henvises til Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 om ekstern støj fra virksomheder med tilhørende supplement til vejledning om ekstern støj fra virksomheder nr. 3 af 1996.

Områdetype	1. Erhvervs- og industriområder	2. Erhvervs- og industriområder med forbud mod generende virksomheder	3. Områder for blandet bolig- og erhvervsbebyggelse, centerområder mv.
3. Blandet bolig- og erhvervsbebyggelse, centerområde mv.	500 m	100 m	-
4. Etageboliger	500 m	100 m	-
5. Åben lav boligbebyggelse	1000 m	300 m	50 m
6. Sommerhusområder og offentligt tilgængelige rekreative områder, særlige naturområder mv.	1000 m	300 m	50 m

7. Kolonihaveområder	1000 m	300 m	50 m
8. Det åbne land	500 m	100 m	-

Tabel 29-1: Vejledende støjkonsekvensafstande for følsomme områder til erhvervsområder.

Beregninger, der tager udgangspunkt i de faktiske landskabsforhold og den eksisterende samt planlagte bebyggelse, vil ofte kunne medføre, at afstandskravene kan reduceres.

UDLÆG AF STØJKONSEKVENSBOMRÅDER

Støjkonsekvensområder skal anvendes af Varde Kommune til forebyggelse af støjgener ved både sagsbehandling af landzonesager og ved planlægning i form af udarbejdelse af forslag til kommuneplantillæg og lokalplan. Konsekvensområderne skal ses som en opmærksomhedszone for sagsbehandlerne, hvor der i hvert enkelt tilfælde skal foretages en konkret vurdering.

Virksomheder

Varde Kommune har ultimo 2024 110 listevirksomheder, 9 maskinværksteder omfattet af maskinværkstedsbekendtgørelsen, 3 dambrug og 277 virksomheder omfattet af brugerbetalingsbekendtgørelsen (virksomheder, der ikke har en miljøgodkendelse, men som skal have regelmæssige miljøtilsyn). Der er udlagt et støjkonsekvensområde for hver af disse virksomheder. For at få fastlagt afgrænsningen af støjkonsekvensområderne er alle virksomhederne blevet klassificeret efter de 7 klasser i *Håndbog om miljø og planlægning*. Virksomhederne er klassificeret ud fra deres listepunkt eller punkt på brugerbetalingsbekendtgørelsen. For de virksomhedstyper, der i *Håndbog for miljø og planlægning* er nævnt under to klasser (f.eks. er maskinfabriker og betonfabriker nævnt både i klasse 5 og 6) er virksomheder med en miljøgodkendelse klassificeret i den højeste klasse, mens virksomheder af samme type, men uden en miljøgodkendelse er klassificeret i den laveste klasse. Herefter er støjkonsekvenszonen bestemt efter *Håndbog om miljø og planlægning*.

Klasse	Støjkonsekvensområde
3	50 m
4	100 m
5	150 m
6	300 m
7	500 m

Tabel 29-2: Virksomhedsklasse med tilhørende støjkonsekvensområde.

Der er en række listevirksomheder, der ikke kan klassificeres i en af de 7 klasser. Det drejer sig om skydebaner, motorsportsbaner og flyvepladser. Her er støjkonsekvensområdet bestemt ud fra kommunes kendskab til virksomheden, herunder hvor meget den bruges, og hvad der skydes med eller køres på. Støjkonsekvensområdet for især skydebaner og flyvepladser bør ikke være en cirkel, idet støjudbredelsen er meget forskellig i forskellige retninger fra aktiviteten. Det vil dog kræve et uforholdsmæssigt stort arbejde at klarlægge den rigtige støjudbredelse, og derfor er det valgt at lægge støjkonsekvensområdet ind som en cirkel, så støjudbredelsen er den samme i alle retninger.

Konsekvensområdets midtpunkt er, som udgangspunkt, lagt midt på virksomheden. For de virksomheder, hvor kommunen har kendskab til, at støjklenderne er placeret andre steder, er midtpunktet flyttet hen til støjklenderen. For store virksomheder eller virksomheder med støjklender forskellige steder, er støjbufferzonen lagt uden om en polygon, som den enkelte sagsbehandler har tegnet ud fra vedkommendes kendskab til støjklenderne på virksomheden. Der har således været en konkret vurdering for hver virksomhed af, hvor støjkonsekvensområdet skal lægges.

15 af listevirksomhederne har ikke fået udlagt støjbufferzoner, da det er vurderet, at de enten ikke støjer overhovedet (f.eks. jordvolde eller oplag af slagge under en plansilo), eller da de er midlertidige i maks. 3 år (f.eks. jordkarteringspladser i forbindelse med separatkloakering).

Vindmøller

Varde Kommune har ultimo 2024 93 store vindmøller (over 25 meter i totalhøjde). I Kommuneplan 2025 udlægges et støjkonsekvensområde omkring de store vindmøller på fire gange vindmøllens højde, idet det forventes, at de i bekendtgørelsen fastsatte støjgrænserne for vindmøller så kan overholdes. For 15 af møllerne kunne højden ikke umiddelbart findes. For disse møller er højden målt ved hjælp af skråfoto.

Vindmøller i Varde Kommunes nabokommuner medtages også, hvis støjkonsekvensområdet for disse går ind over Varde Kommunes kommunegrænse.

Støjkonsekvensområder omkring støjende fritidsanlæg er medtaget i kommuneplanen, idet disse alle har en miljøgodkendelse (skydebaner, motorsportsbaner samt flyvepladser).

Der udlægges ikke støjkonsekvensområder for andre tekniske anlæg end de ovenfor nævnte, idet dette ikke vurderes at være relevant.

Risikovirksomheder

I forbindelse med risikovirksomheder anvendes ofte tre forskellige begreber, som defineres nedenfor.

Sikkerhedszone

Sikkerhedszonen udgør det areal omkring virksomheden, hvor konkrete risikoberegninger har vist, at sandsynligheden for at dø som følge af et uheld på virksomheden, er større end et dødsfald pr. 1 mio. år.

Som udgangspunkt må der ikke være eksisterende eller planlagt følsom anvendelse inden for sikkerhedszonen.

Efter en konkret vurdering kan der accepteres andre virksomheder end risikovirksomheden inden for sikkerhedszonen. Kriteriet for dette er, at sandsynligheden for et dødsfald er mindre end 1 gang pr. 100.000 år.

Planlægningszone og samfundsmæssig risikovurdering

Planlægningszonen udgør det areal omkring virksomheden, der potentielt kan blive påvirket af et uheld. Planlægningszonen fastsættes ud fra den maksimale konsekvensafstand for det værst mulige uheld, hvor sandsynligheden for et uheld er større end 1 gang pr. 1 mia. år.

Inden for planlægningszonen skal planmyndigheden altid inddrage risikoforholdene i overvejelserne, når der planlægges for en mere følsom arealanvendelse, herunder flere boliger og andre aktiviteter, som medfører en væsentlig stigning i antallet af mennesker, der varigt opholder sig i denne zone.

Er der følsomme aktiviteter indenfor planlægningszonen, skal det som udgangspunkt dokumenteres ved beregninger, at den samfundsmæssige risiko er acceptabel. Hvis det ud fra de foreliggende oplysninger er åbenlyst, at acceptkriterier for samfundsrisiko er overholdt, er det ikke nødvendigt med beregninger.

Inden for planlægningszonen skal der, som udgangspunkt, ikke planlægges for institutioner, der er væsentlige i en beredskabssituation, eksempelvis sygehuse og bygninger, som huser redningsberedskabet. Såfremt der alligevel igangsættes en sådan planlægning med baggrund i historisk betingede arealanvendelser, skal der tages hensyn til de særlige forhold, der kan gælde for disse institutioner, f.eks. særlige behov i forbindelse med beredskabets håndtering af uheld. Desuden bør kommunen arbejde for at nedbringe omfanget af planlægningszonen, så ovennævnte institutioner på sigt kommer til at ligge udenfor planlægningszonen.

Det skal ligeledes vurderes, om der inden for planlægningszonen er andre aktiviteter, der vil kunne påvirke eller påvirkes af en risikovirksomhed og dermed afstedkomme eller forværre et større uheld (dominoeffekt).

Generel planlægningsafstand på 500 meter

Af Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 371 af 21. april 2016 om planlægning omkring risikovirksomhed fremgår det, at ved udarbejdelse af en kommune- eller lokalplan inden for 500 m fra en risikovirksomhed skal hensynet til risikoen for større uheld inddrages i planlægningen.

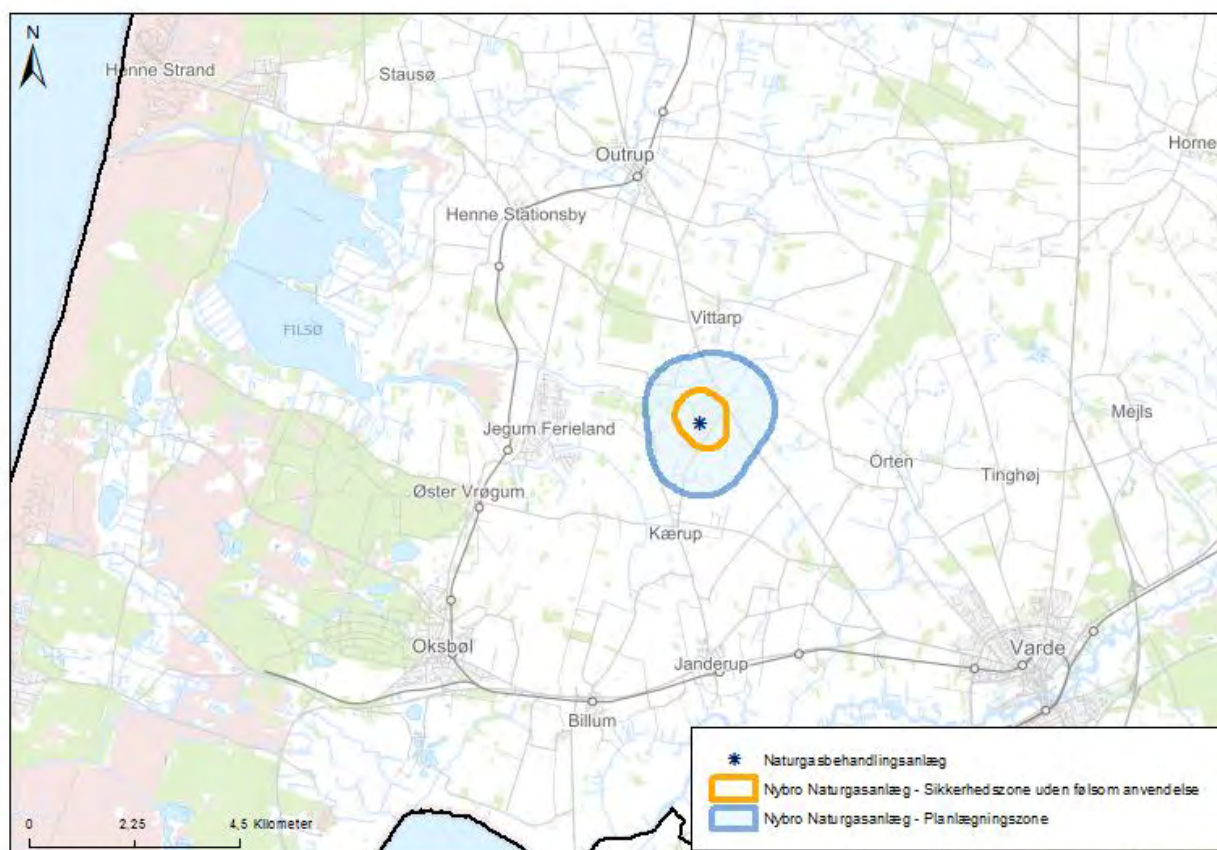
Hensigten med denne afstand er, at kommunerne "tænker sig godt om", når der planlægges indenfor 500 m fra en risikovirksomhed. Når der foreligger konkret beregnede planlægningszoner omkring en virksomhed, vil det være dem, man benytter i forbindelse med en eventuel samfundsmæssig risikovurdering. Hvis planlægningszonerne strækker sig mere end 500 m fra risikovirksomheden, har bekendtgørelse nr. 371 ingen praktisk betydning, da det er hele planlægningszonen, kommunen skal forholde sig til.

Hvis planlægningszonerne er mindre end 500 m fra risikovirksomheden skal planmyndigheden forholde sig til risikoen for uheld i området mellem planlægningszonen og 500 meter zonen. I

dette område vil vurderingen sandsynligvis være, at fordi området ligger uden for planlægningszonen er risikoen for uheld acceptabel i området uanset arealanvendelsen.

Ørsted, Nybro Gasbehandlingsanlæg

Nedenfor ses sikkerhedszonen og planlægningszonen omkring Nybro Gasbehandlingsanlæg Nybrovej 185, 6851 Janderup.

Figur 29.1 Sikkerhedszonen og planlægningszonen omkring Nybro Gasbehandlingsanlæg.

Omkring gasbehandlingsanlæggets ydre afgrænsning skal der friholdes en sikkerhedszone på 1 km. Hvis der opstår ønsker om bebyggelse eller anden anvendelse, der kan medføre sikkerhedsmæssige problemer inden for denne foreløbige afgrænsning, vil der blive fastlagt en endelig og konkret afgrænsning af sikkerhedszonen. Bygninger, anlæg mv., der er nødvendige for den fortsatte jordbrugsmæssige drift vil fortsat kunne etableres inden for sikkerhedszonen, hvis det i øvrigt er foreneligt med den lovgivning, der regulerer det åbne land.

Husdyrbrug

I forhold til planloven må en lokalplan kun udlægge arealer, der er belastet af lugt, støj eller anden luftforurening fra eksempelvis husdyrbrug til boliger, institutioner, kontorer, rekreative formål m.v., hvis lokalplanen med bestemmelser om bebyggelsens højde og placering kan sikre den fremtidige anvendelse mod en sådan forurening. Derfor er det nødvendigt med

opmærksomhedszoner, der gør opmærksom på den mulige konflikt, og hvor der efterfølgende kan foretages konkrete vurderinger af den reelle forventede gene fra husdyrbruget.

Gener fra husdyrbrug består hovedsageligt fra støj og lugt. Den største gene vurderes at være lugt i forhold til rækkevidden.

Husdyrbrug er registreret i forskellige registre. Der er det landsdækkende Centrale Husdyrbrugs Register (CHR), hvor samtlige aktive besætninger er registreret. Dog ikke besætninger med hunde. Varde Kommune har sit eget register i GeoEnviron. Her er registreret de besætninger, som har en størrelse, som gør, at der skal føres tilsyn med dem. Her er også besætninger med hunde og heste registreret, samt inaktive besætninger, som dog lovgivningsmæssigt har lov at starte op igen.

De husdyrbrug, som fremgår i dette tema, er derfor et kombineret udtræk af CHR og GeoEnviron, og viser et "øjebliksbillede" for efteråret 2024.

De små husdyrbrug bl.a. uden erhvervsmæssigt dyrehold er forsøgt sorteret fra.

Lokaliseringen er ikke 100 % korrekt, da punktet burde ligge midt i anlægget på alle ejendomme. Det er svært at sætte forskellige lugtgeneafstande på de forskellige typer af husdyrbrug. Denne afstand kan variere fra 0 – 2000 m. Derfor fastsættes en bufferzone på 2000 m uanset husdyrbrug, hvor der så efterfølgende foretages en konkret vurdering af den reelle forventede gene fra husdyrbruget.

Databasen indeholder oplysninger om

- Adresse
- CHR-nr
- Dyreart
- Besætningstype

PRODUKTIONSVIRKSOMHEDER

I Varde Kommune har vi nogle få produktionsvirksomheder af national betydning.

Vestjyllands Andel A.M.B.A. i Nordenskov producerer foderstoffer til landbruget og er vurderet til at være af produktionsvirksomhed af national betydning. Varde Kommune har udlagt et konsekvensområde omkring virksomheden på 1500 m i overensstemmelse med de nationale interesser.

Dernæst drejer det sig om Nybro Gasbehandlingsanlæg, som modtager, behandler og videredistribuerer gas fra boreplatformene i Nordsøen til naturgasforbrugere. Nybro Gasbehandlingsanlæg modtager naturgas fra Norge, som renses på gasbehandlingsanlægget og sendes i rør videre til de baltiske lande (Baltic Pipeline). Nybro Gasbehandlingsanlæg er også en risikovirksomhed.

Derudover har Varde Kommune 3 biogasanlæg, som opgraderer biogassen og leder gassen til naturgasnettet. Der er tale om BioCirc Blåbjerg Biogas, Ølgod Bioenergi og Outrup Biogas. 2 af biogasanlæggene ligger på nuværende tidspunkt lige under grænsen for at være risikovirksomhed.

Outrup Biogas ApS er en risikovirksomhed på baggrund af oplaget af biogas på virksomheden. Den maksimale konsekvensafstand fra virksomheden er under 500 meter. Den indsatte konsekvensafstand i kommuneplanen er sat til 500 meter. Desuden er alle 5 virksomheder omfattet af EU's IE-direktiv om industrielle emissioner.

På den baggrund videreføres den nuværende udpegning af alle 4 virksomheder til produktionsvirksomheder med tilhørende konsekvenszone.

Nybro vurderes at være en virksomhed, der i et nationalt synspunkt er en større virksomhed med væsentlige investeringer knyttet til beliggenheden og en virksomhed med oplandseffekt - en råstofs- og forsyningsvirksomhed.

Biogasanlæggene vurderes at være virksomheder med en oplandseffekt - råstofs- og forsyningsvirksomheder.

Formålet med planlægningen for produktionsvirksomheder er at undgå at planlægge sig i en potentiel miljøkonflikt. Det vil sige, at udpegningen af det pågældende rammeområde til et erhvervsområde til produktionsvirksomheder og det tilhørende konsekvensområde har til formål, at der tages højde for, hvordan nye eller ændrede anvendelser på naboarealer til rammeområdet kan få indvirkning på produktionsvirksomheders miljøvilkår og udviklingsmuligheder.

Formålet med udpegningen af et erhvervsområde til produktionsvirksomheder er at gøre det klart, hvor det ikke vil være tilladt at omdanne området til andre formål end produktionserhverv af hensyn til de eksisterende produktionsvirksomhedernes drifts- og udviklingsmuligheder.

Der foretages en konkret vurdering af hvilke dele af rammeområdet, der skal udpeges til erhvervsområde med produktionsvirksomheder.

Ved BioCirc Blåbjerg Biogas inkluderer rammeområdet også tilkørselsveje, og disse tilkørselsveje er undladt fra udpegningen, da det ikke er muligt at lokalisere virksomheder på tilkørselsvejene. Ved Ølgod Bioenergi og Outrup Biogas samt Nybro gasbehandlingsanlæg inkluderes hele rammeområdet.

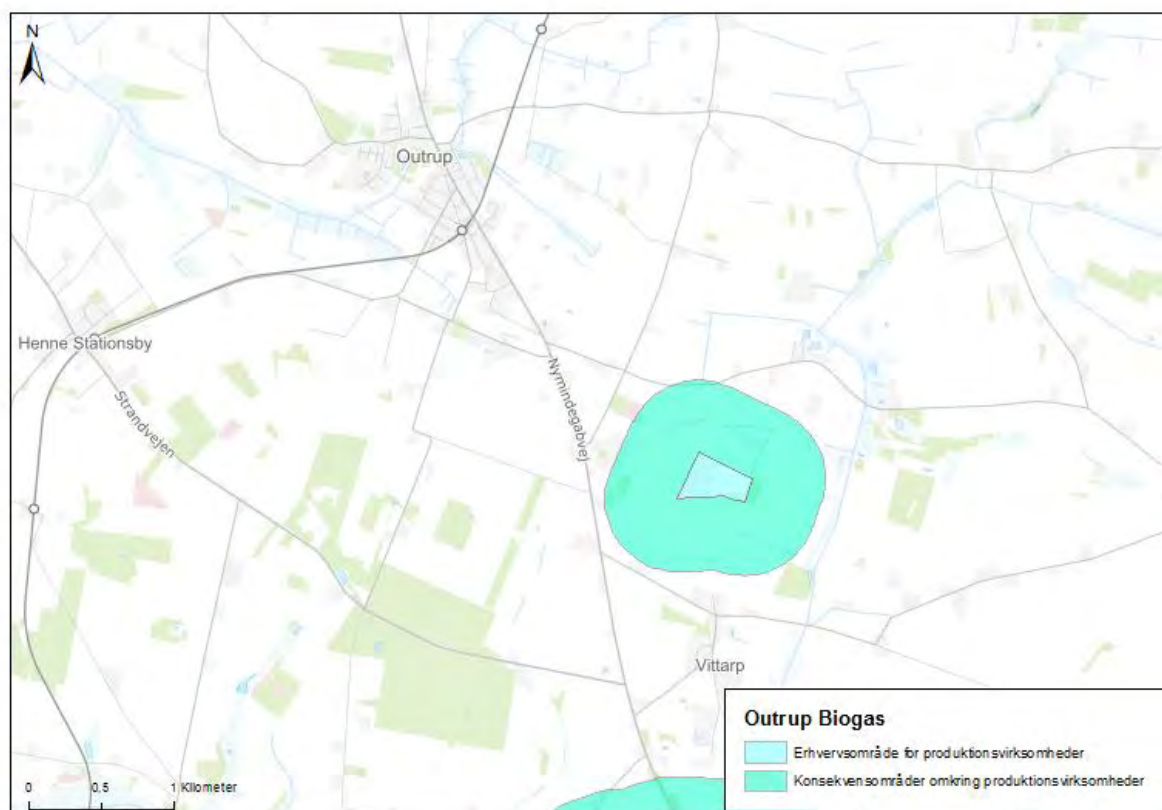
Et konsekvensområde omkring et erhvervsområde til produktionsvirksomheder har til formål at tydeliggøre, at det kan have konsekvenser at planlægge for miljøfølsom anvendelse som eksempelvis boliger, institutioner, kontorer, rekreative anvendelser m.v. i nærhed til produktionsvirksomhederne. Konsekvensområder kan sammenlignes med "opmærksomhedszoner", der anviser, hvor man i sin planlægning skal være særlig opmærksom på produktionsvirksomheden. Det er for at undgå miljøkonflikter i forhold til støj-, lugt-, støv- og anden luftforurening. Konsekvensområder har ikke umiddelbare konsekvenser for eksisterende lovlig anvendelse.

Det nuværende konsekvensområde med en fast radius af 500 meter omkring erhvervsområdet for produktionsvirksomhederne for biogasanlæggene fastholdes. Grænsen på 500 meter svarer til den afstand, der normalt anvendes i planlægningen for særligt forurenende virksomheder (miljøklasse 7) og for planlægningen omkring risikovirksomheder. Den højeste miljøklasse, der kan lokaliseres i erhvervsområdet, er miljøklasse 7.

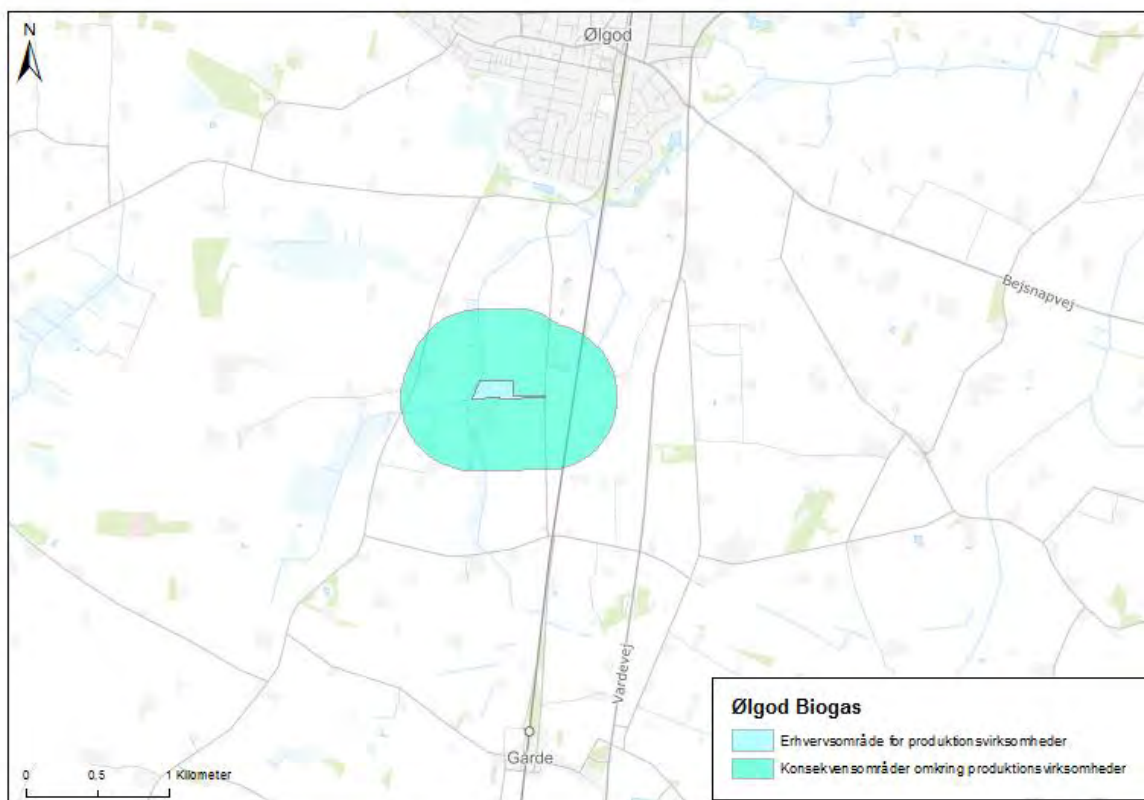
I forhold til Nybro fastholdes den nuværende sikkerhedszone på 1 km til konsekvensområdet.

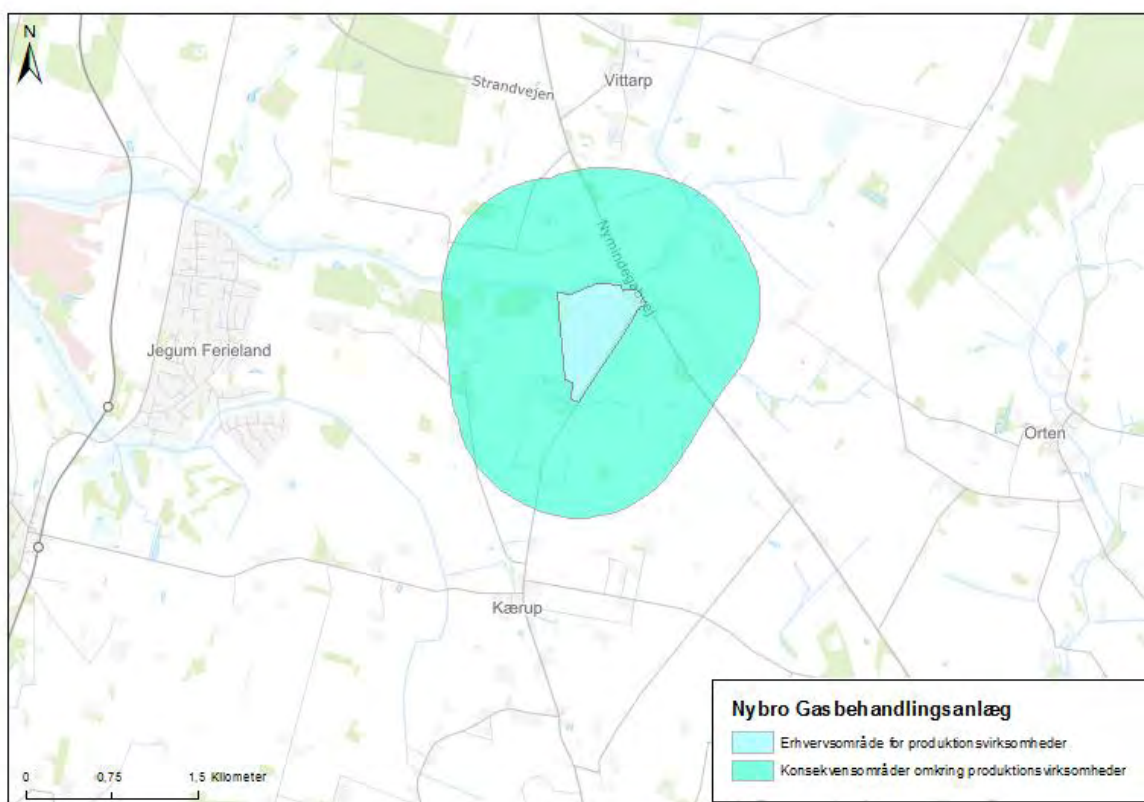
Figur 29.2 Konsekvensområdet omkring BioCirc Blåbjerg Biogas

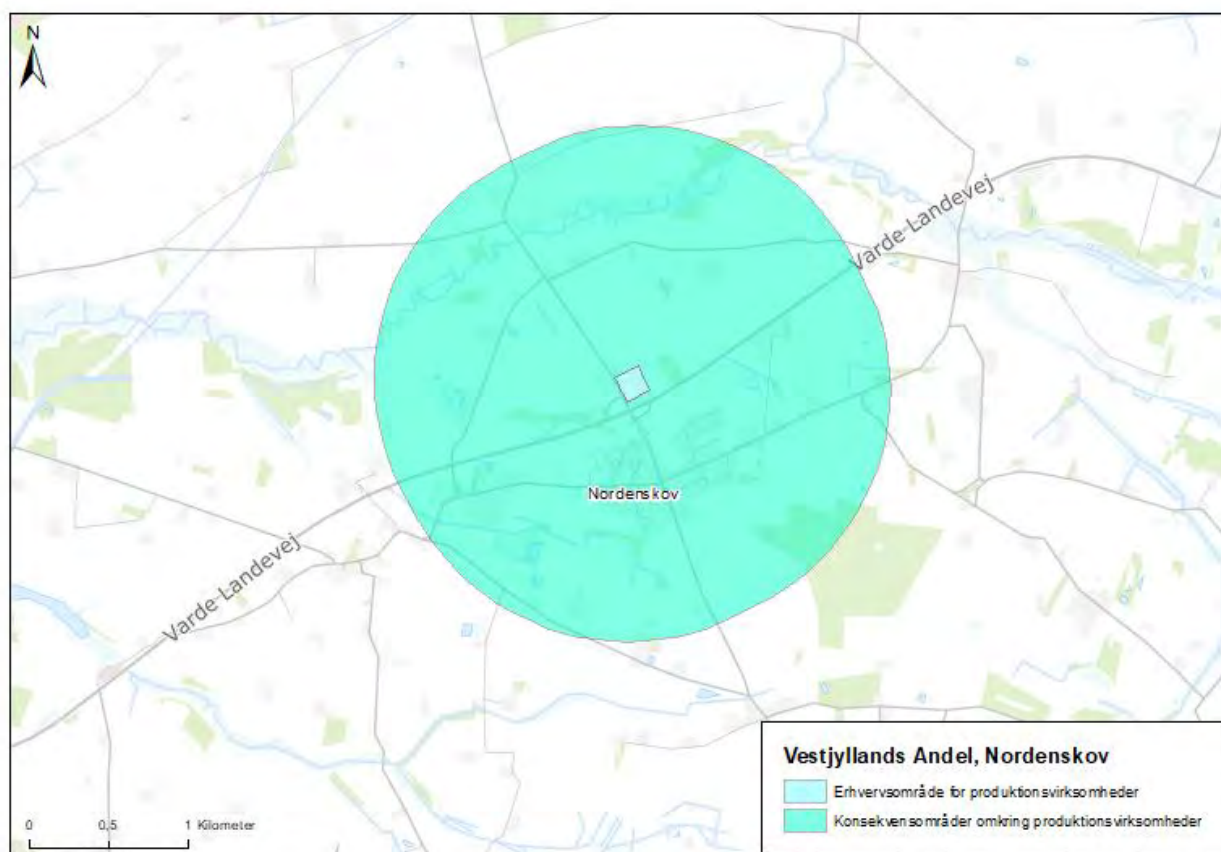
Figur 29.3 Konsekvensområdet omkring Outrup Biogas

Figur 29.4 Konsekvensområdet omkring Ølgod Bioenergi

Figur 29.5 Konsekvensområdet omkring Nybro Gasbehandlingsanlæg

Figur 29.5 Konsekvensområde omkring produktionensvirksomheden Vestjyllands Andel

AKTIVITETER I PERIODEN 2025-2029

Ingen planlagte aktiviteter.

Tema 30. Ændringer i rammer og arealudlæg

HIDTIDIG PLANLÆGNING

Hidtidig planlægning af arealudlæg og -anvendelse har været varetaget via rammebestemmelserne i Kommuneplan 2013, Varde Kommune.

LOKALPLANLÆGNING OG KOMMUNEPLANTILLÆG

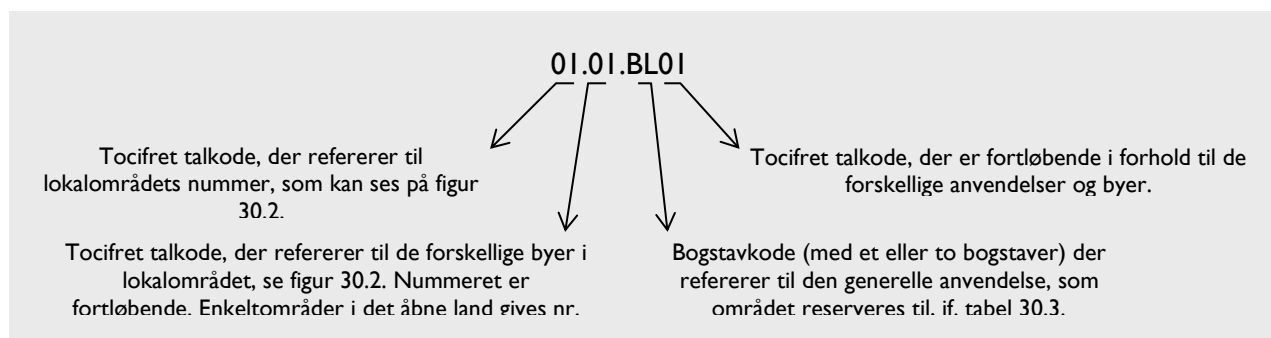
I redegørelsens kapitel 31 findes tabeller over den hidtidige planlægning siden seneste kommuneplanrevision fordelt på henholdsvis lokalplaner og kommuneplantillæg.

KOMMUNEPLAN 2025

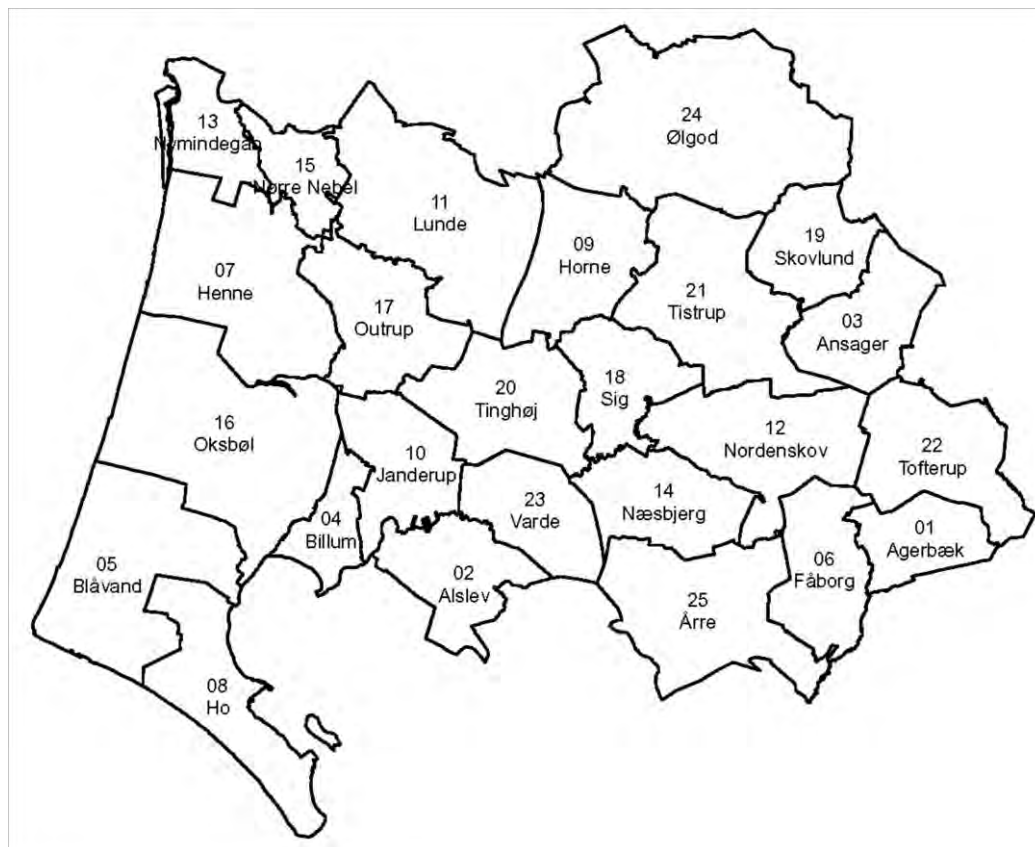
I Kommuneplan 2017 er der foretaget forskellige ændringer i forhold til områdernes afgrænsning og deres anvendelse, se tabel nedenfor.

NUMMERERING

Nummereringen af rammeområderne i Kommuneplan 2017 følger den nummerering, der blev fastlagt ved sidste revision. Enkeltområderne nummereres/navngives efter nedenstående princip, se figur 30.1.

Figur 30.1: Navngivning af enkeltområder i "Kommuneplan 2010-2022".

Figur 30.2: Lokalområdeopdelingen af kommunen i forhold til navngivning af enkeltområder.

Rammerne er opdelt i 25 hæfter, et for hvert lokalområde. Et lokalområde svarer omtrent til et sogn. I et lokalområde findes typisk en områdeby eller en landsby samt en eller flere mindre bysamfund. Hvert planhæfte er opbygget med en beskrivelse af de enkelte byer, deres udviklingsprojekter, arealopgørelser, beskrivelse af mindre byer inden for lokalområdet samt bevaringsværdige bygninger, efterfulgt af rammebestemmelserne.

Bogstavkoder for den generelle anvendelse

Bogstavskoderne for den generelle anvendelse af et enkeltområde tager udgangspunkt i Miljøministeriets PlanDK2-standard og fremgår af tabel 30.1 herunder. Siden sidste kommuneplanrevision er lovgivningen omkring jordbrugspareller blevet ændret, så det ikke længere er muligt at planlægge herfor. Jordbrugspareller udgår derfor som et boligtypeeksempel.

Generel anvendelseskategori	Definition, som der er anvendt	Eksempler på anvendelser
Boligområde (B)	Rene boligområder med begrænset mulighed for lokal detailhandel, lokal privat og offentlig service og fællesanlæg. Boligandel på mindst 80 %.	Åbent-lavt boligområde Tæt-lavt boligområde Etageboliger
Blandet bolig og erhverv (BL)	Blanding af boliger og erhverv med en boligandel mellem 20 og 80 % og tilsvarende en erhvervsandel mellem 80 og 20 %.	Områder med blandet anvendelse til boliger og erhverv. Anvendes typisk i landsbyer.
Erhvervsområde (E)	Rene erhvervsområder med begrænset mulighed for lokal detailhandel, lokal privat og offentlig service og fællesanlæg. Erhvervsandel på mindst 80 %. Der gives i nogle få erhvervsområder i rammebestemmelserne mulighed for enkeltstående butikker eller butikker til særligt pladskrævende varer.	Rene erhvervsområder. Erhvervsområde, hvor der er mulighed for en enkeltstående butik. Erhvervsområder, hvor der er mulighed for erhverv samt butikker med særligt pladskrævende varer.
Centerområde (C)	Centerområder samt områder med en blandet anvendelse ud over blandet bolig- og erhvervsformål.	Centerområder dækker områder med en kombination af anvendelserne (O, R, B, BL og E). Det vil sige, at i centerområder er alle funktioner mulige undtagen deciderede industrierhverv ⁵ samt sommerhuse. Derudover kan der være mulighed for butikker. Der skelnes i de enkelte rammebestemmelser mellem: 1) Centerområde med mulighed for butikker 2) Centerområde uden mulighed for butikker
Rekreativt område (R)	Omfatter alle fritids- og turistanlæg og rekreative grønne områder i og uden for byerne.	- Selvstændige idrætsområder: Herunder skyde- og golfbaner samt landingspladser. - Rekreative områder: Herunder grønne områder og kolonihaver. - Ferie- og turistanlæg: Herunder feriecentre, campingpladser, turistanlæg og lignende.
Sommerhusområde (S)	Omfatter arealer der er udlagt til sommerhusområder.	Sommerhusområder

⁵ Med industrierhverv menes erhverv fra og med miljøklasse 4 og til og med miljøklasse 7.

Område til offentlige formål (O)	Omfatter arealer udlagt til uddannelses-, sundheds-, kulturelle, administrative, samt sociale formål.	Offentlige institutioner, herunder skoler, ældre-, unge- og daginstitutioner, multihaller, museer, biblioteker, kirker og lignende.
Tekniske anlæg (T)	Kategorien tekniske anlæg kan omfatte trafikanlæg og kommunikationsanlæg, forsyningsanlæg og andre tekniske anlæg herunder miljøanlæg, rensningsanlæg, deponeringsanlæg, m.v. Der medregnes også militære områder i denne kategori.	Spildevandsanlæg, militære områder, genbrugspladser, solfangeranlæg osv.

Tabel 30.1: Oversigt over hvad de forskellige typer af generelle anvendelse dækker over.

Boligområder:

Af tabel 30.1 ses, at der i boligområder (B-områder) kan tillades indretning af en del af en bolig til sådanne former for erhverv, som sædvanligvis kan udøves i forbindelse med en bolig. Eksempler på erhverv, der sædvanligvis udøves i forbindelse med en bolig, er for eksempel frisør, ejendoms-, advokat-, revisor- og arkitektvirksomhed og lignende liberale erhverv samt dagpleje og lignende, jf. bygningsreglementet. I forhold til minimumsgrundstørrelse på tæt-lav, hvis ikke andet er nævnt i rammebestemmelserne, så er minimumsgrundstørrelsen for tæt-lav boligbebyggelse på 300 m².

Centerområder og butikker:

Generelt for "centerområder og butikker" gælder, at disse kan indeholde boliger, kontor- og servicevirksomheder, mindre fremstillings- og håndværksvirksomheder, der ikke er generende for omgivelserne, offentlige institutioner og andre offentlige samt rekreative formål, herunder f.eks. et museum. Dertil kommer, at der i nogle centerområder må etableres butikker, mens der i andre centerområder for eksempel kun må etableres lettere erhverv. Centerområder med mulighed for etablering af detailhandel forefindes i kommuneplanens tema 5.

I forbindelse med udrulning af Plandata og opdatering af kategorier, er detailhandelskategorierne, i modsætning til tidligere, blevet en del af de specifikke anvendelser, der skal indberettes i Plandata under kommuneplanens rammeområder. Anvendelsen bycenter er udgået, og det skal derfor i specifik anvendelse defineres, om der er tale om bymidte, lokalcenter mv. eller om der er tale om centerområde uden mulighed for butikker, med eksempelvis etageboliger og/eller publikumsorienterede serviceerhverv.

Varde Kommunes tolkning af indholdet i de angivne detailhandelskategorier i Plandata bygger på udsagn i "Vejledning om detailhandelsplanlægning 2017":

- Bymidte:

Bymidten har typisk udgangspunkt i den historiske del af den oprindelige by. Den er oftest karakteriseret ved, at der foruden butikker er eksempelvis caféer, restauranter, biografer, Side 446 af 517 spillesteder, hoteller, stationer og busterminaler, lægekonsultationer, banker, forretningsservice, kulturtilbud, rådhus, bibliotek, skole, sundhedsvæsen og offentlig administration mv.

- Lokalcenter:

Et lokalcenter kan omfatte en hel landsby således, at butikker kan placeres, hvor som helst i landsbyen, når blot det samlede areal ikke overstiger 3.000 m² bruttoetageareal.

Tolkning - Da lokalcentre kan omfatte det meste af de centrale dele i af en mindre by, vurderes anvendelsen i sådanne tilfælde at kunne indeholde samme anvendelser som i bymidten, men i mindre skala.

Disse muligheder vil derfor altid supplere de angivne specifikke anvendelser, hvis der er angivet bymidte eller lokalcenter.

Boliger i centerområder (bymidter og lokalcentre): Da der inden for bymidter og lokalcentre historisk betinget kan være mange specifikke anvendelser specificeres hér, at der generelt inden for bymidter og lokalcentre vurderes også at kunne være 1. tæt-lav boligbebyggelse med minimumsgrundstørrelse på 300 m², 2. etageboliger samt 3. åben-lav boligbebyggelse.

Detailhandel

For at opfylde planlovens krav om at indskrive den samlede butiksramme samt den maksimale butiksstørrelse for de enkelte områder til butikker, er områderne, hvor der tillades butikker, udskilt som selvstændige rammeområder.

Der tillades kun butikker i centerområder samt erhvervsområder, hvor der er indskrevet en ramme til butiksformål. Dog tillades der generelt salg af egne produkter fra virksomheder, jf. detailhandelskapitlet i hovedstrukturen og i redegørelsen i Kommuneplan 2021.

Definition af detailhandel mv. samt eksempler

Dagligvarebutikker <i>Butikker, der forhandler produkter, der indgår i husholdningens daglige brug</i>	Udsalgsvarebutikker <i>Butikker, der forhandler længerevarende forbrugsgoder</i>	Publikumsorienterede serviceerhverv samt særlige offentlige formål <i>Funktioner, der ikke er detailhandel, men som med fordel kan lokaliseres i tilknytning til detailhandel</i>	Liberale erhverv
Eks. Apotek Blomster Kiosk Helsekost Materialist Supermarkeder mv.	Eks. Beklædning Boligudstyr Bøger Kunst/galleri Legetøj Optiker mv.	Eks. Bank Bibliotek Café Hotel Frisør Restaurant mv.	Eks. Kontor Administration Fysioterapi Lægeklinik Køreskole Tegnestue mv.

Tabel 30.2

Erhvervsområder og områder til blandet bolig- og erhvervsformål:

Erhvervsområder opdeles generelt i fem kategorier i forhold til den specifik anvendelse i rammebestemmelserne, men undtagelser findes. Kategorierne tager udgangspunkt i

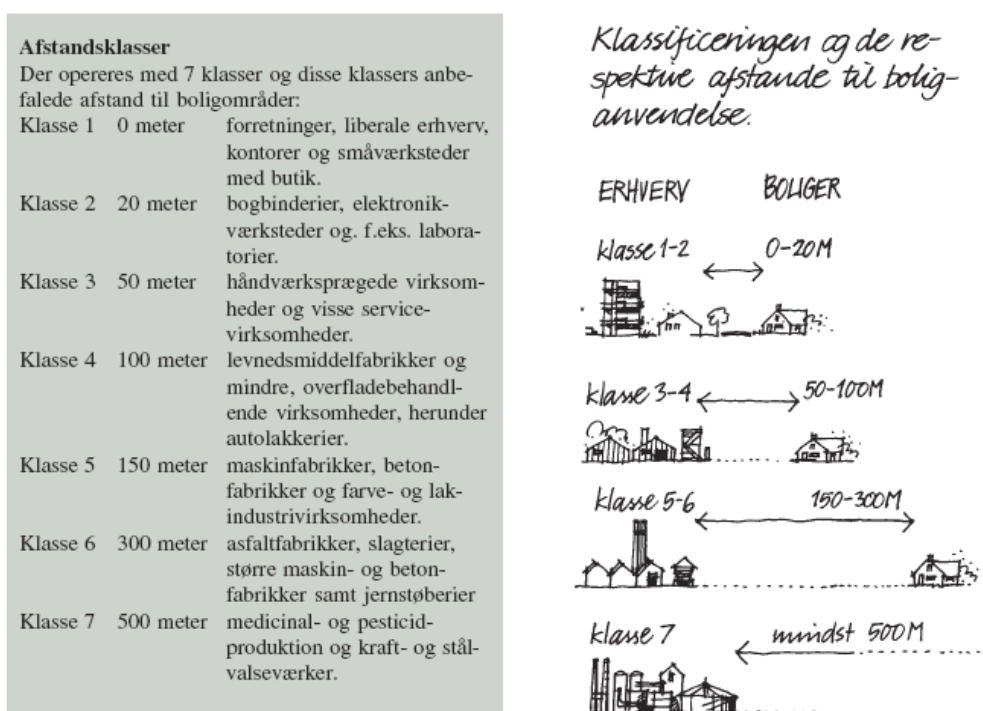
miljøklassebegrebet fra Miljøministeriets "Håndbog om Miljø og Planlægning - boliger og erhverv i byerne" fra 2004, se figur 30.3 nedenfor.

De fem kategorier, som erhverv opdeles i under "specifik anvendelse" i rammebestemmelserne, er:

- "Kontor- og serviceerhverv" svarer til erhverv i miljøklasse 1.
- "Lettare industri" svarer til erhverv fra miljøklasse 1 til og med miljøklasse 3.
- "Tungere industri" svarer til erhverv fra miljøklasse 4 til og med miljøklasse 5.
- "Industri med særlige beliggenhedskrav" svarer til erhverv fra miljøklasse 6 til og med miljøklasse 7.
- "Industri med særlige beliggenhedskrav" svarer til erhverv fra miljøklasse 6 til og med miljøklasse 7.

Det understreges, at selvom miljøklasse 1 indeholder butikker som et erhverv, er det kun tilladt at etablere butikker i de rammeområder, hvor der er fastsat en butiksramme i rammebestemmelserne, medmindre der er tale om en mindre butik med salg af egne produkter, se nedenfor under detailhandel.

Områder til blandet bolig og erhvervsformål har historisk set kunne indeholde erhverv fra og med miljøklasse 1 til og med miljøklasse 3. Et landsbyområde, der typisk består af en blanding af gårde, mindre håndværksvirksomheder og boliger, vurderes derfor at ville kunne være udlagt som rammeområde til blandet bolig- og erhvervsformål, med specifik anvendelse som landsbyområde.

Figur 30.3: Miljøklassesystematikken [Miljøministeriet, 2004]

Bevaringsværdige bygninger

Retningslinjer for bevaringsværdige bygninger er fastsat i hovedstrukturen. Udpegede bevaringsværdige bygninger fremgår af adresselister forrest i rammedelen for det enkelte lokalområde.

Tekniske anlæg og trafik anlæg

Varde Kommune vurderer, at bebyggelsesprocenten til tekniske anlæg og trafik anlæg udelukkende skal vurderes på baggrund af konstruktioner, der betragtes som egentlige bygninger. Det vil sige, stolper/bærende konstruktion med en egentlig tagkonstruktion.

Derfor kan der i tekniske områder etableres meget bebyggelse (mange konstruktioner), som ikke indregnes i bebyggelsesprocenten ifølge bygningsreglementet. Eksempelvis procestanke, plansiloer, solcelleanlæg m.m. Dette gælder også overdækning af disse tekniske konstruktioner i form af teltdug, presninger og lignende. Denne type overdækning vil blive betragtet som en del af det tekniske anlæg. Men i det øjeblik, hvor overdækningen er en egentlig tagkonstruktion med tilhørende stolper bærende konstruktion vil det tælle med i bebyggelsesprocenten.

Sammenhængen og udformningen i de konkrete anlæg vil altid blive vurderet i forbindelse med konkret byggeansøgning.

Rekreative områder – Regnvandsbassiner

Etablering af regnvandsbassiner er muligt i rekreative områder, hvis det er i overensstemmelse med øvrig lovgivning. Dog bør etablering af regnvandsbassiner opfylde kommuneplanretningslinjer for disse, som kan ses i tema 13.

Perspektivarealer

Når der i kommuneplanen angives et perspektivområde, betyder det, at der enten ud fra en faglig vurdering eller ud fra viden omkring et konkret projekt forventes at kunne ske en fremtidig udvikling af området. Anvisning af perspektivområder er ikke egentlig planlægning, som ved udlæg af rammeområder i kommuneplan, men blot en indikation af, hvor udvikling kunne tænkes at finde sted.

Den faglige forventning omkring et perspektivområde vil ofte bygge på en vurdering af den planfagligt passende afrunding af byen og/eller en vurdering af forhold, som vil have indflydelse på planlægningen, eksempelvis miljøforhold, naturforhold eller landskabelige forhold.

Anvisningen af perspektivområde fortæller ikke entydigt, om der vil blive tale om boligudvikling, erhvervsudvikling eller anden udvikling; men de nærtliggende rammeområder, samt områdets attraktivitet, kan i mange tilfælde give en indikation af, hvilken retning, der vil være den mest oplagte for den videre udvikling af perspektivområdet.

Rækkefølgebestemmelser

For at sikre en hensigtsmæssig udbygning af byen, hvor eksisterende investeringer i infrastruktur, sociale institutioner som skoler, børnehaver mv. udnyttes bedst muligt, fastsættes rækkefølgebestemmelse for udbygning i de enkelte byområder i Varde, områdebyer og landsbyer. Principperne for rækkefølgebestemmelserne samt konkrete rækkefølgebestemmelser er nærmere beskrevet i Tema 2 Byroller.

OVERSIGT OVER ÆNDRINGER I RAMMER – KOMMUNEPLAN 2025-37

Rammeområde hidtil	Hvad sker?	Hvorfor ændring?	Nyt rammenummer?	Rammebestemmelse s-ændring
Agerbæk				
01.01.B07	Ændret anvendelse	Ønske om ændrede byggemuligheder i rammeområdet	Uændret	Mulighed for etager ændres fra 1½ til 2.
01.01.B03 og 01.01.BL04	Ændret geografi	Ønske om tilpasning efter matrikelskel. Arealer udgår af rammeområderne.	Uændret	Ingen
Ansager				
03.01.B03 og 03.01.R11	Ændret geografi	Matrikel ønskes overført fra boligramme (03.01.B03) til rekreativt rammeområde (03.01.R11) – Arealet er vurderet for værdi til boligbebyggelse.	Uændret	Ingen
03.03.BL01	Ændret geografi	Arealet ventes ikke udviklet og kan potentielt indeholde skov i stedet. Matrikel 16h, Kvie By, Ansager udgår af rammeområdet.	Uændret	Ingen
Billum				
04.01.R01	Ændret anvendelse	Grundet skovrejsning opdateres ramme	Uændret	Under generel anvendelse indskrives at rammen også indeholder skov
Lunde				
11.01.B04	Ændret anvendelse	Der ønskes mulighed for at drive konsulentvirksomhed med undervisning og kurser. Ejendommen er en forhenværende institution i boligområde.	11.01.C02	Mulighed for liberalt erhverv – publikumsorienterede serviceerhverv
Nordenskov				
12.10.R03	Ramme udgår	Ejer ønsker ikke mulighed for at udvikle området til camping	Ramme udgår	Ramme udgår
Nørre Nebel				
15.01.E03	Ændret anvendelse	Tilpasning efter muligheder inden for den eksisterende	Uændret	Nedklassificering af erhvervskategori fra

		lokalplan for området.		tungere erhverv til lettere erhverv
Oksbøl				
16.01.B04	Ny ramme	Ejer ønsker at benytte matrikel 2ø og 2bq, Oksbøl By, Ål til salg af biler.	16.01.C07	Ny ramme
Outrup				
17.01.B04 og 17.01.E03	Ændret geografi	Ejer ønsker rammeområder tilrettet efter matrikelstel	Uændret	Ingen
17.01.O02	Ny ramme – 17.01.B12	I Outrup ønskes boliger i ramme til offentlige formål (17.01.O02) overflyttet til boligramme. Hensigten er, at eksisterende boliger ikke længere skal ligge i ramme til offentlige formål. Bebyggelsesprocenten nedsættes fra 70 til hhv. 30 og 40.	Ny ramme til boligområde 17.01.B12	Tæt-lav og åben-lav bolig
17.01.B01	Ny ramme – 17.01.B11	Kommuneplanramme ønskes tilpasset eksisterende byplanvedtægt.	17.01.B11	Ny ramme udelukkende til tæt-lave boliger.
17.01.B01	Ny ramme – 17.01.B12	Der ønskes mulighed for at bygge tæt-lav bolig ved Dejrupvej 61 som i dag er boligområde til åben lav.	17.01.B12	Ny ramme til tæt-lav bolig og åben-lav
Skovlund				
19.10.E01	Ændret anvendelse	For at sikre byggemuligheder i rammen hæves byggehøjden.	Uændret	Maks. byggehøjde hæves til 16 m fra 8,5 m.
Tistrup				
21.01.T03	Ændret geografi	Rammen ønskes tilpasset lokalplanen inden for rammen	Uændret – matrikel udgår	Ingen
Varde				
23.02.O01	Ny ramme	Rammeområde ønskes ændret med henblik på overensstemmelse med eksisterende lokalplan. Rammen udlægges også for at være med til at sikre	23.02.R03	Ny ramme til rekreative formål – Grøn kile

		rekreative muligheder i Varde Nord på sigt.		
--	--	---	--	--

**Varde
Kommune**

Bytoften 2, 6800 Varde
Telefon 79 94 68 00
vardekommune@varde.dk

www.vardekommune.dk